

GOVERNMENT OF INDIA
ARCHÆOLOGICAL SURVEY OF INDIA
ARCHÆOLOGICAL
LIBRARY

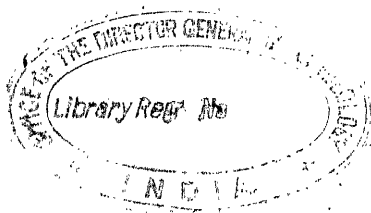
ACCESSION NO. 13450

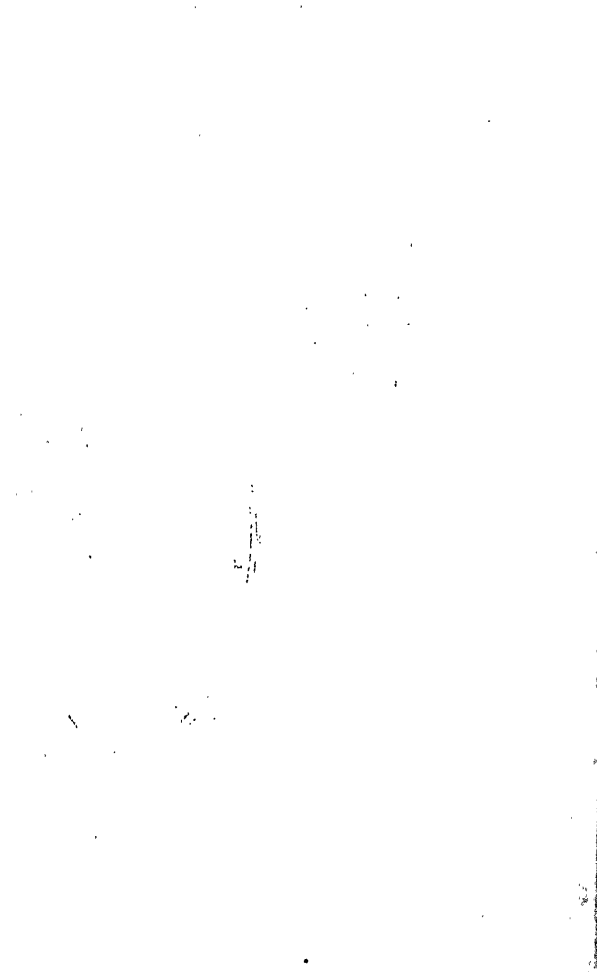
CALL No. 186.2 / Plu

D.G.A. 79

no-6

Am...
2274

NOT TO BE ISSUED
PLUTARCHI CHAERONENSIS

MORALIA

RECOGNOVIT

GREGORIUS N. BERNARDAKIS.

13450

VOL. I.

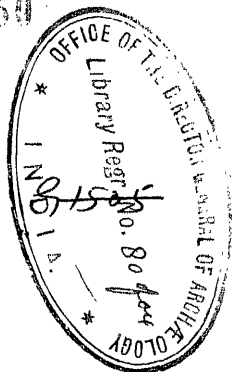
EG

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCLXXXVIII. d

1888

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL
LIBRARY, NEW DELHI.

Acc. No. .... 13450 .....

Date..... 12. 7. 1960 .....

Call No..... 186.2 ..... vol. (I)

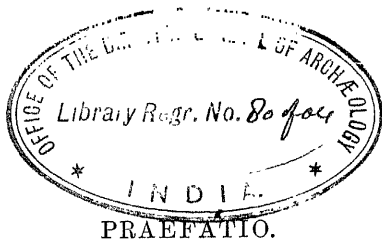
Plu

ΓΕΩΡΓΙΩΙ ΑΒΕΡΩΦ

ΕΤΓΝΩΜΟΣΤΗΣ ΕΝΕΚΑ.

Inter veterum scriptorum opera pauca sunt quae, ut maiorem utilitatem litterarum antiquarum studiis tulerint aut ferre possint, ita maiorem et temporis iniuriam et sortis iniquitatem experta sint, quam Plutarchi quae dicuntur *Moralia*. Praeterquam quod pars tantum eorum, quae ille scripserat, superest, etiam ex iis, quae ad nostram aetatem manserunt, alia sunt mutila et imperfecta, alia lacunosa et gravissimis mendis affecta, plura integra quidem, sed turpibus vitiis inquinata. Quod autem in universum textus vitiosus depravatusque circumfertur, ex parte quidem in ipsis codicibus, ex parte tamen altera in manca imparique collatione eorum positum est. Multi iique optimi codices aut non bene collati aut prorsus incogniti sunt. Non mirum igitur quod studium in his scriptis emendandis patrum nostrae aetate collocatum non quantam debuit utilitatem attulit. Primus, ut ab hoc, superioris aetatis editoribus hic quidem omissis, incipiam, primus, inquam, qui codices complures ad criticam, quam dicunt, *Moralium* editionem constituendam adhibuit, Wyttenbachius est. Cuius editionem omnibus, quae praegressae sunt, omni ex parte superiorem fuisse, consentaneum erat. Verum tamen cum ex illius temporis instituto in codicibus conferendis neque studium, quale hodie, poneretur, neque collatio quam accuratissima et

minutissima videretur necessaria, fieri non poterat, quin ea editio ea maxime parte laboraret. Codices haud diligenter excussi fuerunt, praesertim cum collatio aliis mandata fuisset, neque omnes optimi adhibiti. Plurimae lectiones, quae ex codicibus profectae dicuntur, aut immutatae sunt aut falso relatae; aliae ut ipsius emendationes prolatae codicum sunt lectiones; ac quod maximum est, et plurimae scripturae, quae referrentur dignae, omissae sunt, et multi codices haud contemnendae auctoritatis parum accurate collati aut prorsus neglecti, veluti, ut uno exemplo defungar, codex Vindobonensis Symposiacorum praestantissimus contemptus fuit. Vide quae in Praefatione p. LXX scripserit: 'Codices duo Vindobonenses, apud Lambecium edit. Kollarii t. VII p. 257. Num. LXXII, continens Symposiacas Quaestiones, mirificis laudibus fertur a Lambecio, quibus hunc codicem laudibus indignum esse, mihi scripsit vir doctissimus Aloysius L. Baro de Locella, qui cum multis locis inspexit, eiusque excerpta et notitiam mecum communicavit: eum tamen hoc saeculo (XII) censens.' Quam mirifice alter iudicaverit alter crediderit infra indicabitur. Textus igitur Wytttenbachii omnibus superioribus melior est, sed non is, qui esse posset. Quo erat iudicio multa praeclare emendavit, ad multa alia sananda viam primus aperuit.

Quae sequitur editio, memoratu digna, Duebneri est, ex codicibus, ut ipse affirmat, qui in Bibliotheca Parisina opulentissima conservantur, pendens vel potius ex variarum lectionum a Conto quodam ex codicibus Parisinis excerptarum collectione, non uno nomine im̄fecta, quippe quae ab homine imperito facta fuerit. Ea excerpta duobus voluminibus comprehensa Duebnero operam suam sane commodaverunt, cum et posset et deberet ipsis fontibus haud procul hercle distantibus,

sed in eadem Bibliotheca, in qua Conti excerpta, ad usum omnium patentibus uti. Quod aequo animo ferremus, si quidem Duebnerus eius collectionis optimas lectiones edendas curasset; verum tamen in eius editione, quamvis saepe repetita, apparatus criticus, si Fragmenta exceperis, desideratur, ut quid Duebnero quidve codicibus debeatur, difficile ad dignoscendum sit. Ceteroqui textus eius, quamvis emendatior Wyttenbachiano, plurima tamen, quae offensioni essent, aliis emendanda reliquit; pauciora reliquisset, si non ubique fere, codice optimo D postposito, auctoritatem codicis E secutus esset. Ipse paucissima correxit, sed aliorum emendationes complures recepit.

Tertius venit Horcherus, qui magno litterarum damno, praecipue horum librorum, morte praematura abreptus, nisi primum *Moralium* volumen in lucem edere non potuit; qui tamen et multis et bonis praesidiis eorumque recta existimatione instructus et satis idonea rerum plutarchaeaeque consuetudinis cognitione atque usu praeditus, quamvis iusto audacior, si non salutem, at multum tamen auxilii scriptis Plutarchi allaturus fuerit.

Restat, ut quid ego praestiterim, breviter exponam. Nam, ut aperte dicam quod sentio, diu et multum haesitavi, utrum quaestiones huc pertinentes pertractarem ita ut nihil addere nunc quidem haberem, an pleniore pertractatione ad aliud tempus dilata nihil aliud dicerem quam codices, quos singulis in scriptis secutus essem, significare. Neutra ratio mihi placebat, nam quominus illam probarem fines huic praefationi constituti impediabant; quominus autem posteriorem, cum data fides obstabat, tum quod paulo audacius videbatur, hominem fere incognitum nulliusque auctoritatis cum editione sua, quamvis minore, in doctorum hominum consessum insinuare velle, neque ulla ratione

reddita, postulare ut sibi crederetur. Quare mediam quandam viam sequendam esse duxi, qua quaestionibus propositis extrema lineamenta afferrem, cum eiusmodi quaestiones vel affectae tantum ansam fortasse aliis praebere possent ad res denuo pertractandas, ut mihi quoque plenius postea de rebus iisdem disputare liceret.

Venio ad propositum. Iam diu est, cum Moralium libris deditus aut cum codicibus comparandis aut corrigendis copias ad editionem criticam apparandam quam maximas conquirere institui. Nunc igitur negotio, ut editionem minorem constituerem, mandato, magna laetitia afficio me ab iis praesidiis munitum publici iuris facere posse partem saltem apparatus mei, sperans me alio tempore, si minor approbata fuerit, ampliorem editionem prolaturum. Duo cuiuslibet scriptoris edendi esse fundamenta, codicum optimorum accuratam collationem et sermonis, quo scriptor utatur, rerumque exploratam cognitionem omnes fere consentiunt. De codicibus prius quam dicam, necessarium mihi videtur ordinem scriptorum, quem omnium plenissimus et locupletissimus E n. 1672 exhibet, ut qui, cum latius pateat, et nobis et aliis pro tralaticio habeatur, apponere. Est autem hic

- 1 de virtute et vitio
- 2 de pueris educandis
- 3 de profectibus in virtute
- 4 de sera numinis vindicta
- 5 de capienda ex inimicis utilitate
- 6 de audiendis poetis
- 7 de adulatore et amico
- 8 de se ipsum citra invidiam laudando
- 9 de cohibenda ira
- 10 de curiositate
- 11 de tranquillitate animi

- 12 de vitioso pudore
- 13 de fraterno amore
- 14 de garrulitate
- 15 de audiendo
- 16 de amicorum multitudine
- 17 de cupiditate divitiarum
- 18 de fortuna
- 19 animine an corporis aff. sint peiores
- 20 aqua an ignis utilior
- 21 de superstitione
- 22 consolatio ad Apollonium
- 23 consolatio ad uxorem
- 24 de exilio
- 25 Galba
- 26 Otho
- 27 de gloria Atheniensium
- 28 cum princ. philosophandum esse
- 29 de sanitate praecepta
- 30 an seni republ. gerenda sit
- 31 septem sapientum convivium
- 32 de Iside et Osiride
- 33 de mulierum virtutibus
- 34 coniugalia praecepta
- 35 ad principem ineruditum
- 36 de esu carniū orationes II
- 37 de fato
- 38 quaestiones Platonicae
- 39 de musica
- 40 Stoicos absurdiora poetis dicere
- 41 Aristoph. et Menandri comparatio
- 42 de animae procreatione epitome
- 43 non posse suāv. vivi sec. Epicurum
- 44 de latenter vivendo
- 45 an vitiositas ad infelicitatem sufficiat
- 46 de amore prolis

- 47 de invidia et odio
- 48 de unius in r. p. dominatione cett.
- 49 amatoriae narrationes
- 50 quaestiones naturales
- 51 de placitis philosophorum libri V
- 52 de virtute morali
- 53 de primo frigido
- 54 de vita et poesi Homeri
- 55 an virtus doceri possit
- 56 de fortuna Romanorum
- 57 de Alexandri fortuna aut virtute oratt. II
- 58 praecepta gerendae reipublicae
- 59 regum et imper. apophthegmata
- 60 apophthegmata Laconica
instituta Laconica
Lacaenarum apophthegmata
- 61 parallela
- 62 aetia Romana et Graeca
- 63 decem oratorum vitae
- 64 bruta ratione uti
- 65 de vitando aere alieno
- 66 de Stoicorum repugnantiiis
- 67 de sollertia animalium
- 68 de E Delphico
- 69 de defectu oraculorum
- 70 amatorius
- 71 de facie in orbe lunae
- 72 de Pythiae oraculis
- 73 adversus Coloten
- 74 de communibus notitiis
- 75 de genio Socratis
- 76 de Herodoti malignitate
- 77 de animae procreatione in Timaeo
- 78 quaestionum convivalium libri IX

Nunc ad propositum, quod de codicibus, quos praecipue adhibui, erat. Ac primum de Parisinis.

Codicem B n. 1675 adhibui ad [31 68 69] 66
[30 64 67 55 46 47 41 42 43 44 49
50 53 56 22 23 52 65 58 34] 70 71
72 73 74 75 76 77 [38] 40 [4 5]

Codicem C n. 1955 ad [1] 2 [3 4 5] (6)
[7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17] (18)
[19] 44 [45 46 47] 55 23 fr.

Codicem D n. 1956 ad 2 fr. 3 fr. 4 fr. 6 fr.
7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18
19 21 22 68 69 fr.

Codicem E n. 1672 ad (1 2 3 4 5 6 7 8)
9 (10) 11 (12 13 14 15 16 17 18 19)
20 (21 22) 23 24 25 26 27 28 (29 30
31) 32 33 (34) *35 *36 (37) *38 *39 40
41 *42 *43 44 (45 46 47 48 49) 50 51
52 (53) 54 55 *56 *57 (58) 59 60 61
62 63 64 *65 (66) 67 68 69 70 71 72
73 74 75 76 77 (78)

Codicem F n. 1957 ad (66 fr. 3) 4 (64 67)
68 69 (5 7 16 19) 61 (56 57) *58 63

Codicem G n. 2076 chartaceum saeculi XV ad
[1 48] (27) [47] 61 [31 29 10 55] [64 fr.]
(52) [6 19 16 9 38 24 8 20 7 17 65
36 57 3 4 12 21] *30 [14 11 13 28]

Codicem P n. 1211 ad 3 (7 10)

Codicem Lipsiensem (= L) n. 7 ad 3 [10]

Laurentianum 56, 24 chartaceum saeculi XVI
ad *58

Laurentianum 56, 4 chartaceum saec. XV ad *67
[31 2 1 5 6 7 8] *9 [10 11 12 13
14 15 16 17 (sequuntur duo fragmenta de Anima,
quae contuli) 4 3 20 64]

Urbinate n. 97 saec. XI aut XII ad 44 45 46
47 48 49 50 55

Ambrosianum n. 82 ad 59 60 (15 20) 16
21 (13) 28 35 52 (31) 29 34

Ambrosianum n. 126 ad (33 39 44 41) 49
(50) 54 (55). Continet scripta 1—69 eodem ordine
quo codex E

Venetum n. 249 (= V¹) ad [1] (3 4 5 6 7
8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19
20 21)

Venetum n. 250 (= V²) ad (52) 53 (3 68
69 4 5 6 7) 66 (8 9 10 11 12 13
14 15 16 17 18 19) 20 (21) 36 28 35
30 43 (1 2) 37 (22) 38 65 (60 59 46)

Venetum n. 511 (= V³) ad [1] (2) [3 5 16
18 17] (21) [22 10 11 12 13 14 15 6
64] (67 29 34 58) [7 8] (52) [65] (57) [19]

Venetum n. 427 (= V⁴) ad [3 4 5 6 7] *8
[9 10 19 11] 56 57 58 59 fr. 34 28 35
52 31 fr.

Riccardianum n. 45 ad 1 2 [3 4] 6 [9 10]
5 [7 8 11 12 14 17 18 19]

Vindobonensem n. 148 ad 78

Athoum n. 1 ad (1 19 18 56 57) 64 67 31

Sed praeter eos contuli alios quoque, quos ut de-
teriores aut ad Fragmenta pertinentes supra omisi. In
priorum numero sunt Parisini n. 1772. 2077. 1280.
2956 omnes recentissimi nullius pretii, inter alia con-
tinentes scriptum 2. Aliquanto melior est n. 2078
chartaceus sub finem XV saeculi, quem ad (59 60)
adhibui, atque n. 1680 bombycinus, saeculi XIV ad
(78), cuius ordo est: [60 61 fr. 63 64 65 66 67
68 69] (78 fr.). A quibus separandus est n. 1678,
membranaceus, saeculi XII, quem non sine aliqua uti-
litate contuli. Continet (58 fr. 59 57). In fine ad-

ditus est index Lampriae, litteris minutissimis plerumque evanidis atque ad legendum difficillimis scriptus. Deinde adhibui Laurentianum 80, 30 chartaceum saeculi XV ad (50); item. Laur. 80, 22 fort. saeculi XIV ad *52 (24). Venetum n. 248 membranaceum, saeculi XV ad (27 47 48). Ordo idem ac codicis E. Venetum n. 322 membranaceum saec. XIV ad (39). Neapolitanum n. 28 recentissimum ad *2 *21. — In Fragmentis usus sum copiis Wyttenbachii, Duebneri, Hercheri, Meinekii, Crusii, aliorum. Non pauca ego quoque denuo contuli, velut Fragmenta de Anima I II cum Laur. 56, 4; Fragmenta incerta XXXIV cum Laur. 15, 7, qui Plutarcho alias quoque sententias, quae suo loco commemorabuntur, adscribit. Homeri vitam cum codice Athoo n. 2 recentiore magnam lectionis discrepantiam suppeditante. Tum libellum de Fluviiis cum Parisino 443 A (in Supplom. Grec) membranaceo saec. XIII. Denique Proverbia Alexandrina cum Laur. 80, 13 saec. XII magna cum utilitate. Sed de Fragmentis plura et accuratiora commodius dixero in Praefatione ad Volumen, quod ea continebit.

In tabula superiore numeris, quos codicibus singulis apposui, ordinem, quo quisque codex utatur, librorum notari volui; uncis [ ] significari me scripta inclusa non contulisse; contra signis parenthesisum ( ), me contulisse illa quidem, sed codicem in iis quidem scriptis deteriore esse. Scripta asterisco praefixa paucis in locis inspexi. Denique fr(agmentum) addidi libellis, qui non integri in codice servantur. Sunt scripta quaedam iis signis libera, sed cum in hoc tum in illo codice repetita. Factum est inde, quod illud scriptum repetitum aut in altero aut in utroque partim conservatum est; aut quod uterque codex eiusdem et auctoritatis et momenti est, ut alter alterum suppleat. Deinde animadverti velim plures esse libellos,

ad quos etiam duobus pluribusve codicibus bonis uti liceat; contra esse alios, quibus ne unum quidem codicem bonum, quem adhibeamus, habemus, de qua re infra dicam. Sed speramus fore, ut alicubi bonus aliquis inveniatur; quam spem equidem ideo foveo, quod ut ego Vonetum 127, Ambrosianum n. 82, Athoum n. 1 inveni, ita alius alium reperire potest. Neque multum refert antiquusne et membranaceus an recentior et chartaceus sit, cognitusne an prorsus incognitus, modo is codex ex bono fonte ductus sit.

Omnes fere, quos supra memoravi, codices ipse contuli, nonnullos ut Parisinos D E F etiam iterum; quanto cum labore, dispendio, patientia, soli qui eundem laborem perpessi sunt, iudicium facere possunt. Verum tamen etiam amicos precibus adii, ut locos, in quibus dubius essem, mihi inspicerent. In quibus primus nominandus est reverendissimus pr. Antonius Ceriali, bibliothecae Ambrosianae praefectus, vir et doctrina et humanitate, quam non semel expertus sum, pariter insignis. Vir clar. Constantinus Triantafyllis, linguae Graecae professor Venetiis. Archimandrita venerandus Constantinus Calozymes Lipsiae. Ioannes Staurides, vir eruditissimus, Parisiis. Vir clar. Prosper Vianius, Riccardianae bibliothecarius. Neque praetereundi sunt viri summi Fridericus Blassius et Richardus Foersterus, qui mihi nunquam defuerunt. Quibus omnibus gratias maximas ago. Sed gratissima memoria prosequor et semper prosequar iuvenem doctissimum Carolum Wessely, qui maxima cum diligentia itaque ut nihil desiderari posset, mea causa codicem Vindobonensem n. 148 contulit. Denique memorandi sunt A. Maius et Plinius Pratesius, quorum prior Urbinatem n. 97 contulit aliosque codices Vaticanos breviter descripsit, alter scripta quaedam Riccardiani n. 45 cum Duebneriana comparavit.

Lacunas autem, praecipue codicum B E Veneti 250, Vindobonensis n. 148, alio aliter agente, ego ita dimetiendas curavi, ut versus proximi litteris supra lacunam dimetiendam aut infra positis uterer, spatio o litterae pro fundamento dimensionis meae posito, compendiis litterarum *ei*, *καὶ*, *στ*, *φρ*, similibus pro una littera putatis, compendiisque supra scriptis non respectis. Quae dimetiendi ratio optima mihi visa est, nam, ut alia omittam, eiusdem codicis litterae non eiusdem ubique magnitudinis sunt. Exemplo sit cod. Parisinus E, qui constanter lacunas indicavit. Fol. 586 pagina vel potius columna 38 versus, versus 34 litt. continet. Fol. 608 columna 39 versibus constat, 32 litteris versus. Fol. 734 col. 41 vers., 39 litt. versus. Fol. 900 col. 40 vers., versus 30 litt. Fol. 475, ubi columna 39 versus continet, est alius versus 39, alius 35, alius 34, alius 41 litterarum capax.

Venio ad codicum descriptionem, de quibus mihi agenti primo loco memorandus est qui de ea re multa docte acuteque disputavit Treuius, ut mihi breviori esse liceat in iis quidem codicibus, quos ille descripsit. Itaque ut reticebo quae is publici iuris iam fecit (De Plutarchi libellis, qui in codice Tischendorfiano VII insunt, dissertatio. Iauraviae 1867. De codicibus nonnullis Parisinis Plut. Moraliū narratio. Ib. 1871. Zur Geschichte d. Ueberlieferung von Plutarchs Moralien. I. II. III), ita in medium proferam quae idem omisit sive quod ad rem suam parum pertinere videbantur, sive quod codices quosdam inspectos non habuit. Codicum autem optimorum virtutem testimoniis nonnullis confirmabo, quibus qualis quisque sit melius intellegatur. Deteriores codices non attingam.

Moraliū codices, si rei summam spectes, non eiusdem singulis in scriptis momenti sunt. Idem codex qui in hoc libello optimus est, in illo inferioribus

accedit, itaque evenit ut unum eundemque ducem in scriptis uno codice comprehensis sequi nequeamus. Unde praeter alia etiam hoc perspicuum est, *Moralium* codices temporibus quoque superioribus late dispersos fuisse. Nihilominus scripta quaedam in uno corpore ita conservata sunt, ut ex uno codice ducta esse videantur. Sed de ea re infra.

Omnium codicum maximus locupletissimus plenissimus est Parisinus n. 1672, littera E designatus, de quo accuratissime egit Treuius. Huius virtus ea est, ut omnia fere scripta unus complectatur, atque etiam in quibusdam velut 70—76 dux sit et optimus et fere solus; nam codex n. 1675, littera B insignitus, in illis quidem aliquantulo inferior est, quamvis in aliis velut 66 68 superior. Verum tamen in aliis scriptis codex E longe superatur cum ab aliis, tum maxime a codice Parisino D, in quem librum paulo accuratius mihi inquirendum est, non solum quia facile princeps et habetur et re vera est, sed etiam quod Treuius pauca obiterque, alii non satis accurate disputaverunt, Duebnerus etiam calumniatus est.

Codex D n. 1956 (0,266 $\times$ 0,194), saeculi ut videtur XI exeuntis vel XII ineuntis. Paginae singulae 32 versus continent, versus 43 fere litteras. Numeris folia singula notavit manus recentior. Ultimus est numerus 185. Praefixum est folium chartaceum, in quo manus recentissima librorum qui continentur indicem scripsit. In margine superiore folii primi membranacei m. recentior haec scripsit: 'Tractatus morales ex Bibliotheca cardinalis Mazarini.' Quorum verborum e regione in marg. dextra num. 2552. Codex qui nunc est continet 24 quaterniones, sed ordo confusus perturbatusque et quaternionum et foliorum singulorum. Glutinator scilicet recentior artificiose quidem librum pretiosum compegit et tegumento splendido auratoque

munivit, sed non magis auro ad frontes adornandas quam operae in iis bene recteque digerendis pepercit, ut quaternionum et foliorum ordinem prorsus neglexerit. Nunc igitur qui eum adhibiturus sit, probe sciat atque ut ita dicam memoria Plutarchum teneat necesse est. Neque mirum, quod nemo adhuc eum bene contulit. Quare et foliorum et quaternionum ordinem, initium, finem, omnia quae ad hanc rem pertinerent, enotanda curavi, sed hic omittenda sunt. Ordinem tamen quem redintegravi scriptorum, cum latius pateat, satis habeo adnotasse. Est autem hic:

$\overline{B}$ $\pi\epsilon\rho\iota\ \pi\alpha\iota\delta\omega\nu\ \acute{\alpha}\gamma\omega\gamma\eta\varsigma]$ ego supplevi, nam huius libelli folio postremo (176 v) continuatur insequens (fol. 177 r).

$\overline{\Gamma}$ $\pi\omicron\varsigma\ \acute{\alpha}\nu\ \tau\iota\varsigma\ \alpha\iota\sigma\theta\omicron\iota\tau\omicron\ \acute{\epsilon}\alpha\nu\tau\omicron\ \pi\rho\omicron\kappa\acute{o}\pi\tau\omicron\nu\tau\omicron\varsigma\ \acute{\epsilon}\pi'\ \acute{\alpha}\rho\epsilon\tau\eta\ \text{cett.}$

$\overline{\Delta}$ $\pi\epsilon\rho\iota\ \tau\omega\nu\ \delta\upsilon\pi\acute{o}\ \tau\omicron\upsilon\ \theta\epsilon\iota\omicron\nu\ \beta\rho\alpha\delta\acute{\epsilon}\omega\varsigma\ \tau\iota\mu\omega\rho\omicron\nu\mu\acute{\epsilon}\nu\omega\nu]$ ex mea coniectura iusta nisi fallor. Huius scripti nisi folia intermedia non supersunt alia.

$\overline{E}$ $\pi\omicron\varsigma\ \acute{\alpha}\nu\ \tau\iota\varsigma\ \acute{\alpha}\pi'\ \acute{\epsilon}\chi\theta\rho\omega\nu\ \acute{\omega}\phi\epsilon\lambda\omicron\iota\tau\omicron]$ ego scripsi. Cuius libelli quamquam nec vola nec vestigium, ut aiunt, superest, tamen folia deperdita fuisse probabile videtur.

$\overline{\Sigma}$ $\pi\omicron\varsigma\ \delta\epsilon\acute{\iota}\ \tau\omicron\nu\ \nu\acute{\epsilon}\omicron\nu\ \pi\omicron\iota\eta\mu\acute{\alpha}\tau\omega\nu\ \acute{\alpha}\kappa\omicron\upsilon\acute{\epsilon}\iota\nu]$ supplevi, quia libello inde a verbis $\mu\acute{\epsilon}\nu\ \gamma\acute{\alpha}\rho\ \phi\iota\lambda\acute{o}\lambda\omicron\gamma\omicron\nu\ \kappa\alpha\iota\ \omicron\upsilon\kappa\ \acute{\alpha}\eta\delta\acute{\epsilon}\varsigma$ (fol. 123 = p. 22 c) usque ad finem servato continuatur

$\overline{Z}$ $\pi\omicron\varsigma\ \acute{\alpha}\nu\ \tau\iota\varsigma\ \delta\iota\alpha\kappa\rho\acute{\iota}\nu\epsilon\iota\ \tau\omicron\nu\ \kappa\acute{o}\lambda\alpha\kappa\alpha\ \tau\omicron\upsilon\ \phi\acute{\iota}\lambda\lambda\omicron\nu\ \text{cett.}$

$(\overline{H})$ $\pi\epsilon\rho\iota\ \tau\omicron\upsilon\ \acute{\epsilon}\alpha\nu\tau\omicron\nu\ \acute{\epsilon}\pi\alpha\iota\nu\acute{\epsilon}\iota\nu\ \acute{\alpha}\nu\epsilon\pi\iota\phi\theta\acute{o}\nu\omega\varsigma.$ Ego solum $\overline{H}$ addidi, quia succedit antecedenti

$(\overline{\Theta})$ $\pi\epsilon\rho\iota\ \acute{\alpha}\omicron\rho\gamma\eta\varsigma\iota\acute{\alpha}\varsigma.$ Propter eandem causam $\overline{\Theta}$ addidi

$(\overline{I})$ $\pi\epsilon\rho\iota\ \pi\omicron\lambda\nu\pi\rho\alpha\gamma\mu\omicron\varsigma\acute{\upsilon}\nu\eta\varsigma.$ Addidi $\overline{I}$

$(\overline{IA})$ $\pi\epsilon\rho\iota\ \epsilon\upsilon\theta\nu\mu\acute{\iota}\alpha\varsigma.$ Addidi $\overline{IA}$ etiam propter insequens

$\overline{IB}$ περὶ δυσωπίας
 $\overline{IG}$ περὶ φιλαδελφίας
 $\overline{IA}$ περὶ ἀδολεσχίας
 $\overline{IE}$ περὶ τοῦ ἀκούειν
 $\overline{IS}$ περὶ πολυφιλίας
 $(\overline{IZ})$ περὶ φιλοπλουτίας. Cur $\overline{IZ}$ addiderim, facile intellegitur

$\overline{IH}$ περὶ τύχης
 $(\overline{I\Theta})$ περὶ τοῦ πότερον τὰ τῆς ψυχῆς ἢ τὰ τοῦ σώματος πάθη χείρονα ita et D et F, nisi quod ego addidi $\overline{I\Theta}$.

$\overline{K}$ περὶ δεισιδαιμονίας
 $\overline{KA}$ Πλουτάρχου (sic) παραμυθητικὸς πρὸς Ἀπολλώνιον
 $(\overline{KB})$ περὶ τοῦ EI τοῦ ἐν Δελφοῖς
 $(\overline{KI})$ περὶ τῶν ἐκλεισιπτότων χρηστηρίων. Addidi $\overline{KB}$ et $\overline{KI}$

Primum quod desideratur scriptum, si cum aliis similem scriptorum ordinem tenentibus codicibus comparaveris, haud dubie fuerit De virtute et vitio. Nunc autem, si recte supplevimus, quaeri potest, quot folia ex codice, quem non amplius 23 scripta comprehendisse ponimus, defuerint. Quaestio facile solvitur, quia et quaternionum superstitem numerus a m. antiqua in margine inferiore adnotatus est, et quae supersunt folia, cognita, ac quod maximum est, librorum qui desunt magnitudinem coniectura paene certa adsequi possumus. Computatione igitur instituta efficitur ex codice 65 folia excidisse, sed quo casu et quo tempore incertum.

Una manus inde ab initio usque ad finem codicem scripsit, nisi quod — sed id rarius quam saepius — vocabulum quoddam a m. recentiore deletum ab eadem est correctum; id quod ubique in commentariis notavi. Atque etiam scholia marginalia a m. prima scripta saepe occurrunt, quae omnia sedulo exscripsi.

Deinde non est reticendum in hoc codice sicut in Vindobonensi Symposiacorum nonnulla composita *κατὰ διάστασιν* scripta inveniri, velut *σὺν ἐφελκύνσασθαι, πρὸς διαφθείρουσα* cett. ac contra *προσκάτωνα, διαντῶν*, multa alia. Tum multae nominum verborum participiorum terminationes omissae sunt, unde intellegitur easdem in archetypo aut defuisse aut compendiis supra scriptis significatas fuisse, quas librarius tum recte tum falso supplevisse existimandus est. Paucis exem-

plis defungar. *φιλοτι*^μ = *φιλοτιμίαις, ἐθέλου.* = *ἐθέλουσι.* p. 32 f *δῶρον* pro *δῶρ'* 530 c *πρὸς σὺν* pro *πρὸς σ'* 532 c *ἡμῶν* pro *ἡμᾶς* 524 a *κεῖνον* pro *κεῖν'* 530 a *δυνάμενος* pro *δυναμένῃ*. In archetypo fuerit *δωρ πρὸς σ ἡμ κειν δυναμεν*. Neque culpa interpolationis prorsus vacuus est, quamquam eiusmodi exempla perpauca sunt, velut p. 33 b cum propter *ὁμοιοτέλετον* verba *εἰ γὰρ ἐκεῖνος* — *ἐφ' ἑπὶ* omisisset, postea scripsit *πῶς οὖν*. Similiter p. 36 f *τῆνος γε* pro *τῆ*. Denique iota vel adscriptum vel subscriptum nusquam vidi notatum nisi a m. recentiore.

Verum tamen haec omnia et pauca et levia sunt atque ea quae reliquis et magnis et multis virtutibus prorsus obscurentur. Neque rem auxeris dicendo hunc codicem hanc singularem virtutem habere, ut omnibus ceteris in scriptis quidem, quae ipse servaverit, longe excellat. Neque exstat ulla pagina, in qua lector attentus et hoc agens, quantum valeat non intellegat. Maximo iure igitur et aliis et nobis unicus fere et certissimus dux et existimatur et est, unus pro omnibus. Ex copia exemplorum pauca afferam haec: p. 11 e *οἱ τῶν τέκνων ὕβριν οὐκ ἀνεκτὴν τὴν τῶν ἐρώντων ὁμίλιαν ἡγοῦνται*: οἱ τῶν (vel οἱ διὰ τὴν τῶν) τέκνων ὕβριν οὐκ ἀνεκτὴν νομίζουσι τὴν μετὰ τῶν (vel τὴν τῶν) ἐρώντων ὁμίλιαν 12 c *δι- δόασιν ἐξουσίαν ἐπὶ τὰ ἀδικήματα*: διδόντες ἐξ. ἐπὶ τὰ ἀδικ.

λανθάνουσιν (είσι Parisinus 1772) 13 e πρὸς καιρὸν
 ὀργισθέντας: προσοργισθέντας 24 a ἀπορίαν κακίζειν:
 ἀπορίαν 36 e φωτὶ ut R: φωτὶ καὶ 41 a οἱ μὲν
 γὰρ: ὅσοι vel ὥς οἱ μὲν vel ὅσῳ οἱ μὲν 43 f πρὸς
 δὲ τοὺς ὄντως φιλοσόφους οὐ καλῶς (auditur τοῦτο πε-
 πονθότα): περὶ δὲ τῶν ὄντως φιλοσόφων. Duas lectio-
 nes Hercherus in unam confusit 51 d χρώμασι: ὑλή-
 μασι vel σχήμασι ib. f rectius om. θηρίου, quod ut
 glossema delendum putavi 54 a οἶδά τινα: οἶδα καὶ
 ib. d γράφω^{!!} i. e. γράφω ut R vel γράφειν 55 e ἔχου-
 σαν accessit ex D ib. f φαίνονται, quod in φαίνονται
 bene mutavit H, ex eodem 59 a εἴτ' οὐκ: οὐκ ib.
 μὴ ποιῶν: ποιῶν 61 a ἡ μὲν γὰρ: ἡ μὲν 63 c συνη-
 δόμενον: συναισθανόμενον ib. e γὰρ: δὲ 65 b ὦν
 ex D 66 a νῆ Δία: ἰδίᾳ ib. e ἐπιτιθέναι τὴν κο-
 ρωνίδα τῷ συγγράμματι: ὑποτιθέναι τοῦτο τῇ τοῦ συγ-
 γράμματος κορωνίδι vel ὑποτιθέναι τῇ κορ. τοῦ συγγρ.
 68 a Ἀθήνησι: Ἀθηναῖοι 73 b ὁ λόγος accessit ex D
 ib. e αὐτοὺς: αὐτὸν 74 a περιφέρειν: μεταφέρειν
 ib. d πέφυκε: ὑπάρχει 93 e ἑταῖρον ἕτερον: ἑταῖρον
 ὥς ἕτερον vel ἑταῖρον καὶ ἑταῖρον ὥς ἕτερον ib. οὐδέν
 ἔστιν ἢ: οὐδέν ἔστιν ἄλλο πλὴν ib. f τὸ φιλεῖν —
 πεφνκῶς (l. πεφνκός) — μεριζόμενον: τῷ φιλεῖν σφοδρὸν
 ἐν ψυχῇ πεφνκός (vel τῷ φιλ. ἢ ψυχῇ σφόδρα πέφνκεν)
 εἰς πολλὰ δὲ μεριζομένη, ut alia omittam 94 c ναῦς
 γὰρ: ναῦς 94 f δεῖ ex eodem 95 b ἄλλον τρόπον γὰρ
 ἄλλων: ἄλλον τρόπος ἄλλων. cf. Nauck. p. 424 ib. e
 ἀνταπαιτούσι: ἐμποιεῖν 96 a πάνν: οὐ πάνν ib. σο-
 φοῦ: σοφιστοῦ ib. ὅς ex eodem ib. ἐπέπερ ex
 eodem ib. b τε add. idem ib. d αὐτῆς: αὐτήν ib. f
 πολυχρόου: πολύφρονος 97 d. e Hercheri emendatio-
 nes ἐνέπλησε et εἰ δὲ codicis D lectiones sunt. Item
 ταῖς βωμολοχίαις praebebat cod. Bernensis a Bremio col-
 latus ib. e οὐκαὶ (sic pro οὐ καὶ) εὐβουλίαν: εὐβου-

λαν μὴ εἶναι ib. φασί: λέγουσι 98 d ἀμείνουσι ut
 R: ἄμεινον 99 a ὅτι γὰρ τούτοις βραχεῖα τις παρεμ-
 πίπτει τύχη: ὅτι γὰρ βραχεῖα σοφῶς τύχη παρεμπίπτει,
 χαλκοτύπῳ τε καὶ οἰκοδόμῳ, quae interpolata esse quis
 non videt? 99 b καὶ τὸ συνεκπίπτον ἄσθμα μὴ κατορ-
 θοῦντα γράφειν τε πολλάκις καὶ ἐξαλείφειν: καὶ συνεκ-
 πίπτον ἀσταθμῇ ἄρ' ἐστὶν ἐπ' αὐτῷ γράφοντα πολλάκις
 γοῦν ἐξαλείφειν, ut alias lectt. omittam ib. c ἀλλ'
 ἐπιτάσει μὲν — ἐνεστὶν: ἀλλ' ἐν ἐπιτάσει — ἐστὶν 104 b
 γένει βροτῶν τε: θνητῶν τε γενεῶν 108 c ἐρᾶν, ἔστι
 δὲ φρονήσις: ἐρᾶν ἔσται φρονήσις: ἐραστὰς εἶναι φρονή-
 σεως Plato 109 e κακόν ἐστὶν: κακόν ἐστὶν ὁ θάνατος
 111 b θεωροῦμεν: καθορῶμεν 112 b σε: τε ib. παρέ-
 σται: παρέξεται 115 b πρὸς τῷ: καὶ πρὸς τῷ ib. e
 καὶ πρῶτον ut Madvigius: καὶ τὸ πρῶτον 116 a ὅτι
 οὐ μόνον: οὐ γὰρ μόνον ib. c ὅτι καὶ ἡ: ὅτι οὐκ αἰεὶ
 ib. f ἦν ἂν: ὦν ἂν 117 d κηδόμενος — καὶ προορώ-
 μενος: προειδὼς καὶ κηδόμενος — προορώμενος 118 e
 τὸν Ὀλύμπιον: τὸν καὶ Ὀλύμπιον 165 a πετρῶν: τῶν
 πετρῶν 166 a γόητας: γόητας ἀνθρώπους ib. e λαμ-
 βάνοντας accessit ex D et cod. Neapolitano n. 28
 167 d κακοῦς acc. ex D ib. εἶδη ποιοῦσι: σώματα
 εἶναι ib. e ὠφελούντων: ὠφελούντων καλῶν ib. f
 περιπαθῇ: βαρυπαθῇ 168 b οἶεται: τὸν νοῦν 169 d
 οὐδὲν acc. ex D 170 d πιπράναι (ita fere constanter
 pro πιμπράναι): πιμπλάναι ib. e καίτοι — ἐστι: κἂν
 δέδιε (καὶ δέδιε V²) καὶ προσκυνῇ καὶ θύῃ (καὶ προσ-
 κυνεῖ καὶ θύει Amb.) καὶ κἀθῆται πρὸς ἱερ. οὐ θαυμα-
 στός ἐστι ib. f ἢ ὥστε: ἢ τοῦ 390 f καὶ μετὰ: εἴτα
 μετὰ 392 a ὃ δὴ τοῦ χαῖρε: ὃ τοῦ χαῖρε δὴ quae
 hiant 393 d εὐφημίαν: εὐφυῖαν 421 e προσαγορεύε-
 σθαι ut Eusebius: προσαγορεύοντες ib. ἔνιοι μὲν: ἔνιοι
 μὲν οὖν 423 c λαμβάνειν πρὸς: λαμβάνει 425 a καὶ
 φυλάττει κατὰ χώραν: κατὰ χ. καὶ φυλάττει quae hiatu
 laborant 426 e ἀληθὲς ἔφη: ἀληθὲς ἔχει vel ἀληθὲς

454 a τὰπιτήδεια: τὰ χρήσιμα ib. f γινομένης ut Erasmus: γενομένης 457 e οἶον Ἀντιγόνου τὸ πρὸς τοὺς στρατιώτας τοὺς παρὰ τὴν σκηνὴν λοιδοροῦντας — τὴν βακτηρίαν γὰρ ὑποβαλὼν: οἶον Ἀντ. τὸ π. τ. στρατιώτας, ὅτι τοὺς π. τ. σκ. λοιδοροῦντας — τὴν (τὴν γὰρ V²) βακτηρίαν ὑποβαλὼν 459 b ὁ θυμούμενος: ὁ θυμὸς 461 b φλεγμοναῖς: φλεγμαίνων vel φλεγμονῶν 464 b τὰς ἐν εὐχαῖς ὁμολογίας ὁμιλίας ἀφροδισίων ἐνιαυτὸν: ἐν εὐχαῖς ὁμολογίας ἐνιαυτὸν ἀφροδισίων, ubi ὁμιλίας propter ὁμολογίας exciderit 465 d ἐξαιρῶν ut W: ἐξαίρων Item 466 c. 484 b 470 e εἶναι μᾶλλον: μᾶλλον εἶναι cum hiatu 471 c στρατιᾶς: στρατείας ib. d τὸν λαγῶν: τὸν λαγῶ ib. οὐδ' ὁ γρίφοις — μὴ λαμβάνων οὐδὲ οἷς δαίμων οὐκ ἐναντιοῦται μοχθηρός: οὐδὲ τῷ γρίφοις — μὴ λαμβάνοντι μηδὲ εἰς (οἷς B) δαίμων ἐναντ. μοχθ. 473 c notanda est lectio ἐρπετῶ τινι pro ὄνω τινι (ῶ τινι V^{1.2}). cf. Suidas v. ὄνου πόκαι 475 e πρὸς τὴν τύχην ut Madvigius: καὶ πρὸς τὴν τύχην 477 d Διάσια: διονύσια 478 c ἐπὶ σοφοῦς: ἐπὶ σοφιστὰς 480 d ἐκείνους καὶ ἀγαθοὺς ἡγούμενος: καὶ ἀγ. ἐκ. εἶναι ἡγούμενος quae hiant 483 c τοὺς ἀδελφοὺς — κοινουμένους — ἑτέροις αὐτοῦς (l. αὐτοῦς) — ἀπωθουμένους καὶ πιστεύοντας: τῶν ἀδελφῶν — κοινούμενον — ἑτέρως αὐτοῦς (vel αὐτοῖς) — ἀπωθούμενον καὶ πιστεύοντα ib. d εὐγνώμονος: εὐγνωμονοῦντων vel εὐγνωμονοῦντας 491 d προθύμως καὶ χρηδῖμως: καὶ προθύμως 501 e ὧν αὐτὸς: αὐτὸς 503 e τῇ δὲ αἰτίᾳ: τῷ δ' ἐκουσίῳ 504 b ἐν περιπάτῳ, ἐν μέθῃ: ἐν περιπάτῳ 508 a δυεῖν αὐτῷ θυγατριδῶν: δυεῖν θυγατριδῶν αὐτοῦ cum hiatu 511 d σκοπεῖ καὶ ἀναλαμβάνει: εἴποι καὶ ἀναλαμβάνοι 512 d προβάλλουσι ut R: προσβάλλουσι 514 a προάγειν — ἀπομηκύνειν: προαγαγεῖν — ἀπομηκύναι cum hiatu ib. e ἀσπαίρει ut R: ἀπαίρει 516 b διὰ τί D ut cod. Xyl.: διὰ τίν' vel διὰ τί ἢ ib. μελάθρου ut cod. Xyl.: δόμοιο ib. c Ἀθηναίους

ut cod. Xyl.: θεοὺς vel νέους vel θεατὰς 517 c με-
 λαῖνον: μελανόν 520 b γέμων: τῶν ib. οἰκίσας:
 κτίσας ib. f θηρείων ut R: θηρίων vel θηρῶν 522 f
 καίτοι γε τοὺς: καίτοι τοὺς γε 525 a ἢ ἐρῶντα: ἄρα
 ἐρῶντα ib. d πρὸς πολλίτας: πρὸς πόλιν ib. e συγχεῖς:
 συνέχεις 526 a πῶς οἷς i. e. πῶς; οἷς: οἷς ib. d
 τοσοῦτον ἀφαιρεῖσθαι: ἀφαιρεῖσθαι 527 b τίνων τίς
 χρῆσις — πλοῦτος; ἢ χρῆσις αὕτη — πλοῦτος, τίς; Co-
 dicis D scripturam male enotavit W ib. f. ἀβέλτερος
 i. e. ἀβέλτερ' ὅς: ἀβέλτερε ib. τοιαύτην ὁ πλοῦτος εὐ-
 δαιμονίαν ἔχει θεατῶν δεομένην καὶ μαρτύρων, οἷς δεῖ
 πᾶσιν ἐμπομπεύειν αὐτὸν ἢ τὸ μηδὲν εἶσιν: τοιαύτην
 ὁ πλ. εὐδ. ἔχει (ἔχει εὐδ. E) θεατῶν καὶ μαρ. ἢ τὸ μη-
 δὲν οὐσαν, ubi male exscripsit W codicis D lectiones
 528 a οἷς πάντα: ὧν τίνι τὰ 532 e καὶ θυγατρὸς
 (ubi del. καί): καὶ (vel ἢ) περὶ θυγατρὸς 539 e συγ-
 καταπλέκων: καὶ τῷ συγκαταπλέκειν ib. Κάρωνά i. e.
 Κάριον vel Κάριονος: κάρβωνος 542 b Ἀθηναῖοι παρέ-
 σχον αὐτοὺς (l. αὐτοὺς): οἱ Ἀθηναῖοι αὐτοὺς παρ. cum
 hiatu ib. συναποδύομενος (corr. συνυποδύομενος), ὃς
 τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ λεγομένοις ἤδεται καὶ χάριν μὲν ἐφ' οἷς
 κατώρθωσεν ἔχει, τῷ δὲ χαίρειν. Vide nunc quae et
 qualia ceteri praebant: συνεπιδύομενον (vel συνυπο-
 δύομενον) τὸ τοῦ λέγοντος ἡδέως προσδεχόμενον· καὶ
 χαίρει (vel χάριν vel χαίροντα vel χαίνειν) μὲν ἐφ' οἷς
 κατώρθωσε λεγομένοις, τῷ δὲ χαίρειν quae non uno
 nomine male sana sunt 543 f versum homericum
 supplet: σύν τ' ὅστέα θάξει (l. ὅστέ' ἀράξει), quae in
 ceteris propter ὁμοιοτέλετον exciderint 544 a καὶ
 λόγων ἀκρόασιν ὀλιγορίαν: λόγους ἀκρόασιν 545 a μὲν
 γε ὑμᾶς: μέντοι ὑμᾶς 546 a ἀλλ' ἢ τὸ: ἀλλὰ τοῦτο
 vel ἀλλ' ἢ τοῦτο 547 f τινα μεγάλα: τι μεγάλα 549 a
 τοῦ σώματος, ὅσον — βρέχων, ὥμοσε σαπῆναι: τοῦ σώ-
 ματος, ὃς — βρέχων τὸ πόδε, ὥμοσε σαπῆναι. Nihil

nos adiuvisset quod optimi omittunt τὸ πόδε, si codex D etiam veram lectionem, qua locus persanatur, non suppeditasset 551 d καὶ χρόνον διδόναι: καὶ χρόνον γε vel καὶ χρόνον γε πρὸς ἐπανόρθωσιν. Postquam διδόναι excidit, alius aliud addidit. Locum multi tentarunt 555 f ἡδονῆς — καὶ ἐλπίδος χρηστῆς ἔρημον: δι' ἡδονῆς — ἐλπίδος ἔρημον, quae frustra et R correxit et W 556 d πάντα μεταπτωτὸν: πάντα εὐμετάπτωτον cum hiatu.

Quibus quadruplo fere plures sunt codicis D bonae lectiones plenae atque integrae, quas omnes si quis fuerit commentatus, opus sane Cobeti Variarum lectionum instar confecerit neque minus voluminosum neque minus utile. Quare maxime operam dedi, ut et diligenter describerem et accurate conferrem codicem praestantissimum.

Codex F n. 1957 notatus membranaceus (0,322 × 0,253) antiquissimus, potius XI saeculi exeuntis quam ut Duebnerus censet XII saeculi. Pagina 29 versuum capax, versus autem circiter 38 litterarum. Folia codicis 252, quae m. recentior numeris quod ad summam pertinet recte notavit, quod ad singula folia non item semper, nam post fol. 98 unum folium numero caret, fol. 141 non hoc numero, sed 142 notatum est, deinde duo folia numero eodem 143 significata sunt, item duo folia numero 154, tum fol. 172 num. 173 designatum est, item folium 201 num. 202. Quaterniones triginta unus, quorum α' sex, η' septem, ιζ' decem, ιη' quinque folia complectitur; ι' et ια' senis denis uterque constat, quaternis κβ' et λα' ultimus.

Quaternionum primum quodque folium littera numerum quaternionis significante manus antiqua notavit; quae littera in margine inferiore scripta interdum abscissa est ab eo qui librum compegit. Manus recentior

initio scripsit indicem librorum, quorum ordo hic est: 66 (inde a verbis *ἀλλ' οἴχεται ὁ λόγος* cett. p. 1039 d; praegressa desunt) 3 4 64 67 68 69 5 7 16 19 61 56 57 58 63. Initio scripti n. 3 designati, in margine manus antiqua scripsit *λ' Ε* i. e. *λόγος πέμπτος*. Item in 61 in margine eadem manus adnotavit *ΙΕ* i. e. *δέκατος πέμπτος*. Qui numerus efficitur, si scriptum 3 pro quinto accipimus. Eodem modo concludimus tria scripta deesse ex initio, sed quaenam incertum, nam scriptorum huius codicis ordo a tralaticio multum differt. Cuius ordinis vestigia sunt in 3 4, 67 68 69, 56 57 58. Fol. 34, initio scripti 4, adnotatio exstat perutilis haec *Ζήτει πρὸ τούτου τοῦ λόγου Περὶ τοῦ Ε τοῦ ἐν Δελφοῖς, ἔπειτα Περὶ τῶν ἐκλελοιπότων χρηστηρίων, εἶθ' οὕτως ἀναγνώστέον τὸν προκειμένον λόγον*. Similis in fine scripti 69: *Μετὰ τούτου τὸν λόγον ὀφείλει ἀναγινώσκεσθαι ὁ Περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ βραδέως τιμωρουμένων λόγος*. Ac re vera in iis scriptis argumenta similia tractantur. Tituli repetuntur in fine scriptorum singulorum. Titulis ipsis praeponitur *Πλουτάρχου*, quo carent scripta 68 4 7 19. Iota raro est subscriptum, interdum omissum, plerumque adscriptum. Etsi aequalis codicis D, fortasse etiam paulo antiquior, eum tamen non aequat virtute. Propius accedit codicibus Venetis, praecipue V². Nihilominus nonnullis in scriptis velut in 56 68 69 lectiones haud parvi momenti suppeditat, atque etiam in duobus postremis non modo cum D consentit, sed etiam eum, utpote qui mancus sit, supplet, id quod supra admonuimus. Tum multis locis scripturam genuinam servavit velut p. 305 c *Κυνέγειρος: κυναίγειρος* 316 a *Σάμιος: σάμνιος* 321 e *δρυόων* margo F ut W: *δρυάδων* 413 c *καὶ πρᾶος* ut D et pr. m. V²: *καὶ οὐ πρᾶος* 414 a *ἐὐρησιλογίας: εὐρεσιλογίας* 415 b omnes fere codd. nostri dant haec

εἴτα δαίμονας πολλοὺς κἀγαθοὺς, εἴτα ἥρωας, εἴτα ἀνθρώπους, τῶν ἡμιθέων. Unus F legitimam scripturam servavit hanc εἴτα δαίμονας πολλοὺς κἀγαθοὺς, τῶν δ' ἡμιθέων. Unde colligitur primo quae Eusebius servavit verba εἴτα ἥρωας, τὸ δ' ἐπὶ πᾶσιν ἀνθρώπους· ἐξ ὧν ἔοικε ποιεῖν τὴν μεταβολὴν τοῦ μὲν χρυσοῦ γένους εἰς δαίμονας propter ὁμοιοτέλετον excidisse; deinde verba ceterorum codd. εἴτα ἥρωας, εἴτα ἀνθρώπους a librario quodam (qui etiam δ' post τῶν expunxit; in Ven. 250 quidem δ' erasum videtur) addita fuisse. 416 a συνεξαπατούσαν, unde facile corr. cum W συνεξάπτουσαν: συνεξαπατῶσαν 420 e ἀσθενὲς ut pr. m. Ven. 250: εἴν AI Ἀσθενὲς 424 d τις αὐτὸν: τις αὐτὸν 425 e τὸ αὐτῆς μέσον non τὸ αὐτῆς μέσου ut enotavit W 430 d ἀναλικωμένοις: ἀναλισκομένοις ib. οὕτως οὖν: οὕτως οὖν τότε 434 c ἀνθρώπους: ἀνθρώπων

Denique una manus, nisi quod haud raro m. recentior, lectionibus antiquis deletis, in litura aut supra scripsit suas.

Codicem C n.1955 accuratissime ut solet descripsit Treuius. Addenda sunt haec. Fol. 238—248 v continetur libellus n. 21 signatus, quem excipit scriptum 44, titulo omisso, sed ut rubro scriberetur spatio vacuo relicto. Quare index praemissus id omisit. Iota non est subscriptum, sed aut adscriptum aut plerumque omisum. Tituli nisi in 12 17 non repetuntur. Ac quod maximum est in libello qui paulo aliter atque in ceteris inscribitur παραμυθητικὸς εἰς τὴν γυναῖκα τὴν αὐτοῦ διὰ τὴν τοῦ παιδὸς τελευτήν, quique imperfectus est, ut qui in verbis καὶ αἰκλῶν· οὐδὲ ἦν πα (p. 608 f) desinat, duplex est recensio, altera antiqua, in hoc uno codice superstes, altera, quae in omnibus ceteris ad aetatem nostram mansit, recentior. Operae pretium est hanc recensioem hic apponere. Prima manus scripsit quem dicunt textum, altera recentior sed satis

antiqua supra correxit hunc in modum: p. 608 a παρὰ

τῆς θυγατριδοῦς ἧς ἐχέτω αἱ γεγονότα δὲ καὶ τοῦτο ἔστι πάσης] καθεστῶτος

in marg. scripsit m. prima ἐπὶ τοῦ γεγονότος

καὶ τέκνων οὔσα ταύτῃ δὲ αὐτῇ παιδων κοινωνήσασα τούτοις δὲ παρέσχευ ἀφορμὴν οἶδα] in marg. m. altera. Post θέσθαι in contextu dat pr. manus haec: ποιούμενον ἐν αὐτῇ παρέσχευ ἀγαπητοῦ (ex v effecit v m. altera) διαφερόν-

ον τις τῆς τως μοι γενομένου ἰδία καὶ τὸ εὐφραῖνον αὐτον

τε ὧν ἀτεχνῶς ἀσχο ἔμα καθαρον ἐστι εὐκολίαν ἀλλὰ καὶ ἐκέλευε τὴν τιτθὴν διδόναι καὶ προσεκαλεῖτο ὑπὸ φιλαν-

μεταδιδούσα τῶν καλῶν ὧν εἶχε θρωπίας ὥσπερ ἐγίνωσκε καὶ εἶχε τὰ ἥδιστα cett.

πάλιν οἶτο ἀλλὰ καὶ δέδια μὴ κρανείης οἷχετ' ἀεὶ φεύγουσα αὐτὴν ut omnes pro λύπην δεῖ ex ἀεὶ fecit m. altera

αλεῖ γὰρ pro δὲ πρὸς τῆς ἐταίρους μὴδ' ἐγκεκλεῖσθαι

τάπο ουσιν πολλαπλασίαις ἀντιδιδόντας καὶ θαυμάζοντες

ἀνεληφας πένθιμον

ἡλλαξας θεραπαινίσιν ἐτιμέλειαν οὐδὲ ἦν πα ἀμορφίαν καὶ αἰκίαν

Quod si similes recensiones etiam in aliis scriptis nos ludificantur, desperandum est. Alia exempla vid. p. 8 d ὑπερ: ὃ ib. e περὶ τῆς ἐλευθέρων, τῶν et παιδων supra scripsit m. antiqua 10 c κατὰ pr. m. quo deleto eadem scr. in marg. ἔπειτα, quod m. antiqua simul deleuit atque in textu scr. τὰ 16 e δαίτη ut Grotius: διαίτη 37 c ἀνεληφῶς: ἀπειληφῶς 39 f ἄγανται: ἄγονται 1128-c αὐτὸ (i. e. αὐτὸ τὸ) pr. m.: αὐτὸ

τὸ ib. d ἀγνώμονι ut cod. Xyl.: ἀνοήτω 1129 e
 ὑποσημαίνειν ut cod. Xyl.: ὑποσημαίνων 1130 e ἀγνω-
 σία καὶ ἀδοξία: ἀδοξία καὶ ἄγνοια ib. πᾶσάν τε ut
 cod. Xyl.: πᾶσαν

Codex Parisinus n. 1211. Hunc librum una cum
 cod. Lipsiensi n. 7 idem vir doctissimus illustravit ac
 libellum De profectibus in virtute contulit. De ceteris
 scriptis (de 10 quidem, nam de 7 nihil dicit) iudicium
 Treuii hoc est: 'Libellus enim de Curiositate ut emen-
 datior codicis huius opella evadat adeo pauca proprii
 boni obfert, ut eum ex eodem libro praestantissimo
 atque alterum profectum esse vix credam' (vid. De
 Plutarchi libellis qui in cod. Tischendorf. VII insunt
 dissert. p. 4). In Narratione quoque 'de codicibus non-
 nullis Parisinis' haec dixit: 'Quid quod ne eos quidem
 codices qui duo vel tria modo Moralia amplectuntur
 eidem uni fonti bono insistere exemplum Tischendorfia-
 num nos edocet: cuius alterum scriptum optimae, al-
 terum (de Curiositate) pessimae notae esse in disser-
 tatione supra citata monstravi.' Quae tantum abest
 ut probem, ut eundem fontem in omnibus quae in
 utroque codice conservantur scriptis fuisse existimem.
 Nam quae in illo libello (3) propria sunt, i. e. lectio-
 nes quaedam probae et genuinae, verborum transposi-
 tiones rectae aut falsae¹⁾, eadem etiam in ceteris
 scriptis eundem in modum pariterque occurrunt. Ve-
 rum tamen in hoc libello nulla comparatio relinquitur,

---

1) Confer ex. causa p. 75 b σταθμῶν Ἡ κακία πᾶσαν
 79 b τὰ ἔχον Ἡ ἔξω 82 f συναισθάνεσθαι εἰ 83 b ὁπὸ
 τοῦ λόγου, Ὅττε ib. d ποιήσεται. οἷς ib. e πρῶτην
 ἔοικεν 84 a ἐθέλει. Ἡμῶν 85 e συναύξει, Ὅπως
 86 a προσέειπεν, Ἄλλ' οἷον Quae omnia vel hiatus gra-
 vior leviorve vitii coarguit. Plura vide apud Treuium.

quia optimus codex D; quocum comparationem inire liceret, unam paginam ex hoc scripto servavit. At reliquos iisdem meo quidem iudicio proprietatibus praeditos libellos comparanti inferiores videntur. Quin etiam si in iis scriptis codex D nos destituisset, hi duo codices duces optimi existimarentur. Cuius rei exemplo sunt p. 49 d ὑπορρέουσιν: ἀπορρέουσιν 50 b ὑπομένομεν: ὑπομένωμεν (D) vel ὑπομενούσης vel ὑπομένουσι 52 c τρίγωνα: καὶ τρίγωνα 56 b περιτιθέντες ut D: περιθέντες 56 e μὴ ἀχθόμενον ut W: ὡς μὴ ἀχθόμενον 57 d κολακεία διασύρει: κολακεία (vel κολακεία) διασύρει (vel διασύρει) 58 f ἀπολειπόμενοι: ἀπολειμπανόμενοι (m. pr. D) vel ἀπολιμπανόμενοι 59 a ἔπαινων εἶη: εἶΗ' Ἐπαινῶν (sed ib. e οὐδὲ γινώσκειν haud recte om. cf. p. 171 c) 60 b τί δὴ ut D: δὴ τί 61 a ἐγγένηται ut D et m. s. Ven. 250: ὑπογένηται 62 b ὁ κόλαξ ἡμᾶς οὐ λήσεται: οὐ λήσεται ΑΙ' Ἡμᾶς ὁ κόλαξ 65 a πρὸς τοὺς ἄλλους: πρὸς ἄλλους 67 c τι ἔχειν pro τι ib. e περιβαλεῖν: περιβάλλειν. Nam sensus est περιβαλόντα κατασπάζεσθαι 68 b προσφερόμενος ut R, nisi quod prius σ in rasura est: προσφερόμενος ib. c βδελυρίας ut R: βδελυρία 69 b ἀγυμνασίαν ut m. s. V²: γυμνασίαν 70 d τε γένωνται: γένονται 73 b ἑτέρου ut D: ἑταίρου 74 b ἐγῶδ' i. e. ἐγῶδ': ἐγῶ δ' (D) vel ἐγῶδα. Et aliis locis elisionem rectius adhibuit solus.

Lectiones interpolatae sunt hae: p. 50 e οὐκ ἔσται εὐρεῖν: οὐκ ἔστι λαβεῖν 52 b μεταιωρούμενον: μεταιρούμενον (corr. μετερώμενον cum Lobeckio) 53 c δι' ὁμιλίαν ἑαυτὸν: δι' ὁμιλίαν 53 e οἱ δὲ βουλόμενοι — ἡδεῖς ἅμα καὶ πιστοὶ καὶ ὑπὸ τοῦ — δυσχεραίνοντες, ἀλλὰ συμπαθεῖς π. καὶ συμφυεῖς γινόμενοι οὐδὲ τῶν ἀβουλήτων — ἀξιοῦσιν ita Parisinus et eum sequentes Harleianus 5660 et margg. A et Vossiani: ὁ δὲ βουλόμενος — — — ἀξιοῦσιν ita unus D; in ceteris omnia

bene, nisi quod verba τοῖς χείροσι μᾶλλον ὑποκρίνεται
χαίρειν desunt 55 d ὑποβάλλειν: ὑποκρέκειν 56 d
εἶναι καὶ: ὄντα 63 b ἐξελαύνουσι ut V² et margo V¹:
ἀφορσιοῦνται 63 f εὐεργετεῖν: εὖ ποιεῖν. Paulo ante
dixit εὐεργετεῖν 64 d ἀξιοῖ — παραιτεῖται ut corr. H:
ἀξιῶν — παραιτούμενος quae arte coniungenda sunt
cum praecedentibus 68 d ἀπαρρησιάστον ὄντα παρ-
ρησιάζεσθαι παρὰ τράπεζαν quae omni difficultate carent
sed vix genuina sunt: ἀπαρρησιάστον τὸ παρρησιάζεσθαι
παρὰ τράπεζαν i. e. ἡ παρὰ τράπεζαν παρρησία ἀνδρὸς
ἐν τῷ νήφειν ἀπαρρησιάστον οὐκ ἔστι γενναῖον vel quae
praebet cod. Parisinus 69 f. συμβουλεύσας: κελεύσας
71 d δεῖ σφόδρα φυλάττεσθαι — τὸ μὴ παρεπιδείκνυσθαι,
omisso βουλομένους: δεῖ φυλάττεσθαι — τὸν (ita D ut
W pro τὸ, unde illa correctio) μὴ παρεπιδείκνυσθαι —
βουλομένους 73 b ἔμπυον (subst.) περὶ ἥπαρ ἔχοντος:
ἐμπύου τὸ ἥπαρ (D) vel ἐμπύου περὶ ἥπαρ

Sed etiam in libello De curiositate saepe solus (nam
de Lipsiensi, quem ipse in hoc scripto non contuli,
mihi non semper constat) confirmat bonas lectiones
codicis D, velut p. 515 d ὄσσον: ὄσον 516 b ἀπέ-
δωκεν: ἀποδέδωκεν ib. f γινόμενος: γενόμενος 517 b
κωμωδιοποιὸς: κωμωδοποιὸς 520 b καὶ ἄνευ δέ: καὶ
ἄνευ ib. θησαυρὸς: θησαυρισμὸς Solus (vel soli)
haec: p. 516 d τροφῆς πολλῆς: πολλάκις τροφῆς. Ge-

nuina lectio vid. fuisse πολλάκις τροφῆς πολλῆς
ib. καίτοι τό γε: καίτοι γε τὸ 517 f ἡγεμονιῶν Reiskii
confirmat etiam V²: ἡγεμόνων 518 d ἀποθανεῖν ἄν:
ἀποθανεῖν 520 a προσσταλή ut Herwerdenus: προσσταλή
521 a ἐν τοῖς ἀχρήστοις μηδ' ἀπαμβλύνωμεν: ἐν τοῖς
χειρίστοις (D) vel μηδ' ἀπαμβλύνωμεν ἐν τοῖς χειρίστοις.
Recte Parisinus, nisi quod altera verborum collocatio
praeferenda est: μηδ' ἀπαμβλ. ἐν τοῖς ἀχρήστοις ib.
τοὺς πόδας ut R: ἢ τοὺς πόδας 521 d ἀπ' αὐτοῦ: ἀπ'

αὐτῶν 522 b σωφροσύνης ut R: σωφροσύνην sed ib. ποιούμεν pro ποιούντες correctio vid. esse, quod moneo propter Treuium. Lectiones autem interpolatas, quas Treuius l. l. enumeravit, si exceperis p. 515 d. 520 b (ubi nihil ex Parisino enotatum habeo). 522 b, ceteras confirmat Parisinus. Quibus addendum est p. 523 a προσαγωγέας pro προσαγωγίδας

Ex quibus exemplis etiam de priore libello (3) iudicium facere possis. Hac equidem quaestione magna cum diligentia perpensa intellexi utrumque codicem ex bono fonte, sed multis locis interpolato ductum esse; magna igitur cum cautione adhibendum esse neque sequendum, nisi ubi sententiae vis et hiatus cogant. Itaque non probatur mihi quidem viri eruditissimi de ea re iudicium; neque magis quae de Demetrii Ducae fide scripsit (p. 26 Zur Geschichte d. Ueberlieferung von Plut. Moralia III) pleraque iniusta; accidit idem fere quod olim Sintenisio, ut superiores omittam, de Stephani auctoritate fideque iudicium facienti.

De Ambrosiano n. 82 scripsit idem p. 10 dissertationis quam supra memoravi. Addenda sunt haec. Codex est praestantissimus maximeque quam tertia manus scripsit pars, ex eodem archetypo ac Ven. 127, id quod ex collatione facile colligitur, orta. Libri igitur 29 34 52 ad hunc codicem corrigendi castigandique sunt. Verum tamen in parte quoque, quam pr. manus exscripsit, libelli n. 59 60 insigniti eius momenti sunt, ut nullus alius codex sit, qui ea scripta melius tradiderit. Quantum utilitatis attulerit ex uno exemplo facile intellegitur, confer p. 135, cap. 21 (= p. 308 et 309) editionis Hercheri, ubi emendationes Xylandri, Wytttenbachii, Reiskii aut confirmat aut meliores scripturas suppeditat. Ex copia testimoniorum satis habeo h. l. nonnulla attulisse. Sed praemonendum est me libellorum 29 34 52 59 60 primum maxime ad hunc

partimque ad Ven. 511, secundum et tertium ad hunc et ad Ven. 127, quartum et quintum ad eundem et ad Ven. 250 partem, quam tertia manus exscripsit correxisse. Exempla appono haec: p. 122 b ὁμῶν ut V³ et M (= Meziriacus): ἡμῶν ib. d ἰδοις ut V³ et Madvigius: ἰδῆς 124 a παρασκευαστέον ut V³: προπαρασκευαστέον ib. καλούντων: παρόντων ib. d φασιν ut V³ et R: φησιν ib. σὺ δὲ m. s. Amb. ut M: οὐδὲ ib. e δὲ μὴ ut V³: δὲ μὴδὲ 125 b ὀρέξεις ut R: πράξεις ib. c ἔλεων ut V³: ἔλεω 126 a προσεφίᾳσι: προῖεμένων vel προῖέμεθα ib. e μετὰ τοῦ ut H: μετὰ 127 a φύει: φύσει ib. b Τιμόθεος εἶπε — δεδειπνηκώς: Τιμόθεον εἶπεῖν — δεδειπνηκότα ib. Ἀλέξανδρον — ἀποπεμψάμενον ut Stobaeus: Ἀλέξανδρος — ἀποπεμψάμενος ib. c ὑπεξαίρουντες ut W: ὑπεξαίροντες 128 b διατρίβειν ἐπ' ἀκτῆς: Ἐπ' ἀκτῆς διατρίβειν ib. c τῶν τοιούτων ἕκαστον: τῶν τοιούτων ib. f ὅφ' ut Salmasius: ἀφ' 130 b τὰ ἐκτός ut M: τὴν ἐκτός ib. e οὕτε πλοῦν ut H: οὐδὲ πλοῦν 132 a ἐστὶ κατὰ ut V³: ἐστὶ καὶ κατὰ 133 e μετὰ τὸ: μετὰ ib. ἢ νικητικὴν ut V³: ἢ κινητικὴν ib. ἔχοντα: ἔχουσαι 134 c χαραδρώδεις: ταραχώδεις ib. ὀρέξεσιν εἰοικυῖαι ut R: ὀρεξιν εἰοικνῖαν ib. c ἐναπολήψεις ut H: ἐναπολείψεις 136 d τῷ χαίροντι ut W: τὸ χαῖρον ib. σπουδάζοντι ut Halmius: σπουδάζον 137 b καὶ πικρὰ καὶ δριμέα ut Duebnerus: καὶ πολλὰ καὶ δριμέα vel καὶ πικρὰ καὶ γλυκέα ib. ἀμεταμέλητον solus V³: ἀμεταβλήτον ib. d μικρὰ ut M: καὶ μικρὰ 139 a τυφλοὺς ut V⁴ et Stobaeus: τυφλοῖς ib. c καὶ τοῦ solus V³ supra scriptum habet: καὶ τῷ 142 b ὅτι πᾶν — — μᾶλλον: πᾶν — ποιοῦσαν (ποιοῦσα V³ V⁴) φεύγειν καὶ παραιτεῖσθαι, μᾶλλον δέ ib. d καὶ τὴν ut V⁴ et Stobaeus: ἀλλὰ τὴν ib. e κρατεῖν δέ: κρατεῖν δὲ δεῖ ib. τῇ εὐνοίᾳ δίκαιον ἐστίν: τῇ εὐνοίᾳ 143 b τῆς μητρὸς: μητρὸς 146 a ἀλλὰ καὶ τῶν: ἀλλὰ

των. — 174 c λοιδορησόμενον ut Cobetus: λοιδορούμε-
νον 175 a πρὸς Ἰμέρα ut V⁴ i. e. πρὸς Ἰμέρα: πρὸς
ἡμέραν 176 b πρέσβεις: τοῖς πρέσβεσι 183 e τίνος

σοι ut V⁴: τίνων σοι 184 c πολυπέρχον Amb. πολυ-
πέρχων V⁴. πολυπέρχης ceteri 191 b ad Ἰδριέως quod
Xyl. ex Vit. Ages. c. 13 restituit ducit ἰκριέως Amb.:
ἰκαριέως 197 a Κούιντιος (l. Κοῖντιος): κόιντος 206 b
παρερχομένου ut Madvigius et Vit. Caes. c. 11: περιερχο-
μένου ib. d ἦν ἡ νίκη ut Vit. Caes. c. 39: ἡ νίκη 212 f
συμπεριπατοῦντας ut V²: συμπαρόντας 214 e νοήσει
V²: οἰήσει 215 a πλαστὰν μήτε γραπτὰν ut Vit. Ages.

c. 1: πλαστὰν 217 f^v μαχομενος i. e. μαχομένους ut
W: μαχομένοις 218 c δι' ὀργάνων φωνῆς V²: δι' ὀρ-
γάνων φωνή (Amb.) vel ἡ δι' ὀργάνων φωνή 219 f
τὴν στρατιὰν ut Cobetus: τὴν στρατεῖαν 221 d ἀσφα-
λέστατα ut V²: ἀσφαλῶς 223 f ἔλεγε ut V²: ἂν ἔλεγε
225 b ἡ κτάμεν scripsi ex ἡκαμεν (sic): ἡκαμες 229 a
operae pretium videtur hoc apophthegma ut in optimis
codicibus fertur, totum apponere. Ambrosianus ita
scripsit: Λύσανδρος Διονυσίου τοῦ τῆς Σικελίας τυράν-
νου πέμψαντος αὐτοῦ ταῖς θυγατράσιν ἡμάτια πολυτελεῖ
οὐκ ἔλαβεν, εἰπὼν δεδιέναι μὴ διὰ ταῦτα μᾶλλον αἰσχυραὶ
φρανῶσιν· ἀλλ' ὀλίγον ὕστερον πρὸς αὐτὸν (corr. πρὸς
τὸν αὐτὸν ex Vit. Lys. c. 2) τύραννον ἐκ τῆς αὐτῆς
πόλεως ἀποσταλεῖς ἀρίστας (leg. πρεσβευτῆς ex l. l.),
προσπέμψαντος αὐτῷ τοῦ Διονυσίου δύο στολὰς καὶ κε-
λεύσαντος ἦν βούλεται ταύτην ἐλόμενος (leg. ἐλόμενον)
τῇ θυγατρὶ κομίζειν, 'αὐτὴν ἐκείνην' ἔφη cett. V² haec:
Λύσανδρος Διονυσίου τ. τ. Σ. τ. πέμ. αὐτοῦ (αὐτῷ m. s.)
ταῖς θυ. ἱμ. πολ. οὐκ ἔλ. εἰπ. δ. μὴ δ. τ. μ. αἰ. φρανῶσιν·
ὀλίγον δ' αὖ ὕστερον προ πέμψαντος (a προ(s) αὐτὸν
cett. aberravit ad προ(s)πέμψαντος) αὐτῷ τοῦ Διον. δύο
στολὰς καὶ κελεύσ. ἦν βούλεται τοῦτον ἐλόμενον τῇ θυγ.
κομίζειν cett. Ceteri fere quae vulgo eduntur haec:

Λύσανδρος (add. *Διονυσίου τοῦ τῆς Σικ. τυράννου* Parisinus 2078) (*προσπέμψαντος* (ab hoc verbo ad alterum *προσπέμψαντος* transitum est omissis intermediis) αὐτῷ τοῦ *Διονυσίου* (verba τοῦ *Διονυσίου* om. Parisinus 2078) δύο στολὰς καὶ κελ. ἣν βούλεται ἐλέσθαι τῇ θυγατρὶ κομίζοντα, 'αὐτὴν ἐκείνην' ἔφη cett. In transcurso moneo codicem Ambrosianum, saepe sequente V², non solum eiusmodi variationem, sed etiam apophthegmata integra, quorum nonnulla suo loco commemorabuntur, hic illic praebere. Nunc ad propositum. p. 229 f *Ἀγιάδων* ut V²: *ἀγίδων* 230 f *Πλειστάνακτος* ut V²: *πλειστάνακτος* 231 e ἔφη οὖν πρὸς αὐτοὺς: ἔφη πρὸς αὐτοὺς ib. ὁρῶντων i. e. ὄρων τῶν: ὄρων 233 e *διαπεμφάμενοι* ut V²: *πέμψαντες* 234 b ταῖς ἀλγηδόσι μὴ ἐνδόντα scripsi ex ταῖς ἀλγηδόσιν ἢ εὐδόντα: ταῖς ἀλγηδόσιν ib. d βαδίζοντι ὅπη καὶ λέωντι (i. e. ὅπη ἂν βούλωνται) scripsi proxime ad Amb. scripturam: βαδίζοντι ἄποκαλέοντι 238 d *τελευτησάντων* ut V²: *πεσόντων*, quod supra scripsit m. s. V² 240 f

^τ
κατακαίνειν (τ supra ser. m. s. Corr. *κατακαίνειν* cum Cobeto): *κατακτένειν* (V²) vel *κατακαίνειν* 241 e *πράσσει* ut V²: *πράσσειν σε*. — p. 441 f *ἀρχὴν διαφορᾶς καὶ μεταβολῆς καὶ ἀνομοιότητος ἐνδίδωσι ταῖς περὶ γῆν φθοραῖς καὶ γενέσεσιν* ut V¹: *ἀρχὴν διαφορᾶς* (*διαφοραῖς* V³) καὶ *γένεσιν* (καὶ *γενέσεσιν* V² V³ margo cod. Xyl.) in quibus intermedia propter *ὁμοιοτέλετον* omissa sunt, item in seqq. 442 a τὸ μὲν αἰὲρ σώματι (*σωματικὸν* V⁴) βούλεσθαι (leg. βουλόμενον) συνεῖναι καὶ σῶμα θεραπεύειν πεφυκὸς ἐπιθυμητικὸν κέκληται ut V⁴: *σωματικὸν κέκληται* 445 b *χρώμενος ὑπείκοντι καὶ δεχομένῳ τὸ μέτριον καὶ τὸ εὐσχημον ἐκουσίως· ὁ δ' ἐγκρατὴς ἄγει μὲν ἐρρωμένῳ τῷ λογισμῷ καὶ κρατοῦντι τὴν ἐπιθυμίαν· ἄγει δὲ οὐκ ἀλύπως οὐδὲ πειθομένην* ut V⁴: *χρώμενος ὑπείκοντι καὶ δεχομένῳ τῷ λογ. καὶ κρα-*

τοῦντι τὴν ἐπιθυμίαν· ἐγκράτειαν δὲ οὐκ ἀλύπως ἄγει οὐδὲ πειθομένην vel χρώμενος ὑπείκοντι· ἐγκράτεια δὲ ἔστι καὶ δεχ. τῷ λογ. καὶ κρατ. τὴν ἐπιθ. ἄγει δὲ οὐκ ἀλύπως οὐδὲ πειθ. 449 a πολλάκις μὲν ἀκολουθεῖ (corr. ἀκολουθοῦν) τῷ λόγῳ καὶ συγκατακοσμούμενον πολλάκις δὲ παρὰ τὸν λόγον ut V⁴: πολλάκις (add. δὲ V³ et pr. m. V²) παρὰ τὸν λόγον 450 f κινούμεναι καὶ ἰστάμεναι ut V⁴: κινούμεναι

De Veneto n. 249 vid. Treuium Zur Geschichte d. Ueberlieferung von Plut. Moralien I p. XIV. Multas bonas scripturas confirmat velut p. 56 e μισοπονηρίαν dat cum D pro μισοπονηρίαν καὶ δικαιοσύνην 73 b περὶ πάντα cum V² pro παρὰ πάντα 471 f Κρίσων cum V² pro κρίσων vel Βρίσων 518 d περὶ δακτύλιον cum D pro παρὰ δακτύλιον ib. e ἀναστρέφονται cum D et Parisino 1211: ἀναστρέφονται 520 f φυλάττοντες καὶ ἄκρατον cum D: καὶ ἄκρατον φυλάττ. 521 f γινομένης cum D: γενομένης 522 a ἐκπρεπεστάτης cum m. pr. V²: εὐπρεπεστάτης 549 e πρὸς αὐτὸν cum m. rec. V²: πρὸς αὐτὸν Solus scribit rectius vocabula quaedam velut ἀβελτερία pro ἀβελτηρία, εὐρησιλογία εὐρησιλογεῖν pro εὐρεσιλογία εὐρεσιλογεῖν, Ὑπερίδης pro Ὑπερίδης, atque nonnullas bonas scripturas praebet velut p. 69 b ἐνδέχεται: ἐκδέχεται 490 c οὕτω καὶ: οὕτω 502 f αὐτοῖς: αὐτοῖς 519 a δεῖγμα: βῆμα 521 c διαφορομένης: διαφορομένης 567 b παρ' ἀλλήλας: παραλλήλας

De Veneto n. 250 scripsit idem ibidem p. XIII. Virtutis specimina sunt non solum quae cum aliis bonis communia habet, verum etiam quae solus supeditat. Ex priorum numero appono haec: p. 33 f εὐρησιλογῶν pr. m. V² et V¹: εὐρεσιλογῶν 58 f Κρίσων ut D: κρίσων 410 a διαπειρώμενον ut D: Ἀποπειρώμενον ib. c ὁμοῦ τι ut D: ὁμοῦ καὶ τὰ 465 c εὐθυμεῖσθαι ut Stobaeus: εὐθυμεῖν 515 f φιλόπραγμον:

φιλόπρᾶγμον (V¹) vel φιλοπρᾶγμον 518 b οὐδὲ ἔξεισι
δι' αὐτῶν ut Paris.1211 et Lipsiensis: δι' αὐτῶν (DV¹)
vel δι' αὐτῶν καὶ διέξεισιν 996 a ἀλλότρια cum Pa-
risino 2076: ἀλλότρια κακὰ 1040 b κε' τις ut F: εἴ
τις Solus haec p.16 b περιχωρεῖ m. rec. V²: παρα-
χωρεῖ 18 c ὁμοίους m. rec. V² ut R: ὁμοίως 24 c
ὅτ' — μάχοιτο: ἂν — μάχοιτο deteriores. In optimis de-
sunt 25 b ἱκανὰ: ἱκανῶς ib. c συνεκφέρει μίμησις:
μίμησις συνεκφέρει EI ib. d ἀναγώνιστον ut W: ἀντα-
γώνιστον vel ἀνανταγώνιστον 29 c διαφορὰν ἀνδρός καὶ
μάντεως: καὶ μάν. ἀν. διαφ. (D) vel ἀν. καὶ μάν. διαφ.
33 f vitiosam scripturam ἵππος in rasura habet 34 c
κοινοῦν m. rec. V² ut W: κοινὸν ib. ὄξυηκοῖας: ὄξυ-
κοῖας 35 d ἐπιμελῶς ἐθιζομένοις: ἐθιζομένοις 36 d
ἀπόδειξις ἐστίν: ἀπόδειξιν ἔχ EI 51 b τε τοῖς ut R:
τοῖς vel ἐν τοῖς vel ἐν γε τοῖς 75 d κἀμφιδοξεῖ: καὶ
ἀμφιδοξεῖ 89 e τις m. rec. V² ut R: τινὸς 90 b
αἰσθητὰ m. rec. V² ut M: αἰσθητικά ib. d ὀργήν m.
rec. V² ut W: ὀρμήν 92 b παρέξει σε m. rec. V²:
παρέξει ib. e σατραπείας m. rec. V² ut R: σατραπείαις
388 b αὐτῷ m. rec. V²: αὐτῷ ib. c τε τοῦ πρώτου m.
rec. V²: τοῦ (vel τὸ τοῦ) πρώτου ib. ὅταν αὐτοῦς
m. rec. V²: ὅταν αὐτοῦς ib. e αὐτήν m. rec. V²: αὐ-
τήν 389 b παιδιᾶ καὶ ὕβρει καὶ σπουδῇ καὶ μανίᾳ
eadem ut W: παιδιὰν καὶ ὕβριν καὶ σπουδὴν καὶ μανίαν
390 d τούτοις eadem ut M: τούτου 411 d ἐπανάγοι
eadem ut R: ἐπανάγοιτο 415 a ἔτι φαίνεται: φαίνεται
(ἐπιφαίνεται Eusebius) 466 b προσδιελθὼν: διελθὼν
vel προσελθὼν 512 f ἐξορᾶσθαι (corr. ἐξερᾶσθαι cum
Duebnero): ἐξαίρεσθαι 514 b μισθὸν οὕτω: μισθὸν
αὐτῷ 519 b ἐπεὶ: ἐπεὶ γὰρ 552 a προπολεμήσας m.
rec. V² σ post προ eraso 556 f ἀντιλαμβάνουσιν: ἀνα-
λαμβάνουσιν 558 a ἀξιοῦτε m. rec. V² ut X (= Xy-
lander): ἀξίου 560 d ἀναιρήσει καὶ διαφθερεῖ m. rec.
V²: ἀναιρήσῃ καὶ διαφθελεῖ 561 e ἑαυτοῖς m. rec. V²:

εαυτοὺς 563 c κακεῖνον eadem: κακεῖνα 564 d καὶ
 δμαλές meam coniecturam confirmat eadem m.: καὶ
 δμαλῶς 565 f οἶαν eadem ut M: οἶον 776 e ἀενά-
 ους: ἀεννάους 777 b υἱὸς μὲν: υἱὸς ib. d ἐργάτην:
 ἐργάτην 778 b φοβήσεται pr. m. V² 781 b παρέδρους:
 πάρεδρον 784 f πρὸς τῷ τέρματι ut corr. R et corri-
 gendus est Xenophon: πρὸς τὸ τέρμα 785 f πολὺν
 ἄλλον ut Coraëus: πολλὴν ἄλλην 794 d ἡττημένων ut
 W: ἡττημένην 795 f ἐν ὥρᾳ συνάγοντας: ἐν ὥρᾳ κυ-
 βεύοντας. cf. Athen. p. 279 f 797 b ad ἐπαιτίου Thuc.
 5, 65 ducit ἐπετείου V²: εὐπετοῦς ib. d ὁμολογεῖ: ὁμο-
 λόγει 829 c μηκέτ' ὄντος: μηδέ τ' ὄντος ib. d πλεο-
 νεξίαν ut R: πλεονεξίας 949 a περιγεομένων: περιγεα-
 μένων ib. f ὄρα: ὄραν 950 b ἐπιπολῆς τοῖς: ἐπιπολῆς
 951 c ἀναρύσεις pr. m. V²: ἀναρρύσεις, ut alia omit-
 tam. — p. 993 e οὐπω δέ: οὐδέπω δέ ib. f ζεῖδωρον:
 ζεῖδωρον δέ 994 e καθάριον ut S (= Stephanus):
 καθαρόν 996 f ἀναιρήσομεν: ἀναιρήσωμεν 997 d δά-
 πιδας: τάπιδας ib. ἀρχῇ (i. e. ἀρχῇ) ut corr. X: ἀρχῇ
 ib. f ὅτ' ἂν (i. e. ὅταν) ut Duebnerus: ὅτε 999 a τίς
 γάρ: τί γάρ vel τίς 1000 b ἄπαντες ut M: ἄπαντας
 1005 a τὸν οὐρανὸν ut S: τὸ εἶκον ib. d τῶν σωμα-
 των εἰλυσπᾶν οὕτως ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος (fort. τῶν σω-
 μάτων· λέλυται δ' οὕτως ὑπὸ τοῦ Πλ.): τῶν σωμαμάτων.
 In E et B sequitur lac. 14 fere litt. 1006 a κινουσι:
 οὐ κινουσι ib. d ἐντελέχειαν ut X: ἐνδελέχειαν 1010 c
 εἶναι κράτιστον· ἀλλ' οὕτε ὕδωρ μάξης ἢ ἄρτου μέρος
 εἶναι λέγομεν: εἶναι λέγομεν, intermediis propter ὁμοιο-
 τέλευτον omissis. Insequentia corrigenda sunt ita: ὥς
 δοκεῖ μοι ὁ Ῥωμαίων, librarii observatione περὶ Ῥωμαίων
 λέγει(ν) in marginem reiecta 1033 b ὥς ἐν ὀλίγοις
 ut Madvigius: ὥς ἐν λόγοις ib. e ad Ὡιδείῳ Salmasii
 ducit ἡδίῳ V²: ἡδεῖ (B) vel ἡδίῳ ib. f ἄλλοι: ἄλ-
 λοι Ἀγῶν 1034 f δ' ἦν: ἦν 1035 f τούτῳ m.
 rec. V² ut R: αὐτῷ 1036 b ψευδῇ eadem ut M:

ψευδῆς 1036 d ὑποδεικτέον eadem ut W: ὑποδεικτέον
 1038 d αὐτῆς eadem: αὐτῇ 1040 f κωλύειν pr. m.
 V² ut R: κωλύει 1041 f μηδ': μὴ δ' (B) vel μὴ
 1042 e συμβάλειν: συμβάλειν 1043 b ἀπάδει m. rec.
 V²: ἀποδεῖ 1047 e ἀδιάφορον eadem ut M: διάφορον
 p. 1087 b τὸ ἔαρ ἐξάλρειν (corr. ἐξαιρεῖν): τὸ ἡδὺ ἐξάλ-
 ρειν, quae non uno nomine corrupta sunt. cf. Herod.
 7, 162: ὅτι ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἔαρ ἐξαραιρῆται.
 Aristot. Rhetor. 1, 7: Περικλῆς τὸν ἐπιτάφιον λέγων τὴν
 νεότητα ἐκ τῆς πόλεως ἀνῃρηθῆναι (dixit), ὥσπερ τὸ ἔαρ
 ἐξ ἐνιαυτοῦ εἰ ἐξαιρεθῆλη. Huc igitur refertur ὥς
 φασιν, quod Rasmus in ὥς φῆς mutavit 1088 d ἐν
 ταύτῃ: ἐν αὐτῇ ib. e μαρτυρομένων ut R: μαρτυρουμέ-
 νων 1089 c Καρνεάδην m. rec. V²: καρνεά vel κορ-
 νιάδην ib. d ἔχειν ut X: ἔχει 1093 d περιάλλα ut
 Porson: περὶ ἄλλα 1094 a σίδαρος: σίδηρος ib. e
 μεθ' ὁποτέρων: μετὰ ποτέρων 1102 e ἐπιδότης ut
 Schneiderus: ἐπιδότης

De Veneto n. 511 dixit Treuius l. l. p. XIV. In
 fine codicis subscriptio est haec: ἐτελειώθη ἡ παροῦσα
 βίβλος τοῦ πλουτάρχου σὺν ἄλλοις δημοτικοῖς λόγοις ἐν
 ἔτει 540 δ' Ἰνδ. ἢ i. e. a. 1166. Fidem habuit Zanettius,
 ego nullam tribuendam esse dico subscriptioni, quae
 mea quidem sententia codicis, quem exscripsit librarius,
 fuerit. Ipse codex non est antiquior saeculo XIV, id
 quod etiam litterarum formis confirmatur. Consentit
 cum codice Xylandri, nisi quod, quae aut supra aut
 in margine adscriptae sunt codicis Xylandreii lectiones,
 eas recepit, omissis ipsius textus lectionibus.

Venetus n. 427 chartaceus (0,251 × 0,169), folio-
 rum 360, saeculi ut videtur XIV. Constat duabus par-
 tibus, quarum prior inde a fol. 4 usque ad fol. 72
 continet scripta 3 4 5 (sequitur folium 23 vacuum)
 6 7 8 9 10 19 11 desinit in verbis τὸ σῶμα βέλ-
 τιστον διακείμενον ἔχειν καὶ τὴν ψυχὴν πρὸς δέ (p. 475 c).

Subsequuntur duo folia 73 et 74 vacua. Huius partis pagina 34—35 versuum. Posteriorem partem inde a fol. 75 usque ad fol. 156 scripsit altera manus eiusdem fere aetatis. Continet scripta 56 57 58 (sequuntur fol. 127, 128, 129, 130 vacua) 59 (inde ab initio usque ad verba *εὐδοκίμει καὶ πάντας δμαλῶς* p. 188 a) 34 28 35 52 31 (usque ad verba *τύραννον γέροντα* p. 147 b). Haec pagina 23—24 versuum capax. Pars posterior ita consentit cum cod. Ambrosiano n. 82, ut ex eodem archetypo ducta esse videatur, atque commode contigit ut inter se supplerent. Maximi est momenti in scriptis 52 56 58, de qua re supra dixi et infra luculenter ostendam. In tribus quae praecedunt foliis fragmentum est grammaticum initio et fine decurtatum de constructione praepositionum *ἀνά, ἀντί, ἀπό, εἰς, ἐν, σύν, πρὸς, κατά, διά*. Fol. 157—248 orationes Aristidis, fol. 249—360 scripta Luciani continentur. Virtutis testimonia haec sunt: p. 316 f *δρατὸς: προσόρατὸς* 317 a scripsi *ἐναπολήψεις ἐνα*

ex *ὑπολήψεις* huius codicis: *ὑπολήψεις* 319 a *Καιδεκίῳ* (rectius *Καιδικίῳ*): *καὶ δεκίῳ* ib. e *καὶ Μάρκῳ Ἀντωνίῳ*, quae dat etiam Basileensis, scripsi ex *μετὰ ταῦτα ἀντωνίῳ καὶ μάρκῳ* i. e. *ἀντωνίῳ* ponendum post *καὶ μάρκῳ*. Simile quid scripsit cod. Parisinus F paulo ante: *κι μετὰ ταῦτα κέρωνι* i. e. post *κι* ponendum *κέρωνι*, ut sit *κικέρωνι* 320 d *περιέστειξε* scripsi ex *περιέστηξε*. Ceterorum *περιέπτυνξε* ineptum est ib. e *παντάπασι: πάντα* vel *παρὰ* vel *παρὰ πάντα* 321 a *βοτηρικαὶ* scripsi ex *καὶ βοτῆραι καί: καὶ βοτῆρες καὶ* vel *ἀλλὰ βοτῆρες καὶ* vel *βοτῆρες καὶ* 322 b. *πύλην* ut X ex Vit. Num. c. 20: *τύχην* ib. *μετὰ: κατὰ* ib. d *ἔτι καὶ νῦν: ἔτι μέχρι καὶ νῦν* vel *ἔτι μέχρι τοῦ νῦν* 323 b *Κορινθιάνων: κοριοιάνων* vel *κορλοιάνων* 325 d *ἐπὶ μνήμῃ* — ἡ *τύχη* (*τῇ τύχῃ* corr. R) ita omnes

codices excepto V⁴, qui pro ἐπὶ μνήμῃ dat ἡ τύχη, omisso proximo ἡ τύχη; unde videtur ἡ τύχη ut ex margine illatum delendum esse 326 b. Πανδοσίαν

Turnebi suppeditat etiam V⁴ scribendo πανδαισίαν⁰
 332 c τὸ βαρβαρικόν: τὸ βαρβαρικῇ θέσει κατεσκευασμέ-
 νον. — p. 776 d ἐπιμελήσεται et Amb.: ἐπιμεληθήσεται
 778 a: μετρίῳ προσόντα ἦθει et Amb. et V²: προσόντα
 μετρίῳ I² H²θει ib. f διοικοῦνται et Amb. et pr. m. V²:
 διοικῶνται 779 a ἄν solus Amb.: ἀνήρ ib. κτησό-
 μενος: κτησάμενος 782 b τις ἀνὶ cum lac. 7—8 Amb.
 11—12 litt. V⁴. τις ἀνεισι V². τις ἀνία ceteri. τοῖς
 πάθεσι suppeditat Stobaeus, unde scribendum vid. τοῖς
 ἀνιάτοις πάθεσι 793 c ἐπαιρόμενοι ut X: ἐπαυρόμενοι
 798 e προσῆκον ut M: προσῆκεν 800 b τὸ λοιπὸν et
 Laurentianus 56, 24: λόγιον vel λοιπὸν ib. ἔλεγε ut R:

λέγει^{λη} 801 b Μαντίας Laurentianus. μαντίας V⁴, unde
 μαντίλη ceterorum ib. Κέφαλον et Laur.: κεφαλὴν
 ib. d μύθων ut R: μύθων τε ib. e Στρατίας ut R:
 στρατιᾶς 805 a αἱ δίκαι τε: δίκαι τε (V³ ut R) vel
 αἱ δίκαι γε ib. d Κλεοφῶν ut Herwerdenus: κλειτο-
 φῶν, et ut alia omittam 816 e μᾶλλον, ἔφη, διὰ
 τοὺς πολλοὺς — ὄντας ita et V³ nisi quod pro ἔφη dat
 φησί: διὰ τὸ (διὰ E) τοὺς πολλοὺς — ὄντας μᾶλλον
 817 e τοῦ Νάβιδος bene corr. M pro Ἄγιδος; sed qui
 fieri potuerit, ut Ἄγιδος et τοῦ Νάβιδος inter se com-
 mutata essent, haec scriptura cod. V⁴: ἄγιδος τοῦ αὐτι-

ἄγιδος^δ
 dos optime ostendit. Fuerat scriptum τοῦ αὐτιδος, ubi
 cum τοῦ αὐτιδος inauditum videretur, facile substitutum
 est ἄγιδος 819 b χείρων ut R: χεῖρον ib. c καὶ
 ἦς: καὶ ib. e μεστὸν τοῦ καὶ ut Kaltwasserus: καὶ
 μεστὸν τοῦ 820 e ὅσῃν ἐθέλοι: ἦν ἂν ἐθέλοι 824 a
 νοσοῦντι ut M: τὸ νοσοῦν ib. d ἐξαιρεῖν ut Coraës:

ἐξαλείφειν ib. e μεθ' ἡσυχίας ut correxi: καὶ μεθ' ἡσυχίας

Codex Vindobonensis n. 148 (errore quodam scripsit 184 Doehnerus, Treuius, alii), olim n. 72. Membranaceus, forma quadrata (0,233 $\times$ 0,161). Pagina versus 22 complectitur, versus inter 25 et 30 litteras fluctuat. 'Augerius de Busbecke comparavit Constantinopoli' adscriptum est fol. 2r in initio paginae et in margine superiore fol. 258v, anno p. Chr. circiter 1562. Foliis constat 259 = 260, nam fol. fol. 241 bis est numeratum, id quod in libri tegumine scripsit bibliothecarius qui codices retractabat. Continet solas quaestiones Symposiacas. In codicem manus saec. XIV grassata est, multa correxit, adscripsit, erasit; interdum manus saec. XII quaedam mutavit et adscripsit aut in margine aut ad singula vocabula. Iota plerumque est adscriptum atque etiam in adverbiiis ποσῶν τέσῳ ἐνδοτέρῳ ἀνωτέρῳ similibus. Composita interdum κατὰ διάστασιν scribuntur et κατὰ σύνθεσιν quae non sunt composita, velut ἀποφυτῶν, διαθερμότητα, καταφύσιν, περιπότον, ὕφαντοῦ, διέκθουσιν, δυσέξαρίθμητα, ἐξηγεῖσθαι, ἐπέισξέων, ἐνἀρμόνιον, λεπτόσπάρητων, ἀνταύγειαν, πολυαῖματον, πρὸς ἐρχόμεθα, συνεχῆ μαρτάνον cett. Sed perincommode accidit, ut ex libro praestantissimo multa folia intercidissent, velut p. 669 e inter βουλομένων (fol. 121v) et τινῶν (fol. 122) unum folium, nam et rudera adhuc supersunt et quaternio non 8 sed 7 complectitur folia. Quod folium vacuum fuisse videtur. Sed vera iactura est quaternionis ιθ̄ inter fol. 135v et 136, inde a verbis στέμμα γέγονε (p. 676 c) — ἰστορεῖται δὲ (p. 680 d). Item p. 704 f inter fol. 183v et 184 excidit quaternio κς̄, nam quaternio πς̄ desinit in voce κηλεῖται (fol. 183v). Subsequitur quaternio κς̄ (fol. 184) cum voce πολλῶν (p. 709 a). Etiam

in fine excidit unum folium, quia cod. explicit (fol. 259 v) in verbis *ἐλικοβλέφαρόν τ' Ἀφροδίτην* (p. 747 f). De magna lacuna omnibus libris communi verba amici Wessely mea facio. 'Omnibus, inquit, libris communem esse lacunam inter quaestiones VI et XII (p. 741 b) constat. Iam rem summi momenti proponam: exhibet codex in exeunte folio ut verba extrema *ἐλλ' ἡττώ*, in eo folio quod nunc sequitur ineunte *ὅροις δέ*: inter haec duo folia supersunt rudera foliorum trium deletorum. Nulla sane est coniectura, est res certissima, lacunam illam maximam deletis tribus foliis exstitisse. (In cod. Parisino E spatium vacuum est $2\frac{1}{4}$ paginarum). Augerius Busbeckius cum librum emeret in margine inferiore scripsit 'defectio foliorum III^{um}.' Sed lacuna iam aderat saeculo XIV; manus enim altera illa, est ea quae plurimis locis correxit adscripsit erasit, hoc

λδ

loco haec adnotavit *λείπει τετράδιον λε, ζήτει δε τὸ λε ὅπισθεν περὶ φύλλα Γ*. Omnes iam dixi libros hanc exhibere lacunam constat; condiciones quibus Vindobonensis utitur eae sunt ut primo ut dicam adspectu concludam me invenisse archetypum omnium codicum qui exstant.' Virtutem codicis exempla ostendent haec: p. 613 b *σιωπῇ τρώγειν*: *πη τρώγειν*, ubi *σιω* propter praecedentem terminationem *-ειω* exciderit. Cf. p. 643 b 615 b *αἴσακον*: *ἄσακον* 618 a *πλούτοις*: *πλοῦτον* vel *πλούτῳ* 620 a post *περιδεῖν* dat lacunam 6—7 litt. ib. f *συμποσιάρχω*: *συμποσιάρχη* 621 f *ἄσκολιάζειν* ut X: *σκολιάζειν* 623 a *φαίνεσθαι* ut Salmasius: *φέρεσθαι* ib. e *ἐστὶ σωματικῆς*: *σωματικῆς ἐστι* 624 b *ἦν λόγος*: *ἦν ὁ λόγος* 625 b *τῇ τε* ut W tacite: *τῇ* 628 e *εἰς τὴν*: *τὴν* 629 e *ὕπὸ σοῦ*: *ἡ ὕπὸ σοῦ* ib. f ante *καὶ προσίστανται* solus dat 6—7 litt. lacunam, supplendam verbo *λυποῦσι*. Cf. p. 633 a *μη προσίστασθαι μηδὲ λυπεῖν τοὺς ἐπαινουμένους*

630 a ἀπὸ δόξης καὶ εἰκασίας ut W: ἀπὸ δόξης καὶ ἐγκρασίας vel ἀποδείξεις καὶ εἰκασίας 631 d κωμωδιο-
 ποιού: κωμωδοποιού 632 f κακ(i. e. κακ)δόμων: κακο-
 δόμων vel καὶ δόμων 634 b ἄλυπότερα τὰ σκώμματα:
 ἄλυπότερα τὰ σκ. ἄλυπότερα vel ἀμύπτερα τὰ σκ. vel
 ἀμφότερα τὰ σκ. vel τὰ σκ. ἄλυπότερα 635 b Γλαυκίας
 μὲν: γλαυκίας 638 d δῆλόν ἐστιν: δῆλον ib. f ἐστι
 τὴν πάλην: ἐστι 639 b Μενεκράτης ut R: μὲν κράτης
 640 d καὶ νοτερά: καινότερα 642 d τοῦ σιδήρου: σι-
 δήρου 643 a καταθέντα: κατασταθέντα vel καταστή-
 σαντα ib. d καὶ τοὺς: καὶ 644 c κοινὰ τὰ (non
 κοινὰ ταῦτα τὰ): κοινὰ ταῦτα cf. p. 767 d 646 b τὴν
 τοῦ: τὴν 647 f ὑποθυμίαςιν: ἀποθυμίαςιν 648 d
 ὄρειοι: ὄνειροι vel ὄρεινοι 649 c προσείλοις: προσήλοις
 650 d ὥς γάρ: ὥς ἦν vel ὥς οὖν ib. e ἐξ ἐαυτῆς: ἐξ
 αὐτῆς vel ἐξ αὐτῆς 651 b συνεξάπτειν ut X: συνεξ-
 εἶπειν ib. μελίων: καὶ μελίων 653 b ἐμβεβληκότα:
 ἐσβεβληκότα ib. e καὶ τοὺς ut R: καὶ τοῦ ib. δια-
 μερισμοὺς ut Salmasius: διαμερισμοὺς 654 d Ἀφρο-
 δίτα: ἀφροδίτη ib. ἢ παρὰ: παρὰ ib. e μανιωδέ-
 στατα: μανιωδέστερα 656 d ἔφην: ἔφη 657 a ἐξαίρει
 ut W: ἐξαίρει ib. b δημοκρατικωτάτῳ: δημοκριτικω-
 τάτῳ ib. d ἀντεῖπε μὲν: ἀντεῖπεν 658 b καθανανεῖ:
 καθανάνει vel καθανάνει 659 d καὶ τὰ τραύματά φησι:
 φησι καὶ τὰ τρα. 661 a σοῦ πολλάκις ut W: οὐ πολ-
 λάκις ib. ἐστὶν ἢ (leg. ἐστι καὶ): εἰσιν ἢ ib. d post
 prius ἂν lac. 3—4 litt. dat. Fort. supplendum ἀνθρώ-
 ποις = ἄνθρωποις 665 e lac. post ὁρᾷς et post αἰτίαν
 solus dat, 3 litt. priorem, posteriorem 2—3 666 f
 item lac. 3—4 litt. post δεινῶς solus dat 667 e
 ὑμνούντων: ὑαινούντων vel ἐπαινούντων 668 c οὐ
 γάρ: οὐδὲ γάρ ib. f ὑπέμενον: ὑπέμειναν 669 b ποτω
 (i. e. ποτῶ): ποτοῦ ib. c ἐμός ut M: ἐμοσί vel ἐμός
 σοι 671 c ἐπιβήθην (i. e. ἐπιβροχθην): ἐπὶ πᾶν βήθην
 672 b νεῶ θύρσος scripsi ex νεωθύρσους: μετεώρου

(i. e. μεγάρου) θύρσος, quod interpretamentum est
 673 d καὶ τῷ μὴ ut X: καὶ τῷ μὲν 675 b ἐπικῶ cum
 lac. 2 litt. ποιημάτων: ἐπικῶ ποιήματις Pal. ποιημα-
 ταις ceteri. Fort. ἐπικῶ ποιήματι δις, ut altera littera
 i sit, altera vacuum spatium intercedens ib. e λεγο-
 μένου ut R: λεγόμενον vel λεγομένων 681 b ἐκτῆκει
 ut R: ἐντῆκει ib. d τοὺς τὸν: τοὺς vel τὸν ib. e
 λῦπαι δὲ ut R: λῦπαι ib. f διατεθέντες ut S: διατι-
 θέντες 682 d βασκαντικὴν ut W: βασκαντικὴν vel
 βασκανητικὴν ib. f ἐγγύς εἰσι: ἐγγύς ἐστι 683 d
 προσειρήκοι: προσειρήκει 684 a λεπύχανα ut S: λεπτύ-
 χανα ib. b διὰ τὴν: διὰ ib. c καρπογονεῖ: καρπο-
 φορεῖ ib. d εἰς τὸν καρπὸν εἰκότως: εἰκότως ib. d
 παραφυρόμενον 686 d παιδιᾶς ut
 b. f ἔξω: ἐξ ὧν 687 c ἐπιματαδάρ-
 θωσι: ἐπιματαδαρθῶσι 688 b ἐκθλιβομένων τῶν ἐώλων
 — λονομένων: εἰσθλιβομένων 689 e καὶ τὰ: καὶ
 695 d δυνάμεως ut W: δυνάμεως ὡς 696 a ἀνακλᾷ
 ut M: ἀντακλᾷ ib. c τεκμήριον ἢ: τεκμήριον ib. e
 ἀπὸ τῆς συκῆς: ἀπὸ συκῆς 698 e τὸν ἀσφάραγον ὄντα:
 ὄντα, unde apparet, quomodo in ceteris verba 'μελίη —
 ἐπέεσσιν' ὡς exciderint 699 c καὶ Ἱπποκράτη καὶ Διώ-
 ξιππον (litt. δι a m. rec. additis) τὸν Ἱπποκράτιον (corr.
 Ἱπποκράτειον): καὶ διώξιππον τὸν Ἱπποκράτειον Pal. καὶ
 Ἱπποκράτ(ε)ιον ceteri 700 f αἵματι σπάλακος propter
 hiatus: αἵματι ἀσπάλακος 701 b ἐνδιδόντος: ἐκδιδόν-
 τος ib. e οἰνάριον ut X: οἰνώριον ib. f περιτρέψης:
 περιστρέψης 702 b πλείων et κατερχόμενος: πλείον
 (πλείων E) et κατερχόμενον ib. d εὖ μάλα: οὐ μάλα
 vel μὲν μάλα ib. ἀποσβεννύναι καὶ γὰρ τοῦτο —
 εὐθὺς accesserunt ex eodem 712 c ἀνευρίσκεται et
 ἐπιμετρεῖται ut M: ἀν εὐρίσκηται et ἐπιμετρεῖται 713 a
 ἀσηρῶν: ἀσήρων (E) vel αὐστηρῶν ib. d ἔφην ut R:
 ἔφη ib. ἐπάξομεν: ἐπάξωμεν 715 e θερμαντικός ut
 S: θερμωτικός 716 a συμπόσια διὰ τὴν λαλιὰν: συμ-

πόσια 716 b Ἐλευθερά ut Duebnerus: ἔλευθέρα vel
 ἔλευθέριον 717 e καὶ ἱερεῖς ut idem: καὶ οἱ ἱερεῖς
 ib. f γυναικί: γυναιξί 718 d ἀποσπῶσαν ἡμᾶς: ἀπο-
 σπῶσαν 719 c τὸν θεόν: θεὸν 720 d ἔξωθεν βοῶντων:
 ἔξωθεν ὄντων 728 b ἐξαλλήλωθαι ut R: ἐξαλείφθαι
 729 c ἀπαρξάμενοι: ἀπαρχόμενοι ib. d ὀψοποιουμένης
 ut W: ὀψοποιουμένης ib. f οὐδ' εἰ: οὐδ' ἂν 730 b
 ἀνείργοντες ut M: ἂν εἰργοντες ib. c παρὰ τὸν: περὶ τὸν
 ib. f ἐκβῆναι: ἐκβιασθῆναι vel ἐκβληθῆναι 732 c λε-
 πτοῦ: λευκοῦ 734 d ἑταίροις ut W: ἑτέροις 735 b
 φορᾶς αὐτοῖς: φορᾶς 736 b παχὺ: τραχὺ ib. d ἀγω-
 νισαμένων: ἀγωνιζομένων vel ἡγωνισμένων ib. f Δημη-
 τριά: τῷ Δημητρίῳ 737 a εὐθυσκοπῶν ut S: εὐθυσκοπῶν
 740 e τῇν δέ: τῇν 742 d ὀπολαβῶν δέ: ὀπολαβῶν
 ib. τὰ ὕστερα: τὰ δὲ ὕστερα 746 a ὀκτὼ καὶ συμπερι-
 πολοῦσι ταῖς ὀκτὼ ib. b δὲ μῆ: δὲ μῆδὲ ib. e
 πᾶς ἂν: πᾶσαν vel πᾶν 747 d Ἀλφεῖ: Ἀλφειῷ
 747 e κυρτοῖς: κυρτῶς

Communes cum Palatino (n. 170, saec. XV) habet
 has: p. 616 d τῶν δὲ δυνάμει τῶν δὲ χρεῖα accesserunt
 ex Vind. Pal. 617 c προσνέμοντα — μᾶλλον ex iis-
 dem: ποιεῖν μᾶλλον E. In ceteris desunt 619 c αὐ-
 τῶν καὶ ut M: καὶ αὐτῶν 626 f καὶ ἀτόπων: ἀτόπων
 630 c οἷον ὅσα: ὅσα ib. d διακρούονται: δακρύνονται
 631 a θηρευτικόν: θηρευτήν 632 a μέμνησαι γάρ:
 μέμνησαι ib. c τῶν ἑταίρων: ἑταίρων 634 a ἂν μὴ
 τι: ἂν μῆκετι vel ἂν μὴ καὶ τι ib. f ἡ πρὸς: πρὸς
 635 b οὐ μνημονεύω: οὐδὲ μνημονεύω 637 f ἐκείνης:
 ἐκείνου ib. νῦν γε: νῦν δὲ 639 b πρόχειρα: πρό-
 χειρα γνώμης 642 e κατὰ τὰς: κατὰ 647 c πρὸς
 τὰς: πρὸς 650 f περὶ τῶν: περὶ 652 b προσηναγ-
 κασμένος: προσυνασμένος (E) vel προσενηνεγμένος
 653 b πιθανόν: πῖνόν E πλινον ceteri. 654 b ὕταν,
 φάναι: ὕταν 659 b λεπτόνουςα: προβάλλουσα 660 a
 πειθοῦς: πάθους 662 a ὑπὸ: ὑπὲρ 663 b ὁμοίου

τὸ ὅμοιον: ὁμόιον 663 e ἐνστῆναι: ἐκστῆναι 668 c
 ὕσιν: ὕσιν 670 e τοῦ λαγωῦ: τοῦ λαγού 672 a
 ὅταν: ὅτι ib. b μέθυ: μέθη 682 c ταῖς ψυχαῖς: τῆς
 ψυχῆς ib. e μᾶλλον· διὸ καὶ βλάπτουσι μᾶλλον: μᾶλλον.
 693 f καὶ ἡ πέψις ἐξικμάζουσα τὸ ὕγρον: καὶ 694 f
 εἶναι ex iisdem 696 b ἀκρόατητον: ἀκρότατον 697 b
 συνημμένος: συνειμένος vel συνεμένος 698 e 'μελίη —
 ἐπέεσσιν' ὥς in ceteris exciderunt 711 d Διογενιανῶ:
 δὲ vel δι ib. f αἰδοῖ ut M: οἰδοῖ vel οἰδεῖ 715 f
 διπλόας: διπλοῦς 719 f ἰδίας: ἰδίους 721 a πολλήν
 αἱ ἄτομοι: πολλὴν cum lac. (16 litt. E) 729 f ἦσαν:
 εἰσὶν 730 b κατοικιδίω: κατοικιδίων 732 c μίνθον
 ἡδυόσμων: μίνθον ἢ ἡδυόσμον 733 f ἐγκέφαλον ἐσθλὴν
 — τὸν ἐγκέφαλον: ἐγκέφαλον prius 734 b εἰσφέρουσαι
 μετὰ: εἰσφέρουσαι ὁ μετὰ vel εἰσφέροντες οὖν μετὰ
 738 f αὐτῆς: αὐτοῦ 740 d εὖ βιοῦν: εὖσεβοῦν ib. e
 συγκαταριθμεῖν: καταριθμεῖν ib. f τὰς ἄλλας: τοὺς ἄλ-
 λους 745 c χρηστὰς: χρηστοὺς

Solus Palatinus praebet hasce: 621 e ἐξυβρίζωσι:
 ἐξυβρίζουσι 638 f παρεμβολαὶ om. solus, quod notan-
 dum est 677 d ζωρά τε τὰ πρὶν ἄκροτα ut Athen.
 p. 424 a: ζωρότερον τὰ πρὶν ἄκροτα (vel ἄκροτα) ib.
 ἢ τὸ ἄκρατον: ἢ ἄκρατον 679 d συννάοις καὶ συμβώ-
 μοις: σὺν ναοῖς καὶ σὺν βωμοῖς 680 b καταρσσομένην:
 καταρσσομένην 685 e μορίοις: μυρίοις 688 d ἀνα-
 θλιβόντων: ἀναθλιβέντων 692 f ἂν δ: ἂνω 701 c
 ζώφοντα: ζώφοντα 705 b νῦν ut M: νῦν οὖν 706 b
 φιλογυνίαν: φιλονεικίαν vel φιλαργυρίαν 721 f κωφό-
 τatos: κουφότατος 722 b σταθερός: ἥς τὰ θέρος vel
 τὰ θέρους 745 d αὐτῆς: αὐτοῖς ib. e ἐγκαλεῖται:
 ἐγκαλεῖται. Sed non est dubitandum, quin Palatinus
 accurate collatus plures bonas lectiones et communes
 et singulares praebet. — Codex Parisinus E n. 1672
 communes plures habet, singulares paucas, ut qui
 ex Vindobonensi ortus sit. Communium receptarum

exempla sint haec: p. 616 c *ἐταίρων* ut R: *ἐτέρων*
 619 b *βασιλεὺς*: *ὁ βασιλεὺς* 620 c *Λακεδαιμονίους*:
λακεδαιμονίους ib. c *ἀναλαμβάνοι*: *ἀναλαμβάνει* 623 a
ἐκπρεπῶς: *εὐπρεπῶς* 624 e *ἀπισχναίνουσι*: *ἐπισχναί-*
νουσι 627 b *γεωδῶν*: *γεηρῶν* 628 e *Αἰαντίδας*:
αἰαντίδος 629 f *ἃ*: *οἷα* 630 b *καὶ ξένης*: *καὶ περὶ*
ξένης 632 e *δ* *καὶ τοῦ*: *καὶ ὁ τοῦ* 636 a *χρήσων*:
χρηστέων 638 e *τοῖν γεροῖν*: *ταῖν γεροῖν* 644 a *ὑφώ-*
ρασις ut X: *ὑφαίρασις* 653 e *παραλέξει* ut W: *παρα-*
λέξει vel *παραλλάξει* 654 d *ἀνάβαλλε*: *ἀνάβαλε* ib. e
τὰ πλεῖστα: *κατὰ* (vel *καὶ τὰ*) *πλεῖστα* 657 c *ἄλλων*:
λόγων 658 f *μαλακωτέρας*: *μαλθακωτέρας* 669 b *ὄψον*:
ὄψον 671 f *Σάβους*: *σάβρους* 674 f *τὴν τε* ut W:
τὴν δὲ 675 a *ὑπὸ τινων*: *ὑπόκλων* 701 a *οὗτις*:
οὐχ 702 a *τὸ κάτω*: *τὸ μὲν κάτω* 709 e *κεκλημένον*
 ut R: *κεκλημένου* 711 d *παραβάλλον*: *παραβαλοῦ*
 713 c *ἐξέβαλλεν*: *ἐξέβαλεν* ib. *καὶ τὸν*: *καὶ* 716 e
χρυσοῦς ut R: *ὁ χρυσοῦς* 717 e *Ἑβδομαγένη*: *ἑβδο-*
μαγένην 720 f *ὑμῶν* ut M: *ἡμῶν* 724 e *ἀθλητοῦ*:
ἄθλησιν 728 e *ἦν* (*ἦν E*) — *ἔλεγε* (*ἔλεγεν Vind.*) *δὲ*
accesserunt ex iisdem 729 d *Αἰγυπτίοις*: *αἰγυπτίους*
 731 b *τὸν ὕδροφόβαν*: *τὸ ὕδροφόβαν*. Sed p. 732 a *idem*
solus Vind. 731 c *μυρία δὲ*: *μυρία* 736 b *τρανὸν*
οὐδὲ: *τρανὸν οὐδὲν* 737 c *ἔχοντος*: *οὐκ ἔχοντι* cum
hiatu. Supplendum *καὶ τὸ ἀληθὲς ἔχοντος εἰπεῖν οὐ-*
δενός, nam *οὐδενός* ante *οὐδ* facile excidere poterat.
 Nunc cf. Vit. Brut. c. 6 *οὐδενός δ'* — *εἰπεῖν ἔχοντος*
 742 d *φυλαξάμενον*: *φυλαξόμενον*.

Solus praebet hasce p. 640 d *πέπειραν*: *πεπείραν*
 657 e *ὑπήγει τὴν ἄκρατον*: *ἐπέχει* (*ὑπέχει Vind.*) *τὸν*

ἄκρατον 665 b *συνεχε* (i. e. *συνέχε*): *συνέχεεν* (Pal.)
 vel *συνέχειν* (Vind.) vel *συνέχειεν* 678 a *χυλὸν*: *χυλόν*
 708 f *πεττεύειν*: *περιττεύειν* 709 a *δεῖ*: *δ'* *εἰ* 727 a
ἀγελαστὶ: *ἀγελαστεῖ* 736 a *περιμόντος*: *περιμίοντος* (Vind.)

vel περιόντος 740 e ὥσπερ ἐν: ὥσπερ 742 d Ποδῆν: ποδην (Vind.) vel πᾶριν (Pal.) vel πόδα ib. δι' Ἀγαμέμνονος: διαγαμέμνονος (Vind.) vel ἀγαμέμνονος 745 a νομόν: νόμον. 748 d πεποιημένη: πεποιημένη

Urbinas n. 97, membranaceus, saeculi XI aut XII. Praeter Vitas continet scripta Moralia haec 44 45 46 47 55 49. Consentit cum Parisino 1955 (C). In libellis a Mauio collatis primae manus scripturas multas correxerunt et secunda manus et tertia. Pauca exempla expromo haec: p. 439 a (in titulo) εἰ διδασκὼν ἢ ἀρετὴ ut C: ὅτι διδασκὼν ἢ ἀρετὴ 439 f οὕτω τὸ ἥθος ut C: οὕτω. Additamentum igitur Reiskii τὴν ψυχὴν nunc superfluum est 494 b νεοττιᾶς pr. m. Urbinatis ut W: νεοττελας ib. c σκυμνλοῖς eadem ut W: σκύμνοῖς 497 a οὐκ ἂν χεύαιτ' scripsi vestigia scripturae pr. m. ἀχλευταί premens: οὐκ ἔχει

Athous n. 268 insignitus, forma minore, chartaceus, conservatus est in Monasterio Dochiario (Μονὴ Δοχειαρίου). Saeculo XIV exaratus videtur. Constat foliis 344, quorum primis 48 continentur sermones argumenti ecclesiastici; fol. 49—126 epistulae eiusdem originis. Fol. 126 v—280 Plutarchi scripta Moralia ordine quem supra notavi. Inde a fol. 280 v—344 Plutarchum excipit Lucianus, cuius scripta aliquot supersunt. Paginae singulae 26 versus continent, versus 25 circiter litteras. Virtutis singularis specimina haec sunt p. 146 c ὁ διηγούμενος ut Pflugkii: διηγούμενος 150 b παρὰ τὸ δεῖπνον ut H: παρὰ τὸ δεῖπνεῖν 157 b Αἰσώπιος (l. Αἰσώπειος): Αἰσώπων. 962 d πέτονται ut Ven. 511: πέτανται ib. e νεόττια ut idem: νεοττία 963 b καὶ ὁμμάτων in rasura habet καὶ ὁμμάτ unde confirmatur καὶ σωμάτων W 964 d ἔγουσαν ut Ven. 511: φέρουσαν ib. f δοῦναί φησιν ἡμῖν: δοῦναι ἡμῖν φησιν cum hiato 966 a καὶ νῆ Δία δορκάδα: καὶ δόρκα ib. c ὄνυχος εὐρίσκειται: εὐρίσκειται Αἰ' Ὀνυχος ib. d τοσοῦ-

τον γὰρ: τοσοῦτον 967 d μέχρη: μέχρης, passim et hoc
 et ἄχρη pro ἄχρης 968 d λαμβάνοντα: λαβόντα 969 b
 τὴν λοιπὴν ἄρα: τήνδε λοιπὸν ἄρα ib. d ἐπιμελομέ-
 νους: ἐπιμελουμένους ib. f ξακόρων: νεωκόρων ib.
 ἀναστάς ἐπηκολούθει: ἐπηκολούθη Εἰ Ἀναστάς 971 b
 ἄφεις — χρήσομαι Θαλῆ: ἄφεις — χρησόμεθα Θαλῆ, ubi
 quomodo ortum sit soloecum χρησόμεθα perspicuum
 est ib. f περικυλινδηθεῖς: περικυλισθεῖς 972 b ὅταν
 οὖν τις εἰσολισθῇ (scr. εἰσολισθη): ὅταν οὖν εἰς ὀλισθη
 ib. e παρ' αὐτήν: πρὸς αὐτήν ib. προσοικοῦντες:
 προσήκοντες. Simile vitium eximendum ex p. 607 a, ubi
 quod legitur οἰκοῦσιν εἰς Ἀθήνας (del. εἰς Duebnerus)
 corrigendum: ἵκουσιν εἰς Ἀθήνας ib. f ἐν Αἰγύπτῳ
 scripsi ex ἐν αἰπῷ: ἐν Αἰγύπτῳ. cf. Aelian. 5, 29. Athen.
 p. 606 b. Plin. 10, 26 974 f Σῶθιν: σῶθην 975 d
 σχολή μὲν γὰρ πολλή πάρεστιν scripsi ex σχολή μὲν οὖν
 πολλή γάρ ἐστιν: σχολή μὲν γὰρ πολλή ἔστιν. cf.
 p. 146 c ἀλλ' ἐπεὶ σχολή τε πάρεστι πολλή 977 d τολ-
 μῶν, ut correxeram: τολμᾶν. Contra p. 1085 d non
 infinitivum esse corruptum, sed verbum ἴσασι, quod
 corrigendum εἰς ἀεὶ, ut paulo post εἰς ἀεὶ τοῦ συνέ-
 χοντος cett., in transcurso moneo 977 f τῶν δικτύων
 οὖν ex τῶν δικτύων ὧν: τῶν δικτύων ib. ταῖς γαλαῖς
 εἰσιν ex ταῖς γαλαῖσιν: ταῖς γαλαῖς 978 d γνώριμος
 μὲν: γνώριμός 979 c βράγχια: βραγχία ib. d τοῦ
 λίθου ut R: τῆς λίθου 980 f ὅπως οὐκ ἐνσχεθήσεται
 — οὐδ' — ἐμπεσεῖται: ὅπως οὐκ ἐνσχ. — οὐδ' — ἐμπέση
 983 c ἀκίδας: ἀκάνθας 984 b καταμένειν ἀσφαλεῖς ut
 Harleianus 5612: εἰν Αἰ Ἀσφαλεῖς 988 a Φίκιον ut
 corr. X: φύκιον vel φίκκιον ib. b Καρίνας: καρικὰς
 990 b τῶν ἀνδρῶν ἥδη: τῶν ἀνδρῶν ib. e Πτόου ex
 πτωῶν: πτώου 991 a ἀπεγεύσατο ut R: ἐπεγεύσατο

Denique ex codice Riccardiano n. 45 (de quo vid.
 Treuius Zur Geschichte d. Ueberlief. von Plut. Mor. I
 p. XII ac III p. 5 sqq.), cuius collationem post textum

impressum accepi, enotanda sunt haec, p. 1 c μητρός ἢ πατρός: πατρός ἢ μητρός 8 c περὶ τῆς ἐλευθέρων ut C: περὶ τῆς τῶν ἐλευθέρων παιδων 17 d προσαλωκότων: προσεαλωκότων 18 c φθίνουσι καὶ ἀποθνήσκουσι ut C: θνήσκουσι καὶ ἀποφθίνουσι 21 a γλυκῆ: γλυκεῖ 88 c φιλανθρωπίαις: φιλανθρωπίαι 89 c πολεμῖν: πολεμικῶ. Praeterea h. l. corrigenda et addenda sunt p. 123 a (= 301, 8) μὲν οὖν Meziriacus: μὲν. p. 51 e in πειρωμένῳ latet ut videtur τετρωμένῳ. cf. Soph. Ai. v. 581 οὐ πρὸς ἱατροῦ σοφοῦ Θρηνεῖν ἐπώδ' ας πρὸς τομῶντι πῆματι. Callim. Epigr. 47, 9 ἐπώδαι — τῷ χαλεπῷ τραύματος. Hom. τ 457. Pind. Pyth. 3, 51.

Scriptorum, quae ad codices Parisinos BE praecipue castiganda corrigendaque sunt, testimonia omisi, praesertim cum Treuius eorum librorum collationem accuratam edidisset (Z. Geschichte d. Ueberlieferung von Plutarchs Moralia II. Ohlau 1881), nisi quod hic illic errata quaedam adnotavi. Neque mirandum, nam nemo gloriari potest eo, quod ita accurate quemvis codicem contulerit, ut quod aut ipse postea desideraret aut alius animadverteret nihil esset. Quae adnotavi

sunt haec fere: p. 397 a χραιομένη^ν E 398 d αὐτῇ E 399 d οὐθὲν 400 a χελωνίῳ dat etiam E bene videnti ib. d αὐτῇ E 405 b δώμην — ἐπεμψαν BE 585 d ἐγγυμνασθαι B 593 c σωφρονοῦντας E 595 d οὗτος E, αὐτός corr. R 749 d ἀγεννὲς B 751 d παῖ BE

ib. f δόξειε BE 753 a τριήκοντ' ὄν BE ἡβῶ^η B

754 a δακτύλων BE 759 b κηλοῦσι^α B ib. e ἄρεως B 760 b δ φάυλλος om. solus B. δ φάυλος scr. E 760 f μέλλοι rectius B 761 e περὶ τὴν solus B ib. Πρωτεσίλαον E 764 a οὐκέτι BE ib. c μετ' ὀμίχλην BE

766 c ἀπανθισαμένοις^α 767 d πόλως B 769 c στερη-

τικὸν B 771 a πλὴν BE 854 f δυσφορώτατον B
 857 b ἦεν E ib. e τὸν ἄργον recte B 858 e ἐπι-
 νάφου E, ἐπινάφου B 859 b αὐτὸς BE 860 f κατὰ
 BE, κακὰ corr. W 863 c καταλαμβάνει BE 867 d
 περιερχθέντες E, περιενεχθέντες B 870 a προδηλήση-
 ται BE ib. f ἀνέθεντο BE 921 a κατευθυνωρίαν B
 923 c ξιζῶδες B 925 c νυκτέριον E, νυκτερινὸν B
 929 d γλαυκώπιδος ante ἔπλετο E, post ἔπλετο B 934 b
 ἀνθρακογένεσις BE 938 a γὰρ pro μὴν B, eius loco
 lacunula 2 litt. in E ib. c προσδοκῶσι etiam E ib. f
 pro αὐτὴν dat αὐτ cum lac. 3—4 litt. E 939 b
 ἐχούσας B ib. f περιχεούσας BE 940 e pro πάσχειν
 dant ἀσκεῖν BE 941 a κωλύει B 943 d περιστα-
 σιν E 944 a θερμότητος ἐπείγει B 945 c καὶ κατ'
 ἄλλην καὶ ἄλλην B 1059 a οὐ πράως BE 1060 b
 μόνους BE ib. d κακεῖνα B, recte E 1061 d ἰδά-
 νουρσον E 1063 d δὴ om. B ib. ὅπη B ib. μόνην
 BE 1064 a ἄφρονας ἐκ φρονίμων BE ib. d τὸ ἀγα-
 θὸν B 1066 e λέγεται B, λέλεκται E 1067 b παρ-
 στησιν B ib. d οὗ ψάμμος BE 1068 a ἀρμό' B
 potius = ἀρμόττον ib. b στέγης μούνον B ib. f αὐ-
 τῆς E, sed η ex oi factum 1070 d ἔν γε B, ἔν τε E
 1071 a etiam in B deest ἐκεῖνα 1072 e λέγουσιν B
 ib. f εὐρεσιλογίας E 1073 b παρὰ τινων BE 1074 a
 βάρεσιν ὀρίοις BE ib. e ἐξ ὅτου B 1076 b τῷ δὲ E
 ib. μὴ σωτῆρ BE ib. f τὸ νεῖκος BE 1077 a τινος
 habet E ib. b εὐφύσεσιν dat B 1078 b ἔν δὲ δια-
 φερομένων BE 1079 a αὐτὰ γὰρ BE ib. c αὐτε E,
 οὔτε B 1080 b ταύταις οὐκ ἀνίσου E 1113 e προσ-
 λαβὼν E 1119 a ὃ ἐγὼ E ib. c γέλωτι post χρώ-
 μενος E, post προύβαλεν B 1120 b εἶπερ B pro εἵπερ
 οὔν 1123 e ἔχοντας BE 1126 a ἀτρέμας B ib. c

ἐξελών BE 1127 b τὴν σπάρτην E, τε τὴν σπάρτην B
ib. c μητροδωρέεστίη sic E

H. l. subiciendae sunt lectiones quaedam bonae
partim cod. E, partim cod. B ex aliis scriptis selectae.
Ac primum codicis E. p. 15 f αὐθάδως ut pr. m. V¹:
αὐθάδως sic C, αὐθαδως ceteri 66 b προσάντων:
προσαντῶν. cf. προσάντως 120 b ποιητῶν τε: τε ποιη-
τῶν 244 f ἀπώκισαν: ἀπώκησαν 245 d ἐπτακισχι-
λλοις: ἐπτακισχιλλοὺς 248 d μητέρων scripsi ex μῶν
Amb. n. 126 (μῶν E): μητρῶν 253 a προσελθεῖν ut
Amb.: προσελθεῖν 254 a γένοιτο ut Cobet: γίνοιτο
ib. b τοὺς ἄνδρας αὐτῶν ut cod. Xyl.: αὐτῶν 257 e
καὶ τι καὶ ut Amb.: καὶ τοι καὶ 260 e μὲν οὖν. In
ἐρνεξοῦς

Amb. οὖν erasum est recte (261 d γυναικὸς Amb. unde
restituendum γυναικός 264 e καταδαρθόντα Amb. ut W:
καταδαρθέντα) 265 a τοῖς ut W: τότε 266 c οὐτι: καὶ
(267 c οὐκ ἔθηκε Amb.: ἔθηκε ib. c Νομᾶς Amb.: νομᾶς)
269 d ἀποδιδόντες: ἐπιδιδόντες 271 e ἄλλως ut X: ἄλλοις
272 f καὶ νικήσας: νικήσας 274 d ἐντικτούσας: ἐντεκούσας
ib. καλοὶ pro καὶ καλοὶ ib. f τὸ πορθμεῖον: πορθμεῖον
276 c Κωνσταντῶν: κωνσταντῶν 277 d μητροπόλεις ut W:
μητροπόλεις ib. αἱ Σάρδεις: σάρδεις 278 b συνέθεντο
οὖν: συνέθεντο 282 b αὐτῆς: αὐτῆς ib. c φωτεινήν:
φαινήν ib. ἐπὶ: ἐν 283 a μὴ ut W: μὴδ' ib. προ-
πομπήν: προπεμπτήν vel προπέμπειν 284 d τούτου ut W:
τοῦτο 285 c ἀνήπτο: ἀνήπτον 288 b τῶν παίδων: τῶν
μὲν παίδων ib. f γινόμενον: γενόμενον 291 b τῶν μὲν
ἱερέων: τῶν μὲν ἱερῶν ib. ἐχόντων, τῶν δὲ ἀρχόντων:
ἐχόντων 292 a παρὰ Σόλοις ἢ: ἢ παρὰ σόλων (vel
σόλων) 294 b μεταστρεφόμενου: μεταστρεφόμενον
296 b ἀναγκασθέντας ut W: ἀναγκασθέντες (ib. d ὁλί-
γων Amb. ut M: ὀλίγον 298 b προσηγόρευσαν Amb.:
προηγόρευσαν) 300 a ἐλκειδίου: ἐλκυδίου ib. b φησιν
accessit ex E ib. c etiam E dat ἐσχηκέναι non ἔσχηκε,

id quod contendit W 303 b οἱ (l. αἱ) ἀχράδες: ἀχράδες
 ib. ἐπωνομάσθησαν: μετωνομάσθησαν ib. d διέπλευσαν:
 διέπесαν. — p. 354 a τρυφήν τε ut W: τρυφήν γε
 (355 a ὡς τοῦ μὲν Laur. 80, 21, qui in hoc scripto
 non est postponendus codici E, qui h. l. cum ceteris
 dat καὶ τοῦ μὲν) 356 a αὐτοὺς ut Bentley: αὐτοὺς
 ib. e ἐρῶντας i. e. ἐρῶντα ut X: ἐρῶντας 357 b τὴν
 τίτθην i. e. τίτθην: τὴν τίτθην ib. f αὐτοὺς ut correxi:
 αὐτοὺς 358 d προσβάλλοντες i. e. προβάλλοντες non προ-
 βαλόντες ut Bentley, quod adnoto propter W (ib. e ἐξ
 Ὀσίριδος μετὰ τὴν τελευταίην Laur. 80, 21 ut R: μετὰ
 τὴν τελ. ἐξ ὁς.) 362 e ἐπισκευόμεθα ut Marklandus:
 ἐπισκευώμεθα 363 e ^ιγενόμενον i. e. γενόμενον vel
 γινόμενον, unde γινόμενον scribendum: γενόμενον
 365 b θρύον ut Parthey: θρόλον ib. c τοῖς: τρεῖς
 ib. f Ἰσίδος νομίζουσι. In rasura habet E δοξ νομι,
 unde pr. m. dedisse videtur Ἰσιν ὀνομάζουσι 368 a
 μνηοειδῇ ut Basileensis: μονοειδῇ ib. b βραχυτάτη ut
 X: βραχυτάτην 369 b ὅπου ut M: ὁμοῦ 374 b ὅσων:
 ὅσον ib. d γεγεννημένον: γεγεννημένον (ib. γενόμενος
 Laur. 80, 21: γινόμενος) 375 d ἔσθαι: ἔσθαι 378 c
 θεὸν: θεῶν ib. e κινουῖσιν. In E primo m. pr. scripsit
 κονοῖσιν, deinde correxit κινουῖσιν 380 c ἀπάγοντες
 ut Marklandus: ἐπάγοντες ib. ὑπὸ σκότῳ: ὑπὸ σκό-
 τους. — p. 1042 b καὶ τοῦ κακοδαιμονεῖν accessit ex E
 ib. τὸ μὴ κακοδαιμονεῖν — τοῦ κακοδαιμονεῖν: καὶ κακο-
 δαιμονεῖν vel τοῦ κακοδαιμονεῖν ib. f ἀλλὰ καὶ: ἀλλὰ
 1043 f ὅσα: ὅσον 1044 b ἀδίκημά τι τὸν τόπον E et
 m. s. F: ἀδίκημά τι ἄτοπον. Lectionem ἀδικημάτια τὸν
 τόπον, quam W adnotavit, neque E praebet neque F
 1044 e ὄψιν: τέρψιν etiam B, quod adnoto propter W
 1046 c ὥσπερ τὸν ut M: ὥσπερ 1049 d δὲ μεῖζον:
 μεῖζον 1056 d λέγωμεν: λέγομεν. Eiusdem codicis
 alias lectiones vid. supra p. XLVII.

Nunc venio ad codicem B. p. 384 e ὅρα ut W: ἄρα 385 a προβαλλόμενον: παραβαλλόμενον ib. e δμολους ut m. rec. V²: δμοίως 784 d ἐθορυβήσαν ut pr. m. V²: ἐθορυβήθησαν 1034 b ὕγμελας hic et infra saepe: ὕγμελας ib. e ἐν τοῖς ἐπιφανέειν: ἐπὶ τοῖς ἐπιφανέειν ib. πρὶν ἂν ut M: πρὶν 1035 f τὸν ἡθικόν, quarum inferiorem etiam m. rec. V², superiorem omnes ceteri 1038 a τὸν φανῶλον ut V² et X: τῶν φανύλων ib. b κατὰ ταῦτά ut V² et M: κατ' αὐτά ib. f ἐγκωμιάζειν ut m. rec. V²: ἐγκωμιάζων 1039 b γινομένης dat etiam B, quod adnotavi propter W ib. οἱ μὲν: οἱ μὲν γὰρ 1040 b τὰ τοῦ ut m. rec. V²: τοῦ 1042 b παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς scrib. vid. cum marg. V². In B quidem inter παρὰ τοῖς et μήτε lac. 5 litt. est: παρὰ τοῖς 1043 c γίνεται τι: γίνεται ib. e μόνων: μόνον. Fort. μόνοιν ib. Δήμητρος — ὕδρηχόου accessit ex B 1044 a ἂν εἴη (non εἴη ut scr. W) ut m. rec. V²: ἢ ib. c ὅτι ut M: ὥς ὅτι 1045 a καὶ πρὸς ut m. rec. V²: καὶ vel ἐπὶ ib. d ἃ δὲ πολλάκις πάλιν τούτοις: ἃ δὲ τούτοις πάλιν ib. f εἰσάγει τὴν ut M: εἰσάγει τῶν 1046 e καθήκει dant etiam BE, quod adnoto propter W 1047 d γερονδς ut m. rec. V² et M: γερονότος ib. f ὅτε δὲ: καὶ 1048 a αὐτῶν ut m. rec. V²: αὐτῶ ib. τὰ δ' ἄλλα ut m. rec. V²: τὰ δ' ἄλλως 1051 b ἐνλοῖς ut m. rec. V²: ἐνλών ib. d πιτύροις ut m. rec. V² et M: ἐπὶ πιτύροις 1054 d κατ' αὐτὸ τοῦτ' ut m. rec. V²: καταυτοῦτ' vel κατὰ τοῦτ' 1055 b σεαντόν: εαυτόν ib. c ἐπὶ τὸ τοῦ κόσμου ut m. rec. V²: ἐπὶ τοῦ κόσμου 1056 c προκαταρκτικόν ut m. rec. V²: καταρκτικόν ib. e ἂν αἰ (non εἰ αἰ ut enotavit W) ut m. rec. V²: εἰ 1057 b τὰς φαντασίας: ταῖς φαντασίαις

Hic subiungo etiam cod. Parisini G n. 2076 lectio-
nes has. p. 306 b ἀπάντων: ἀρπάζων 307 b ἐν τριτη: τριτη ib. d πάλοις: πάλους ib. f διδάξας οὖν τὸν:

δοὺς οὖν 308 f ἐπόρθει: πορθεῖ 309 a Κόρσικαν:
κέρσικαν

Quod ad scripta Pseudoplutarchea 39 51 63 pertinet usus sum copiis Westermanni, Dielesii, Volkmanni aliorum. Sunt autem alia scripta genuina illa quidem, sed qui codices ea tradiderunt ita corrupti ad unum omnes itaque consentientes, ut neque virtutis codicum singulorum testimonia, si perpauca quaedam exceperis, supersint, neque omnino ullus fructus ex iis quidem codicibus ad vitia sananda redundet. Eiusmodi scripta sunt 20 27 36 (37) 44 45 46 47 48 (50), quae iam tempore antiquiore quam scripta 23 43 64 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 78 aut corrupta aut in epitomen redacta fuerint.

In indice superiore optimi cuiusque codicis selectas quasdam lectiones apposui, et plurimis bonis sed communibus omissis lectionibus et omnibus vitiosis aut communibus aut singularibus. Verum tamen, ut omnes eas lectiones iudicanti quantum quisque valeat et quae inter singulos necessitudo intercedat necessarias esse non sum ignarus, ita non dubito quin eiusmodi pertractationem huius praefationis non esse aequi iudices mihi concedant. Sed nunc tempus est ad alterum caput transire.

Plutarchi oratio, quamvis neque nervis et vigore neque elegantia quadam careat, inaequalis tamen et inaequabilis et interdum incompressa inconditaque est, praesertim cum tam longo verborum circuitu utatur, ut lectorem attente eadem iterum iterumque legere oporteat. Sententiam suam haud simpliciter exprimere consuevit, sed aut comparatione quadam et imagine aut verborum oppositione aut verbis ex poeta sive prosae orationis scriptore petitis aut figura aliqua explicare et amplificare studet. Quae omnia plerumque

interiore quodam vinculo cum sententia primaria coniungenda curat adeo ut orationem verbosam, impeditam multiplicemque efficiat. Atque hoc incommodum saepissime eo augetur, quod hiatus evitandi causa verba variis modis transponit, interdum etiam eo, quod orationis vincula aut relaxat aut adstringit, omninoque syntaxi paulo liberiore utitur. Itaque oratio eius arbori similis est ramulis, stolonibus, omnique subole ita coopertae, ut neque stirps neque rami primarii bene inter se distingui possint. Praeterea sententiarum nexui interiori et continuationi formam speciemque orationis postponit. Nam cum sententiam suam eodem cum nexu, quocum animo se offert praecipiturque, exprimere solet, nihil curat ne eiusmodi dicendi genus difficile ad intellegendum sit; idque ut saepe in *Moralium* libris occurrit, ita nonnunquam etiam in *Vitis Parallelis*, praecipue ubi rerum rationes reddere sibi proponit. Ac dubito num scriptor exstet, apud quem tam saepe tam longae periodi reperiantur. Ex magna copia afferam periodos ab ἐπεὶ incipientes non omnes, sed eas tantum, quae propter longitudinem non modo a librariis verum etiam ab editoribus sunt male intellectae. p. 37 e ἐπεὶ δ' ὥσπερ — — οὐκ ἂν ἀηδῶς (pro ἀηδῶς δ') οἴμαι σε — φησι πασῶν. 126 d ἐπεὶ δ' ὥσπερ δ' Δημάδης — — ὥσπερ (pro ἀλλ' ὥσπερ) δ' Αυσίμαχος — οὕτως ἀνοιστέον cett. 297 e ἐπεὶ δὲ τὴν Τένεδον κατατρέχων ἐδίωκε — — δ' Ἀχιλλεύς (pro δ' δ' Ἀχ. vel καὶ δ' Ἀχ.) πεσόντα τοῦτον cett. 342 c ἐπεὶ δὲ Φιλίππου τελευτήσαντος — — πρῶτον αὐτῷ — διετάραξεν cett. 448 d ἐπεὶ γὰρ ἔστι μὲν ἐρᾶν — — ὥσπερ ἐκεῖ μάχης καὶ διαφορᾶς cett. 532 a ἐπεὶ δ' οὐ χρημάτων μόνον — — φέρε δὴ καὶ πρὸς ταῦτα πόρωθεν cett. 566 e ἐπεὶ δὲ καὶ φίλοις καὶ οἰκείοις — — ἰκετεύειν μὲν ἢ παρατεῖσθαι περὶ τοῦ πατρὸς οὐκ ἐτόλμα cett. 786 f ὥσπερ γὰρ οἱ τεχνῖται — — οὕτως ἔστι

καὶ δόξης cett. 824 f ἐπεὶ δ' ὥσπερ ἐμπροσμὸς — — οὐδενὸς ἦττον τῷ πολιτικῷ προσήκει cett. 952 c ἐπεὶ δὲ Χρυσίππος — — ἐγὼ μοι δοκῶ cett. cf. p. 49 b, ubi verum vidit W. 94 b, quae corr. H. atque propter longitudinem 59 d ὁ δὲ κόλαξ πρῶτον μὲν — — — — καὶ βαρβαρίζοντος οὐ δοκῶν ἀκούειν.

Ceteroqui cum multiplicis amplissimaque lectionis homo sit et in veterum operibus versatissimus ac memoria forti praeditus in orationem suam non τῇ χειρὶ sed τῷ θυλάκῳ voces et dictiones ex utriusque sermonis scriptoribus, maxime Platone, aut ad verbum exscriptas aut plerumque in suum usum conversas recipit. Accedit quod raro evenit, ut eandem sententiam iisdem vel similibus verbis non repetat, qua re quantum adiuvemur nemo est quin videat. Rariora quaedam apponam exempla, nam usitatiora nonnusquam prostant. p. 468 e legitur: ἀλλ' ὅρα — μὴ λανθάνωμεν ἑαυτοὺς οὐ τὸ καθόλου τῆς μοχθηρίας τῶν ἐντυγχανόντων, ἀλλὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς ὑπὸ φιλαντίας τινὸς οὐ μισοπονηρίας προβαλλόμενοι καὶ δεδοικότες (ita DE, δεδοικότες deteriores), ubi Herwerdenus legi iussit μεμισηκότες pro δεδοικότες; non iussisset, si Plutarchi consuetudinem planius sciret; cf. Mar. c. 10 προβαλλόμενος αὐτοῦ τὴν ἀπιστίαν καὶ τὴν αὔξησιν δεδοικώς. Phoc. c. 10: τούτους δεδιότων καὶ προβαλλομένων τῶν πολλῶν. Galb. c. 23: καὶ τὸν Πέλωνα δεδιὼς καὶ τὸν Γάλβαν προβαλλόμενος. — P. 988 b: κἀθηται πρὸς ἐσχάραν πυρὸς idem requirit πρὸς ἐσχάρα vel παρ' ἐσχάραν. Prius praestat cf. Cat. mai. c. 2: πρὸς ἐσχάρα καθήμενον. P. 346 b: ἐπεμβῆναι τῇ Σπάρτῃ πεσούσῃ καὶ πατῆσαι τὸ φρόνημα — τῆς πόλεως ἠθέλησε. Cobetus emendavit καταπατῆσαι. Sed utrumque dicitur, cf. Cim. c. 16: εἴαν κεῖσθαι καὶ πατηθῆναι τὸ φρόνημα τῆς Σπάρτης. F. Maximi c. 27: καταβαλὼν τὸ φρόνημα καὶ καταπατήσας τῆς Καρχηδόνας. — P. 514 c legimus: Ἐπα-

μεινώνδας παρωνύμιον ἔσχεν, ubi Bollaen (Animadv. crit. in Plut. Moralia, Lugduni Batavorum 1879) dubitat num bene Graeca sint ac credit nominativum in genitivum mutandum esse: Ἐπαμεινώνδα. Non dubitasset, si legisset Demetr. c. 42: ὁ μὲν γὰρ Πολιεὺς καὶ Πολιοῦχος, ὁ δὲ Πολιορκητὴς ἐπέκλησιν ἔσχεν. — P. 379 d: λανθάνουσιν οὖν ἐφελκόμενοι. Quantas turbas hoc οὖν dederit, ostendunt partim Bentleius, Baxterus, Duebnerus corrigentes, partim R, W, Halmius delentes. Res tamen est facillima, corrige συνεφελκόμενοι, ut paulo post p. 380 b: ἐλάνθανον — συνελκόμενοι ipse W correxit. — P. 419 f: αἱ δὲ σβέσεις αὐτῶν καὶ φθοραὶ — πνεύματα καὶ ζάλας τρέπουσι corrigunt συστρέφουσι R, ἐγείρουσι Herw. Unicum τρέφουσι quod Eusebius suppeditat verum esse ostendunt p. 357 d: πνεῦμα — ἐκθρέψαντος. 365 e: τὸ πνεῦμα τρέφεται. cf. p. 914 b Sert. c. 17. — P. 645 b δῆλός ἐστιν εἰδὼς τὸ ** νον τοῦ οἴνου. Lacuna 4 litt. in Vindobonensi, 10 fere in E. Supplem. τὸ εὐτονον Turnebus, τὸ εἰς φιλλαν ἐπίτονον W. Quid lateat apparet ex p. 504 a ἡ δὲ μέθη λάλον — διὰ τοῦτο καὶ πολύφωνον. p. 613 c. 715 a: πολύφωνος ὁ οἶνός ἐστι καὶ λαλιᾶς ἀκαίρου — καταπίμπλησιν, ubi de re eadem agitur. Supple igitur τὸ πολύφωνον. — Paulo post p. 645 d recte scripsit W τουτονὶ pro τοῦτον εἰ; sed cum hoc ad orationis constructionem restituendam parum sufficiat, etiam proxima αὐτὸς δὲ ἡμῖν, ὡς ὁρᾶτε corrigenda sunt ita: αὐτὸς δὲ ἡμῖν ὁρᾶτε ὡς — ἐμπέπληκε, quae idem fere valent atque: αὐτὸν δ' ἡμῖν ποικίλων — ἐμπεπληκότα. Cf. p. 27 f: καὶ ὁ σύσκηνος αὐτοῦ πάλιν ὁρᾷς ὅτι — πεποίηκε. Xenoph. Oecon. 7, 40: οὐχ ὁρᾷς οἱ εἰς τὸν τετραγμένον πλῆθον ἀντλεῖν λεγόμενοι ὡς οἰκτεῖρονται —; P. 761 b: ἥλλαξε — τάξιν τῶν ὀπλιτῶν — Παμμένης, Ὅμηρον ἐπιμεμψάμενος ὡς ἀνέραστον, ὅτι κατὰ φῦλα καὶ φρήτρας συνελόχιζε τοὺς Ἀχαιοὺς, οὐκ ἐρώμενον ἔταττε παρ' ἐραστήν,

ἐν' οὕτω γένηται τό 'ἀσπίς δ' ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς δὲ κόρυν' μόνον ἀήττητον ὄντα τῶν στρατηγῶν. Ultima verba variis modis corriguntur. Si contuleris Cat. min. c. 60: ὥς μόνον ὄντα τοῦτον ἀήττητον ἡγεμόνα et Brut. c. 44 ὥς μόνον ἀήττητον — τῶν — αὐτοκρατόρων γεγεννημένον, probabile videbitur corrigenda esse: ὥς μόνον ἀήττητον ὄν[ΤΑ τὸν "Ερω]ΤΑ τῶν στρατηγῶν. — P. 984 d: ἔδει δὲ τὸν κύνα αἰτησάμενον μὴ παραλιπεῖν τοὺς δελφῖνας. Corrigunt αἰτιασάμενον X, αἰνησάμενον M, ἐπαινέσαντα aut παραγαγόντα R. Nihil est. Corrige διηγησάμενον et ut alia omittam cf. Demetr. c. 28: τοῦ ἀνδρὸς ὃν διηγούμεθα. p. 345 e διηγούμενος ἑαυτὸν. — P. 1128 d legitur: ἴθι βίβας ποι κατὰ σκότου σεαυτὸν που τοῖς πάθεσι. Corruptum που corrigunt σὺν τοῖς πάθεσι vel γ' αὐτοῖς πάθεσι vel καὶ αὐτοῖς πάθ. Quomodo corrigendum sit ostendit p. 994 d: ὁμοῦ πάθεσι πολλοῖς. Scribendum igitur: ὁμοῦ τοῖς πάθεσι. — P. 17 b pro φάσματα καὶ εἶδωλα multi et boni codices dant φαντάσματα καὶ εἶδωλα. Item Them. c. 15 pro φάσματα praebet φάντασματα (i. e. ^{ντα} φάσματα) Seitenstettensis. In utroque loco praefendum esse φάσματα ex locis similibus p. 101 a. 404 d. 683 b. 1105 e (cf. p. 165 f) facile intellegitur. Similiter p. 61 e ubi legitur τῷ σωφρονοῦντι καὶ λογιζομένῳ unus D dat τῷ φρονοῦντι καὶ λογιζομένῳ. Res in ambiguo esset — nam σω propter τω excidere poterat —, si haec ipsa alibi non essent repetita, velut p. 442 a. c. 758 e. 792 a. 963 d. f. 992 e. 1119 a. — Denique p. 1049 b in verbis Chrysippi αἱ πόλεις πλεονάσασαι εἰς ἀποικίας ἀπαλροῦσι τὰ πλήθη corruptum ἀπαλροῦσι per metaphoram dictum esse docet πλεονάσασαι et quod paulo post legitur ἀπαντλήσεως ἕνεκα τοῦ πλήθους, unde W frustra correxit ἀπαρύνουσι. Sed unde metaphora sumpta sit, et quomodo verbum sit corrigendum,

discimus ex p. 134 e τῷ πλεονάζοντι τὴν ἀπέρασιν. Lege igitur ἀπερῶσι.

Nihilominus sunt quaedam rarissima illa quidem, Plutarcho autem ἄπαξ εἰρημένα, velut οἶον ὥσπερ p. 563 f, quibus substituunt ὥσπερ M, οἶον ναῦν R, ὥσπερ πλοῖον Duebnerus. Pleonasmus est posterioribus usitatus, similia sunt οἶον ὥς, ὥς οἶον, ὥς οἶα. Vid. Bastii Epist. crit. p. 277. Schaeferum ad Greg. Corinth. p. 673. 687. Lobeck ad Phryn. p. 427. — Simile aliquid dat p. 163 f: ζῳοῖς δὲ χρῆται (θεὸς) πρὸς οὐδὲν ἀπλῶς οὐδέπω τῶν ὑπ' αὐτοῦ γιγνομένων, ubi Hercherus Reiskio obtemperans deleuit οὐδέπω. Non fuit obtemperandum; nam cur irrepserit? cf. Polyb. 1, 4, 5 οὐδέπω τοιόνδ' ἀπλῶς οὔτ' εἰργάσατο ἔργον οὔτ' ἠγωνίσασατο ἀγώνισμα. 8, 22, 12 οὐδέπω γινώσκοντος οὐδενὸς ἀπλῶς. cf. 32, 12, 9 ἀπλῶς γὰρ οὐδεὶς οὐδενὶ δίδωσι — οὐδέν. — P. 362 d: καὶ γὰρ Πλάτων τὸν Ἀιδὴν ὥς αἰδοῦς υἱὸν τοῖς παρ' αὐτῷ γενομένοις καὶ προσηνῆθεον ὠνομάσθαι φησίν. Verba corrupta alius alio modo correxit ὥς πειθοῦς υἱὸν vel ὥς ἔδου (leg. ἔδους) υἱὸν Squirius. ὥς αἴτιον — γνώσεως (pro γενομένοις) W. ὥς αἰδοῖον C. F. Hermannus. ὥς αἰδοῦς ἔξιον Halmius. ὥς αἰδέσιμον Madvigius. ὥς αἰδεστὸν Patzigius. Corrigendum est ὥς ἀδούσιον, quod Hesychio teste (ubi legitur ἀδούσιον) significat ἀρεστὸν, σύμφωνον. Factum est ex ἀδὼν ἀδόντος (verbi ἀνδάνω) ut ex ἐκὼν -όντος: ἐκούσιος, ἐθελούσιος cett. Vox occurrit apud Xenoph. quoque. Ceterum respicitur Plat. Crat. p. 403 d: διὰ ταῦτα ἄρα φῶμεν — — ἀνίησιν, cuius verba et sententiam etymologiae suae et consilio accommodasse videtur Plutarchus. cf. p. 171 e. Denique de mutatione si quid dubitas, cf. p. 838 c ubi pro Ἀνακοῦς υἱὸς dant ἀνακούσιος alii codd.

Tum verborum varietatis ut probatissimus quisque scriptor ita etiam Noster studiosissimus est; cuius rei

exempla quaevis pagina facile praebet. Unum tantum hic apponam, quo quantum auxilii et huius rei observatio afferre possit, ostendatur. P. 146 f 'ιερεϊον' εἶπεν ἔπεμψεν αὐτῷ, κελεύσας τὸ πονηρότατον ἐξελόντα καὶ χρηστότατον ἀποπέμψαι κρέας. ὁ δ' ἡμέτερος εὖ καὶ καλῶς τὴν γλῶτταν ἐξελὼν ἔπεμψεν, ubi H pro ἔπεμψεν scripsit ἀπέπεμψεν. Sed corrigendum esse ἐξέπεμψεν et hic ipse locus ostendit, nam post ἀποπέμψαι dicere non poterat iterum ἀπέπεμψεν, et loci similes p. 38 b, ubi pro ἀποπέμψαι ceterorum codicum, optimus D dat ἐκπέμψαι et p. 506 c ὅθεν ὁ Πιττακὸς οὐ κακῶς, τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέως πέμπαντος ἱερεῖον αὐτῷ καὶ κελεύσαντος τὸ κάλλιστον καὶ τὸ χείριστον ἐξελεῖν κρέας, ἐξέπεμψεν (ita D pro ἔπεμψεν) ἐξελὼν τὴν γλῶτταν. Ceterum ante Ἐπεμψεν facile Ἐξ excidere poterat, ἀπ- non item.

Atque etiam formarum varietatem, si quis alius idem adamavit, quod ex hiatus evitandi studio repetendum esse prorsus probabile est; deinde ut fere fit, initio ab hiatu facto, in eam se consuetudinem adduxit, ut nulla re cogente varias formas adhiberet Neque parum momenti ad rem eandem saepe habuerit temporis sui consuetudo. Ex magna copia exemplorum selecta quaedam (omnia fere ex scriptis genuinis) apponam:

ἄνευ, ἄτερ, δίχα, ἐκτός, μὴ μετὰ, χωρὶς. Cf. p. 499 b ἐν Ἀίδου θείας ἄνευ μοίρας. p. 956 c ζωῆς φύσις ἄνευ ἴσταται corr. ζωῆς ἄνευ φύσις ἴσταται. — Num. c. 14 ἄτερ ἀφρίτων. Cat. min. c. 5 ἄτερ ὀχλήματος. p. 145 d ποιῆσαι δίχα κοινωνίας. 780 e ὁρθὴ δίχα νόμου. 941 e ὅτι πόνον δίχα καὶ. 1108 c περιάμενοι δίχα τῆς ἡδονῆς. Pyrrh. c. 18 ἐν τῇ μάχῃ δίχα λύτρων. Dion. c. 26. Brut. c. 43. — p. 1092 a φύσει τοῦ πονεῖν ἐκτός ἐστιν. — Caes. c. 7 εἶναι μὴ μετὰ τῆς ἐσχάτης ἀνάγκης. — p. 505 d ἀ χωρὶς ἀνάγκης. 752 b μέθη χωρὶς οἴνου.

1035 f οὐ χωρὶς οὐδεμίαν. 1072 a τοῦ ἀγαθοῦ χωρὶς οὐκ ἔστι. Pomp. c. 23 ὅχλον χωρὶς ἐντυχεῖν.

ἀπέδρα: ἀπέδρασεν. Pomp. c. 16 ἀπέδρασεν εἰς Σαρδόνα. Omnibus aliis locis: p. 371 d. Cam. c. 23. Alcib. c. 3. Mar. c. 40. Cleom. c. 38. Demetr. c. 33. 49. — p. 166 c. 642 b. 873 e. 978 b. Demosth. c. 26. — p. 18 f. 642 b. 767 f. 792 d. Cam. c. 23. Alcib. c. 23. 28. Aem. c. 16. Pelop. c. 26. Pyrrh. c. 14. Cim. c. 8. Sull. c. 28. Pomp. c. 10. 6. Alex. c. 20. 30. Demosth. c. 3. 20. 25. Phoc. c. 21. Cat. min. c. 42. Caes. c. 34. Ant. c. 58. 59. 66. 68. Dem. et Ant. c. 3. Dion. c. 14. 21. 26. Arat. c. 9. 12, si p. 873 a ἀποδράσαντας exceperis, legitimis formis utitur.

Ἀρχιμήδην: Ἀρχιμήδη, Δημοσθένην: Δημοσθένη, Σωκράτην: Σωκράτη sim. Prior forma confirmatur p. 296 f τὸν δὲ Πολυδεύκην ὡς ἓνα. 336 e Νικομήδην· ὦν. 378 b Ἀρποκράτην οὔτε. 1093 e Ἀρχιμήδην ἀνευρόντα. Posteriorem praebent saepe optimi codices, velut Σωκράτη, Λεωκράτη Seitenstettensis. In ceteris fluctuatur ut Ἀρχιμήδην(ν), Ἀρχιμένη(ν), Διογένη(ν). Cf. Λακύνδου, Ἐπικύνδην, sed Ἐπικύνδους, οὐ p. 556 d. Atque ut summam dicam prior forma paulo frequentior est (6:5)

ἄρτι ἀρτίως, ἔναγχος, νέον, νεωστί. p. 159 d ἡμεῖς ἄρτι μὲν οὐθ' ἐωρῶμεν. sed p. 831 c ἄρτι (corr. ἀρτίως) ἐσπαράττομεν. — p. 149 c κεκομισμένον ἀρτίως αὐτῷ. 661 e οἷς ἀρτίως ἡμᾶς. Sol. c. 6 ἀρτίως ἤκειν. Lucul. c. 10. — p. 431 c καὶ γὰρ ἔναγχος ἦκέ τις. 438 a ἐπὶ τῆς ἔναγχος ἀποθανούσης. — Sert. c. 8 αὐτῷ νέον ἐκ τῶν — νήσων ἀναπεπλευνότες. — p. 150 a ὑπὸ Κροίσου νεωστί πρὸς. 156 e τῷ Περιάνδρῳ νεωστί Χίλωνος

ἀσπαίρειν: σπαίρειν. p. 514 e ἡ γλῶσσα ἀσπαίρει. p. 975 c μορίῳ σπαίρουσι

ἀσπάλαξ: σπάλαξ. p. 700 f αἵματι σπάλακος (pro ἀσπάλακος).

ἀσταχύων: σταχύων. p. 994 c βρίθουσιν ἀσταχύων. Eum. c. 6 τῷ δὲ νικῶντι σταχύων. Ibid. paulo post ἀσταχύων unus codex. F. Max. c. 2 θέρη σταχύων p. 1077 a ἐκ πυροῦ στάχυν.

ἄφνω αἰφνης ἐξαίφνης ἐξαπίνης ἐξαπιναιώς αἰφνιδώς αἰφνίδιον. Exempla omnibus locis obvia. H. l. cf. Marc. c. 15 ἄφνω ὑπεραιωρούμεναι, quae corrigenda sunt.

γεγόνει: ἐγεγόνει sim. Prior forma confirmatur p. 264 f ἐκφορὰ γεγόνει ubi non poterat dicere ἐγεγόνει. Dion. c. 9 οὐ γεγόνει. cf. Aem. c. 17 νύξ γεγόνει. Eum. c. 16 ἀ δεδανέλκεσαν. Tit. c. 21 ἐγὼ νενικήκειν. cf. p. 68 b πολιτικά πεποίητο, nam elidere non solet eiusmodi formam. Simil. Cat. min. c. 19 ἔργον πεποίητο. Corrigendum igitur Fr. XXXIV, 3 θύεσθαι γεγόνει (pro ἐγεγόνει). Huc pertinent etiam ἐμπεπλήκει (Dion. et Brut. comp. c. 2), sed p. 325 c ἐνεπεπλήκεσαν. Sert. c. 23 ἀναπεπλήκεσαν, sed Pomp. c. 71 ἀνεπέπληστο. — ἀποκέκοπτο ἀποδέδεικτο ἐμβεβλήκει προσπεπτώκει cett.

δεικνύειν: δεικνύναι, δμνύειν: δμνύναι, σβεννύειν: σβεννύναι sim., quibus adde ἀμφιέζειν vel ἀμφιάζειν: ἀμφιεννύναι, φράσσειν: φραγνύναι, χοῦν: χωννύναι. Pauca exempla satis est attulisse. p. 23 e ὑποδείκνυσιν ὅτι. 523 e σβέννυσιν ἀργύριον. 694 d ἀναρρῶννυσιν ἔρτος. 566 d ἐπιδεικνύειν αὐτῷ. Per. c. 30 ἐπομνύειν ὅτι. Mar. 29 δμνύειν ἀναγκάζοντος. Them. c. 17 ἐπιδεικνύειν ἄμα. Caes. c. 29 δεικνύειν ἀπιόντα. Pyrrh. c. 7 ἀποκτίννυσιν ὁ Δημήτριος, sed Luc. c. 14 ἀποκτιννύει θυγατέρα. — Pauca formas reluctantes velut Pelop. c. 9 καταμιννύναι αὐτοῖς. Cleom. c. 10 ἀποκτιννύναι ἀκρίτους recte correxit Sintenisius. Addendum est imperfecti singularis formam constantem esse hanc ἐδείκνυσιν ἐδείκνυς ἐδείκνυ(ν), nusquam ἐδείκνυν ἐδείκνυς ἐδείκνυ. Male igitur Hercherus ad Cat. mai. c. 6 ἀνταπεδίδου τὴν σεμνότητα correxit ἀνταπεδείκνυ pro ἀνταπεδίδου, quod non erat tentandum.

δείξιν pro ἐπίδειξιν utitur p. 737 c ποιουμένῳ δει-
ξιν ἐν τῷ θεάτρῳ

διολγειν pro ἀνολγειν p. 320 d τῇ χηλῇ διολγων, ut
alia huius generis omittam.

-ἐβίωσεν: -έβίω. Διεβίωσεν ὀλίγας ἡμέρας p. 438 c.
ὧν ἐβίωσεν ἐνιαυτῶν Num. c. 12 ac passim. Alterius
formae exempla inveni haec: πολλὸν δ' οὐδ' αὐτὸς προσ-
εβίω χρόνον Luc. c. 53. εἰ ἐπεβίω, καὶ τούτοις p. 853 f.
ἀνεβίω καὶ περὶ εἰσὶν Fragm. III, 17.

ἐπείπερ, ἥπερ et sim. Aem. c. 16 ἐπείπερ ἀπαξ.
Alex. c. 52 ἐπείπερ ἄρχειν. ib. c. 25 ἥπερ ἐξ ἀρχῆς.
p. 1090 e ἥπερ αὐτοῖς ἐκείνοις. Alex. c. 41 ἐπειδήπερ
ἐξ ἐλευθέρως ἐστὶν cett.

ἔξω: ἔξωθεν. cf. p. 690 c τὸν ἔξωθεν ἀέρα. 692 a
ὁ ἔξωθεν ἀήρ. Unde corr. cum Benselero τὸν ἔξωθεν
(pro ἔξω) ἀέρα p. 691 e. Similiter corr. p. 634 e ἀλλ'
ἔξωθεν pro ἀλλ' ἔξω.

ἔχον ἐστὶ sim. p. 512 a καλῶς ἔχον ἐστὶν, αἰτη-
θέντος. Paulo ante dixerat καλῶς ἔχει συνεπαινεύσαντα
et paulo post καλῶς ἔχει καλ. Cf. p. 699 b. 798 a.
p. 408 d οὕτ' εἰδέναι προσήκον ἡμῖν ἐστὶ. Similiter
p. 364 e. 418 e. 752 c. p. 609 f γινόμενόν ἐστὶν αὐτὸς

καθάπερ: ὥσπερ. Dion. c. 10 αὐτοῦ καθάπερ εἴρη-
ται. sed paulo post c. 11 τελευτήν ὥσπερ εἴρηται.
p. 795 f πρεσβύτη καθάπερ νομοθέτη. 798 c πολιτεία
καθάπερ ἔδαφος. 791 b δεῖ καθάπερ εἴρηται. 981 a
τῷ στόματι καθάπερ ἄγκυραν. Exempla quaevis pagina
praebet.

καθῆστο: ἐκάθητο. p. 148 c ἐν τῇ στοῦ καθῆστο.
332 a ἐξουσία καθήμην. 351 a οἴκοι καθῆστο. 868 c
αἰτίας ἐκάθητο, sed p. 1127 b οἴκοι κάθητο, ubi cor-
rigendum vid. καθῆστο ut p. 351 a. Them. c. 13 ἄνω
καθῆστο. F. Max. c. 16 λίθῳ καθῆστο. Sull. c. 11 ἐν
Περγάμῳ καθῆστο. Tit. c. 10 ἐν τῷ σταδίῳ καθῆστο.
Cat. mai. c. 13 διατεχνίσματα καθῆστο. Agid. c. 17 ἡπο-

ρημένος ἐκάθηντο. Arat. c. 27 θεαταὶ καθήντο. cf. Luc. c. 25. Pomp. c. 72. Mar. c. 11. Pomp. c. 16. 22. Agid. c. 5. Arat. c. 41. Sed Cam. c. 21 ἐν ἀγορᾷ ἐκάθηντο. Caes. c. 52 τερπόμενοι ἐκάθηντο. Ant. c. 67 ἐφ' ἑαυτοῦ ἐκάθηντο recte restituit καθήντο et καθήστο Sintenisius.

καίπερ ante vocalom centies septuagies semel notavi, undecies ante consonantem (i. e. p. 28 f. 598 f. 1046 d. Them. c. 28. Pyrrh. c. 23. Alex. c. 49. Agid. c. 3. Demetr. c. 34. Dion. c. 3. Brut. c. 18. Arat. c. 11). cf. p. 539 e, ubi καίπερ οὕτω τούτων ἐχόντων solus D: καίπερ τούτων οὕτως ἐχόντων ceteri. καίτοι cum participio ante consonantem ter decies (i. e. p. 268 d. 350 f. 379 b. Pericl. c. 13. Aem. Tim. comp. c. 2. Nic. Crass. comp. c. 3. Lys. Sull. c. 3. Crass. c. 13. Caes. c. 19. Cat. min. c. 50. Demetr. c. 25. Dion. c. 52. Artox. c. 23), bis ante vocalem, p. 140 f καίτοι ὕδατος μετέχον (corr. καίτοι μετ. ὕδ.) et Fragm. XXIII, 4 καίτοι ἄριστον κτήμα ὄν (corr. cum Piccolo καίτοι τὸ ἄριστον κτημάτων)

καταθνήσκειν pro ἀποθνήσκειν Thes. c. 15 ἐκεῖ καταθνήσκειν.

ἐπὶ κουρεῖον pro ἐπὶ κουρεῖου Nic. c. 30 καθίσας ἐπὶ κουρεῖον, ὥς ubi frustra corrigunt ἐπὶ κουρεῖου vel ἐπὶ κουρεῖω. cf. p. 505 b ἐπὶ κουρεῖου διαλεγομένων

μέχρι: ἄχρι. Exempla quaevis pagina praebet. p. 519 d ὑπερβάλλονται μέχρι. 950 a διαμένει μέχρι. Num. c. 7 τῷ μέλλοντι μέχρι. Publ. c. 17 τῷ προσώπῳ μέχρι. — p. 70 a ἐξουειδίζοντες ἄχρι. Fab. Max. c. 14 τὸν πόλεμον ἄχρι. Pyrrh. c. 17 κατάπληξίς ἄχρι. Sed cf. p. 322 b.

μὴ quoque pro ἵνα μὴ hiatus causa, nisi fallor, nunquam adhibuisse videtur, velut p. 142 a παῖξαι τι, μὴ φανῇ. 168 c ἀντιπάττεσθαι, μὴ δόξῃ. 1034 a γενέσθαι, μὴ δόξωσι. 1038 f ἀφίημι, μὴ δόξω. cf. p. 266 a. d. 675 d. 790 b. 921 f. 1074 d. 1128 d. 1097 a σεαυτῷ,

καὶ μὴ δοκῆς delendum videtur καὶ. Atque etiam notandum est, plerumque δοκῆ, δόξῃ, δόξω, δόξωσι sequi.

ὀλίγου δεῖν: ὀλίγον ἐδέησε, μικροῦ δεῖν: μικρὸν ἐδέησε, de quibus cum multi disputaverint, nihil dicimus. Sed memoranda sunt ὀλίγω δ' ἔμπροσθεν p. 791 f. ὀλίγω πρόσθεν p. 576 c. Aem. c. 7 sed ὀλίγον ἔμπροσθεν p. 655 d. 734 b. 810 a. Tim. c. 14. Pel. c. 30 — μικρῶ γὰρ ἔμπροσθεν p. 1062 b. 1097 a. sed μικρὸν ἔμπροσθεν p. 154 b. 156 a. 555 b. 730 c. 785 c. Sull. c. 10. Sed cf. μικρὸν γὰρ ἔμπροσθεν p. 588 a. ὀλίγον γὰρ ἔμπροσθεν Mar. c. 36.

ὄρειος ὄρεα, ἀγοραῖος ἀγοραία sim. Ex multis pauca apponam. Num. c. 8 Νύμφης ὄρεας ἔρωσ, sed p. 965 c ὄρελον — ἄγρας. Tit. c. 4 ὄρειος ὀμύχλη. Fab. Max. c. 1 ἀγοραῖος χάρις, sed p. 785 d βαναύσου καὶ ἀγοραίας ἄπτεσθαι. Cat. mai. c. 18 θυραλον δόξης. item p. 38 d. Tib. Gr. c. 17 βοὴν φίλιον. Demetr. c. 37 ἀκονίσιος ἢ μεταβολή. p. 40 a τὴν ἀκρόασιν ἀχρεῖον. 75 e φρόνησιν ἀθρόον. 132 e ἥπιος — ὑγρότης et passim. 168 d πρῶν δεισιδαιμονία. 295 a αἰδία τινὰ μνήμην. 478 c τὴν φιλαδελφίαν οὕτω σπάνιον οὔσαν, fort. ut — αν evitaret. 575 f μέτριος ἀρχή. 712 f κινάρα — γνωρίμη. 719 b βασιλεῖα νομίμη, sed 783 d πολιτεία — νόμιμος ἀνδρός. 746 c ἀπλὴν αἴτιον φύσιν. 768 c ἱερωσύνη πατρῴος Ἀρτέμιδος. 933 f ἥτις ἰδίως ἔστιν. Similiter Mar. c. 25 ἰδιος ἢ νίκη. Frag. XXIV ἰδιος ἰσχύς. 960 c κολοβὸν — τὴν φύσιν. 1065 d φροῦδος ἢ ἀρετή et passim. 1083 a ῥάδιον — τὴν ἀπορίαν. Sed quod legitur p. 438 d ὀξέσι — μεταβολαῖς inauditum est.

ὀρχονμένων ἐν ὄψει p. 961 e. Similiter p. 546 c ἐτέρων ἐσθιόντων ἐν ὄψει

οὐ οὐχὶ οὐκ οὐχ. De hac particula vide Stegmanni dissertationem accuratissimam (Ueber d. Gebrauch der Negationen bei Plutarch. Geestemünde 1882. p. 1), ubi omnes locos huc pertinentes invenies, nisi quod

in iis, quae de hiatu post *καίτοι* dicit Schellensium corrigens, quaedam desiderantur. Locī, quos vir doctissimus laudavit sunt p. 75 d *καίτοι ἤδη τοὺς ταῦτά γε*. 534 e *καίτοι οὐ*. 608 c *καίτοι οὐδ' αὐτός*. 727 f *καίτοι ὅ γε πελαργός*. 828 b *καίτοι ὅ γε Περικλῆς* (ubi delet δ). 925 d *καίτοι ὁ τὴν σελήνην*. 1034 f *καίτοι ἦ*. 1036 d *καίτοι ὅτι*. 1048 d *καίτοι εἰ μὲν δύνανται τὴν* (τὴν add. F) *ἀρετὴν*. 1050 b *καίτοι ὁ μὲν Ἐπίκουρος*. 1092 b *καίτοι εἰ μὲν*. 1112 a *καίτοι ὁ μὲν Ἐμπεδοκλῆς*. 1126 e *καίτοι ὅτι Μητροδώρος*. Addendi sunt Nic. et Crass. c. 3 *καίτοι ὅ γε Θεμιστοκλῆς* (cf. p. 522 f. 645 f. 680 e. 733 d. 764 f cett.) p. 778 c *καίτοι Ἐπίκουρος* (cf. p. 779 e. 859 b). 1063 d *καίτοι ὁ μὲν σοφός* (cf. p. 1049 c *καίτοι γε ὁ μὲν ἀμπελουργός*. 440 b *καίτοι γε ὁ στρατηγός*). 686 c *καίτοι, εἰ τὰ σωματικά* (cf. p. 957 f *καίτοι γε, εἰ*). 1092 b *καίτοι, εἰ μὲν ἐν τῇ προλήψει* (cf. p. 616 e *καίτοι γε, εἰ μὲν*). 730 a *καίτοι, ἵνα*. Ceterum cf. p. 439 c *καίτοι γε, ὥς φησιν*. 503 c *καίτοι γε οὐδέν*. 509 c *καίτοι γε ὥσπερ*. 553 b *καίτοι λαμπρόν οὐδέν*. Similiter omisit exempla quaedam hiatus post *μέντοι*, *ἐπεὶ* (p. 1 et 6). Sed de hiatu indicium absolutum ferri non potest, nisi post locorum hiantium collectionem plenam, omnibus qui ex codicibus correcti sunt exceptis.

οὐ: μή. cf. p. 63 b: *ὥς γὰρ οἱ μαθηματικοὶ τὰς ἐπιφανείας — λέγουσι μήτε κάμπτεσθαι μήτε διατείνεσθαι μήτε κινεῖσθαι καθ' ἑαυτάς*. sed p. 140 a *ὥσπερ οἱ γεωμέτραι λέγουσι — τὰς ἐπιφανείας οὐ κινεῖσθαι καθ' ἑαυτάς, ἀλλὰ συγκινεῖσθαι*. — p. 531 f *ἡμεῖς — ἐτέροις — ἐδώκαμεν Οὔτ' δοῦναι θελήσαντες, ἀλλ' ἀρνήσασθαι Μὴ δυνηθέντες*. p. 609 c *οὐδεὶς ἐστὶ τῶν φιλοσόφων, ὃν Οὔτ' ἐξέπληξας — οὔτε* (recte οὐδὲ corr. Stegmannus) *τῶν πολιτῶν, ᾧ Μὴ θέαμα παρέχεις*, nam Stegmanni ratio subtilior quam verior mihi videtur. 610 d *ἐν ᾧ*

μηδέπω — εἴχομεν. 1082 e πολλῶ δὲ τούτου σχετλιώτερον — τὸ μηδὲν — περικαταλαμβάνεσθαι, μηδ' εἰ χελώνην — 'διώκοι — ἵππος'. Mar. c. 5 ὃ μηδεὶς ἔπαθεν ἄλλος. Omnia exempla invenies in dissertatione, quam supra memoravi, sed dolendum est, quod vir eruditissimus, quamquam multa alia recte et disputavit et correxit (nam ubi falsus est, ex. c. p. 392 a. 471 d aut codicum lectiones cognitae habere non poterat, aut neglexit velut in loco Arist. c. 6, quem ope Seitenstettensis in Symbolis meis p. 20 correxi), in iudicio de hiatu, cui saepe aut parum aut nihil tribuit, aberratus est. Res mea quidem sententia facilius explicatur primum ex hiatus evitandi studio deinde non solum ex aetatis plutarcheae consuetudine sed etiam ex consuetudine, quam ipse scriptor contraxit adeo ut etiam sine necessitate μὴ pro οὐ adhiberet. Pauca exempla afferam ex iis, in quibus Stegmannus dicit aut Plutarchum nullam rationem hiatus habuisse aut se nullam causam invenisse. Thes. c. 13 ἐκ τούτου φασί — ἐπιγαμίαν μὴ εἶναι μηδὲ κηρύττεσθαι. c. 27 φαίνεται δὲ μὴ φανῶν αὐτὸ ὧ μὴδὲ γυναικεῖον γενέσθαι τὸ ἔργον. Cat. mai. c. 4 τῶν δὲ ἐπαύλεων αὐτὸ ὧ μὴδεμίαν εἶναι κεκονιαμένην (corr. κεκονιμένην), οὐδένα δὲ πώποτε πριάσθαι δοῦλον. cf. c. 10 ἔσεσθαι μήτε τοὺς ἀπαιτοῦντας. Pomp. c. 2 τὸν οὖν Πομπήϊον ἐπιτρέψαι μὲν τῷ Γεμινίῳ, μηκέτι δὲ αὐτὸν ἔψασθαι — τοῦτο δὲ αὐτὴν οὐχ ἑταιρικῶς ἐνεργεῖν. — Pyrrh. c. 12 μὴ ἀδικοῦντες = εἰ μὴ ἀδικοῖεν. Public. c. 5 διὸ μηδενὸς ἂν προσδοκήσαντος. Tib. Gr. c. 21 ἡ βουλὴ ψηφίsetαι μηδὲν δεομένη. Demetr. c. 17 ἀποκρινομένου δὲ μηδὲν αὐτὸ ὧ μὴδενί. Plura in Praefatione ad Fragmentorum volumen, cui indicem omnium locorum hiantium adnexurus sum, dixero.

πέρα bis transponitur hiatus causa in Vit. Sull. c. 11 πλησίον, ἐγγύς, σύνεγγυς. Sull. c. 27 ἡ δ' Ἀπολλωνία πλησίον ἐστίν, sed c. 32 τοῦ Ἀπόλλωνος ἐγγύς ὄντι. p. 20 c τὸ τιθέναι σύνεγγυς. cett.

πορρώτερον in Fragm. XI, 30 ὡς πορρώτερον ὄντα τοῦ μέσου

πρὶν: πρὶν ἢ. Iis quae Heinzius (Plutarcheische Untersuchungen. Berlin 1872. p. 45) rectissime disputavit nihil quod addam habeo.

τὰ μὲν — τὰ δέ: ἃ μὲν — ἃ δέ: τὰ μὲν — ἃ δέ.

Uno exemplo defungar p. 55 d μεταβολῇ τὰ μὲν ἐν-διδούς ἃ δ' ἐπιτείνων

ταραχή: τάραχος, φλυαρία: φλύαρος sim. Brut. c. 18 ὠθισμός ἦν καὶ τάραχος, οὐδενός. Fragm. IX, 7 δυσκρασία καὶ τάραχος ἐστίν. p. 43 b ἐρώτων τε καὶ φλυαρίας ἀπολυθείς. sed Anton. c. 29 πολὺς ἐν εἴῃ φλύαρος· ἐπεὶ δέ. Huc pertinent ἄλλη: ἄλυσ, δίψα: δίψος, πλάνη: πλάνος, φθορά: φθόρος. cf. p. 699 e δίψος ἔπεται (687 c. 688 c. 689 f et passim). 766 a πλάνος, ἐν νέρεσι. Subtilem significationis differentiam Plutarchum respexisse non puto.

ταχύ, ταχέως, διὰ τάχους, διὰ ταχέων, κατὰ τάχος. p. 139 a ταχύ μὲν αἰρεῖ. 150 a κατέπαυσε ταχύ τὸν δρόμον. 162 e ταχέως ἔπραξαν. Cleom. c. 22 διὰ τάχους ἐκέλευσεν. Mar. c. 15 διὰ ταχέων ὑπερέβαλε. Philop. c. 12 κατὰ τάχος ἀπήγαγε

ὑπολιπεῖς ἦσαν Marc. c. 22 pro ὑπόλοιποι

ὑπὸ σκότῳ: ὑπὸ σκότους. Pel. et Marc. comp. c. 1 ὑπὸ σκότῳ καὶ δι' ἀπάτης. p. 356 a ὑπὸ σκότῳ συνεῖναι. 373 c ὑπὸ σκότῳ γενέσθαι. 380 c ὑπὸ σκότῳ μετὰ σιωπῆς ita unus cod. E, ὑπὸ σκότους ceteri. 589 b ὑπὸ σκότῳ διὰ φωνῆς. 750 d ὑπὸ σκότῳ μόσχους. Simil. p. 771 c. — Crass. c. 27 ὑπὸ σκότους ἔκειτο. Lyc. c. 10 ὑπὸ σκότος, ὥσπερ et p. 578 b ὑπὸ σκότος ἀπέρχονται

corr. ὑπὸ σκότους. Sed p. 1130 b ὑπὸ σκότους χάζειν (alii: θέλειν). cf. Arat. c. 10 διὰ σκότους οὔσαι, sed p. 597 e διὰ σκότους συμμῖξαι. 291 a. 576 e σκότους ἔδει. Pelop. c. 11. Pyrrh. c. 32. Lyc. c. 16.

Huc pertinent ἀδολέσχη: ἀδόλεσχος. p. 504 b ὁ δ' ἀδόλεσχος et 510 b. 513 a ὁ δὲ περιττός καὶ ἀδολέσχη. Sim. p. 514 b. Genetivum et omnia, quae nihil ad rem faciunt, omitto. — p. 530 f ἀδολέσχω (ita D, ἀδολέσχη ceteri). 618 e ἀδολέσχω δὲ πρεσβύτερη. — p. 502 c τὸν ἀδόλεσχον et 503 d. sed p. 504 c. 511 f. 513 d. 514 d τὸν ἀδολέσχη. — p. 502 b οἱ δ' ἀδόλεσχοι. 509 a οἱ γὰρ ἀδολεσχότατοι. — p. 502 e et 503 c τῶν ἀδολέσχων. — p. 502 e et 511 a τοῖς ἀδολέσχοις. sed p. 504 b χρηστοῖς ἀδολέσχασι.

ἄλουργής: ἄλουργός. p. 270 e. 566 b τὸ ἄλουργόν. 583 e παραλουργόν. p. 989 e χλαμύδος — ἄλουργοῦ τὴν οὐλότητα. Alcib. c. 32 ἄλουργῶ. Rom. c. 26 ἄλουργῇ — χιτῶνα. — p. 554 b χλαυδίοις ἄλουργοῖς. Sim. Pomp. c. 24. Alex. 47. Sed Lucull. c. 40 στρωμναῖς ἄλουργέσι. — Lyc. c. 13 στρωμνάς ἄλουργεῖς. Eadem leguntur in Philop. c. 9 et p. 527 b ubi unus D ἄλουργεῖς, ceteri ἄλουργοῦς. Sim. Eum. c. 8 πανσίας ἄλουργεῖς. Sed p. 935 a ζώνας ἄλουργοῦς et p. 997 d δάπιδας ἄλουργοῦς. — Similiter Aem. c. 5 νεουργής. Per. c. 13 νεουργόν et p. 734 e. — Aem. c. 18 νεουργοῖς φοινικίσιν. — Cf. p. 395 c λόγον — πανουργέστερον. — Huc referendum etiam Lyc. c. 8 δμαλεῖς bis. p. 446 d δμαλές καὶ ἄσφρυκτον καὶ ὄγιαῖνον. 564 d λείον καὶ συνεχές καὶ δμαλές.

γυμνασίαρχος, ἑκατοντάρχης, ἑπάρχης sim. γυμνασίαρχος p. 513 c. 754 d. Arat. c. 53. γυμνασιάρχω p. 632 f. γυμνασίαρχον p. 823 d. γυμνασιάρχους p. 755 a. Corrigendum igitur γυμνασιάρχων pro γυμνασιαρχῶν p. 756 a. 817 b. — ἑκατοντάρχης Cam. c. 32. Cic. c. 48. ἑκατοντάρχην Sull. c. 33 bis et passim. ἑκατοντάρχα

Crass. c. 27. Oth. c. 13 bis. *ἐκατόνταρχοι* Luc. c. 35. Brut. c. 36 (ita F pro *ἐκατόνταρχαι*). *ἐκατοντάρχων* Sull. c. 33. — *ἑπάρχος* Philop. c. 7. *ἐπάρχην* Tim. c. 32. *ἑπάρχοι* Cat. min. c. 62. τοῖς *ἐπάρχοις* ibidem. — *ταξίαρχος* p. 258 e. *ταξίαρχον* Aem. c. 29. *ταξίαρχον* — *ἐκατοντάρχην* Pomp. c. 78. *ταξίαρχοι* F. Max. c. 16. Tim. c. 12. τοῖς πρώτοις *ταξιάρχοις* (*ταξιάρχαις* alii) Caes. c. 16. *ταξιάρχους* (*ταξιάρχας* alii) Pyrrh. c. 26. Alex. c. 86. Caes. c. 16. c. 20. Corrigendum igitur cum Sintonensis *ταξιάρχων* pro *ταξιαρχῶν* Pomp. c. 32. c. 58. c. 68. Caes. c. 29. c. 44. — *μονάρχον* p. 817 f. *μονάρχων* (*μοναρχῶν* vulgo) Arat. c. 30. *μονάρχους* Tim. c. 11. *μονάρχους* vel *μονάρχας* Cic. c. 17. — *συμποσίαρχος* p. 620 d. *συμποσιάρχῳ* 620 f (ita unus Vind. pro *συμποσιάρχη*). 621 a. *συμποσιάρχον* 620 b. — Cetera velut *Βοιωτάρχης*, *εἰλάρχης*, *ἐλεφαντάρχης*, *ἐπιλεκτάρχης*, *νησιάρχης*, *πεντακοσίαρχος*, *τελέαρχος*, *τετράρχης*, *χιλίαρχος* nihil quod adnotetur habent.

— *ἔδωσαν*: — *ἔδωκαν*. Prius dant p. 166 c. 245 e. 262 d. 298 d. 400 e. 556 e. 703 d. 866 e (ex Herod. VII, 233). Num. c. 22. Them. c. 17. Pomp. c. 34. Cic. c. 18. Brut. c. 19. Posterius p. 258 f. 282 f. 563 a. 820 d. 870 e. 1108 c. Public. p. 4. c. 8. c. 18. Pericl. c. 21. Pomp. c. 17. Caes. c. 67. Cat. min. c. 43. Ant. c. 58. Arat. c. 42. c. 45. *ἔδοτε* Brut. c. 2. *ἔδώκαμεν* p. 531 e. — *ἀπέδωσαν* Arist. c. 12. Arat. c. 14. *ἀπέδωκαν* p. 799 d. Rom. c. 20. Pericl. c. 21. Nic. c. 10. c. 19. — *διέδωσαν* Them. c. 19. *διέδωκαν* Cleom. c. 37. — *ἐνέδωσαν* Cam. c. 31. *ἐνέδωκαν* Rom. c. 18. Marc. c. 11. Luc. c. 33. Cleom. c. 31. Dion. c. 30. — *ἐξέδωσαν* p. 300 d. *ἐξέδωκαν* Cim. c. 10. Demosth. c. 27. — *ἐπέδωκαν* p. 322 a. 828 c. Cam. c. 8. Arist. c. 11. — *μετέδωκαν* p. 246 e. Luc. c. 36. — *παρέδωσαν* p. 249 a. 350 a. Alcib. c. 31. Caes. c. 27. Arat. c. 40. *παρέδωκαν* Pericl. F. Max. comp. c. 1. Alcib. c. 14. Pyrrh. c. 26. Tit. c. 5. c. 13. Eum.

c. 18. Pomp. c. 28. Agid. c. 11. Cleom. c. 21. p. 864 b. 1029 d. παρεδώκαμεν p. 532 b. — προύδοσαν Dion. c. 22. προύδωκαν Ant. c. 84. — Huc pertinent ἔθεσαν p. 262 e. 677 b. ἔθηκαν Num. c. 22. — ἀνέθεσαν p. 433 e. 653 a. ἀνέθηκαν p. 304 c. 505 f. Tim. c. 29. — διέθηκαν p. 380 b. ἐξέθηκαν p. 161 a. ἐπέθηκαν p. 996 a. κατέθεσαν Lys. c. 29. Pyrrh. c. 3. παρέθεσαν Tib. Gr. c. 6. παρεθήκαμεν Demetr. c. 12. προσέθεσαν Sull. c. 12. προσέθηκαν Arist. et Cat. comp. c. 5. Alex. c. 35. προύθεσαν Lys. c. 17. συνεξέθηκαν p. 27 c. — ἀνῆκαν Tim. c. 39. Lys. c. 1. Ant. c. 49. Brut. c. 8. ἀφεῖσαν p. 448 a. ἀφῆκαν p. 498 e. 804 d. Aem. c. 39. Mar. c. 17. c. 23. Alex. c. 13. Demetr. c. 24. Tib. Gr. c. 16. Oth. c. 18. διῆκαν Mar. c. 8. Arat. c. 20. κα-
θῆκαν p. 730 c. μεθῆκαν Cam. c. 8. παρῆκαν Rom. c. 17. Cat. min. c. 27. G. Gr. c. 17. p. 247 c. ὕφεῖσαν Cat. min. c. 41. ὕφῆκαν p. 754 a.

ἐνεδύσατο: παρεισέδν. Sui temporis consuetudinem sequitur in formis his: ἐνεδύσατο Pyrrh. c. 22. Alex. c. 45. ἀπεδύσατο Caes. c. 45. συναπεδύσαντο Agid. c. 6. προσαπεδύσατο p. 139 d. ἔνδυσαι Artox. c. 5. ἀποδυ-
σάμενος p. 506 d. 819 e. 831 d. Mar. c. 38. Alex. c. 20. c. 83. ἐνδυσάμενος p. 691 e. Cleom. c. 37. ἐπενδυσά-
μενος p. 387 e. Legitimi aoristi secundi indicativi exempla inveni haec: κατέδν p. 319 f. παρεισέδν Agid. c. 3. ὑπέδν Thes. c. 6. Sull. c. 3. ἀνέδυσαν Thes. c. 15. κατέδυσαν p. 591 d. ὑπέδυσαν Aem. c. 20. c. 39. Arat. c. 9. Aoristum secundum participii septies et quadra-
gies legi, infinitivi quattuordecies.

ῥῆσθα: ῥῆς. Prius bis, posterius ter, utrumque in Moraliū libris.

θαρρῶ: θαρσῶ, πράττω: πράσσω, θάλαττα: θάλασσα sim., ἀρμόττω: ἀρμόζω, σφάττω: σφάζω, αὔξω: αὐξάνω, πλείονε(α)ς: πλείους, ἐλάττωνε(α)ς: ἐλάττους sim. utro-
que modo scripta inveniuntur, sed saepius formae

priores quam posteriores. Invenitur etiam *πλέονος* p. 151 e, ubi *πλειονος* codd. meliores. *πλέονες* p. 605 d (*πλειονες* meliores). *πλέονας* p. 940 b, ubi *πλειονας* B. *πλεόνων* corr. W ex *πλέον ὄν* p. 919 a. *πλέονα* Lys. et Sull. comp. c. 5, ubi vid. Sint. *πλειονες* Cor. c. 10 ubi *πλέονες* AD. Sed τῷ *πλέονι* p. 484 c. *πλέονα* p. 643 f. *πλέονες* p. 826 c sine ulla discrepantia. Contra *πλέον* multo saepius legitur quam *πλειόν*, quod septies decies enotavi.

Ἰόλαος p. 492 d. 1057 e. Alex. c. 74 (vid. Sint.). *Ἰόλεω* Pelop. c. 18. *Ἰολάω* p. 754 e. *Ἰόλαον* 761 d, sed *Ἰόλεων* Pelop. c. 18. Similiter *Μενέλαος* p. 616 c et alibi. *Μενελάου* 341 d. 857 b et alibi. *Μενέλαον* 857 a, sed *Μενέλεων* 617 e. cf. *Πηνέλεων* 299 d. *Πρωτεσίλεων* (ita B. *Πρωτεσίλαον* E) 761 f. Huc refero *Ἀμφιάρεω* p. 307 a. 412 a bis. Arist. c. 19. Arat. c. 3, sed *Ἀμφιαρέου* p. 296 f. Fragm. XIV, 2.

τὰς κλείς p. 526 e. 784 e. Cleom. c. 26. Arat. c. 23. semel *κλειῖδας* p. 1069 a.

λαγῶς bis. *λαγῶς* semel. *λαγῶ* semel. *λαγωῦ* ter. *λαγῶν* bis. *λαγῶν* quater. *λαγωί* ter. *λαγῶ* vel *λαγοί* nusquam. *λαγῶς*; *λαγῶύς* semel utrumque.

μάστιγιν septies, *μάστιγιν* sexies.

νεῶς; *ναός*. utrumque passim legitur, neque prius rarius quam posterius.

οἷδας ter (in Vitis), *οἷσθα* quinque et vices.

Πάνακτον *ἐστῶσαν* Nic. c. 10. *Πάνακτον* *οὐχ ἐστῶς* Alcib. c. 14.

-πέτομαι semel et vices, *-ἔπταμαι* novies. *πέταται* p. 750 b. *πέτανται* p. 962 d (ubi *πέτονται* recte Athous). 967 b.

υἱοῦ p. 464 a. 998 e. Per. c. 13. F. Max. c. 24. Eum. c. 18. cett. *υἱεῖ* p. 294 d. *υἱῶ* p. 467 e. 482 d. Sol. c. 22. F. Max. c. 24. Pyr. c. 6. Lys. c. 26. cett. *υἱοί* p. 267 a. 480 a. Sol. c. 10. Aem. c. 35 itaque constanter.

υἱέων p. 17 a. 403 b. 583 c. υἱῶν Num. c. 8. Publ. c. 4. Per. c. 29. c. 36 bis. Cam. c. 11. p. 272 c bis. 771 c. atque alibi. υἱέσι Per. c. 15. Publ. c. 7. Aem. c. 28. Cic. c. 2. υἱοῖς p. 480 b. d. 483 a. 734 e. Publ. c. 7. τοὺς υἱεῖς Them. c. 32 cod. Seitenstettensis pro τοὺς υἱούς, contra τοὺς υἱοὺς p. 167 d cod. D pro τοὺς υἱεῖς ceterorum. Similiter τοὺς υἱοὺς p. 143 b. 267 b. 320 e. 480 c bis. 481 a. 608 c. 613 e. Arttox. c. 26. Num. c. 21. Aem. c. 39. ac passim.

Φερσεφόνη: Περσεφόνη. Prius p. 377 e (ubi φερσεφόνην E, π rubro picto). 591 a. 942 d. 943 b. 944 c. Thes. c. 31 Φερσεφόνην dicit uxorem Aidonei, Molos-sorum regis. Posterior legitur p. 378 f. Num. c. 12. Cf. τῆς τῶν Φερεφαττίων ἐορτῆς Luc. c. 10. Ἰδὼν τὴν Περσέφασσαν p. 361 f. τὴν ἐπαινήν Περσεφόνειαν 23 a.

φῆσαι: φήσεις, εἰκάσαι: εἰκάσεις sim. Qua de re cum nemo adhuc disseruerit, omnes locos apponam. p. 430 b τί δῆτα, φῆσαι τις ἄν, ὁ Πλάτων —; 469 e καὶ τί, φῆσαι τις ἄν, ἔχομεν; 635 d οὐ μὴν οὐδὲ τὰ σιτία, φῆσαι τις ἄν, αἰτίας ἀμοιρεῖν. 789 c τί οὖν, φῆσαι τις ἄν, οὐκ ἀκούομεν. 934 d ὃ μάλιστα, φῆσαι τις ἄν, ἀλλότριον — εἶναι. 1010 c τί οὖν, φῆσαι τις ἄν, οὐδὲν ταῦτα —; 1046 a τί οὖν σύ, φῆσαι τις ἄν, αὐτός —; 1055 a εἶτα, φῆσαι τις ἄν, ὧ ἄνθρωπε, τί παθῶν —; 645 b ὥστε μὴ φαύλως ἄν ἐπιτιμήσῃς τῷ Αἰσώπῳ. Ita R pro ἐπιτιμῆσαι. Possis etiam ἐπιτιμήσαι τις. 712 b ὥς μᾶλλον ἂν οἴνου χωρὶς ἢ Μενάνδρου διακυβερ-νῆσαι τὸν πότον. 713 b οὐτ' ἂν αὐλοῦ — οὔτε λύρας μέλος χωρὶς λόγου καὶ ᾠδῆς ἐπιτέρεσθαι τὸ συμπόσιον. 732 d εἰκάσαι δ' ἄν τις, ἔφην ἐγώ, τὰ μὲν ἀπ' ἐνδεείας. 932 c ὧν ἂν ἡ σκιά τῆς σελήνης καταλαβοῦσα τὴν ὕψιν ἀντιφράξαι πρὸς τὸν ἥλιον, ubi oratio manca est. 1062 b τοῦτο δ' οὐκ ἂν μάλιστα θαναμάσαις αὐτῶν. 1097 d ὥστ' εἴ τις ἐξεῖλε τὸ σιτάριον —, δόξαν ἂν παραστήσαι τὰ

θήματα τῆς χάριτος et hoc dubium. 1098 b οὐκ ἂν αὐτῶν τὸν ὀλολυγμὸν ὑπομείνειαι καὶ τὸν θόρουβον. — Luc. c. 14 εἴ τις ἐντείνειαι. Pomp. c. 67 μεμαχημένος θσας οὐκ ἂν τις ἀριθμήσαι μάχας. Demosth. et Cic. compar. c. 2 ἀπτόμενον ἐγκωμίων, ὅτε τούτου δεήσει (δεήσει unus codex) πρὸς ἕτερόν τι μεῖζον. Ib. c. 5 ἐπὶ πᾶσι δὲ τῆς τελευτῆς τὸν μὲν οἰκτεῖραι τις ἂν, ἄνδρα πρεσβύτην. Demetr. c. 38 εἴθε γάρ — ταχὺ μεταστρέψαι τις ἐπὶ ταῦτα καὶ μεταβάλοι. Ib. c. 45 ταύτη μᾶλλον ἂν τις ἀπεικᾶσαι τὰ Δημοτρίου πράγματα. Arat. c. 26 τοὺς δὲ οἰκέτας, ὅποτε δειπνήσαι (ita unus optimus, δειπνήσει(ν) vel δειπνήσαιεν ceteri), τάχιστα πάντας ἐξελεύων. Galb. c. 10 Οὐεργίνιος δὲ Ροῦφος — φροντίδα παρεῖχε μὴ — ὑπακούσαι τοῖς παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἀρχήν.

χθές decies, ἐχθές quindecies, nam non probo sententiam Doehneri pro χθές rescribentis ἐχθές.

Denique propter Dinsium adnotandum est, quod ad syntaxin spectat ἐξελεύειν τινός: ἐξελεύειν ἐκ τινος. Prius legitur vicies semel, posterius locis his: Luc. c. 3 ἐκ δὲ Χλου — ἐξήλασε. Cleom. c. 16 ἐκ Πελοποννήσου — ἐξήλασε. Anton. c. 2 ἐξήλασε τὸν Ἀντώνιον ἐκ τῆς οἰκίας, sed c. 9 τὴν γυναῖκα τῆς οἰκίας ἐξήλασε. p. 251 f ἐξελάσαι ἐκ τῆς ἀγορᾶς, ubi Dinsius recte eliminavit ἐκ. p. 860 b ἐξήλασαν ἐκ τοῦ ἱεροῦ. ib. f ἐξήλασαν ἐκ τῆς πατρὶδος. 1119 b ἐκ τοῦ βίου — ἐξήλανε.

Sunt autem aliae formae, quibus iisdem constanter utitur, velut βραδυτῆς βραδυτήτος, ἡμην duodevicies, nusquam ἦν, -εἰλοῦμαι sedecies; p. 1006 c Platonico ἰλλομένην substituit ἀνελουμένην. Similiter ἰχθύες quater, ἰχθύς accus. quater et vicies, semel ἰχθύας Alex. c. 28, quod corrigendum. Eodem modo μύες p. 1044 d, μῦς acc. p. 637 b. 670 d bis. 733 c. 912 f. Quod p. 994 c legitur μύας corrigendum ut videtur μυίας. — δρύες p. 640 b. δρῦς acc. p. 269 a. 703 c.

νέκυες p. 669 a. σύες p. 986 b. 990 c. Fragm. XIII, 7. σῦς accus. p. 700 f. 918 c. ὕες p. 918 b. ὕς accus. p. 670 b bis. βότερες acc. 472 f. Similiter βόες decies, bis βοῦς (Aem. c. 33. Artox. c. 22), quod in βόες mutandum. βοῦς acc. octies invenitur, sed βόας p. 495 a, quod epitomatori debetur, et Fragm. XXIV.

Aliae tamen duplices ac triplices librariis debentur, velut ἀνάλισκον semel: ἀνήλισκον novies, -ἀνάλωκα ter: -ἐνήλωκα quater: ἡνάλωκα bis. -ἀνάλωμαι ter: -ἐνήλωμαι ter. -ἀνάλωσε undevicies: -ἐνήλωσε sexies: -ἡνάλωσε quater. -ἀναλώθην ter: -ἐνηλώθην semel: -ἡναλώθην semel. Unde scribendum videtur ἀνήλισκον, -ἀνάλωκα vel -ἐνήλωκα, -ἀνάλωσα, -ἀνάλωμαι, -ἐναλώθην.

ἀνθέων: ἀνθῶν. Prius Sull. c. 27. p. 127 b. 383 d. 565 f. Posterius Pomp. c. 58 (ubi Vulcobius solus ἀνθέων). p. 626 b. 646 e bis. 647 c. e. 646 c ἀνθῶν correctio est. Cetera recte, nisi quod semel ὀρέων Cam. c. 34, sed ὀρῶν duodevicies, atque παθέων p. 926 d.

ἀπεώσατο: ἀπώσατο, ἔωσε: ὤσε sim. Ἀπώσαντο semel p. 245 c, sed ἀπεώσατο p. 624 a. 1099 c. Nic. c. 7. Ages. c. 34. Cat. min. c. 70. ἀπέωσε Alex. c. 19. — ἀπωσμένην p. 925 a. ἀπωσμένοις p. 924 e, sed ἀπεωσμένον p. 953 e. Mar. c. 27. ἀπεωσμένης Ages. c. 33. — ὤθουν semel Aemil. c. 13, sed ἐώθει F. Max. c. 16. Crass. c. 25. — ὤσεν Thes. c. 35. Cam. c. 27, sed ἔωσα(ε)ν p. 251 e. 356 f. 977 f. Alex. c. 12. Cat. min. c. 70. — Unica sunt διωθεῖτο Ages. c. 36. Phoc. c. 30. ἀπώσθης p. 467 d. — Ceterum verbum invenitur septies et quadragies cum augmento legitimo. — Huc pertinet ὠνήσατο Nic. c. 10. Anton. c. 10, sed ἐωνήσατο Cic. c. 3. Sexies invenitur cum augmento legitimo. — Denique notandum est κατεάξει (ita etiam DE pro κατάξει) p. 511 c et κατεάξας (solus D pro κατάξας) p. 526 b.

Ἀπόλλωνα: Ἀπόλλω, Ποσειδῶνα: Ποσειδῶ. — Ἀπόλ-

λωνα p. 354 f. 355 e. 360 f. 375 f. 379 d. 381 f. 386 e. 388 e. 393 d. 418 b. 434 f. 761 e. 1130 a. τὸν Ἀπόλλωνα (ita E pro Ἀπόλλω) καὶ τὸν ἥλιον. cf. Ἀπόλλωνα καὶ ἥλιον p. 433 d. Ἀπόλλωνα (Ἀπόλλω V^b) Tit. c. 1. — Ποσειδῶνα p. 83 c. d. 354 f. 367 c. 1119 e. Thes. c. 6. c. 36. Ποσειδῶνα (ita B^{ab} pro Ποσειδῶ) Rom. c. 14. Ποσειδῶνα Seitenstettensis pro Ποσειδῶ Them. c. 19. Ages. c. 3.

ἀπορροή: ἀπόρροια sim. Ἀπορροή p. 53 c. 365 b. 366 a. 371 b. 422 c. 424 b. 499 e. 618 f. 647 d. 729 b. 765 d. Sol. c. 23. Pomp. c. 50. Ἀπόρροια semel p. 733 d: ἐκ τῆς ἀπορροίας. — Ἀπορροαί p. 375 b. 953 b. 978 c. Ἀπόρροιαi p. 96 f (corr. H). 99 c (corr. idem). 372 f. 647 c. 680 f. 681 a. 762 a. 776 f. 916 d. e bis. f. 917 e. 930 f. 1005 b. Fragm. XI, 46. — Cf. ἀνάρροϊαν, διαρροίας, ἐκροαί, ἐπιρροή, κατάρροϊαν, μεταρροίας, περιρροια, συρροίας, quae rarius adhibet.

γραμματοφόρος: γραμματηφόρος. Prius p. 596 f. 799 e. Cim. c. 19. Pelop. c. 10. Cat. min. c. 61 (ubi γραμματηφόρους P corr. F^a. Similiter c. 62 unus F^a corr. γραμματηφόρους). Demetr. c. 22. Dion. c. 26, ubi γραμματηφόρῳ BFV^b. — Posterius Pomp. c. 41 (ubi γραμματοφόροι C). Galb. c. 8. Oth. c. 3. Similiter variat θυρεοφόρος: θυρεαφόρος. cf. θυρεαφόρους Aem. c. 19, ubi θυρεοφόρους B. θυρεοφόρων Crass. c. 25. c. 29. θυρεοφόροι (ita ABCD: θυρεαφόροι v) Ant. c. 45. κορυνηφόροι (κορυνοφόροι C) Sol. c. 30 bis. Cf. Lobeck. ad Phryn. p. 682.

Δημήτης p. 745 a. Δήμητρος p. 138 b. 360 f. 363 a. 378 e. 668 f. F. Max. c. 18. Arist. c. 11. Δάματρος ib. Δήμητρι p. 158 e. 159 e. 377 a. Lyc. c. 27. Sol. c. 8. Δημήτρει p. 586 f. Fragm. XIII, 7. τὴν Δήμητρα (δήμητραν CB^aia) καὶ τὴν Κόρην Alcib. c. 22. Δήμητραν καὶ Κόρην p. 367 c. 942 d. Δήμητρα Eum. c. 6 ter, ubi

δήμητραν CPMV^b. Δήμητραν p. 857 c. 994 a. 1119 e.
 Δήμητρας acc. plur. p. 744 b.

ειδώη Pyrrh. c. 14. Lys. c. 9. Mar. c. 10, ubi Coraēs
 ἐκδώη correxit pro ἐκδῶ. Similiter ἐλώη Anton. c. 48.
 Cf. p. 235 e, ubi pro δολήν dant δώνη Amb. V².

Διοσκούρων Sull. c. 18. Pomp. c. 2. Cat. min. c. 27.
 c. 28. Tib. Gr. c. 2. — Διοσκόροις (διοσκούροις ACTV)
 Thes. c. 31. Coriol. c. 3 (ubi διοσκούροις D). Alex.
 c. 50 (ubi διοσκούροις C). Διοσκούροις Thes. c. 32. —
 Διοσκόρους p. 1103 b. d. Coriol. c. 3 (ubi διοσκόρους D).
 Aem. c. 25 (ubi διοσκόρους C). Lys. c. 12. Διοσκόρους
 Aem. c. 23. Num. c. 13 (ubi διοσκόρους A). Cf. Διοσ-
 κουρείω Sull. c. 33. Διοσκορίδης Lyc. c. 11.

εἰώθεσαν: εἰώθεισαν sim. Εἰώθεσαν Them. c. 22.
 Alc. c. 36. Pel. c. 35. Nic. c. 7 (ubi εἰώθεισαν C). c. 26.
 Caes. c. 45. Agid. c. 18. Cleom. c. 38. Brut. c. 36.
 εἰώθεισαν Pyrrh. c. 5. Luc. c. 41. Crass. c. 7 (ita AC,
 εἰώθεσαν v). Alex. c. 16 (ubi εἰώθησαν P, εἰώθεσαν C).
 ib. c. 69. Cic. c. 17 (ubi εἰώθασιν Matritensis). Demetr.
 c. 25. Anton. c. 48. — Similiter ἀναπτεπλήκεσαν Sert.
 c. 23. ἀνηρήκεσαν p. 814 b. ἀπεκτόνεσαν Ages. c. 24.
 ἀποδεδώκεσαν p. 285 d. — ἀπολώλεισαν p. 552 b (ubi
 ἀπωλώλεισαν F). Crass. c. 25 (ubi ἀπολώλεσαν C). ἀπω-
 λώλεισαν Phoc. c. 17 (ita ABia: ἀπολώλεισαν v). cf.
 ἀπωλώλειτε Phoc. c. 9 (ita ABV^bia: ἀπολώλειτε v).
 ἀπολώλει (ἀπωλώλει Bia) Aem. c. 20. ἀπωλώλει (ita
 ACDP: ἀπολώλει v) Pyrrh. c. 21. ἀπολώλει (ἀπωλώλει M)
 Brut. c. 49. — δεδανέλκεσαν Eum. c. 16. διαπεφεύγεσαν
 Mar. c. 20. διεφθόρεισαν Ag. et Cleom. comp. c. 1
 ubi vid. Sint. διηρπάκεσαν Demosth. c. 25 (ubi διηρ-
 πάκεισαν Matritensis). ἐγεγόνεσαν Demetr. c. 4 (ita PC:
 ἐγεγόνεισαν v). ἐγεγόνεισαν Cam. c. 4. Cat. mai. c. 26.
 Pyrrh. c. 7. ἐγεγράφεισαν Eum. c. 13. εἰρήκεσαν p. 1046 a.
 εἰστήκεσαν Cat. min. c. 13 (ubi εἰστήκεισαν BMV^b.
 εἰστήκησαν F^a). παρειστήκεισαν Demetr. c. 53. παρεστή-

κεσαν (παρειστέκεσαν C) Marc. c. 15. ἐνεπεπλήκεσαν p. 325 d. ἐπεπόνθεισαν Tib. Gr. c. 5 (ita S^gC: ἐπεπόνθεισαν v). ἐπενηγνόχεσαν Tib. Gr. c. 12. ἐσπουδάκεσαν Coriol. c. 15. ἐτεθνήκεσαν Marc. c. 9. Publ. c. 11. ἐώκεσαν Marc. c. 16. Phoc. c. 28 (ubi ἐώκεισαν BM, ἐώκησαν F^a). ἤδεσαν p. 744 c. Lyc. c. 30. Cam. c. 41. Crass. c. 16. c. 21. προήδεσαν Sol. c. 12. συνήδειςαν p. 770 e, recte p. 873 d. — ἦεσαν non variat. κατηνύκεισαν Ant. c. 47 (vid. Sint.). παρεληλύθεισαν p. 596 f. προσκεκρούκεσαν (προσεκεκρούκεσαν recte E) 400 f. συνεαλώκεισαν Alex. c. 30. συνεληλύθεισαν Tim. c. 23. συνεπεφεύγεσαν Marc. c. 9.

ἐκάθηρα: ἐκάθαρα sim. Καθῆραι Pomp. c. 26. καθᾶραι p. 134 d. 553 a. Mar. c. 6. ἀποκαθῆραι p. 488 b, ubi rectius ἀποκαθαίρειν D. ἐκκαθᾶραι p. 64 f. 696 d. Ages. c. 28 (ubi ἐκκαθῆραι FF^a). καθήρας p. 786 d. 807 a. καθάρας Cam. c. 30. p. 820 d. ἀποκαθάραντες p. 693 a. προκαθάραντας Frag. XI, 42. sed ἀνακαθηράμενος Caes. c. 58. ἐκάθηραν Brut. c. 39. ἐκκαθάρη p. 42 c. ἀποκαθάρωσιν 510 f. — Similiter διεσήμηνε Cam. c. 34. Tib. Gr. c. 18. Demetr. c. 8. — ἐπεσήμηνεν Arat. c. 20. Sull. c. 14. ἐσήμηνε Them. c. 13. F. Max. c. 22. Luc. c. 9. ἐσήμαινε Alex. c. 33 (ubi ἐσήμαινε CΔ). σημήνας Cam. c. 34. F. Max. c. 12. Alcib. c. 30. Pyrrh. c. 22. Alex. c. 25. σημήναντος p. 980 c. κατασημήνασθαι Aemil. c. 13. — προσήμηνε Sull. c. 7. Arist. c. 19 (Seitenstettensis pro προσήμανε). ὑπεσήμηνεν Pelop. et Marc. comp. c. 3. — ἐξυφήνωσι Rom. c. 2. ὑφάνη p. 157 a, sed ὑφῆνω paulo post. συνύφηνε p. 1032 f. — λεᾶναι p. 496 a. ἐπιλεάνη 915 a.

ἰδρύθην: ἰδρύνθην, κατεκλίνην: κατεκλί(ν)θην sim. Ἰδρυνθέντας Rom. c. 1. ἰδρυνθέντα Marc. c. 25 (ita ADPSTV: ἰδρυθέντα v) et Fragm. XVII = p. 475 d, ubi ἰδρυνθέντα D. ἰδρυθεῖς p. 138 f. ἰδρυθέντες Cam. c. 15. ἰδρυνθέν p. 1006 a (ita BEV^a Voss. Pet. pro ἰδρυθέν). Sed ἰδρυθέντες Mar. c. 11 (ita S^gP: ἰδρυνθέντες v).

ἰδρυνθέντα Sert. c. 13 (ita PV^b: ἰδρυνθέντα v). ἰδρυνθέντος (ἰδρυνθέντος C) Ant. c. 74. ἰδρυνθῆ p. 609 f. ἰδρυνθεῖσαι 943 d. ἰδρυνθέν Fragm. X. ἰδρυνθῆναι p. 317 b. — Κατεκλίνη Ages. c. 12 (κατεκλίθη C). κατεκλίνημεν p. 694 a. κατακλινεῖς (κατακλινθεῖς C) Mar. c. 37. Cic. c. 9 (ita novem codices: κατακλιθεῖς v). κατακλινέντα (κατακλιθέντα C) Sull. c. 28. κατακλινεῖσιν p. 691 e. ἐγκατακλιθεῖς (ita corr. Marklandus: ἐγκατακλεισθεῖς codd.) 356 c. — κατεκλίθη p. 150 b. 592 e. Alex. c. 79. Cat. min. c. 67. Cic. c. 47. Ant. c. 76. Brut. c. 34. συγκατεκλίθημεν p. 149 b. κατακλιθεῖη Cat. min. c. 37. ἐγκατακλιθεῖην p. 989 f. — κατακλιθῆναι Alex. c. 54. Cat. min. c. 37. Ant. c. 83. p. 356 c (ubi κατακλισθῆναι unus codex). ἀποκλιθῆναι 323 c. ἐγκατακλιθῆναι p. 332 b. παρακλιθῆναι p. 374 c. — κατακλιθεῖς p. 616 f. Alex. c. 32. c. 79. Caes. c. 39. Cat. min. c. 68. Ant. c. 76. κατακλιθέντα Mar. c. 45. κατακλιθέντας Dion. c. 23. κατακλιθεῖσα Ant. c. 85. κλιθεῖσαις Aem. c. 19. ἐπικλιθέντων p. 930 b. — ἀποκλινθέντος Rom. c. 2. Galb. c. 27. — Variationis originem ostendit Cleom. c. 37, ubi κατακλιθεῖς S^g, κατακλινθεῖς ABC, κατακλινεῖς v. Fuerat

ut videtur κατακλινεῖς. Praeterea adnotandum est Plutarchum saepissime usurpare tempora secunda, maximeque futurum et aoristum sec. pass. velut ἀπερρίφην, ἀπηγγέλη, βλαβήσομαι, καταφλεγῆναι, κατελέγησαν, κατορυγέοντας, κρυβήσονται (etiam κατέκρυβε κατακρυβόντος), παραυγεῖσαι, ξιφήσομαι, τριβήσομαι cett.

ἔλεων: ἔλεω, ἀνάπλεων: ἀνάπλεω sim. De his formis cum neque Heldius ad Aem. Paul. p. 131 neque alii satis accurate disputaverint, omnia testimonia apponam. Τὸν μὲν θεὸν — ἔλεω (ἔλεων C) Num. c. 15. ἔλεω (ἔλεων B) καὶ προαῖαν Tim. c. 1. ἔλεω (ἔλεων BM) καὶ φαιδρὸν ἐμαντόν Aem. c. 19. ἔλεων δὲ — ἡ θαρραλέοτης Artox. c. 25. ἔλεων (ita Amb. et V³ pro ἔλεω)

γέλωτα p. 125 c. εαυτὸν ἔλεω p. 422 b. ἔλεων (ita solus E pro ἔλεω) καὶ ἀμήνιτον ἑμαυτὸν p. 464 c. αὐτὸν — ἔλεω p. 613 d. ἔλεω (ἔλεων E) τὴν ἐλπίδα 477 f. ἔλεω (τὴν μητέρα τῶν Μουσῶν) 749 b. τὸ ἔλεων (ἔλεω DV¹) τοῦτο 464 d. τὸ πρὸς τὴν τύχην ἔλεων 610 e. — ἀσπίδα δ' ὡς ἀγήρω p. 381 a. ἀγήρω (in D post ω una litt. erasa, certe ν) τε τοῦτον 389 b. ἀγήρω τὴν δύναμιν 434 b. δόξαν — ἀγήρω 723 e. τὸ φιλότιμον ἀγήρω μόνον 783 f. Respicitur Thucyd. II, 44 ubi variat scriptura. ἀγήρω — βίον 985 f. ψυχὴν ἀγήρω Pericl. c. 13. — δᾶδα — ἀνάπλεων (ubi ἀνάπλεω corr. Sinten.). δύναμιν — ἀνάπλεων Galb. c. 1. κλάδον — ἀνάπλεων Thes. c. 22. αἰτὸν ἀνάπλεων Brut. c. 48. τὸν σπόγγον — ἀνάπλεων (ἀνάπλεω D) p. 99 b. γῆν — ἀνάπλεων (ἀνάπλεω Athous) p. 158 d. τὸν νεῶν — ἀνάπλεω 401 c. ἀνάπλεω φιλοσοφίαν 580 c. — ὦν — ἀνάπλεων 671 a. Διονύσιον — ἀνάπλεων 779 c. τὸ θῆλυ — ἀνάπλεων (ἀνάπλεω Urbinas) 493 f. ἀνάπλεων (ἀνάπλεω pr. m. V²) σύμμιγμα 955 a. — ἐκείνον — διάπλεων Alcib. c. 6. διάπλεων — ὄντα Galb. c. 22. διάπλεων τὸν λογισμὸν p. 551 a. διάπλεων δὲ τὸ πρόσωπον 723 d. ὀρνίθιον — διάπλεων Artox. c. 19. — ἔκπλεω τὴν δίκην Alex. c. 27. ἔκπλεω ποινην Anton. c. 34. — χώραν — ἔμπλεων p. 552 c. — ἐπίπλεων (ἐπίπλεω alii codd. vid. Sint.) τὸ ἀγγεῖον Anton. c. 85. — κατάπλεω (κατάπλεων CD) τὴν πόλιν Pyrrh. c. 31. τὴν ἐσθῆτα — κατάπλεων Cic. c. 42. κατάπλεων τὸ σῶμα Marc. c. 10. τὴν μὲν — κατάπλεων (κατάπλεω Urbinas) p. 498 f. — τὴν δὲ γῆν — περίπλεω Marc. c. 21. πῖλον — περίπλεω (περίπλεων ABCDV) Artox. c. 11. τὴν ἀκρόπολιν περίπλεων Dion. c. 39. τὸν οὐρανὸν — περίπλεων p. 161 e. — ἀξιόχρεω — τὴν τύχην p. 398 b. cf. βουνὸν — εὖγεων Sull. c. 16. atque Pomp. c. 2, ubi optimus Sangermanensis pro τὸν νεῶν dat τὸν νεῶ. — Concludamus. Codicum momenta omni ex parte paria. Verum tamen formam in -ω

exeuntem ex librariorum consuetudine ortam esse, ostendunt neutra in -ω desinentia, quae optimi codices non solum apud Plutarchum sed etiam apud ipsum Thucydidem, praebent. Si autem ut a Thucydide ita a Plutarcho quoque haec neutra, ut quae librariis debeantur, abiudicanda sunt, sequitur etiam femin. et masc. accusativos in -ω desinentes abiciendos esse.

καθειστήκει: καθεστήκει sim. καθειστήκει p. 413 d. Rom. c. 17. Mar. 35. Coriol. c. 37. καθεστήκει (καθειστήκει M) Timol. c. 1. — παρεστήκεισαν (παρειστήκεισαν C) Marc. c. 15. — περιειστήκει (περιεστήκει A C) Nic. c. 20. Arat. c. 39. — εἰστήκει non variat nisi F. Max. c. 5, ubi A dat ἔστήκει pro εἰστήκει, ac Pyrrh. c. 17, ubi ἔστήκει Stephanus. Item ἀνειστήκει, ἀφειστήκει, ἐνειστήκει, παρειστήκει, προειστήκει, συνειστήκει.

καθιστᾶν: καθιστάναι, ἰστάντες: ἰστώντες sim. ἰστώντες (ἰστάντες V) Num. c. 8. ἰστώντων (ἰστάντων G et Matritensis) Cic. c. 22. καθίστων (i. e. καθίστασαν) Pelop. c. 9. περιστώντες p. 485 e. ἰστώσης p. 600 f. Sed quod p. 167 c legitur καθιστᾶν, quominus in καθιστάναι mutemus, hiatus quamvis levissimus impedire videtur. Cf. ἐμπιπρᾶν Coriol. c. 26. ἐμπιπλῶντα p. 994 b. Cf. Ant. c. 47. ὑποπιμπλῶνται 289 a. ἀνακιρνᾶται 626 c. κινῶμενον 918 e. Cf. ἐπικίρνεται 270 a.

κυλινδοῦμαι septies decies, κυλίνδων Pyrrh. c. 30. κυλινδόμενον p. 829 e, sed paulo post (p. 831 a) κυλινδοῦμενον recte legitur. καλινδοῦμαι semel Timol. c. 28. cf. περικαλινδήσεις p. 919 a, sed κυλινδήσεις Anton. c. 9. ἄλινδοῦμαι bis. Quod in Vit. Agid. c. 3 ex pr. m. unius codicis legitur εἰλινδημένῳ rescribendum videtur cum aliis codicibus ἡλινδημένῳ.

καμωδιοποιός: καμωδοποιός. Prius dant optimi codices, velut p. 517 b codex D; καμωδοποιός p. 508 c, ubi δὲ eiusdem m. rec. correxit ex διο. καμωδιοποιού

p. 631 d Vindobonensis pro *κωμφοδοποιού*. Item in Vit. Per. c. 7 *κωμφοδιοποιοί* Seitenstettensis pro *κωμφοδοποιοί*. Cf. p. 175 c ubi pro *κωμφοδοποιόν* dat *κωμφοδιποιόν* Ambrosianus. Contra *κωμφοδοποιών* p. 348 b et *κωμφοδοποιαν* paulo post. *κωμφοδοποιού* p. 420 d. Per. c. 32.

ξυρεῖν Thes. c. 5. *ξύρεσθαι* Tit. c. 13. Anton. c. 1. *φοροῦσι καὶ ξυρῶνται* Ages. c. 30 (cf. p. 180 b: *ξυρᾶν*). *ξυρούμενον* (*ξυρώμενον* Matritensis) Demosth. c. 7. *ἕως ἂν ἀποξύρηται* Oth. c. 2. *ξύρεσθαι* p. 352 d. *ξυρωμένους* 352 e. *ξύράμενος* 336 e. Ubi forma *ξυρᾶν* abicienda mihi videtur, *ξύρεσθαι* non item, quia aoristum *ξύρασθαι* agnoscit Plutarchus.

οἰδεῖν: *οἰδᾶν*. *Οἰδοῦντα* Sol. c. 19. Cat. min. c. 65 Cic. c. 26 (ubi *οἰδῶντα* Matritensis). *οἰδοῦντα* (*πάθη*) p. 453 e. *οἰδῶντι* p. 452 a. *οἰδούσης* p. 461 b. *οἰδῶσαν* p. 734 e. *οἰδεῖν* 814 c.

πλάνητες: *πλανήται*. Priorem formam probandam neque corrigendam esse praeter alia ostendit *τοῖς πλάνησιν* p. 1029 b. Cf. *πλανήτων* p. 604 a. 1006 e. *πλάνητας* p. 76 d. 604 a. 925 a. c. 1006 c. 1029 a. Supplendum igitur *πλανήτων* p. 1024 f; idem corrigendum p. 370 c.

προύβαλε: *προέβαλλε*, *προύδωκε*: *προέδωκε* sim. *προύβη* Rom. 5. *προύβαινε* Cat. mai. c. 19. Cic. c. 39. *προύβαλε* quindecies. *προέβαλλε* Tib. Gr. c. 17. *προεβάλλοντο* Philop. c. 15. Luc. c. 42. Crass. c. 29. *προεβάλλετο* p. 597 b. *προεβλήθη* 628 b. — *προέγνων* ita constanter. — *προέγραψε* novies. *προύγραφεν* Alex. c. 64 ubi *προύβαλεν* C, 'legitur etiam *προύφερεν*' Stephanus. — *προύδωκε* octies. *προεδίδου* Galb. c. 17. *προεδόθη* Demetr. et Anton. comp. c. 5. — *προύθηκε* vel *προύθετο* quindecies. *προυτέθη* ter. *προετέθησαν* Timol. c. 29. *προυτίθεντο* G. Grac. c. 18. — *προεθύετο* Lyc. c. 21. — *προυκάθητο* Rom. c. 14. *προεκάθηντο* Pomp. c. 22. — *προυκαλεῖτο* ter et vicies. *προεκαλεῖτο* Tit.

c. 19. Nic. c. 9. προεκαλοῦντο Luc. c. 35. Cic. c. 12. — προύκειτο septies. — προεκήρυττον Cleom. c. 9. — προεκινδύνευ(σ)ε ter. — προεκρίθη Aemil. c. 3. προέκρινε p. 343 a. — προέλαβε sexies. προύλαβε nusquam. — προούλεγε quater. — προελήλυθεν p. 560 b. — προούλιπεν Oth. c. 17. — προυνόησε ter. προενόησε Sull. c. 29. — προυνξένησαν p. 959 f. — προύπεμπ(ψ)ε duodecies. προέπεμπον Pomp. c. 22. Demetr. c. 36. προέπεμψε Tit. c. 19. προεπέμφθη Cat. min. c. 12. Arat. c. 6. — προυνπηλάκισεν Nic. c. 24. προεπηλάκισον Tib. Gr. c. 13. προυνπηλακίσθη Arist. c. 4, ubi προεπηλακίσθη Seitenstettensis. προεπηλακίσθη Alcib. c. 2. — προέπινον Alex. c. 67, sed προύπινον p. 156 f. προέπιεν Alex. c. 59, sed προούπιεν Galb. c. 17. προέστη ita constanter. — προύτεινε septies. προέτειναν p. 876 e. — προυντίμησε Timol. c. 5. προετίμησε Coriol. c. 33. p. 988 a. — προύτρεπεν ter. προετρέψατο Cat. mai. c. 1. — προύφαινον sexies. — προύφερων novies. προύχων octies. προέχων ter. προύχειν Rom. c. 1 (ubi προέχειν C). Philop. et Tit. c. 2, ubi προέχειν P. — προυνχώρει ita constanter. — Exempla nonnulla desunt; alia sciens et prudens omisi velut προεθίζειν, προεστώς, προεξέπεμπον; alia neglexi.

σαλπικτής Arist. c. 21 Seitenstettensis. σαλπιστής ACD. σαλπικτής ceteri. σαλπικτής Luc. c. 10. σαλπικτής ia. σαλπικτής p. 820 b. — σαλπικτήν G. Grac. c. 3 (ita A. σαλπικτήν ceteri). Alex. c. 51 (ita M pro σαλπικτήν). σαλπικτήν Arat. c. 29. — σαλπικταί Aemil. c. 33. Crass. c. 32. p. 973 c. — σαλπικτάς p. 598 d codex B pro σαλπικτάς.

Σάραπισ, Σαραπεῖον: Σεραπεῖον sim. Σάραπισ p. 362 b. c. Σαράπιδος p. 362 a. d. Σάραπιν p. 361 f. 362 a. b. c. Alex. c. 73. — Σαραπεῖον Alex. c. 76 (ubi σεραπεῖον P). Σεράπεια p. 407 c. — Σαραπίων p. 384 d (ubi prius a in rasura habet D). Σεραπίων p. 396 d. e. f. bis. 397 b. 398 c. 399 b. 400 d. — Σεραπίωνος

p. 397 b. *Σαραπίωνος* p. 400 a codex E pro *Σεραπίωνος*.

συνέδουν: *ἀνέδουν*, *συνδέοντες*: *ἀναδούντων* sim. *συνδεῖ* p. 393 f. 591 b. 945 c. *συνδεῖς* Cat. min. c. 68. cf. *ἀποδέει* imperson. p. 698 f. *συνδέομεν* p. 601 d. *συνδέουσι* 966 e. *περιδέουσι* 825 e. *προσδέουσιν* 280 f. — *συνέδουν* p. 280 a, sed *ἀνέδουν* p. 253 b. Per. c. 28. *ὑπέδουν* Pomp. c. 24. — *συνδεῖν* p. 387 b. 643 f. 653 f. Rom. c. 26. *ἀναδεῖν* p. 753 b. — *συνδέον* p. 165 d. 375 d. *συνδέοντος* 666 d. *συνδέοντες* Pyrrh. c. 2. *συνδέοντας* p. 96 d. *ἀναδούντων* Mar. c. 22. *καταδέοντες* p. 15 d. *συνδέουσα* p. 559 a. 912 e. *συνδέουσιν* 687 a. *συνδεούσης* p. 376 d. Fragm. VI, 3. *καταδέουσα* (*καταδύουσα* Amb. V⁴) p. 138 e. *ἀνεδεῖτο* p. 322 c. *συνεδέοντο* Caes. c. 46. Demetr. c. 51. — *ἀναδεῖσθαι* Eum. c. 6. *καταδεῖσθαι* p. 378 f. *ὑποδεῖσθαι* p. 99 d. 439 b. 710 e. 814 a. — *ἀναδούμενος* p. 243 a. 304 c. 646 e. 943 d. *διαδούμενον* Demetr. c. 41. *ἐπιδούμενοι* p. 80 b. *ὑποδούμενος* Demetr. c. 49. p. 824 b. Huc pertinent *διαχέει* p. 915 d. 933 d, sed *διαχεῖ* p. 1096 b. *ἔθεε* Marc. c. 20. *πλέετω* Alcib. c. 19. *πλέειν* Cim. c. 13.

ὑπόθηται: *ὑποθῆται*, *ὑπόθοιτο*: *ὑποθοῖτο* sim. *κατάθωμαι* Caes. c. 35 (ita CMAi: *καταθῶμαι* v). *κατάθεται* ib. c. 30. *ἀπόθεται* Cloom. c. 36. *περίθεται* p. 796 e. *πρόθεται* p. 643 a. *ὑπόθεται* p. 1027 e. 1040 e (ita V² pro *ὑποθῆται*). *ὑποθῆται* p. 424 f. *πρόθεται* p. 505 d. Anton. c. 53. Dion. c. 57. *πρόθ* Anton. c. 84. *πρόθηθε* p. 595 c. *πρόωνται* Them. c. 7. — *προέλην* p. 560 d. *προεῖτο* Dion. et Brut. comp. c. 3. — *κατάθοιτο* Pomp. c. 54 (ubi *κατάθειτο* C). *προσθοῖτο* (ita etiam Matritensis. *προσθεῖτο* M^o. *προσθέτο* C) Demosth. c. 30. *πρόσθοιτο* (*προσθοῖτο* F^a) Pomp. c. 16. *ὑποθοῖτο* p. 411 c. *ὑπόθοιτο* 1070 d. *θειῖτο* p. 82 e. *ὑποθοίμεθα* 1055 c. *ἐπιθοῖντο* Caes. c. 22. *ὑπεκθοῖντο* p. 867 b.

χάλκοϋς: *χάλκεος*: *χάλκειος*, *χρυσοϋς*: *χρύσεος*: *χρύ-*

σειος sim. Χαλκείοις καὶ λιθίνοις δημιουργήμασι p. 382 c. πῖναξ χάλκεος 577 f. τὰ χάλκεα — τῶν ἀγγείων 691 a. χρύσεια χαλκείων p. 1063 f. locutio proverbialis. Sed paulo post τὰ χάλκεα τῶν ὅπλων vitii convincitur ab insequenti ἢ τὰ χρυσᾶ. — χρύσεος ἐξάπους κολοσσός Luc. c. 37. χρυσεῖον τινὸς κηρυκείου Them. c. 26, ubi recte χρυσοῦ Seitenstettensis et F^a. χρύσεια τρόπαια Sertor. c. 22. τὴν μὲν ἀργυρεῖον ἐμπλησάμενον Δαρεικῶν, τὴν δὲ χρυσῶν Cim. c. 10. Cf. σιδάρεος p. 339 e. Alterae formae rectae omnibus locis prostant. Simile quod huc referam est κεραμεοῦς: κεράμεος, cuius haec sunt exempla: ἔρμα — κεραμεοῦν Publ. c. 13. κεράμειον ποτήριον Fragm. XI, 34. κεραμεᾶ (κεράμεα Ambr.) στεγάσματα p. 155 b. ποτήρια — κεραμεᾶ (κεράμεα V¹) p. 544 b. τὰ κεραμεᾶ (κεράμεα Vind. E) τῶν ἀγγείων 691 a. ἀγγεῖα — κεραμεᾶ 952 a. κεράμια (ABW, κεραμεῖα v. corr. κεραμεᾶ) πάντα Galb. c. 12. κεραμεῶν σωμάτων p. 953 c. κεραμεοῖς σκεύεσιν 461 b. τοῖς κεραμεοῖς (neutr.) p. 828 a. σκεύεσιν — κεραμεοῖς Caes. c. 48. — κεραμεᾶν λεκάνην p. 828 d. κεραμεᾶν (κεραμέαν alii) — σφαῖραν p. 1081 b. κεραμεᾶν latet in κεραμέα νομίζει p. 676 e. — κεραμεοῦ (κεραμαιοῦ V¹. κεραμαῖοι V²) σωλῆνες p. 526 b. ἀμφορέες κεράμειοι p. 577 e. Corr. ἀμφορεῖς κεραμεοῖ. Cf. Lobeck. ad Phryn. p. 147. Ceterum alias huc pertinentes formas habes has: τραγέας p. 294 f. βοεῶ p. 299 a, sed βοεῖω p. 364 f. ἀμφορέες p. 577 e. Κυνέων Cimon. c. 13. — ἀγγινῶων Fragm. XVIII, 2. Ἀλκινῶον p. 1069 b. Ἀλκινῶ 630 e. Sed Ἀλκινῶον p. 603 d. 617 b. δορυξῶων Pelop. c. 12. εὐνῶος Galb. c. 8 (cf. Herwerd. Lapidum Testimonia p. 52). τῷ ῥῶω p. 325 a; p. 683 f Arati formam φλόον adhibet. Adde Pseudoplutarchea Εὐθύνοον p. 109 b. Ἀρχίνοον p. 832 e. Cf. Ναυσίθοος p. 603 a. Ναυσιθόου Thes. c. 17. Προθόου Ages. c. 28 = Fragm. XXXIII, E'.

χαριδότης: χαριτοδότης. Διόνυσον — χαριδότην καὶ

μελίχιον Anton. c. 24. Διδόνυσον — μελίχιον ὄντως καὶ
 χαριδότην p. 613 d. χαριδότης (ita Ath. Harles. 1. at-
 que ut vid. Heidelbergensis, quem ego non contuli.
 χαριτώδης Harles. 2. χαριτοδότης ceteri) ὁ Διδόνυσος
 p. 158 e. τῷ Ἑρμῇ τῷ χαριδότῃ p. 303 d. Ζεύς —
 χαριτοδότης (χαριδότης recte alii) p. 1048 c.

χρόα: χροιά. Prius adnotavi bis et quinquagies,
 septies posterius.

Ex formis vitiosis duplicibus et triplicibus paucas
 tantummodo apposui speciminis causa; pleraeque omnes
 in indice singulari, quem una cum aliis Fragmentorum
 volumini adnexurus sum, suum locum habebunt; nam
 praeter alia magnam difficultatem mihi praebet id quod
 paginis Wecheliani uti cogor, necessariis h. l. quidem,
 sed paulo incommodioribus et mihi et lectoribus; in
 indice tamen eadem et plenius et brevius huius edi-
 tionis paginis et lineis commemorata erunt.

Nihilo minus etiam aliae praeter hiatum, unde
 oratio profecta est, causae, quae nonnihil ad formam
 verborum variandam contulerint, excogitari possunt,
 formis respectis his *ἐαυτοῦ* - *ῶ* - *όν* - *ων* - *οῖς* - *οὺς*:
αὐτοῦ - *ῶ* - *όν* - *ων* - *οῖς* - *οὺς*, *ἐάλων*: *ἤλων*, *ἐάλωνα*:
ἤλωνα, quarum prioribus plerumque aut post longam
 syllabam utitur, aut ita ut proxime praegressae syllabae
 cum *ἐ*- vocabuli propositi dactylum efficiant; postero-
 res autem post syllabam brevem adhibere solet. Quin
 etiam ubi obiecti vice pronomen *ἐαυτοῦ* fungitur — in
 hac enim re plenior forma legitima est —, haud raro,
 syllaba brevi antecedente, cum *αὐτοῦ* commutatur. Sed
 quidnam cogitaveris de formis *βασιλέας*: *βασιλεῖς*, *ἐπ-*
πέας: *ἐππεῖς*, *ιερέας*: *ιερεῖς*, *Μεγαρέας*: *μεγαρεῖς* cett.,
 quibus promiscue utitur? Equidem enim tantum abest,
 ut Herchero formam in *-εῖς* exeuntem constanter in
-έας corrigenti obtemperem, ut perperam eum egisse
 censeam. Nam nihil sane est, cur librariorum hic for-

mam Atticam intactam reliquisse, mox eandem cor-
 rexisse fingamus, velut p. 244 b πρὸς Φωκέας πόλεμος
 — — ἔπεισε τοὺς Φωκεῖς. 868 d τῇ δὲ πρὸς Φωκέας
 διαφορᾷ — Φωκεῖς ἐλομένους. Sol. c. 9 τοὺς Μεγαρεῖς
 — — τοὺς Μεγαρέας. c. 10 τοὺς Μεγαρέας — καὶ
 Μεγαρεῖς. Alex. c. 15 τετρακισχιλλοὺς ἱππεῖς — ἱππέας
 δὲ πεντακισχιλλοὺς cett. Quid igitur? Collatis locis
 primum p. 148 f Ἀλοεῖς δὲ καὶ νησιώτας. 291 b μὴ
 τυχόντας ἱερεῖς. 325 f ἀριστεῖς καὶ ἡγεμόνας. 643 d
 ἐστιάρχας βασιλεῖς. 761 c γονεῖς καὶ παῖδας. 778 d
 ἡγεμόνας ἢ βασιλεῖς ἢ τυράννους. Alcib. c. 22 πάντας
 ἱερεῖς καὶ ἱερείας. Simil. Cat. min. c. 19. Cam. c. 41
 τοὺς ἱερεῖς στρατείας (cf. Marc. c. 3, ubi mutato ordine
 atque ante virgulam posito τοὺς ἱερέας dicit στρατείας
 τοὺς ἱερέας). Sull. c. 13 τοὺς δὲ βουλευτὰς καὶ ἱερεῖς
 ἡκτεύοντας. Alex. c. 42 ἱππεῖς ἅπαντας ἐγκεκλικότας.
 Luc. c. 14 βασιλεῖς φυγομαχοῦντας. ib. c. 27 καὶ τοὺς
 ἱππεῖς ἅπαντας. c. 28 Θρᾷκας μὲν ἱππεῖς καὶ Γαλάτας.
 Cat. min. c. 58 ὀπλίτας καὶ ἱππεῖς. ib. c. 65 τοὺς ἱπ-
 πεῖς ἀκούσας. Crass. c. 20 ἀποδόντας ἱππεῖς. c. 25
 ὁ νεανίας ἱππεῖς. ib. τοὺς ἱππεῖς παρορμήσας. Per.
 c. 23 Ἐστιαεῖς δὲ πάντας. F. Max. c. 24 γονεῖς καὶ
 παῖδας. Sed ib. c. 26 γονέας καὶ γυναῖκας. Them. c. 10.
 Cam. c. 15 corrigendum γενεάς. Huius nominis accu-
 sativus pl. fere constanter in -εῖς exit. Sert. c. 12
 πελταστὰς τετρακισχιλλοὺς καὶ ἱππεῖς ἑπτακοσίους. Similia
 leguntur Ages. c. 11. Pomp. c. 71. Tim. c. 16. Pyrrh.
 c. 26. Anton. c. 7. Contraria sunt Marc. c. 7 ἱππεῖς γὰρ
 ἱππεῖς καὶ πεζοὺς ἅμα τοσοῦτοι τοσοῦτους οὔτε πρότερον
 οὔτε ὕστερον νικῆσαι λέγονται. Nic. c. 27 πέμψας ἱπ-
 πέας ἔγνω (ubi Thucydides dicit ἱππέα). Brut. c. 50
 βαρβάρους τινὰς ἱππέας. Sed in Vit. Tit. c. 10 Φωκεῖς,
 Εὐβοέας eiusdem varietatis causa dixisse videtur. Cf.
 Ἐρμιονέας Cleom. c. 19.

Deinde Pomp. c. 22 τὰς δίκας περιεῖδεν αὐθις εἰς

τοὺς ἱππέας νόμῳ μεταφερομένας. Cic. c. 13 πρῶτος διεκρίνεν ἐπὶ τιμῇ τοὺς ἱππέας. ib. paulo post πρὸς τοὺς ἱππέας. — Alex. c. 39 ἰσοβασιλέας πάντας ποιεῖς. Demetr. c. 25 καίτοι πολλοῖς τὸ καλεῖσθαι καὶ εἶναι βασιλέας αὐτὸς δεδωκώς. — Num. c. 21 ὅπερ ἐστὶ βασιλέας. Them. c. 28 μεγάλους — λέγεσθαι βασιλέας. Lys. c. 26 αἰρουμένοις τοὺς βασιλέας. Cleom. c. 11 δύο σχεῖν βασιλέας. Demetr. c. 18 ἀνεφώνησε τὸ πλῆθος Ἀντίγονον καὶ Δημήτριον βασιλέας, ubi βασιλέας ponitur in fine. Contraria sunt Ant. c. 54 βασιλεῖς βασιλέων ἀναγορεύσας, fortasse ut βασιλέ non iteraret. Demetr. c. 10 βασιλεῖς ἀνηγόρευσαν, fortasse ut evitaret βασιλέας Ἀνηγόρευσαν. Cf. Pericl. c. 35 ubi cod. Seitenstettensis dat ἱππεῖς ἀναβιβασάμενος pro ceterorum ἱππέας Ἀναβ. p. 604 c τοὺς γε Περσῶν βασιλέας, sed p. 703 e τοὺς Περσῶν βασιλεῖς.

Collatis igitur iis locis et similibus, quorum magna copia ubique prostat, fortasse verisimile videbitur et huius variationis causas positas esse aut in eo quod *πακορωνίαν* evitare voluerit aut in maiestatis cuiusdam honorisque significatione aut in alia nobis incognita ratione. Verum tamen multum abest, ut iis causis minus magisque probabilibus omnes in -εῖς vel -έας exeuntes formas explicari posse existimem. Quin etiam si nihil verum est, recte tamen egisse mihi videor, quia in eiusmodi quaestionibus non praeiudicare, sed exspectare dum lux quaedam aut ex titulis aut aliunde affulgeat, prudentis est, praesertim cum in his libris tot tantaque vitia ac vulnera hiantia fere ubique occurrant, ut tempus tandem sit ad eos morbos graves, illis *παρωνυχίσιν* in praesens quidem omissis, remedia nos nostra adhibere.

Sed antequam ad aliud transeam, aequum est, cum multa de verbis conformandis de quo sententiis coniungendis disputaverim, propriam me Plutarchi laudem

virtutemque singularem non reticere; quo enim plura, quae reprehendi possint, in oratione per se spectata habet, eo magis laudandus est in materia disponenda digerendaque, cuius rei artifex peritissimus est adeo, ut quocumvis comparari possit. Quod si eam virtutem conformatio orationis aequaret, inter scriptores probatissimos numeraretur.

Relinquitur, ut de textu, quem vocant, constituendo pauca exponam. Cum autem quos me codices et quare secutum fuisse supra dixerim, hoc loco addendum est me in verborum ordine, ubi nihil offensioni esset, optimis codicibus aequae atque in aliis obtemperasse. Emendationes autem aut meas aut aliorum plerumque recepi ubi non modo mihi sed etiam aliis persuasum erat textum esse corruptum; et eas, quae certae indubitataeque ac scriptoris usu — nam suus quisque scriptor certissimus est et emendator et testis — confirmatae mihi viderentur, ad severiorem legem meas quam aliorum exigenti. Emendationem autem certam dico eam, qua et codicum corrupta lectio explicetur et animus ita acquiescat confirmeturque, ut nihil praeter eam desideret. Verum ubi in loco evidenter corrupto emendatio sententiae satis facit, sed non est ea, qua codicis corruptela simul explicetur, eam emendationem non recepi, velut p. 106 *ε ταὐτό γ' ἐνι ξῶν καὶ τεθνηκὸς καὶ τὸ ἐρηγορὸς καὶ τὸ καθ'εῦδον καὶ νέον καὶ γηραιόν*, ubi Reiskius articulum bis delevit, recte quidem ad sententiam, sed quomodo irrepserit, non est facile ad dicendum. Si librario debetur, cur idem bis posuit quater omisit? Suspicio igitur augetur. — Mea sane rectane sint an falsa, penes alios iudicium est. Verum tamen attentos velim iudices ad Plutarchi consuetudinem diligentius exigendam, quippe quae in verbis et coniungendis et conformandis, si quae alia, multa, quae propria sint et singularia, habeat. Duo

exempla satis est protulisse. p. 85 b legitur ἡ δὲ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν — μνήμη — διαλαμβάνουσα τοὺς προκόπτοντας ἐν πᾶσι πάθεσι καὶ ἀπορίαις ἀπάσαις (ita LP: καὶ πάσαις ἀπορίαις), ὁρθοῦς — διαφυλάσσει. Ubi quis, praesertim cum et πᾶσι et ἀπορίαις praecedant, correxerit καὶ ἀπορίαις πάσαις; sed noli facere, nam Plutarchi haec est consuetudo, ut plerumque πᾶς praeponat, ἅπας postponat, velut αἰτίας ἀπάσης: πάσης αἰτίας, ὀλίγου δεῖν ἅπαντας: πάντας ὀλίγου δεῖν, τὴν χώραν ἅπασαν: πάσης γῆς: γῆς ἀπάσης, πᾶσαν δέησιν καὶ πᾶσαν ἀνάγκην. — πολιτεῖαν ἅπασαν, μάχαις ἀπάσαις, ἀνθρόποις ἅπασιν, Ἀθηναίων ἀπάντων, χρημάτων ἀπάντων, Ἀχαιοὺς ἅπαντας. Exempla nulla non pagina supplet. Alterum exemplum est p. 179 d παρακαλούμενος ὑπὸ τοῦ πατρὸς Ὀλύμπια δραμεῖν στάδιον, ubi Ambrosianus n. 82 ὀλυμπία. Locus ab omni suspitione tutus erit coll. Num. c. 1 Πυθαγόραν δὲ τὸν Σπαρτιάτην Ὀλύμπια νενικηκότα στάδιον.

Elisionem, ut aequum erat in scriptore tam severe hiatum evitante, constanter fere adhibui, nisi ubi nec vola nec vestigium ut aiunt similis elisionis usquam exstat.

Praeterea formas Atticas recepi eas tantum, quarum similes et alibi occurrunt velut Ἀναδήμεια, ἀνθέων, ἄοπλος, γίγνομαι, γινώσκω, ἐβουλόμην, ἔμελλον, ἐνδεᾶ εὐκλεᾶ εὐφυνᾶ sim., ἐπιμέλομαι, ἐδυνάμην, κᾶω, κεκλειμένος, κονίομαι, μεταμέλομαι, μηδεῖς, ὀλισθᾶν, οὐδεῖς, πλάνητες, σαλπικτής, Σκιπίων, Συρακόσιοι alia.

Contra alias intactas reliqui, quia formae Atticae velut ἐλάα ἦν pro ἐλάα ἦμην nusquam reperiuntur. Similiter scripsi constanter ὁστέον, quod novies occurrit (semel p. 981 d: ὁστοῦν ἐσθὼν qui ut vid. terminus medicus est), ὁστέω, ὁστᾶ, ὁστέων (quater, semel ὁστῶν p. 642 c), ὁστέοις.

In adnotationes textui subiectas codicum corruptas

lectiones reieci, quarum loco emendationes in textum recepi, ut quid codicum quidve ingenii esset facile intellegeretur. In iisdem adnotationibus emendationes selectas aut aliorum aut meas rettuli.

Tum monendum est scripturas, quas Hercherus in editione sua ut emendationes protulit, ego autem omisi, codicum esse lectiones; atque ex eiusdem emendationibus alias me in textum recepisse, alias in notis collocasse, alias tamen ne ibi quidem commemorasse, quippe quae mihi improbabilis viderentur. Cuius rei pauca exempla aequum mihi videtur hic apponere. P. 15 d pro *παριστάντες* vel *παραστάντες* vel *περιστάντες* in textum recepit suum *περιστέλλοντες*. Locus male est et intellectus et interpunctus eo, quod alteram partem imaginis ex Homero petitam ipse scriptor obscuraverit in suum usum vertens. Summa sententiae est haec: Aut adulescentum aures, ut Ithacensium, cera quadam obturare debemus, si poesis non est audienda; aut si est audienda, sistamus (ut ad verbum vertam) eos prope rectam quandam rationem et vinciamus, ut Ulyssem ad malum, oportet. Cf. Hom. μ 161 sqq. Scribendum igitur *παριστάντες*, deinde *τὴν κλέων* cum *ἀπενθύνωμεν* iungendum. — ib. e *προσαγαγεῖν*] *προσάγειν* H cum m. rec. V². Sed sensus est *προσαγαγὼν* — *σωφρονίζειν*. — p. 29 f *ποιούντων*] *προϊόντα* H, nam male exscripserit codicis D scripturam, quae est non μετὰ τῶν ὀπλων, sed τῶν ὀπλων. — p. 54 a *γαμετὴν ἐκβαλεῖν*] *τὴν γαμετὴν ἐκβαλεῖν* H immemor, ut alia omit- tam, p. 64 f: *συνεκβαλεῖν γαμετὴν*. p. 278 e: *τοῦ πρώτου γαμετὴν ἐκβαλόντος*. — p. 75 f: *πρὸς τὰς ἑαυτῶν ὑποθέσεις*] *πρὸς ταῖς ἑαυτῶν ὑποθέσειςιν* H. Sed iungenda sunt cum *ὁμολογεῖν*. — p. 77 c *φιλλία*] *φρουρά* H. Vocabulum non esse tentandum, ostendunt Arat. c. 24: *ἑώρων γὰρ αὐτὸν οὐ πλοῦτον οὐ δόξαν οὐ φιλλίαν βασιλικὴν* — *οὐκ ἄλλο τι τῆς αὐξήσεως τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ προσθεῖν ποιοῦμενον*.

Philop. c. 8. Mor. p. 462 b. 469 e. 472 b. — p. 152 a
 ἔφη μὴ (μὴ add. W) μετακινητοὺς] ἔφησεν ἀμετακινή-
 τους (prius de suo, posterius ex Doehneri correctione).
 Scriptura praeposita utramque correctionem redarguit;
 nam post ἔφη H facile μὴ excidere poterat; ἀμετακινή-
 τους autem recepto hiatus existit, quem ut tolleret,
 correxit H ἔφησεν. — p. 163 a χρησμοῦ γὰρ γενομένου]
 χρησμὸν γὰρ γενέσθαι H haud recte, nam oratio verbis
 ὄντως οὖν continuatur, ita ut apodosis communis sit:
 οὗτος μὲν ἡίθεος ἦν. — p. 167 e φιλοσόφων δὲ καὶ
 πολιτικῶν ἀνδρῶν] φιλοσ. δὲ καὶ ποιητικῶν ἀνδρῶν H
 et contra sententiam (vid. p. 779 b. 780 e sqq.) et
 contra usum scriptoris cf. p. 46 b: ἀνὴρ — φιλόσοφος
 καὶ πολιτικός. — Alias eiusdem correctiones ipsi codices
 redarguunt velut p. 24 b. 57 d. 127 a. 128 c.

Denique scriptis quae mihi spuria videbantur aster-
 iscos praefixi.

Sed nunc video cum me de codicibus et de Plu-
 tarchi sermone disputaturum pollicitus essem, neque
 hoc neque illud satis illustrare me potuisse; verum
 tamen e re esse duxi in hac praefatione extremis
 tantum lineamentis quaestiones adumbrasse, ut alio loco
 ea supplendo ad verum exprimerem.

Scribebam Mytilenis mense Martio a. 1888.

CORRIGENDA.

P. 66 vs. 5 lege οἰκτίρειν In Adnotatione ad p. 44
 vs. 3 lege ἀνθρώπων] ἀνθρωπον W p. 196 ad vs. 24
 dele lineolam ante αὐτίκα p. 281 ad vs. 8 lege Κράντωρ]

HOC VOLUMINE CONTINENTUR

<i>Περὶ παίδων ἀγωγῆς</i>	<i>pag.</i>
De liberis educandis	1
<i>Πῶς δεῖ τὸν νέον ποιημάτων ἀκούειν</i>	
Quomodo adolescens poetas audire debeat	33
<i>Περὶ τοῦ ἀκούειν</i>	
De recta ratione audiendi	91
<i>Πῶς ἂν τις διακρίνῃ τὸν κόλακα τοῦ φίλου</i>	
Quomodo adulator ab amico internoscatur	118
<i>Πῶς ἂν τις αἰσθῇτο ἑαυτοῦ προκόπτοντος ἐπ' ἀρετῇ</i>	
Quomodo quis suos in virtute sentiat profectus . .	181
<i>Πῶς ἂν τις ἐπ' ἐχθρῶν ὠφελοῖτο</i>	
De capienda ex inimicis utilitate	208
<i>Περὶ πολυφιλίας</i>	
De amicorum multitudine	225
<i>Περὶ τύχης</i>	
De fortuna	236
<i>Περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας</i>	
De virtute et vitio	244
<i>Παραμυθητικὸς πρὸς Ἀπολλώνιον</i>	
Consolatio ad Apollonium	248
<i>Ὑγιεινὰ παραγγέλματα</i>	
De tuenda sanitate praecepta	299
<i>Γαμικὰ παραγγέλματα</i>	
Coniugalía praecepta	337
<i>Τῶν ἐπτὰ σοφῶν συμπόσιον</i>	
Septem sapientum convivium	353
<i>Περὶ δεισιδαιμονίας</i>	
De superstitione	403

ΠΛΟΤΑΡΧΟΥ
ΤΟΥ ΧΑΙΡΩΝΕΩΣ
ΤΑ ΗΘΙΚΑ.

*ΠΕΡΙ ΠΑΙΔΩΝ ΑΓΩΓΗΣ.

1. Τί τις ἂν ἔχοι εἰπεῖν περὶ τῆς τῶν ἐλευθέρων παιδῶν ἀγωγῆς καὶ τίνι χρώμενοι σπουδαῖοι τοὺς τρόπους ἂν ἀποβαῖεν, φέρε σκεψώμεθα.

2. Βέλτιον δ' ἴσως ἀπὸ τῆς γενέσεως ἄρξασθαι
5 πρῶτον. τοῖς τοίνυν ἐπιθυμοῦσιν ἐνδόξων τέκνων γενέσθαι πατράσιν ὑποθείμην ἂν ἔγωγε μὴ ταῖς τυ-
χοῦσαις γυναιξὶ συνοικεῖν, λέγω δ' οἷον ἐταίραις ἢ
παλλακαῖς· τοῖς γὰρ μητρόθεν ἢ πατρώθεν οὐκ εὖ
γεγονόσιν ἀνεξάλειπτα παρακολουθεῖ τὰ τῆς δυσγε-
10 νείας οὐνείδῃ παρὰ πάντα τὸν βίον καὶ πρόχειρα τοῖς
ἐλέγχειν καὶ λοιδορεῖσθαι βουλομένοις. καὶ σοφὸς
ἦν ἄρ' ὁ ποιητῆς ὅς φησιν

ὅταν δὲ κρηπὶς μὴ καταβληθῇ γένους

ὀρθῶς, ἀνάγκη δυστυχεῖν τοὺς ἐκγόνους'.

15 καλὸς οὖν παρρησίας θησαυρὸς εὐγένεια, ἥς δὴ πλεῖ-
στον λόγον ποιητέον τοῖς νομίμου παιδοποιίας γλι-
χομένοις. καὶ μὲν δὴ τὰ φρονήματα τῶν ὑπόχαλκον
καὶ κίβδηλον ἐχόντων τὸ γένος σφάλλεσθαι καὶ τα-
πεινοῦσθαι πέφυκε, καὶ μάλ' ὀρθῶς ὁ λέγων ποιη-
20 τῆς φησὶ

13 ὅταν] Eurip. Herc. f. 1261

Plutarchi Moralia. Vol. I.

‘δουλοῖ γὰρ ἄνδρα, καὶν θρασύσπλαγχνός τις ἦ,
ὅταν συνειδῇ μητρὸς ἢ πατρὸς κακὰ’.

ὥσπερ ἀμέλει μεγαλυνχίας ἐμπίπλυνται καὶ φρουά-
ματος οἱ γονέων διασῆμων. Διόφαντον γοῦν τὸν
Θεμιστοκλέους πολλάκις λέγουσι φάναι καὶ πρὸς πολ- 5
λοὺς ὡς ὅτι ἂν αὐτὸς βούληται, τοῦτο καὶ τῷ δήμῳ
συνδοκεῖ τῷ τῶν Ἀθηναίων. ἃ μὲν γὰρ αὐτὸς ἐθέ-
λει, καὶ ἡ μήτηρ· ἃ δ’ ἂν ἡ μήτηρ, καὶ Θεμιστοκλῆς.
D ἃ δ’ ἂν Θεμιστοκλῆς, καὶ πάντες Ἀθηναῖοι. πάννυ
δ’ ἄξιον ἐπαινεῖν καὶ Λακεδαιμονίους τῆς μεγαλο- 10
φροσύνης, οἵτινες Ἀρχίδαμον τὸν βασιλέα ἑαυτῶν
ἐξημίωσαν χρήμασιν, ὅτι μικρὰν τὸ μέγεθος γυναιῖκα
γάμῳ λαβεῖν ὑπέμεινεν, ὑπειπόντες ὡς οὐ βασιλέας
ἀλλὰ βασιλίδας παρασχεῖν αὐτοῖς διανοοῖτο.

3. Ἐχόμενον δ’ ἂν εἴη τούτων εἰπεῖν ὅπερ οὐδὲ 15
τοῖς πρὸ ἡμῶν παρεωρᾶτο. τὸ ποῖον; ὅτι τοὺς ἔνεκα
παιδοποιίας πλησιάζοντας ταῖς γυναιξὶν ἦτοι τὸ παρὰ-
παν αἰόλους ἢ μετρίως γοῦν οἰνωμένους ποιεῖσθαι
προσῆκει τὸν συνουσιασμόν. φίλοινοι γὰρ καὶ με-
θυστικοὶ γίγνεσθαι φιλοῦσιν ὧν ἂν τὴν ἀρχὴν τῆς 20
σπορᾶς οἱ πατέρες ἐν μέθῃ ποιησάμενοι τύχωσιν.
2 ἦ καὶ Διογένης μειράκιον ἐκστατικὸν ἰδὼν καὶ παρα-
φρονοῦν ‘νεανίσκα’ ἔφησεν, ‘ὁ πατήρ σε μεθύων
ἔσπειρε’. καὶ περὶ μὲν τῆς γενέσεως τοσαῦτ’ εἰρή-
σθω μοι, περὶ δὲ τῆς ἀγωγῆς καὶ δὴ λεκτέον. 25

4. Καθόλου μὲν εἰπεῖν, ὃ κατὰ τῶν τεχνῶν καὶ
τῶν ἐπιστημῶν λέγειν εἰώθαμεν, ταῦτ’ οὐ καὶ κατὰ τῆς

1 δουλοῖ Eur. Hipp. 424 2 μητρὸς ἢ πατρὸς Euripi-
des: πατρὸς ἢ μητρὸς 13 ἐπειπόντες Meziriacus

- ἀρετῆς φατέον ἐστίν, ὥς εἰς τὴν παντελῇ δικαιο-
 πραγίαν τρία δεῖ συνδραμεῖν, φύσιν καὶ λόγον καὶ
 ἔθος. καλῶ δὲ λόγον μὲν τὴν μάθησιν, ἔθος δὲ τὴν
 ἄσκησιν. εἰσὶ δ' αἱ μὲν ἀρχαὶ τῆς φύσεως, αἱ δὲ
 5 προκοπαὶ τῆς μαθήσεως, αἱ δὲ χρήσεις τῆς μελέτης, B
 αἱ δ' ἀκρότητες πάντων. καθ' ὃ δ' ἂν λειψθῇ τού-
 των, κατὰ τοῦτ' ἀνάγκη χωλὴν γίγνεσθαι τὴν ἀρετὴν.
 ἡ μὲν γὰρ φύσις ἄνευ μαθήσεως τυφλόν, ἡ δὲ μά-
 θησις δίχα φύσεως ἐλλιπές, ἡ δ' ἄσκησις χωρὶς ἀμ-
 10 φοῦν ἀτελές. ὥσπερ δ' ἐπὶ τῆς γεωργίας πρῶτον μὲν
 ἀγαθὴν ὑπάρχει δεῖ τὴν γῆν, εἶτα δὲ τὸν φυτουργὸν
 ἐπιστήμονα, εἶτα τὰ σπέρματα σπουδαῖα, τὸν αὐτὸν
 τρόπον γῆ μὲν ἔοικεν ἡ φύσις, γεωργῷ δ' ὁ παι-
 δεύων, σπέρματι δ' αἱ τῶν λόγων ὑποθῆκαι καὶ τὰ
 15 παραγγέλματα. ταῦτα πάντα διατεινόμενος ἂν εἴποιμ' C
 ὅτι συνῆλθε καὶ συνέπνευσεν εἰς τὰς τῶν παρ' ἡπα-
 σιν ἄδομένων ψυχάς, Πυθαγόρου καὶ Σωκράτους καὶ
 Πλάτωνος καὶ τῶν ὅσοι δόξης ἀειμνήστου τετυχή-
 κασιν. εὐδαιμον μὲν οὖν καὶ θεοφιλὲς εἴ τῳ ταῦτα
 20 πάντα θεῶν τις ἀπέδωκεν. εἰ δὲ τις οἴεται τοὺς
 οὐκ εὖ πεφυκότας μαθήσεως καὶ μελέτης τυχόντας
 ὀρθῆς πρὸς ἀρετὴν οὐκ ἂν τὴν τῆς φύσεως ἐλάττω-
 σιν εἰς τοῦνδεχόμενον ἀναδραμεῖν, ἴστω πολλοῦ, μᾶλ-
 λον δὲ τοῦ παντὸς διαμαρτάνων. φύσεως μὲν γὰρ
 25 ἀρετὴν διαφθείρει ῥαθυμία, φανulότητα δ' ἐπανορθοῖ
 διδασχῇ· καὶ τὰ μὲν ῥάδια τοὺς ἀμελοῦντας φεύγει,
 τὰ δὲ χαλεπὰ ταῖς ἐπιμελείαις ἀλίσκεται. καταμάθοις D

11 τὸν add. H
 μεῖν] ἀναλαβεῖν W

15 ἂν add. Emperius

23 ἀναδρα-

δ' ἂν ὥς ἀνύσιμον πρᾶγμα καὶ τελεσιουργὸν ἐπιμέ-
 λεια καὶ πόνος ἐστίν, ἐπὶ πολλὰ τῶν γιγνομένων
 ἐπιβλέψας. σταγόνες μὲν γὰρ ὕδατος πέτρας κοιλαί-
 νουσι, σίδηρος δὲ καὶ χαλκὸς ταῖς ἐπαφαῖς τῶν χει-
 ρῶν ἐκτρίβονται, οἱ δ' ἄρμάτειοι τροχοὶ τόνῳ καμ- 5
 φθέντες οὐδ' ἂν εἴ τι γένοιτο τὴν ἐξ ἀρχῆς δύναιντ'
 ἀναλαβεῖν εὐθυωρίαν· τὰς γε μὴν καμπύλας τῶν
 ὑποκριτῶν βακτηρίας ἀπευθύνειν ἀμύχανον, ἀλλὰ
 τὸ παρὰ φύσιν τῷ πόνῳ τοῦ κατὰ φύσιν ἐγένετο
 κρεῖττον. καὶ μόνᾳ ἄρα ταῦτα τὴν τῆς ἐπιμελείας 10
 ἰσχὺν διαδείκνυσιν; οὐκ, ἀλλὰ καὶ μυρί' ἐπὶ μυρίοις.
 Ε ἀγαθὴ γῆ πέφυκεν· ἀλλ' ἀμεληθεῖσα χερσεύεται, καὶ
 ὕψω τῇ φύσει βελτίων ἐστὶ, τοσοῦτ' ἄλλῳ ἐξαργ-
 γηθεῖσα δι' ἀμέλειαν ἐξαπόλλυται. ἀλλ' ἔστι τις
 ἀπόκροτος καὶ τραχυτέρα τοῦ δέοντος· ἀλλὰ γεωργη- 15
 θεῖσα παρὰ φύσιν γενναίους καρποὺς ἐξήνεγκε. ποῖα
 δὲ δένδρα οὐκ ὀλιγορηθέντα μὲν στρεβλὰ φύεται
 καὶ ἄκαρπα καθίσταται, τυχόντα δ' ὀρθῆς παιδαγω-
 γίας ἔγκαρπα γίγνεται καὶ τελεσφόρα; ποῖα δὲ σώ-
 ματος ἰσχὺς οὐκ ἐξαμβλοῦται καὶ καταφθίνει δι' 20
 ἀμέλειαν καὶ τρυφὴν καὶ καχεξίαν; τίς δ' ἀσθενὴς
 φύσις οὐ τοῖς γυμνασασμένοις καὶ καταθλήσασι πλεῖ-
 F στον εἰς ἰσχὺν ἐπέδωκε; τίνες δ' ἵπποι καλῶς πωλο-
 δαμνηθέντες οὐκ εὐπαιθετοὶ ἐγένοντο τοῖς ἀναβάταις;
 τίνες δ' ἀδάμαστοι μείναντες οὐ σκληραύχενες καὶ 25
 θυμοειδεῖς ἀπέβησαν; καὶ τί δεῖ τᾶλλα θαυμάζειν,
 ὅπου γε τῶν θηρίων τῶν ἀγριωτάτων ὁρῶμεν πολλὰ

10 καὶ μόνᾳ ἄρα] μόνᾳ ἄρα H   11 ἀλλὰ καὶ] ἀλλὰ H
 14 ἀλλ' ἔστι] ἔστι H

καὶ τιθασευόμενα καὶ χειροήθη γιγνόμενα τοῖς πό-
 νοις; εὖ δὲ καὶ ὁ Θετταλὸς ἐρωτηθεὶς τίνες εἰσὶν οἱ
 ἡπιώτατοι Θετταλῶν, ἔφη 'οἱ παυόμενοι πολεμεῖν'.
 καὶ τί δεῖ τὰ πολλὰ λέγειν; καὶ γὰρ τὸ ἥθος ἔθος
 5 ἐστὶ πολυχρόνιον, καὶ τὰς ἡθικὰς ἀρετὰς ἐθικὰς ἄν
 τις λέγῃ, οὐκ ἄν τι πλημμελεῖν δόξειεν. ἐνὶ δὲ περὶ
 τούτων ἔτι παραδείγματι χρησάμενος ἀπαλλάξομαι
 τοῦ ἔτι περὶ αὐτῶν μηχανεῖν. Λυκοῦργος γὰρ ὁ τῶν
 Λακεδαιμονίων νομοθέτης δύο σκύλακας τῶν αὐτῶν
 10 γονέων λαβὼν οὐδὲν ὁμοίως ἀλλήλοις ἤγαγεν, ἀλλὰ
 τὸν μὲν λίχνον ἀπέφηνε καὶ σινάμορον, τὸν δ' ἐξ-
 ιχνεύειν καὶ θηρᾶν δυνατόν. εἴτα ποτε τῶν Λακεδαι-
 μονίων εἰς ταῦτ' οὐκ ἐπὶ συνειλεγμένων, 'μεγάλη τοι ῥοπή
 πρὸς ἀρετῆς κήσιν ἐστὶν ἄνδρες' ἔφησε 'Λακεδαι-
 15 μόνιοι καὶ ἔθνη καὶ παιδεῖται καὶ διδασκαλῖαι καὶ
 βίων ἀγωγαί, καὶ ἐγὼ ταῦθ' ὅμῃν αὐτίκα δὴ μάλα
 ποιήσω φανερά'. εἴτα προσαγαγὼν τοὺς δύο σκύλα-
 κὰς διαφῆκε, καταθεὶς εἰς μέσον λοπάδα καὶ λαγῶν
 κατευθὺ τῶν σκυλάκων. καὶ ὁ μὲν ἐπὶ τὸν λαγῶν
 20 ἤξεν, ὁ δ' ἐπὶ τὴν λοπάδα ὥρμησε. τῶν δὲ Λακε-
 δαιμονίων οὐδέπω συμβαλεῖν ἐχόντων τί ποτ' αὐτῷ
 τοῦτο δύναται καὶ τί βουλόμενος τοὺς σκύλακας
 ἐπεδείκνυεν, 'οὗτοι γονέων' ἔφη 'τῶν αὐτῶν ἀμφό-
 τεροι, διαφόρου δὲ τυχόντες ἀγωγῆς ὁ μὲν λίχνος
 25 ὁ δὲ θηρευτῆς ἀποβέβηκε'. καὶ περὶ μὲν ἐθῶν καὶ
 βίων ἀρκεῖται ταῦτα.

5. Περὶ δὲ τροφῆς ἐχόμενον ἂν εἴη λέγειν. δεῖ C

4 ἔθος add. Xylander 11 corr. Iacobsius: σινάμορον
 14 κτήσιν W

δέ, ὥς ἐγὼ ἂν φαίην, αὐτὰς τὰς μητέρας τὰ τέκνα
 τρέφειν καὶ τούτοις τοὺς μαστοὺς ὑπέχειν· συμπα-
 θέστερόν τε γὰρ θρέψουσι καὶ διὰ πλείονος ἐπιμε-
 λείας, ὥς ἂν ἐνδοθεν καὶ τὸ δὴ λεγόμενον ἐξ ὀνύ-
 χων ἀγαπᾶσαι τὰ τέκνα. αἱ τίτθαι δὲ καὶ αἱ τροφοὶ 5
 τὴν εὐνοίαν ὑποβολιμαίαν καὶ παρέγγραπτον ἔχου-
 σιν, ἅτε μισθοῦ φιλοῦσαι. δηλοῖ δὲ καὶ ἡ φύσις ὅτι
 δεῖ τὰς μητέρας ἢ γεγεννηκάσιν αὐτὰς τιτθεύειν καὶ
 τρέφειν· διὰ γὰρ τοῦτο παντὶ ζῳῷ τεκόντι τὴν ἐκ
 τοῦ γάλακτος τροφήν ἐχορήγησε. σοφὸν δ' ἄρα καὶ 10
 ἡ πρόνοια· διττοὺς ἐνέθηκε ταῖς γυναιξὶ τοὺς μα-
 D στούς, ἵνα, κἂν εἰ δίδυμα τέκοιεν, διττὰς ἔχοιεν
 τὰς τῆς τροφῆς πηγάς. χωρὶς δὲ τούτων εὐνούστεραι
 τοῖς τέκνοις γίνονται· ἂν καὶ φιλητικώτεραι. καὶ μὰ
 Δί' οὐκ ἀπεικότως· ἡ συντροφία γὰρ ὥσπερ ἐπιτό- 15
 νιὸν ἐστὶ τῆς εὐνοίας. καὶ γὰρ τὰ θηρία τῶν συν-
 τρεφομένων ἀποσπώμενα ταῦτα ποθοῦντα φαίνεται.
 μάλιστα μὲν οὖν ὕπερ ἔφην αὐτὰς πειρατέον τὰ
 τέκνα τρέφειν τὰς μητέρας· εἰ δ' ἄρ' ἀδυνάτως ἔχοιεν
 ἢ διὰ σώματος ἀσθένειας (γένοιτο γὰρ ἂν τι καὶ 20
 τοιοῦτον) ἢ πρὸς ἑτέρων τέκνων σπεύδουσιν γένεσιν,
 ἀλλὰ τὰς γε τίτθας καὶ τὰς τροφούς οὐ τὰς τυχοῦ-
 E σας ἀλλ' ὥς ἐνι μάλιστα σπουδαίας δοκιμαστέον ἐστί.
 πρῶτον μὲν τοῖς ἡθεσιν Ἑλληνίδας. ὥσπερ γὰρ τὰ
 μέλη τοῦ σώματος εὐθὺς ἀπὸ γενέσεως πλάττειν τῶν 25
 τέκνων ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἵνα ταῦτ' ὀρθὰ καὶ ἀστραβῇ
 φύηται, τὸν αὐτὸν τρόπον ἐξ ἀρχῆς τὰ τῶν τέκνων

10 σοφῶς H   12 κἂν scripsi: καὶ   16 καὶ γὰρ] Xe-
 noph. Cyrop. II 1 13   22 καὶ τὰς H: καὶ

ἤθη εὐθυμίζειν προσήκει. εὐπλαστον γὰρ καὶ ὑγρὸν
 ἢ νεότης, καὶ ταῖς τούτων ψυχαῖς ἀπαλαῖς ἔτι τὰ
 μαθήματα ἐντῆκεται· πᾶν δὲ τὸ σκληρὸν χαλεπῶς F
 μαλάττεται. καθάπερ γὰρ σφραγίδες τοῖς ἀπαλοῖς
 5 ἐναποματτῶνται κηροῖς, οὕτως αἱ μαθήσεις ταῖς τῶν
 ἔτι παιδίων ψυχαῖς ἐναποτυποῦνται. καὶ μοι δοκεῖ
 Πλάτων ὁ δαιμόνιος ἐμμελῶν παραινεῖν ταῖς τίτθαις
 μηδὲ τοὺς τυχόντας μύθους τοῖς παιδίοις λέγειν, ἵνα
 μὴ τὰς τούτων ψυχὰς ἐξ ἀρχῆς ἀνοίας καὶ διαφθορᾶς
 10 ἀναπλέμπασθαι συμβαίῃη. κινδυνεύει δὲ καὶ Φωκυ-
 λίδης ὁ ποιητῆς καλῶς παραινεῖν λέγων

‘χρὴ παῖδ’ ἔτ’ ἐόντα

καλὰ διδάσκειν ἔργα’.

6. Οὐ τοίνυν οὐδὲ τοῦτο παραλιπεῖν ἄξιόν ἐστιν,
 15 ὅτι καὶ τὰ παιδία τὰ μέλλοντα τοῖς τροφίμοις ὑπη-
 ρετεῖν καὶ τούτοις σύντροφα γίνεσθαι ζητητέον
 πρῶτιστα μὲν σπουδαῖα τοὺς τρόπους, ἔτι μέντοι 4
 Ἑλληνικὰ καὶ περίτρανα λαλεῖν, ἵνα μὴ συναναχρω-
 νύμενοι βαρβάροις καὶ τὸ ἥθος μοχθηροῖς ἀποφέ-
 20 ρωνταί τι τῆς ἐκείνων φανυλότητος. καὶ οἱ παροιμια-
 ζόμενοι δὲ φασιν οὐκ ἀπὸ τρόπου λέγοντες, ὅτι ‘ἂν
 χολῶ παροιμήσης, ὑποσκάζειν μαθήσῃ’.

7. Ἐπειδὴν τοίνυν ἡλικίαν λάβωσιν ὑπὸ παιδα-
 γωγοῖς τετάχθαι, ἐνταῦθα δὴ πολλὴν ἐπιμέλειαν
 25 ἐκτέον ἐστὶ τῆς τούτων καταστάσεως, ὥς μὴ λάθωσιν
 ἀνδραπόδοις ἢ βαρβάροις ἢ παλιμυρόλοις τὰ τέκνα
 παραδόντες. ἐπεὶ νῦν γε τὸ γιγνόμενον πολλοῖς
 ὑπερκαταγέλαστόν ἐστι. τῶν γὰρ δούλων τῶν σπου-

Β δαίμων τοὺς μὲν γεωργοὺς ἀποδεικνύουσι, τοὺς δὲ
 ναυκλήρους τοὺς δ' ἐμπόρους τοὺς δ' οἰκονόμους
 τοὺς δὲ δανειστάς· ὅ τι δ' ἂν εὕρωσιν ἀνδράποδον
 οἰνόληπτον καὶ λίχνον, πρὸς πᾶσαν πραγματείαν
 ἄχρηστον, τούτῳ φέροντες ὑποβάλλουσι τοὺς υἱούς. 5
 δεῖ δὲ τὸν σπουδαῖον παιδαγωγὸν τοιοῦτον εἶναι
 τὴν φύσιν οἰόσπερ ἦν ὁ Φοῖνιξ ὁ τοῦ Ἀχιλλέως
 παιδαγωγός. τὸ δὲ πάντων μέγιστον καὶ κυριώτατον
 τῶν εἰρημένων ἐρχομαι φράσων. διδασκάλους γὰρ
 ζητητέον τοῖς τέκνοις, οἳ καὶ τοῖς βίοις εἰσὶν ἀδιά- 10
 βλητοι καὶ τοῖς τρόποις ἀνεπλήρητοι καὶ ταῖς ἐμπει-
 ρίαις ἄριστοι· πηγὴ γὰρ καὶ ῥίζα καλοκαγαθίας τὸ
 νομῖμου τυχεῖν παιδείας. καὶ καθάπερ τὰς χάρακας
 οἱ γεωργοὶ τοῖς φυτοῖς παρατιθέασιν, οὕτως οἱ νό-
 μιμοὶ τῶν διδασκάλων ἐμμελεῖς τὰς ὑποθήκας καὶ 15
 παραινέσεις παραπηγνύουσι τοῖς νέοις, ἵν' ὁρθὰ τού-
 των βλαστάνῃ τὰ ἥθη. νῦν δέ τις κἂν καταπτύσειε
 τῶν πατέρων ἐνίων, οἵτινες πρὶν δοκιμάσαι τοὺς μέλ-
 λοντας διδάσκειν, δι' ἄγνοιαν, ἔσθ' ὅτε καὶ δι' ἀπειρίαν,
 ἀνθρώποις ἀδοκίμοις καὶ παρασήμεροις ἐγχειρίζουσι 20
 τοὺς παῖδας. καὶ οὕτω τοῦτ' ἐστὶ καταγέλαστον εἰ
 δι' ἀπειρίαν αὐτὸ πράττουσιν, ἐκεῖνο δ' ἐσχάτως
 Δ ἄτοπον. τὸ ποῖον; ἐνίοτε γὰρ εἰδότες, αἰσθόμενοι
 δὲ καὶ ἄλλων αὐτοῖς τοῦτο λεγόντων, τὴν ἐνίων τῶν
 παιδευτῶν ἀπειρίαν ἅμα καὶ μοχθηρίαν, ὅμως τοῦ- 25
 τοις ἐπιτρέπουσι τοὺς παῖδας, οἱ μὲν ταῖς τῶν ἀρε-
 σκευομένων ἡττώμενοι κολακείαις, εἰσὶ δ' οἳ καὶ

5 malim τοὺς υἱεῖς 17 κἂν H: καὶ 19 ἔσθ'] ἔστι
 δ' H 23 αἰσθόμενοι δὲ καὶ ἄλλων scripsi: αἰσθόμενοις
 μάλλον. Et haec et αὐτοῖς τοῦτο λεγόντων expunxit H

δεομένοις χαριζόμενοι φίλοις, παρόμοιον ποιοῦντες
 ὥσπερ ἂν εἴ τις τῷ σώματι κάμνων τὸν σὺν ἐπι-
 στήμῃ δυνηθέντ' ἂν σῶσαι παραλιπών, φίλῳ χαρι-
 ζόμενος τὸν δι' ἀπειρίαν ἀπολέσαντ' ἂν αὐτὸν προέ-
 5 λοιτο, ἢ ναύκληρον τὸν ἄριστον ἀφείς τὸν χείριστον
 δοκιμάσειε φίλου δεηθέντος. Ζεῦ καὶ θεοὶ πάντες,
 πατήρ τις καλούμενος πλείω λόγον τῆς τῶν δεομέ- E
 νων ποιεῖται χάριτος ἢ τῆς τῶν τέκνων παιδεύσεως;
 εἴτ' οὐκ εἰκότα πολλάκις Σωκράτης ἐκεῖνος ὁ παλαιὸς
 10 ἔλεγεν, ὅτι εἴπερ ἄρα δυνατὸν ἦν, ἀναβάντα ἐπὶ τὸ
 μετεωρότατον τῆς πόλεως ἀνακραγεῖν μέρος 'ὦ ἄν-
 θρωποι, ποῦ φέρεσθε, οἵτινες χρημάτων μὲν κτήσεως
 πέρι πᾶσαν ποιεῖσθε σπουδὴν, τῶν δ' υἱέων, οἷς
 ταῦτα καταλείπετε, μικρὰ φροντίζετε;' τούτοις δ' ἂν
 15 ἔγωγε προσθείην ὅτι οἱ τοιοῦτοι πατέρες παραπλή-
 σιον ποιοῦσιν, οἷον εἴ τις τοῦ μὲν ὑποδήματος φρον-
 τίξοι, τοῦ δὲ ποδὸς ὀλιγώρως ἔχοι. πολλοὶ δ' εἰς
 τοσοῦτο τῶν πατέρων προβαίνουσι φιλαργυρίας ἅμα F
 καὶ μισοτεκνίας, ὥσθ' ἵνα μὴ πλείονα μισθὸν τελέ-
 20 σειαν, ἀνθρώπους τοὺς μηδενὸς τιμίους αἰροῦνται
 τοῖς τέκνοις παιδευτάς, εὖωνον ἀμαθίαν διώκοντες.
 ἢ καὶ Ἀρίστιππος οὐκ ἀκόμψως ἀλλὰ καὶ πάννυ
 ἀστείως ἐπέσκωψε τῷ λόγῳ πατέρα νοῦ καὶ φρενῶν
 κενόν. ἐρωτήσαντος γάρ τινος αὐτὸν πόσον αἰτοίῃ
 25 μισθὸν ὑπὲρ τῆς τοῦ τέκνου παιδεύσεως, 'χιλίας'
 ἔφησε 'δραχμάς'. τοῦ δ' "Ηράκλεις" εἰπόντος, 'ὥς
 ὑπέρπολυ τὸ αἶτημα· δύναμαι γὰρ ἀνδράποδον χι-
 λίων πρίσθαι', 'τοιγαροῦν' εἶπε 'δύο ἔξεις ἀνδρά- 5

ποδα, καὶ τὸν υἱὸν καὶ ὃν ἂν πρίη'. τὸ δ' ὅλον
 πῶς οὐκ ἄτοπον τῇ μὲν δεξιᾷ συνεθίζειν τὰ παιδία
 δέχεσθαι τὰς τροφάς, καὶ εἰ προτείνεις τὴν ἀριστε-
 ράν, ἐπιτιμᾶν, μηδεμίαν δὲ ποιεῖσθαι πρόνοιαν τοῦ
 λόγων ἐπιδεξίων καὶ νομίμων ἀκούειν; τί οὖν συμ- 5
 βαίνει τοῖς θανυμαστοῖς πατράσιν, ἐπειδὴν κακῶς μὲν
 θρέψωσι κακῶς δὲ παιδεύσωσι τοὺς υἱεῖς, ἐγὼ φράσω.
 ὕταν γὰρ εἰς ἄνδρας ἐγγραφέντες τοῦ μὲν ὑγιαί-
 νοντος καὶ τεταγμένου βίου καταμελήσωσιν, ἐπὶ δὲ
 τὰς ἀτάκτους καὶ ἀνδραποδώδεις ἡδονὰς ἑαυτοὺς 10
 B κρημνίσωσι, τότε δὴ μεταμέλονται τὴν τῶν τέκνων
 προοδεδωκότες παιδείαν, ὅτ' οὐδὲν ὄφελος, τοῖς ἐκεί-
 νων ἀδικήμασιν ἀδημονοῦντες. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν
 κόλακας καὶ παρασίτους ἀναλαμβάνουσιν, ἀνθρώπους
 ἀσήμεους καὶ καταράτους καὶ τῆς νεότητος ἀνατρο- 15
 πέας καὶ λυμεῶνας, οἱ δὲ τινες ἐταίρους καὶ χαμαι-
 τύπας λυτροῦνται σοβαράς καὶ πολυτελεῖς, οἱ δὲ
 κατοψοφαγοῦσιν, οἱ δ' εἰς κύβους καὶ κώμους ἐξο-
 κέλλουσιν, ἥδη δὲ τινες καὶ τῶν νεανικωτέρων ἄπτον-
 ται κακῶν, μοιχεύοντες καὶ οἰκοφθοροῦντες καὶ μίαν 20
 C ἡδονὴν θανάτου τιμώμενοι. φιλοσοφία δ' ὁμιλήσαν-
 τες οἷτοι οὐ τοιοῦτοις ἴσως πράγμασιν ἑαυτοὺς ἂν
 καταπειθεῖς παρέσχοντο, καὶ τό γε παράγγελμα τοῦ
 Διογένους ἔμαθον ἂν, ὅς φορτικῶς μὲν τοῖς ῥήμα-
 σιν ἀληθῶς δὲ τοῖς πράγμασι παραινεῖ καὶ φησιν 25
 'εἴσελθε εἰς πορνεῖον παῖ, ἵνα μάθῃς ὅτι τῶν
 ἀναξίων τὰ τίμια οὐδὲν διαφέρει'.

3 καὶν προτείνῃ Hertlinus εἰ addidi 15 παρασή-
 μους H 19 ἤψαντο H 20 οἰκοφθοροῦντες W: κίττο-
 φοροῦντες 26 παῖ Cobetus: που

8. Συνελών τοίνυν ἐγὼ φημι (καὶ χρησιμολογεῖν
 μᾶλλον ἢ παραινεῖν δόξαιμ' ἂν εἰκότως) ὅτι ἐν πρῶ-
 τον καὶ μέσον καὶ τελευταῖον ἐν τούτοις κεφάλαιον
 ἀγωγή σπουδαία καὶ παιδεία νόμιμός ἐστι, καὶ ταῦτα
 5 φορὰ καὶ συνεργὰ πρὸς ἀρετὴν καὶ πρὸς εὐδαιμο-
 νίαν φημί. καὶ τὰ μὲν ἄλλα τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώ-
 πινα καὶ μικρὰ καὶ οὐκ ἀξιοσπούδαστα καθέστηκεν. D
 εὐγένεια καλὸν μὲν, ἀλλὰ προγόνων ἀγαθόν. πλοῦ-
 τος δὲ τίμιον μὲν, ἀλλὰ τύχης κτήμα, ἐπειδὴ τῶν
 10 μὲν ἐχόντων πολλάκις ἀφείλετο, τοῖς δ' οὐκ ἐλπίσασι
 φέρουσα προσήνεγκε, καὶ ὁ πολὺς πλοῦτος σκοπὸς
 ἔκκειται τοῖς βουλομένοις βαλλάντια τοξεύειν, κα-
 κούργοις οἰκείταις καὶ συκοφάνταις, καὶ τὸ μέγιστον,
 ὅτι καὶ τοῖς πονηροτάτοις μέτεστι. δόξα γε μὴν
 15 σεμνὸν μὲν, ἀλλ' ἀβέβαιον. κάλλος δὲ περιμάχητον
 μὲν, ἀλλ' ὀλιγόχρονιον. ὑγίεια δὲ τίμιον μὲν, ἀλλ'
 εὐμετάστατον. ἰσχύς δὲ ξηλωτὸν μὲν, ἀλλὰ νόσῳ
 εὐάλωτον καὶ γήρᾳ. τὸ δ' ὄλον εἴ τις ἐπὶ τῇ τοῦ E
 σώματος ῥώμῃ φρονεῖ, μαθέτω γνώμης διαμαρτάνων.
 20 πόστον γάρ ἐστιν ἰσχύς ἀνθρωπίνῃ τῆς τῶν ἄλλων
 ζώων δυνάμεως; λέγω δ' οἶον ἐλεφάντων καὶ τάυρων
 καὶ λεόντων. παιδεία δὲ τῶν ἐν ἡμῖν μόνον ἐστὶν
 ἀθάνατον καὶ θεῖον. καὶ δύο τὰ πάντων ἐστὶ κυριώ-
 τατα ἐν ἀνθρωπίνῃ φύσει, νοῦς καὶ λόγος. καὶ ὁ
 25 μὲν νοῦς ἀρχικός ἐστι τοῦ λόγου, ὁ δὲ λόγος ὑπερε-
 τικός τοῦ νοῦ, τύχῃ μὲν ἀνάλωτος, συκοφαντία δ'
 ἀναφαίρετος, νόσῳ δ' ἀδιάφθορος, γήρᾳ δ' ἀλύμαν-
 τος. μόνος γάρ ὁ νοῦς παλαιούμενος ἀνηβᾷ, καὶ ὁ

15 μὲν add. H

19 μέγα φρονεῖ Hirschigius

χρόνος· τὰλλα πάντ' ἀφαιρῶν τῷ γήρῳ προστίθῃσι
 τὴν ἐπιστήμην. ὃ γε μὴν πόλεμος χειμάρρου δίκην
 πάντα σύρων καὶ πάντα παραφέρων μόνην οὐ δύ-
 νатаι παιδεῖαν παρελέσθαι. καὶ μοι δοκεῖ Στίλπων
 ὁ Μεγαρεὺς φιλόσοφος ἀξιωματημόνευστον ποιῆσαι ἀπό- 5
 κρισιν, ὅτε Δημήτριος ἑξανδραποδισάμενος τὴν πόλιν
 εἰς ἔδαφος κατέβαλε καὶ τὸν Στίλπωνα ἤρετο μή τι
 ἀπολωλεκὼς εἴη. καὶ ὅς 'οὐ δῆτα' εἶπε, 'πόλεμος
 6 γὰρ οὐ λαφυραγωγεῖ ἀρετὴν'. σύμφωνος δὲ καὶ
 συνωδὸς καὶ ἡ Σωκράτους ἀπόκρισις ταύτῃ φαίνεται. 10
 καὶ γὰρ οὗτος ἐρωτήσαντος αὐτόν μοι δοκεῖ Γοργίου
 ἦν ἔχει περὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως ὑπόληψιν καὶ εἰ
 νομίζει τοῦτον εὐδαίμονα εἶναι, 'οὐκ οἶδ' ἔφησε
 'πῶς ἀρετῆς καὶ παιδείας ἔχει', ὥς τῆς εὐδαιμονίας
 ἐν τούτοις, οὐκ ἐν τοῖς τυχηροῖς ἀγαθοῖς κειμένης. 15

9. Ὡσπερ δὲ παραινῶ τῆς παιδείας τῶν τέκνων
 μηδὲν ποιεῖσθαι προὔργιαίτερον, οὕτως αὖ πάλιν
 φημὶ δεῖν τῆς ἀδιαφθόρου καὶ ὑγιαίνουσης ἔχεσθαι,
 τῶν δὲ πανηγυρικῶν λήρων ὥς πορρωτάτω τοὺς
 B υἱεῖς ἀπάγειν. τὸ γὰρ τοῖς πολλοῖς ἀρέσκειν τοῖς 20
 σοφοῖς ἐστὶν ἀπαρέσκειν. μαρτυρεῖ δέ μου τῷ λόγῳ
 καὶ Εὐριπίδης λέγων

ἔγῳ δ' ἄκομπος εἰς ὄχλον δοῦναι λόγον,
 εἰς ἡλικας δὲ κωλίγους σοφώτερος.

ἔχει δὲ μοῖραν καὶ τόδ'· οἱ γὰρ ἐν σοφοῖς 25
 φαῦλοι παρ' ὄχλῳ μουσικώτεροι λέγουν'.

ὁρῶ δ' ἔγωγε τοὺς τοῖς συρφετώδεσιν ὄχλοις ἀρεστῶς

5 ποιήσασθαι H 10 Σωκράτους] Plat. Gorg. p. 470 e
 23 Eur. Hipp. 986 25 ἔχει δὲ μοῖραν καὶ τόδ' add. ex
 eodem H

καὶ κεχαρισμένως ἐπιτηδεύοντας λέγειν καὶ τὸν βίον
ὥς τὰ πολλὰ ἀσώτους καὶ φιληδόνους ἀποβαίνοντας.
καὶ νῆ Δί' εἰκότως. εἰ γὰρ ἄλλοις ἡδονὰς παρα-
σκευάζοντες ἀμελοῦσι τοῦ καλοῦ, σχολῇ γ' ἂν τῆς
5 ἰδίας ἡδυπαθείας καὶ τροφῆς ὑπεράνω τὸ ὀρθὸν καὶ Ο
ὑγιὲς ποιήσαιντο ἢ τὸ σῶφρον ἀντὶ τοῦ τερπνοῦ
διώξαιεν. πρὸς δὲ τούτοις τί ἂν τοὺς παῖδας * *
καλὸν γὰρ τοι μηδὲν εἰκῇ μήτε λέγειν μήτε πράτ-
τειν, καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν 'χαλεπὰ τὰ καλὰ'. οἱ
10 δ' αὐτοσχέδιοι τῶν λόγων πολλῆς εὐχερείας καὶ
ῥαδιουργίας εἰσὶ πλήρεις, οὗθ' ὅθεν ἀρκτέον οὗθ'
ὅπου παυστέον ἐστὶν εἰδότες. χωρὶς δὲ τῶν ἄλλων
πλημμελημάτων οἱ ἂν ἐκ τοῦ παραχορήμα λέγωσιν,
εἰς ἀμετρίαν δεινὴν ἐκπίπτουσι καὶ πολυλογίαν. σκέ-
15 ψις δ' οὐκ ἐξ τῆς ἱκνουμένης συμμετρίας τὸν λόγον
ἐκπίπτειν. ὁ Περικλῆς, 'ὥς ἡμῖν ἀκούειν παραδέδο-
ται', καλούμενος ὑπὸ τοῦ δήμου πολλάκις οὐχ ὑπὴ-
κουσε, λέγων ἀσύντακτος εἶναι. ὡσαύτως δὲ καὶ
Δημοσθένης ξηλωτῆς τῆς τούτου πολιτείας γενόμενος
20 καλούντων αὐτὸν τῶν Ἀθηναίων σύμβουλον ἀντέ-
βαινεν 'οὐ συντέταγμαι' λέγων. καὶ ταῦτα μὲν ἴσως
ἀδέσποτος ἐστὶ καὶ πεπλασμένη παράδοσις· ἐν δὲ τῷ
κατὰ Μειδίου τὴν τῆς σκέψεως ὠφέλειαν ἐναργῶς
παρίστησι. φησὶ γοῦν 'ἐγὼ δ' ἐσκέφθαι μὲν ὧ ἔν-
25 δρες Ἀθηναῖοι φημι κοῦκ ἂν ἀρνηθεῖν καὶ μεμε-
λετηκέναι γ' ὥς ἐνῆν μάλιστ' ἐμοί· καὶ γὰρ ἂν

12 ὅπου scripsi: ὅποι 16 ὥς — παραδέδοται] De-
mosth. p. 641, 34 23 κατὰ Μειδίον] p. 576, 17 24 ἐν-
δρες add. H 25 καὶ μεμελετηκέναι Demosthenes: κατα-
μεμελετηκέναι

ἄθλιος ἦν, εἰ τοιαῦτα παθὼν καὶ πάσχων ἡμέλουν
 E ὦν περὶ τούτων ἐρεῖν ἔμελλον πρὸς ὑμᾶς. τὸ δὲ
 δεῖν παντάπασιν ἀποδοκιμάζειν τῶν λόγων τὴν ἐτοι-
 μότητα ἢ πάλιν αὖ ταύτην οὐκ ἐπ' ἀξίοις ἀσκεῖν
 οὐ φαίην ἂν ἔγωγε, ἀλλ' ὥς ἐν φαρμάκου μοίρα 5
 τοῦτο ποιητέον ἐστί. μέχρι δὴ τῆς τῶν ἀνδρῶν
 ἡλικίας οὐδὲν ἐκ τοῦ παρατυχόντος ἀξιῶ λέγειν,
 ἀλλ' ὅταν τις ῥιζώσῃ τὴν δύναμιν, τότε τοῦτον τῶν
 καιρῶν καλούντων ἐλευθεριάζειν τοῖς λόγοις προσ-
 ῆκει. ὥσπερ γὰρ οἱ πολὺν χρόνον δεθέντες κἂν εἰ 10
 F λυθεῖεν ὕστερον, ὑπὸ τῆς πολυχρονίου τῶν δεσμῶν
 συνηθείας οὐ δυνάμενοι βαδίζειν ὑποσκελίζονται,
 τὸν αὐτὸν τρόπον οἱ πολλῶ χρόνῳ τὸν λόγον σφίγ-
 ξαντες, κἂν εἴ ποτε ἐκ τοῦ παραχρηῖμα δεήσειεν
 εἰπεῖν, οὐδὲν ἦττον τὸν αὐτὸν τῆς ἐρμηνείας χαρά- 15
 κτῆρα φυλάττουσι. τὸ δ' ἔτι παῖδας ὄντας ἔαν ἐπὶ
 καιροῦ λέγειν ματαιολογίας τῆς ἐσχάτης αἰτίον καθί-
 σταται. ζωγράφος φασὶν ἄθλιος Ἀπελλῇ δεῖξας
 7 εἰκόνα 'ταύτην' ἔφη 'νῦν γέγραφα', ὁ δὲ 'καὶ ἦν μὴ
 λέγῃς' εἶπεν 'οἶδ' ὅτι ταχὺ γέγραπται· θαυμάζω δὲ 20
 πῶς οὐχὶ τοιαύτας πλείους γέγραφας'. ὥσπερ τοίνυν
 (ἐπανάγω γὰρ πρὸς τὴν ἐξ ἀρχῆς τοῦ λόγου ὑπό-
 θεσιν) τὴν θεατρικὴν καὶ παρατρέφωδον, οὕτως αὖ
 πάλιν καὶ τὴν σμικρολογίαν τῆς λέξεως καὶ ταπει-
 νωσιν παραινῶ διευλαβεῖσθαι καὶ φεύγειν· ἡ μὲν 25
 γὰρ ὑπέρογκος ἀπολίτευτός ἐστιν, ἡ δ' ἰσχνὴ λίαν
 ἀνέκπληκτος. καθάπερ δὲ τὸ σῶμα οὐ μόνον ὑγιαίνον

2 πρὸς ὑμᾶς idem: lacuna in libris 8 τοῦτον τῶν
 Herwerdenus: τοῦτον αὐτ τῶν 10 εἰ add. H 19 κἂν
 εἰ μὴ λέγοις H

ἀλλὰ καὶ εὐεκτικὸν εἶναι χρή, καὶ τὸν λόγον ὥσαύ- B
 τως οὐκ ἄνοσον μόνον ἀλλὰ καὶ εὐρωστον εἶναι δεῖ.
 τὸ μὲν γὰρ ἀσφαλὲς ἐπαινεῖται μόνον, τὸ δ' ἐπικίν-
 δυνον καὶ θαυμάζεται. τὴν αὐτὴν δὲ τυγχάνω γνώ-
 5 μὴν ἔχων καὶ περὶ τῆς ἐν τῇ ψυχῇ διαθέσεως. οὔτε
 γὰρ θρασὺν οὔτ' ἄτολμον καὶ καταπλήγῃ προσήκεν
 εἶναι· τὸ μὲν γὰρ εἰς ἀναισχυντίαν, τὸ δ' εἰς ἀνδρα-
 ποδωδίαν περιίσταται· ἔντεχνον δὲ τὸ τὴν μέσῃ ἐν
 ἅπασι τέμνειν ἐμμελές τε. βούλομαι δ', ἕως ἔτι
 10 μέμνημαι τῆς παιδείας, ὥς ἔχω δόξης περὶ αὐτῆς
 εἰπεῖν, ὅτι τὸν μονόκωλον λόγον πρῶτον μὲν ἀμου-
 σίας οὐ μικρὸν ποιοῦμαι τεκμήριον· ἔπειτα δὲ καὶ
 πρὸς τὴν ἄσκησιν ἀψίκορον καὶ πάντῃ ἀνεπίμονον
 εἶναι νομίζω. μονωδία γὰρ ἐν ἅπασι ἐστὶ πλή-
 15 σμιον καὶ πρόσαντες, ἡ δὲ ποικιλία τερπνόν, καθά- C
 περ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, οἷον ἀκούσμασιν ἢ
 θεάμασιν.

10. Δεῖ τοίνυν τὸν παῖδα τὸν ἐλεύθερον μηδε-
 νὸς μηδὲ τῶν ἄλλων τῶν καλουμένων ἐγκυκλίων
 20 παιδευμάτων μήτ' ἀνήκοον μήτ' ἀθέατον εἶναι,
 ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐκ παραδρομῆς μαθεῖν ὥσπερ ἐλ γεύ-
 ματος ἔνεκεν (ἐν ἅπασι γὰρ τὸ τέλειον ἀδύνατον),
 τὴν δὲ φιλοσοφίαν πρεσβεύειν. ἔχω δὲ δι' εἰκόνης
 παραστῆσαι τὴν ἐμαυτοῦ γνώμην· ὥσπερ γὰρ περι-
 25 πλεῦσαι μὲν πολλὰς πόλεις καλόν, ἐνοικῆσαι δὲ τῇ D
 κρατίστῃ χρήσιμον * * ἀστείως δὲ καὶ Βίων ἔλεγεν
 ὁ φιλόσοφος ὅτι ὥσπερ οἱ μνηστῆρες τῇ Πηνελόπῃ

4 αὐτὴν add. H 24 ὥσπερ γὰρ] ὡς ἄρα H 26 lacu-
 nam indicavi

πλησιάζειν μὴ δυνάμενοι ταῖς ταύτης ἐμίγνυντο θε-
 ραπαίναις, οὕτω καὶ οἱ φιλοσοφίας μὴ δυνάμενοι
 κατατυχεῖν ἐν τοῖς ἄλλοις παιδεύμασι τοῖς οὐδενὸς
 ἀξίοις ἑαυτοὺς κατασκελετεύουσι. διὸ δεῖ τῆς ἄλλης
 παιδείας ὥσπερ κεφάλαιον ποιεῖν τὴν φιλοσοφίαν. 5
 περὶ μὲν γὰρ τὴν τοῦ σώματος ἐπιμέλειαν διττὰς
 εὐρον ἐπιστήμας οἱ ἄνθρωποι, τὴν ἰατρικὴν καὶ τὴν
 γυμναστικὴν, ὧν ἡ μὲν τὴν ὑγίειαν, ἡ δὲ τὴν εὐ-
 ξίαν ἐντίθησι. τῶν δὲ τῆς ψυχῆς ἀρρωστημάτων
 καὶ παθῶν ἡ φιλοσοφία μόνη φάρμακόν ἐστι. διὰ 10
 γὰρ ταύτην ἐστι καὶ μετὰ ταύτης γινῶναι τί τὸ κα-
 λὸν τί τὸ αἰσχρόν, τί τὸ δίκαιον τί τὸ ἄδικον, τί
 E τὸ συλλήβδην αἰρετὸν τί τὸ φευκτόν· πῶς θεοὺς πῶς
 γονεῦσι πῶς πρεσβυτέροις πῶς νόμοις πῶς ἀλλοτρίοις
 πῶς ἄρχουσιν πῶς φίλοις πῶς γυναιξὶ πῶς τέκνοις 15
 πῶς οἰκείαις χρηστέον ἐστί· ὅτι δεῖ θεοὺς μὲν σέ-
 βεσθαι, γονεάς δὲ τιμᾶν, πρεσβυτέρους αἰδεῖσθαι,
 νόμοις πειθαρχεῖν, ** ἄρχουσιν ὑπείκειν, φίλους
 ἀγαπᾶν, πρὸς γυναῖκας σωφρονεῖν, τέκνων στερκτι-
 κοὺς εἶναι, δούλους μὴ περιυβριζεῖν· τὸ δὲ μέγιστον, 20
 μήτ' ἐν ταῖς εὐπραγίαις περιχαρεῖς μήτ' ἐν ταῖς συμ-
 φοραῖς περιλύπους ὑπάρχειν, μήτ' ἐν ταῖς ἡδοναῖς
 ἐκλύτους εἶναι μήτ' ἐν ταῖς ὀργαῖς ἐκπαθεῖς καὶ
 F θηριώδεις. ἅπερ ἐγὼ πάντων τῶν ἐκ φιλοσοφίας
 περιγιγνομένων ἀγαθῶν πρεσβύτατα κρίνω. τὸ μὲν 25
 γὰρ εὐγενῶς εὐτυχεῖν ἀνδρός, τὸ δ' ἀνεπιφθόνως
 εὐηνίου ἀνθρώπου, τὸ δὲ τοῖς λογισμοῖς περιεῖναι

7 καὶ τὴν H: καὶ 13 τὸ φευκτόν H: φευκτόν 14
 πῶς ἀλλοτρίοις eliminavit H 18 ante ἄρχουσιν lac. signa
 addidi

τῶν ἡδονῶν σοφοῦ, τὸ δ' ὀργῆς κατακρατεῖν ἀνδρὸς
 οὐ τοῦ τυχόντος ἐστί. τελείους δ' ἀνθρώπους ἡγοῦ-
 μαι τοὺς δυναμένους τὴν πολιτικὴν δύναμιν μίξαι 8
 καὶ κερᾶσαι τῇ φιλοσοφίᾳ, καὶ δεῖν ὄντων μεγί-
 5 στοιν ἀγαθοῦν ἐπηβόλους ὑπάρχειν ὑπολαμβάνω, τοῦ
 τε κοινωφελοῦς βίου πολιτευομένους, τοῦ τ' ἀκύμο-
 νος καὶ γαληνοῦ, διατρέβοντας περὶ φιλοσοφίαν.
 τριῶν γὰρ ὄντων βίων ὧν ὁ μὲν ἐστὶ πρακτικὸς ὁ
 δὲ θεωρητικὸς ὁ δ' ἀπολαυστικὸς, ὁ μὲν ἔκλυτος καὶ
 10 δοῦλος τῶν ἡδονῶν ζῳώδης καὶ μικροπρεπής ἐστίν,
 ὁ δὲ θεωρητικὸς τοῦ πρακτικοῦ διαμαρτάνων ἀνω-
 φελής, ὁ δὲ πρακτικὸς ἀμοιρῆσας φιλοσοφίας ἄμου-
 σος καὶ πλημμελής. πειρατέον οὖν εἰς δύναμιν καὶ
 τὰ κοινὰ πράττειν καὶ τῆς φιλοσοφίας ἀντιλαμβά- B
 15 νεσθαι κατὰ τὸ παρεῖκον τῶν καιρῶν. οὕτως ἐπολι-
 τεύσατο Περικλῆς, οὕτως Ἀρχύτας ὁ Ταραντῖνος,
 οὕτω Δίων ὁ Συρακόσιος, οὕτως Ἐπαμεινώνδας ὁ
 Θηβαῖος, ὧν ἕτερος Πλάτωνος ἐγένετο συνουσιαστής.
 καὶ περὶ μὲν παιδείας οὐκ οἶδ' ὅτι δεῖ πλείονα λέ-
 20 γοντα διατρέβειν· πρὸς δὲ τοῖς εἰρημένοις χρήσιμον,
 μᾶλλον δὲ ἀναγκαῖόν ἐστι μὴδὲ τῆς τῶν παλαιῶν
 συγγραμμάτων κτήσεως ὀλιγώρως ἔχειν, ἀλλὰ καὶ
 τούτων ποιεῖσθαι συλλογὴν κατὰ τὸ γεωργῶδες.
 τὸν γὰρ αὐτὸν τρόπον ὄργανον τῆς παιδείας ἢ χρῆσις
 25 τῶν βιβλίων ἐστί, καὶ ἀπὸ πηγῆς τὴν ἐπιστήμην
 τηρεῖν συμβέβηκεν.

11. Οὐ τοίνυν ἄξιον οὐδὲ τὴν τῶν σωμαμάτων C

1 σοφοῦ Heusingerius: σοφῶν 18 ἕτερος W: ἐνᾶτερος
 25 πηγῆς] ταύτης?

ἀγωνίαν παρορᾶν, ἀλλὰ πέμποντας εἰς παιδοτρίβου
 τοὺς παῖδας ἱκανῶς ταῦτα διαπονεῖν, ἅμα μὲν τῆς
 τῶν σωμάτων εὐρυθυμίας ἔνεκεν, ἅμα δὲ καὶ πρὸς
 ῥώμην· καλοῦ γὰρ γήρως θεμέλιος ἐν παισὶν ἡ τῶν
 σωμάτων εὐεξία. καθάπερ οὖν ἐν εὐδία τὰ πρὸς τὸν 5
 χεῖμῶνα προσῆκε παρασκευάζειν, οὕτως ἐν νεότητι
 τὴν εὐταξίαν καὶ τὴν σωφροσύνην ἐφόδιον εἰς τὸ
 γήρας ἀποτίθεσθαι. οὕτω δὲ δεῖ ταμιεύεσθαι τὸν
 D τοῦ σώματος πόνον, ὥς μὴ καταξήρους γινομένους
 πρὸς τὴν τῆς παιδείας ἐπιμέλειαν ἀπαγορεύειν· κατὰ 10
 γὰρ Πλάτωνα ὕπνοι καὶ κόποι μαθημασι πολέμιοι.
 καὶ τί ταῦτα; ἀλλ' ὕπερ πάντων ἐστὶ κυριώτατον τῶν
 εἰρημένων σπεύδω λέγειν. πρὸς γὰρ τοὺς στρατιω-
 τικοὺς ἀγῶνας τοὺς παῖδας ἀσκητέον ἐν ἀκοντισμοῖς
 αὐτοὺς καταθλοῦντας καὶ τοξεύειν καὶ θήραις. 'τὰ' 15
 γὰρ 'τῶν ἡττωμένων' ἐν ταῖς μάχαις 'ἀγαθὰ τοῖς
 νικῶσιν ἀθλα πρόκειται'. πόλεμος δ' ἐσκιατραφημέ-
 νην σωμάτων ἔξιν οὐδέχεται, ἰσχνὸς δὲ στρατιώ-
 της πολεμικῶν ἀγώνων ἐθὺς ἀθλητῶν καὶ πολεμίων
 E φάλαγγας διωθεῖ. τί οὖν ἂν τις εἴποι; σὺ δὲ δὴ περὶ 20
 τῆς ἐλευθέρων ἀγωγῆς ὑποσχόμενος παραγγέλματα
 δώσειν ἔπειτα φαίνῃ τῆς μὲν τῶν πενήτων καὶ δη-
 μοτικῶν παραμελῶν ἀγωγῆς, μόνοις δὲ τοῖς πλου-
 σίοις ὁμονοεῖς τὰς ὑποθήκας διδόναι. πρὸς οὓς οὐ
 χαλεπὸν ἀπαντῆσαι. ἐγὼ γὰρ μάλιστ' ἂν βουλοίμην 25
 πᾶσι κοινῇ χρήσιμον εἶναι τὴν ἀγωγὴν· εἰ δέ τινες

4 ἡ ἐν παισὶν τῶν H 12 καὶ τί ταῦτα;] καὶ ταῦτα
 μὲν τοιαῦτα Emperius 15 τὰ γὰρ] Xen. Cyr. II 3 2
 19 καὶ ἀθλητῶν πολεμίων? 23 παραμελεῖν W 24 ὁμο-
 νοεῖς] ἐμμελεῖς? cf. p. 4 c

ἐνδεῶς τοῖς ἰδίοις πράττοντες ἀδυνατήσουσι τοῖς
 ἑμοῖς χρησθαι παραγγέλμασι, τὴν τύχην αἰτιάσθω-
 σαν, οὐ τὸν ταῦτα συμβουλευόντα. πειρατέον μὲν
 οὖν εἰς δύναμιν τὴν κρατίστην ἀγωγὴν ποιεῖσθαι
 5 τῶν παίδων καὶ τοῖς πένησιν· εἰ δὲ μή, τῇ γε δυ-
 νατῇ χρηστέον. καὶ ταῦτα μὲν δὴ τῷ λόγῳ παρεφορ- F
 τισάμην, ἵν' ἐφεξῆς καὶ τᾶλλα τὰ φέροντα πρὸς τὴν
 ὀρθὴν τῶν νέων ἀγωγὴν συνάψω.

12. Κἀκεῖνό φημι, δεῖν τοὺς παῖδας ἐπὶ τὰ καλὰ
 10 τῶν ἐπιτηδευμάτων ἔγειν παραινέσεσι καὶ λόγοις,
 μὴ μὰ Δία πληγαῖς μηδ' αἰκισμοῖς. δοκεῖ γάρ που
 ταῦτα τοῖς δούλοις μᾶλλον ἢ τοῖς ἐλευθέροις πρέ-
 πειν· ἀποναρκῶσι γὰρ καὶ φρίττουσι πρὸς τοὺς πό-
 νους, τὰ μὲν διὰ τὰς ἀλγηδόνας τῶν πληγῶν, τὰ
 15 δὲ καὶ διὰ τὰς ὕβρεις. ἔπαινοι δὲ καὶ ψόγοι πάσης
 εἰσὶν αἰκίας ὠφελιμώτεροι τοῖς ἐλευθέροις, οἳ μὲν 9
 ἐπὶ τὰ καλὰ παρορμῶντες οἱ δ' ἀπὸ τῶν αἰσχυρῶν
 ἀνείργοντες. δεῖ δ' ἐναλλάξ καὶ ποικίλως χρησθαι
 ταῖς ἐπιπλήξεσι καὶ τοῖς ἐπαίνοις, κἀπειδὴν ποτε
 20 θρασύνονται, ταῖς ἐπιπλήξεσιν ἐν αἰσχύνῃ ποιεῖσθαι,
 καὶ πάλιν ἀνακαλεῖσθαι τοῖς ἐπαίνοις καὶ μιμεῖσθαι
 τὰς τίτιδας, αἵτινες ἐπειδὴν τὰ παιδία κλαυθμυρί-
 σωσιν, εἰς παρηγορίαν πάλιν τὸν μαστὸν ὑπέχουσιν.
 δεῖ δ' αὐτοὺς μηδὲ τοῖς ἐγκωμίοις ἐπαίρειν καὶ φυ-
 25 σᾶν· χαυνοῦνται γὰρ ταῖς ὑπερβολαῖς τῶν ἐπαίνων
 καὶ θρούπτονται.

13. Ἦδη δέ τινας ἐγὼ εἶδον πατέρας, οἷς τὸ B
 λίαν φιλεῖν τοῦ μὴ φιλεῖν αἵτιον κατέστη. τί οὖν

20 θρασύνονται H: εὐφρανῶνται 23 πάλιν delevit H

ἐστὶν ὃ βούλομαι λέγειν, ἵνα τῷ παραδείγματι φω-
 τεινότερον ποιήσω τὸν λόγον; πεισύνοντες γὰρ τοὺς
 παῖδας ἐν πᾶσι τάχιον πρωτεύσαι πόνοις αὐτοῖς
 ὑπερμέτρους ἐπιβάλλουσιν, οἷς ἀπαυδῶντες ἐκπί-
 πτουσι, καὶ ἄλλως βαρυνόμενοι ταῖς κακοπαθείαις ⁵
 οὐ δέχονται τὴν μάθησιν εὐημέως. ὥσπερ γὰρ τὰ
 φυτὰ τοῖς μὲν μετρίοις ὕδασι τρέφεται, τοῖς δὲ πολ-
 λοῖς πνίγεται, τὸν αὐτὸν τρόπον ψυχὴ τοῖς μὲν συμ-
 μέτροις αὖξεται πόνοις, τοῖς δ' ὑπερβάλλουσι βαπτί-
 C ζεται. δοτέον οὖν τοῖς παισὶν ἀναπνοὴν τῶν συνεχῶν ¹⁰
 πόνων, ἐνθυμουμένους ὅτι πᾶς ὁ βίος ἡμῶν εἰς
 ἅνεσιν καὶ σπουδὴν διήρηται. καὶ διὰ τοῦτ' οὐ μόν-
 ον ἐργήγορσις ἀλλὰ καὶ ὕπνος εὐρέσθῃ, οὐδὲ πόλε-
 μος ἀλλὰ καὶ εἰρήνη, οὐδὲ χειμῶν ἀλλὰ καὶ εὐδία,
 οὐδ' ἐνεργοὶ πράξεις ἀλλὰ καὶ ἑορταί. συνελόντι δ' ¹⁵
 εἰπεῖν ἢ ἀνάπαισις τῶν πόνων ἐστὶν ἄρτυμα. καὶ
 οὐκ ἐπὶ τῶν ζώων μόνων τοῦτ' ἂν ἴδοι τις γινώ-
 μενον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων· καὶ γὰρ τὰ τόξα
 καὶ τὰς λύρας ἀνίεμεν, ἵν' ἐπιτεῖναι δυνηθῶμεν.
 καθύλου δὲ σφύζεται σῶμα μὲν ἐνδεία καὶ πληρώσει, ²⁰
 ψυχὴ δ' ἀνέσει καὶ πόνῳ. ἄξιον δ' ἐπιτιμᾶν τῶν
 D πατέρων ἐνίοις, οἵτινες παιδαγωγοῖς καὶ διδασκάλοις
 ἐπιτρέψαντες τοὺς υἱεῖς αὐτοὶ τῆς τούτων μαθήσεως
 οὔτ' αὐτόπται γίνονται τὸ παράπαν οὔτ' αὐτήκοοι,
 πλεῖστον τοῦ δέοντος ἁμαρτάνοντες. αὐτοὺς γὰρ ²⁵
 παρ' ὀλίγας ἡμέρας δεῖ δοκιμασίαν λαμβάνειν τῶν
 παιδων, ἀλλὰ μὴ τὰς ἐλπίδας ἔχειν ἐν μισθωτοῦ
 διαθέσει· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι πλείονα ποιήσονται τὴν

ἐπιμέλειαν τῶν παίδων, μέλλοντες ἐκάστοτε διδόναι
 τὰς εὐθύνας. κἀνταῦθα δὴ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ ἵππο-
 κόμου χάριεν, ὥς οὐδὲν οὕτω πιαίνει τὸν ἵππον ὥς
 βασιλέως ὀφθαλμός. πάντων δὲ μάλιστα τὴν μνή-
 5 μην τῶν παίδων ἀσκεῖν καὶ συνεθίζειν· αὕτη γὰρ Ε
 ὥσπερ τῆς παιδείας ἐστὶ ταμειον, καὶ διὰ τοῦτο
 μητέρα τῶν Μουσῶν ἐμυθολόγησαν εἶναι τὴν Μνη-
 μοσύνην, ἀνιπτόμενοι καὶ παραδηλοῦντες ὅτι οὕτως
 οὐδὲν γεννᾷν καὶ τρέφειν ὥς ἡ μνήμη πέφυκε. καὶ
 10 τοίνυν ταύτην κατ' ἀμφοτέρας ἐστὶν ἀσκητέον, εἴτ'
 ἐκ φύσεως μνήμονες εἶεν οἱ παῖδες, εἴτε καὶ τοῦ-
 ναντίον ἐπιλήσμονες. τὴν γὰρ πλεονεξίαν τῆς φύσεως
 ἐπιρρώσομεν, τὴν δ' ἔλλειψιν ἀναπληρώσομεν· καὶ
 οἱ μὲν τῶν ἄλλων ἔσονται βελτίους, οἱ δ' ἑαυτῶν.
 15 τὸ γὰρ Ἑσιόδειον καλῶς εἴρηται
 'εἰ γὰρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθεῖο
 καὶ θαμὰ τοῦθ' ἔρδοις, τάχα κεν μέγα καὶ τὸ F
 γένοιτο.'

μὴ λανθανέτω τοίνυν μηδὲ τοῦτο τοὺς πατέρας, ὅτι
 20 τὸ μνημονικὸν τῆς μαθήσεως μέρος οὐ μόνον πρὸς
 τὴν παιδείαν ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς τοῦ βίου πράξεις
 οὐκ ἐλαχίστην συμβάλλεται μοῖραν. ἡ γὰρ τῶν γεγε-
 νημένων πράξεων μνήμη τῆς περὶ τῶν μελλόντων
 εὐβουλίας γίγνεται παράδειγμα.
 25 14. Καὶ μέντοι καὶ τῆς αἰσχρολογίας ἀπακτέον
 τοὺς υἱεῖς· 'λόγος γὰρ ἔργου σκιῇ' κατὰ Δημόκρι-
 τον. εἰτά γε μὴν ἐντενκτικούς αὐτοὺς εἶναι παρὰ- 10

2 τὸ ῥηθὲν] Xen. Oecon. XII 20   9 οὐδὲν] add. τὴν
 παιδείαν W   15 Ἑσιόδειον] OD 361

σκευαστέον καὶ φιλοπροσηγόρους· οὐδὲν γὰρ ὡς τὰ ἀνέντευκτα τῶν ἡθῶν ἐστὶν οὕτως ἀξιολίμητον. ἔτι τοίνυν οἱ παῖδες ἀμισεῖς γίγνονται ἂν τοῖς συνοῦσι μὴ παντελῶς ἐν ταῖς ζητήσεσιν ἀπαρχώρητοι γιγνόμενοι· οὐ γὰρ τὸ νικᾶν μόνον ἀλλὰ καὶ τὸ ἡττᾶσθαι 5 ἐπίστασθαι καλὸν ἐν οἷς τὸ νικᾶν βλαβερόν. ἔστι γὰρ ὡς ἀληθῶς καὶ νίκη Καδμεία. ἔχω δὲ μάρτυρα τούτου Εὐριπίδην τὸν σοφὸν ἐπαγαγέσθαι λέγοντα

B ὁδοῖν λεγόντοιν, θατέρου θυμουμένου,
 ὁ μὴ ἀντιτείνων τοῖς λόγοις σοφώτερος'. 10

ἂ τοίνυν τῶν εἰρημένων οὐδενὸς ἡττόν ἐστὶν ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐπιτηδευτέα τοῖς νέοις καὶ δὴ λεκτέον. ταῦτα δ' ἐστὶ τὸ τὸν βίον ἀτύφωτον ἀσκεῖν, τὸ τὴν γλῶτταν κατέχειν, τὸ τῆς ὀργῆς ὑπεράνω γίνεσθαι, τὸ τῶν χειρῶν κρατεῖν. τούτων ἕκαστον ἡλικίον ἐστὶ 15 σκεπτέον· ἔσται δ' ἐπὶ παραδειγματῶν γνωριμώτερα. οἷον ἴν' ἀπὸ τοῦ τελευταίου πρῶτον ἄρξωμαι, τὰς χειρὰς τινες ὑποσχόντες λήμμασιν ἀδίκους τὴν δόξαν τῶν προβεβιωμένων ἐξέχεαν· ὡς Γύλιππος ὁ Λακε-

C δαιμόνιος τὰ σακκία τῶν χρημάτων παραλύσας φυ- 20 γὰς ἀπηλάθῃ τῆς Σπάρτης. τό γε μὴν ἀόργητον ἀνδρός ἐστὶ σοφοῦ. Σωκράτης μὲν γάρ, λακτίσαντος αὐτὸν νεανίσκου θρασέος μάλα καὶ βδελυροῦ, τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ὄρων ἀγανακτοῦντας καὶ σφαδάζοντας ὡς καὶ διώκειν αὐτὸν ἐθέλειν, ἅρ' ἔφησε 'καὶ εἴ 25 μ' ὄνος ἐλάκτισεν, ἀντιλακτίσαι τοῦτον ἡξιώσατ' ἂν;' οὐ μὴν ἐκείνός γε παντελῶς κατεπροῖξατο, πάν-

9 Nauck. p. 445 11 οὐδενὸς ἡττόν ἐστὶν] οὐδὲν ἡτ-
 τον H 13 τὸ τὸν Meziriacus: τὸν

των δ' αὐτὸν ὀνειδιζόντων καὶ λακτιστὴν ἀποκαλούν-
των ἀπήγξατο. Ἀριστοφάνους δέ, ὅτε τὰς Νεφέλας
ἐξέφερε, παντοίως πᾶσαν ὕβριν αὐτοῦ κατασκεδαν-
νύντος, καὶ τινος τῶν παρόντων 'κᾶτα τοιαῦτ' ἀνα-
5 κωμωδοῦντος οὐκ ἀγανακτεῖς' εἰπόντος 'ὦ Σώκρατες;
'μὰ Δί' οὐκ ἔγωγ'' ἔφησεν. 'ὥς γὰρ ἐν συμποσίῳ D
μεγάλῳ τῷ θεάτρῳ σκώπτομαι'. ἀδελφὰ τούτοις καὶ
σύζυγα φανήσονται πεποιηκότες Ἀρχύτας ὁ Ταραν-
τῖνος καὶ Πλάτων. ὁ μὲν γὰρ ἐπανελθὼν ἀπὸ τοῦ
10 πολέμου (στρατηγῶν δ' ἐτύγχανε) γῆν καταλαβὼν
κεχερσωμένην, τὸν ἐπίτροπον καλέσας αὐτῆς 'ῥμωξας
ἄν' ἔφησεν 'εἰ μὴ λίαν ὠργιζόμεν'. Πλάτων δὲ δούλῳ
λίχνῳ καὶ βδελυρῷ θυμωθεὶς, τὸν τῆς ἀδελφῆς υἱὸν
Σπεύσιππον καλέσας 'τοῦτον' ἔφησεν ἀπελθὼν 'κρό-
15 τησον· ἐγὼ γὰρ πάνυ θυμοῦμαι'. χαλεπὰ δὲ ταῦτα
καὶ δυσμίμητα φαίη τις ἔν. οἶδα κἀγώ. πειρατέον
οὖν εἰς ὅσον οἶόν τ' ἐστὶ τούτοις παραδείγμασι χρω- E
μένους τὸ πολὺ τῆς ἀκρατοῦς καὶ μαινομένης ὑφαι-
ρεῖν ὀργῆς· οὐδὲ γὰρ ἐς τᾶλλα ἐνάμιλλοι ταῖς ἐκεί-
20 νων ἐσμὲν οὔτ' ἐμπειρίαις οὔτε καλοκαγαθίαις. ἀλλ'
οὐδὲν ἥττον ἐκείνων, ὥσπερ θεῶν ἱεροφάνται καὶ
δαδούχοι τῆς σοφίας ὄντες, ὅσαπέρ ἐστίν ἐν δυνατῷ,
ταῦτα μιμεῖσθαι καὶ περικνίζειν ἐπιχειροῦμεν. τὸ
τοίνυν τῆς γλώττης κρατεῖν (περὶ τούτου γάρ, ὥσπερ
25 ὑπεθέμην, εἰπεῖν λοιπόν) εἴ τις μικρὸν καὶ φαῦλον
ὑπείληφε, πλεῖστον διαμαρτάνει τῆς ἀληθείας. σο-
φὸν γὰρ εὐκαιρὸς σιγῇ καὶ παντὸς λόγου κρεῖττον.

4 κᾶτα scripsi: κατὰ 7 τούτοις] δὲ τούτοις H 14
κρότήσον] κόλασον Heusingerus

F καὶ διὰ τοῦτό μοι δοκεῖ τὰς μυστηριώδεις τελετὰς
 οἱ παλαιοὶ κατέδειξαν, ἵν' ἐν ταύταις σιωπᾶν ἐπι-
 σθέντες ἐπὶ τὴν τῶν ἀνθρωπίνων μυστηρίων πίστιν
 τὸν ἀπὸ τῶν θεῶν μεταφέρωμεν φόβον. καὶ γὰρ αὖ
 σιωπήσας μὲν οὐδεὶς μετενόησε, λαλήσαντες δὲ παμ- 5
 πληθεῖς. καὶ τὸ μὲν σιγηθὲν ἐξειπεῖν ῥάδιον, τὸ δὲ
 ῥηθὲν ἀναλαβεῖν ἀδύνατον. μυρίους δ' ἔγωγ' οἷδ'
 ἀκούσας ταῖς μεγίσταις συμφοραῖς περιπεσόντας διὰ
 11 τὴν τῆς γλώττης ἀκρασίαν. ὧν τοὺς ἄλλους παρὰ-
 λιπὼν ἐνὸς ἢ δυεῖν τύπου ἔνεκεν ἐπιμνησθήσομαι. 10
 τοῦ γὰρ Φιλαδέλφου γήμαντος τὴν ἀδελφὴν Ἀρσι-
 νόην Σωτάδης εἰπὼν

'εἰς οὐχ ὁσίην τρυμαλιὴν τὸ κέντρον ὦθεῖς'
 ἐν δεσμοτηρίῳ πολλοὺς κατεσάπη χρόνους καὶ τῆς
 ἀκαίρου λαλιᾶς οὐ μεμπτήν ἔδωκε δίκην, ἵνα δὲ 15
 γέλωτα παράσχη τοῖς ἄλλοις, αὐτοὺς πολλὸν χρόνον
 ἔκλαυσεν. ἐνάμιλλα δὲ τούτοις καὶ σύζυγα καὶ Θεό-
 κριτος ὁ σοφιστὴς εἶπέ τε καὶ ἔπαθε, καὶ πολὺν δει-
 νότερά. Ἀλεξάνδρου γὰρ πορφυρᾶς ἐσθῆτας κελεύ-
 20 B σαντος κατασκευάζειν τοὺς Ἕλληνας, ἵν' ἐπανελθὼν 20
 τὰ ἐπινίκια τοῦ πολέμου τοῦ κατὰ τῶν βαρβάρων
 θύσεις, καὶ τῶν ἐθνῶν κατὰ κεφαλὴν εἰσφερόντων
 ἄργυρον 'πρότερον μὲν' ἔφησεν ἡμφισβήτητον, νῦν
 δ' ἥσθημαι σαφῶς ὅτι ὁ 'πορφύρεος' Ὀμήρου 'θά-
 νατος' οὗτός ἐστιν'. ἐξ ὧν ἐχθρὸν ἐκτίσματο τὸν 25
 Ἀλέξανδρον. Ἀντίγονον δὲ τὸν βασιλέα τῶν Μακε-
 δόνων ἐτερόφθαλμον ὕντα τὴν πῆρωσιν προφέρων
 εἰς οὐ μετρίαν ὀργὴν κατέστησε. τὸν γὰρ ἀρχιμά-

14 πολλὸν κατεσάπη χρόνον H 16 πολλὸν χρόνον del. H

γειρον Εὐτροπίωνα γεγενημένον ἐν τάξει πέμψας
 παραγενέσθαι πρὸς αὐτὸν ἡξίου καὶ λόγον δοῦναι
 καὶ λαβεῖν. ταῦτα δ' ἀπαγγέλλοντος ἐκείνου πρὸς C
 αὐτὸν καὶ πολλάκις προσιόντος 'εὖ οἶδ' ἔφησεν ὅτι
 5 ὦμόν με θέλεις τῷ Κύκλωπι παραθεῖναι', ὀνειδίζων
 τὸν μὲν ὅτι πηρός, τὸν δ' ὅτι μάγειρος ἦν. κἀκεῖ-
 νος 'τοιγαροῦν' εἰπὼν τὴν κεφαλὴν οὐχ ἔξεις ἀλλὰ
 τῆς ἀθυροστομίας ταύτης καὶ μανίας δώσεις δίκην',
 ἀπήγγειλε τὰ εἰρημένα τῷ βασιλεῖ, ὁ δὲ πέμψας
 10 ἀνείλε τὸν Θεόκριτον. παρὰ πάντα δὲ ταῦτα, ὅπερ
 ἐστὶν ἱεροπρεπέστατον, ἐθίζειν τοὺς παῖδας τῷ τά-
 ληθῇ λέγειν· τὸ γὰρ ψεύδεσθαι δουλοπρεπὲς καὶ
 πᾶσιν ἀνθρώποις ἄξιον μισεῖσθαι καὶ οὐδὲ μετρίοις
 δούλοις συγγνωστόν.

15 15. Ταῦτα μὲν οὖν οὐκ ἐνδοιάσας οὐδὲ μελλήσας D
 περὶ τῆς τῶν παιδῶν εὐκοσμίας καὶ σωφροσύνης
 διείλεγμαι· περὶ δὲ τοῦ ῥηθῆσεσθαι μέλλοντος ἀμ-
 φίδοξός εἰμι καὶ διχογνώμων, καὶ τῇδε κἀκεῖσε
 μετακλίνων ὥς ἐπὶ πλάστιγγος πρὸς οὐδέτερον ῥέψαι
 20 δύναιμαι, πολὺς δ' ὄκνος ἔχει με καὶ τῆς εἰσηγήσεως
 καὶ τῆς ἀποτροπῆς τοῦ πράγματος. ἀποτολμητέον
 δ' οὖν ὅμως εἰπεῖν αὐτό. τί οὖν τοῦτ' ἐστί; πότερα
 δεῖ τοὺς ἐρῶντας τῶν παιδῶν ἔαν τούτοις συνεῖναι
 καὶ συνδιατρίβειν, ἢ τούναντίον εἰργεῖν αὐτοὺς καὶ E
 25 ἀποσοβεῖν τῆς πρὸς τούτους ὁμιλίας προσῆκεν; ὅταν
 μὲν γὰρ ἀποβλέψω πρὸς τοὺς πατέρας τοὺς αὐθε-
 κάστους καὶ τὸν τρόπον ὁμφακίας καὶ στρυφνοῦς,
 οἳ τῶν τέκνων ὕβριν οὐκ ἀνεκτὴν τὴν τῶν ἐρῶντων
 ὁμίλιαν ἡγοῦνται, εὐλαβοῦμαι ταύτης εἰσηγητῆς

γενέσθαι καὶ σύμβουλος. ὅταν δ' αὖ πάλιν ἐνθυ-
μηθῶ τὸν Σωκράτη τὸν Πλάτωνα τὸν Ξενοφῶντα
τὸν Αἰσχίνην τὸν Κέβητα, τὸν πάντα χορὸν ἐκείνων
τῶν ἀνδρῶν οἱ τοὺς ἄρρενας ἐδοκίμασαν ἔρωτας καὶ
τὰ μειράκια προήγαγον ἐπὶ τε παιδείαν καὶ δημα- 5
γωγίαν καὶ τὴν ἀρετὴν τῶν τρόπων, πάλιν ἕτερος
F γίγνομαι καὶ κάμπτομαι πρὸς τὸν ἐκείνων τῶν ἀν-
δρῶν ζῆλον. μαρτυρεῖ δὲ τούτοις Εὐριπίδης οὕτω
λέγων

‘ἄλλ’ ἔστι δὴ τις ἄλλος ἐν βροτοῖς ἔρως 10
ψυχῆς δικαίας σώφρονός τε ἀγαθῆς’.

τὸ δὲ τοῦ Πλάτωνος σπουδῇ καὶ χαριεντισμῷ μεμιγ-
μένον οὐ παρὰ λειπτέον. ἐξεῖναι γάρ φησι δεῖν τοῖς
ἀριστεύσασιν ὃν ἂν βούλωνται τῶν καλῶν φιλεῖν.
τοὺς μὲν οὖν τῆς ὥρας ἐπιθυμοῦντας ἀπελαύνειν 15
προσῆκε, τοὺς δὲ τῆς ψυχῆς ἐραστὰς ἐγκρίνειν κατὰ
τὸ σύνολον. καὶ τοὺς μὲν Θήβησι καὶ τοὺς ἐν Ἡλιδι
12 φευκτέον ἔρωτας καὶ τὸν ἐν Κρήτῃ καλούμενον ἀρ-
παγμόν, τοὺς δ' Ἀθήνησι καὶ τοὺς ἐν Λακεδαιμόνι
ζηλωτέον. 20

16. Περὶ μὲν οὖν τούτων, ὅπως ἕκαστος αὐτὸς
ἑαυτὸν πέπεικεν, οὕτως ὑπολαμβάνεται· ἐγὼ δ' ἐπειδὴ
περὶ τῆς τῶν παίδων εὐταξίας εἴρηκα καὶ κοσμιότη-
τος, καὶ ἐπὶ τὴν τῶν μειρακίων ἡλικίαν ἤδη μετα-
βῆσομαι καὶ μικρὰ παντάπασιν λέξω. πολλάκις γὰρ 25
κατεμемψάμην τοὺς μοχθηρῶν ἐθῶν γεγονότας εἰς-
ηγητάς, οἵτινες τοῖς μὲν παισὶ παιδαγωγούς καὶ

10 Nauck. p. 367
17 ἐν add. H

12 Πλάτωνος] Rep. p. 468 b

διδασκάλους ἐπέστησαν, τὴν δὲ τῶν μειρακίων ὁρμὴν
 ἄφρετον εἶασαν νέμεσθαι, δέον αὖ τὸνναντίον πλείω B
 τῶν μειρακίων ποιεῖσθαι τὴν εὐλάβειαν καὶ φυλακὴν
 ἢ τῶν παίδων. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὅτι τὰ μὲν τῶν
 5 παίδων πλημμελήματα μικρὰ καὶ παντελῶς ἐστὶν
 ἰάσιμα, παιδαγωγῶν ἕως ὀλιγωρία καὶ διδασκάλων
 παραγωγὴ καὶ ἀνηκουστία· τὰ δὲ τῶν ἤδη νεανι-
 σκευομένων ἀδικήματα πολλάκις ὑπερφυᾷ γίνεται
 καὶ σχέτλια, ἀμετρία γαστρὸς καὶ κλοπαὶ πατρῶων
 10 χρημάτων καὶ κύβοι καὶ κῶμοι καὶ πότοι καὶ παρ-
 θένων ἔρωτες καὶ γυναικῶν οἰκοφθοραὶ γαμετῶν.
 οὐκοῦν τὰς τούτων ὁρμὰς ταῖς ἐπιμελείαις δεσμεύειν
 καὶ κατέχειν προσήκεν. ἀταμίευτον γὰρ τῶν ἡδονῶν C
 ἢ ἀκμὴ καὶ σκιρτητικὸν καὶ χαλινοῦ δεόμενον, ὥσθ'
 15 οἱ μὴ τῆς ἡλικίας ταύτης ἐρρωμένως ἀντιλαμβανό-
 μενοι τῇ ἀνοίᾳ διδόασιν ἕξουσίαν ἐπὶ τὰ ἀδικήματα.
 ἔδει τοίνυν τοὺς ἔμφρονας πατέρας παρὰ τοῦτον
 μάλιστα τὸν καιρὸν φυλάττειν ἐργηγορέναι σωφρονί-
 ζειν τοὺς μειρακίσκους διδάσκοντας ἀπειλοῦντας δεο-
 20 μένους, παραδείγματα δεικνύντας τῶν διὰ φιληδονίαν
 μὲν συμφοραῖς περιπεσόντων διὰ δὲ καρτερίαν ἔπαι-
 νον καὶ δόξαν ἀγαθὴν περιποιησαμένων. δύο γὰρ
 ταῦθ' ὥσπερ εἰ στοιχεῖα τῆς ἀρετῆς ἐστίν, ἑλπίς τε
 τιμῆς καὶ φόβος τιμωρίας· ἡ μὲν γὰρ ὁρμητικωτέ- D
 25 ρους πρὸς τὰ κάλλιστα τῶν ἐπιτηδευμάτων ἢ δ' ὀκνη-
 ροὺς πρὸς τὰ φαῦλα τῶν ἔργων ἀπεργάζεται.

17. Καθόλου δ' ἀπείργειν προσήκει τοὺς παῖδας
 τῆς πρὸς τοὺς πονηροὺς ἀνθρώπους συνουσίας· ἀπο-

φέρονται γάρ τι τῆς τούτων κακίας. τοῦτο δὲ παρήγ-
 γειλε καὶ Πυθαγόρας αἰνίγμασιν ἅπερ ἐγὼ παραθεῖς
 ἐξηγήσομαι· καὶ γὰρ ταῦτα πρὸς ἀρετῆς κτῆσιν συμ-
 βάλλεται βροτῆν οὐκ ἐλαχίστην. οἷον 'μὴ γεύεσθαι
 μελανούρων', τουτέστι μὴ συνδιατρίβειν μέλασιν ὅ
 ἀνθρώποις διὰ κακοήθειαν. 'μὴ ξυγὸν ὑπερβαίνειν,'
 E τουτέστιν ὅτι δεῖ τῆς δικαιοσύνης πλεῖστον ποιεῖσθαι
 λόγον καὶ μὴ ταύτην ὑπερβαίνειν. 'μὴ ἐπὶ χοίνικος
 καθίσαι,' ἥτοι φεύγειν ἀργίαν καὶ προνοεῖν ὅπως
 τὴν ἀναγκαίαν παρασκευάσομεν τροφήν. 'μὴ παντὶ 10
 ἐμβάλλειν δεξιάν,' ἀντὶ τοῦ προχείρωσ οὐ δεῖ συναλ-
 λάσσειν. 'μὴ φορεῖν στενὸν δακτύλιον,' ὅτι δεῖ τὸν
 βίον ἐπιτηδεύειν ὥς μὴ δεῖν αὐτόν. 'πῦρ σιδήρῳ μὴ
 σκαλεῖν,' ἀντὶ τοῦ θυμούμενον μὴ ἐρεθίζειν· οὐ
 γὰρ προσῆκεν, ἀλλ' ὑπείκειν τοῖς ὀργιζομένοις. 'μὴ 15
 ἐσθίειν καρδίαν,' ἥτοι μὴ βλάπτειν τὴν ψυχὴν ταῖς
 φροντίσιν αὐτὴν κατατρύχοντα. 'κνᾶμων ἀπέχε-
 F σθαι,' ὅτι οὐ δεῖ πολιτεύεσθαι· κυαμενται γὰρ ἧσαν
 ἔμπροσθεν αἱ ψηφοφορίαι δι' ὧν πέρας ἐπετίθεσαν
 ταῖς ἀρχαῖς. 'σιτίον εἰς ἀμίδα μὴ ἐμβάλλειν·' ἐπι- 20
 σημαίνει γὰρ ὅτι εἰς πονηρὰν ψυχὴν ἀστεῖον λόγον
 ἐμβάλλειν οὐ προσῆκεν· ὁ μὲν γὰρ λόγος τροφὴ
 διανοίας ἐστὶ, τοῦτον δ' ἀκάθαρτον ἢ πονηρίᾳ ποιεῖ
 τῶν ἀνθρώπων. 'μὴ ἐπιστρέφεσθαι ἐπὶ τοὺς ὄρους
 ἐλθόντας,' τουτέστι μέλλοντας ἀποθνήσκειν καὶ τὸν 25
 ὄρον τοῦ βίου πλησίον ὄντα ὀρῶντας φέρειν εὐκό-
 λως καὶ μὴ ἀθυμεῖν. ἀνακάμψω δ' ἐπὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς

10 corr. H: παρασκευάσωμεν 13 ὥς μὴ δεῖν scripsi:
 καὶ μὴ δεῖν δεσμῷ προσάπτειν 16 ἥτοι add. H ex Man-
 tissa Provv. apud Leutschium vol. 2 p. 760

τοῦ λόγου ὑπόθεσιν· ἀπάντων γὰρ ὅπερ ἔφην τῶν
 πονηρῶν ἀνθρώπων ἀπάγειν δεῖ τοὺς παῖδας, μά-
 λιστα δὲ τῶν κολάκων. ὅπερ γὰρ πολλάκις καὶ πρὸς 13
 πολλοὺς τῶν πατέρων διατελῶ λέγων, καὶ νῦν ἄν
 5 εἴποιμι. γένος οὐδέν ἐστιν ἐξωλέεστερον οὐδὲ μάλ-
 λον καὶ θᾶττον ἐκτραχηλίζον νεότητα τῶν κολάκων,
 οἳ καὶ τοὺς πατέρας καὶ τοὺς παῖδας προρορίζους
 ἐκτρέβουσι, τῶν μὲν τὸ γῆρας ἐπίλυπον, τῶν δὲ τὴν
 νεότητα ποιοῦντες, τῶν δὲ συμβουλευμάτων δέλεαρ
 10 ἀφύλακτον προτείνοντες τὴν ἡδονήν. τοῖς παισὶ τῶν
 πλουσίων οἱ πατέρες νήφειν παραινοῦσιν οἱ δὲ με-
 θύειν, σωφρονεῖν οἱ δ' ἀσελγαίνειν, φυλάττειν οἱ
 δὲ δαπανᾶν, φιλεργεῖν οἱ δὲ ῥαθυμεῖν, ἑστιγμὴ χρό- B
 νου πᾶς ἐστιν ὁ βίος' λέγοντες. ἔξῃ οὐ παραξῆν
 15 προσῆκε. τί δὲ φροντιστέον ἡμῖν τῶν τοῦ πατρὸς
 ἀπειλῶν; κρονόληρος καὶ σοροδαίμων ἐστί, καὶ με-
 τέωρον αὐτὸν ἀράμενοι τὴν ταχίστην ἐξοίσομεν.
 καθῆκε δέ τις καὶ χαμαιτύπην καὶ προηγώγευσε
 γαμετήν, καὶ τὰ τῶν πατέρων ἐφόδια τοῦ γήραος
 20 ἐσύλησε καὶ περιέκοψε. μικρὸν τὸ φῦλον, ὑποκρι-
 τὰ φιλίας, ἄγευστοι παρρησίας, πλουσίων μὲν κό-
 λακες πενήτων δ' ὑπερόπται, ὥς ἐκ λυρικῆς τέχνης
 ἐπὶ τοὺς νέους ἀγόμενοι, σεσηρότερες ὅθ' οἱ τρέφον-
 τες γελῶσι, καὶ ψυχῆς ὑποβολιμαῖα καὶ νόθα μέρη
 25 βίου, πρὸς δὲ τὸ τῶν πλουσίων νεῦμα ζῶντες, τῇ C
 τύχῃ μὲν ἐλεῦθεροι, τῇ προαιρέσει δὲ δοῦλοι· ὅταν
 δὲ μὴ ὑβρίζωνται, τόθ' ὑβρίζεσθαι δοκοῦντες, ὅτι

9 νεότητα] add. ἐπονειδιστον Schneiderus 22 scriben-
 dum vid. λυτικῆς. Noti sunt praeceptores λυτικοί 24 καὶ
 ψυχῆς] καὶ ψευδῇ καὶ?

μάτην παρατρέφονται. ὥστ' εἴ τῳ μέλει τῶν πα-
 τέρων τῆς τῶν τέκνων εὐαγωγίας, ἐκδιωκτέον τὰ
 μισθὰ ταῦτα θρόεμματα, ἐκδιωκτέον δ' οὐχ ἥμιστα
 καὶ τὰς τῶν συμφοιτητῶν μοχθηρίας· καὶ γὰρ οὗτοι
 τὰς ἐπιεικεστάτας φύσεις ἱκανοὶ διαφθείρειν εἰσὶ. 5

18. Ταῦτα μὲν οὖν καλὰ καὶ συμφέροντα· ἃ δὲ
 μέλλω λέγειν, ἀνθρώπινα. οὐδὲ γὰρ αὖ πάλιν τοὺς
 D πατέρας ἔγωγ' ἀξιῶ τελέως τραχεῖς καὶ σκληροὺς
 εἶναι τὴν φύσιν, ἀλλὰ πολλαχοῦ καὶ συγχωρῆσαι
 τινὰ τῷ νεωτέρῳ τῶν ἁμαρτημάτων, καὶ ἑαυτοὺς 10
 ἀναμιμνήσκουσιν ὅτι ἐγένοντο νέοι. καὶ καθάπερ ἰα-
 τροὶ τὰ πικρὰ τῶν φαρμάκων τοῖς γλυκέσι χυμοῖς
 καταμιγνύντες τὴν τέρεψιν ἐπὶ τὸ συμφέρον πάροδον
 εὔρον, οὕτω δεῖ τοὺς πατέρας τὴν τῶν ἐπιτιμημά-
 των ἀποτομίαν τῇ πραότητι μιγνύναι, καὶ τότε μὲν 15
 ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν παίδων ἐφεῖναι καὶ χαλάσαι
 τὰς ἡνίας, τότε δ' αὖ πάλιν ἀντιτεῖναι, καὶ μάλιστα
 E μὲν εὐκόλως φέρειν τὰς ἁμαρτίας, εἰ δὲ μὴ γε,
 πρὸς καιρὸν ὀργισθέντας ταχέως ἀποφλεγμῆναι. μᾶλ-
 λον γὰρ ὀξύθυμον εἶναι δεῖ τὸν πατέρα ἢ βαρύνθυ- 20
 μον, ὥς τό γε δυσμενὲς καὶ δυσκατάλλακτον μισο-
 τεκνίας οὐ μικρὸν τεκμήριόν ἐστι. καλὸν δὲ καὶ
 ἔνια τῶν ἁμαρτημάτων μὴδ' εἰδέναι δοκεῖν, ἀλλὰ
 τὸ τοῦ γήρως ἀμβλυῶτον καὶ δύσκωφον ἐπὶ τὰ
 γιγνόμενα μεταφέρειν, ὥς ἔνια τῶν πρᾶκτομένων 25
 ὀρῶντας μὴ ὀρᾶν καὶ μὴ ἀκούειν ἀκούοντας. φρίλων
 ἁμαρτήματα φέρομεν· τί θαυμαστὸν εἰ τέκνων; δού-
 λων πολλάκις κραιπαλῶντων μέθην οὐκ ἐξηλέγξαμεν.

28 post ἐξηλέγξαμεν lacunam significavit H

ἐφείσω ποτέ, ἀλλὰ καὶ χορήγησον· ἡγανάκτησάς ποτε, ἀλλὰ καὶ σύγγνωθι. ἐβουκόλησέ ποτε δι' οἰκέτου· τὴν ὀργὴν κάτασχε. ἐξ ἀγροῦ ποτε ξεῦγος F ἀφείλετο, ἥλθε ποτε χθιζῆς μέθης ἀποπνέων, ἀγνό- 5 ησον· μύρων ὄζων, σίγησον. οὕτω σκιρτῶσα νεότης πωλοδαμνεῖται.

19. Πειρατέον δὲ τοὺς τῶν ἡδονῶν ἥττους καὶ πρὸς τὰς ἐπιτιμήσεις δυσηκόους γάμψα καταξεῦξαι, δεσμὸς γὰρ οὗτος τῆς νεότητος ἀσφαλέστατος. ἐγ- 10 γυνᾶσθαι δὲ δεῖ τοῖς υἱέσι γυναικας μήτ' εὐγενεστέρας πολλῶ μήτε πλουσιωτέρας· τὸ γὰρ τὴν κατὰ στυτὸν ἔλα' σοφόν. ὥς οἷ γε μακροῦ κρείττους ἑαυτῶν λαμβάνοντες οὐ τῶν γυναικῶν ἄνδρες, τῶν δὲ προικῶν δοῦλοι λανθάνουσι γιγνόμενοι. 14

20. Βραχέα δὲ προσθεῖς ἔτι περιγρᾶψω τὰς ὑποθήκας. πρὸ πάντων γὰρ δεῖ τοὺς πατέρας τῷ μηδὲν ἀμαρτάνειν ἀλλὰ πάνθ' ἃ δεῖ πράττειν ἐναργῆς αὐτοὺς παρὰδειγμα τοῖς τέκνοις παρέχειν, ἵνα πρὸς τὸν τούτων βίον ὥσπερ κάτοπτρον ἀποβλέπον- 20 τες ἀποτρέπωνται τῶν αἰσχρῶν ἔργων καὶ λόγων. ὥς οἵτινες τοῖς ἀμαρτάνουσιν υἱοῖς ἐπιτιμῶντες τοῖς αὐτοῖς ἀμαρτήμασι περιπίπτουσιν, ἐπὶ τῷ ἐκείνων ὀνόματι λανθάνουσιν ἑαυτῶν κατήγοροι γιγνόμενοι· τὸ δ' ὅλον φεύλως ζῶντες οὐδὲ τοῖς δούλοις παρ- 25 ρησίαν ἄγουσιν ἐπιτιμᾶν, μή τί γε τοῖς υἱοῖς. χωρὶς B δὲ τούτων γένοιτ' ἂν αὐτοῖς τῶν ἀδικημάτων σύμβουλοι καὶ διδάσκαλοι. ὅπου γὰρ γέροντές εἰσιν

ἀναίσχυντοι, ἐνταῦθ' ἀνάγκη καὶ νέους ἀναιδεστά-
τους εἶναι. πειρατέον οὖν εἰς τὸν τῶν τέκνων σω-
φρονισμόν πάνθ' ὅσα προσῆκεν ἐπιτηδεύειν, ξηλώ-
σαντας Εὐρυδίκην, ἣτις Ἰλλυρίε οὗσα καὶ τριβάρ-
βαρος, ὅμως ἐπὶ τῇ μαθήσει τῶν τέκνων ὀψὲ τῆς
ἡλικίας ἤψατο παιδείας. ἱκανῶς δ' αὐτῆς τὴν
φιλοτεκνίαν σημαίνει τοὔπέργραμμα, ὅπερ ἀνέθηκε
Μούσαις

Εὐρυδίκε Ἱεραπολιῆτις τόνδ' ἀνέθηκε

C Μούσαις εὖιστον ψυχῇ ἐλοῦσα πόθον. 10

γράμματα γὰρ μνημεῖα λόγων μήτηρ γεγαυῖα
παίδων ἡβώντων ἐξεπόνησε μαθεῖν.

τὸ μὲν οὖν πάσας τὰς προειρημένους συμπεριλαβεῖν
εὐχῆς ἴσως ἢ παραινέσεως ἔργον ἐστί· τὸ δὲ τὰς
πλείους ξηλῶσαι καὶ αὐτὸ μὲν εὐμοιρίας θεόμενόν 15
ἐστί καὶ πολλῆς ἐπιμελείας, ἀνυστὸν δ' οὖν ἀνθρω-
πίνη φύσει καθέστηκεν.

13 τὰς προειρημένους] fort. auditur ὑποθήκας

ΠΩΣ ΔΕΙ ΤΟΝ ΝΕΟΝ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ D ΑΚΟΥΕΙΝ.

---

1. Εἰ μὲν, ὥς Φιλόξενος ὁ ποιητὴς ἔλεγεν, ὃ
Μάρκε Σήδατε, τῶν κρεῶν τὰ μὴ κρέα ἡδιστά ἐστι
καὶ τῶν ἰχθύων οἱ μὴ ἰχθύες, ἐκείνοις ἀποφαίνε- E
σθαι παρῶμεν οἷς ὁ Κάτων ἔφη τῆς καρδίας τὴν
5 ὑπερώαν εὐαίσθητοτέραν ὑπάρχειν. ὅτι δὲ τῶν ἐν
φιλοσοφίᾳ λεγομένων οἱ σφόδρα νέοι τοῖς μὴ δο-
κοῦσι φιλοσόφως μὴδ' ἀπὸ σπουδῆς λέγεσθαι χαί-
ρουσι μᾶλλον καὶ παρέχουσιν ὑπηκόους ἑαυτοὺς καὶ
χειροήθεις, δῆλόν ἐστιν ἡμῖν. οὐ γὰρ μόνον τὰ
10 Αἰσώπεια μυθάρια καὶ τὰς ποιητικὰς ὑποθέσεις ἀλλὰ
καὶ τὸν Ἄβαριν τὸν Ἡρακλείδου καὶ τὸν Λύκωνα
τὸν Ἀρίστωνος διερχόμενοι καὶ τὰ περὶ τῶν ψυχῶν
δόγματα μεμιγμένα μυθολογία μεθ' ἡδονῆς ἐνθυ-
σιῶσι. διὸ δεῖ μὴ μόνον ἐν ταῖς περὶ ἐδωδὴν καὶ F
15 πόσιν ἡδοναῖς διαφυλάττειν εὐσχήμονας αὐτούς, ἔτι
δὲ μᾶλλον ἐν ταῖς ἀκροάσεσιν καὶ ἀναγνώσεσιν ἐθί-
ζειν, ὥσπερ ὕψω χρωμένους μετρίως τῷ τέρποντι,

2 *Σήδατε* Basileensis: *σήδατε*   12 καὶ τὰ W: τὰ
Plutarchi Moralia. Vol. I. 3

τὸ χρήσιμον ἀπ' αὐτοῦ καὶ τὸ σωτήριον διώκειν. οὔτε γὰρ πόλιν αἱ κεκλειμέναι πύλαι τηροῦσιν ἀνάλωτον, ἂν διὰ μιᾶς παραδέξῃται τοὺς πολεμίους, οὔτε νέον αἱ περὶ τὰς ἄλλας ἡδονὰς ἐγκράτειαὶ σφί-
 15 ζουσιν, ἂν γε δι' ἀκοῆς λάθῃ προέμενος αὐτόν, ἅλλ' ὅσον μᾶλλον αὕτη τοῦ φρονεῖν καὶ λογίζεσθαι πεφυκότος ἔπτεται, τοσοῦτο μᾶλλον ἀμεληθεῖσα βλάπτει καὶ διαφθείρει τὸν παραδεξάμενον. ἐπεὶ τοίνυν οὔτ' ἴσως δυνατόν ἐστιν οὔτ' ὠφέλιμον ποιημάτων ἀπείργειν τὸν τηλικούτον ἡλικίος οὐμός τε τὸ νῦν 10 Σώκλαρός ἐστι καὶ ὁ σὸς Κλέανδρος, εὖ μάλα παραφυλάττωμεν αὐτούς, ὥς ἐν ταῖς ἀναγνώσεσι μᾶλλον ἢ ταῖς ὁδοῖς παιδαγωγίας δεομένους. ἂ δ' οὖν ἐμοὶ περὶ ποιημάτων εἰπεῖν πρῶην ἐπῆλθε, νῦν πρὸς σέ
 B γεγραμμένα πέμψαι διενόηθην. καὶ λαβὼν ταῦτα 15 δῖελθε, κἂν δοκῇ σοι μηδὲν εἶναι φανυλότερα τῶν ἀμεθύστων καλουμένων, ἃ τινες ἐν τοῖς πότοις περιάπτονται καὶ προλαμβάνουσι, μεταδίδου τῷ Κλεάνδρῳ καὶ προκαταλάβανε τὴν φύσιν αὐτοῦ διὰ τὸ μηδαμοῦ νωθρὸν ἀλλὰ πανταχοῦ σφοδρὸν καὶ δεδορ- 20 κὸς εὐαγωγοτέραν ὑπὸ τῶν τοιούτων οὔσαν.

Ἐπουλύποδος κεφαλῇ ἐνὶ μὲν κακὸν ἐν δὲ καὶ ἐσθλόν,

ὅτι βρωθῆναι μὲν ἐστὶν ἡδιστος, δυσόνειρον δ' ὕπνον ποιεῖ, φαντασίας ταραχώδεις καὶ ἀλλοκότους 25
 C δεχόμενον, ὥς λέγουσιν. οὕτω δὴ καὶ ποιητικῇ πολὺ μὲν τὸ ἡδὺ καὶ τρόφιμον νέον ψυχῆς ἔνεστιν, οὐκ ἔλαττον δὲ τὸ ταρακτικὸν καὶ παράφορον, ἂν μὴ

τυγχάνη παιδαγωγίας ὁρθῆς ἢ ἀκρόασις. οὐ γὰρ μόνον ὥς ἔοικε περὶ τῆς Αἰγυπτίων χώρας ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ποιητικῆς ἔστιν εἰπεῖν ὅτι

ῥάγμακα πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα πολλὰ δὲ
 5 λυγρά⁷

τοῖς χρωμένοις ἀναδίδωσιν.

ἔνθ' ἐνὶ μὲν φιλότης, ἐν δ' ἵμερος, ἐν δ' ὀαριστύς
 πάφρασις, ἣ τ' ἔκλεψε νόον πύκα περ φρονεόντων⁸.

οὐ γὰρ ἔπτεται τὸ ἀπατηλὸν αὐτῆς ἀβελτέρων κο-
 10 μιδῇ καὶ ἀνοήτων. διὸ καὶ Σιμωνίδης μὲν ἀπεκρί- D
 νατο πρὸς τὸν εἰπόντα 'τί δὴ μόνους οὐκ ἔξαπατᾷς
 Θετταλούς;' ἁμαθέστεροι γάρ εἰσιν ἢ ὥς ὑπ' ἐμοῦ
 ἔξαπατᾶσθαι'. Γοργίας δὲ τὴν τραγωδίαν εἶπεν
 ἀπάτην, ἣν ὅ τ' ἀπατήσας δικαιότερος τοῦ μὴ ἀπα-
 15 τήσαντος καὶ ὁ ἀπατηθεὶς σοφώτερος τοῦ μὴ ἀπα-
 τηθέντος. πότερον οὖν τῶν νέων ὥσπερ τῶν Ἰθα-
 κησίων σκληροῦ τιμι τὰ ᾧτα καὶ ἀτέγκτω κηροῦ
 καταπλάσσουντες ἀναγκάζωμεν αὐτοὺς τὸ Ἐπικούρειον
 ἀκάτιον ἀραμένους ποιητικὴν φεύγειν καὶ παρεξ-
 20 ελαύνειν, ἢ μᾶλλον ὁρθῶ τιμι λογισμῶ παριστάντες
 καὶ καταδέοντες, τὴν κρίσιν, ὅπως μὴ παραφέρηται
 τῷ τέρποντι πρὸς τὸ βλάπτειν, ἀπευθύνωμεν καὶ
 παραφυλάττωμεν;

οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Λεύαντος υἱὸς κρατερός Λυκόοργος⁹ E
 25 ὕψαινοντα νοῦν εἶχεν, ὅτι πολλῶν μεθυσκομένων
 καὶ παροινούντων τὰς ἀμπέλους περιῶν ἐξέκοπτεν
 ἀντὶ τοῦ τὰς κρήνας ἐγγυτέρω προσαγαγεῖν καὶ

4 Homer. δ 230 7 id. Ξ 216
 117 lerus: κηροῦ 24 Homer. Z 130

17 σκληροῦ Meh-

'μαινόμενον' θεόν, ὥς φησιν ὁ Πλάτων, 'έτέρῳ θεῷ
 νήφοντι κολαζόμενον' σωφρονίζειν. ἀφαιρεῖ γὰρ ἡ
 κρᾶσις τοῦ οἴνου τὸ βλάπτον, οὐ συναναιροῦσα τὸ
 χρήσιμον. μηδ' ἡμεῖς οὖν τὴν ποιητικὴν ἡμερίδα
 τῶν Μουσῶν ἐκκόπτωμεν μηδ' ἀφανίζωμεν, ἀλλ' 5
 ὅπου μὲν ὑφ' ἡδονῆς ἀκράτου πρὸς δόξαν αὐθάδως
 θρασυνόμενον ἐξυβρίζει καὶ ὑλομανεῖ τὸ μυθῶδες
 αὐτῆς καὶ θεατρικόν, ἐπιλαμβανόμενοι κολούωμεν
 καὶ πιέζωμεν· ὅπου δ' ἔπτεταί τινος μούσης τῇ χά-
 ριτι καὶ τὸ γλυκὺ τοῦ λόγου καὶ ἀγωγὸν οὐκ ἔκαρ- 10
 πόν ἐστίν οὐδὲ κενόν, ἐνταῦθα φιλοσοφίαν εἰσάγω-
 μεν καὶ καταμιγνύωμεν. ὥσπερ γὰρ ὁ μανδραγόρας
 ταῖς ἀμπέλοις παραφυόμενος καὶ διαδιδούς τὴν
 δύναμιν εἰς τὸν οἶνον μαλακωτέραν ποιεῖ τὴν κατα-
 φορὰν τοῖς πίνουσιν, οὕτω τοὺς λόγους ἡ ποιήσις 15
 ἐκ φιλοσοφίας ἀναλαμβάνουσα μιγνυμένους πρὸς τὸ
 μυθῶδες ἐλαφρὰ καὶ προσφιλεῖ παρέχει τοῖς νέοις
 τὴν μάθησιν. ὅθεν οὐ φευκτέον ἐστὶ τὰ ποιήματα
 τοῖς φιλοσοφεῖν μέλλουσιν, ἀλλὰ προφιλοσοφητέον
 16 τοῖς ποιήμασιν ἐθιζομένους ἐν τῷ τέρποντι τὸ χρή- 20
 σιμον ζητεῖν καὶ ἀγαπᾶν· εἰ δὲ μή, διαμάχεσθαι καὶ
 δυσχεραίνειν. ἀρχὴ γὰρ αὕτη παιδεύσεως,
 'ἔργου δὲ παντὸς ἦν τις ἀρχηται καλῶς,
 καὶ τὰς τελευτὰς εἰκός ἐσθ' οὕτως ἔχειν'
 κατὰ τὸν Σοφοκλέα.

25

2. Πρῶτον μὲν οὖν εἰσάγειν εἰς τὰ ποιήματα
 δεῖ τὸν νέον μηδὲν οὕτω μεμελετημένον ἔχοντα καὶ

πρόχειρον ὥς τὸ 'πολλὰ ψεύδονται ἄοιδοι' τὰ μὲν
 ἐκόντες τὰ δ' ἄκοντες. ἐκόντες μὲν, ὅτι πρὸς ἡδο-
 νὴν ἀκοῆς καὶ χάριν, ἣν οἱ πλείστοι διώκουσιν,
 αὐστηροτέραν ἡγοῦνται τὴν ἀλήθειαν τοῦ ψεύδους. B
 5 ἡ μὲν γὰρ ἔργῳ γιγνομένη, καὶ ἀτερπὲς ἔχῃ τὸ
 τέλος, οὐκ ἐξίσταται· τὸ δὲ πλαττόμενον λόγῳ ῥᾶστα
 περιχωρεῖ καὶ τρέπεται πρὸς τὸ ἡδίων ἐκ τοῦ λυ-
 ποῦντος. οὔτε γὰρ μέτρον οὔτε τρόπος οὔτε λέξεως
 ὄγκος οὔτ' εὐκαιρία μεταφορᾶς οὔθ' ἁρμονία καὶ
 10 σύνθεσις ἔχει τοσοῦτον αἰμυλίας καὶ χάριτος ὅσον
 εὖ πεπλεγμένη διάθεσις μυθολογίας· ἀλλ' ὥσπερ ἐν
 γραφαῖς κινητικώτερόν ἐστι χρῶμα γραμμῆς διὰ τὸ
 ἀνδρεῖκελον καὶ ἀπατηλόν, οὕτως ἐν ποιήμασι με-
 μιγμένον πιθανότητι ψεύδος ἐκπλήττει καὶ ἀγαπᾶται C
 15 μᾶλλον τῆς ἀμύθου καὶ ἀπλάστου περὶ μέτρον καὶ
 λέξιν κατασκευῆς. ὅθεν ὁ Σωκράτης ἐκ τινων ἐνυ-
 πνίων ποιητικῆς ἀψάμενος αὐτοὺς μὲν, ἅτε δὴ γερο-
 νῶς ἀληθείας ἀγωνιστῆς τὸν ἅπαντα βίον, οὐ πι-
 θανὸς ἦν οὐδ' εὐφρυνῆς ψευδῶν δημιουργός, τοὺς δ'
 20 Αἰσώπου μύθους ἔπεσιν ἐνέτεινεν, ὥς ποιήσιν οὐκ
 οὔσαν ἢ ψεύδος μὴ πρόσεστι. θυσίας μὲν γὰρ ἀχό-
 ρους καὶ ἀναύλους ἴσμεν, οὐκ ἴσμεν δ' ἄμυθον οὐδ'
 ἀψευδῆ ποιήσιν. τὰ δ' Ἑμπεδοκλέους ἔπη καὶ
 Παρμενίδου καὶ θηριακὰ Νικάνδρου καὶ γνωμολο-
 25 γίαι Θεόγνιδος λόγοι εἰσὶ κιχράμενοι παρὰ ποιητι-
 κῆς ὥσπερ ὕχημα τὸ μέτρον καὶ τὸν ὄγκον, ἵνα τὸ D
 πεζὸν διαφύγῃ. ὅταν οὖν ἄτοπόν τι καὶ δυσχε-

1 Aristot. Metaph. I
 τοῖς ἔπεσι μύθους ἐνόμιζεν
 Madvigius: κεχηρημένοι

20 μύθους ἔπεσιν ἐνέτεινεν H:
 25 εἰσι λόγοι? κιχράμενοι

ρὲς ἐν τοῖς ποιήμασι λέγεται περὶ θεῶν ἢ δαιμόνων ἢ ἀρετῆς ὑπ' ἀνδρὸς ἐλλογίμου καὶ δόξαν ἔχοντος, ὁ μὲν ὥς ἀληθῆ προσδεξάμενος λόγον οἴχεται φερόμενος καὶ διέφθαρται τὴν δόξαν, ὁ δὲ μεμνημένος ἀεὶ καὶ κατέχων ἐναργῶς τῆς ποιητικῆς 5 τὴν περὶ τὸ ψεῦδος γοητεῖαν καὶ δυνάμενος λέγειν ἐκάστοτε πρὸς αὐτήν

‘ὦ μυχάνημα λυγκὸς αἰολώτερον’,

τί παῖξουσα τὰς ὁφρῦς συνάγεις, τί δ' ἐξαπατῶσα
E προσποιῇ διδάσκειν; οὐδὲν πείσεται δεινὸν οὐδὲ πι- 10
στεύσει φαῦλον, ἀλλ' ἐπιλήψεται μὲν τοῦ φοβου-
μένου τὸν Ποσειδῶνα καὶ ταρβοῦντος μὴ τὴν γῆν
ἀναρρήξῃ καὶ ἀπογυμνώσῃ τὸν Ἄϊδην, ἐπιλήψεται
δὲ τοῦ Ἀπόλλωνι χαλεπαίνοντος ὑπὲρ τοῦ πρώτου
τῶν Ἀχαιῶν,

15

‘ὦν αὐτὸς ὕμνων αὐτὸς ἐν δαίτῃ παρῶν
αὐτὸς τάδ' εἰπὼν αὐτὸς ἐστίν ὁ κτανὼν’.

παύσεται δὲ τὸν φθιτὸν Ἀχιλλεῖα καὶ τὸν Ἀγαμέ-
μνονα τὸν καθ' Ἄϊδον δακρύων, ἀδυνάτους καὶ
ἀσθενεῖς χεῖρας ἐπιθυμία τοῦ ξῆν ὀρέγοντας. ἂν δέ 20
που συνταράττεται τοῖς πάθεσι καὶ κρατῆται φαρ-
μασσόμενος, οὐκ ὀκνήσει πρὸς ἑαυτὸν εἰπεῖν

‘ἀλλὰ φῶσδε τάχιστα λιλαίεο· ταῦτα δὲ πάντα
F ἴσθ’, ἵνα καὶ μετόπισθε τεῇ εἰπησθα γυναικί’.
καὶ γὰρ τοῦτο χαριέντως Ὀμηρος εἰς τὴν νεκυίαν 25
εἶπεν, ὥς γυναικὸς ἀκρόασιν οὔσαν διὰ τὸ μυθῶδες.
τοιαῦτα γὰρ ἐστίν ἃ πλάττουσιν ἐκόντες οἱ ποιηταί’.

8 Nauck. p. 694   λυγκὸς idem: λυγγὸς   11 τοῦ
Toupius: αὐτοῦ   14 δὲ τοῦ scripsi: δὲ τῷ   16 Nauck.
p. 83   23 Homer. l. 222

πλείονα δ' ἂ μὴ πλάττοντες ἄλλ' οἴομενοι καὶ δο-
ξάζοντες αὐτοὶ προσαναχρώννυνται τὸ ψεῦδος ἡμῖν·
οἶον ἐπὶ τοῦ Διὸς εἰρηκότος Ὀμήρου

ἔν δ' ἐτίθει δ' ὅο κῆρε τανηλεγέος θανάτοιο, 17

5 τὴν μὲν Ἀχιλλῆος τὴν δ' Ἑκτορος ἱπποδάμοιο,
ἔλκε δὲ μέσσα λαβών· ῥέπε δ' Ἑκτορος αἵσιμον
ἥμαρ,

ῥῆγετο δ' εἰς Αἶδαο, λίπεν δέ ἐ Φοῖβος Ἀπόλλων'
τραγῳδίαν ὁ Αἰσχύλος ὅλην τῷ μύθῳ περιέθηκεν,
10 ἐπιγράψας Ψυχοστασίαν καὶ παραστήσας τὰς πλά-
στιγξι τοῦ Διὸς ἐνθεν μὲν τὴν Θέτιν ἐνθεν δὲ τὴν
Ἥῳ, δεομένας ὑπὲρ τῶν υἱέων μαχομένων. τοῦτο
δὲ παντὶ δῆλον, ὅτι μυθοποίημα καὶ πλάσμα πρὸς
ἡδονὴν ἢ ἐκπληξιν ἀκροατοῦ γέγονε. τὸ δέ

15 Ἑρμῆς, ὅς τ' ἀνθρώπων ταμίης πολέμοιο τέτυκται' B
καὶ τό

ἑρμῆς μὲν αἰτίαν φύει βροτοῖς,

ὅταν κακῶσαι δῶμα παμπήδην θέλῃ,

ταῦτα δ' ἤδη κατὰ δόξαν εἴρηται καὶ πίστιν αὐτῶν,
20 ἣν ἔχουσιν ἀπάτην περὶ θεῶν καὶ ἄγνοϊαν εἰς ἡμᾶς
ἐκφερόντων καὶ μεταδιδόντων. πάλιν αἱ περὶ τὰς
νεκυίας τερατουργίαι καὶ διαθέσεις ὀνόμασι φοβε-
ροῖς ἐνδημιουργοῦσαι φάσματα καὶ εἰδῶλα ποταμῶν
φλεγόμενων καὶ τόπων ἀγρίων καὶ κολασμάτων σκυ-
25 θρωπῶν οὐ πάνυ πολλοὺς διαλαυνθάνουσιν ὅτι τὸ
μυθῶδες αὐτοῖς πολὺ καὶ τὸ ψεῦδος ὥσπερ τροφαῖς O
τὸ φαρμακῶδες ἐγκέκραται. καὶ οὐθ' Ὀμηρος οὔτε

Πίνδαρος οὔτε Σοφοκλῆς πεπεισμένοι ταῦτ' ἔχουν
οὔτως ἔγραψαν

ἔνθεν τὸν ἄπειρον ἐρεύγονται σκότον
βληχροὶ δνοφεράς νυκτὸς ποταμοί'

καί

ἄρ' δ' ἴσαν Ὀκεανοῦ τε ῥοὰς καὶ Λευκάδα πέτρην'
καί

ἔτενωπὸς Ἄιδου καὶ παλίσροια βυθοῦ'.

ὅσοι μέντοι τὸν θάνατον ὡς οἰκτρὸν ἢ τὴν ἀταφίαν
ὡς δεινὸν ὀλοφυρόμενοι καὶ δεδιότες φωνὰς ἐξενη- 10
νόχασι .

μή μ' ἄκλαυστον ἄθραπτον ἰὼν ὕπιδεν κατα-
λείπειν'

καί

ἦ ψυχὴ δ' ἐκ ῥεθέων πταμένη Ἄιδόσδε βεβήκει, 15
D ὅν πότμον γοόωσα, λιποῦσ' ἀδρότητα καὶ ἥβην'

καί

μή μ' ἀπολέσῃς ἄωρον· ἡδὺ γὰρ τὸ φῶς
λεύσσειν· τὰ δ' ὑπὸ γῆν μή μ' ἰδεῖν ἀναγκάσῃς',

αὗται πεπονθότων εἰσὶ καὶ προεαλωκότων ὑπὸ δόξης 20
καὶ ἀπάτης. διὸ μᾶλλον ἔπτονται καὶ διαταράτ-
τουσιν ἡμᾶς, ἀναπιμπλαμένους τοῦ πάθους καὶ τῆς
ἀσθενείας ἀφ' ἧς λέγονται. πρὸς ταῦτα δὴ πάλιν
παρασκευάζωμεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἔχουν ἔναυλον ὅτι
ποιητικῇ μὲν οὐ πάνυ μέλον ἐστὶ τῆς ἀληθείας, ἡ 25
δὲ περὶ ταῦτ' ἀλήθεια καὶ τοῖς μηδὲν ἄλλο πεποιη-
E μένοις ἔργον ἢ γυνῶσιν καὶ μάθησιν τοῦ ὄντος εὔ

3 Bergk. vol. 1 p. 426
p. 246 12 Homer. λ 72
18 Eurip. Iph. A. 1218

6 Homer. ω 11 8 Nauck.
15 id. II 856. X 362

μάλα δυσθήρατός ἐστι καὶ δύσληπτος, ὥς ὁμολο-
γοῦσιν αὐτοί. καὶ τὰ Ἐμπεδοκλέους ἔστω πρόχειρα
ταυτί

οὕτως οὐτ' ἐπιδερκτὰ τὰδ' ἀνδράσιν οὐτ' ἐπα-
κουστὰ

οὔτε νόῳ περιληπτὰ
καὶ τὰ Ξενοφάνους

καὶ τὸ μὲν οὖν σαφὲς οὐτις ἀνὴρ γένητ' οὐδέ
τις ἔσται

10 εἰδὼς ἀμφὶ θεῶν τε καὶ ἄσσα λέγω περὶ πάντων
καὶ νῆ Δία τὰ Σωκράτους ἐξομνυμένου παρὰ Πλά-
τωνι τὴν περὶ τούτων γνῶσιν. ἤττον γὰρ ὥς εἰδόσι F
τι περὶ τούτων προσέξουσιν τοῖς ποιηταῖς ἐν οἷς
τοὺς φιλοσόφους ἰλιγγιῶντας ὀρῶσιν.

15 3. Ἔτι δὲ μᾶλλον ἐπιστήσομεν αὐτὸν ἅμα τῷ
προσάγειν τοῖς ποιήμασιν ὑπογράφοντες τὴν ποιη-
τικὴν ὅτι μιμητικὴ τέχνη καὶ δύναμις ἐστὶν ἀντί-
στροφος τῇ ζωγραφίᾳ. καὶ μὴ μόνον ἐκεῖνο τὸ
θρυλούμενον ἀκηκοὼς ἔστω, ζωγραφίαν μὲν εἶναι
20 φθεγγομένην τὴν ποίησιν, ποίησιν δὲ σιγῶσαν τὴν 18
ζωγραφίαν, ἀλλὰ πρὸς τούτῳ διδάσκωμεν αὐτὸν ὅτι
γεγραμμένην σάφραν ἢ πίθηκον ἢ Θερσίτου πρόσ-
ωπον ἰδόντες ἠδόμεθα καὶ θαναμάζομεν οὐχ ὥς
καλὸν ἀλλ' ὥς ὅμοιον. οὐσίᾳ μὲν γὰρ οὐ δύναται
25 καλὸν γενέσθαι τὸ αἰσχροῦ· ἢ δὲ μίμησις, ἅν τε
περὶ φαῦλον ἅν τε περὶ χρηστὸν ἐφίκεται τῆς
ὁμοιότητος, ἐπαινεῖται. καὶ τοῦναντίον ἂν αἰσχροῦ

2 Ἐμπεδοκλέους] Mullach. Fr. Phil. Graec. vol. 1 p. 2
4 οὕτως οὐτ'] οὐτ' H 7 Ξενοφάνους] Mullach. vol. 1
p. 103 11 Πλάτωνι] Phaedon. p. 69 d

- σώματος εἰκόνα καλὴν παράσχη, τὸ πρέπον καὶ τὸ εἰκὸς οὐκ ἀπέδωκεν. γράφουσι δὲ καὶ πράξεις ἀτόπους ἐνιοί, καθάπερ Τιμόμαχος τὴν Μηδείας τεκνοκτονίαν καὶ Θέων τὴν Ὀρέστον μητροκτονίαν καὶ Παρράσιος τὴν Ὀδυσεύως προσποίητον μανίαν καὶ 5
- B Χαιρεφάνης ἀκολάστους διμιλίας γυναικῶν πρὸς ἄνδρας. ἐν οἷς μάλιστα δεῖ τὸν νέον ἐθίζεσθαι, διδασκόμενον ὅτι τὴν πράξιν οὐκ ἐπαινοῦμεν ἧς γέγονεν ἢ μίμησις, ἀλλὰ τὴν τέχνην εἰ μεμίμηται προσηκόντως τὸ ὑποκείμενον. ἐπεὶ τοίνυν καὶ ποιη- 10
- τικὴ πολλάκις ἔργα φαῦλα καὶ πάθη μοχθηρὰ καὶ ἥθη μιμητικῶς ἀπαγγέλλει, δεῖ τὸ θαυμαζόμενον ἐν τούτοις καὶ κατορθούμενον μῆτ' ἀποδέχεσθαι τὸν νέον ὥς ἀληθὲς μῆτε δοκιμάζειν ὥς καλόν, ἀλλ' ἐπαινεῖν μόνον ὥς ἐναρμόττον τῷ ὑποκειμένῳ προσ- 15
- ώπῳ καὶ οἰκεῖον. ὥσπερ γὰρ ὕδρ βοὴν καὶ ψόφον
- C τροχιλίας καὶ πνευμάτων ῥοῖζον καὶ θαλάττης κτύπον ἀκούοντες ἐνοχλούμεθα καὶ δυσχεραίνομεν, ἂν δέ τις πιθανῶς ταῦτα μιμῇται, καθάπερ Παρμένων τὴν ὕν καὶ Θεόδωρος τὰς τροχιλίας, ἡδόμεθα· καὶ 20
- νοσώδη μὲν ἄνθρωπον καὶ ὑπουλὸν ὥς ἀτερπὲς θέαμα φεύγομεν, τὸν δ' Ἀριστοφάνης Φιλοκτήτην καὶ τὴν Σιλανίανος Ἰοκάστην ὁμοίους φθίνουσι καὶ ἀποθνήσκουσι πεποιημένους ὁρῶντες χαίρομεν· οὕτως ὁ νέος ἀναγιγνώσκων ἢ Θεοσίτης ὁ γελωτοποιὸς ἢ 25
- Σίσυφος ὁ φθορεὺς ἢ Βάτραχος ὁ πορνοβοσκὸς λέ-
 D γων ἢ πράττων πεποιῇται, διδασκέσθω τὴν μιμουμένην ταῦτα δύναμιν καὶ τέχνην ἐπαινεῖν, ἃς δὲ

διαθέσεις καὶ πράξεις μιμεῖται καὶ προβάλλεσθαι
καὶ κακίζειν. οὐ γάρ ἐστι ταῦτὸ τὸ καλόν τι καὶ
καλῶς τι μιμεῖσθαι. καλῶς γάρ ἐστι τὸ πρεπόντως
καὶ οἰκείως, οἰκεῖα δὲ καὶ πρέποντα τοῖς αἰσχροῖς
5 τὰ αἰσχροά. καὶ γὰρ αἱ Λαμωνίδαι τοῦ χωλοῦ κρη-
πίδες, ὅς ἀπολέσας εὗχετο τοῖς τοῦ κλέψαντος ἐναρ-
μόσαι ποσί, φαῦλαι μὲν ἦσαν ἐκείνῳ δ' ἥρμωτον.
καὶ τό

ἔειπε γὰρ ἀδικεῖν χρη, τυραννίδος πέρι
10 κάλλιστον ἀδικεῖν'

καὶ τό

E

τοῦ μὲν δικαίου τὴν δόκησιν ἄρνησο,
τὰ δ' ἔργα τοῦ πᾶν δρῶντος ἐνθα κερδανεῖς'

καί

15 ἔτάλαντον ἢ προῖξ. μὴ λάβω; ξῆν δ' ἐστι μοι
τάλαντον ὑπεριδόντι; τεύξομαι δ' ὕπνου
προέμενος; οὐ δώσω δὲ κἂν Ἀιδου δίκην
ὥς ἡσεβηκῶς εἰς τάλαντον ἀργυροῦν;

μοχθηροὶ μὲν εἰσι λόγοι καὶ ψευδεῖς, Ἐτεοκλεῖ δὲ
20 καὶ Ἰξίονι καὶ τοκογλύφῳ πρεσβύτῃ πρέποντες. ἂν
οὖν ὑπομιμνήσκωμεν τοὺς παῖδας ὅτι ταῦτ' οὐκ
ἐπαινοῦντες οὐδὲ δοκιμάζοντες ἀλλ' ὥς ἄτοπα καὶ F
φαῦλα φαύλοις καὶ ἀτόποις ἡθέσι καὶ προσώποις
περιτιθέντες γράφουσιν, οὐκ ἂν ὑπὸ τῆς δόξης βλά-
25 πτοῖντο τῶν ποιητῶν. ἀλλὰ τοῦναντίον ἢ πρὸς τὸ
πρόσωπον ὑποψία διαβάλλει καὶ τὸ πρᾶγμα καὶ τὸν
λόγον, ὥς φαῦλον ὑπὸ φαύλου καὶ λεγόμενον καὶ

3 καλῶς τι H: καλῶς 9 Eurip. Phoen. 524 12
Nauck. p. 652 15 Meinek. IV p. 668 λάβω; ξῆν Gro-
tius: λαβῶν καὶ ξῆν

πραττόμενον. οἷόν ἐστι καὶ τὸ τῆς συγκοιμήσεως τοῦ Πάριδος ἐκ τῆς μάχης ἀποδράντος. οὐδένα γὰρ ἄλλον ἀνθρώπων ἡμέρας συγκοιμώμενον γυναικὶ ποιήσας ἢ τὸν ἀκόλαστον καὶ μοιχικὸν ἐν αἰσχύνῃ δηλὸς ἐστὶ καὶ ψόγῳ τιθέμενος τὴν τοιαύτην 5 ἀκρασίαν.

- 19 4. Ἐν δὲ τούτοις εὖ μάλα προσεκτέον εἴ τινας ὁ ποιητὴς αὐτὸς ἐμφάσεις δίδωσι κατὰ τῶν λεγομένων ὡς δυσχεραينوμένων ὑπ' αὐτοῦ. καθάπερ ὁ Μένανδρος ἐν τῷ προλόγῳ τῆς Θαΐδος πεποίηκεν 10
 'ἐμοὶ μὲν οὖν ἄειδε τοιαύτην, θεά,
 θρασεῖαν ὠραίαν δὲ καὶ πιθανήν ἄμα,
 ἀδικοῦσαν ἀποκλείουσαν αἰτοῦσαν πυκνά,
 μηδενὸς ἐρῶσαν, προσποιουμένην δ' αἰεί'.

B ἄριστα δ' Ὅμηρος τῷ γένει τούτῳ κέχρηται καὶ 15
 γὰρ προδιαβάλλει τὰ φαῦλα καὶ προσυνίστησι τὰ
 χρηστὰ τῶν λεγομένων. προσυνίστησι μὲν οὕτως
 'αὐτίκα μειλίχιον καὶ κερδαλέον φάτο μῦθον'
 καί

'τόνδ' ἀγανοῖς ἐπέεσσιν ἐρητύσασκε παραστάς'. 20
 ἐν δὲ τῷ προδιαβάλλειν μονονοῦ μαρτύρεται καὶ
 διαγορεύει μήτε χρῆσθαι μήτε προσέχειν ὡς οὖσιν
 ἀτόποις καὶ φαύλοις. οἷον τὸν τ' Ἀγαμέμνονα μέλ-
 λων διηγείσθαι τῷ Ιερεῖ χρώμενον ἀπηνῶς προεῖρηκεν
 'ἀλλ' οὐκ Ἀτρεΐδῃ Ἀγαμέμνονι ἦνδανε θυμῷ, 25
 ἀλλὰ κακῶς ἀφίει',

3 ἀνθρώπων W: ἀνθρώπων. Delendum mihi vid. 11
 Meinek. IV p. 131 18 Homer. § 148 20 id. B 189
 25 Hom. A 24

τουτέστιν ἀγρίως καὶ αὐθάδως καὶ παρὰ τὸ προσῆ- C
κον· τῷ τ' Ἀχιλλεῖ τοὺς θρασεῖς λόγους περιτίθησιν

‘οἶνοβαρές, κυνὸς ὕμνατ’ ἔχων, κραδίην δ’ ἐλάφοιο’
τὴν αὐτοῦ κρίσιν ὑπειπὼν

5 ‘Πηλείδης δ’ ἐξαὐτίς ἀταρτηροῖς ἐπέεσσιν

Ἀτρείδην προσέειπε, καὶ οὐ πω λῆγε χόλοιο’.

καλὸν γὰρ εἰκὸς οὐδὲν εἶναι μετ’ ὀργῆς καὶ αὐστη-
ρῶς λεγόμενον. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν πρῶξεων

‘ἦ ῥα, καὶ Ἔκτορα δῖον ἀεικέα μῆδετο ἔργα,

10 πρηνέα παρ’ λεχέεσσι Μενoitιιάδαο τανύσσας’. D

εἶ δὲ καὶ ταῖς ἐπιρρήσεσι χρῆται, καθάπερ τινὰ ψῆ-
φον ἰδίαν ἐπιφέρων τοῖςπραττομένοις ἢ λεγομέ-
νοις, ἐπὶ μὲν τῆς μοιχείας τοῦ Ἄρεος τοὺς θεοὺς
ποιῶν λέγοντας

15 ‘οὐκ ἀρετῇ κακὰ ἔργα· κυχάνει τοι βραδὺς ὦκύν’,
ἐπὶ δὲ τῆς τοῦ Ἔκτορος ὑπερφορσύνης καὶ μεγα-
λαυχίας

‘ὥς ἔφατ’ εὐχόμενος, νεμέσθησε δὲ πότνια Ἥρη’,
ἐπὶ δὲ τῆς Πανδάρου τοξείας

20 ‘ὥς φάτ’ Ἀθηναίη, τῷ δὲ φρένας ἔφροني πεῖθεν’.

αὐταὶ μὲν οὖν αἱ τῶν λόγων ἀποφάσεις καὶ δόξαι E
παντός εἰσι κατιδεῖν τοῦ προσέχοντος· ἐτέρως δ’ ἐκ
τῶν πραγμάτων αὐτῶν παρέχουσι μαθήσεις, ὥσπερ
ὁ Εὐριπίδης εἰπεῖν λέγεται πρὸς τοὺς τὸν Ἰξίονα

25 λοιδοροῦντας ὥς ἀσεβῇ καὶ μισρόν, ‘οὐ μέντοι πρό-
τερον αὐτὸν ἐκ τῆς σκηνῆς ἐξήγαγον ἢ τῷ τροχῷ

3 Homer. A 225   5 id. A 223   9 id. Ψ 24   15
id. θ 329   18 id. Θ 198   20 id. Δ 104   24 Εὐριπί-
δης] Nauck. p. 389

προσηλῶσαι'. παρὰ δ' Ὀμήρῳ σιωπώμενόν ἐστι τὸ τοιοῦτο γένος τῆς διδασκαλίας, ἔχον δ' ἀναθεώρησιν ὠφέλιμον ἐπὶ τῶν διαβεβλημένων μάλιστα μύθων, οὓς ταῖς πάλαι μὲν ὑπονοίαις ἀλληγορίαις δὲ
 F νῦν λεγομέναις παραβιαζόμενοι καὶ διαστρέφοντες 5
 ἔνιοι μοιχευομένην φασὶν Ἀφροδίτην ὑπ' Ἄρεος
 μηνύειν Ἥλιον, ὅτι τῷ τῆς Ἀφροδίτης ἀστέρι συνελθὼν ὁ τοῦ Ἄρεος μοιχικὰς ἀποτελεῖ γενέσεις, Ἥλιου
 δ' ἐπαναφερομένου καὶ καταλαμβάνοντος οὐ λανθάνουσιν. τὸν δὲ τῆς Ἥρας καλλωπισμὸν ἐπὶ τὸν 10
 Δία καὶ τὰς περὶ τὸν κέστου γοητείας ἀέρος τινὰ κἀθαρσιν εἶναι βούλονται τῷ πυρῶδει πλησιάζοντος, ὥσπερ οὐκ αὐτοῦ τὰς λύσεις τοῦ ποιητοῦ διδόντος. ἐν μὲν γὰρ τοῖς περὶ τῆς Ἀφροδίτης διδάσκει τοὺς
 προσέχοντας, ὅτι μουσικὴ φαύλη καὶ ἔσματα πονηρὰ 15
 20 καὶ λόγοι μοχθηρὰς ὑποθέσεις λαμβάνοντες ἀκόλαστα ποιοῦσιν ἥθη καὶ βίους ἀνάνδρους καὶ ἀνθρώπους τρυφὴν καὶ μαλακίαν καὶ γυναικοκρασίαν ἀγαπῶντας

ἑίματά τ' ἐξημοιβὰ λοετρά τε θερμὰ καὶ εὐνάς'. 20
 διὸ καὶ τὸν Ὀδυσσεά τῷ κιθαρωδῷ προστάττοντα πεποίηκεν

ἄλλ' ἔγε δὴ μετάβηθι καὶ ἵππου κόσμον ἄεισον',
 καλῶς ὑφηγούμενος τὸ παρὰ τῶν φρονίμων καὶ νοῦν
 ἔχόντων χρῆναι λαμβάνειν τοὺς μουσικοὺς καὶ ποιη- 25
 τικοὺς τὰς ὑποθέσεις. ἐν δὲ τοῖς περὶ τῆς Ἥρας
 B ἄριστα τὴν ἀπὸ φαρμάκων καὶ γοητείας καὶ μετὰ

δόλου πρὸς τοὺς ἄνδρας ὁμιλίαν καὶ χάριν ἔδειξεν
οὐ μόνον ἐφήμερον καὶ ἀψίκορον καὶ ἀβέβαιον
οὔσαν, ἀλλὰ καὶ μεταβάλλουσιν εἰς ἐχθραν καὶ ὀρ-
γὴν, ὅταν τὰ τῆς ἡδονῆς ἀπομαρνανθῇ. τοιαῦτα γὰρ
5 ὁ Ζεὺς ἀπειλεῖ καὶ λέγει πρὸς αὐτήν

ἕφρα ἴδῃς ἦν τοι χαρίσμη φιλότης τε καὶ εὐνή,
ἦν ἐμήγης ἐλθοῦσα θεῶν ἅπο καί μ' ἀπάτησας'.

ἡ γὰρ τῶν φάουλων διάθεσις ἔργων καὶ μίμησις ἔν
προσαποδῶ τὴν συμβαίνουσιν αἰσχύνην καὶ βλάβην
10 τοῖς ἐργασαμένοις, ὡφέλησεν οὐκ ἐβλάψε τὸν ἀκρο-
ώμενον. οἱ γοῦν φιλόσοφοι παραδείγμασι χρῶνται,
νουθετοῦντες καὶ παιδεύοντες ἐξ ὑποκειμένων· οἱ
δὲ ποιηταὶ ταῦτα ποιοῦσι πλάττοντες αὐτοὶ πράγ-
ματα καὶ μυθολογοῦντες. ὁ μὲν οὖν Μελάνθιος
15 εἴτε παῖζων εἴτε σπουδάζων ἔλεγε διασφάζεσθαι τὴν
Ἀθηναίων πόλιν ὑπὸ τῆς τῶν ῥητόρων διχοστασίας
καὶ ταραχῆς· οὐ γὰρ ἀποκλίνειν ἅπαντας εἰς τὸν
αὐτὸν τοῖχον, ἀλλὰ γίνεσθαι τινα τοῦ βλάπτοντος
ἀνθολκὴν ἐν τῇ διαφορᾷ τῶν πολιτευομένων. αἱ δὲ
20 τῶν ποιητῶν ὑπεναντιώσεις πρὸς αὐτοὺς ἀντανα-
φέρουσαι τὴν πίστιν οὐκ ἔωσιν ἰσχυρὰν ῥοπὴν γενέ-
σθαι πρὸς τὸ βλάπτον. ὅπου μὲν οὖν αὐτοῖς τὸ
τιθέναι σύνεγγυς ἐκφανεῖς ποιεῖ τὰς ἀντιλογίας, δεῖ
τῷ βελτίονι συνηγορεῖν ὥσπερ ἐν τούτοις

25 ἑὶ πόλλ', ὧ τέκνον, σφάλλουσιν ἀνθρώπους θεοί'. D
ἑὶ τὸ ῥᾶστον εἶπας, αἰτίασασθαι θεούς'.

καὶ πάλιν

‘χρυσοῦ σε πλήθει, τούσδε δ’ οὐ χαίρειν χρεών’.
 ‘σκαῖον τὸ πλουτεῖν ἄλλο μηδὲν εἰδέναι’

καί

‘τί δῆτα θύειν δεῖ σε καθιανούμενον;’
 ‘ἄμεινον· οὐδεὶς κάματος εὐσεβεῖν θεούς.’ 5

τὰ γὰρ τοιαῦτα τὰς λύσεις ἔχει προδήλους, ἅν,
 ὥσπερ εἴρηται, πρὸς τὰ βελτίονα τῇ κρίσει τοὺς
 νέους κατευθύνωμεν. ὅσα δ’ εἴρηται μὲν ἀτόπως
 Ε εὐθύς δ’ οὐ λέλνται, ταῦτα δεῖ τοῖς ἀλλαχόθι πρὸς
 τοῦναντίον εἰρημένοις ὑπ’ αὐτῶν ἀνταναιρεῖν, μὴ 10
 ἀχθομένους τῷ ποιητῇ μηδὲ χαλεπαίνοντας ἀλλ’ ἐν
 ἡθελ καὶ μετὰ παιδιᾷ δεχομένους. εὐθύς, εἰ βού-
 λει, πρὸς τὰς Ὀμηρικὰς τῶν θεῶν ῥήψεις ὑπ’ ἀλλή-
 λων καὶ τρώσεις ὑπ’ ἀνθρώπων καὶ διαφορὰς καὶ
 χαλεπότητας 15

‘οἷσθα καὶ ἄλλον μῦθον ἀμείνονα τοῦδε νοῆσαι’
 καὶ νοεῖς νῆ Δία καὶ λέγεις κρεῖττον ἀλλαχόθι καὶ
 βέλτιον τὰ τοιαῦτα

‘θεοὶ ῥεῖα ζῶντες’

καί

‘τῷ ἐνὶ τέρεπονται μάκαρες θεοὶ ἡμᾶτα πάντα’ 20

καί

Ε ‘ὥς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι,
 ζῶειν ἀχνυμένοις· αὐτοὶ δέ τ’ ἀκηδέες εἰσίν’.
 αὐται γὰρ εἰσιν ὑγιαίνουσαι περὶ θεῶν δόξαι καὶ 25

2 τὸ Stobaeus Flor. 93, 7 (Nauck. p. 542): γε 4
 Nauck. p. 694 θύειν Cobetus: οὔσιν 12 δεχομένους (sc.
 ταῦτα) scripsi: λεγομένοις 16 Homer. H 858 19 id.
 Z 138 21 id. § 46 23 id. Ω 525

ἀληθεῖς, ἐκεῖνα δὲ πέπλασται πρὸς ἑκπληξιν ἀνθρώπων. πάλιν Εὐριπίδου λέγοντος

‘πολλαῖσι μορφαῖς οἱ θεοὶ σοφισμάτων

σφάλλουσιν ἡμᾶς κρείττονες πεφυκότες’

21

5 οὐ χεῖρόν ἐστιν ὑπενεγκεῖν τὸ

‘εἰ θεοί τι δρῶσι φαῦλον, οὐκ εἰσιν θεοί’,

βέλτιον εἰρημένον ὑπ’ αὐτοῦ. καὶ τοῦ Πινδάρου

σφόδρα πικρῶς καὶ παροξυντικῶς εἰρηκότες

‘χρὴ δὲ πᾶν ἔρδοντ’ ἀμαυρῶσαι τὸν ἐχθρόν’,

10 ἀλλ’ αὐτός γε σὺ λέγεις ὅτι

‘τὸ παρ δίκαν

γλυκὺ πικροτάτα μένει τελευτά’,

καὶ τοῦ Σοφοκλέους

‘τὸ κέρδος ἡδύ, καὶ ἀπὸ ψευδῶν ἔη’,

15 καὶ μὴν σοῦ γ’ ἀκηκόαμεν ὥς

‘οὐκ ἐξάγουσι καρπὸν οἱ ψευδεῖς λόγοι’.

πρὸς δ’ ἐκεῖνα τὰ περὶ τοῦ πλούτου

B

‘δεῖνός γάρ ἔρπειν πλοῦτος ἔς τε τᾶβατα

καὶ πρὸς τὰ βατὰ κᾶπωθεν ὦν· πένης δ’ ἀνὴρ

20 οὐδ’ ἐντυχὼν δύναται’ ἂν ὦν ἐρᾷ τυχεῖν.

καὶ γὰρ δυσειδὲς σῶμα καὶ δυσώνυμον

γλώσση σοφὸν τίθησιν εὐμορφόν τ’ ἰδεῖν’

ἀντιπαραθήσει πολλὰ τῶν Σοφοκλέους, ὦν καὶ ταῦτ’ ἐστὶ

3 Nauck. p. 519

6 id. p. 355

9 Isthm. IV 48

11 Isthm. VII 47

12 γλυκὺ Pindarus: γλυκεῖ

14

Nauck. p. 246

ἔη Brunckius: εἶη

16 Nauck. p. 246

18 id. p. 118

ἔς Stobaeus Flor. 91, 27: πρὸς

τᾶβατα

καὶ πρὸς τὰ βατὰ Stephanus: τὰ βατὰ καὶ πρὸς τ’ ἄβατα

19 κᾶπωθεν ὦν scripsi: καὶ ὀπόθεν

δ’ add. R

Plutarchi Moralia. Vol. I.

‘γένοιτο’ κὰν ἄπλουτος ἐν τιμαῖς ἀνὴρ’

καί

‘οὐδὲν κακίων πτωχός, εἰ καλῶς φρονοῖ’

καί

Ο ‘ἀλλὰ τῶν πολλῶν καλῶν

5

τίς χάρις, εἰ κακόβουλος

φροντὶς ἐκτρέφει τὸν εὐαίωνα πλουτουν;’

ὁ δὲ Μένανδρος ἐπῆρε μὲν ἀμέλει τὴν φιληδονίαν

καὶ ὑπεχαλύνωσε τοῖς ἐρωτικοῖς καὶ διαπύροις ἐκείνοις

‘ἔπανθ’ ὅσα ξῆ καὶ τὸν ἥλιον βλέπει

10

τὸν κοινὸν ἡμῖν, δοῦλα ταῦτ’ ἔσθ’ ἡδονῆς’.

πάλιν δ’ ἐπέστρεψε καὶ περιέσπασε πρὸς τὸ καλὸν

ἡμᾶς καὶ τὴν θρασύτητα τῆς ἀκολασίας ἐξέκοψεν

εἰπὼν

‘ὄνειδος αἰσχρὸς βίος ὅμως κὰν ἡδὺς ᾤ’.

15

Δ ταῦτα γὰρ ἐκείνοις μὲν ἐστὶν ὑπεναντία, βελτίῳ δὲ

καὶ χρησιμώτερα. δυεῖν οὖν θάτερον ἢ τοιαύτη

τῶν ἐναντίων ποιήσῃ παράθεσις καὶ κατανόησις, ἢ

παράξει πρὸς τὸ βέλτιον ἢ καὶ τοῦ χειρόνος ἀπο-

στήσῃ τὴν πίστιν. ἂν δ’ αὐτοὶ μὴ διδῶσι τῶν

ἀτόπως εἰρημένων λύσεις, οὐ χεῖρόν ἐστιν ἑτέρων

ἐνδόξων ἀποφάσεις ἀντιτάττοντας ὥσπερ ἐπὶ ζυγοῦ

δέπειν πρὸς τὸ βέλτιον. οἷον τοῦ Ἀλέξιδος κινουν-

τος ἐνίους ὅταν λέγῃ

‘τὰς ἡδονὰς δεῖ συλλέγειν τὸν σὼφρονα.

25

τρεῖς δ’ εἰσὶν αἳ γε τὴν δύναμιν κεκτημέναι

Ε τὴν ὥς ἀληθῶς συντελοῦσαν τῷ βίῳ,

1 Nauck. p. 247

3 id. p. 247

5 id. p. 207

10

Meinek. IV p. 266

15 id. IV p. 282

25 id. III p. 518

τὸ φαγεῖν τὸ πιεῖν τὸ τῆς Ἀφροδίτης τυγχάνειν·
 τὰ δ' ἄλλα προσθήκας ἔκπαντα χρή καλεῖν',
 ὑπομνηστέον ὅτι Σωκράτης τοῦναντίον ἔλεγε, τοὺς
 μὲν φαύλους ζῆν τοῦ ἐσθίειν καὶ πίνειν ἔνεκα, τοὺς
 5 δ' ἀγαθοὺς ἐσθίειν καὶ πίνειν ἔνεκα τοῦ ζῆν. πρὸς
 δὲ τὸν γράψαντα 'ποτὶ τὸν πονηρὸν οὐκ ἄχρηστον
 ὄπλον ἂ πονηρία', τρόπον τινὰ συνεξομοιουῖσθαι
 κελεύοντα τοῖς πονηροῖς, τὸ τοῦ Διογένους παρα-
 βαλεῖν ἔστιν· ἐρωτηθεὶς γὰρ ὅπως ἂν τις ἀμύναιτο F
 10 τὸν ἐχθρὸν, 'αὐτός' ἔφη 'καλὸς κἀγαθὸς γενόμενος'.
 δεῖ δὲ τῷ Διογένει καὶ πρὸς τὸν Σοφοκλέα χρή-
 σασθαι· πολλὰς γὰρ ἀνθρώπων μυριάδας ἐμπέπλη-
 κεν ἀθυμίας περὶ τῶν μυστηρίων ταῦτα γράψας

ὥς τρισύλβιοι

15 κείνοι βροτῶν, οὐ ταῦτα δερχθέντες τέλη
 μόλωσ' ἐς Αἶδου· τοῖσδε γὰρ μόνοις ἐκεῖ
 ζῆν ἔστι, τοῖς δ' ἄλλοισι πάντ' ἐκεῖ κακὰ'.

Διογένης δ' ἀκούσας τι τοιοῦτο 'τί λέγεις;' ἔφη.
 'κρείττονα μοῖραν ἔξει Παταικίων ὁ κλέπτης ἀποθα-
 20 νῶν ἢ Ἐπαμεινώνδας ὅτι μεμύηται;' Τιμοθέω μὲν 22
 γὰρ ἄδοντι τὴν Ἀρτεμιν ἐν τῷ θεάτρῳ 'μαινάδα
 θνιάδα φοιβάδα λυσσάδα' Κινησίας εὐθύς ἀντεφώ-
 νησε 'τοιαύτη σοι θυγάτηρ γένοιτο'. χάριεν δὲ καὶ
 τὸ τοῦ Βίωνος πρὸς τὸν Θέογγιν λέγοντα

25 'πᾶς γὰρ ἀνὴρ πενίῃ δεδμημένος οὔτε τι εἰπεῖν
 οὔθ' ἔρξαι δύναται, γλῶσσα δέ οἱ δέδεται'

1 τὸ φαγεῖν τὸ πιεῖν H ex p. 445 f.: τὸ πιεῖν τὸ φαγεῖν
 14 Nauck. p. 247 21 μαινάδα] Bergk. 3 p. 620 22 θνι-
 ἀδα idem: θνιάδα 25 Theogn. 177

‘πῶς οὖν σὺ πένης ὢν φλυαρεῖς τοσαῦτα καὶ κατα-
δολεσχεῖς ἡμῶν;’

B 5. Δεῖ δὲ μηδὲ τὰς ἐκ τῶν παρακειμένων ἢ συμ-
φραζομένων παραλιπεῖν ἀφορμὰς πρὸς τὴν ἐπανόρ-
θωσιν, ἀλλ’ ὥσπερ οἱ ἱατροὶ τῆς κανθαρίδος οὕσης 5
θανασίμου τοὺς πόδας ὅμως καὶ τὰ πτερὰ βοηθεῖν
οἴονται καὶ ἀναλύειν τὴν δύναμιν, οὕτως ἐν τοῖς
ποιήμασι, κἂν ὄνομα κἂν ῥῆμα παρακείμενον ἀμ-
βλυτέραν ποιῇ τὴν πρὸς τὸ χεῖρον ἀπαγωγὴν, ἐπι-
λαμβάνεσθαι καὶ προσδιασαφεῖν, ὥς ἐπὶ τούτων 10
ἐνιοι ποιοῦσι

‘τοῦτό νύ που γέρας ἐστὶν διζυροῖσι βροτοῖσι,
κείρασθαί τε κόμην βαλέειν τ’ ἀπὸ δάκρυ παρειῶν’
καὶ

‘ὥς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι, 15
ζῶειν ἀχρυνμένοις’.

C οὐ γὰρ ἀπλῶς εἶπε καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ὑπὸ θεῶν
ἐπικεκλῶσθαι λυπηρὸν βίον, ἀλλὰ τοῖς ἄφροσι καὶ
ἀνοήτοις, οὓς δειλαίους καὶ οἰκτροὺς διὰ μοχθηρίαν
ὄντας εἶωθε ‘δειλοὺς’ καὶ ‘διζυροὺς’ προσαγορεύειν. 20

6. Ἄλλος τοίνυν τρόπος ἐστὶ τὰς ἐν τοῖς ποιή-
μασιν ὑποψίας πρὸς τὸ βέλτιον ἐκ τοῦ χείρονος με-
θιστάς ὁ διὰ τῶν ὀνομάτων τῆς συνηθείας, περὶ
ὃν δεῖ τὸν νέον γεγυμνάσθαι μᾶλλον ἢ περὶ τὰς
λεγομένας γλῶττας. ἐκεῖνο μὲν γὰρ φιλόλογον, 25
καὶ οὐκ ἀηδὲς ὅτι ‘ῥιγεδανὸς’ κακοθάνατός ἐστιν
εἰδέναι· ‘δάνον’ γὰρ Μακεδόνες τὸν θάνατον κα-
λοῦσι, ‘καμμονίην’ δὲ νίκην Αἰολεῖς τὴν ἐξ ἐπι-

μονῆς καὶ καρτερίας, Δρύορες δὲ 'πόπους' τοὺς D
 δαίμονας. τουτὶ δ' ἀναγκαῖον καὶ χρήσιμον, εἰ μέλ-
 λομεν ἐκ τῶν ποιημάτων ὠφελήθησέσθαι καὶ μὴ
 βλαβήσεσθαι, τὸ γιννώσκειν πῶς τοῖς τῶν θεῶν
 5 ὀνόμασιν οἱ ποιηταὶ χρῶνται καὶ πάλιν τοῖς τῶν
 κακῶν καὶ ἀγαθῶν, καὶ τί τὴν Τύχην τί τὴν Μοῖραν
 νοοῦντες ὀνομάξουσιν, καὶ πότερον ταῦτα τῶν ἀπλῶς
 ἢ τῶν πολλαχῶς λεγομένων ἐστὶ παρ' αὐτοῖς, ὥσπερ
 ἄλλα πολλά. καὶ γὰρ 'οἶκον' ποτὲ μὲν τὴν οἰκίαν
 10 καλοῦσιν

'οἶκον ἐς ὑψόροφον'
 ποτὲ δὲ τὴν οὐσίαν E
 'ἐσθίεται μοι οἶκος',
 καὶ 'βίοντον' ποτὲ μὲν τὸ ζῆν
 15 'ἀμενήνωσεν δέ οἱ αἰχμήν
 κυανοχαῖτα Ποσειδάων, βίοντιοι μεγέρας'
 ποτὲ δὲ τὰ χρήματα
 'βίοντον δέ μοι ἄλλοι ἔδουσι',
 καὶ τῷ 'ἀλύειν' ποτὲ μὲν ἀντὶ τοῦ δάκνεσθαι καὶ
 20 ἀπορεῖσθαι κέχρηται
 'ὥς ἔφαθ', ἢ δ' ἀλύουσ' ἀπεβήσετο, τείρετο δ'
 αἰνῶς'
 ποτὲ δ' ἀντὶ τοῦ γανυριᾶν καὶ χαίρειν
 'ἢ ἀλύεις ὅτι Ἴρον ἐνίκησας τὸν ἀλήτην;
 25 καὶ τῷ 'θοάξειν' ἢ τὸ κινεῖσθαι σημαίνουσιν, ὥς
 Εὐριπίδης

2 μέλλομεν Madvigius: μέλλοιμεν 11 Homer. ε 42
 13 id. δ 318 14 καὶ H: καὶ τὸν βίοντον W: βίον
 15 Homer. N 562 18 id. ν 419 21 id. E 352 24 id.
 σ 332. 392

‘κῆτος θοάζον ἐξ Ἀτλαντικῆς ἀλός’,
 ἢ τὸ καθέζεσθαι καὶ θαάσσειν, ὡς Σοφοκλῆς
 F ‘τίνας πόθ’ ἔδρας τάσδε μοι θοάζετε
 ἱκτηρίοις κλάδοισιν ἐξεστεμμένοι;’
 χάριεν δὲ καὶ τὸ τὴν χρεῖαν τῶν ὀνομάτων συννοι- 5
 κειοῦν τοῖς ὑποκειμένοις πράγμασιν, ὡς οἱ γραμ-
 ματικοὶ διδάσκουσιν, ἄλλο πρὸς ἄλλην δύναμιν
 λαμβάνοντες, οἷόν ἐστι

‘νῆ’ ὀλίγην αἰνεῖν, μεγάλη δ’ ἐνὶ φορτίᾳ θέσθαι’.
 τῷ μὲν γὰρ ‘αἰνεῖν’ σημαίνεται τὸ ἐπαινεῖν, αὐτῷ 10
 δὲ τῷ ἐπαινεῖν ἀντὶ τοῦ παραιτεῖσθαι νῦν κέχρηται,
 καθάπερ ἐν τῇ συνηθείᾳ ‘καλῶς’ φάμεν ‘ἔχειν’ καὶ
 23 ‘χαίρειν’ κελεύομεν, ὅταν μὴ δεώμεθα μηδὲ λαμβά-
 νωμεν. οὕτω δὲ καὶ τὴν ‘ἐπαινήν Περσεφόνειαν’
 ἐνιοί φασιν ὡς παραιτητὴν εἰρῇσθαι. ταύτην δὲ τὴν 15
 διαίρεσιν καὶ διάκρισιν τῶν ὀνομάτων ἐν τοῖς μεί-
 ξοσι καὶ σπουδαιοτέροις παραφυλάττοντες ἀπὸ τῶν
 θεῶν ἀρχώμεθα διδάσκειν τοὺς νέους ὅτι χρῶνται
 τοῖς τῶν θεῶν ὀνόμασιν οἱ ποιηταὶ ποτὲ μὲν αὐτῶν
 ἐκείνων ἐφαπτόμενοι τῇ ἐννοίᾳ, ποτὲ δὲ δυνάμεις 20
 τινὰς ὧν οἱ θεοὶ δοτῆρὲς εἰσι καὶ καθηγεμόνες
 ὁμωνύμως προσαγορεύοντες. οἷον εὐθύς ὁ Ἀρχί-
 λοχος, ὅταν μὲν εὐχόμενος λέγῃ

B ‘κλυθ’ ἄναξ Ἥφαιστε καὶ μοι σύμμαχος γου-
 νουμένῳ

25

Ἰλαος γενοῦ, χαρίζεαι δ’ οἷάπερ χαρίζεαι’,
 αὐτὸν τὸν θεὸν ἐπικαλούμενος δῆλός ἐστιν· ὅταν

1 Nauck. p. 523
 24 Bergk. 2 p. 404

3 OR 2

9 Hesiod. OD 643

δὲ τὸν ἄνδρα τῆς ἀδελφῆς ἠφανισμένον ἐν θαλάττῃ
καὶ μὴ τυχόντα νομίμου ταφῆς θορηγῶν λέγῃ με-
τριώτερον ἂν τὴν συμφορὰν ἐνεργεῖν

ἔῖ κείνου κεφαλὴν καὶ χαρίεντα μέλεα

5 "Ἡφαιστος καθαροῖσιν ἐν εἵμασιν ἀμφεπονήθη",
τὸ πῦρ οὕτως, οὐ τὸν θεὸν προσηγόρευσε. πάλιν
δ' ὁ μὲν Εὐριπίδης εἰπὼν ἐν ὄρκῳ

ἔμα τὸν μετ' ἄστρον Ζῆν' Ἄρη τε φοίνιον'
αὐτοὺς τοὺς θεοὺς ὠνόμασε· τοῦ δὲ Σοφοκλέους

10 λέγοντος

ἔτυφλὸς γάρ, ὃ γυναικες, οὐδ' ὄρων Ἄρης C
σὺς προσώπῳ πάντα τυρβάξει κακὰ

τὸν πόλεμον ἔστιν ὑπακοῦσαι, καθάπερ αὖ τὸν χαλ-
κὸν Ὀμήρου λέγοντος

15 ἔτων νῦν αἶμα κελαινὸν ἐύρροον ἀμφὶ Σκάμαν-
δρον

ἔσκέδασ' ὀξὺς Ἄρης'.

πολλῶν οὖν οὕτω λεγομένων εἰδέναι δεῖ καὶ μνη-
μονεύειν ὅτι καὶ τῷ τοῦ Διὸς καὶ Ζηνὸς ὀνόματι

20 ποτὲ μὲν τὸν θεὸν ποτὲ δὲ τὴν τύχην πολλάκις δὲ D
τὴν εἵμαρμένην προσαγορεύουσιν. ὅταν μὲν γὰρ
λέγωσι

Ἐεὐ πάτερ, Ἰδηθεν μεδέων'

καί

25 Ἐεὐ Ζεῦ, τίς εἶναι φησι σοῦ σοφώτερος;

τὸν θεὸν αὐτὸν λέγουσιν· ὅταν δὲ ταῖς αἰτίαις

4 Bergk. 2 p. 387 7 Εὐριπίδης] Phoen. 1013 11
Nauck. p. 247 14 Ὀμήρου] H 329 23 Homer. Γ 276.
H 202. Ω 308 25 Nauck. p. 694 26 ὅταν δ' ἐπὶ ταῖς
αἰτίαις Hirschigius

πάντων τῶν γιγνομένων ἐπονομάζωσι τὸν Δία καὶ λέγῳσι

‘πολλὰς δ’ ἰφθίμους ψυχὰς Ἄϊδι προΐαφεν

— — Διὸς δ’ ἐτελείετο βουλή’,

τὴν εἰμαρμένην. οὐ γὰρ τὸν θεὸν ὁ ποιητὴς οἶεται ⁵
κακὰ μηχανᾶσθαι τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ τὴν τῶν
Ε πραγμάτων ἀνάγκην ὁρθῶς ὑποδείκνυσιν, ὅτι καὶ
πόλεσι καὶ στρατοπέδοις καὶ ἡγεμόσιν, ἂν μὲν σω-
φρονῶσιν, εὖ πράττειν πέπρωται καὶ κρατεῖν τῶν
πολεμίων, ἂν δ’ εἰς πάθη καὶ ἁμαρτίας ἐμπεσόντες ¹⁰
ὥσπερ οὗτοι διαφέρονται πρὸς ἀλλήλους καὶ στα-
σιάζωσιν, ἀσχημονεῖν καὶ ταράττεσθαι καὶ κακῶς
ἀπαλλάττειν.

‘εἰμαρμένον γὰρ τῶν κακῶν βουλευμάτων

κακὰς ἀμοιβὰς ἐστὶ καρποῦσθαι βροτοῖς.’ ¹⁵

καὶ μὴν ὁ Ἡσίοδος τὸν Πρόμηθέα ποιῶν τῷ Ἐπι-
μηθεῖ παρακελεύομενον

‘μὴ ποτε δῶρα

δέξασθαι παρὰ Ζηνὸς Ὀλυμπίου ἀλλ’ ἀποπέμπειν’,
F ἐπὶ τῇ τῆς τύχης δυνάμει τῷ τοῦ Διὸς ὀνόματι ²⁰
κέχρηται· τὰ γὰρ τυχερὰ τῶν ἀγαθῶν Διὸς δῶρα
κέκληκε, πλούτους καὶ γάμους καὶ ἀρχὰς καὶ πάνθ’
ὅλως τὰ ἐκτός, ὧν ἡ κτήσις ἀνόνητός ἐστι τοῖς
χρηῆσθαι καλῶς μὴ δυναμένοις. διὸ καὶ τὸν Ἐπι-
μηθέα φανῶλον ὄντα καὶ ἀνόητον οἶεται δεῖν φυλάτ- ²⁵
τεσθαι καὶ δεδιέναι τὰς εὐτυχίας, ὥς βλαβησόμενον
καὶ διαφθαρησόμενον ὑπ’ αὐτῶν. καὶ πάλιν ὅταν
λέγῃ

‘μηδὲ ποτ’ οὐλομένην πενίην θυμοφθόρον ἀνδρὶ
τέτλαθ’ ὀνειδίξειν, μακάρων δόσιν αἶεν ἐόντων’,

θεόσδοτον νῦν τὸ τυχηρὸν εἴρηκεν, ὥς οὐκ ἄξιον
ἐγκαλεῖν τοῖς διὰ τὴν τύχην πενομένοις, ἀλλὰ τὴν
5 μετ’ ἀργίας καὶ μαλακίας καὶ πολυτελείας ἀπορίαν 24
κακίζειν αἰσχροὺν καὶ ἐπονείδιστον οὔσαν. οὐπω
γὰρ αὐτὸ τοῦνομα τῆς τύχης λέγοντες, εἰδότες δὲ
τὴν τῆς ἀτάκτως καὶ ἀορίστως περιφερομένης αἰτίας
δύναμιν ἰσχυρὰν καὶ ἀφύλακτον οὔσαν ἀνθρωπίνῳ
10 λογισμῷ τοῖς τῶν θεῶν ὀνόμασιν ἐξέφραζον, ὥσπερ
ἡμεῖς καὶ πράγματα καὶ ἥθη καὶ νῆ Δία καὶ λόγους
καὶ ἔνδρας εἰώθαμεν δαιμονίους καὶ θείους προσ-
αγορεύειν. οὕτω δὴ τὰ πολλὰ τῶν ἀτόπως περὶ
τοῦ Διὸς λέγεσθαι δοκούντων ἐπανορθωτέον, ὧν
15 ἐστὶ καὶ ταῦτα

‘δοιοὶ γάρ τε πίθοι κατακείται ἐν Διὸς οὔδει
κηρῶν ἔμπλειοι, ὁ μὲν ἐσθλῶν, ἀντάρ ὁ δειλῶν’ B
καί

‘ὕρκια μὲν Κρονίδης ὑψίζυγος οὐκ ἐτέλεσσεν,
20 ἀλλὰ κακὰ φρονέων τεκμαίρεται ἀμφοτέροισι’
καί

‘τότε γάρ ῥα κυλίνδετο πήματος ἀρχή
Τρωσὶ τε καὶ Δαναοῖσι Διὸς μεγάλου διὰ βουλὰς’,

ὥς περὶ τῆς τύχης ἢ τῆς εἰμαρμένης λεγομένων, ἐν
25 αἷς τὸ ἀσυλλόγιστον ἡμῖν τῆς αἰτίας σημαίνεται καὶ
ὅλως οὐ καθ’ ἡμᾶς. ὅπου δὲ τὸ προσῆκον καὶ κατὰ

1 OD 717 16 Homer. Ω 527 17 Plat. Rep. p. 379 d
19 Homer. H 69 22 id. Θ 81 26 τὸ ὅλως H

λόγον καὶ εἰκός ἐστιν, ἐνταῦθα κυρίως ὀνομάζεσθαι
τὸν θεὸν νομίζωμεν, ὥσπερ ἐν τούτοις

- C 'αὐτὰρ ὁ τῶν ἄλλων ἐπεπωλεῖτο στίχας ἀνδρῶν,
Αἶαντος δ' ἄλέεινε μάχην Τελαμωνιάδαο·
Ζεὺς γάρ οἱ νεμέσα ὅτ' ἀμείνονι φῶτι μάχοιτο' 5
καί

'Ζεὺς γὰρ τὰ μὲν μέγιστα φροντίζει βροτῶν,
τὰ μικρὰ δ' ἄλλοις δαίμοσιν παρὲς ἑᾶ'.

- σφόδρα δὲ δεῖ καὶ τοῖς ἄλλοις ὀνόμασι προσέχειν,
κατὰ πολλὰ πράγματα κινουμένοις καὶ μεθισταμέ- 10
νοις ὑπὸ τῶν ποιητῶν. οἷόν ἐστι καὶ τὸ τῆς ἀρε-
τῆς. ἐπεὶ γὰρ οὐ μόνον ἔμφρονας παρέχεται καὶ
D δικαίους καὶ ἀγαθοὺς ἐν πράξεσι καὶ λόγοις, ἀλλὰ
καὶ δόξας ἐπιεικῶς καὶ δυνάμεις περιποιεῖται, παρὰ
τοῦτο ποιοῦνται καὶ τὴν εὐδοξίαν ἀρετὴν καὶ τὴν 15
δύναμιν, ὀνομάζοντες ὥσπερ 'ἐλαίαν' τὸν ἀπὸ τῆς
ἐλαίας, καὶ 'φηγὸν' τὸν ἀπὸ τῆς φηγοῦ καρπὸν
ὁμωνύμως τοῖς φέρουσιν. οὐκοῦν ὁ νέος ἡμῖν, ὅταν
μὲν λέγωσι

'τῆς δ' ἀρετῆς ἰδρῶτα θεοὶ προπάρουθεν ἔθηκαν' 20
καί

'τῆμος σφῆ ἀρετῇ Δαναοὶ ῥήξαντο φάλαγγας'
καί

'εἰ δὲ θανεῖν θέμις, ὧδε θανεῖν καλόν,
εἰς ἀρετὴν καταδυσαμένους βίον',

25

- E εὐθὺς οἰέσθω λέγεσθαι ταῦτα περὶ τῆς ἀρίστης καὶ

2 νομίζωμεν W: νομίζωμεν 3 Homer. A 540 6
Nauck. p. 695 10 πολλὰ πράγματα] πολλὰ R 15 τὴν
add. R 20 Hesiod. OD 289 22 Homer. A 90 24
Nauck. p. 529

θειοτάτης ἕξεως ἐν ἡμῖν, ἣν ὀρθότητα λόγου καὶ ἀκρότητα λογικῆς φύσεως καὶ διάθεσιν ὁμολογούμενην ψυχῆς νοοῦμεν. ὅταν δ' ἀναγινώσκῃ πάλιν τό τε

5 'Ζεὺς δ' ἀρετὴν ἀνδρεσσιν ὀφέλλει τε μινύθει τε' καὶ τό

'πλούτῳ δ' ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ',
μὴ 'καθήσθω' τοὺς πλουσίους ἐκπεπληγμένους καὶ
'τεθηπὼς' καθάπερ ὄνιον εὐθύς ἀργυρίου τὴν ἀρε-
10 τὴν ἔχοντας, μὴδ' ἐπὶ τῇ τύχῃ κεῖσθαι τὴν αὐτοῦ
φρόνησιν αὖξιν ἢ κολοῦειν νομίζων, ἀλλ' ἀντὶ
δόξης ἢ δυνάμεως ἢ εὐτυχίας ἢ τινος ὁμοίου τῇ
ἀρετῇ κεχρησθαι τὸν ποιητὴν ἡγείσθω. καὶ γὰρ τῇ F
κακότητι ποτὲ μὲν ἰδίως σημαίνουσι κακίαν καὶ
15 μοχθηρίαν ψυχῆς, ὡς Ἡσίοδος

'τὴν μὲν γὰρ κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἔστιν ἐλέσθαι',
ποτὲ δ' ἄλλην τινὰ κάκωσιν ἢ δυστυχίαν, ὡς Ὅμηρος
'αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγρηράσκουσιν'.
ἐπεὶ καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἐξαπατηθεὶς τις ἂν οὕτω
20 τοὺς ποιητὰς οἰόμενος λέγειν, ὡς οἱ φιλόσοφοι λέ-
γουσι τὴν παντελεῆ τῶν ἀγαθῶν ἔξιν ἢ κτήσιν ἢ καὶ
τελειότητα βίου κατὰ φύσιν εὐροοῦντος, ἀλλ' οὐχὶ 25
καταχρωμένους πολλάκις τὸν πλούσιον εὐδαίμονα
καλεῖν ἢ μακάριον καὶ τὴν δύναμιν ἢ τὴν δόξαν
26 εὐδαιμονίαν. Ὅμηρος μὲν γὰρ ὀρθῶς κέχρηται τοῖς
ὀνόμασιν

'ὥς οὐ τοι χαίρων τοῖσδε κτεάτεσσιν ἀνάσσω'

5 Homer. T 242
17 Ὅμηρος] τ 360

7 Hesiod. OD 313
27 Homer. δ 93

16 id. 287

καὶ Μένανδρος

ἔχω δὲ πολλήν οὐσίαν καὶ πλούσιος
καλοῦμ' ὑπὸ πάντων, μακάριος δ' ὑπ' οὐδενός',
Εὐριπίδης δὲ πολλήν ἐργάζεται ταραχήν καὶ σύγχυ-
σιν ὅταν λέγῃ

5

B ἴμή μοι γένοιτο λυπρὸς εὐδαίμων βίος'
καί

τί τὴν τυραννίδ', ἀδικίαν εὐδαίμονα,
τιμᾶς;

ἂν μή τις, ὥσπερ εἴρηται, ταῖς μεταφοραῖς καὶ 10
καταχρήσεσι τῶν ὀνομάτων ἔπῃται. ταῦτα μὲν οὖν
ἱκανὰ περὶ τούτων.

7. Ἐκεῖνο δ' οὐχ ἅπαξ ἀλλὰ πολλάκις ὑπομνη-
στέον ἐστὶ τοὺς νέους, ἐνδεικνυμένους αὐτοῖς ὅτι
μιμητικὴν ἢ ποιήσεις ὑπόθεσιν ἔχουσα κόσμῳ μὲν 15
καὶ λαμπρότητι χρῆται περὶ τὰς ὑποκειμένας πράξεις
καὶ τὰ ἥθη, τὴν δ' ὁμοιότητα τοῦ ἀληθοῦς οὐ προ-
C λείπει, τῆς μιμήσεως ἐν τῷ πιθανῷ τὸ ἀγωγὸν
ἐχούσης. διὸ καὶ κακίας καὶ ἀρετῆς σημεῖα μεμιγ-
μένα ταῖς πράξεσιν ἢ μὴ παντάπασιν τῆς ἀληθείας 20
ὀλιγωροῦσα συνεκφέρει μίμησις, ὥσπερ ἡ Ὀμήρου
πολλὰ πάννυ τοῖς Στωϊκοῖς χαίρειν φράζουσα, μήτε
τι φαῦλον ἀρετῇ προσεῖναι μήτε κακίαν χρηστὸν
ἀξιοῦσιν, ἀλλὰ πάντως μὲν ἐν πᾶσιν ἀμαρτωλὸν
εἶναι τὸν ἀμαθῆ, περὶ πάντα δ' αὖ κατορθοῦν τὸν 25
ἀστεῖον. ταῦτα γὰρ ἐν ταῖς σχολαῖς ἀκούομεν· ἐν
δὲ τοῖς πράγμασι καὶ τῷ βίῳ τῶν πολλῶν κατὰ τὸν
Εὐριπίδην

οὐκ ἂν γένοιτο χωρὶς ἐσθλὰ καὶ κακά,
ἀλλ' ἔστι τις σύγκρασις'.

D

ἄνευ δὲ τοῦ ἀληθοῦς μάλιστα μὲν ἡ ποιητικὴ τῷ
ποικίλῳ χρῆται καὶ πολυτρόπῳ. τὸ γὰρ ἐμπαθὲς
5 καὶ παράλογον καὶ ἀπροσδόκητον, ᾧ πλείστη μὲν
ἐκπληξίς ἐπιτεταίη πλείστη δὲ χάρις, αἱ μεταβολαὶ
παρέχουσι τοῖς μύθοις· τὸ δ' ἀπλοῦν ἀπαθὲς καὶ
ἄμυθον. ὅθεν οὔτε νικῶντας αἰεὶ πάντα ποιοῦσι
τοὺς αὐτοὺς οὔτ' εὐημεροῦντας οὔτε κατορθοῦντας.
10 ἀλλ' οὐδὲ τοῖς θεοῖς, ὅταν εἰς ἀνθρωπίνους ἐμπε-
σωσι πράξεις, ἀπαθέσι χρωῶνται καὶ ἀναμαρτήτοις,
ἵνα μηδαμοῦ τό τε ταράττον καὶ τὸ ἐκπληττον ἀργῇ
τῆς ποιήσεως ἀκίνδυνον καὶ ἀναγώνιστον γιγνώ-
μενον.

15 8. Οὕτως οὖν τούτων ἐχόντων ἐπάγωμεν τοῖς E
ποιήμασι τὸν νέον μὴ τοιαύτας ἔχοντα δόξας περὶ
τῶν καλῶν ἐκείνων καὶ μεγάλων ὀνομάτων, ὥς ἄρα
σοφοὶ καὶ δίκαιοι οἱ ἄνδρες ἦσαν, ἄκροι τε βασι-
λεῖς καὶ κανόνες ἀρετῆς ἀπάσης καὶ ὁρθότητος. ἐπεὶ
20 βλαβήσεται μέγала δοκιμάζων πάντα καὶ τεθηπώς,
μὴ δυσχεραίνων δὲ μηδὲν μηδ' ἀκούων μηδ' ἀπο-
δεχόμενος τοῦ ψέγοντος αὐτοὺς τοιαῦτα πράττοντας
καὶ λέγοντας

αἶ' γάρ, Ζεῦ τε πάτερ καὶ Ἀθηναίη καὶ Ἀπολλων,
25 μήτε τις οὖν Τρώων θάνατον φύγοι, ὅσσοι ἔασι,
μήτε τις Ἀργείων, νῶϊν δ' ἐκδύμεν ὕλεθρον, F
ὅφρ' οἴοι Τροίης ἱερὰ κρήδεμνα λύοιμεν'
καί

οἰκτροτάτην δ' ἤκουσα ὅπα Πριάμοιο θυγατρὸς
Κασσάνδρης, τὴν κτεῖνε Κλυταιμνήστρη δολόμητις
ἀμφ' ἐμοί'

καί

παλλακίδι προμιγῆναι, ἵν' ἐχθήρεις γέροντα. 5
τῇ πιθόμην καὶ ἔρεξα'

καί

Ζεῦ πάτερ, οὗ τις σεῖο θεῶν ὀλοώτερος ἄλλος'.
26 μῆδ' ἐν οὖν ἐπαινεῖν ἐθιζέσθω τοιοῦτον ὁ νέος, μῆδ' ἐν
προφάσεις λέγων μῆδ' παραγωγὰς τινὰς εὐπρεπεῖς 10
ἐπὶ πράγμασι φάσιν μὴχανώμενος πιθάνος ἔστω
καὶ πανοῦργος, ἀλλ' ἐκεῖνο μᾶλλον οἴεσθω, μίμησιν
εἶναι τὴν ποιήσιν ἡθῶν καὶ βίῳ, καὶ ἀνθρώπων
οὐ τελείων οὐδὲ καθαρῶν οὐδ' ἀνεπιλήπτων παντά-
πασιν, ἀλλὰ μεμιγμένων πάθεσι καὶ δόξαις ψευδέσι 15
καὶ ἀγνοίαις, διὰ δ' εὐφυΐαν αὐτοὺς πολλάκις μετα-
τιθέντων πρὸς τὸ κρεῖττον. ἡ γὰρ τοιαύτη παρα-
σκευὴ τοῦ νέου καὶ διάνοια, τοῖς μὲν εὖ λεγομένοις
B καὶ πραττομένοις ἐπαιρομένου καὶ συνενθουσιῶντος,
τὰ δὲ φαῦλα μὴ προσιεμένου καὶ δυσχεραίνοντος, 20
ἀβλαβῇ παρῆξει τὴν ἀκρόασιν. ὁ δὲ πάντα θαυμά-
ζων καὶ πᾶσιν ἐξοικειούμενος καὶ καταδεδουλωμένος
τῇ δόξῃ τὴν κρίσιν ὑπὸ τῶν ἡρωϊκῶν ὀνομάτων,
ὥσπερ οἱ τὴν Πλάτωνος ἀπομιμούμενοι κυρτότητα
καὶ τὴν Ἀριστοτέλους τραυλότητα, λήσεται πρὸς 25
πολλὰ τῶν φαύλων εὐχερῆς γενόμενος. δεῖ δὲ μὴ
δειλῶς μῆδ' ὥσπερ ὑπὸ δεισιδαιμονίας ἐν ἱερῷ φρίτ-
τειν ἅπαντα καὶ προσκυνεῖν, ἀλλὰ θαρραλέως ἐθιζό-

μενον ἐπιφωνεῖν μηδὲν ἦττον τοῦ 'ὀρθῶς' καὶ
 'πρεπόντως' τὸ 'οὐκ ὀρθῶς' καὶ 'οὐ προσηκόντως'.
 οἷον ὁ Ἀχιλλεὺς ἐκκλησίαν συνάγει τῶν στρατιωτῶν C
 νοσοῦντων, ἀσχάλλων μὲν ἀργοῦντι τῷ πολέμῳ μά-
 5 λιστα πάντων διὰ τὴν ἐν ταῖς στρατείαις ἐπιφάνειαν
 αὐτοῦ καὶ δόξαν, ἱατρικὸς δ' ὢν καὶ μεθ' ἡμέραν
 ἐνάτην ἢ ταῦτα κρίνεσθαι πέφυκεν αἰσθόμενος οὐκ
 οὔσαν συνήθη τὴν νόσον οὐδὲ συνεστῶσαν ἀπὸ κοι-
 νῶν αἰτιῶν, ἀναστὰς οὐ δημαγωγεῖ πρὸς τὸν ὕχλον,
 10 ἀλλὰ τῷ βασιλεῖ γίγνεται σύμβουλος

'Ἀτρεΐδη, νῦν ἄμμε παλιμπλαγχθέντας ὀίω
 ἄψ ἀπονοστήσειν'

ὀρθῶς ταῦτα καὶ μετρίως καὶ πρεπόντως. τοῦ δὲ D
 μάντεως δεδιέναι φήσαντος τὴν ὀργὴν τοῦ δυνατω-
 15 τάτου τῶν Ἑλλήνων, οὐκέτ' ὀρθῶς οὐδὲ μετρίως,
 ἐπομόσας μηδένα προσοίσειν χεῖρας αὐτῷ ζῶντος
 αὐτοῦ, προστίθῃσιν

'οὐδ' ἦν Ἀγαμέμνονα εἴπῃς',
 ἐνδεικνύμενος ὀλιγωρίαν καὶ περιφρόνησιν τοῦ ἄρ-
 20 χοντος. ἐκ δὲ τούτου μᾶλλον παροξυνθεὶς ἐπὶ τὸ
 ξίφος φέρεται σφάττειν διανοούμενος, οὔτε πρὸς τὸ
 καλὸν ὀρθῶς οὔτε πρὸς τὸ συμφέρον. εἴτ' αὖθις
 μετανοήσας

'ἄψ ἐς κουλεὸν ᾤσε μέγα ξίφος, οὐδ' ἀπίθῃσε
 25 μύθῳ Ἀθηναίης', E
 ὀρθῶς πάλιν καὶ καλῶς, ὅτι τὸν θυμὸν ἐκκόψαι
 παντάπασι μὴ δυνηθεῖς, ὅμως πρὶν ἀνήκεστον τι

δρᾶσαι μετέστησε καὶ κατέσχευεν εὐπειθῇ τῷ λογισμῷ
γενόμενον. πάλιν δ' Ἀγαμέμνων ἐν μὲν τοῖς περὶ
τὴν ἐκκλησίαν γιγνομένοις καὶ λεγομένοις ὑπ' αὐτοῦ
καταγέλαστος ἐστίν, ἐν δὲ τοῖς περὶ Χρυσήϊδα σε-
μνότερος καὶ βασιλικώτερος. ὁ μὲν γὰρ Ἀχιλλεὺς 5
ἀγομένης τῆς Βρισηίδος

‘δακρύσας ἐτάρων ἄφαρ ἔξετο νόσφι λιασθεῖς’,
οὗτος δ' αὐτὸς εἰς τὴν ναῦν ἐμβιβάζων καὶ παρα-
F διδοὺς καὶ ἀποπέμπων τὴν ἄνθρωπον ἦν ὀλίγῳ
πρόσθεν εἶρηκε τῆς γαμετῆς τῇ εὐνοίᾳ προκρίνειν, 10
οὐδὲν ἐρωτικὸν οὐδ' αἰσχρὸν ἐποίησε. καὶ μὴν ὁ
Φοῖνιξ διὰ τὴν παλλακίδα κατάρατος ὑπὸ τοῦ πα-
τρὸς γενόμενος

‘τὸν μὲν ἐγὼ’ φησί ‘βούλευσα κατακτάμεν ὀξεί
χαλκῷ’ 15

ἀλλὰ τις ἀθανάτων παῦσεν χόλον, ὅς ῥ' ἐνὶ θυμῷ
δήμου θῆκε φάτιν καὶ ὀνειδεα πόλλ' ἀνθρώπων,
ὥς μὴ πατροφόνος μετ' Ἀχαιοῖσιν καλεοίμην'.
ὁ μὲν οὖν Ἀρίσταρχος ἐξεῖλε ταῦτα τὰ ἔπη φοβη-
θεῖς· ἔχει δὲ πρὸς τὸν καιρὸν ὀρθῶς, τοῦ Φοῖνικος 20
τὸν Ἀχιλλέα διδάσκοντος οἷόν ἐστιν ὀργή καὶ ὅσα
27 διὰ θυμὸν ἄνθρωποι τολμῶσι, μὴ χρώμενοι λογισμῷ
μηδὲ πειθόμενοι τοῖς παρηγοροῦσι. καὶ γὰρ τὸν Με-
λέαγρον ἐπεισάγει τοῖς πολίταις ὀργιζόμενον, εἶτα
πρᾶνόμενον, ὀρθῶς τὰ πάθη ψέγων, τὸ δὲ μὴ συν- 25
ακολουθεῖν ἀλλ' ἀντιτάττεσθαι καὶ κρατεῖν καὶ μετα-
νοεῖν ἐπαινῶν ὥς καλὸν καὶ συμφέρον. ἐνταῦθα
μὲν οὖν ἡ διαφορὰ πρόδηλος· ὅπου δ' ἄσαφῇ τὰ τῆς

γνώμης, διοριστέον οὕτω πως ἐφιστάντας τὸν νέον.
 εἰ μὲν ἢ Ναυσικᾶά ξένον ἄνδρα τὸν Ὀδυσσεά θεασα-
 μένη καὶ παθοῦσα τὸ τῆς Καλυψοῦς πάθος πρὸς
 αὐτόν, ἅτε δὴ τρυφῶσα καὶ γάμων ὥραν ἔχουσα,
 5 τοιαῦτα μωραίνει πρὸς τὰς θεραπαινίδας B

ἅλ' γὰρ ἐμοὶ τοιόσδε πόσις κεκλημένος εἴη
 ἐνθάδε ναιετάων, καὶ οἱ ἄδοι αὐτόθι μίμνειν,
 ψεκτέον τὸ θράσος αὐτῆς καὶ τὴν ἀκολασίαν· εἰ δὲ
 τοῖς λόγοις τοῦ ἀνδρὸς τὸ ἥθος ἐνιδούσα καὶ θαν-
 10 μάσασα τὴν ἔντευξιν αὐτοῦ πολὺν νοῦν ἔχουσιν
 εὐχεται τοιούτῳ συνοικεῖν μᾶλλον ἢ πλωτικῷ τινι
 καὶ ὀρχηστικῷ τῶν πολιτῶν, ἄξιον ἄγασθαι. πάλιν
 τῆς Πηνελόπης τοῖς μνηστῆρσι προσδιαλεγομένης οὐκ
 ἀπανθρόωπως, ἐκείνων δ' αὐτῇ χαριζομένων ἱμάτια
 15 καὶ κόσμον ἄλλον, ἡδόμενος Ὀδυσσεύς

οὔνεκα τῶν μὲν δῶρα παρέλκετο, θέλγε δὲ C
 θυμόν',

εἰ μὲν ἐπὶ τῇ δωροδοκίᾳ καὶ πλεονεξίᾳ χαίρει, τὸν
 κωμωδοῦμενον ὑπερβάλλει μαστροπεῖα Πολιάγρον

20 εὐδαιμόνων Πολιάγρος
 οὐράνιον αἶγα πλουτοφόρον τρέφων'.

εἰ δὲ μᾶλλον οἰόμενος ὑποχειρίους ἔξειν διὰ τὴν
 ἐλπίδα θαρροῦντας καὶ τὸ μέλλον οὐ προσδοκῶν-
 τας, λόγον ἔχει τὸ ἡδόμενον αὐτῷ καὶ θαρροῦν.
 25 ὁμοίως ἐπὶ τῇ διατριμῇ τῶν χρημάτων, ἃ συν-
 ἐξέσθην οἱ Φαίᾶκες αὐτῷ καὶ ἀπέπλευσαν, εἰ μὲν

6 ἐμοὶ Homer. § 244: ἐμεῦ 16 id. σ 282 20 Meinek.
 IV p. 667 23 θαρροῦντας scripsi: θαρροῦντες

ἀληθῶς ἐν ἐρημίᾳ τοσαύτῃ καὶ τῶν καθ' αὐτὸν
 D ἀσαφείᾳ καὶ ἀδηλότητι γεγυνώς περὶ τῶν χρημά-
 των φοβεῖται

‘μή τί οἱ οἴχονται κοίλης ἐπὶ νηὸς ἄγοντες’,
 οἰκτεῖρουν ἄξιον ἢ βδελύττεσθαι νῆ Δία τὴν φιλο- 5
 πλουτίαν· εἰ δ’, ὥσπερ ἔνιοι λέγουσι, περὶ τῆς Ἰθά-
 κης ἀμφιδοξῶν οἶεται τὴν τῶν χρημάτων σωτηρίαν
 ἀπόδειξιν εἶναι τῆς τῶν Φαιάκων ὁσιότητος (οὐ γὰρ
 ἂν ἀκερδῶς φέροντας αὐτὸν εἰς ἄλλοτρίαν ἐκβαλεῖν
 χώραν καὶ καταλιπεῖν, ἀποσχομένους τῶν χρημά- 10
 των), οὔτε φάυλῳ τεκμηρίῳ χρῆται καὶ τὴν πρό-
 E νοίαν ἄξιον ἐπαινεῖν. ἔνιοι δὲ καὶ τὴν ἐκθεσιν
 αὐτὴν εἰ μὲν ἀληθῶς ἐγένετο καθεύδοντος ψέγουσι,
 καὶ Τυρρηνοὺς ἱστορίαν τινὰ φασὶ διαφυλάττειν ὥς
 ὑπνώδους φύσει τοῦ Ὀδυσσέως γενομένου καὶ δυσεν- 15
 τεύκτου διὰ τοῦτο τοῖς πολλοῖς ὕντος. εἰ δ’ οὐκ ἦν
 ἀληθῆς ὁ ὕπνος, ἀλλ’ αἰδούμενος μὲν ἀποπέμψαι
 - τοὺς Φαίακας ἔνευ ξενίων καὶ φιλοφροσύνης, μὴ
 δυνάμενος δὲ τοὺς ἐχθροὺς λαθεῖν ἐκείνων συμ-
 παρόντων ἐχρήσατο τῆς ἀπορίας παρακαλύμματα, 20
 κοιμωμένῳ ποιήσας ὅμοιον ἑαυτόν, ἀποδέχονται. καὶ
 ταῦτα δὴ τοῖς νέοις ὑποδεικνύοντες οὐκ ἐάσομεν
 φορὰν πρὸς τὰ φαῦλα γίνεσθαι τῶν ἡθῶν· ἀλλὰ
 τῶν βελτιόνων ζῆλον καὶ προαίρεσιν, εὐθὺς τοῖς
 F μὲν τὸ ψέγειν τοῖς δὲ τὸ ἐπαινεῖν ἀποδιδόντες. μά- 25
 λιστα δὲ τοῦτο δεῖ ποιεῖν ἐν ταῖς τραγῳδίαις, ὅσαι
 λόγους ἔχουσι πιθανοὺς καὶ πανούργους ἐν πράξεσιν

ἀδόξοις καὶ πονηραῖς. οὐ πάνυ γὰρ ἀληθὲς τὸ τοῦ
Σοφοκλέους λέγοντος

‘οὐκ ἔστ’ ἀπ’ ἔργων μὴ καλῶν ἔπη καλά’.

καὶ γὰρ οὗτος εἶωθεν ἤθεσι φαύλοις καὶ ἀτόποις
5 πράγμασι λόγους ἐπιγελῶντας καὶ φιλανθρώπους
αἰτίας πορίζειν. καὶ ὁ σύσκηνος αὐτοῦ πάλιν ὁρᾷς
ὅτι τὴν τε Φαίδραν καὶ προσεγκαλοῦσαν τῷ Θησεῖ 28
πεποίηκεν ὥς διὰ τὰς ἐκείνου παρανομίας ἐρασθεῖ-
σαν τοῦ Ἰππολύτου. τοιαύτην δὲ καὶ τῇ Ἑλένῃ παρ-
10 ρησίαν κατὰ τῆς Ἑκάβης ἐν ταῖς Τρωάσι δίδωσιν,
οἰομένη δεῖν ἐκείνην κολάζεσθαι μᾶλλον ὅτι μοιχὸν
αὐτῆς ἔτεκε. μὴδὲν οὖν τούτων κομψὸν ἡγεῖσθαι
καὶ πανοῦργον ὁ νέος ἐθιζέσθω, μὴδὲ προσμειδιάτω
ταῖς τοιαύταις εὐρησιλογίαις, ἀλλὰ βδελυντέσθω τοὺς
15 λόγους μᾶλλον ἢ τὰ ἔργα τῆς ἀκολασίας.

9. Ἐπὶ πᾶσι τοίνυν καὶ τὸ τὴν αἰτίαν ἐκάστου
τῶν λεγομένων ἐπιζητεῖν χρησιμὸν ἔστιν. ὁ μὲν γὰρ B
Κάτων ἔτι παιδάριον ὢν ἔπραττε μὲν ὃ προστάξειεν
ὃ παιδαγωγός, αἰτίαν δὲ καὶ λόγον ἀπῆται τοῦ προσ-
20 τάγματος· τοῖς δὲ ποιηταῖς οὐ πειστέον ὥσπερ παι-
δαγωγοῖς ἢ νομοθέταις, ἂν μὴ λόγον ἔχῃ τὸ ὑποκεί-
μενον. ἔξει δέ, ἄνπερ χρηστὸν ᾗ· ἂν δὲ μοχθηρόν,
ὀφθῇσεται κενὸν καὶ μάταιον. ἀλλ’ οἱ πολλοὶ τῶν
μὲν τοιούτων τὰς αἰτίας πικρῶς ἀπαιτοῦσι καὶ δια-
25 πυνθάνονται πῶς λέλεκται

‘μὴδέ ποτ’ οἶνοχόην τιθέμεν κρητῆρος ὑπερθεῖν
πινόντων’

3 Nauck. p. 247   4 οὗτος] αὐτὸς Emperius   5
Nauck. Eurip. Fr. 430^b p. 113   10 Τρωάσι] v 919   26
Hesiod. OD 739

καί

‘ὅς δέ κ’ ἀνὴρ ἀπὸ ὧν ὀχέων ἕτερόν ἄρμαθ’ ἵκηται,
C ἔργχει ὀρεξάσθω’.

τῶν δὲ μειζόνων ἀβασανίστως δέχονται τὴν πίστιν,
οἷα καὶ ταῦτ’ ἐστίν

‘δουλοῖ γὰρ ἄνδρα, καὶν θρασύσπλαγχνός τις ἦ,
ὅταν συνειδῇ μητρὸς ἢ πατρὸς κακὰ’,

καί

‘σμικρὸν φρονεῖν χρὴ τὸν κακῶς πεπραγότα’.

καίτοι ταῦτα τῶν ἡθῶν ἄπτεται καὶ τοὺς βίους 10
διαταράττει, κρίσεις ἐμποιοῦντα φάυλας καὶ δόξας
ἀγεννεῖς, ἂν μὴ πρὸς ἕκαστον αὐτῶν εἰθισμένοι
D λέγωμεν διὰ τί σμικρὸν φρονεῖν χρὴ τὸν κακῶς πε-
πραγότα καὶ μὴ μᾶλλον ἀνταίρειν τῇ τύχῃ καὶ ποιεῖν
ὕψηλόν ἑαυτὸν καὶ ἀταπεινῶτον; διὰ τί δέ, ἂν ἐκ 15
πατρὸς φάυλου καὶ ἀνοήτου γεγωνὸς αὐτὸς ᾧ χρη-
στὸς καὶ φρόνιμος, οὐ προσήκει μοι διὰ τὴν ἐμὴν
ἀρετὴν μέγα φρονεῖν ἀλλὰ καταπεπληχθαι καὶ τα-
πεινὸν εἶναι διὰ τὴν τοῦ πατρὸς ἀμαθίαν; ὁ γὰρ
οὕτως ἀπαντῶν καὶ ἀντερείδων καὶ μὴ παντὶ λόγῳ 20
πλάγιον ὥσπερ πνεύματι παραδιδούς ἑαυτὸν ἀλλ’
ὀρθῶς ἔχειν νομίζων τὸ ‘βλάξ ἄνθρωπος ἐπὶ παντὶ
λόγῳ φιλεῖ ἐπτοῆσθαι’, πολλὰ διακρούσεται τῶν οὐκ
ἀληθῶς οὐδ’ ὠφελίμως λεγομένων. ταῦτα μὲν οὖν
ἀβλαβῇ παρέξει τὴν τῶν ποιημάτων ἀκρόασιν.

E 10. Ἐπεὶ δ’ ὥσπερ ἐν ἀμπέλου φύλλοις καὶ κλή-
μασιν εὐθαλοῦσι πολλάκις ὁ καρπὸς ἀποκρούπτεται

2 Homer. *Δ* 306   6 Eur. Hipp. 424   9 Nauck.
p. 695   πεπραγότα   Wagnerus: πεπραγότα   13 πεπρα-
γότα H: πεπραγότα   22 βλάξ] Mullach. 1 p. 326

καὶ λανθάνει κᾶτασκιαζόμενος, οὕτως ἐν ποιητικῇ
λέξει καὶ μυθεύμασι περικεχυμένοις πολλὰ διαφεύγει
τὸν νέον ὠφέλιμα καὶ χρήσιμα (δεῖ δὲ τοῦτο μὴ
πάσχειν μηδ' ἀποπλανᾶσθαι τῶν πραγμάτων, ἀλλ'
⁵ ἐμφύεσθαι μάλιστα τοῖς πρὸς ἀρετὴν φέρουσι καὶ
δυναμένοις πλάττειν τὸ ἥθος), οὐ χειρόν ἐστι καὶ
περὶ τούτων διελθεῖν ἐν βραχέσιν, ἀψάμενον ὥς ἐν
τύπῳ τῶν πραγμάτων, μήκη δὲ καὶ κατασκευὰς καὶ
παραδειγμάτων ὄχλον ἔωντα τοῖς ἐπιδεικτικώτερον F
¹⁰ γράφουσι. πρῶτον μὲν οὖν τὰ χρηστὰ καὶ τὰ φαῦλα
γινώσκων ὁ νέος ἦθη καὶ πρόσωπα τοῖς λεγομέ-
νοις προσεχέτω καὶ ταῖς πράξεσιν ἃς ὁ ποιητὴς ἐκα-
τέροις προσηκόντως ἀποδίδωσιν· οἷον ὁ Ἀχιλλεὺς
πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα λέγει, καίπερ λέγων μετ' ὀργῆς
¹⁵ 'οὐ γὰρ σοί ποτε ἴσον ἔχω γέρας, ὅππότε' Ἀχαιοί
Τρώων ἐκπέρσωσ' εὖ ναιόμενον πτολίεθρον',
ὁ δὲ Θερσίτης τῷ αὐτῷ λοιδορούμενος λέγει
'πλεῖαί τοι χαλκοῦ κλισίαι, πολλαὶ δὲ γυναικες
εἰσὶν ἐνὶ κλισίῃς ἐξαίρετοι, ἃς τοι Ἀχαιοί
²⁰ πρωτίστῳ δίδομεν, εὖτ' ἂν πτολίεθρον ἔλωμεν', ²⁰
καὶ πάλιν ὁ Ἀχιλλεὺς

ἄλ' κέ ποθι Ζεὺς

δῶσι πόλιν Τροίην εὐτείχεον ἐξαλαπάξαι',

ὁ δὲ Θερσίτης

²⁵ 'ὅν κεν ἐγὼ δήσας ἀγάγω ἢ ἄλλος Ἀχαιῶν'.
πάλιν τοῦ Ἀγαμέμνονος ἐν τῇ ἐπιπωλήσει τὸν Διο-
μήδην λοιδορήσαντος ὁ μὲν οὐδὲν ἀντεῖπεν

15 Homer. A 163   18 id. B 226   19 κλισίης idem:
κλισίῃ   22 id. A 128   25 id. B 231

‘αἰδεσθεις βασιλῆος ἐνιπὴν αἰδοίοιο’,
 ὁ δὲ Σθένελος, οὗ μῆδεις λόγος,
 ‘Ἀτρεΐδῃ’ φησί, ‘μὴ ψεύδε’ ἐπιστάμενος σάφα
 εἶπειν.

B ἡμεῖς τοι πατέρων μέγ’ ἀμείνονες εὐχόμεθ’⁵
 εἶναι.’

ἡ γὰρ τοιαύτη διαφορὰ μὴ παρορωμένη διδάξει τὸν
 νέον ἀστεῖον ἡγεῖσθαι τὴν ἀτυφίαν καὶ μετριότητα,
 τὴν δὲ μεγαλυνχίαν καὶ περιαντολογίαν ὡς φαῦλον
 εὐλαβεῖσθαι. χρήσιμον δὲ καὶ τὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος¹⁰
 κατανοεῖν ἐνταῦθα· τὸν μὲν γὰρ Σθένελον ἀπροσ-
 αύδητον παρῆλθε, τοῦ δ’ Ὀδυσσεὺς οὐκ ἡμέλησεν
 ἀλλ’ ἡμείψατο καὶ προσηγόρευσεν,

‘ὥς γνῶ χωομένοιο· πάλιν δ’ ὅ γε λάξετο μῦθον’.
 τὸ μὲν γὰρ πᾶσιν ἀπολογεῖσθαι θεραπευτικὸν καὶ¹⁵
 C οὐκ ἀξιωματικόν· τὸ δὲ πάντων καταφρονεῖν ὑπερ-
 ἤφανον καὶ ἀνόητον. ἄριστα δ’ ὁ Διομήδης ἐν
 μὲν τῇ μάχῃ σιωπᾷ κακῶς ἀκούων ὑπὸ τοῦ βασιλέως,
 μετὰ δὲ τὴν μάχην παρρησίᾳ χρῆται πρὸς αὐτόν

‘ἀλκὴν μὲν μοι πρῶτον ὀνειδίσας ἐν Δαναοῖσιν’.²⁰
 εἴ δ’ ἔχει καὶ φρονίμου διαφορὰν ἀνδρὸς καὶ μάν-
 τεως πανηγυρικοῦ μὴ παραλιπεῖν. ὁ μὲν γὰρ Κάλ-
 χας οὐ συνεῖδε τὸν καιρὸν, ἀλλ’ ἐν πλήθει παρ’
 οὐδὲν ἐποιήσατο κατηγορεῖσθαι τοῦ βασιλέως ὡς τὸν
 λοιμὸν αὐτοῖς ἐπαγαγόντος· ὁ δὲ Νέστωρ βουλό-²⁵
 μενος ἐμβάλλειν λόγον ὑπὲρ τῶν πρὸς τὸν Ἀχιλλεῖα

1 Homer. A 402   3 id. A 404   14 id. A 357
 20 id. I 34   25 ἐπαγαγόντος H: ἐπαγόντος

διαλλαγῶν, ἵνα μὴ διαβάλλειν δοκῇ τὸν Ἀγαμέμνονα D
πρὸς τὸ πλῆθος ὡς ἀμαρτόντα καὶ χρησάμενον ὀργῇ,

‘δαίνυ δαῖτα γέρουσιν· ἔοικέ τοι, οὐ τοι ἀεικές.

πολλῶν δ’ ἀγρομένων τῷ πείσεαι ὅς κεν ἀρίστην

5 βουλὴν βουλευσῇ.’

καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον ἐξαποστέλλει τοὺς πρέσβεις·
τοῦτο γὰρ ἦν ἐπανόρθωσις ἀμαρτίας, ἐκεῖνο δὲ κα-
τηγορία καὶ προπηλακισμός.

Ἔτι δὲ καὶ τὰς ἐν τοῖς γένεσι διαφορὰς σκεπτέον,
10 ὧν τοιοῦτός ἐστιν ὁ τρόπος. οἱ μὲν Τρῶες ἐπιάσι
μετὰ κραυγῆς καὶ θράσους, οἱ δ’ Ἀχαιοί

‘σιγῇ δειδιότες σημάντορας’.

τὸ γὰρ ἐν χερσὶ τῶν πολεμίων ὄντων φοβεῖσθαι E
τοὺς ἔρχοντας ἀνδρείας ἔμα καὶ πειθαρχίας σημείον.

15 ὅθεν ὁ μὲν Πλάτων ἐθίζει τοὺς ψόγους φοβεῖσθαι
καὶ τὰ αἰσχροῦ μᾶλλον ἢ τοὺς πόνους καὶ τοὺς κιν-
δύνους, ὁ δὲ Κάτων ἐλεγε φιλεῖν τοὺς ἐρυθριῶν-
τας μᾶλλον ἢ τοὺς ὠχριῶντας. ἔστι δὲ καὶ τῶν
ἐπαγγελιῶν ἰδιος χαρακὴρ. ὁ μὲν γὰρ Δόλων
20 ἐπαγγέλλεται

‘τόφρα γὰρ ἐς στρατὸν εἴμι διαμπερές, ὕφρ’ ἂν
ἵκωμαι

νῆ’ Ἀγαμεμνονέην’,

ὁ δὲ Διομήδης ἐπαγγέλλεται μὲν οὐδέν, ἥττον δ’ ἂν
25 φησι φοβηθῆναι μεθ’ ἐτέρου πεμπόμενος. Ἑλλη- F
νικὸν οὖν καὶ ἀστεῖον ἢ πρόνοια, βαρβαρικὸν δὲ
καὶ φαῦλον ἢ θρασύτης· καὶ δεῖ τὸ μὲν ζηλοῦν τὸ
δὲ δυσχεραίνειν. ἔχεται δέ τινος οὐκ ἀχρήστου

θεωρίας καὶ τὸ περὶ τοὺς Τρῶας καὶ τὸν Ἑκτορα
 πάθος, τοῦ Αἴαντος αὐτῷ μονομαχεῖν μέλλοντος. ὁ
 μὲν γὰρ Αἰσχύλος Ἰσθμοῖ πύκτου πληγέντος εἰς τὸ
 πρόσωπον καὶ κραυγῆς γενομένης, 'οἶον' εἶπεν 'ἡ
 ἄσκησίς ἐστιν. οἱ θεώμενοι βοῶσιν, ὁ δὲ πληγείς 5
 σιωπᾷ.' τοῦ δὲ ποιητοῦ λέγοντος ὅτι τὸν Αἴαντα
 τῶν ὅπλων ποιούντων λαμπρὸν οἱ μὲν Ἕλληνες
 ἔχαιρον ὀρῶντες,

30   'Τρῶας δὲ τρόμος αἰνὸς ἐπήλυθε γυνὴ ἕκαστον,
       Ἑκτορί τ' αὐτῷ θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι πάτασσε', 10
 τίς οὐκ ἂν ἀγάσαιο τὴν διαφορὰν; τοῦ μὲν κινδυν-
 νέοντος ἡ καρδία πηδᾷ μόνον, ὥσπερ παλαίειν νῆ
 Δί' ἢ σταδιοδρομεῖν μέλλοντος, τῶν δὲ θεωμένων
 τρέμει καὶ πάλλεται τὸ σῶμα δι' εὐνοίαν καὶ φόβον
 ὑπὲρ τοῦ βασιλέως. ἐνταῦθα δὲ καὶ τὴν τοῦ κρατὶ- 15
 στοῦ πρὸς τὸν κάκιστον διαφορὰν ἀποθεωρητέον.
 ὁ μὲν γὰρ Θεοκύτης

      'ἔχθιστος δ' Ἀχιλλῆι μάλιστ' ἦν ἢ δ' Ὀδυσῆι',
 B ὁ δ' Αἴας ἀεὶ τε τῷ Ἀχιλλεῖ προσφιλεῖς καὶ πρὸς
 τὸν Ἑκτορα λέγει περὶ αὐτοῦ 20

      'νῦν μὲν δὴ σάφα εἶσεαι οἰόθεν οἶος
       οἶοι καὶ Δαναοῖσιν ἀριστῆες μετέασι,
       καὶ μετ' Ἀχιλλῆα ῥηξήνορα θυμολέοντα'.
 καὶ τοῦτο μὲν Ἀχιλλέως τὸ ἐγκώμιόν ἐστι, τὰ δ'
 ἑξῆς ὑπὲρ ἀπάντων εἰρηται χρησίμως 25
       'ἡμεῖς δ' εἰμὲν τοιοὶ οἳ ἂν σέθεν ἀντιάσαιμεν
       καὶ πολέες',

οὔτε μόνον οὔτ' ἄριστον ἀποφαίνων ἑαυτὸν ἀλλὰ
 μετὰ πολλῶν ὁμοίως δυνάμενον ἀμύνασθαι. ταῦτα
 μὲν οὖν ἱκανὰ περὶ διαφορᾶς, ἂν μὴ κἀκεῖνο βου-
 λώμεθα προσλαβεῖν, ὅτι τῶν Τρώων ἐαλώκασι καὶ
 5 πολλοὶ ζῶντες, οὐδεὶς δὲ τῶν Ἀχαιῶν, καὶ τῶν μὲν
 ὑποπεπτώκασιν ἔνιοι τοῖς πολεμίοις, ὥσπερ ὁ Ἄδρα-
 στος, οἱ Ἀντιμάχου παῖδες, ὁ Ἀνκάων, αὐτὸς ὁ
 Ἐκτωρ δεόμενος περὶ ταφῆς τοῦ Ἀχιλλέως, ἐκείνων
 δ' οὐδεὶς, ὡς βαρβαρικοῦ τοῦ ἱκετεύειν καὶ ὑπο-
 10 πίπτειν ἐν τοῖς ἀγῶσιν ὄντος, Ἑλληνικοῦ δὲ τοῦ
 νικᾶν μαχόμενον ἢ ἀποθνήσκειν.

11. Ἐπεὶ δ' ὥσπερ ἐν ταῖς νομαῖς ἡ μὲν μέ-
 λιττα διώκει τὸ ἄνθος, ἡ δ' αἰὲς τὸν θαλλόν, ἡ δ'
 15 ὅς τὴν ῥίζαν, ἄλλα δὲ ζῶα τὸ σπέρμα καὶ τὸν καρ-
 πόν, οὕτως ἐν ταῖς ἀναγνώσεσι τῶν ποιημάτων ὁ
 μὲν ἀπανθίζεται τὴν ἱστορίαν, ὁ δ' ἐμφύεται τῷ
 κάλλει καὶ τῇ κατασκευῇ τῶν ὀνομάτων, καθάπερ
 ὁ Ἀριστοφάνης περὶ τοῦ Εὐριπίδου φησί

ἄχρωμαι γὰρ αὐτοῦ τοῦ ἑτόματος τῷ στρογ-
 20 γύλῳ,

οἱ δὲ τῶν πρὸς τὸ ἥθος εἰρημένων ὠφελίμως ἔχον-
 ται, πρὸς οὓς δὴ νῦν ἡμῖν ὁ λόγος ἐστίν, ὑπομιμνή-
 σκωμεν αὐτοὺς ὅτι δεινὸν ἐστὶ τὸν μὲν φιλόμυθον
 μὴ λανθάνειν τὰ καινῶς ἱστορούμενα καὶ περιττῶς,
 25 μηδὲ τὸν φιλόλογον ἐκφεύγειν τὰ καθαρῶς πεφρα-
 σμένα καὶ ῥητορικῶς, τὸν δὲ φιλότιμον καὶ φιλό-
 καλον καὶ μὴ παιγνίας ἀλλὰ παιδείας ἕνεκα ποιημά-

των ἀπτόμενον ἀργῶς καὶ ἀμελῶς ἀκούειν τῶν πρὸς ἀνδρείαν ἢ σωφροσύνην ἢ δικαιοσύνην ἀναπεφωνημένων, οἷα καὶ ταῦτ' ἐστὶ

‘Τυδεΐδῃ, τί παθόντε λελάσμεθα θούριδος ἀλκῆς; ἀλλ’ ἄγε δεῦρο, πέπον, παρ’ ἐμ’ ἴστασο· δὴ γὰρ 5
ἐλεγχος

ἔσσεται, εἰ κεν νῆας ἔλῃ κορυθαίολος Ἑκτωρ’. τὸ γὰρ ἐν κινδύνῳ τοῦ διαφθαρεῖν καὶ ἀπολέσθαι μετὰ πάντων ὄντα τὸν φρονιμώτατον ὁρᾷν τὸ αἰσχροὺν δεδοικότε καὶ τὸ ἐπονείδιστον ἀλλὰ μὴ τὸν 10 θάνατον, ἐμπαθῇ ποιήσῃ πρὸς ἀρετὴν τὸν νέον. καὶ τῷ

‘χαίρε· δ’ Ἀθηναίῃ πεπνευμένῳ ἀνδρὶ δικαίῳ’
F τοιοῦτον ἐπιλογισμὸν δίδωσι, μήτε πλουσίῳ τινὶ μήτε καλῷ τὸ σῶμα ~~καὶ~~ ἰσχυρῷ τὴν θεὸν χαίρου- 15 σαν ἀλλὰ φρονίμῳ καὶ δικαίῳ ποιήσας. καὶ πάλιν τὸν Ὀδυσσεά φάσκουσα μὴ περιορᾷν μηδὲ προλείπειν ‘οὔνεκ’ ἐπητής ἐστι καὶ ἀγχίνους καὶ ἐχέφρων’, ἐνδείκνυται μόνον εἶναι τῶν ἡμετέρων θεοφιλῆς καὶ θεῖον ἀρετὴν, εἴγε δὴ τὰ ὅμοια χαίρειν τοῖς ὁμοίοις 20 81. πέφνκεν. ἐπεὶ δὲ μεγάλου δοκοῦντος εἶναι καὶ ὄντος τοῦ κρατεῖν ὀργῆς μεῖζόν ἐστίν ἢ φυλακὴ καὶ ἡ πρόνοια τοῦ μὴ περιπεσεῖν ὀργῇ μηδ’ ἄλῶναι, καὶ ταῦτα δεῖ τοῖς ἀναγιγνώσκουσιν ὑποδεικνύειν μὴ παρέργως, ὅτι τὸν Πρίαμον ὃ Ἀχιλλεὺς οὐκ 25 ἀνασχετικὸς ὢν οὐδὲ πρῶτος ἡσυχίαν ἄγειν κελεύει καὶ μὴ παροξύνειν αὐτόν, οὕτως

5 ἀλλ’ ἄγε Homer. A 313: ἀλλὰ γε 12 τῷ W: τό
13 Homer. γ 52 18 id. ν 332 27 αὐτὸν οὕτως] αὐτόν H

- 'μηκέτι νῦν μ' ἐρέθιζε, γέρον (νοέω δὲ καὶ αὐτός
 Ἔκτορά τοι λῦσαι, Διόθεν δέ μοι ἄγγελος ἦλθε)
 μὴ σε, γέρον, οὐδ' αὐτὸν ἐνὶ κλισίῃσιν ἐάσω,
 καὶ ἱκέτην περ ἔοντα, Διὸς δ' ἀλίτωμαι ἐφετμάς', B
 5 καὶ τὸν Ἔκτορα λούσας καὶ περιστείλας αὐτὸς ἐπὶ
 τὴν ἀπήνην τίθησι, πρὶν ἡκισμένον ὑπὸ τοῦ πατρὸς
 ὀφθῆναι,
 'μὴ ὁ μὲν ἀχνυμένη κραδίῃ χόλον οὐκ ἐρύσαιτο,
 παῖδα ἰδὼν, Ἀχιλῆϊ δ' ὀρινθείη φίλον ἦτορ
 10 καὶ ἔ κατακτείνειε, Διὸς δ' ἀλίτῃται ἐφετμάς'.
 τὸ γὰρ ἐπισφαλῶς πρὸς ὀργὴν ἔχοντα καὶ φύσει
 τραχὺν ὄντα καὶ θυμοειδῆ μὴ λανθάνειν ἑαυτὸν
 ἀλλ' ἐξευλαβεῖσθαι καὶ φυλάττεσθαι τὰς αἰτίας καὶ
 προκαταλαμβάνειν τῷ λογισμῷ πόρρωθεν ὅπως οὐδ' C
 15 ἄκων τῷ πάθει περιπεσεῖται, θανμαστῆς ἔστι προ-
 νοίας. οὕτω δὲ δεῖ καὶ πρὸς μέθην τὸν φίλοινον
 ἔχειν καὶ πρὸς ἔρωτα τὸν ἐρωτικόν· ὥσπερ ὁ Ἀγη-
 σίλαος οὐχ ὑπέμεινεν ὑπὸ τοῦ καλοῦ φιληθῆναι
 προσιόντος, ὁ δὲ Κῦρος οὐδ' ἰδεῖν τὴν Πάνθειαν
 20 ἐτόλμησε, τῶν ἀπαιδεύτων τούναντίον ὑπεκκαύματα
 τοῖς πάθεσι συλλεγόντων καὶ πρὸς ἃ μάλιστα κακῶς
 καὶ ὀλισθηρῶς ἔχουσιν αὐτοὺς προῖεμένων. ὁ δ'
 Ὀδυσσεὺς οὐ μόνον ἑαυτὸν ἀνέχει θυμούμενον, ἀλλὰ
 καὶ τὸν Τηλέμαχον ἐκ τοῦ λόγου συνιδὼν χαλεπὸν D
 25 ὄντα καὶ μισοπύνηρον ἀμβλύνει καὶ παρασκευάζει
 πόρρωθεν ἡσυχίαν ἔγειν καὶ ἀνέχεσθαι, κελεύων
 'εἰ δέ μ' ἀτιμήσουσι δόμον κάτα, σὸν δὲ φί-
 λον κῆρ

τετλάτω ἐν στήθεσσι κακῶς πάσχοντος ἐμεῖο,
 ἦν περ καὶ διὰ δῶμα ποδῶν ἔλκωσι θύραζε
 ἢ βέλεσιν βάλλωσι· σὺ δ' εἰσορόων ἀνέχεσθαι'.
 ὥσπερ γὰρ τοὺς ἵππους οὐκ ἐν τοῖς δρόμοις χαλι-
 νοῦσιν ἀλλὰ πρὸ τῶν δρόμων, οὕτω τοὺς δυσκαθέ- 5
 κτους πρὸς τὰ δεινὰ καὶ θυμοειδεῖς προκαταλαμ-
 βάνοντες τοῖς λογισμοῖς καὶ προκαταρτύνοντες ἐπὶ
 τοὺς ἀγῶνας ἄγουσι. δεῖ δὲ μὴδὲ τῶν ὀνομάτων
 Ε ἀμελῶς ἀκούειν, ἀλλὰ τὴν μὲν Κλεάνθους παιδιὰν
 παραιτεῖσθαι· κατειρωνεύεται γὰρ ἔστιν ὅτε προσ- 10
 ποιούμενος ἐξηγείσθαι τό

‘Ζεῦ πάτερ Ἰδηθεν μεδέων’

καὶ τό

‘Ζεῦ ἄνα Δωδωναῖε’

κελεύων ἀναγινώσκειν ὕφ' ἐν, ὥς τὸν ἐκ τῆς γῆς 15
 ἀναθυμιώμενον ἀέρα διὰ τὴν ἀνάδοσιν ἀναδωδω-
 ναῖον ὄντα. καὶ Χρῦσιππος δὲ πολλαχοῦ γλίσχρος
 ἐστίν, οὐ παίζων ἀλλ' εὐρησιλογῶν ἀπιθάνως, καὶ
 παραβιαζόμενος εὐρύοπα Κρονίδην εἶναι τὸν δεινὸν
 ἐν τῷ διαλέγεσθαι καὶ διαβεβηκότα τῇ δυνάμει τοῦ 20
 λόγου. βέλτιον δὲ ταῦτα τοῖς γραμματικοῖς παρέν-
 F τας ἐκεῖνα μᾶλλον πιέζειν οἷς ἕμα τὸ χρήσιμον καὶ
 πιθάνον ἔνεστιν

‘οὐδέ με θυμὸς ἄνωγεν, ἐπεὶ μάθον ἔμμεναι
 ἐσθλός’

25

καί

‘πᾶσιν γὰρ ἐπίστατο μείλιχος εἶναι’.

12 Homer. Γ 320 14 id. Π 233 23 ἔνεστιν H: ἔστιν
 24 Homer. Ζ 444 27 id. Ρ 671

- τὴν τε γὰρ ἀνδρείαν ἀποφαίνων μάθημα καὶ τὸ
 προσφιλὲς ἅμα καὶ κεχαρισμένως ἀνθρώποις δμιλεῖν
 ἀπ' ἐπιστήμης καὶ κατὰ λόγον γίγνεσθαι νομίζων
 προτρέπει μὴ ἀμελεῖν ἑαυτῶν, ἀλλὰ μανθάνειν τὰ
 5 καλὰ καὶ προσέχειν τοῖς διδάσκουσιν, ὥς καὶ τὴν
 σκαιότητα καὶ τὴν δειλίαν ἀμαθίαν καὶ ἄγνοιαν
 οὔσαν. σφόδρα δὲ τούτοις κἀκεῖνα σύμφωνά ἐστιν
 ἃ λέγει περὶ τοῦ Διὸς καὶ τοῦ Ποσειδῶνος
 ἥ μὲν ἀμφοτέρωσιν ὁμὸν γένος ἦδ' ἰα πάτρη, 32
 10 ἀλλὰ Ζεὺς πρότερος γηγόνει καὶ πλείονα ἦδῃ.
 θειότατον γὰρ ἀποφαίνει τὴν φρόνησιν καὶ βασι-
 λικώτατον, ἐν ᾗ τίθεται τὴν μεγίστην ὑπεροχὴν τοῦ
 Διός, ἅτε δὴ καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς ἔπесθαι ταύτῃ
 νομίζων. ἐθιστέον δ' ἅμα καὶ τούτων ἐργηγορότως
 15 τὸν νέον ἀκούειν
 ἥ ψευδὸς δ' οὐκ ἐρέει· μάλα γὰρ πεπνυμένος ἐστὶ
 καὶ
 ἥ Ἀντίλοχε, πρόσθεν πεπνυμένε, ποῖον ἔρεξας;
 ἦ σχυρὰς μὲν ἐμὴν ἀρετὴν, βλάψας δὲ μοι ἵππους'
 20 καὶ
 ἥ Γλαῦκε, τίη δὲ σὺ τοῖος εἶων ὑπέροπλον ἔειπας; B
 ὦ πέπον, ἦ τ' ἐφάμην σε περὶ φρένας ἔμμεναι
 ἔλλων',
 ὥς οὔτε ψευδομένων τῶν φρονίμων οὔτε κακομα-
 25 χούντων ἐν τοῖς ἀγῶσιν οὔτε παρ' ἀξίαν ἐτέροις
 ἐγκαλούντων. καὶ τὸν Πάνδαρον δὲ πεισθῆναι λέ-
 γων διὰ τὴν ἀφροσύνην τὰ ὄρκια συγχέαι δῆλός

έστιν οὐκ ἂν ἀδικῆσαι τὸν φρόνιμον ἡγούμενος.
ὅμοια δ' ἔστι καὶ περὶ σωφροσύνης ὑποδεικνύειν
ἐφιστάντα τοῖς οὕτω λεγομένοις

τῷ δὲ γυνὴ Προίτου ἐπεμήνατο, δι' Ἀντεια,
κρυπταδίῃ φιλότῃ μιγήμεναι· ἀλλὰ τὸν οὐ τι
C πεῖθ' ἀγαθὰ φρονέοντα, δαΐφρονα Βελλεροφόντην
καί

ἥ δ' ἦτοι τὸ πρὶν μὲν ἀναίνετο ἔργον αἰκίς,
διὰ Κλυταιμνήστρῃ· φρεσὶ γὰρ κέχρητ' ἀγαθῆσιν·
ἐν μὲν οὖν τούτοις τῇ φρονήσει τὴν τοῦ σωφρονεῖν 10
αἰτίαν ἀποδίδωσιν, ἐν δὲ ταῖς παρὰ τὰς μάχας κε-
λεύσεσιν ἐκάστοτε λέγων

αἰδώς, ὦ Ἀύκιοι. πόσε φεύγετε; νῦν θοοὶ ἔστε·
καί

ἄλλ' ἐν φρεσὶ θέσθε ἕκαστος 15
αἰδῶ καὶ νέμεσιν· δὴ γὰρ μέγα νεῖκος ὕρωρεν'

D ἀνδρείους ἔοικε ποιεῖν τοὺς σώφρονας διὰ τὸ αἰδεῖ-
σθαι τὰ αἰσχροὶ καὶ τὰς ἡδονὰς δυναμένους ὑπερ-
βαίνειν καὶ τοὺς κινδύνους ὑφίστασθαι. ἀφ' ὧν
καὶ Τιμόθεος ὀρμηθεὶς οὐ κακῶς ἐν τοῖς Πέρσαις 20
τοὺς Ἕλληνας παρεκάλει

ἑβέσθ' αἰδῶ συνεργὸν ἀρετᾶς δοριμάχου',
Αἰσχύλος δὲ καὶ τὸ πρὸς δόξαν ἔχειν ἀτύφως καὶ
μὴ διασοβεῖσθαι μηδ' ἐπαίρεσθαι τοῖς παρὰ τῶν
πολλῶν ἐπαίνοις ἐν τῷ φρονεῖν τίθεται περὶ τοῦ 25
Ἀμφιαράου γράφων

‘οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος ἀλλ’ εἶναι θέλει,
 βαθεῖαν ἄλοκα διὰ φρενὸς καρπούμενος, E
 ἀφ’ ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλευµατα’.

τὸ γὰρ ἐφ’ ἑαυτῷ καὶ τῇ διαθέσει τῇ περὶ αὐτὸν
 5 οὕσῃ κρατίστη μεγαλοφρονεῖν νοῦν ἔχοντος ἀνδρός
 ἐστὶ. πάντων οὖν ἀναγομένων εἰς τὴν φρόνησιν
 ἀποδείκνυται πᾶν εἶδος ἀρετῆς ἐπιγιννόμενον ἐκ
 λόγου καὶ διδασκαλίας.

12. Ἡ μὲν οὖν μέλιττα φυσικῶς ἐν τοῖς δριμυ-
 10 τάτοις ἀνθεσι καὶ ταῖς τραχυτάταις ἀκάνθαις ἐξανευ-
 ρίσκει τὸ λειότατον μέλι καὶ χρηστικώτατον, οἱ δὲ
 παῖδες, ἃν ὀρθῶς ἐντρέφονται τοῖς ποιήμασιν, καὶ
 ἀπὸ τῶν φαύλους καὶ ἀτόπους ὑποψίας ἐχόντων ἔλ- F
 κειν τι χρήσιμον ἀμωσγέπως μαθήσονται καὶ ὠφέ-
 15 λιμον. αὐτίκα γοῦν ὑποπτὸς ἐστὶν ὁ Ἀγαμέμνων
 ὡς διὰ δωροδοκίαν ἀφείλ τῆς στρατείας τὸν πλού-
 σιον ἐκείνου τὸν τὴν Αἴθην χαρισάμενον αὐτῷ
 ‘δῶρ’, ἵνα μὴ οἱ ἔποιθ’ ὑπὸ Ἴλιον ἡνεμόεσσαν
 ἀλλ’ αὐτοῦ τέρποιτο μένων· μέγα γὰρ οἱ ἔδωκεν
 20 Ζεὺς ἄφενος’.

ὀρθῶς δέ γ’ ἐποίησεν, ὡς Ἀριστοτέλης φησὶν, ἵππον
 ἀγαθὴν ἀνθρώπου τοιούτου προτιμήσας· οὐδὲ γὰρ
 κυνὸς ἀντάξιός οὐδ’ ὄνον μὰ Δία δειλὸς ἀνὴρ καὶ
 ἀναλκίς, ὑπὸ πλούτου καὶ μαλακίας διεφθαρμένος.
 25 πάλιν αἰσχιστα δοκεῖ τὸν υἱὸν ἢ Θέτις ἐφ’ ἡδονὰς 33
 παρακαλεῖν καὶ ἀναμιμνήσκειν ἀφροδισίων. ἀλλὰ
 κἀνταῦθα δεῖ παραθεωρεῖν τὴν τοῦ Ἀχιλλέως ἐγ-

κράτειαν, ὅτι τῆς Βρισηίδος ἐρῶν ἡκούσης πρὸς αὐτόν, εἰδὼς τὴν τοῦ βίου τελευτὴν ἐγγυὲς οὖσαν οὐ σπεύδει τῶν ἡδονῶν πρὸς ἀπόλαυσιν οὐδ' ὥσπερ οἱ πολλοὶ πενθεῖ τὸν φίλον ἀπραξίᾳ καὶ παραλείψει τῶν καθηκόντων, ἀλλὰ τῶν μὲν ἡδονῶν διὰ τὴν 5 λύπην ἀπέχεται, ταῖς δὲ πράξεσι καὶ ταῖς στρατηγίαις ἐνεργὸς ἐστί. πάλιν ὁ Ἀρχίλοχος οὐκ ἐπαινεῖται λυπούμενος μὲν ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ τῆς ἀδελφῆς B διεφθαρμένῳ κατὰ θάλασσαν, οἴνῳ δὲ καὶ παιδιᾷ πρὸς τὴν λύπην μάχεσθαι διανοούμενος. αἰτίαν 10 μέντοι λόγον ἔχουσιν εἴρηκεν

‘οὔτε τι γὰρ κλαίων ἡύσομαι οὔτε κᾶκιον

θήσω τερπωλὰς καὶ θαλίας ἐφέπων’.

εἰ γὰρ ἐκεῖνος οὐδὲν ἐνόμιζεν ποιήσῃν κᾶκιον τερ-
πωλὰς καὶ θαλίας ἐφέπων, πῶς ἡμῖν τὰ παρόντα 15
χεῖρον ἔξει φιλοσοφοῦσι καὶ πολιτευομένοις καὶ προ-
C ιοῦσιν εἰς ἀγορὰν καὶ καταβαίνουσιν εἰς Ἀκαδήμειαν
καὶ γεωργίαν ἐφέπουσιν; ὅθεν οὐδ' αἱ παραδιορ-
θώσεις φαύλως ἔχουσιν αἷς καὶ Κλεάνθης ἐχρήσατο
καὶ Ἀντισθένης, ὁ μὲν εὖ μάλα τοὺς Ἀθηναίους 20
ιδῶν θορυβήσαντας ἐν τῷ θεάτρῳ

‘τί δ' αἰσχρὸν εἰ μὴ τοῖσι χρωμένοις δοκεῖ;
παραβάλλων εὐθύς

‘αἰσχρὸν τό γ' αἰσχρόν, κἂν δοκῇ κἂν μὴ δοκῇ’,
ὁ δὲ Κλεάνθης περὶ τοῦ πλούτου 25

‘φίλοις τε δοῦναι σῶμά τ' εἰς νόσους πεσόν
δαπάναισι σῶσαι’

μεταγράφων οὕτω

πόρναις τε δοῦναι σῶμά τ' εἰς νόσους πεσόν D
δαπάναις ἐπιτρεῖσθαι.

καὶ ὁ Ζήνων ἐπανορθούμενος τὸ τοῦ Σοφοκλέους

5 ὅστις δὲ πρὸς τύραννον ἐμπορεύεται,
κείνου ὅτι δοῦλος, καὶ ἐλεύθερος μὲν ὢν

μετέγραφε

οὐκ ἔστι δοῦλος, ἦν ἐλεύθερος μὲν ὢν,

τῷ ἐλευθέρῳ νῦν συνεκαίνων τὸν ἄδελφον καὶ μεγα-
10 λόφρονα καὶ ἀταπείνωτον. τί δὴ κωλύει καὶ ἡμᾶς
ταῖς τοιαύταις ὑποφωνήσεσι τοὺς νέους παρακαλεῖν
πρὸς τὸ βέλτιον, οὕτω πως χρωμένους τοῖς λεγομένοις;

τόδ' ἔστι τὸ ξηλωτὸν ἀνθρώποις, ὅτῳ E
τόξον μερίμνης εἰς ὃ βούλεται πέσῃ.

15 οὐκ, ἀλλ'

ὅτῳ

τόξον μερίμνης εἰς ὃ συμφέρει πέσῃ.

τὸ γὰρ ἂν μὴ δεῖ βουλόμενον λαμβάνειν καὶ τυγχά-
νειν οἰκτρόν ἔστι καὶ ἄξιον. καὶ

20 ὅτι ἐπὶ πᾶσιν σ' ἐφύτευσ' ἀγαθοῖς,
Ἀγάμεμνον, Ἀτρεΐδ.

δεῖ δέ σε χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι'.

μὰ Δία, φήσομεν, ἀλλὰ δεῖ σε χαίρειν, μὴ λυπεῖσθαι
τυγχάνοντα μετρίων.

25 οὐ γὰρ ἐπὶ πᾶσιν σ' ἐφύτευσ' ἀγαθοῖς,
Ἀγάμεμνον, Ἀτρεΐδ.

5 Nauck. p. 253 13 id. p. 695 19 ἄξιον καὶ]
ἄξιον H 20 Eur. Iph. A. 29

‘αἰαῖ τόδ’ ἤδη θείον ἀνθρώποις κακόν,
 F ὅταν τις εἰδῇ τὰγαθόν, χοῖται δὲ μή.’
 θηριῶδες μὲν οὖν καὶ ἄλογον καὶ οἰκτρὸν εἰδότα
 τὸ βέλτιον. ὑπὸ τοῦ χείρονος ἐξ ἀκρασίας καὶ μαλα-
 κίας ἄγεσθαι. 5

‘τρόπος ἐστὶ δὲ πείθων τοῦ λέγοντος, οὗ λόγος.’
 καὶ τρόπος μὲν οὖν καὶ λόγος ἢ τρόπος διὰ λόγου,
 καθάπερ ἑπενὺς διὰ χαλινοῦ καὶ διὰ πηδαλίου κυ-
 βερνήτης, οὐδὲν οὕτω φιλάνθρωπον οὐδὲ συγγενὲς
 ἐχούσης τῆς ἀρετῆς ὄργανον ὡς τὸν λόγον. 10

84 ‘πρὸς θῆλυ νεύει μᾶλλον ἢ πρὸς τᾶρσενα;
 ὅπου προσῇ τὸ κάλλος, ἀμφιδέξιος.’
 ἦν δὲ βέλτιον εἰπεῖν

ὅπου προσῇ τὸ σῶφρον, ἀμφιδέξιος
 ὡς ἀληθῶς καὶ ἰσόρροπος· ὁ δ’ ὅφ’ ἡδονῆς καὶ 15
 ὥρας ὥδε καὶ μετριοκλιζόμενος ἐπαρίστερος καὶ
 ἀβέβαιος.

‘φόβος τὰ θεῖα τοῖσι σώφροσιν βροτῶν.’
 καὶ μὴν οὐδαμῶς, ἀλλὰ

θάρσος τὰ θεῖα τοῖσι σώφροσιν βροτῶν, 20
 φόβος δὲ τοῖς ἄφροσι καὶ ἀνοήτοις καὶ ἀχαρίστοις,
 B ὅτι καὶ τὴν παντὸς αἰτίαν ἀγαθοῦ δύναμιν καὶ ἀρ-
 χὴν ὡς βλάπτουσιν ὑφορῶνται καὶ δεδίασι. τὸ μὲν
 οὖν τῆς ἐπανορθώσεως γένος τοιοῦτόν ἐστι.

13. Τὴν δ’ ἐπὶ πλεον τῶν λεγομένων χοῖσιν 25
 ὑπέδειξεν ὁρθῶς ὁ Χρύσιππος, ὅτι δεῖ μετάργειν καὶ

1 Nauck. p. 449   6 Meinek. IV p. 209   7 καὶ τρό-
 πος] τρόπος H   8 ἑπενὺς Grotius: ἑππος   καὶ διὰ H: καὶ
 11 Nauck. p. 288   18 id. p. 695

διαβιβάζειν ἐπὶ τὰ δημοιδῆ τὸ χρήσιμον. ὃ τε γὰρ
Ἑσίοδος εἰπὼν

‘οὐδ’ ἂν βοῦς ἀπόλοιτ’, εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη’
καὶ περὶ κυνὸς ταὐτὸ καὶ περὶ ὄνου λέγει καὶ περὶ
5 πάντων ὁμοίως τῶν ἀπολέσθαι δυνάμενων. καὶ
πάλιν τοῦ Εὐριπίδου λέγοντος

‘τίς δ’ ἐστὶ δοῦλος τοῦ θανεῖν ἄφροντις ὢν;’
ὑπακουστέον ὅτι καὶ περὶ πόνου καὶ νόσου ταὐτὰ ὁ
εἴρηκεν. ὥς γὰρ φαρμάκου πρὸς ἔν ἁρμόσαντος
10 νόσημα τὴν δύναμιν καταμαθόντες οἱ ἰατροὶ μετά-
γούσι καὶ χρῶνται πρὸς ἕπαν τὸ παραπλήσιον, οὕτω
καὶ λόγον κοινοῦν καὶ δημοσιεύειν τὴν χρεῖαν δυνά-
μενον οὐ χρῆ περιορᾶν ἐνὶ πράγματι συνηρημένον
ἀλλὰ κινεῖν ἐπὶ πάντα τὰ ὅμοια, καὶ τοὺς νέους
15 ἐθίζειν τὴν κοινότητα συνορᾶν καὶ μεταφέρειν ὀξέως
τὸ οἰκεῖον, ἐν πολλοῖς παραδείγμασι ποιοιμένους
μελέτην καὶ ἄσκησιν ὀξυηκοῖας, ἵνα τοῦ Μενάνδρου
λέγοντος

‘μακάριος ὅστις οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει’
20 τοῦτο καὶ περὶ δόξης καὶ περὶ ἡγεμονίας καὶ περὶ
λόγου δυνάμεως εἰρησθαι νομίζωσι, τὴν δὲ πρὸς ὁ
τὸν Ἀχιλλέα τὸν ἐν Σκύρῳ καθήμενον ἐν ταῖς παρ-
θένοις γεγεννημένην ἐπίπληξιν ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεώς
‘σὺ δ’, ὦ τὸ λαμπρὸν φῶς ἀποσβεννὺς γένους,
25 ξαίνεις, ἀρίστου πατρὸς Ἑλλήνων γεγώς;’
καὶ πρὸς τὸν ἄσωτον οἴωνται λέγεσθαι καὶ πρὸς τὸν
αἰσχροκερδῆ καὶ πρὸς τὸν ἀμελῆ καὶ ἀπαίδευτον

3 OD 348   7 Nauck, p. 523   8 ταυτὰ] ταυτὸν II
19 Meinek. IV p. 103   24 Nauck, p. 653   26 οἴωνται
H: οἴονται

πίνεις, ἀρίστου πατρὸς Ἑλλήνων γεγώς,
ἢ κυβεύεις ἢ ὀρτυγοκοπεῖς ἢ καπηλεύεις ἢ τοκογλυ-
φεις, μηδὲν μέγα φρονῶν μηδ' ἄξιον τῆς εὐγενείας;
'μὴ πλοῦτον εἶπης. οὐχὶ θανυμάξω θεόν

E ὅν γὰρ κένιστος θάδ' ἰδὼς ἐκτῆσατο.⁵

οὐκοῦν μηδὲ δόξαν εἶπης μηδὲ σώματος εὐμορφίαν
μηδὲ στρατηγικὴν γλαμύδα μηδ' ἱερατικὸν στέφα-
νον, ὧν καὶ τοὺς κακίστους δρῶμεν τυγχάνοντας.

'τῆς δειλίας γὰρ αἰσχρὰ γίνεται τέκνα'
καὶ ναὶ μὰ Δία τῆς ἀκολασίας καὶ τῆς δεισιδαι- 10
μονίας καὶ τοῦ φθόνου καὶ τῶν ἄλλων νοσημάτων
ἀπάντων. ἄριστα δ' εἰρηκότος Ὀμήρου τό
'Δύσπαρι εἶδος ἄριστε'

καὶ τό

F "Ἐκτορ εἶδος ἄριστε"¹⁵

(ψόγου γὰρ ἀποφαίνει καὶ λοιδορίας ἄξιον ὃ μηδὲν
ἔστιν ἀγαθὸν εὐμορφίας ἀλλίον) ἐφαρμοστέον τοῦτο
καὶ τοῖς ὁμοίοις, κολούοντα τοὺς μεγαλοφρονουῦν-
τας ἐπὶ τοῖς μηδενὸς ἄξιοις, καὶ διδάσκοντα τοὺς
νέους ὕνειδος ἡγεῖσθαι καὶ λοιδορίαν τὸ 'χρήμασιν 20
ἄριστε' καὶ 'δείπνοις ἄριστε' καὶ 'παισὶν ἢ ὑπο-
ξυρίοις ἄριστε' καὶ νῆ Δία τὸ λέγειν ἐφεξῆς 'ἄριστε'.

35 δεῖ γὰρ ἐκ τῶν καλῶν διώκειν τὴν ὑπεροχὴν καὶ
περὶ τὰ πρῶτα πρῶτον εἶναι καὶ μέγαν ἐν τοῖς
μεγίστοις· ἢ δ' ἀπὸ μικρῶν δόξα καὶ φασύλων ἄδοξός 25
ἔστι καὶ ἀφιλότιμος. τοῦτο δ' ἡμᾶς εὐθὺς ὑπο-
μιμνήσκει τὸ παρὰδειγμα τὸ τοὺς ψόγους ἀποθεω-

4 Nauck. p. 294 5 γὰρ nescio quis: καὶ ὁ 9 Nauck.
p. 695 13 Homer. Γ 39 15 id. P 142 27 τοῦ τοὺς H

ρεῖν καὶ τοὺς ἐπαίνους ἐν τοῖς Ὀμήρου μάλιστα ποιήμασιν· ἔμφασις γὰρ γίνεται μεγάλη τοῦ τὰ σωματικὰ καὶ τυχηρὰ μὴ μεγάλης ἄξια σπουδῆς νομίζειν. πρῶτον μὲν γὰρ ἐν ταῖς δεξιώσεσι καὶ ἀνακλήσεσιν οὐ καλοὺς οὐδὲ πλουσίους οὐδ' ἰσχυροὺς προσαγορεύουσιν, ἀλλὰ τοιαύταις εὐφημίαις χρῶνται

‘διογενὲς Λαερτιάδῃ, πολυμήχαν’ Ὀδυσσεῦ’ B

καί

“Ἐκτορ υἱὲ Πριάμοιο, Διὶ μῆτιν ἀτάλαντε”

10 καί

‘ὦ Ἀχιλεῦ Πηλέος υἱέ, μέγα κῦδος Ἀχαιῶν’

καί

‘δῖε Μενoitιάδῃ, τῷ ἐμῷ κεχαρισμένε θυμῷ’.

ἔπειτα λοιδοροῦσιν οὐδὲν ἐφαπτόμενοι τῶν σωματι-

15 κῶν, ἀλλὰ τοῖς ἁμαρτήμασι τοὺς ψόγους ἐπιφέρουντες

‘οἶνοβαρές, κυνὸς ὄμματ’ ἔχων, κραδίην δ’ ἐλάφοιο’

καί

‘Αἴαν νεῖκος ἔριστε, κακοφραδὲς’

C

20 καί

‘Ἰδομενεῦ, τί πάρος λαβρεύεαι; οὐδέ τί σε χρή λαβραγόρην ἔμεναι’

καί

‘Αἴαν ἁμαρτοεπὲς βουγῳέ’.

25 καὶ τέλος ὁ Θεοσίτης ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεύος οὐ χωλὸς οὐ φαλακρὸς οὐ κυρτὸς ἀλλ’ ἀκριτόμυθος λοιδο-

7 Homer. B 173   9 id. H 47   11 id. T 216   13 id. A 608   16 id. A 225   19 id. Ψ 483   21 id. Ψ 474
24 id. N 824

ρεῖται, τὸν δ' Ἥφαιστον ἢ τεκοῦσα φιλοφρονουμένη
προσηγόρευεν ἀπὸ τῆς χολότητος

ἔρσεο κυλλοπόδιον, ἐμὸν τέκος'.

οὕτως Ὅμηρος καταγελά τῶν αἰσχυνομένων ἐπὶ χολότησιν ἢ τυφλότησιν, οὔτε ψεκτὸν ἡγούμενος τὸ 5
μὴ αἰσχρὸν οὔτ' αἰσχρὸν τὸ μὴ δι' ἡμᾶς ἀλλ' ἀπὸ
D τύχης γιγνόμενον. δύο δὲ περιγίγνεται μεγάλα τοῖς
τῶν ποιημάτων ἐπιμελῶς ἐθιζομένοις ἀκούειν, τὸ
μὲν εἰς μετριότητα, μηδενὶ τύχην ἐπαχθῶς καὶ
ἀνοήτως ὀνειδίζειν, τὸ δ' εἰς μεγαλοφροσύνην, αὐ- 10
τοὺς χρησαμένους τύχαις μὴ ταπεινοῦσθαι μηδὲ
ταράττεσθαι, φέρειν δὲ πράως καὶ σκώμματα καὶ
λοιδορίας καὶ γέλωτας, μάλιστα μὲν τὸ τοῦ Φιλή-
μονος ἔχοντας πρόχειρον

ἥδιον οὐδὲν οὐδὲ μουσικώτερον

15

ἔστ' ἢ δύνασθαι λοιδορούμενον φέρειν'.

ἂν δὲ φαίνεται τις ἐπιλήψεως δεόμενος, τῶν ἁμαρ-
τημάτων καὶ τῶν παθῶν ἐπιλαμβάνεσθαι, ὥσπερ ὁ
τραγικὸς Ἀδραστος, τοῦ Ἀλκμέωνος εἰπόντος πρὸς
αὐτόν

20

E ἄνδροκτόνου γυναικὸς ὁμογενὴς ἔφους',
ἀπεκρίνατο

σὺ δ' αὐτόχειρ γε μητρὸς ἢ σ' ἐγέλνατο'.

καθάπερ γὰρ οἱ τὰ ἱμάτια μαστιγοῦντες οὐχ ἄπτον-
ται τοῦ σώματος, οὕτως οἱ δυστυχίας τινὰς ἢ δυσγε- 25
νείας ὀνειδίζοντες εἰς τὰ ἐκτὸς ἐντείνονται κενῶς
καὶ ἀνοήτως, τῆς ψυχῆς δ' οὐ θιγγάνουσιν οὐδὲ
τῶν ἀληθῶς ἐπανορθώσεως δεομένων καὶ δόξεως.

14. Καὶ μὴν ὥσπερ ἐπάνω πρὸς τὰ φαῦλα καὶ
 βλαβερὰ ποιήματα λόγους καὶ γνώμας ἀντιτάσσοντες F
 ἐνδόξων καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν ἔδοκοῦμεν ἀφιστάναι
 καὶ ἀνακροῦναι τὴν πίστιν, οὕτως ὃ τι ἂν ἄστειον
 5 εὗρωμεν παρ' αὐτοῖς καὶ χρηστόν, ἐκτρέφειν χρῆ
 καὶ αὔξειν ἀποδείξεσι καὶ μαρτυρίαις φιλοσόφοις,
 ἀποδιδόντας τὴν εὔρεσιν ἐκείνοις. καὶ γὰρ δίκαιον
 καὶ ὠφέλιμον, ἰσχὺν τῆς πίστεως καὶ ἀξίωμα προσ-
 λαμβανούσης, ὅταν τοῖς ἀπὸ σκηνῆς λεγομένοις καὶ
 10 πρὸς λύραν ᾄδομένοις καὶ μελετωμένοις ἐν διδα-
 σκαλείῳ τὰ Πυθαγόρου δόγματα καὶ τὰ Πλάτωνος
 ὁμολογῇ, καὶ τὰ Χίλωνος παραγγέλματα καὶ τὰ
 Βίαντος ἐπὶ τὰς αὐτὰς ἄγῃ γνώμας ἐκείνοις τοῖς 36
 παιδικοῖς ἀναγνώσμασιν. ὅθεν οὐ παρέργως ὑπο-
 15 δεικτέον ὅτι τὸ μὲν
     'οὐ τοι, τέκνον ἐμόν, δέδοται πολεμῆια ἔργα,
     ἀλλὰ σύ γ' ἱμερόεντα μετέρχειο ἔργα γάμοιο'
 καὶ τό
     'Ζεὺς γάρ τοι νεμεσᾷ, ὅτ' ἀμείνουσι φωτὶ μάχοιο'
 20 οὐδὲν διαφέρει τοῦ 'γνώθι σαυτόν', ἀλλὰ τὴν αὐτὴν
 ἔχει διάνοιαν ἐκείνῳ· τὸ δέ
     'νῆπιοι, οὐδ' ἴσασιν ὅσῳ πλέον ἡμῖν παντός'
 καὶ τό
     'ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλευσάντι κακίστη'
 25 ταῦτόν ἐστι τοῖς Πλάτωνος ἐν Γοργία καὶ Πολιτείᾳ B
 δόγμασι περὶ τοῦ 'τὸ ἀδικεῖν κάκιον εἶναι τοῦ ἀδι-

16 οὐ τοι τέκνον ἐμόν Homerus E 428: τέκνον ἐμόν οὐ
 τοι 22 Hesiod. OD 40 24 id. 265 25 Γοργία]
 p. 473 a

κεῖσθαι' καὶ τοῦ κακῶς πάσχειν τὸ ποιεῖν κακῶς
βλαβερώτερον. ἐπιρρητέον δὲ καὶ τῷ τοῦ Αἰσχύλου

‘θάρσει· πόνου γὰρ ἄκρον οὐκ ἔχει χρόνον’

ὅτι τοῦτ' ἐστὶ τὸ παρ' Ἐπικούρου θρυλούμενον ἀεὶ
καὶ θαυμαζόμενον, ὥς ‘οἱ μεγάλοι πόνοι συντόμως
ἐξάγουσιν, οἱ δὲ χρόνιοι μέγεθος οὐκ ἔχουσιν’. ὧν
τὸ μὲν εἰρηκεν ὁ Αἰσχύλος ἐναργῶς, τὸ δὲ τῷ
εἰρημένῳ παρακείμενόν ἐστιν· εἰ γὰρ ὁ μέγας καὶ
σύντονος οὐ παραμένει πόνος, οὐκ ἔστι μέγας ὁ
παραμένων οὐδὲ δυσκαρτέρητος. τὰ δὲ τοῦ Θέσπι- 10
δος ταυτί

‘ὄρῃς ὅτι Ζεὺς τῷδε πρωτεύει θεῶν,
οὐ ψεῦδος οὐδὲ κόμπον οὐ μῶρον γέλων
ἀσκῶν· τὸ δ' ἡδὺ μοῦνος οὐκ ἐπίσταται’

τί διαφέρει τοῦ ‘πόρρω γὰρ ἡδονῆς καὶ λύπης ἴδρου- 15
ται τὸ θεῖον’, ὥς Πλάτων ἔλεγε. τὸ δέ

‘φάσωμεν

πιστὸν κῦδος ἔχειν ἀρετάν·

πλοῦτος δὲ καὶ δειλοῖσιν ἀνθρώπων ὁμιλεῖ’

λεγόμενον ὑπὸ τοῦ Βακχυλίδου καὶ πάλιν ὑπὸ τοῦ 20
Εὐριπίδου παραπλησίως

‘ἐγὼ δ’

οὐδὲν πρεσβύτερον νομί-

ζω τᾷς σωφροσύνας, ἐπεὶ

τοῖς ἀγαθοῖς ἀεὶ ξύνεστι’

25

καὶ τό

'τιμᾶν τὰν τέτασθε, πλούτῳ δ' ἀρετὰν κατεργά-
 σασθαι δοκεῖτ', ἐν ἐσθλοῖς δὲ καθήσεσθ' ἄνολβοι'
 ἄρ' οὐκ ἀπόδειξις ἐστίν ὧν οἱ φιλόσοφοι λέγουσι D
 περὶ πλούτου καὶ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν, ὥς χωρὶς ἀρε-
 5 τῆς ἀνωφελῶν ὄντων καὶ ἀνουνήτων τοῖς ἔχουσι; τὸ
 γὰρ οὕτω συνάπτειν καὶ συνοικειοῦν τοῖς δόγμασιν
 ἐξάγει τὰ ποιήματα τοῦ μύθου καὶ τοῦ προσωπείου,
 καὶ σπουδὴν περιτίθῃσιν αὐτοῖς χρησίμως λεγομέ-
 νοις· ἔτι δὲ προανοίγει καὶ προκινεῖ τὴν τοῦ νέου
 10 ψυχὴν τοῖς ἐν φιλοσοφίᾳ λόγοις. ἔρχεται γὰρ οὐκ
 ἄγευστος αὐτῶν παντάπασιν οὐδ' ἀνήκοος, οὐδ' ἀκρί-
 τως ἀνάπλεως ὧν ἤκουε τῆς μητρὸς ἀεὶ καὶ τίτθης E
 καὶ νῆ Δία τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ παιδαγωγοῦ, τοὺς
 πλουσίους εὐδαιμονιζόντων καὶ σεβομένων, φριττόν-
 15 των δὲ τὸν θάνατον καὶ τὸν πόνον, ἄξιλον δὲ τὴν
 ἀρετὴν καὶ τὸ μηδὲν ἄνευ χρημάτων καὶ δόξης
 ἀγόντων. οἷς ἀντίφωνα τὰ τῶν φιλοσόφων ἀκούον-
 τας αὐτοὺς τὸ πρῶτον ἐκπληξίς ἴσχει καὶ ταραχὴ
 καὶ θάμβος, οὐ προσιεμένους οὐδ' ὑπομένοντας, ἂν
 20 μὴ καθάπερ ἐκ σκότους πολλοῦ μέλλοντες ἥλιον
 ὄρᾶν ἐθισθῶσιν οἷον ἐν νόθῳ φωτὶ κεκραμένης
 μύθοις ἀληθείας αὐγὴν ἔχοντι μαλακὴν ἀλύπως δια-
 βλέπειν τὰ τοιαῦτα καὶ μὴ φεύγειν. προακηκοότες
 γὰρ ἐν τοῖς ποιήμασι καὶ προανεγνωκότες
 25 'τὸν φύντα θορνεῖν εἰς ὅσ' ἔρχεται κακά, F
 τὸν δ' αὖ θανόντα καὶ πόνων πεπαυμένον
 χαίροντας εὐφημοῦντας ἐκπέμπειν δόμων'
 καί

ἔπει τί δειῖ βροτοῖσι πλὴν θυεῖν μόνον
 Δήμητρος ἀκτῆς πάματός θ' ὕδρηχόου;

καί

ἰὼ τυραννὶ βαρβάρων ἀνδρῶν φίλη

87 καί

5

ἥ βροτῶν τ' εὐπραξία

τῶν τάλάχιστα γίγνεται λυπουμενῶν

ἦτιον ταραττονται καὶ δυσκολαίνουσι παρὰ τοῖς
 φιλοσόφοις ἀκούοντες ὥς ὁ θάνατος οὐδὲν πρὸς
 ἡμᾶς καὶ ὁ τῆς φύσεως πλοῦτος ὄριστα καὶ τὸ 10
 εὐδαιμον καὶ μακάριον οὐ χρημάτων πλῆθος οὐδὲ
 πραγμάτων ὄγκος οὐδ' ἀρχαί τινες ἔχουσιν οὐδὲ
 δυνάμεις, ἀλλ' ἄλυπία καὶ πραότης παθῶν καὶ διά-
 B θεσις ψυχῆς τὸ κατὰ φύσιν ὀρίζουσα. διὸ καὶ τού-
 των ἕνεκα καὶ τῶν προειρημένων ἀπάντων ἀγαθῆς 15
 δεῖ τῷ νέῳ κυβερνήσεως περὶ τὴν ἀνάγνωσιν, ἵνα
 μὴ προδιαβληθεῖς ἀλλὰ μᾶλλον προπαιδευθεῖς εὐ-
 μενῆς καὶ φίλος καὶ οἰκεῖος ὑπὸ ποιητικῆς ἐπὶ
 φιλοσοφίαν προπέμπηται.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΚΟΤΕΙΝ.

1. Τὴν γενομένην μοι σχολὴν περὶ τοῦ ἀκούειν, ὦ Νίκανδρε, ἀπέσταλκά σοι γράψας, ὅπως εἰδῆς τοῦ πείθοντος ὀρθῶς ἀκούειν, ὅτε τῶν προστατούντων ἀπήλλαξαι τὸ ἀνδρεῖον ἀνειληφῶς ἱμάτιον.
5 ἀναρχία μὲν γάρ, ἣν ἔνιοι τῶν νέων ἐλευθερίαν ἀπαιδευσία νομίζουσι, χαλεπωτέρους ἐκείνων τῶν ἐν παισὶ διδασκάλων καὶ παιδαγωγῶν δεσπότας ἐφίστησι τὰς ἐπιθυμίας ὥσπερ ἐκ δεσμῶν λυθείσας· καὶ καθάπερ Ἡρόδοτος φησιν ἅμα τῷ χιτῶνι συν-
10 ἐκδύεσθαι τὴν αἰδῶ τὰς γυναῖκας, οὕτως ἔνιοι τῶν νέων ἅμα τῷ τὸ παιδικὸν ἱμάτιον ἀποθέσθαι συναποθέμενοι τὸ αἰδεῖσθαι καὶ φοβεῖσθαι καὶ λύσαντες τὴν κατασχηματίζουσαν αὐτοὺς περιβολὴν εὐθὺς ἐμπίπλυνται τῆς ἀναγωγίας. σὺ δὲ πολλάκις ἀκηκόως
15 ὅτι ταῦτόν ἐστι τὸ ἔπεσθαι θεῷ καὶ τὸ πείθεσθαι λόγῳ, νόμιζε τὴν εἰς ἄνδρας ἐκ παίδων ἀγωγὴν οὐκ ἀρχῆς εἶναι τοῖς εὖ φρονοῦσιν ἀποβολήν, ἀλλὰ μεταβολὴν ἄρχοντος, ἀντὶ μισθωτοῦ τινος ἢ ἀργυρωνήτου θεῖον ἡγεμόνα τοῦ βίου λαμβάνουσι τὸν
20 λόγον, ᾧ τοὺς ἐπομένους ἄξιόν ἐστι μόνους ἐλευθε-

ρους νομίζειν. μόνοι γὰρ ἂν δεῖ βούλεσθαι μαθόντες, ὥς βούλονται ζῶσι· ταῖς δ' ἀπαιδεύτοις καὶ παραλόγοις ὁρμαῖς καὶ πρᾶξεσιν ἀγεννὲς ἔνεστι καὶ μικρὸν ἐν πολλῷ τῷ μετανοοῦντι τὸ ἐκούσιον.

2. Ἐπεὶ δ' ὥσπερ τῶν ἐγγραφομένων εἰς τὰς 5 πολιτείας οἱ μὲν ἀλλοδαποὶ καὶ ξένοι κομιδῇ πολλὰ μέμφονται καὶ δυσκολαίνουσι τῶν γιγνομένων, οἱ δ' ἐκ μετοίκων σύντροφοι καὶ συνήθεις τῶν νόμων ὄντες οὐ χαλεπῶς προσδέχονται τὰ ἐπιβάλλοντα καὶ στέργουσιν, οὕτω σε δεῖ πολλὸν χρόνον ἐν φιλοσοφίᾳ παρατρεφόμενον καὶ πᾶν μάθημα καὶ ἄκουσμα 10 παιδικὸν ἀπ' ἀρχῆς ἐθισθέντα προσφέρεσθαι λόγῳ φιλοσόφῳ μεμιγμένον, εὐμενῇ καὶ οἰκείῳ ἥκειν εἰς φιλοσοφίαν, ἣ μόνη τὸν ἀνδρεῖον καὶ τέλειον ὥς ἀληθῶς ἐκ λόγου τοῖς νέοις περιτιθήσῃ κόσμον· οὐκ 15 ἂν ἀηδῶς οἶμαι σε προακοῦσαι περὶ τῆς ἀκουστικῆς 88 αἰσθησεως, ἣν ὁ Θεόφραστος παθητικωτάτην εἶναι φησι πασῶν. οὔτε γὰρ ὁρατὸν οὐδὲν οὔτε γευστὸν οὔθ' ἀπτὸν ἐκστάσεις ἐπιφέρει καὶ ταραχὰς καὶ πτοίας τηλικαύτας ἡλίκαὶ καταλαμβάνουσι τὴν ψυχὴν 20 κτύπων τινῶν καὶ πατάγων καὶ ἥχων τῇ ἀκοῇ προσπεσόντων. ἔστι δὲ λογικώτερα μᾶλλον ἢ παθητικώτερα. τῇ μὲν γὰρ κακίᾳ πολλὰ χωρία καὶ μέρη τοῦ σώματος παρέχει δι' αὐτῶν ἐνδύσαν ἄψασθαι τῆς 25 ψυχῆς, τῇ δ' ἀρετῇ μία λαβὴ τὰ ὅλα τῶν νέων B ἐστίν, ἂν ᾗ καθαρὰ καὶ ἄθρυπτα κολακεία καὶ λόγοις ἄθικτα· φαύλοις ἀπ' ἀρχῆς φυλάττεται. διὸ καὶ

10 οὕτω σε δεῖ Duebnerus: οὕτως ἔδει 16 οἶμαι
scripsi: δ' οἶμαι προακοῦσαι Madvigius: προσακοῦσαι
26 ἂν ᾗ] ἂν R

Δενοκράτης τοῖς παισὶ μᾶλλον ἢ τοῖς ἀθληταῖς ἐκέ-
 λευε περιάπτειν ἀμφωτίδας, ὥς ἐκείνων μὲν τὰ ὦτα
 ταῖς πληγαῖς, τούτων δὲ τοῖς λόγοις τὰ ἦθη δια-
 στρεφομένων, οὐκ ἀνηκοῖαν οὐδὲ κωφότητα προμνῶ-
 5 μενος, ἀλλὰ τῶν λόγων τοὺς φάλους φυλάττεσθαι
 παραινῶν, πρὶν ἑτέρους χρηστούς, ὥσπερ φύλακας
 ἐντραφέντας ὑπὸ φιλοσοφίας τῷ ἦθει, τὴν μάλιστα
 κινουμένην αὐτοῦ καὶ ἀναπειθομένην χώραν κατα-
 σχεῖν. καὶ Βίας ὁ παλαιὸς Ἀμάσιδι, κελευσθεὶς τὸ
 10 χρηστότατον ὁμοῦ καὶ φανλότατον ἐκπέμψαι κρέας
 τοῦ Ιερείου, τὴν γλῶτταν ἐξελὼν ἀπέπεμψεν, ὥς καὶ
 βλάβας καὶ ὠφελείας τοῦ λέγειν ἔχοντος μεγίστας.
 οἳ τε πολλοὶ τὰ μικρὰ παιδία καταφιλοῦντες αὐτοῖς C
 τε τῶν ὧτων ἔπιτονται ἀκεῖνα τοῦτο ποιεῖν κελεύ-
 15 ουσιν, ἀνιπτόμενοι μετὰ παιδιᾶς ὅτι δεῖ φιλεῖν
 μάλιστα τοὺς διὰ τῶν ὧτων ὠφελοῦντας. ἐπεὶ ὅτι
 γε πάσης ἀκροάσεως ἀπειργόμενος ὁ νέος καὶ λόγον
 μηδενὸς γευόμενος οὐ μόνον ἔκαρπος ὄλως καὶ
 ἀβλαστῆς διαμενεῖ πρὸς ἄρετήν, ἀλλὰ καὶ διαστρέ-
 20 φοιτ' ἂν πρὸς κακίαν, ὥσπερ ἐκ χώρας ἀκινήτου καὶ
 ἀργῆς ἄγρια πολλὰ τῆς ψυχῆς ἀναδιδούς, δῆλόν
 ἐστὶ. τὰς γὰρ ἐφ' ἡδονὴν ὁρμὰς καὶ πρὸς πόνον
 ὑποψίας (οὐ θυραίους οὐδ' ὑπὸ λόγων ἐπεισάκτους, D
 ἀλλ' ὥσπερ αὐτόχθονας οὕσας μυρίων παθῶν καὶ
 25 νοσημάτων πηγὰς) ἂν ἐξ τις ἀφέρτους ἢ πεφύκασι
 χωρεῖν καὶ μὴ λόγοις χρηστοῖς ἀφαιρῶν ἢ παρατρέ-
 πων καταρτῇ τὴν φύσιν, οὐκ ἔστιν ὃ τῶν θηρίων
 οὐκ ἂν ἡμερώτερον ἀνθρώπου φανείη.

3. Διὸ δὴ μεγάλην μὲν ὠφέλειαν οὐκ ἐλάττω
 δὲ κίνδυνον τοῖς νέοις τοῦ ἀκούειν ἔχοντος, οἷμαι
 καλῶς ἔχειν καὶ πρὸς αὐτὸν ἀεὶ καὶ πρὸς ἕτερον
 E διαλέγεσθαι περὶ τοῦ ἀκούειν. ἐπεὶ καὶ τούτῳ κακῶς
 τοὺς πλείστους χρωμένους ὁρῶμεν, οἳ λέγειν ἀσκοῦσι 5
 πρὶν ἀκούειν ἐθισθῆναι· καὶ λόγων μὲν οἴονται
 μάθησιν εἶναι καὶ μελέτην, ἀκροάσει δὲ καὶ τοὺς
 ὀπωσοῦν χρωμένους ὠφελεῖσθαι. καίτοι τοῖς μὲν
 σφαιρίζουσιν ἅμα τοῦ βαλεῖν καὶ τοῦ λαβεῖν τὴν
 σφαῖραν ἢ μάθησις· ἐν δὲ τῇ τοῦ λόγου χρείᾳ τὸ 10
 δέξασθαι καλῶς τοῦ προέσθαι πρότερόν ἐστιν, ὥσπερ
 τοῦ τεκεῖν τὸ συλλαβεῖν καὶ κατασχεῖν τι τῶν γονί-
 μων. ταῖς μὲν οὖν ὕβρισι τὰς ὑπηνεμίους λοχείας
 καὶ ὠδῦνας ἀτελῶν τινων καὶ ἀψύχων ὑπολειμμά-
 των ἀρχὰς λέγουσιν εἶναι· τῶν δ' ἀκούειν μὴ δυνα- 15
 F μένων νέων μηδ' ὠφελεῖσθαι δι' ἀκοῆς ἐθισθέντων
 ὑπηνέμιος ὅντως ὁ λόγος ἐκπίπτων

ἡ ἀκλειῆς αἰδέηλος ὑπαὶ νεφέεσσι κεδάσθη'.

τὰ μὲν γὰρ ἀγγεῖα πρὸς τὴν ὑποδοχὴν τῶν ἐγγεο-
 μένων ἐπικλίνουσι καὶ συνεπιστρέφουσιν, ἵν' ἐγχυσις 20
 ἀληθῶς, μὴ ἔγχυσις γένηται, αὐτοὺς δὲ τῷ λέγοντι
 παρέχειν καὶ συναρμόττειν τῇ προσοχῇ τὴν ἀκροά-
 σιν, ὥς μηδὲν ἐκφύγῃ τῶν χρησίμως λεγομένων, οὐ
 μανθάνουσιν, ἀλλ' ὅ πάντων καταγελαστότατόν ἐστιν,
 39 ἂν μὲν τιμι προστύχωσι διηγουμένῳ δεῖπνον ἢ πομ- 25
 πὴν ἢ ὕνειρον ἢ λοιδορίαν γεγεννημένην αὐτῷ πρὸς
 ἄλλον, ἀκροῶνται σιωπῇ καὶ προσλιπαροῦσιν· ἂν δέ
 τις αὐτοὺς ἐπισπασάμενος διδάσκη τι τῶν χρησίμων

23 ἐκφύγη H: ἐκφύγει

ἢ παραινῇ τῶν δεόντων ἢ νουθετῇ πλημμελοῦντας
 ἢ καταπραῦνη χαλεπαίνοντας, οὐχ ὑπομένουσιν, ἀλλ'
 ἂν μὲν δύνωνται, περιγενέσθαι φιλοτιμούμενοι δια-
 μάχονται πρὸς τὸν λόγον· εἰ δὲ μή, φεύγοντες
 5 ἀπίασιν πρὸς ἑτέρους λόγους καὶ φλυαρούς, ὥς ἀγ-
 γεῖα φαῦλα καὶ σαθρὰ τὰ ὧτα πάντων μᾶλλον ἢ
 τῶν ἀναγκαιῶν ἐμπιπλάντες. τοὺς μὲν οὖν ἵππους B
 οἱ καλῶς τρέφοντες εὐστόμους τῷ χαλινῷ, τοὺς δὲ
 παῖδας εὐηκόους τῷ λόγῳ παρέχουσι, πολλὰ μὲν
 10 ἀκούειν μὴ πολλὰ δὲ λέγειν διδασκομένους. καὶ γὰρ
 τὸν Ἐπαμεινώνδαν ὁ Σπίνθαρος ἐπαινῶν ἔφη μήτε
 πλείονα γιννώσκοντι μήτ' ἐλάττονα φθεγγομένῳ
 ῥᾶδίως ἐντυχεῖν ἑτέρῳ. καὶ τὴν φύσιν ἡμῶν ἐκάστῳ
 λέγουσι δύο μὲν ὧτα δοῦναι, μίαν δὲ γλῶτταν, ὥς
 15 ἐλάττονα λέγειν ἢ ἀκούειν ὀφείλονται.

4. Πανταχοῦ μὲν οὖν τῷ νέῳ κόσμος ἀσφαλῆς
 ἔστιν ἢ σιωπῇ, μάλιστα δ' ὅταν ἀκούων ἑτέρου μὴ
 συνταράττεται μηδ' ἐξυλακτῇ πρὸς ἕκαστον, ἀλλὰ C
 καὶ ὁ λόγος ἢ μὴ λίαν ἀρεστός, ἀνέχεται καὶ περι-
 20 μένῃ παύσασθαι τὸν διαλεγόμενον, καὶ παυσαμένου
 μὴ εὐθέως ἐπιβάλλῃ τὴν ἀντίρρησην, ἀλλ' ὥς Αἰσχί-
 νης φησί, διαλείπῃ χρόνον, εἴτε προσθεῖναι τι βού-
 λοιτο τοῖς λελεγμένοις ὁ εἰρηκώς, εἴτε μεταθέσθαι
 καὶ ἀφελεῖν. οἱ δ' εὐθὺς ἀντικόπτοντες, οὔτ' ἀκού-
 25 οντες οὔτ' ἀκούμενοι λέγοντες δὲ πρὸς λέγοντας,
 ἀσχημονοῦσιν· ὁ δ' ἐγκρατῶς καὶ μετ' αἰδοῦς ἀκούειν
 ἐθισθεῖς τὸν μὲν ὠφέλιμον λόγον ἐδέξατο καὶ κατέ-
 σχε, τὸν δ' ἄχρηστον ἢ ψευδῇ μᾶλλον διεΐδε καὶ

Δ κατεφώρασε, φιλαλήθης φανείς, οὐ φιλόνηκος οὐδὲ προπετής καὶ δύσερις. ὅθεν οὐ κακῶς ἔνιοι λέγουσιν ὅτι δεῖ τῶν νέων μᾶλλον ἐκπνευματοῦν τὸ οἶμα καὶ τὸν τύφον ἢ τῶν ἀσκῶν τὸν ἄερα τοὺς ἐγγχείαι βουλομένους χρήσιμον· εἰ δὲ μή, γέμοντες ὕγκου 5 καὶ φυσήματος οὐ προσδέχονται.

5. Φθόνος τοίνυν μετὰ βασκανίας καὶ δυσμενείας οὐδενὶ μὲν ἔργῳ παρῶν ἀγαθόν, ἀλλὰ πᾶσιν ἐμπόδιος τοῖς καλοῖς, κίκιστος δ' ἀκρωμένῳ πάρεδρος καὶ σύμβουλος, ἀνιὰρὰ καὶ ἀηδῆ καὶ δυσπρόσδεκτα 10 ποιῶν τὰ ὠφέλιμα διὰ τὸ πᾶσι μᾶλλον ἡδεσθαι τοὺς ἐφθονοῦντας ἢ τοῖς εὖ λεγομένοις. καίτοι πλοῦτος μὲν ὄντινα δάκνει καὶ δόξα καὶ κάλλος, ἐτέροις ὑπάρχοντα, φθονερός ἐστὶ μόνον· ἄχθεται γὰρ ἑλλων εὐτυχοῦντων· ὁ δὲ λόγῳ καλῶς λεγομένῳ δυσ- 15 χειραίνων ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀγαθῶν ἀνιᾶται. ὥς γὰρ τὸ φῶς τῶν βλεπόντων, καὶ ὁ λόγος τῶν ἀκουόντων ἀγαθόν ἐστίν, ἂν βούλωνται δέχεσθαι. τὸν μὲν οὖν ἐφ' ἐτέροις φθόνον ἔλλαι τινὲς ἀπαίδευτοι καὶ κακαὶ διαθέσεις ἐμποιοῦσιν, ὁ δὲ πρὸς τοὺς λέγοντας ἐκ 20 φιλοδοξίας ἀκαίρου καὶ φιλοτιμίας ἀδίκου γεννώμενος οὐδὲ προσέχειν ἔῃ τοῖς λεγομένοις τὸν οὕτω F διακαίμενον, ἀλλὰ θορυβεῖ καὶ περισπᾷ τὴν διάνοιαν, ἅμα μὲν τὴν ἑαυτῆς ἔξιν ἐπισκοποῦσαν εἰ λείπεται τῆς τοῦ λέγοντος, ἅμα δὲ τοὺς ἄλλους ἐπιβλέπου- 25 σαν εἰ ἔγανται καὶ θαυμάζουσιν, ἐκπληττομένην τε ὑπὸ τῶν ἐπαίνων καὶ ἀγριαίνουσιν πρὸς τοὺς παρόντας· ἂν ἀποδέχωνται τὸν λέγοντα, τῶν δὲ λόγων

τοὺς μὲν εἰρημένους ἔωσαν καὶ προῖεμένην, ὅτι
 λυποῦσι μνημονευόμενοι, πρὸς δὲ τοὺς λείποντας
 ταραττομένην καὶ τρέμουσιν μὴ τῶν εἰρημένων
 βελτίους γένωνται, σπεύδουσιν δὲ τάχιστα παύσα-
⁵ σθαι τοὺς λέγοντας ὅταν κάλλιστα λέγωσι, λυθείσης 40
 δὲ τῆς ἀκροάσεως πρὸς οὐδενὶ τῶν εἰρημένων οὖσαν
 ἀλλὰ τὰς φωνὰς καὶ διαθέσεις τῶν παρόντων ἐπι-
 ψηφίζουσιν, καὶ τοὺς μὲν ἐπαινοῦντας ὥσπερ ἐμ-
 μανῇ φεύγουσαν καὶ ἀποπηδῶσαν, προστρέχουσιν δὲ
¹⁰ καὶ συναγελαζομένην τοῖς ψέγουσι τὰ εἰρημένα καὶ
 διαστρέφουσιν· ἂν δὲ μὴδὲν ἢ διαστρέψαι, παραβάλλ-
 λουσιν ἑτέρους τινὰς ὡς ἄμεινον εἰρηκότας εἰς ταῦτό
 καὶ δυνατώτερον, ἕως διαφθείρασα καὶ λυμνηαμένη
 τὴν ἀκρόασιν ἀχρεῖον ἑαυτῇ καὶ ἀνόνητον ἀπεργάσθαι.
¹⁵ 6. Διὸ δεῖ τῇ φιληκοῖα πρὸς τὴν φιλοδοξίαν B
 σπεισάμενον ἀκροᾶσθαι τοῦ λέγοντος ἵλεων καὶ πρᾶον,
 ὥσπερ ἐφ' ἐστίασιν ἱερὰν καὶ θυσίας ἀπαρχὴν πα-
 ρειλημμένον, ἐπαινοῦντα μὲν ἐν οἷς ἐπιτυγχάνει τὴν
 δύναμιν, ἀγαπῶντα δὲ τὴν προθυμίαν αὐτὴν τοῦ
²⁰ φέροντος εἰς μέσον ἢ γινώσκει καὶ πείθοντος ἑτέ-
 ρους δι' ὧν αὐτὸς πέπεισται. τοῖς μὲν οὖν κατορ-
 θομένοις ἐπιλογιστέον ὡς οὐκ ἀπὸ τύχης οὐδ'
 αὐτομάτως ἀλλ' ἐπιμελείᾳ καὶ πόνῳ καὶ μαθήσει
 κατορθοῦται, καὶ μιμητέον γε ταῦτα θαυμάζοντάς
²⁵ γε δὴ καὶ ζηλοῦντας· τοῖς δ' ἀμαρτανομένοις ἐπι-
 στάναι χρὴ τὴν διάνοιαν, ὅφ' ὧν αἰτιῶν καὶ ὅθεν
 ἡ παρατροπὴ γέγονεν. ὡς γὰρ ὁ Ξενοφῶν φησι O

18 ἐν add. R   24 κατορθοῦται H: κατορθοῦνται
 27 Ξενοφῶν] Oecon. I 17

τοὺς οἰκονομικοὺς καὶ ἀπὸ τῶν φίλων δύνασθαι καὶ
 ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν, οὕτω τοὺς ἐργηγορότας καὶ προσ-
 έχοντας οὐ μόνον κατορθοῦντες ἀλλὰ καὶ διαμαρ-
 τάνοντες ὠφελοῦσιν οἱ λέγοντες· καὶ γὰρ διανοή-
 ματος εὐτέλεια καὶ δῆματος κενότης καὶ σχῆμα ⁵
 φορτικὸν καὶ πτόησις μετὰ χαρᾶς ἀπειροκάλου πρὸς
 ἐπαινον καὶ ὅσα τοιαῦτα μᾶλλον ἀκροωμένοις ἐφ'
 ἐτέρων ἢ λέγουσιν ἐφ' ἑαυτῶν καταφαίνεται. διὸ
 δεῖ μεταφέρειν τὴν εὐθύνην ἐφ' ἑαυτοὺς ἀπὸ τοῦ
 λέγοντος, ἀνασκοποῦντας εἴ τι τοιοῦτο λανθάνομεν ¹⁰
 D ἀμαρτάνοντες. ῥᾶστον γάρ ἐστι τῶν ὄντων τὸ μέμ-
 ψασθαι τὸν πλησίον, ἀχρήστως τε καὶ κενῶς γιγνό-
 μενον, ἂν μὴ πρὸς τινα διόρθωσιν ἢ φυλακὴν ἀνα-
 φέρεται τῶν ὁμοίων. καὶ τὸ τοῦ Πλάτωνος οὐκ
 ὀκνητέον ἀεὶ πρὸς αὐτὸν ἐπὶ τῶν ἀμαρτανόντων ¹⁵
 ἀναφθέγγεσθαι, 'μή που ἄρ' ἐγὼ τοιοῦτος;' ὥς γὰρ
 ἐν τοῖς ὅμμασι τῶν πλησίον ἐλλάμποντα τὰ ἑαυτῶν
 ὁρῶμεν, οὕτως ἐπὶ τῶν λόγων δεῖ τοὺς ἑαυτῶν
 ἐνεικονίζεσθαι τοῖς ἐτέρων, ἵνα μήτ' ἄγαν θρασέως
 καταφρονῶμεν ἄλλων, αὐτοῖς τε προσέχωμεν ἐν τῷ ²⁰
 E λέγειν ἐπιμελέστερον. χρήσιμον δὲ πρὸς τοῦτο καὶ
 τὸ τῆς παραβολῆς, ὅταν γενόμενοι καθ' αὐτοὺς ἀπὸ
 τῆς ἀκροάσεως καὶ λαβόντες τι τῶν μὴ καλῶς ἢ μὴ
 ἱκανῶς εἰρησθαι δοκούντων ἐπιχειρῶμεν εἰς ταὐτὸ
 καὶ προάγωμεν αὐτοὺς τὰ μὲν ὥσπερ ἀναπληροῦν, ²⁵
 τὰ δ' ἐπανορθοῦσθαι, τὰ δ' ἐτέρως φράζειν, τὰ δ'
 ὅλως ἐξ ὑπαρχῆς εἰσφέρειν πειρῶμενοι πρὸς τὴν

11 μέμψεσθαι H
μή H: ἢ

12 γιγνόμενον = δ γίγνεται 16

ὑπόθεσιν. ὃ καὶ Πλάτων ἐποίησε πρὸς τὸν Λυσίου λόγον. τὸ μὲν γὰρ ἀντειπεῖν οὐ χαλεπὸν ἀλλὰ καὶ πάννυ δῆριον εἰρημένῳ 'λόγῳ' τὸ δ' ἕτερον ἀνταναστῆσαι βελτίονα παντάπασιν ἐργῶδες. ὥσπερ δ
 5 Λακεδαιμόνιος ἀκούσας ὅτι Φίλιππος Ὀλυνθον κατέσκαψεν 'ἀλλ' οὐκ ἀναστῆσαί γε τοιαύτην' ἔφη 'πόλιν ἐκείνος ἂν θυννηθείη'. ὅταν οὖν ἐν τῷ δια- F
 λέγεσθαι πρὸς τὴν τοιαύτην ὑπόθεσιν μὴ πολὺ φαινώμεθα τῶν εἰρηκότων διαφέροντες, πολὺ τοῦ
 10 καταφρονεῖν ἀφαιροῦμεν, καὶ τάχιστα κολούεται τὸ αὐθαδὲς ἡμῶν καὶ φίλαυτον ἐν ταῖς τοιαύταις ἐλεγ-
 χόμενον ἀντιπαρὰβολαῖς.

7. Τῷ τοίνυν καταφρονεῖν τὸ θαυμάζειν ἀντι-
 κείμενον εὐγνωμονεστέρας μὲν ἐστὶ δῆπου καὶ ἡμε-
 15 ρωτέρας φύσεως, δεῖται γε μὴν οὐδ' αὐτὸ μικρᾶς
 εὐλαβείας, τάχα δὲ καὶ μείζονος· οἱ μὲν γὰρ κατα-
 φρονητικοὶ καὶ θρασεῖς ἤττον ὠφελοῦνται ὑπὸ τῶν 41
 λεγόντων, οἱ δὲ θαυμαστικοὶ καὶ ἄκακοι μᾶλλον
 βλάπτονται, καὶ τὸν Ἡράκλειτον οὐκ ἐλέγχουσιν
 20 εἰπόντα 'βλάξ ἄνθρωπος ἐπὶ παντὶ λόγῳ ἐπτοῆσθαι
 φιλεῖ'. δεῖ δὲ τὸν μὲν ἔπαινον ἀφελῶς τοῖς λέ-
 γουσι τὴν δὲ πίστιν εὐλαβῶς προῖεσθαι τοῖς λόγοις,
 καὶ τῆς μὲν λέξεως καὶ προφορᾶς τῶν ἀγωνιζομέ-
 νων εὐμενῇ καὶ ἁπλοῦν εἶναι θεατήν, τῆς δὲ χρείας
 25 καὶ τῆς ἀληθείας τῶν λεγομένων ἀκριβῇ καὶ πικρὸν
 ἐξεταστήν, ἵν' οἱ μὲν λέγοντες μὴ μισῶσιν, οἱ δὲ B
 λόγοι μὴ βλάπτωσιν· ὥς πολλὰ ψευδῇ καὶ πονηρὰ
 δόγματα λανθάνομεν εὐνοίᾳ καὶ πίστει τῇ πρὸς

20 βλάξ] p. 28 d ἐπτοῆσθαι Xyländer: παιδεύεσθαι

τοὺς λέγοντας ἐνδεχόμενοι. οἱ μὲν οὖν Λακεδαι-
 μονίων ἄρχοντες ἀνδρὸς οὐκ εὖ βεβιωκότος γνώμην
 δοκιμάσαντες ἑτέρῳ προσέταξαν εἰπεῖν εὐδοκимоῦντι
 περὶ τὸν βίον καὶ τὸ ἥθος, ὁρῶς πάννυ καὶ πολι-
 τικῶς ἐθίζοντες τὸν δῆμον ὑπὸ τοῦ τρόπου μᾶλλον ἢ
 τοῦ λόγου τῶν συμβουλευόντων ἄγεσθαι. τοὺς
 δ' ἐν φιλοσοφίᾳ λόγους ἀφαιροῦντα χρὴ τὴν τοῦ
 λέγοντος δόξαν αὐτοὺς ἐφ' ἑαυτῶν ἐξετάζειν. ὥς
 γὰρ πολέμου, καὶ ἀκροάσεως πολλὰ τὰ κενά ἐστὶ.
 καὶ γὰρ πολιὰ τοῦ λέγοντος καὶ πλάσμα καὶ ὁφρῦς
 C καὶ περιαντολογία, μάλιστα δ' αἱ κραυγαὶ καὶ οἱ
 θόρυβοι καὶ τὰ πηδήματα τῶν παρόντων συνεκ-
 πλήττει τὸν ἄπειρον ἀκροατὴν καὶ νέον ὥσπερ ὑπὸ
 ῥεύματος παραφερόμενον. ἔχει δέ τι καὶ ἡ λέξις
 ἀπατηλόν, ὅταν ἡδεῖα καὶ πολλὴ καὶ μετ' ὕγκου
 15 τινὸς καὶ κατασκευῆς ἐπιφέρηται τοῖς πράγμασιν.
 ὥς γὰρ τῶν ὑπ' αὐλοῖς ἀδόντων αἱ πολλαὶ τοὺς
 ἀκούοντας ἁμαρτίαι διαφεύγουσιν, οὕτω περιττὴ καὶ
 σοβαρὰ λέξις ἀντιλάμπει τῷ ἀκροατῇ πρὸς τὸ δηλού-
 D μενον. ὁ μὲν γὰρ Μελάνθιος, ὥς ἔοικε, περὶ τῆς
 Διογένους τραγωδίας ἐρωτηθεὶς οὐκ ἔφη κατιδεῖν
 αὐτὴν ὑπὸ τῶν ὀνομάτων ἐπιπροσθουμένην· αἱ δὲ
 τῶν πολλῶν διαλέξεις καὶ μελέται σοφιστῶν οὐ μό-
 νον τοῖς ὀνόμασι παραπετάσμασι χρῶνται τῶν δια-
 νοημάτων, ἀλλὰ καὶ τὴν φωνὴν ἐμμελείαις τισὶ καὶ
 25 μαλακότησι καὶ παρισώσεσιν ἐφηδύνοντες ἐκβακχεύ-
 ονσι καὶ παραφέρουσι τοὺς ἀκροωμένους, κενὴν
 ἡδονὴν διδόντες καὶ κενωτέραν δόξαν ἀντιλαμβά-
 νοντες. ὥστ' αὐτοῖς συμβαίνει τὸ ὑπὸ Διονυσίου

δηθέν. ἐκεῖνος γάρ, ὥς ἔοικεν, εὐδοκιμοῦντι κίθα-
 ρωδῷ παρὰ τὴν θέαν ἐπαγγειλάμενος ὠρεάς τινας E
 μεγάλας ὕστερον οὐδὲν ἔδωκεν ὥς ἀποδεδωκὼς τὴν
 χάριν· ὅσον γάρ· ἔφη ἡρόνιον εὐφραίνεις ἄδων,
 5 τοσοῦτον ἔχαιρες ἐλπίζων· τοῦτον δὲ τὸν ἔρανον
 αἱ τοιαῦται πληροῦσιν ἀκροάσεις τοῖς λέγουσι·
 θαυμάζονται γὰρ ἐφ' ὅσον τέρπουσιν, εἴθ' ἅμα τῆς
 ἀκοῆς ἐξερρῶν τὸ ἡδὺ κἀκείνους προλέλοιπεν ἡ
 δόξα, καὶ μάρτην τοῖς μὲν ὁ χρόνος τοῖς δὲ καὶ ὁ
 10 βίος ἀνάλωται.

8. Διὸ δεῖ τὸ πολὺ καὶ κενὸν ἀφαιροῦντα τῆς
 λῆξεως αὐτὸν διώκειν τὸν καρπὸν καὶ μιμεῖσθαι μὴ F
 τὰς στεφανηπλόκους ἀλλὰ τὰς μελίσσας. αἱ μὲν γὰρ
 ἐπιούσαι τὰ ἀνθηρὰ καὶ εὐώδη τῶν φύλλων συνεί-
 15 ρουσι καὶ διαπλέκουσιν ἡδὺ μὲν ἐφήμερον δὲ καὶ
 ἄκαρπον ἔργον· αἱ δὲ πολλάκις ἴων καὶ ῥόδων καὶ
 ὑακίνθων διαπετόμεναι λειμῶνας ἐπὶ τὸν τραχύτα-
 τον καὶ δριμύτατον θύμον καταίρουσι καὶ τοῦτω
 προσκάθηνται

20 ἔξανθὸν μέλι μηδόμεναι,
 καὶ λαβοῦσαι τι τῶν χρησίμων ἀποπέτνυνται πρὸς τὸ
 οἰκεῖον ἔργον. οὕτως οὖν δεῖ τὸν φιλότεχνον καὶ
 καθαρὸν ἀκροατὴν τὰ μὲν ἀνθηρὰ καὶ τρυφερὰ τῶν
 ὀνομάτων καὶ τῶν πραγμάτων τὰ δραματικὰ καὶ 42
 25 πανηγυρικὰ κηφίωνων βοτάνην σοφιστιῶντων ἡγού-
 μενον ἔαν, αὐτὸν δὲ τῇ προσοχῇ καταδυόμενον εἰς
 τὸν νοῦν τοῦ λόγου καὶ τὴν διάθεσιν τοῦ λέγοντος

- ἔλκειν ἀπ' αὐτῆς τὸ χρήσιμον καὶ ὠφέλιμον, μεμνη-
 μένον ὥς οὐκ εἰς θάνατον οὐδ' ᾧδεῖον ἀλλ' εἰς
 σχολὴν καὶ διδασκαλεῖον ἀφίκται, τῷ λόγῳ τὸν βίον
 ἐπανορθωσόμενος. ὅθεν δὴ καὶ ποιητέον ἐπίσκεψιν
 καὶ κρίσιν τῆς ἀκροάσεως ἐξ αὐτοῦ καὶ τῆς περὶ 5
 αὐτὸν διαθέσεως, ἀναλογιζόμενον εἴ τι τῶν παθῶν
 γέγονε μαλακώτερον, εἴ τι τῶν ἀνιαρῶν κουφώτερον,
 B εἰ θάρσος εἰ φρόνημα βέβαιον, εἰ πρὸς ἀρετὴν καὶ
 τὸ καλὸν ἐνθουσιασμός. οὐ γὰρ ἐκ κουρείου μὲν
 ἀναστάντα δεῖ τῷ κατόπτρῳ παραστῆναι καὶ τῆς 10
 κεφαλῆς ἄψασθαι, τὴν περικοπὴν τῶν τριχῶν ἐπι-
 σκοποῦντα καὶ τῆς κουρᾶς τὴν διαφορὰν, ἐκ δὲ
 ἀκροάσεως ἀπιόντα καὶ σχολῆς οὐκ εὐθύς ἀφορᾶν
 χρή πρὸς ἐαυτόν, καταμανθάνοντα τὴν ψυχὴν εἴ τι
 τῶν ὀχληρῶν ἀποτεθειμένη καὶ περιττῶν ἐλαφροτέρα 15
 γέγονε καὶ ἡδίων. 'οὔτε γὰρ βαλανείου' φησὶν ὁ
 Ἀρίστων 'οὔτε λόγου μὴ καθαίροντος ὕφελός ἐστιν.'
- C 9. Ἐδέσθω μὲν οὖν ὑπὸ λόγων ὠφελούμενος ὁ
 νέος· οὐ δεῖ δὲ τὸ ἡδὺ τῆς ἀκροάσεως ποιεῖσθαι
 τέλος, οὐδ' οἷεσθαι δεῖν ἐκ σχολῆς ἀπιέναι φιλο- 20
 σόφου μινυρίζοντα καὶ γεγανωμένον, οὐδὲ ζητεῖν
 μυρίζεσθαι δεόμενον ἐμβροχῆς καὶ καταπλάσματος,
 ἀλλὰ χάριν ἔχειν, ἃν τις ὥσπερ καπνῷ σμῆνος λόγῳ
 δοριμεῖ τὴν διάνοιαν ἀχλύος πολλῆς καὶ ἀμβλύτητος
 γέμουσαν ἐκκαθήρη. καὶ γὰρ εἰ τοῖς λέγουσι προσ- 25
 ἡκει μὴ παντάπασιν ἡδονὴν ἐχούσης καὶ πιθανό-
 τητα λέξεως παραμελεῖν, ἐλάχιστα τούτου φροντι-
 στέον τῷ νέῳ, τό γε πρῶτον. ὕστερον δέ που,
 D καθάπερ οἱ πίνοντες, ὅταν παύσωνται διψῶντες, τότε

τὰ τορεύματα τῶν ἐκπωμάτων ὑποθεωροῦσι καὶ
 στρέφουσιν, οὕτως ἐμπλησθέντι δογμάτων καὶ ἀνα-
 πνεύσαντι δοτέον τὴν λέξιν εἴ τι κομψὸν ἔχει καὶ
 περιττὸν ἐπισκοπεῖν. ὁ δ' εὐθύς ἐξ ἀρχῆς μὴ τοῖς
 5 πράγμασιν ἐμφυόμενος ἀλλὰ τὴν λέξιν Ἀττικὴν
 ἀξιῶν εἶναι καὶ ἰσχυρὴν ὅμοιός ἐστι μὴ βουλομένῳ
 πιεῖν ἀντίδοτον, ἂν μὴ τὸ ἀγγεῖον ἐκ τῆς Ἀττικῆς
 κωλιάδος ἢ κενεραμευμένον, μὴδ' ἱμάτιον περιβα-
 λέσθαι χειμῶνος, εἰ μὴ προβάτων Ἀττικῶν εἴη τὸ
 10 ἔριον, ἀλλ' ὥσπερ ἐν τρίβωνι Λυσιακοῦ λόγου λεπτῷ
 καὶ ψιλῷ καθήμενος ἄπρακτος καὶ ἀκίνητος. ταῦτα
 γὰρ τὰ νοσήματα πολλὴν μὲν ἐρημίαν νοῦ καὶ φρε-
 νῶν ἀγαθῶν, πολλὴν δὲ τερθραίαν καὶ στωμυλίαν
 ἐν ταῖς σχολαῖς πεποίηκε, τῶν μειρακίων οὔτε βίον
 15 οὔτε πρᾶξιν οὔτε πολιτείαν φιλοσόφου παραφυλατ-
 τόντων ἀνδρός, ἀλλὰ λέξεις καὶ ῥήματα καὶ τὸ
 καλῶς ἀπαγγέλλειν ἐν ἑπαίνῳ τιθεμένων, τὸ δ'
 ἀπαγγελλόμενον εἴτε χρήσιμον εἴτ' ἄχρηστον εἴτ'
 ἀναγκαῖον εἴτε κενόν ἐστὶ καὶ περιττὸν οὐκ ἐπιστα-
 20 μένων οὐδὲ βουλομένων ἐξετάζειν.

10. Ἀκολουθεῖ δὲ τούτοις τὸ περὶ τῶν προβλη-
 μάτων παράγγελμα. δεῖ γὰρ τὸν ἐπὶ δεῖπνον ἤκοντα
 τοῖς παρακειμένοις χρησθαι καὶ μὴδὲν αἰτεῖν ἄλλο
 μὴδ' ἐξελέγχειν· ὁ δ' ἐπὶ λόγων ἀφιγμένος ἐστίασιν,
 25 ἂν μὲν ἐπὶ ῥητοῖς, ἀκροάσθω σιωπῇ τοῦ λέγοντος
 (οἱ γὰρ εἰς ἄλλας ὑποθέσεις ἐξάγοντες καὶ παρεμ-
 βάλλοντες ἐρωτήματα καὶ προσδιαποροῦντες, οὐχ
 ἡδεῖς οὐδ' εὐσυνάλλακτοι πρὸς ἀκρόασιν ὄντες, ὥφε-

11 ἄπρακτος] μένειν ἄπρακτος Sauppius. Auditur ἐστὶ

λοῦνται μὲν οὐδέν, τὸν δὲ λέγοντα καὶ τὸν λόγον
 ὁμοῦ συνταράττουσιν). ὅταν δὲ τοὺς ἀκούοντας ὁ
 λέγων ἐρωτᾷ καὶ προβάλλειν κελεύσῃ, χρήσιμόν τι
 δεῖ καὶ ἀναγκαῖον εἶναι προβάλλοντα φαίνεσθαι. ὁ μὲν
 γὰρ Ὀδυσσεὺς καταγελάται παρὰ τοῖς μνηστῆρσιν 5

43 αἰτίζων ἀκόλους, οὐκ ἄορας οὐδὲ λέβητας'.
 μεγαλοψυχίας γὰρ ἡγοῦνται σημεῖον, ὥς τὸ διδόναι
 τι τῶν μεγάλων, καὶ τὸ αἰτεῖν. μᾶλλον δ' ἔν τις
 ἀκροατοῦ καταγελάσειεν εἰς μικρὰ καὶ γλίσχρα προ-
 βλήματα τὸν διαλεγόμενον κινοῦντος, οἷα τερθρευό- 10
 μενοί τινες τῶν νέων καὶ παρεπιδεικνύμενοι δια-
 λεκτικὴν ἢ μαθηματικὴν ἔξιν εἰώθασι προβάλλειν
 περὶ τῆς τῶν ἀορίστων τομῆς, καὶ τίς ἢ κατὰ πλευ-
 ρὰν ἢ κατὰ διάμετρον κίνησις. πρὸς οὓς ἔστιν
 B εἰπεῖν τὸ ὑπὸ Φιλοτίμου πρὸς τὸν ἔμπυον καὶ φθι- 15
 σιῶντα ῥηθέν. ἐπεὶ γὰρ ἐλάλησεν αὐτῷ φαρμάκιον
 αἰτῶν πρὸς παρωνυχίαν, αἰσθόμενος ἀπὸ τῆς χρόας
 καὶ τῆς ἀναπνοῆς τὴν διάθεσιν 'οὐκ ἔστι σοι' φησὶν
 'ὦ βέλτιστε περὶ παρωνυχίας ὁ λόγος'. οὐδὲ σοὶ
 τοίνυν, ὦ νεανία, περὶ τοιούτων ζητημάτων ὥρα 20
 σκοπεῖν, ἀλλὰ πῶς οἰήματος καὶ ἀλαξονείας ἐρώτων
 τε καὶ φλυαρίας ἀπολυθεὶς εἰς βίον ἄτυφον καὶ
 ὑγιαίνοντα καταστήσεις σαυτόν.

11. Εὖ μάλα δὲ χρὴ καὶ πρὸς τὴν τοῦ λέγοντος
 ἐμπειρίαν ἢ φυσικὴν δύναμιν ἡρμοσμένον, ἐν οἷς 25
 αὐτὸς ἑαυτοῦ κράτιστός ἐστι, ποιεῖσθαι τὰς ἐρωτή-
 C σεις, καὶ μὴ παραβιάζεσθαι τὸν μὲν ἡθικώτερον
 φιλοσοφοῦντα φυσικὰς ἐπάγοντα καὶ μαθηματικὰς

ἀπορίας, τὸν δὲ τοῖς φυσικοῖς σεμνυνόμενον εἰς
 συνημμένων ἐπικρίσεις ἔλκοντα καὶ ψευδομένων
 λύσεις. ὥς γὰρ ὁ τῇ κλειδί τὰ ξύλα σχίζειν τῇ δ'
 ἀξίνῃ τὴν θύραν ἀνοίγειν πειρώμενος οὐκ ἐκείνα
 5 δόξειεν ἂν ἐπηρεάζειν, ἀλλ' αὐτὸν ἀποστερεῖν τῆς
 ἑκατέρου χρείας καὶ δυνάμεως, οὕτως οἱ παρὰ τοῦ
 λέγοντος ὃ μὴ πέφυκε μηδ' ἤσκηκεν αἰτοῦντες, ὃ δ'
 ἔχει καὶ δίδωσι μὴ δρεπόμενοι μηδὲ λαμβάνοντες,
 οὐ τοῦτο βλάπτονται μόνον ἀλλὰ καὶ κακοήθειαν D
 10 καὶ δυσμένειαν προσοφλισκάνουσι.

12. Φυλακτέον δὲ καὶ τὸ πολλὰ καὶ πολλάκις
 αὐτὸν προβάλλειν· ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο τρόπον τινα
 παρεπιδεικνυμένον. τὸ δ' ἑτέρου προτείνοντος ἀκρο-
 ᾶσθαι μετ' εὐκολίας φιλόλογον καὶ κοινωνικόν.
 15 ἂν μὴ τι τῶν ἰδίῳ ἐνοχλῇ καὶ κατεπείγῃ πάθος
 ἐπισχέσεως δεόμενον ἢ νύσημα παρηγορίας. τάχα
 μὲν γὰρ οὐδ' 'ἀμαθίην κρύπτειν ἔμεινον', ὥς φησιν
 'Ἡράκλειτος, ἀλλ' εἰς μέσον τιθέναι καὶ θεραπεύειν.
 ἂν δ' ὀργή τις ἢ προσβολή δεισιδαιμονίας ἢ δια-
 20 φορὰ πρὸς οἰκείους σύντονος ἢ περιμανῆς ἕξ ἔρω-
 τος ἐπιθυμία

'κινουῖσα χορδὰς τὰς ἀκινήτους φρενῶν' E
 ἐπιταράξῃ τὴν διάνοιαν, οὐ φρεντέον εἰς ἑτέρους
 λόγους ἀποδιδράσκοντας τὸν ἔλεγχον, ἀλλὰ περὶ
 25 αὐτῶν τούτων ἀκουστέον ἐν ταῖς διατριβαῖς, καὶ
 μετὰ τὰς διατριβὰς ἰδίᾳ προσιόντας αὐτοὺς καὶ
 προσανακρίνοντας. ἀλλὰ μὴ τούναντίον, ὥσπερ οἱ

12 αὐτὸν Aldina: αὐτὸν
 p. 315 22 Nauck. p. 696

18 'Ἡράκλειτος'] Mullach. 1

πολλοὶ χαίρουσι τοῖς φιλοσόφοις περὶ ἄλλων δια-
 λεγομένοις καὶ θαυμάζουσιν· ἂν δὲ τοὺς ἄλλους
 ἐάσας ὁ φιλόσοφος αὐτοῖς ἐκείνοις ἰδίᾳ παρηρησιάζ-
 ηται περὶ τῶν διαφερόντων καὶ ὑπομιμνήσκη, δυσχε-
 F ραίνουσι καὶ περιεργον νομίζουσιν. ἐπεικῶς γάρ, 5
 ὥσπερ τῶν τραγωδῶν ἐν τοῖς θεάτροις, καὶ τῶν
 φιλοσόφων ἐν ταῖς σχολαῖς οἴονται δεῖν ἀκούειν, ἐν
 δὲ τοῖς ἔξω πράγμασιν οὐδὲν αὐτοὺς ἑαυτῶν δια-
 φέρειν ἡγοῦνται, πρὸς μὲν τοὺς σοφιστὰς εἰκότως
 τοῦτο πεπονθότες (ἀναστάντες γὰρ ἀπὸ τοῦ θρόνου 10
 καὶ ἀποθέμενοι τὰ βιβλία καὶ τὰς εἰσαγωγὰς ἐν
 τοῖς ἀληθινοῖς τοῦ βίου μέρεσι μικροὶ καὶ ὑπὸ χεῖρα
 φαίνονται τοῖς πολλοῖς), πρὸς δὲ τοὺς ὕντως φιλο-
 σόφους οὐ καλῶς, ἀγνοοῦντες ὅτι καὶ σπουδὴ καὶ
 παιδιὰ καὶ νεῦμα καὶ μειδίαμα καὶ σκυθρωπασμός 15
 αὐτῶν, μάλιστα δ' ὁ πρὸς ἑκαστον ἰδίᾳ περαινώ-
 44 μενος λόγος ἔχει τινὰ καρπὸν ὠφέλιμον τοῖς ὑπο-
 μένειν καὶ προσέχειν ἐθισθεῖσι.

13. Δεῖται δὲ καὶ τὸ περὶ τοὺς ἐπαίνους κα-
 θήκον εὐλαβείας τινὸς καὶ μετριοτήτος· διὰ τὸ μήτε 20
 τὴν ἑλλειψιν αὐτοῦ μήτε τὴν ὑπερβολὴν ἐλευθέριον
 εἶναι. βαρὺς μὲν γὰρ ἀκροατῆς καὶ φορτικὸς ὁ πρὸς
 πᾶν ἕτεγκτος καὶ ἀτενὴς τὸ λεγόμενον, οἴηματος
 ὑπούλου καὶ περιαντολογίας ἐνδιαθέτου μεστός, ὥς
 ἔχων τι τῶν λεγομένων βέλτιον εἰπεῖν, μήτ' ὀφρῶν 25
 κατὰ σχῆμα κινῶν μήτε φωνὴν εὐγνώμονος μάρτυρα
 B φιληκοῦτας προϊέμενος, ἀλλὰ σιγῇ καὶ βαρύντητι κα-
 ταπλάστω καὶ σχηματισμῷ θηρώμενος δόξαν εὖστα-

25 ὀφρῶν κατὰ σχῆμα] ὀφρός κατάστημα Lobeckius

τοῦς καὶ βάρους ἔχοντος ἄνδρος, ὥσπερ χρημάτων
 τῶν ἐπαίνων ὅσον ἄλλῃ μεταδίδωσιν αὐτοῦ δοκῶν
 ἀφαιρεῖσθαι. πολλοὶ γὰρ εἰσιν οἱ κακῶς καὶ παρὰ
 μέρος τὴν Πυθαγόρου φωνὴν ὑπολαμβάνοντες.
 5 ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἐκ φιλοσοφίας ἔφησεν αὐτῷ περι-
 γηγενέσθαι τὸ μηδὲν θαυμάζειν· οὗτοι δὲ τὸ μηδὲν
 ἐπαινέειν μηδὲ τιμᾶν, ἐν τῷ καταφρονεῖν τιθέμενοι
 τὸ σεμνὸν καὶ ὑπεροψία διώκοντες. ὁ γὰρ φιλό-
 σοφος λόγος τὸ μὲν ἐξ ἀπειρίας καὶ ἀγνοίας θαῦμα
 10 καὶ θάμβος ἐξαιρεῖ γνώσει καὶ ἱστορίᾳ τῆς περὶ C
 ἑκάστου αἰτίας, τὸ δ' εὐκόλον καὶ μέτριον καὶ φι-
 λάνθρωπον οὐκ ἀπόλλυσι. τοῖς γὰρ ἀληθινῶς καὶ
 βεβαίως ἀγαθοῖς τιμὴ τε καλλίστη τὸ τιμῆσαι τινα
 τῶν ἀξίων, καὶ κόσμος εὐπρεπέστατος τὸ ἐπικοσμή-
 15 σαι, περιουσία δόξης καὶ ἀφθονία γιγνόμενον. οἱ
 δὲ γλίσχροι περὶ τοὺς ἐτέρων ἐπαίνους ἔτι πένεσθαι
 καὶ πεινῇν ἐοίκασι τῶν ἰδίων. ὁ δ' ἐναντίος αὖ
 πάλιν τούτων, μηδὲν ἐπικρίνων ἀλλὰ κατὰ ῥῆμα
 καὶ συλλαβὴν ἐφιστάμενος καὶ κεκραγώς, ἐλαφρός
 20 τις ὢν καὶ ὀρνεώδης, πολλάκις μὲν οὐδ' αὐτοῖς D
 ἀρέσκει τοῖς ἀγωνιζομένοις, ἀεὶ δὲ λυπεῖ τοὺς
 ἀκροωμένους, ἀνασοβῶν καὶ συνεξανιστάς παρὰ γνώ-
 μην, οἷον ἐλκομένους βίᾳ δι' αἰδῶ καὶ συνεπη-
 χοῦντας. οὐδὲν δ' ὠφελήθεις διὰ τὸ ταραχώδη καὶ
 25 πολυπτύχτον αὐτῷ περὶ τοὺς ἐπαίνους γηγενέσθαι
 τὴν ἀκρόασιν ἀπέρχεται τῶν τριῶν ἐν φερόμενος·

8 τὸ σεμνὸν καὶ scripsi: καὶ τὸ σεμνὸν 9 ἀπειρίας
 Xylander: ἀπορίας 10 ἐξαιρεῖ W: ἐξαίρει 11 μέτριον
 scripsi: μέγα 15 γιγνόμενον = ὃ γίγνεται. Cf. p. 40 d
 19 ἐφιστάμενος Emperius

εἰρων γὰρ ἢ κόλαξ ἢ περὶ λόγους ἀπειροκάλος ἔδο-
 ξεν εἶναι. δίκην μὲν οὖν δικάζοντα δεῖ μήτε πρὸς
 E ἔχθραν τινὰ μήτε πρὸς χάριν ἀκούειν ἀλλ' ἀπὸ
 γνώμης πρὸς τὸ δίκαιον· ἐν δὲ ταῖς φιλολόγοις
 ἀκροάσεσιν οὔτε νόμος οὐδεὶς οὐθ' ὅρκος ἡμᾶς
 ἀπείργει μὴ μετ' εὐνοίας ἀποδέχεσθαι τὸν διαλεγό-
 μενον. ἀλλὰ καὶ τὸν Ἑρμῆν ταῖς Χάρισιν οἱ πα-
 λαιοὶ συγκαθίδρυσαν, ὥς μάλιστα τοῦ λόγου τὸ
 κεχαρισμένον καὶ προσφιλὲς ἀπαιτοῦντος. οὐδὲ γὰρ
 οἷόν τε παντελῶς οὕτως ἐκβόλιμον εἶναι τὸν λέγοντα 10
 καὶ διημαρτημένον, ὥστε μήτε νοῦν τινα παρασχεῖν
 ἄξιον ἐπαίνου μήτ' ἀπομνημόνευσιν ἑτέρων μήτ'
 αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν τοῦ λόγου καὶ προαίρεσιν, ἀλλὰ
 μηδὲ λέξιν ἢ διάθεσιν τῶν λεγομένων,

ᾧς ἂν' ἐχινόποδας καὶ ἂνὰ τρηχεῖαν ὕωνιν 15

F φύονται μαλακῶν ἄνθρα λευκοῖων'.

ὅπου γὰρ ἐμέτου τινὲς ἐγκώμια καὶ πυρετοῦ καὶ νῆ
 Δία χύτρας ἐπιδεικνύμενοι πιθανότητος οὐκ ἀμοι-
 ροῦσιν, ἣ που λόγος ὑπ' ἀνδρὸς ἀμωσγέπως δοκοῦν-
 τος ἢ καλουμένου φιλοσόφου περαινόμενος οὐκ ἂν 20
 ὅλως ἀναπνοήν τινα καὶ καιρὸν ἀκροαταῖς εὐμενέσι
 καὶ φιλανθρώποις παρὰσχοι πρὸς ἔπαινον; οἱ γοῦν
 ἐν ὥρᾳ πάντες, ὥς φησιν ὁ Πλάτων, ἀμηγέπη δά-
 κνουσι τὸν ἔρωτικόν, καὶ λευκοὺς μὲν θεῶν παῖδας
 45 ἀνακαλῶν μέλανας δ' ἀνδρικούς, καὶ τὸν γρουπὸν 25
 βασιλικὸν καὶ τὸν σιμὸν ἐπίχαριν τὸν δ' ὠχρὸν
 μελίχρουν ὑποκοριζόμενος ἀσπάζεται καὶ ἀγαπᾷ·

δεινὸς γὰρ ἐστὶν ὁ ἔρως ὥσπερ κιττὸς αὐτὸν ἐκ
πάσης ἀναδῆσαι προφάσεως. πολὺ δὴ μᾶλλον ὁ φι-
λήκοος καὶ φιλόλογος αἰεί τινος αἰτίας εὐρετικὸς
ἔσται, δι' ἣν οὐκ ἀπὸ τρόπου τῶν λεγόντων ἕκαστον
ἐπαινῶν φανεῖται. καὶ γὰρ ὁ Πλάτων τὸν Λυσίου
λόγον οὔτε κατὰ τὴν εὐρεσιν ἐπαινῶν καὶ τῆς ἀτα-
ξίας αἰτιώμενος ὅμως αὐτοῦ τὴν ἀπαγγελίαν ἐπαινεῖ,
καὶ ὅτι 'τῶν ὀνομάτων σαφῶς καὶ στρογγύλως ἕκα-
στον ἀποτετέρονε'. μέμψαιτο δ' ἂν τις Ἀρχι- B
10 λόχου μὲν τὴν ὑπόθεσιν, Παρμενίδου δὲ τὴν στιχο-
ποιάν, Φωκυλίδου δὲ τὴν εὐτέλειαν, Εὐριπίδου δὲ
τὴν λαλίαν, Σοφοκλέους δὲ τὴν ἀνωμαλίαν, ὥσπερ
ἀμέλει καὶ τῶν ῥητόρων ἐστὶν ὁ μὲν οὐκ ἔχων ἦθος,
ὁ δὲ πρὸς πάθος ἀργός, ὁ δ' ἐνδεὴς χαρίτων· ἕκα-
15 στός γε μὴν ἐπαινεῖται κατὰ τὸ ἴδιον τῆς δυνάμεως,
ὃ κινεῖν καὶ ἄγειν πέφυκεν. ὥστε καὶ τοῖς ἀκού-
ουσιν εὐπορίαν εἶναι καὶ ἀφθονίαν τοῦ φιλοφρο-
νεῖσθαι τοὺς λέγοντας. ἐνίοις γὰρ ἐξαρκεῖ, καὶ μὴ
διὰ φωνῆς ἐπιμαρτυρῶμεν, ὅμματος πραότητα καὶ
20 γαλήνην προσώπου καὶ διάθεσιν εὐμενῆ καὶ ἔλνπον
ἐμπαρασχεῖν. ἐκεῖνα μὲν γὰρ ἤδη καὶ πρὸς τοὺς
ὄλως ἀποτυγχάνοντας ὥσπερ ἐγκύκλια καὶ κοινὰ C
πάσης ἀκροάσεώς ἐστι, καθέδρα τέ τις ἄθροπτος καὶ
ἀκλινῆς ἐν ὀρθῷ σχήματι καὶ πρόσβλεψις αὐτῷ τῷ
25 λέγοντι καὶ τάξις ἐνεργοῦ προσοχῆς, καὶ προσώπου
κατάστασις καθαρὰ καὶ ἀνέμφαντος οὐχ ὕβρεως οὐδὲ
δυσκολίας μόνον ἀλλὰ καὶ φροντίδων ἄλλων καὶ
ἀσχολιῶν· ὥς ἐν ἔργῳ γε παντὶ τὸ μὲν καλὸν ἐκ

πολλῶν οἶον ἀριθμῶν εἰς ἓνα καιρὸν ἡκόντων ὑπὸ
 συμμετρίας τινὸς καὶ ἁρμονίας ἐπιτελεῖται, τὸ δ'
 αἰσχροὺν ἐξ ἑνὸς τοῦ τυχόντος ἐλλείποντος ἢ προσ-
 όντος ἀτόπως εὐθύς ἐτοίμην ἔχει τὴν γένεσιν, ὥσπερ
 D ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀκροάσεως οὐ μόνον βαρύτης ἐπι- 5
 σκινίου καὶ ἀηδία προσώπου καὶ βλέμμα ρεμβῶδες
 καὶ περίκλασις σώματος καὶ μηρῶν ἐπάλλαξις ἀπρε-
 πῆς ἀλλὰ καὶ νεῦμα καὶ ψιθυρισμὸς πρὸς ἕτερον
 καὶ μειδίαμα χάσμαι τε ὑπνώδεις καὶ κατήφειαι καὶ
 πᾶν εἴ τι τούτοις ἔοικεν ὑπεύθυνόν ἐστι καὶ δεῖται 10
 πολλῆς εὐλαβείας.

14. Οἱ δὲ τοῦ μὲν λέγοντος οἶονταί τι ἔργον
 εἶναι, τοῦ δ' ἀκούοντος οὐδέν, ἀλλ' ἐκεῖνον μὲν
 ἀξιοῦσιν ἡκεῖν πεφροντικότεα καὶ παρεσκευασμένον,
 αὐτοὶ δ' ἄσκεπτοι καὶ ἀφρόντιδες τῶν καθηκόντων 15
 ἐμβαλόντες καθέξονται καθάπερ ἀτεχνῶς ἐπὶ δεῖπνον
 E ἡκοντες, εὖ παθεῖν πονουμένων ἑτέρων. καίτοι καὶ
 συνδείπνου τι χαρίεντος ἔργον ἐστί, πολὺ δὲ μᾶλ- 20
 λον ἀκροατοῦ. κοινωνὸς γάρ ἐστι τοῦ λόγου καὶ
 συνεργὸς τοῦ λέγοντος, καὶ οὐ τὰ μὲν ἐκείνου πλημ-
 μελήματα πικρῶς ἐξετάζειν ὀφείλει κατὰ ῥῆμα καὶ
 πρᾶγμα προσάγων τὴν εὐθύνην, αὐτὸς δ' ἀνευθύ-
 νως ἀσχημονεῖν καὶ πολλὰ σολοικίζειν περὶ τὴν
 ἀκροάσιν, ἀλλ' ὥσπερ ἐν τῷ σφαιρίζειν τῷ βάλ-
 λοντι δεῖ συγκινούμενον εὐρύθμως φέρεσθαι τὸν 25
 δεχόμενον, οὕτως ἐπὶ τῶν λόγων ἐστι τις εὐρυθυμία
 καὶ περὶ τὸν λέγοντα καὶ περὶ τὸν ἀκροώμενον, ἂν
 F ἐκάτερος τὸ προσῆκον αὐτῷ φυλάτῃ.

22 προσάγων R: προάγων

15. Δεῖ δὲ μηδὲ ταῖς φωναῖς τῶν ἐπαίνων ὥς
 ἔτυχε χρῆσθαι. καὶ γὰρ Ἐπίκουρος ἐπὶ τοῖς τῶν
 φίλων ἐπιστολίοις κροτοθορύβους γίγνεσθαι παρ'
 αὐτῶν λέγων ἀηδὴς ἐστίν. οἱ δὲ τὰς ξένας φωνὰς
 5 τοῖς ἀκροατηρίοις νῦν ἐπεισάγοντες, οὗτοι καὶ 'θείως'
 καὶ 'θεοφορήτως' καὶ 'ἀπροσίτως' ἐπιλέγοντες, ὥς
 οὐκέτι τοῦ 'καλῶς' καὶ τοῦ 'σοφῶς' καὶ τοῦ 'ἀλη-
 θῶς' ἐξαρκοῦντος, οἷς οἱ περὶ Πλάτωνα καὶ Σωκράτη
 καὶ Ὑπερείδην ἐχρῶντο σημείοις τῶν ἐπαίνων, ὑπερ-
 10 ἀσχημονοῦσι καὶ διαβάλλουσι τοὺς λέγοντας ὥς
 ὑπερηφάνων τινῶν καὶ περιττῶν δεομένους ἐπαίνων. 46
 σφόδρα δ' ἀηδεῖς εἰσι καὶ οἱ μεθ' ὅρκου τοῖς λέ-
 γουσιν ὥσπερ ἐν δικαστηρίῳ τὰς μαρτυρίας ἀπο-
 διδόντες. οὐχ ἦττον δὲ τούτων οἱ περὶ τὰς ποιότη-
 15 τας ἀστοχοῦντες, ὅταν φιλοσόφῳ μὲν ἐπιφωνῶσι
 'δριμέως', γέροντι δ' 'εὐφυνῶς' ἢ 'ἀνθηρῶς', τὰς
 τῶν παιζόντων καὶ πανηγυριζόντων ἐν ταῖς σχολα-
 στικαῖς μελέταις φωνὰς ἐπὶ τοὺς φιλοσόφους μετα-
 κομίζοντες καὶ λόγῳ σωφρονοῦντι προσφέροντες
 20 ἔπαινον ἑταιρικόν, ὥσπερ ἀθλητῇ κρῖνων ἢ ῥόδων B
 στέφανον, οὐ δάφνης οὐδὲ κοτίνου περιτιθέντες.
 Εὐριπίδης μὲν οὖν ὁ ποιητής, ὥς ὑπολέγοντος αὐ-
 τοῦ τοῖς χορευταῖς ᾠδὴν τινα πεπονημένην ἐφ'
 ἁρμονίας εἷς ἐγέλασεν, 'εἰ μὴ τις ἦς ἀναίσθητος'
 25 εἶπε 'καὶ ἀμαθής, οὐκ ἂν ἐγέλασας ἐμοῦ μίξολυδιστὶ
 ᾄδοντος'. ἀνὴρ δ' ἂν οἶμαι φιλόσοφος καὶ πολιτι-
 κὸς ἀκροατοῦ διακεχυμένου τρυφὴν ἐκκόψειεν εἰπὼν
 'σύ μοι δοκεῖς ἀνόητος εἶναι καὶ ἀνέγωγος· οὐ γὰρ

ἂν ἐμοῦ διδάσκοντος ἢ νουθετοῦντος ἢ διαλεγο-
 μένου περὶ θεῶν ἢ πολιτείας ἢ ἀρχῆς ἐτερέτιζες
 καὶ προσωρχοῦ τοῖς λόγοις'. ὅρα γὰρ ἀληθῶς οἷόν
 C ἐστὶ φιλοσόφου λέγοντος ἀπορεῖν τοὺς ἔξωθεν ὑπὸ
 τῶν ἐνδον βοῶντων καὶ ἀλαλαζόντων πότερον αὐ- 5
 λοῦντος ἢ κιθαρίζοντος ἢ ὀρχουμένου τινὸς ὃ ἐπαι-
 νός ἐστι.

16. Καὶ μὴν τῶν γε νουθεσιῶν καὶ τῶν ἐπι-
 πλήξεων οὐτ' ἀναλγήτως οὐτ' ἀνάνδρως ἀκουστέον.
 οἱ γὰρ εὐκόλως καὶ ὀλιγώρως τὸ κακῶς ἀκούειν ὑπὸ 10
 τῶν φιλοσόφων φέροντες, ὥστε γελῶν ἐλεγχόμενοι
 καὶ τοὺς ἐλέγχοντας ἐπαινεῖν, ὥσπερ οἱ παράσιτοι
 τοὺς τρέφοντας, ὅταν ὑπ' αὐτῶν λοιδορῶνται, παν-
 τάπασιν ἰταμοὶ καὶ θρασεῖς ὄντες, οὐ καλὴν οὐδ'
 ἀληθῆ διδόνασιν ἀπόδειξιν ἀνδρείας τὴν ἀναισχυν- 15
 τίαν. σκῶμμα μὲν γὰρ ἀνύβριστον ἐν παιδιᾷ τι-
 D μετ' εὐτραπείας ἀφειμένον ἐνεργεῖν ἀλύπως καὶ
 ἱλαρῶς οὐκ ἀγεννὲς οὐδ' ἀπαίδευτον ἀλλ' ἐλευθέ-
 ριον πάνυ καὶ Λακωνικόν ἐστιν· ἐπαφῆς δὲ καὶ νου-
 θεσίας πρὸς ἐπανόρθωσιν ἡθους ὥσπερ φαρμάκῳ 20
 δάκνουντι λόγῳ χρωμένης ἐλέγχοντι μὴ συνεσταλ-
 μένον ἀκούειν μηδ' ἰδρωτός καὶ ἱλίγγου μεστόν,
 αἰσχύνῃ φλεγόμενον τὴν ψυχὴν, ἀλλ' ἄτρεπτον καὶ
 σεσηρότα καὶ κατειρωνευόμενον, ἀνελευθέρου τινὸς
 δεινῶς καὶ ἀπαθοῦς πρὸς τὸ αἰδεῖσθαι νέου διὰ 25
 συνήθειαν ἁμαρτημάτων καὶ συνέχειαν, ὥσπερ ἐν
 σκληρᾷ σαρκὶ καὶ τυλώδει τῇ ψυχῇ μώλωπα μὴ λαμ-
 E βάνοντος. τούτων δὲ τοιούτων ὄντων οἱ τὴν ἐναν-

τίαν διάθεσιν ἔχοντες νέοι κἂν ἅπαξ ποτὲ ἀκούσωσι
 κακῶς, φεύγοντες ἀνεπιστρεπτὶ καὶ δραπετεύοντες
 ἐκ φιλοσοφίας, καλὴν ἀρχὴν πρὸς τὸ σωθῆναι τὸ
 αἰδεῖσθαι παρὰ τῆς φύσεως ἔχοντες, ἀπολλύουσι διὰ
 5 τρυφὴν καὶ μαλακίαν, οὐκ ἐγκαρτεροῦντες τοῖς
 ἐλέγχοις οὐδὲ τὰς ἐπανορθώσεις δεχόμενοι γεννικῶς,
 ἀλλ' ἐπὶ τὰς προσηνεῖς καὶ ἀπαλὰς ἀποστρέφοντες
 ὁμιλίας τὰ ὅσα, κολάκων τινῶν ἢ σοφιστῶν ἀνω-
 φελεῖς καὶ ἀνουνήτους ἡδείας δὲ φωνὰς καταδόντων.
 10 ὥσπερ οὖν ὁ μετὰ τὴν τομὴν φεύγων τὸν ἰατρὸν
 καὶ τὸν ἐπίδεσμον μὴ προσιέμενος τὸ μὲν ἀλγεινὸν
 ἀνεδέξατο, τὸ δ' ὠφέλιμον οὐχ ὑπέμεινε τῆς θερα- F
 πείας, οὕτως ὁ τῷ χαράξαντι καὶ τρώσαντι λόγῳ
 τὴν ἀβελτερίαν ἀπουλῶσαι καὶ καταστήσαι μὴ παρα-
 15 σχῶν ἀπῆλθε δηχθεὶς καὶ ἀλγήςας ἐκ φιλοσοφίας,
 ὠφεληθεὶς δὲ μηδέν. οὐ γὰρ μόνον, ὡς Εὐριπίδης
 φησί, τὸ Τηλέφου τραῦμα

'πριστοῦσι λόγῃς θέλγεται ῥινήμασιν',

ἀλλὰ καὶ τὸν ἐκ φιλοσοφίας ἐμφυόμενον εὐφρέσι 47
 20 νέοις δηγμὸν αὐτὸς ὁ τρώσας λόγος ἰᾶται. διὸ δεῖ
 πᾶσχειν μὲν τι καὶ δάκνεσθαι, μὴ συντρίβεσθαι δὲ
 μηδ' ἀθυμεῖν τὸν ἐλεγχόμενον, ἀλλ' ὥσπερ ἐν τε-
 λετῇ κατηργμένης αὐτοῦ φιλοσοφίας τοὺς πρῶτους
 καθαρμούς καὶ θορύβους ἀνασχόμενον ἐλπίζειν τι
 25 γλυκὺ καὶ λαμπρὸν ἐκ τῆς παρούσης ἀδημονίας καὶ
 ταραχῆς. καὶ γὰρ ἂν ἀδίκως ἢ ἐπιτίμησις γίννεσθαι
 δοκῇ, καλὸν ἀνασχέσθαι καὶ διακαρτερῆσαι λέγον-
 τος· παυσσαμένῳ δ' αὐτὸν ἐντυχεῖν ἀπολογούμενον

Β καὶ δεόμενον τὴν παρρησίαν ἐκείνην καὶ τὸν τόνον, ὃ νῦν κέχρηται πρὸς αὐτόν, εἰς τι τῶν ἀληθῶς ἀμαρτανομένων φυλάττειν.

17. Ἐτι τοίνυν ὥσπερ ἐν γράμμασι καὶ περὶ λύραν καὶ παλαιστραν αἱ πρῶται μαθήσεις πολλὴν 5 ἔχουσι θόρυβον καὶ πόνον καὶ ἀσάφειαν, εἴτα προ-
 ἰόντι κατὰ μικρὸν ὥσπερ πρὸς ἀνθρώπους συνήθεια πολλή καὶ γνῶσις ἐγγενομένη πάντα φίλα καὶ χει-
 ροήθη καὶ ῥάδια λέγειν τε καὶ πράττειν παρέσχεν, οὕτω δὴ καὶ φιλοσοφίας ἐχούσης τι καὶ γλίσχρον 10 ἀμέλει καὶ ἀσύνητες ἐν τοῖς πρώτοις ὀνόμασι καὶ πράγμασιν οὐ δεῖ φοβηθέντα τὰς ἀρχὰς ψοφοδεῶς
 C καὶ ἀτόλμως ἐγκαταλιπεῖν, ἀλλὰ πειρώμενον ἐκάστου καὶ προσλιπαροῦντα καὶ γλιχόμενον τοῦ πρόσω τὴν πᾶν τὸ καλὸν ἡδὺ ποιοῦσαν ἀναμένειν συνήθειαν. 15 ἥξει γὰρ οὐ διὰ μακροῦ πολὺ φῶς ἐπιφέρουσα τῇ μαθήσει καὶ δεινοὺς ἔρωτας ἐνδιδοῦσα πρὸς τὴν ἀρετήν, ὣν ἄνευ πάνυ τλήμονος ἀνδρός ἐστίν ἡ δειλοῦ τὸν ἄλλον ὑπομένειν βίον, ἐκπεσόντα δι' ἀνανδρίαν φιλοσοφίας. Ἰσως μὲν οὖν ἔχει τι καὶ 20 τὰ πράγματα τοῖς ἀπείροις καὶ νέοις ἐν ἀρχῇ δυσ-
 κατανόητον· οὐ μὴν ἀλλὰ τῇ γε πλείστη περιπίπτου-
 σιν ἀσαφείᾳ καὶ ἀγνοίᾳ δι' αὐτούς, ἀπ' ἐναντίων φύσεων ταῦτόν ἀμαρτάνουντες. οἱ μὲν γὰρ αἰσχύνη
 D τινὶ καὶ φειδοῖ τοῦ λέγοντος ὀκνοῦντες ἀνερέσθαι 25 καὶ βεβαιώσασθαι τὸν λόγον, ὥς ἔχοντες ἐν νῶ συνεπινεύουσιν, οἱ δ' ὑπὸ φιλοτιμίας ἁώρου καὶ κενῆς πρὸς ἑτέρους ἀμίλλης ὀξύτητα καὶ δύναμιν εὐμαθείας ἐπιδεικνύμενοι, πρὶν ἢ λαβεῖν ἔχειν ὁμο-

λογοῦντες, οὐ λαμβάνουσιν. εἴτα συμβαίνει τοῖς
 μὲν αἰδήμοσι καὶ σιωπηλοῖς ἐκείνοις, ὅταν ἀπέλ-
 θωσι, λυπεῖν αὐτοὺς καὶ ἀπορεῖσθαι, καὶ τέλος
 αὐτοῖς ὑπ' ἀνάγκης ἐλαυνομένους σὺν αἰσχύνῃ μεί-
 5 ζονι τοῖς εἰποῦσιν ἐνοχλεῖν ἀναπνυθανομένους καὶ
 μεταθέοντας, τοῖς δὲ φιλοτίμοις καὶ θρασέσιν αἰετὶ περι-
 στέλλειν καὶ ἀποκρύπτειν συνοικοῦσαν τὴν ἀμαθίαν.

18. Πᾶσαν οὖν ἀπωσάμενοι τὴν τοσαύτην βλα- E
 κείαν καὶ ἀλαξονείαν καὶ πρὸς τὸ μαθεῖν ἰόντες καὶ
 10 περὶ τὸ λαβεῖν τῇ διανοίᾳ τὸ χρησίμως λεγόμενον
 ὄντες, ὑπομένωμεν τοὺς τῶν εὐφυῶν δοκούντων
 γέλωτας, ὥσπερ ὁ Κλεάνθης καὶ ὁ Ξενοκράτης βρα-
 δύτεροι δοκοῦντες εἶναι τῶν συσχολαστῶν οὐκ ἀπε-
 δίδρασκον ἐκ τοῦ μανθάνειν οὐδ' ἀπέκαμνον, ἀλλὰ
 15 φθάνοντες εἰς ἑαυτοὺς ἔπαιζον, ἀγγείους τε βραχυ-
 στόμοις καὶ πινακίσι χαλκαῖς ἀπεικάζοντες, ὥς μό-
 λης μὲν παραδεχόμενοι τοὺς λόγους, ἀσφαλῶς δὲ
 καὶ βεβαίως τηροῦντες. οὐ γὰρ μόνον, ὥς φησι
 Φωκυλίδης,

20 'πόλλ' ἀπατηθῆναι διζήμενον ἔμμεναι ἐσθλόν',
 ἀλλὰ καὶ γελασθῆναι δεῖ πολλὰ καὶ ἀδοξῆσαι, καὶ F
 σκώμματα καὶ βωμολοχίας ἀναδεξάμενον ὥσασθαι
 παντὶ τῷ θυμῷ καὶ καταθλῆσαι τὴν ἀμαθίαν. οὐ
 μὴν οὐδὲ τῆς πρὸς τοῦναντίον ἀμαρτίας ἀμελητέον,
 25 ἣν ἀμαρτάνουσιν οἱ μὲν ὑπὸ νωθείας, ἀηδεῖς καὶ
 κοπῶδεις ὄντες· οὐ γὰρ ἐθέλουσι γενόμενοι καθ' 48
 αὐτοὺς πράγματα ἔχειν, ἀλλὰ παρέχουσι τῷ λέγοντι,
 πολλάκις ἐκπνυθάνομενοι περὶ τῶν αὐτῶν, ὥσπερ

ἀπτῆνες νεοσσοὶ κεχηνότες ἀεὶ πρὸς ἀλλότριον στόμα
καὶ πᾶν ἔτοιμον ἤδη καὶ διαπεπονημένον ὑπ' ἄλ-
λων ἐκλαμβάνειν ἐθέλοντες. ἔτεροι δὲ προσοχῆς
καὶ δριμύτητος ἐν οὐ δέοντι θηρώμενοι δόξαν ἀπο-
κναίουσι λαλιᾷ καὶ περιεργίᾳ τοὺς λέγοντας, ἀεὶ τι 5
προσδιαποροῦντες τῶν οὐκ ἀναγκαίων καὶ ζητοῦντες
ἀποδεῖξαι τῶν οὐ δεομένων·

οὕτως ὁδὸς βραχεῖα γίνεται μακρά·,

B ὥς φησι Σοφοκλῆς, οὐκ αὐτοῖς μόνον ἀλλὰ καὶ τοῖς
ἄλλοις. ἀντιλαμβανόμενοι γὰρ ἐκάστοτε κεναῖς καὶ 10
περιτταῖς ἐρωτήσεσι τοῦ διδάσκοντος, ὥσπερ ἐν
συνοδίᾳ, τὸ ἐνδεδεχὲς ἐμποδίζουσι τῆς μαθήσεως,
ἐπιστάσεις καὶ διατριβὰς λαμβανούσης. οὗτοι μὲν
οὖν κατὰ τὸν Ἱερώνυμον ὥσπερ οἱ δειλοὶ καὶ 15
γλίσχροι σκύλακες τὰ δέρματα δάκνοντες οἴκοι καὶ
τὰ τίλματα τίλλοντες τῶν θηρίων αὐτῶν οὐχ ἔπτον-
ται· τοὺς δ' ἄργους ἐκείνους παρακαλῶμεν, ὅταν τὰ
κεφάλαια τῇ νοήσει περιλάβωσιν, αὐτοὺς δι' αὐτῶν
τὰ λοιπὰ συντιθέναι, καὶ τῇ μνήμῃ χειραγωγεῖν
C τὴν εὐρεσιν, καὶ τὸν ἀλλότριον λόγον οἶον ἀρχὴν 20
καὶ σπέρμα λαβόντας ἐκτρέφειν καὶ αὐξεῖν. οὐ γὰρ
ὥς ἀγγεῖον ὁ νοῦς ἀποπληρώσεως ἀλλ' ὑπεκκαύματος
μόνον ὥσπερ ὕλη δεῖται, ὁρμὴν ἐμποιοῦντος εὐρετι-
κὴν καὶ ὕρεξιν ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν. ὥσπερ οὖν εἴ
τις ἐκ γειτόνων πυρὸς δεόμενος, εἴτα πολὺ καὶ 25
λαμπρὸν εὐρὼν αὐτοῦ καταμένει διὰ τέλους θαλπό-
μενος, οὕτως εἴ τις ἥκων λόγου μεταλαβεῖν πρὸς
ἄλλον οὐκ οἶεται δεῖν φῶς οἰκεῖον ἐξάπτειν καὶ

νοῦν ἴδιον, ἀλλὰ χαίρων τῇ ἀκροάσει κάθηται θελ-
 γόμενος, οἷον ἔρευθος ἔλκει καὶ γάνωμα τὴν δόξαν D
 ἀπὸ τῶν λόγων, τὸν δ' ἐντὸς εὐρωῶτα τῆς ψυχῆς
 καὶ ζόφον οὐκ ἐκτεθέρμαγεν οὐδ' ἐξέωκε διὰ φιλο-
 5 σοφίας. εἰ δεῖ τινος οὖν πρὸς ἀκρόασιν ἑτέρου
 παραγγέλματος, δεῖ καὶ τοῦ νῦν εἰρημένου μνημο-
 νεύοντας ἀσκεῖν ἅμα τῇ μαθήσει τὴν εὕρεσιν, ἵνα
 μὴ σοφιστικὴν ἔξιν μὴδ' ἱστορικὴν ἀλλ' ἐνδιάθετον
 καὶ φιλόσοφον λαμβάνωμεν, ἀρχὴν τοῦ καλῶς βιω-
 10 ναι τὸ καλῶς ἀκοῦσαι νομίζοντες.

4 ἐκτεθέρμαγεν] ἐκτεθεράπευεν Emperius

Ε ΠΩΣ ΑΝ ΤΙΣ ΔΙΑΚΡΙΝΕΙΕ ΤΟΝ ΚΟΛΑΚΑ ΤΟΥ ΦΙΛΟΥ.

---

1. Τῷ σφόδρα φιλεῖν ἑαυτόν, ὃ Ἀντίοχε Φιλό-
παππε, φάσκοντι συγγνώμην μὲν ἅπαντας ὁ Πλά-
F των διδόναι φησί, κακίαν δὲ σὺν πολλαῖς ἄλλαις
ἐγγίγνεσθαι μεγίστην, ὅφ' ἧς οὐκ ἔστιν αὐτοῦ κρι-
τὴν δίκαιον οὐδ' ἀδέκαστον εἶναι. 'τυφλοῦται γὰρ 5
τὸ φιλοῦν περὶ τὸ φιλούμενον', ἂν μὴ τις μαθὼν
ἐθισθῇ τὰ καλὰ τιμᾶν καὶ διώκειν μᾶλλον ἢ τὰ
συγγενῇ καὶ οἰκεῖα. τοῦτο τῷ κόλακι πολλὴν μεταξὺ
τῆς φιλίας εὐρυχωρίαν δίδωσιν, ὁρμητήριον ἐφ'
ἡμᾶς εὐφυεῖς ἔχοντι τὴν φιλαυτίαν, δι' ἣν αὐτὸς 10
49 αὐτοῦ κόλαξ ἕκαστος ὢν πρῶτος καὶ μέγιστος οὐ
χαλεπῶς προσίεται τὸν ἑξωθεν ὢν οἵεται καὶ βού-
λεται μάρτυν ἔμ' αὐτῷ καὶ βεβαιωτὴν προσγιγνώ-
μενον. ὁ γὰρ λοιδορούμενος φιλοκόλαξ σφόδρα
φιλαυτός ἐστι, δι' εὐνοίαν ἑαυτῷ πάντα μὲν ὑπάρ- 15
χειν βουλόμενος πάντα δ' οἰόμενος ὢν ἢ μὲν βού-
λησις οὐκ ἄτοπος ἢ δ' ὀλῆσις ἐπισφαλὴς καὶ δεομένη

πολλῆς εὐλαβείας. εἰ δὲ δὴ θείον ἢ ἀλήθεια καὶ
 'πάντων μὲν ἀγαθῶν θεοῖς πάντων δ' ἀνθρώποις'
 ἀρχὴ κατὰ Πλάτωνα, κινδυνεύει θεοῖς ἐχθρὸς ὁ B
 κόλαξ εἶναι, τῷ δὲ Πυθίῳ διαφερόντως. ἀντιτάττε-
 5 ται γὰρ αἰὲς πρὸς τὸ 'γνώθι σαυτόν', ἀπάτην ἐκάστω
 πρὸς ἑαυτὸν ἐμποιῶν καὶ ἄγνοιαν ἑαυτοῦ καὶ τῶν
 περὶ αὐτὸν ἀγαθῶν καὶ κακῶν, τὰ μὲν ἐλλιπῆ καὶ
 ἀτελεῖ τὰ δ' ὅλως ἀνεπανόρθωτα ποιοῦν.

2. Εἰ μὲν οὖν, ὥς τὰ πλεῖστα τῶν ἄλλων κα-
 10 κῶν, ὁ κόλαξ ἤπτετο μόνον ἢ μάλιστα τῶν ἀγεννῶν
 καὶ φαύλων, οὐκ ἂν ἦν οὕτω δεινὸν οὐδὲ δυσφύ-
 λακτον· ἐπεὶ δ' ὥσπερ οἱ θοῖπες ἐνδύονται μάλιστα
 τοῖς ἀπαλοῖς καὶ γλυκέσι ξύλοις, οὕτω τὰ φιλότιμα
 τῶν ἡθῶν καὶ χρηστὰ καὶ ἐπαινετὰ τὸν κόλακα δέ-
 15 χεται καὶ τρέφει προσφυόμενον, ἔτι δ' ὥσπερ ὁ O
 Σιμωνίδης τὴν 'ἵπποτροφίαν' φησὶν 'οὐ Ζακύνθῳ
 ὀπαδεῖν ἀλλ' ἀρούραισι πυροφόροις', οὕτω τὴν κολα-
 κείαν ὀρῶμεν οὐ πένησιν οὐδ' ἀδύξοις οὐδ' ἀδυνά-
 20 τοις ἀκολουθοῦσαν, ἀλλ' οἰκῶν τε καὶ πραγμάτων
 μεγάλων ὀλίσθημα καὶ νόσημα γιγνομένην, πολλάκις
 δὲ καὶ βασιλείας καὶ ἡγεμονίας ἀνατρέπουσαν· οὐ
 μικρὸν ἔργον ἐστὶν οὐδὲ φαύλης δεόμενον προνοίας
 ἢ περὶ αὐτὴν ἐπίσκεψις, ὥς ἂν μάλιστα περίφωρος
 οὔσα μὴ βλάβπη μηδὲ διαβάλλη τὴν φίλιαν. οἱ μὲν
 25 γὰρ φθειρὲς ἀπίασιν ἀπὸ τῶν τελευτώντων καὶ ἀπο-
 λείπουνσι τὰ σώματα σβεννυμένου τοῦ αἵματος ἐξ οὗ D
 τρέφονται, τοὺς δὲ κόλακας οὐδ' ὅλως ἰδεῖν ἔστι

πράγμασι ξηροῖς καὶ κατεψυγμένοις προσιόντας, ἀλλὰ
 ταῖς δόξαις καὶ ταῖς δυνάμεσιν ἐπιτίθενται καὶ
 αὖξονται, ταχὺ δ' ἐν ταῖς μεταβολαῖς ὑπορρέουσιν.
 ἀλλὰ τὴν τότε πεῖραν οὐ δεῖ περιμένειν ἀνωφελεῖ,
 μᾶλλον δὲ βλαβεράν καὶ οὐκ ἀκίνδυνον οὔσαν. 5
 χαλεπή γάρ ἐν καιρῷ δεομένῳ φίλων ἢ τῶν μὴ φί-
 λων αἰσθησις, ἀντικαταλλαγὴν οὐκ ἔχουσα χρηστοῦ
 καὶ βεβαίου πρὸς ἀβέβαιον καὶ κίβδηλον. ἀλλ'
 ὥσπερ νόμισμα δεῖ τὸν φίλον ἔχειν πρὸ τῆς χρείας
 E δεδοκιμασμένον, μὴ ὑπὸ τῆς χρείας ἐλεγχόμενον. 10
 οὐ γὰρ δεῖ βλαβέντας αἰσθῆσθαι, ἀλλ' ὅπως μὴ βλα-
 βῶμεν ἐμπειρίαν λαβεῖν καὶ κατανόησιν τοῦ κόλακος·
 εἰ δὲ μὴ, ταῦτό πεισόμεθα τοῖς αἰσθανομένοις τῷ
 προγεγεῦσθαι τῶν θανασίμων φαρμάκων εἰς τὴν
 κρίσιν ἀπολλύντες ἑαυτοὺς καὶ διαφθείροντες. οὔτε 15
 γὰρ δὴ τούτους ἐπαινοῦμεν οὔθ' ὅσοι τὸν φίλον εἰς
 τὸ καλὸν τιθέμενοι καὶ ὠφέλιμον οἴονται τοὺς κεχα-
 ρισμένως ὁμιλοῦντας εὐθὺς ἔχειν ἐπ' αὐτοφώρῳ
 κόλακας εἰλημμένους. οὐδὲ γὰρ ἀηδὴς ὁ φίλος οὐδ'
 ἄκρατος, οὐδὲ τῷ πικρῷ σεμνὸν ἢ φιλία καὶ αὐ- 20
 F στηρῷ, ἀλλ' αὐτὸ δὴ τοῦτο τὸ καλὸν καὶ τὸ σεμνὸν
 αὐτῆς ἡδὺ καὶ ποθοῦμενόν ἐστι,

'πὰρ δ' αὐτῇ Χάριτες τε καὶ Ἴμερος οἰκί' ἔθεντο',
 καὶ οὐ δύστυχοῦντι μόνον

'εἰς ὕμνατ' εὖνου φωτὸς ἐμβλέψαι γλυκύ' 25
 κατ' Εὐριπίδην, ἀλλ' οὐδὲν ἥττον τοῖς ἀγαθοῖς ἡδο-
 νὴν ἐπιφέρει οὐσα καὶ χάριν ἢ τῶν κακῶν ἀφαιροῦσα

τὰς λύπας καὶ τὰς ἀπορίας παρέπεται. καὶ καθάπερ
 ὁ Εὐηνος εἶπε, τῶν ἡδυσμάτων τὸ πῦρ εἶναι κράτι- 50
 στον, οὕτω τῷ βίῳ μίξας τὴν φιλίαν ὁ θεὸς ἔπαντα
 φαιδρὰ καὶ γλυκέα καὶ προσφιλεῖ ταύτης παρούσης
 5 καὶ συναπολαυούσης ἐποίησεν. ἐπεὶ πῶς ἂν ὁ κόλαξ
 ὑπεδύετο ταῖς ἡδοναῖς, εἰ τὴν φιλίαν ἐώρα τὸ ἡδὺ
 μηδαμοῦ προσιεμένην; οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. ἀλλ' ὥσπερ
 τὰ ψευδόχρυσά καὶ τὰ κίβδηλα τὴν λαμπρότητα τοῦ
 χρυσοῦ καὶ τὸ γάνωμα μιμεῖται μόνον, οὕτως ἔοικεν
 10 ὁ κόλαξ τοῦ φίλου τὸ ἡδὺ καὶ κεχαρισμένον ἐκμι- B
 μούμενος ἀεὶ παρέχειν ἱλαρὸν καὶ ἀνθηρὸν καὶ πρὸς
 μηδὲν ἀντιβαίνοντα μηδ' ὑπεναντιούμενον ἑαυτόν.
 ὅθεν οὐδὲ τοὺς ἐπαινοῦντας εὐθὺς ὡς κολακεύοντας
 ἀπλῶς ὑφορατέον· ἐπαινος γὰρ οὐχ ἦττον ἐν καιρῷ
 15 ψόγου φιλίας προσήκει, μᾶλλον, δὲ τὸ μὲν δύσκολον
 ὅλως καὶ μεμψίμοιρον ἔφιλον καὶ ἀνομίλητον, τῆς
 δ' ἀφθόνης καὶ προθύμης τὸν ἐπὶ τοῖς καλοῖς ἀπο-
 διδούσης ἐπαινον εὐνοίας καὶ τὸ νοουθετοῦν αὐθις
 καὶ παρρησιαζόμενον ἑλαφρῶς καὶ ἀλύπως ὑπομένο-
 20 μεν, πιστεύοντες καὶ ἀγαπῶντες ὡς ἀναγκαίως ψέ-
 γοντα τὸν ἡδέως ἐπαινοῦντα.

3. Χαλεπὸν οὖν φαίνεται ἂν ἐστὶ διακρίνειν τὸν C
 κόλακα καὶ τὸν φίλον, εἰ μὴτ' ἡδονῇ μὴτ' ἐπαίνῳ
 διαφέρουσι· καὶ γὰρ ἐν ὑπουργίαις καὶ διακονίαις
 25 πολλάκις ἰδεῖν ἔστι τὴν φιλίαν ὑπὸ τῆς κολακείας
 παρατρεχομένην. τί δ' οὐ μέλλει, φήσομεν, ἂν τὸν
 ἀληθινὸν κόλακα καὶ μετὰ δεινότητος καὶ τέχνης
 ἀπτόμενον τοῦ πράγματος διώκωμεν, ἀλλὰ μὴ,
 καθάπερ οἱ πολλοί, τοὺς αὐτοληγκύθους τούτους

λεγομένους καὶ τραπεζέας καὶ μετὰ τὸ κατὰ χειρὸς
 ὕδωρ ἀκουομένους ὥς τις εἶπε κόλακας νομίζωμεν,
 D ὧν ἐν μιᾷ λοπάδι καὶ κύλικι μετὰ βωμολοχίας καὶ
 βδελυρίας ἢ ἀνελευθερία γίνεται κατάδηλος; οὐ
 γὰρ δήπου Μελάνθιον ἔδει τὸν Ἀλεξάνδρου τοῦ 5
 Φεραίου παρὰσιτον ἐξελέγχειν, ὃς τοῖς ἐρωτῶσι πῶς
 Ἀλέξανδρος ἐσφάγη 'διὰ τῆς πλευρᾶς' ἔλεγεν 'εἰς
 τὴν γαστέρα τὴν ἐμήν', οὐδὲ τοὺς ἀμφὶ πλουσίαν
 τράπεζαν ἐγκυκλουμένους, οὓς οὐ πῦρ οὐ σίδαρος
 οὐδὲ χαλκὸς εἶργει μὴ φοιτᾶν ἐπὶ δεῖπνον, οὐδὲ τὰς 10
 ἐν Κύπρῳ κολακίδας, ἐπειδὴ διέβησαν εἰς Συρίαν,
 κλιμακίδας προσαγορευθείσας, ὅτι ταῖς γυναιξὶ τῶν
 E βασιλέων ἀναβαλνύνει ἐπὶ τὰς ἀμάξας δι' αὐτῶν ὑπο-
 κατακλινόμεναι παρεῖχον.

4. Τίνα οὖν δεῖ φυλάττεσθαι; τὸν μὴ δοκοῦντα 15
 μὴδ' ὁμολογοῦντα κολακεύειν, ὃν οὐκ ἔστι λαβεῖν
 περὶ τοῦπτανεῖον, οὐδ' ἀλίσκεται σκιὰν καταμετροῶν
 ἐπὶ δεῖπνον, οὐδ' ἔρριπται μεθυσθεὶς ὅπως ἔτυχεν,
 ἀλλὰ νήφει τὰ πολλὰ καὶ πολυπραγμονεῖ καὶ πρά-
 ξεων μετέχειν οἶεται δεῖν καὶ λόγων ἀπορρήτων 20
 βούλεται κοινωνῶν εἶναι, καὶ ὅλως τραγικὸς ἐστίν
 οὐ σατυρικὸς φιλίας ὑποκριτῆς οὐδὲ καμικός. ὥς
 γὰρ ὁ Πλάτων φησὶν 'ἐσχάτης ἀδικίας εἶναι δοκεῖν
 F δίκαιον μὴ ὄντα', καὶ κολακείαν ἡγνέον χαλεπὴν
 τὴν λανθάνουσαν οὐ τὴν ὁμολογοῦσαν, οὐδὲ τὴν 25
 παῖζουσαν ἀλλὰ τὴν σπουδάζουσαν· αὕτη γὰρ ἀνα-
 πίμπλησι καὶ τὴν ἀληθινὴν φιλίαν ἀπιστίας, συν-

9 οὐ πῦρ] p. 778 e: οὔτε πῦρ. Cf. Meinek. II p. 487
 18 ἐπὶ] τὴν ἐπὶ τὸ H 28 Πλάτων] Rep. p. 361 a

ἐμπίπτουσιν αὐτῇ πολλάκις, ἂν μὴ προσέχωμεν. ὁ
 μὲν οὖν Γωβρύης εἰς σκοτεινὸν οἶκημα τῷ μάγῳ
 φεύγοντι συνεισπεσὼν καὶ γενόμενος ἐν διαπάλαις
 ἐπιστάντα καὶ διαποροῦντα τὸν Δαρεῖον ἐκέλευσεν
 5 ὥθειν καὶ δι' ἀμφοτέρων· ἡμεῖς δέ, εἰ μηδαμῇ μη-
 δαμῶς ἐπαινοῦμεν τὸ ἑρρέτω φίλος σὺν ἐχθρῷ,
 διὰ πολλῶν ὁμοιοτήτων τὸν κόλακα τῷ φίλῳ συμ-
 πεπλεγμένον ἀποσπάσαι ζητοῦντες ὀφείλομεν εὖ μάλα 51
 φροβεῖσθαι μὴ πως ἢ τῷ κακῷ τὸ χρήσιμον συνεκ-
 10 βάλωμεν ἢ φειδόμενοι τοῦ οἰκείου τῷ βλάπτουτι
 περιπέσωμεν. ὥσπερ γὰρ οἶμαι τῶν ἀγρίων σπερ-
 μάτων ὅσα καὶ σχῆμα καὶ μέγεθος παραπλήσιον
 ἔχοντα τῷ πυρρῷ συμμέμικται χαλεπὴν ἔχει τὴν
 ἀποκάθαρσιν (ἢ γὰρ οὐ διεκκρίπτει τῶν στενοτέρων
 15 πόρων ἢ συνεκκρίπτει διὰ τῶν ἀραιῶν), οὕτως ἡ
 κολακεία τῆς φιλίας εἰς πᾶν πάθος καὶ πᾶν κίνημα
 καὶ χρεῖαν καὶ συνήθειαν ἑαυτὴν καταμιγνύουσα
 ὀυσχώριστός ἐστιν.

5. Ὅτι μέντοι γε πάντων ἡδιστόν ἐστιν ἡ φιλία
 20 καὶ οὐδὲν ἄλλο μᾶλλον εὐφραίνει, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Β
 κόλαξ ἡδοναῖς ὑπάγεται καὶ περὶ ἡδονάς ἐστιν. ὅτι
 δ' ἡ χάρις καὶ ἡ χρεῖα τῇ φιλίᾳ παρέπεται (καθ' ὃ
 δὴ καὶ λέγεται πυρρὸς καὶ ὕδατος ὁ φίλος ἀναγκαι-
 ότερος εἶναι), διὰ τοῦτ' ἐμβάλλων εἰς τὰς ὑπουργίας
 25 ἑαυτὸν ὁ κόλαξ ἀμιλλᾶται σπουδαστικὸς αἰετ φραίνε-
 σθαι καὶ ἄοκνος καὶ πρόθυμος. ἐπεὶ δὲ τὸ μάλιστα
 φιλίας ἀρχὴν συνέχον ὁμοιότης ἐστὶν ἐπιτηδευμά-
 των καὶ ἡθῶν, καὶ ὅλως τὸ χαίρειν τε τοῖς αὐτοῖς

καὶ τὸ ταῦτὰ φεύγειν πρῶτον εἰς ταῦτὸ συνάγει καὶ
 συνίστησι διὰ τῆς ὁμοιοπαθείας, τοῦτο κατιδὼν ὁ
 C κόλαξ αὐτὸν ὥσπερ ὕλην τινὰ ὀυθμίζει καὶ σχημα-
 τίζει, περιορῶσαι καὶ περιπλάσαι ζητῶν οἷς ἂν
 ἐπιχειρῇ διὰ μιμήσεως, ὕγρὸς ὢν μεταβάλλεσθαι καὶ ὁ
 πιθανὸς ἐπὶ τὰς ἐξομοιώσεις, ὥστ' εἰπεῖν

‘οὐ παῖς Ἀχιλλέως, ἀλλ’ ἐκεῖνος αὐτὸς εἶ’.

ὁ δὲ πάντων ἐστὶν αὐτοῦ πανουργότατον, αἰσθανό-
 μενος τὴν παρρησίαν καὶ λεγομένην καὶ δοκοῦσαν
 ἰδίαν εἶναι φωνὴν ὥσπερ τινὸς ζῴου τῆς φιλίας, τὸ 10
 δ’ ἀπαρρησίαστον ἄφιλον καὶ ἀγεννές, οὐδὲ ταύτην
 ἀμίμητον ἀπολέλοιπεν, ἀλλ’ ὥσπερ οἱ δεινοὶ τῶν
 ὀψοποιῶν τοῖς πικροῖς χυμοῖς καὶ αὐστηροῖς ἡδύσμασι
 χρῶνται, τῶν γλυκέων ἀφαιροῦντες τὸ πλήσιον,
 D οὕτως οἱ κόλακες οὐκ ἀληθινὴν οὐδ’ ὠφέλιμον ἀλλ’ 15
 οἶον ἐπιλλώπτουσιν ἐξ ὀφρύος καὶ γαργαλίζουσιν
 ἀτεχνῶς παρρησίαν προσφέρουσιν. ἔστι μὲν οὖν
 διὰ ταῦτα δυσφώρατος ὁ ἀνὴρ, ὥσπερ τῶν θηρίων
 ὅσα πεφυκότες τὴν χροάν τρέπεσθαι συναφομοιοῦται
 τοῖς ὑποκειμένοις χρώμασι καὶ χωρίοις· ἐπεὶ δ’ 20
 ἐκεῖνος ἐξαπατᾷ τε καὶ περικαλύπτεται ταῖς ὁμοιότη-
 σιν, ἡμέτερον ἔργον ἐστὶ ταῖς διαφοραῖς ἀνακα-
 λύπτειν καὶ ἀπογυμνοῦν αὐτὸν ‘ἄλλοτρίοις χρώμασι
 καὶ σχήμασιν’, ἣ φησιν ὁ Πλάτων, ‘χῆτει οἰκείων
 κοσμοῦμενον’.

25

6. Εὐθὺς οὖν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς σκοπῶμεν. ἀρχὴν
 δὲ φιλίας ἔφαμεν εἶναι τοῖς πλείστοις τὴν ταῦτὰ
 E μὲν ἐπεικῶς ἀσπαζομένην ἔθνη καὶ ἥθη τοῖς δ’

αὐτοῖς χαίρουσαν ἐπιτηδεύμασι καὶ πράγμασι καὶ
διατριβαῖς ὁμοιοπαθῇ διάθεσιν καὶ φύσιν, ἐφ' ἧς
καὶ ταῦτ' εἴρηται

- ῥέρον γέροντι γλῶσσαν ἡδίστην ἔχει,
5 παῖς παιδί, καὶ γυναικὶ πρόσφορον γυνή,
νοσῶν τ' ἀνὴρ νοσοῦντι, καὶ δυσπραξία
ληφθεὶς ἐπωδός ἐστι τῷ πειρωμένῳ.
εἰδὼς οὖν ὁ κόλαξ ὅτι τὸ χαίρειν τοῖς ὁμοίοις
καὶ τὸ χρῆσθαι καὶ ἀγαπᾶν ἔμφυτόν ἐστι, ταύτην
10 πρῶτον ἐπιχειρεῖ πλησιάζειν ἐκάστῳ καὶ παρασκη-
νοῦν, ὥσπερ ἐν τισι νομαῖς τοῖς αὐτοῖς ἐπιτηδεύ-
μασι καὶ διατριβαῖς περὶ ταῦτά καὶ σπουδαῖς καὶ
διαίταις ἀτρέμα παραβάλλων καὶ προσαναγκρυν-
νόμενος, ἄχρι οὗ λαβὴν παραδῶ καὶ ψαύουντι τιθα-
15 σὺς γένηται καὶ συνήθης, ψέγων μὲν οἷς ἐκεί-
νον αἰσθάνεται πράγμασι καὶ βίοις καὶ ἀνθρώποις
ἀχθόμενον, ἐπαινέτης δὲ τῶν ἀρεσκόντων οὐ μέτριος
ἀλλ' ὥσθ' ὑπερβάλλειν σὺν ἐκπλήξει καὶ θαύματι 52
φαινόμενος, βεβαιῶν δὲ τὸ φιλοῦν καὶ τὸ μισοῦν
20 ὡς κρῖσει μᾶλλον ἢ πάθει γιγνόμενον.

7. Πῶς οὖν ἐλέγχεται καὶ τίσιν ἀλίσκεται δια-
φοραῖς, οὐκ ὦν ὅμοιος οὐδὲ γιγνόμενος ἀλλὰ μιμού-
μενος ὅμοιον; πρῶτον μὲν ὁρᾶν δεῖ τὴν ὁμαλότητα
τῆς προαιρέσεως καὶ τὸ ἐνδελεχές, εἰ χαίρει τε τοῖς
25 αὐτοῖς ἀεὶ καὶ ταῦτά ἐπαινεῖ καὶ πρὸς ἓν ἀπευθύνει
καὶ καθίστησι παρὰδειγμα τὸν ἑαυτοῦ βίον, ὥσπερ
ἐλευθέρῳ φιλίας ὁμοιοτρόπου καὶ συνηθείας ἐραστῇ
προσῆκει. τοιοῦτος γὰρ ὁ φίλος. ὁ δὲ κόλαξ ἔτε

δὴ μίαν ἐστίαν ἡθους οὐκ ἔχων μόνιμον οὐδ' ἑαυτῷ
 B βίον ζῶν αἰρετόν, ἀλλ' ἑτέρῳ καὶ πρὸς ἕτερον πλάτ-
 των καὶ προσαρμόττων ἑαυτόν, οὐχ ἀπλοῦς οὐδ' εἰς
 ἀλλὰ παντοδαπὸς ἐστὶ καὶ ποικίλος, εἰς ἄλλον ἐξ
 ἄλλου τόπον ὥσπερ τὸ μετερῶμενον ὕδωρ περιρ- 5
 ρέων ἀεὶ καὶ συσχηματιζόμενος τοῖς ὑποδεχομένοις.
 ὁ μὲν γὰρ πλῆθης, ὡς ἔοικε μιμεῖσθαι τὸν ἄνθρω-
 πον ἐπιχειρῶν ἀλίσκεται συγκινούμενος καὶ συνορ-
 χούμενος, ὁ δὲ κόλαξ αὐτὸς ἑτέρους ἐπάγεται καὶ
 παλεύει, μιμούμενος οὐχ ὁμοίως ἅπαντας ἀλλὰ τῷ 10
 μὲν συνορχούμενος καὶ συνάδων, τῷ δὲ συμπαλαίων
 καὶ συγκονιόμενος· θηρατικοῦ δὲ καὶ κυνηγετικοῦ
 λαβόμενος μονοῦ τὰ τῆς Φαίδρας ἀναβοῶν ἔπεται

C 'πρὸς θεῶν ἔραμαι κυσὶ θωῦξαι

βαλίσαις ἐλάφοις ἐγχριπτόμενος', 15

καὶ οὐδὲν αὐτῷ πρᾶγμα πρὸς τὸ θηρίον, ἀλλ' αὐτὸν
 ἐκσαρηνεύει καὶ περιβάλλεται τὸν κυνηγόν. ἂν δὲ
 θηρεύῃ φιλόλογον καὶ φιλομαθῇ νέον, αὐτὸς ἐν
 βιβλίῳ ἐστὶ καὶ πῶγων ποδῆρης καθεῖται καὶ τρι-
 βωνοφορία τὸ χρῆμα καὶ ἀδιαφορία, καὶ διὰ στό- 20
 ματος οἷ τε ἀριθμοὶ καὶ τὰ ὀρθογώνια τρίγωνα
 Πλάτωνος. εἴ τε ῥάθυμός τις ἐμπέπαικεν αὐτὸς
 καὶ φιλοπότης καὶ πλούσιος,

'αὐτὰρ ὁ γυμνώθη ῥακέων πολύμητις Ὀδυσσεύς',
 D ἔρριπται μὲν ὁ τρίβων, κατακείρεται δ' ὁ πῶγων 25
 ὥσπερ ἄκαρπον θέρος, ψυκτῆρες δὲ καὶ φιάλαι καὶ
 γέλωτες ἐν περιπάτοις καὶ σκώμματα πρὸς τοὺς φι-

ὁ μετερῶμενον Lobeckius: μεταιρόμενον 14 Eur.
 Hipp. 218 22 εἴτε H: εἴτε 24 Homer. χ 1

λοσοφοῦντας. ὥσπερ ἐν Συρακούσαις φασίν, ὀπη-
νίκα Πλάτων ἀφίκετο, καὶ Διονύσιον ξῆλος ἔσχε
περιμανῆς φιλοσοφίας, τὰ βασίλεια κονιορτοῦ γέμειν
ὑπὸ πλήθους τῶν γεωμετρούντων· ἐπεὶ δὲ προσ-
5 ἐκρουσε Πλάτων, καὶ Διονύσιος ἐκπεσὼν φιλοσοφίας
πάλιν εἰς πότους καὶ γύναια καὶ τὸ ληρεῖν καὶ ἀκο-
λασταίνειν ἦκε φερόμενος, ἀθρόως ἅπαντας ὥσπερ E
ἐν Κίρκης μεταμορφωθέντας ἀμουσία καὶ λήθη καὶ
εὐήθεια κατέσχε. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὰ τῶν μεγάλων
10 ἔργα κολάκων καὶ τὰ τῶν δημαγωγῶν, ὧν ὁ μέγι-
στος Ἀλκιβιάδης, Ἀθήνησι μὲν σκώπτων καὶ ἵππο-
τροφῶν καὶ μετ' εὐτραπείας ζῶν καὶ χάριτος, ἐν
δὲ Λακεδαίμονι κειρόμενος ἐν χρεῶ καὶ τριβωνο-
φορῶν καὶ ψυχρολουτῶν, ἐν δὲ Θράκῃ πολεμῶν καὶ
15 πίνων, ἐπεὶ δὲ πρὸς Τισσαφέρην ἀφίκετο, τρυφῇ
καὶ ἀβρότῃ καὶ ἀλαζονείᾳ χρώμενος, ἐδημαγωγεί
καὶ καθωμίλει τῷ συναφομοιοῦν καὶ συνοικειοῦν
ἑαυτὸν ἅπασιν. οὐ μὴν τοιοῦτος Ἐπαμεινώνδας F
οὐδ' Ἀγησίλαος, ἀλλὰ πλείστοις ὁμιλήσαντες ἀν-
20 θρώποις καὶ πόλεσι καὶ βίοις τὸ προσῆκον ἥθος
αὐτοῖς πανταχοῦ καὶ στολῇ καὶ διαίτῃ καὶ λόγῳ καὶ
βίῳ διεφύλαττον. οὕτω καὶ Πλάτων ἐν Συρακούσαις
οἶος ἐν Ἀκαδημείᾳ, καὶ πρὸς Διονύσιον οἶος πρὸς
Δίωνα.

25 8. Τὰς δὲ τοῦ κόλακος ὥσπερ πολὺποδος τρο-
πὰς ῥᾶστα φωράσειεν ἔν τις αὐτοῖς ἐπὶ πολλὰ δοκῶν
τρέπεσθαι, καὶ ψέγων μὲν ὃν ἐπῆναι πρότερον βίον,

10 καὶ τὰ τῶν δημαγωγῶν] del. H. τῶν δημαγωγῶν
Sauppis. Mihi sana videntur

οἷς δ' ἡχθετο πράγμασιν ἢ διαίταις ἢ λόγοις ὥς
 58 ἀρέσκοντας ἐξαίφνης προσιέμενος. ὕπεται γὰρ αὐτὸν
 οὐδαμοῦ βέβαιον οὐδ' ἴδιον οὐδ' οἰκείῳ πάθει φι-
 λούντα καὶ μισοῦντα καὶ χαίροντα καὶ λυπούμενον,
 ἀλλὰ δίκην κατόπτρου παθῶν ὀθνείων καὶ βίων καὶ 5
 κινήματων εἰκόνας ἀναδεχόμενον. τοιοῦτος γὰρ
 οἷος, εἰ ψέγοις τινὰ τῶν φίλων πρὸς αὐτόν, εἰπεῖν
 'βραδέως πεφώρακας τὸν ἄνθρωπον· ἐμοὶ μὲν γὰρ
 οὐδὲ πρότερον ἤρεσκεν'. ἂν δ' αὖ πάλιν ἐπαινῇς
 μεταβαλόμενος, νῆ Δία φήσῃ συνήδεδσθαι καὶ χάριν 10
 ἔχειν αὐτὸς ὑπὲρ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πιστεύειν. ἂν
 B δὲ βίον ἀλλακτέον ἕτερον εἰπῇς, οἷον εἰς ἀπραγ-
 μοσύνην καὶ ἡσυχίαν ἐκ πολιτείας μεταβαλόμενος,
 'πάλαι γ' ἐχρῆν' φησί 'θορύβων ἡμᾶς ἀπηλλάχθαι
 καὶ φθόνων'. ἂν δὲ πάλιν ὁρμᾶν δοκῇς ἐπὶ τὸ 15
 πράττειν καὶ λέγειν, ὑπεφώνησεν 'ἄξια σπαντοῦ φρο-
 νεῖς· ἡ δ' ἀπραγμοσύνη γλυκὺ μὲν, ἀλλ' ἄδοξον καὶ
 ταπεινόν'. εὐθύς οὖν λέγειν χρὴ πρὸς τὸν τοιοῦτον
 'ἄλλοῖός μοι, ξεῖνε, φάνης νέον ἢ παρόνθεν',
 οὐδέομαι φίλου συμμαθεῖσταμένου καὶ συνεπινεύον- 20
 τος (ἡ γὰρ σκιά ταῦτα ποιεῖ μᾶλλον), ἀλλὰ συν-
 αληθεύοντας καὶ συνεπικρίνοντας.

Εἷς μὲν οὖν τῶν ἐλέγχων τρόπος τοιοῦτός ἐστιν·
 C (9) ἑτέραν δὲ δεῖ ταῖς ὁμοιώσεσι τοιαύτην παρα-
 φυλάττειν διαφοράν. ὁ μὲν ἀληθὴς φίλος οὔτε μιμη- 25
 τῆς ἐστὶ πάντων οὔτ' ἐπαινέτης πρόθυμος, ἀλλὰ
 τῶν ἀρίστων μόνων·

12 ἕτερον] del. Hirschigius 19 ξεῖνε φάνης Homerus
 π 181: ξεῖν' ἐφάνης 25 ὁ μὲν] ὁ μὲν γὰρ?

'οὐ γὰρ συνέχθην ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφην'
 κατὰ τὸν Σοφοκλέα, καὶ νῆ Δία συγκατορθοῦν καὶ
 συμφιλοκαλεῖν, οὐ συναμαρτάνειν οὐδὲ συρραδιορ-
 γεῖν, ἂν μὴ τις οἶον ὀφθαλμίας ἀπορροῇ καὶ ἀνά-
 5 χρωσις ἄκοντα δι' ὁμιλίαν καὶ συνήθειαν ἀναπλήσῃ
 φανυλότητος ἢ πλημμελείας τινός. ὥς πον καὶ Πλά-
 τωνος ἀπομιμεῖσθαι φασὶ τοὺς συνήθεις τὸ ἐπί-
 κυρτον, Ἀριστοτέλους δὲ τὸν τραυλισμὸν, Ἀλεξάν- D
 δρου δὲ τοῦ βασιλέως τὴν ἔγκλισιν τοῦ τραχήλου
 10 καὶ τὴν ἐν τῷ διαλέγεσθαι τραχύτητα τῆς φωνῆς·
 τὰ γὰρ πολλὰ λανθάνουσιν ἔνιοι, καὶ ἀπὸ τῶν ἡθῶν
 καὶ ἀπὸ τῶν βίων ἀναλαμβάνοντες. ὁ δὲ νόλαξ
 ἀτεχνῶς τὸ τοῦ χαμαιλέοντος πέπονθεν. ἐκεῖνός τε
 γὰρ ἀπάσῃ χροῇ πλὴν τοῦ λευκοῦ συναφομοιοῦται,
 15 καὶ ὁ νόλαξ ἐν τοῖς ἀξίοις σπουδῆς ὅμοιον ἑαυτὸν
 ἐξαδυνατῶν παρέρχειν οὐδὲν ἀπολείπει τῶν αἰσχυρῶν
 ἀμίμητον, ἀλλ' ὥσπερ οἱ φαῦλοι ζωγράφοι τῶν κα-
 λῶν ἐφικνεῖσθαι μὴ δυνάμενοι δι' ἀσθένειαν ἐν
 ῥυτίσι καὶ φακοῖς καὶ οὐλαῖς τὰς ὁμοιότητας ἀνα-
 20 φέρουσιν, οὕτως ἐκεῖνος ἀκρασίας γίγνεται μιμητής, E
 δεισιδαιμονίας ἀκροχολίας, πικρίας πρὸς οἰκέτας,
 ἀπιστίας πρὸς οἰκείους καὶ συγγενεῖς. φύσει τε γὰρ
 ἄφ' ἑαυτοῦ πρὸς τὰ χείρονα κατάντης ἐστί, καὶ
 δοκεῖ πορρωτάτω τοῦ ψέγειν τὸ αἰσχυρὸν εἶναι μι-
 25 μούμενος. ὕποπτοι γὰρ οἱ τὰ βελτίω ζηλοῦντες καὶ
 δοκοῦντες ἄχθεσθαι καὶ δυσκολαίνειν τοῖς ἀμαρτή-
 μασι τῶν φίλων· ὁ δὲ καὶ Διονυσίῳ Δίωνα καὶ

2 Σοφοκλέα] Antig. 533 19 ἀναφαίνουσιν H 24
 malim εἶναι τὸ αἰσχυρὸν 25 ζηλοῦντες R: ζητοῦντες

Σάμιον Φιλίππῳ καὶ Κλεομένη Πτολεμαίῳ διέβαλε καὶ ἀπώλεσεν. ὁ δὲ βουλόμενος εἶναι καὶ δοκεῖν ὁμοίως ἡδὺς ἄμα καὶ πιστὸς τοῖς χείροσι μᾶλλον ὑποκρίνεται χαίρειν, ὥς ὑπὸ τοῦ σφόδρα φιλεῖν οὐδὲ F τὰ φαῦλα δυσχεραίνων, ἀλλὰ συμπαθῆς πᾶσι καὶ 5 συμφυῆς γιγνόμενος. ὅθεν οὐδὲ τῶν ἀβουλῆτων καὶ τυχηρῶν ἀμοιρεῖν ἀξιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ νοσεῖν ὅμοια προσποιοῦνται, κολακεύοντες τοὺς νοσώδεις, καὶ μήτε βλέπειν ὅξυ μήτ' ἀκούειν, ἂν ὑποτύφλοις ἢ ὑποκώφοις συνῶσιν, ὥσπερ οἱ Διονυσίου κόλακες 10 ἀμβλυωποῦντες ἐμπίπτουντες ἀλλήλοις καὶ τὰς παροψίδας ἐν τῷ δειπνεῖν καταβάλλοντες. ἔνιοι δὲ καὶ μᾶλλον ἀπτόμενοι τῶν παθῶν ἐνδοτέρῳ ποιοῦσιν 54 ἑαυτούς, καὶ καταμιγνύουσιν ἄκρι τῶν ἀπορρήτων τὰς ὁμοιοπαθείας. αἰσθόμενοι γὰρ ἢ περὶ γάμον 15 δυστυχοῦντας ἢ πρὸς υἱοὺς τῇ πρὸς οἰκείους ὑπόπτως ἔχοντας αὐτοὶ σφῶν αὐτῶν ἀφειδοῦσι καὶ ἀποδύρονται περὶ τέκνων ἰδίῳν ἢ γυναικὸς ἢ συγγενῶν ἢ οἰκείων, αἰτίας τινὰς ἀπορρήτους ἐξαγορεύοντες. ἢ γὰρ ὁμοιότης συμπαθεστέρους ποιεῖ, καὶ μᾶλλον 20 ὥσπερ ὁμηρα δεδεγμένοι προῖενταί τι τῶν ἀπορρήτων αὐτοῖς, προέμενοι δὲ χρῶνται καὶ δεδίασιν ἐγκαταλιπεῖν τὴν πίστιν. ἐγὼ δ' οἶδά τινα συνεκβαλόντα γαμετήν, ὥς ὁ φίλος ἀπεπέμψατο τὴν ἑαυ- B τοῦ κρύφα δὲ φοιτῶν πρὸς αὐτήν καὶ διαπεμπό- 25 μενος ἐφωράθη, συναισθημένης τῆς τοῦ φίλου γυναικὸς. οὕτως ἄπειρος ἦν κόλακος ὁ νομίζων τὰ λαμβεῖα ταυτὶ τῷ καρκίνῳ μᾶλλον ἢ τῷ κόλακι προσήκειν

ἡ γαστήρ ὅλον τὸ σῶμα, πανταχῇ βλέπων
 ὀφθαλμός, ἔρπον τοῖς ὁδοῦσι θηρόν·
 παρασίτου γὰρ ὁ τοιοῦτος εἰκονισμός ἐστι
 ἑτῶν περὶ τάγηνου καὶ μετ' ἄριστον φίλων,
 5 ὡς Εὐπολὺς φησιν.

10. Οὐ μὴν ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰς τὸν οἰκεῖον
 ἀναθάμεθα τοῦ λόγου τόπον· ἐκεῖνο δὲ μὴ παρῶμεν
 ἐν ταῖς μιμήσεσι τὸ σόφισμα τοῦ κόλακος, ὅτι καὶ
 τῶν καλῶν τι μιμῆται τοῦ κολακευομένου, διαφυ- C
 10 λάττει τὴν ὑπεροχὴν ἐκείνῳ. τοῖς μὲν γὰρ ἀληθῶς
 φίλοις οὔτε ζῆλος οὐδεὶς ἐστι πρὸς ἀλλήλους οὔτε
 φθόνος, ἀλλὰ καὶ ἴσον ἔχουσιν ἐν τῷ κατορθοῦν
 καὶ ἔλαττον, ἀνεπαχθῶς καὶ μετρίως φέρουσιν.
 ὁ δὲ κόλαξ ἀεὶ μνημονεύων τοῦ τὰ δεύτερα λέγειν
 15 ὑφίεται τῇ ὁμοιότητι τῆς ἰσότητος, ἡττᾶσθαι παν-
 ταχοῦ καὶ ἀπολείπεσθαι πλὴν τῶν φάυλων ὁμολο-
 γῶν. ἐν δὲ τοῖς φάυλοις οὐ παρίησι τὸ πρωτεῖον,
 ἀλλὰ φησιν, ἂν ἐκεῖνος ἢ δύσκολος, αὐτὸν εἶναι
 μελαγχολικόν· ἂν ἐκεῖνος δεισιδαίμων, αὐτὸν θεο-
 20 φόρητον· ἐρᾷ ἐκεῖνον, μαίνεσθαι δ' αὐτόν. ἡ καί-
 ρως' φησὶν ἑγέλας, ἐγὼ δ' ἐξέθνησκον ὑπὸ τοῦ D
 γέλωτος'. ἀλλ' ἐν γε τοῖς χρηστοῖς τοῦναντίον.
 αὐτός φησι ταχέως τρέχειν, ἵπτασθαι δ' ἐκεῖνον·
 αὐτὸς ἵππεύειν ἐπιεικῶς, ἡ ἀλλὰ τί πρὸς τὸν ἵππο-
 25 κένταυρον τοῦτον; εὐφυνῆς εἰμι ποιητῆς καὶ στίχων
 οὐ φαυλότατον γράφω,
 ἡ βροντᾶν δ' οὐκ ἐμὸν ἀλλὰ Διός.'

1 Meinek. II p. 489. Bergk. 3 p. 669 4 Meinek. II
 p. 489 μετ'] παρ' Herwerden. 27 Bergk. 3 p. 736

ἄμα γὰρ αὐτοῦ δοκεῖ καὶ τὴν προαίρεσιν ἀποφαίνειν καλὴν μιμούμενος καὶ τὴν δύναμιν ἀνέφικτον ἡττώμενος. ἐν μὲν οὖν ταῖς ἐξομοιώσεσι τοιαῦται τινές εἰσιν αἱ τοῦ κόλακος διαφοραὶ πρὸς τὸν φίλον.

11. Ἐπεὶ δ' ὥσπερ εἴρηται καὶ τὸ τῆς ἡδονῆς ⁵ κοινόν ἐστι (χαίρει γὰρ οὐχ ἥττον τοῖς φίλοις ὁ χρηστὸς ἢ τοῖς κόλαξιν ὁ φαῦλος), φέρε καὶ τοῦτο διορίσωμεν. ἐστι δὲ διορισμὸς ἡ πρὸς τὸ τέλος ἀνα-
 Ε φορὰ τῆς ἡδονῆς. σκόπει δ' οὕτως. ἔνεστι μὲν πού τῷ μύρῳ τὸ εὐῶδες, ἔνεστι δ' ἐν ἀντιδότῳ. δια-
 10 φέρει δ' ὅτι τοῦτο μὲν πρὸς ἡδονὴν καὶ πρὸς οὐδὲν ἕτερον γέγονεν, ἐκεῖ δὲ τὸ καθαρὸν ἢ τὸ θερμαῖνον ἢ τὸ σαρκοῦν τῆς δυνάμεως ἄλλως εὐῶδές ἐστι. πάλιν οἱ γραφεῖς ἀνθηρὰ χρώματα καὶ βάμματα
 μινγύνουσιν, ἐστι δὲ καὶ τῶν ἱατρικῶν φαρμάκων ¹⁵ ἔνια τὴν ὕψιν ἀνθηρὰ καὶ τὴν χροῖαν οὐκ ἀπάνθροπον ἔχοντα. τί τοίνυν διαφέρει; ἢ δῆλον ὅτι τῷ τέλει τῆς χρείας διακρινοῦμεν. οὐκοῦν ὁμοίως
 F αἱ μὲν τῶν φίλων χάριτες ἐπὶ καλῷ τινι καὶ ὠφελίμῳ τὸ εὐφραῖνον ὥσπερ ἐπικανθοῦν ἔχουσιν, ἐστι ²⁰ δ' ὅτε καὶ παιδιᾶ καὶ τραπέξῃ καὶ οἴνῳ καὶ νῇ Δία γέλῳτι καὶ φλυάρῳ πρὸς ἀλλήλους οἶον ἡδύσμασιν ἐχρήσαντο τῶν καλῶν καὶ σπουδαίων. πρὸς ὃ δὴ καὶ λέλεκται τό

᾿μύθοισιν τέρποντο πρὸς ἀλλήλους ἐνέποντες' ²⁵
 καὶ τό

οὐδέ' κεν ἕλλο

ἄμμε διέκρινεν φιλέοντέ τε τερπομένῳ τε'.

17 ἢ R: ἢ 25 Homer. A 643 27 id. δ 178

τοῦ δὲ κόλακος τοῦτ' ἔργον ἐστὶ καὶ τέλος, αἰετὶν 55
 παιδιὰν ἢ προᾶξιν ἢ λόγον ἐφ' ἡδονῇ καὶ πρὸς ἡδο-
 νὴν ὁποιοεῖν καὶ καρυκεύειν. συνελόντι δ' εἰπεῖν
 ὁ μὲν ἔν' ἡδὺς ἢ πάντα δεῖν οἶσται ποιεῖν, ὁ δ'
 5 αἰετὶν ποιῶν ἂν δεῖ πολλὰκις μὲν ἡδὺς πολλὰκις δ'
 ἀηδὴς ἐστίν, οὐ τοῦτο βουλούμενος, εἰ δὲ βέλτιον
 εἶη, μηδὲ τοῦτο φεύγων. ὥσπερ γὰρ ἰατρός, ἂν
 συμφέρῃ, κρόκον ἢ νάρκον ἐπέβαλε καὶ νῆ Δία πολ-
 λὰκις ἔλουσε προσσηνῶς καὶ ἔθρεψε φιλανθρωπῶς,
 10 ἔστι δ' ὅπου ταῦτ' ἐάσας καστόριον ἐνέσεισεν

ἢ πόλιον βαρύοσμον ὃ δὴ ῥίγιστον ὕδωθεν
 ἢ τινα ἐλλέβορον ἐκπιεῖν τρώσας ἠνάγκασεν, οὗτ' B
 ἐνταῦθα τὸ ἀηδὲς οὗτ' ἐκεῖ τὸ ἡδὺ ποιοῦμενος
 τέλος ἀλλ' ἐφ' ἔν δι' ἀμφοτέρων ἐπὶ τὸ συμφέρον
 15 ἔργον τὸν θεωραπευόμενον, οὕτως ὁ φίλος ἔστι μὲν
 ὅτε σὺν ἐπαίνῳ καὶ χάριτι μεγαλύνων καὶ εὐφραίν-
 νων ἄγει πρὸς τὸ καλόν, ὥσπερ οὗτος

Ἐϋκρε, φίλῃ κεφαλῇ, Τελαμώνιε, κοίρανε λαῶν,
 βάλλ' οὕτω

20 καί

ἢ πῶς ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐγὼ θείοιο λαθοίμην;
 ὅπου δ' αὖ πάλιν ἐπιστροφῆς δεῖται, λόγῳ δῆκτῃ
 καὶ παρρησίᾳ κηδεμονικῇ καθαπτόμενος

ἢ ἀφραίνεις, Μενέλαε διοτρεφές, οὐδέ τί σε χρὴ C
 25 ταύτης ἀφροσύνης'.

ἔστι δ' ὅπου καὶ τὸ ἔργον ἅμα τῷ λόγῳ συνῆψεν,
 ὥς Μενέδημος Ἀσκληπιάδου τοῦ φίλου τὸν υἱὸν

8 ἢ Duebnerus: καὶ
 λύνων H: μεγαλύνων αἰετὶν
 K 243 24 id. H 109

11 Nicander Ther. 64
 18 Homer. © 281

16 μεγα-
 21 id.

ἄσωτον ὄντα καὶ ἄτακτον ἀποκλείων καὶ μὴ προσ-
 αγορεύων ἐσωφρόνισε, καὶ Βάτωνι τὴν σχολὴν ἀπεΐ-
 πεν Ἀρκεσίλαος, ὅτε πρὸς Κλεάνθην στίχον ἐποίησεν
 ἐν κωμωδίᾳ, πείσαντος δὲ τὸν Κλεάνθην καὶ μετα-
 μελομένου διηλλάγη. δεῖ γὰρ ὠφελοῦντα λυπεῖν ⁵
 τὸν φίλον, οὐ δεῖ δὲ λυποῦντα τὴν φίλειαν ἀναι-
 ρεῖν, ἀλλ' ὥς φαρμάκῳ τῷ δάκνουντι χρῆσθαι,
 Δ σφάζοντι καὶ φυλάττοντι τὸ θεραπευόμενον. ὅθεν
 ὥσπερ ἁρμονικὸς ὁ φίλος τῇ πρὸς τὸ καλὸν καὶ
 συμφέρον μεταβολῇ τὰ μὲν ἐνδιδούς ἃ δ' ἐπιτείνων ¹⁰
 πολλάκις μὲν ἡδὺς ἀεὶ δ' ὠφέλιμός ἐστι. ὁ δὲ κόλαξ
 ἅπ' ἐνὸς διαγράμματος ἀεὶ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ πρὸς
 χάριν εἰωθὼς ὑποκρέκειν οὗτ' ἔργον οἶδεν ἀντι-
 τεῖνον οὔτε ῥῆμα λυποῦν, ἀλλὰ μόνῳ παρέπεται
 τῷ βουλομένῳ, συνάδων ἀεὶ καὶ συμφθεγγόμενος. ¹⁵
 ὥσπερ οὖν τὸν Ἀγησίλαον ὁ Ξενοφῶν ἡδέως ἐπαι-
 νεῖσθαι φησιν ὑπὸ τῶν καὶ ψέγειν ἐθελόντων, οὕτω
 δεῖ τὸ εὐφραῖνον καὶ χαριζόμενον ἡγεῖσθαι φιλικόν,
 ἂν καὶ λυπεῖν ποτε δύνηται καὶ ἀντιτείνειν, τὴν δὲ
 Ε συνεχῇ ταῖς ἡδοναῖς καὶ τὸ πρὸς χάριν ἔχουσιν ²⁰
 ἕκτατον ἀεὶ καὶ ἄδηκτον ὁμιλίαν ὑπονοεῖν, καὶ νῆ
 Δία τὸ τοῦ Λάκωνος ἔχειν πρόχειρον, ὃς ἐπαινου-
 μένου Χαρίλλου τοῦ βασιλέως 'πῶς οὗτος' ἔφη
 'χρηστός, ὃς οὐδὲ τοῖς πονηροῖς πικρός ἐστι;'

12. Τοῖς μὲν οὖν ταύροις τὸν οἶστρον ἐνδύεσθαι ²⁵
 παρὰ τὸ οὗς λέγουσι, καὶ τοῖς κνὸς τὸν κρότωνα·
 τῶν δὲ φιλοτίμων ὁ κόλαξ τὰ ὧτα κατέχων τοῖς
 ἐπαινοῖς καὶ προσπεφυκῶς δυσσπότριπτός ἐστιν.

2 Βάτωνι Meinekios: βάτω

ὁθεν ἐνταῦθα δεῖ μάλιστα τὴν κρίσιν ἔχειν ἐρη-
 γορυῖαν καὶ παραφυλάττουσαν πότερον τοῦ πράγμα- F
 τος ἢ τοῦ ἀνδρὸς ὁ ἔπαινός ἐστιν. ἔστι δὲ τοῦ
 πράγματος, ἂν ἀπόντας μᾶλλον ἢ παρόντας ἐπαι-
 5 νῶσιν, ἂν καὶ αὐτοὶ ταῦτα βουλόμενοι καὶ ζηλοῦν-
 τες μὴ μόνους ἡμᾶς ἀλλὰ πάντας ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις
 ἐπαινῶσιν, ἂν μὴ νῦν μὲν ταῦτα νῦν δὲ τάναντία
 πράττοντες καὶ λέγοντες φαίνωνται· τὸ δὲ μέγιστον,
 ἂν αὐτοὶ γινώσκωμεν ἑαυτοὺς μὴ μεταμελομένους
 10 ἐφ' οἷς ἐπαινοῦμεθα μὴδ' αἰσχυνομένους μὴδὲ μᾶλ-
 λον ἡμῖν τάναντία τούτων πεπραῆχθαι καὶ λελέχθαι
 βουλομένους. ἡ γὰρ οἰκοθεν κρίσις ἀντιμαρτυροῦσα
 καὶ μὴ προσδεχομένη τὸν ἔπαινον ἀπαθῆς ἐστι καὶ 56
 ἄθικτος καὶ ὑπὸ τοῦ κολακεύοντος ἀνάλωτος. ἀλλ'
 15 οὐκ οἶδ' ὅπως οἱ πολλοὶ τὰς μὲν ἐπὶ τοῖς ἀτυχή-
 μασι παρηγορίας οὐχ ὑπομένουσιν, ἀλλὰ μᾶλλον
 ὑπὸ τῶν συνεπιθροηνούντων ἄγονται καὶ συνοδυρο-
 μένων· ὅταν δ' ἁμαρτάνωσι καὶ πλημμελῶσιν, ὁ
 μὲν ἐλέγχῃ καὶ ψόγῃ δηγμὸν ἐμποιῶν καὶ μετὰ-
 20 νοιαν ἐχθρὸς δοκεῖ καὶ κατήγορος, τὸν δ' ἐπαι-
 νοῦντα καὶ κατευλογοῦντα τὰ πεπραγμένα ἀσπάζου-
 ται καὶ νομίζουσιν εὖνουν καὶ φίλον. ὅσοι μὲν
 οὖν ἢ πρᾶξιν ἢ λόγον ἢ σπουδάσαντος ὁτιοῦν ἢ B
 σκώψαντος εὐχερῶς ἐπαινοῦσι καὶ συνεπικροτοῦσιν,
 25 εἰς τὸ παρόν εἰσιν οὗτοι καὶ τὰ ὑπὸ χεῖρα βλαβε-
 ροὶ μόνον· ὅσοι δὲ πρὸς τὸ ἦθος ἐξικινοῦνται τοῖς
 ἐπαινοῖς καὶ νῇ Δία τοῦ τρόπου τῇ κολακείᾳ θιγ-
 γάνουσιν, ταῦτό ποιοῦσι τῶν οἴκετῶν τοῖς μὴ ἀπὸ

8 φαίνονται H: φαίνονται

τοῦ σωροῦ κλέπτουσιν ἀλλ' ἀπὸ τοῦ σπέρματος·
 σπέρμα γὰρ τῶν πράξεων οὗσαν τὴν διάθεσιν καὶ
 τὸ ἦθος ἀρχὴν καὶ πηγὴν τοῦ βίου διαστρέφουσι,
 τὰ τῆς ἀρετῆς ὀνόματα τῇ κακίᾳ περιτιθέντες. ἐν
 μὲν γὰρ ταῖς στάσεσι καὶ τοῖς πολέμοις ὁ Θουκυ- 5
 δίδης φησὶν ὅτι 'τὴν εἰωθυῖαν ἀξίωσιν τῶν ὀνο-
 μάτων ἐς τὰ ἔργα ἀντήλλαξαν τῇ δικαιοῦσει. τόλμα
 μὲν γὰρ ἀλόγιστος ἀνδρεία φιλέταιρος ἐνομίσθη,
 C μέλλησις δὲ προμηθῆς δειλία εὐπρεπής, τὸ δὲ σῶ-
 φρον τοῦ ἀνάνδρου πρόσχημα, καὶ τὸ πρὸς ἅπαν 10
 συνετὸν ἐπὶ πᾶν ἀργόν'. ἐν δὲ ταῖς κολακείαις
 ὁρᾷν χρῆ καὶ παραφυλάττειν ἀσωτίαν μὲν ἐλευ-
 θεριότητα καλουμένην καὶ δειλίαν ἀσφάλειαν, ἐμπλη-
 ξίαν δ' ὀξύτητα, μικρολογίαν δὲ σωφροσύνην, τὸν
 δ' ἐρωτικὸν φιλοσυνήθη καὶ φιλόστοργον, ἀνδρεῖον 15
 δὲ τὸν ὀργίλον καὶ ὑπερήφανον, φιλόανθρωπον δὲ
 D τὸν εὐτελεῖ καὶ ταπεινόν. ὥς που καὶ Πλάτων φησὶ
 τὸν ἐραστὴν κόλακα τῶν ἐρωμένων ὄντα τὸν μὲν
 σιμὸν καλεῖν ἐπίχαριν, τὸν δὲ γρυπὸν βασιλικόν,
 μέλανας δ' ἀνδρικούς, λευκοὺς δὲ θεῶν παῖδας· τὸ 20
 δὲ μελίχρουν ὅλως ἐραστοῦ ποίημα εἶναι ὑποκοριζο-
 μένου καὶ εὐκόλως φέροντος τὴν ὀχρότητα. καίτοι
 καλὸς μὲν εἶναι πεισθεὶς ὁ αἰσχροὺς ἢ μέγας ὁ μικρὸς
 οὔτε χρόνον πολλὸν τῇ ἀπάτῃ σύνεστι καὶ βλάπτει-
 E ται βλάβην ἐλαφρὰν καὶ οὐκ ἀνήκεστον. ὁ δὲ ταῖς 25
 κακίαις ἐθίζων ἔπαινος ὥς ἀρεταῖς μὴ ἀχθόμενον
 ἀλλὰ χαίροντα χρῆσθαι, καὶ τὸ αἰδεῖσθαι τῶν ἀμαρ-

τανομένων ἀφαιρῶν, οὗτος ἐπέτριψε Σικελιώτας,
 τὴν Διονυσίου καὶ Φαλάριδος ὀμότητα μισοπονη-
 ρίαν προσαγορεύων, οὗτος Αἴγυπτον ἀπώλεσε, τὴν
 Πτολεμαίου θηλότητα καὶ θεοληψίαν καὶ ὀλολυγ-
 5 μους καὶ τυμπάνων ἐγγαράξεις εὐσέβειαν ὀνομάζων
 καὶ θεῶν λατρείαν, οὗτος τὰ Ῥωμαίων ἥθη τηρι-
 καῦτα παρ' οὐδὲν ἤλθεν ἀνατρέφαι καὶ ἀνελεῖν, τὰς
 Ἀντωνίου τρυφὰς καὶ ἀκολασίας καὶ πανηγυρισμούς
 ἔλαρὰ πράγματα καὶ φιλόανθρωπα χρωμένης ἀφρό-
 10 νως αὐτῷ δυνάμεως καὶ τύχης ὑποκοριζόμενος. F
 Πτολεμαίῳ δὲ τί περιῆψεν ἄλλο φορβειὰν καὶ αὐ-
 λούς, τί δὲ Νέρωνι τραγικὴν ἐπήξατο σκηνὴν καὶ
 προσωπεῖα καὶ κοθόρουνους περιέειπεν; οὐχ ὁ τῶν
 κολακευόντων ἔπαινος; οἱ δὲ πολλοὶ τῶν βασιλέων
 15 οὐκ Ἀπόλλωνες μὲν ἂν μινυρίσωσι, Διόνυσοι δ' ἂν
 μεθύσθῳσιν, Ἡρακλεῖς δ' ἂν παλαίσωσι προσαγο-
 ρευόμενοι καὶ χαίροντες εἰς ἑπάσαν αἰσχύνην ὑπὸ
 τῆς κολακείας ἐξάγονται;

13. Διὸ φυλακτέον ἐστὶ μάλιστα τὸν κόλακα
 20 περὶ τοὺς ἐπαίνους. ὅπερ οὐδ' αὐτὸν ἐκεῖνον λέ-
 ληθεν, ἀλλὰ δεινὸς ὢν φυλάττεσθαι τὸ ὑποπτον, ἂν 57
 μὲν εὐπαρόφου τινὸς ἢ ἀγροίκου λάβηται φορὴν
 παχεῖαν φέροντος, ὅλῳ τῷ μυκτῆρι χρῆται, καθάπερ
 ὁ Στρουθίας ἐμπεριπατῶν τῷ Βίαντι καὶ κατορχού-
 25 μενος τῆς ἀναισθησίας αὐτοῦ τοῖς ἐπαίνοις

Ἄλεξάνδρου πλέον

τοῦ βασιλέως πέπωκας

5 χαράξεις L. Dindorfius 9 πράγματα] παίγματα H
 22 τινὸς ἢ] τινὸς Schellensius 26 Ἀλεξάνδρου — πέπωκας
 Menander apud Meinek. IV p. 152: Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως

καί

‘γελῶ τὸ πρὸς τὸν Κύπριον ἐννοούμενος’.

τοὺς δὲ κομποτέρους ὁρῶν ἐνταῦθα μάλιστα προσ-
έχοντας αὐτῷ καὶ φυλαττομένους τὸ χωρίον τοῦτο
καὶ τὸν τόπον οὐκ’ ἀπ’ εὐθείας ἐπάγει τὸν ἔπαι- 5
νον, ἀλλ’ ἀπαγαγὼν πόρρω κυκλοῦται καὶ

B ‘πρόσεισιν, οἷον ἀποφρητὶ θρέμματος’

ἐπιψαύων καὶ ἀποπειρώμενος. νῦν μὲν γὰρ ἐτέρων
περὶ αὐτοῦ τινων ἐπαίνους ἀπαγγέλλει, καθάπερ οἱ
ῥήτορες, ἀλλοτρίῳ προσχρώμενος προσώπῳ, ξένοις 10
λέγων ἢ πρεσβυτέροις ἐν ἀγορᾷ μάλ’ ἡδέως παρα-
γενέσθαι πολλὰ κἀγαθὰ μεμνημένοις αὐτοῦ καὶ
θαυμάζουσι· νῦν δ’ αὖ πάλιν αἰτίας ἐλαφράς καὶ
ψευδεῖς πλασάμενος καὶ συνθεῖς ἐπ’ αὐτόν, ὥς ἀκη-
κοῶς ἐτέρων ἀφῖκται μετὰ σπουδῆς, πυνθανόμενος 15
ποῦ τοῦτ’ εἶπεν ἢ ποῦ τοῦτ’ ἐπραξεν. ἀρνού-
μένου δ’, ὥς εἰκός, αὐτόθεν ἑλὼν ἐμβέβληκεν εἰς

C τοὺς ἐπαίνους τὸν ἄνθρωπον ‘ἐγὼ δ’ ἐθαύμαζον εἰ
σὺ κακῶς τινα τῶν συνήθων εἶπας ὁ μὴδὲ τοὺς
ἐχθροὺς πεφυκώς, εἰ σὺ τοῖς ἀλλοτρίοις ἐπεχείρη- 20
σας ὁ τοσαῦτα τῶν ἰδίων δωρούμενος’.

14. Ἐτεροι τοίνυν, ὥσπερ οἱ ζωγράφοι τὰ φω-
τεινὰ καὶ λαμπρὰ τοῖς σκιεροῖς καὶ σκοτεινοῖς ἐπι-
τείνουσιν ἐγγὺς παρατιθεμένοις, οὕτω τῷ ψέγειν
τάναντία καὶ λοιδορεῖν ἢ διασύρειν καὶ καταγελαῶν 25
λανθάνουσι τὰ πρόσοντα κακὰ τοῖς κολακευομένοις
ἐπαινοῦντες καὶ τρέφοντες. σωφροσύνην τε γὰρ ὥς

πλέον πέπωκας 2 Meinek. IV p. 153 γελῶ τὸ Cobetus:
γέλωτι ἐννοούμενος id.: ἐνηθούμενος 4 αὐτῷ] αὐτοῖς R
17 ἑλὼν Courierus: ἔχων

ἀγροικίαν ψέγουσιν ἐν ἀσώτοις, καὶ πλεονέκταις
 καὶ κακούργοις καὶ πλουτοῦσιν ἀπὸ πραγμάτων
 αἰσχροῶν καὶ πονηρῶν αὐτάρκειάν τε καὶ δικαιοσύ- D
 νην ὡς ἀτολμίαν καὶ ἀρρωστίαν πρὸς τὸ πράττειν.
 5 ὅταν δὲ ῥαθυμοῖς σχολασταῖς καὶ τὰ μέσα φεύγουσι
 τῶν πόλεων ὁμιλῶσιν, οὐκ αἰσχύνονται πολιτείαν
 μὲν ἀλλοτριοπραγίαν ἐπίπονον, φιλοτιμίαν δὲ κενο-
 δοξίαν ἄκαρπον ὀνομάζοντες. ἤδη δὲ καὶ ῥήτορος
 ἔστιν ὅτε κολακεία διασύρει φιλόσοφον, καὶ παρὰ
 10 γυναιξὶν ἀκολάστοις εὐδοκιμοῦσιν οἱ τὰς μονολεχεῖς
 καὶ φιλάνδρους ἀναφροδίτους καὶ ἀγροίκους ἀπο-
 καλοῦντες. ὑπερβάλλει δὲ μοχθηρία τὸ μῆδ' ἑαυ-
 τῶν ἀπέχεσθαι τοὺς κόλακας. ὥς γὰρ οἱ παλαισταὶ
 τὸ σῶμα ποιοῦσι ταπεινόν, ὅπως ἑτέρους καταβά-
 15 λωσιν, οὕτω τῷ ψέγειν ἑαυτοὺς εἰς τὸ θανατῶσαι E
 τοὺς πλησίον ὑπορρέουσιν. ἄνδρα ποδὺν εἰμι δει-
 λὸν ἐν θαλάσῃ, πρὸς τοὺς πόνους ἀπαγορεύω,
 μαίνομαι κακῶς ἀκούσας ὑπ' ὀργῆς· ἀλλὰ τοῦτ' ὀ-
 φησὶν ὅτι οὐδὲν ἐστὶ δεινόν, οὐδὲν πονηρόν, ἀλλ' ἰδιος
 20 ἄνθρωπος, πάντα πράως φέρει, πάντα ἄλύπως· ἂν
 δ' ἢ τις οἰόμενος πολλὴν ἔχειν νοῦν καὶ βουλόμενος
 αὐστηρὸς εἶναι καὶ ἀνθέκαστος ὑπὸ δὴ τινος ὀρθό-
 τητος αἰεὶ προβάλληται τό

ὅτι οὐδὲν ἐστὶ δεινόν, οὐδὲν πονηρόν, ἀλλ' ἰδιος
 20 ἄνθρωπος, πάντα πράως φέρει, πάντα ἄλύπως· ἂν
 δ' ἢ τις οἰόμενος πολλὴν ἔχειν νοῦν καὶ βουλόμενος
 αὐστηρὸς εἶναι καὶ ἀνθέκαστος ὑπὸ δὴ τινος ὀρθό-
 τητος αἰεὶ προβάλληται τό
 ὅτι οὐδὲν ἐστὶ δεινόν, οὐδὲν πονηρόν, ἀλλ' ἰδιος
 20 ἄνθρωπος, πάντα πράως φέρει, πάντα ἄλύπως· ἂν
 δ' ἢ τις οἰόμενος πολλὴν ἔχειν νοῦν καὶ βουλόμενος
 αὐστηρὸς εἶναι καὶ ἀνθέκαστος ὑπὸ δὴ τινος ὀρθό-
 τητος αἰεὶ προβάλληται τό

1 καὶ scripti: καὶ 3 τε H: δὲ 10 εὐδοκιμοῦσιν
 οἱ H: εὐδοκιμοῦσι 20 ἄνθρωπος H 24 Homer. K 249

συμβουλευσόμενος, καί φησι μᾶλλον μὲν ἑτέρους
 ἔχειν συνήθεις, ἐνοχλεῖν δ' ἀναγκαίως ἐκείνῳ· 'ποῦ
 γὰρ καταφύγωμεν οἱ γνώμης δεόμενοι, τίνι δὲ
 πιστευσώμεν;' εἴτ' ἀκούσας ὃ τι ἂν εἴπῃ, χρησμὸν
 εἰληφέναι φήσας οὐ γνώμην ἄπεισιν. ἂν δὲ καὶ λό- 5
 58 γων τινὸς ἐμπειρίας ὁρᾷ μεταποιούμενον, ἔδωκέ τι
 τῶν αὐτῷ γεγραμμένων, ἀναγνῶναι καὶ διορθῶσαι
 κελεύσας. Μιθριδάτῃ δὲ τῷ βασιλεῖ φιλιατροῦντι καὶ
 τεμεῖν ἔνιοι καὶ καῦσαι παρῆσχον αὐτοὺς τῶν ἐταί-
 ρων, ἔργῳ κολακεύοντες οὐ λόγῳ· μαρτυρεῖσθαι γὰρ 10·
 ἐμπειρίαν ἐδόκει πιστευόμενος ὑπ' αὐτῶν.

ἑπολλὰ μορφαὶ τῶν δαιμονίων',
 τὸ δὲ γένος τοῦτο τῶν ἀρνούμενων ἐπαίνων πα-
 νουργοτέρως δεόμενον εὐλαβείας ἐλεγκτέον ἐπίτηδες
 ἀτόπους ἐκτάττοντα συμβουλίας καὶ ὑποθήκας, καὶ 15·
 B διορθώσεις ποιούμενον ἀλόγους. πρὸς μηδὲν γὰρ
 ἀντιλέγων, ἀλλὰ πᾶσι συνεπινεύων καὶ δεχόμενος
 πάντα καὶ βοῶν παρ' ἑκάστου ὥς εὖ καὶ καλῶς,
 γίγνεται καταφανής

ἑσύνθημ' ἐρωτῶν, ἄλλο μαστεύων χρέος', 20
 ἐπαινέσαι καὶ συνεπιτυφῶσαι βουλόμενος.

15. Ἔτι τοίνυν ὥσπερ ἔνιοι τὴν ζωγραφίαν σιω-
 πῶσαν ἀπεφήναντο ποιητικὴν, οὕτως ἔστι τις κολα-
 κείας σιωπῶσης ἔπαινος. ὥσπερ γὰρ οἱ θηρεύοντες
 ἂν μὴ τοῦτο ποιεῖν ἀλλ' ὁδοιπορεῖν ἢ νέμειν ἢ 25
 γεωργεῖν δοκῶσι, μᾶλλον τὰ θηρευόμενα λαμβάνου-

2 ποῦ H: ποῦ 12 Eurip. Alc. 1159 et passim 15
 ἐκτάττοντα] πλάττοντα Hirschigius 17 ἀποδεχόμενος R
 20 Nauck. p. 297

σιν, οὕτως οἱ κόλακες ἄπτονται μάλιστα τοῖς ἐπαι-
 νοις, ὅταν ἐπαινεῖν μὴ δοκῶσιν ἀλλ' ἑτερόν τι
 πράττειν. ὁ γὰρ ἔδρας εἰκὼν καὶ κλισίας ἐπίοντι
 καὶ λέγων πρὸς δῆμον ἢ βουλὴν ἂν αἰσθηταί τινα C
 5 τῶν πλουσίων βουλόμενον εἶπεῖν, ἀποσιωπῶν μεταξὺ
 καὶ παραδιδούς τὸ βῆμα καὶ τὸν λόγον ἐνδείκνυται
 σιωπῶν μᾶλλον τοῦ βοῶντος ὅτι κρείττονα νομίζει
 καὶ διαφέροντα τῷ φρονεῖν ἐκείνου. ὕθην ὁρᾶν
 ἔστιν αὐτοὺς ἔδρας τε τὰς πρώτας ἐν ἀκροάσεσι καὶ
 10 θεάτροις καταλαμβάνοντας, οὐχ ὅτι τούτων ἀξιούσιν
 αὐτούς, ἀλλ' ὅπως ὑπεξιστάμενοι τοῖς πλουσίοις
 κολακεύωσι· καὶ λόγου κατάρχοντας ἐν συνόδοις καὶ
 συνεδρίοις, εἴτα παραχωροῦντας ὥς κρείττοσι καὶ
 μετατιθεμένους ῥᾶστα πρὸς τούναντιον, ἄνπερ ἦ D
 15 δυνατὸς ἢ πλούσιος ἢ ἐνδοξος ὁ ἀντιλέγων. ᾧ καὶ
 μάλιστα δεῖ τὰς τοιαύτας ὑποκατακλίσεις καὶ ἀνα-
 χωρήσεις ἐξελέγχειν, οὐκ ἐμπειρίαις οὐδ' ἀρεταῖς
 οὐδ' ἡλικίαις ὑφιεμένων ἀλλὰ πλούτοις καὶ δόξαις.
 Ἀπελλῆς μὲν γὰρ ὁ ζωγράφος, Μεγαβύζου παρα-
 20 καθίσαντος αὐτῷ καὶ περὶ γραμμῆς τι καὶ σκιᾶς
 βουλομένου λαλεῖν, 'ὁρᾶς' ἔφη 'τὰ παιδάρια ταντὶ
 τὰ τὴν μηλίδα τρίβοντα; πάνν σοι προσεῖχε τὸν
 νοῦν σιωπῶντι, καὶ τὴν πορφύραν ἐθαύμαζε καὶ τὰ
 χρυσία· νῦν δέ σου καταγελᾷ περὶ ὧν οὐ μεμάθη- E
 25 κας ἀρξαμένου λαλεῖν.' καὶ Σόλων, Κροίσου περὶ
 εὐδαιμονίας πυνθανομένου, Τέλλον τινὰ τῶν οὐκ
 ἐπιφανῶν Ἀθήνησι καὶ Κλέοβιν καὶ Βίτωνα ἀπέ-
 φηνεν εὐποτομότερους. οἱ δὲ κόλακες τοὺς βασιλεῖς
 καὶ πλουσίους καὶ ἄρχοντας οὐκ ὀλβίους μόνον καὶ

μακαρίους ἀλλὰ καὶ φρονήσει καὶ τέχνη καὶ ἀρετῇ
πάσῃ πρωτεύοντας ἀναγορεύουσιν.

16. Εἶτα τῶν μὲν Στωϊκῶν οὐδ' ἀκούειν ἔνιοι
ὑπομένουσι τὸν σοφὸν ὁμοῦ πλούσιον καλὸν εὐγενῆ
βασιλέα προσαγορεύοντων, οἱ δὲ κόλακες τὸν πλού- 5
σιον ὁμοῦ καὶ δῆτορα καὶ ποιητήν, ἃν δὲ βούληται,
F καὶ ζωγράφον καὶ ἀνλητήν ἀποφαίνουσι καὶ ποδῶκη
καὶ ῥωμαλέον, ὑποπίπτοντες ἐν τῷ παλαίῳ καὶ
ἀπολειπόμενοι θεόντων, ὥσπερ Κρίσων ὁ Ἱμεραῖος
ἀπελείφθη διασθένος πρὸς Ἀλέξανδρον, ὁ δ' αἰσθό- 10
μενος ἡγανάκτησε. Καρνεάδης δ' ἔλεγε ὅτι πλου-
σίων καὶ βασιλέων παῖδες ἱππεύειν μόνον, ἄλλο δ'
οὐδὲν εἶ καὶ καλῶς μανθάνουσι· κολακεύει γὰρ
αὐτοὺς ἐν ταῖς διατριβαῖς ὁ διδάσκαλος ἐπαινῶν
καὶ ὁ προσπαλαίων ὑποκατακλινόμενος, ὁ δ' ἵππος, 15
οὐκ εἰδὼς οὐδὲ φροντίζων ὅστις ἰδιώτης ἢ ἄρχων
ἢ πλούσιος ἢ πένης, ἐκτραχηλίζει τοὺς μὴ δυνα-
59 μένους ὀχεῖσθαι. εὐήθη τοίνυν καὶ ἀβέλτερα τὰ τοῦ
Βίωνος· εἰ τὸν ἀγρὸν ἔμελλεν ἐγκωμιάζων εὐφορον
ποιεῖν καὶ εὐκαρπον, εἴτ' οὐκ ἂν ἀμαρτάνειν ἐδόκει 20
τοῦτο μὴ ποιῶν μᾶλλον ἢ σκάπτων καὶ πράγματα
ἔχων; οὐ τοίνυν οὐδ' ἄνθρωπος ἄτοπος ἂν ἐπαινῶν
εἴη, εἰ τοῖς ἐπαινουμένοις ὠφελιμὸς ἐστὶ καὶ πάμ-
φορος'. ὁ μὲν γὰρ ἀγρὸς οὐ γίννεται χείρων ἐπαι-
νούμενος, ἄνθρωπον δὲ τυφοῦσι καὶ ἀπολλύουσιν 25
οἱ ψευδῶς καὶ παρ' ἀξίαν ἐπαινοῦντες.

17. Ταῦτα μὲν οὖν ἀπόχρη περὶ τούτων· ἐφεξῆς

9 θεόντος H 19 εἰ] εἴ τις Meziriacus ἔμελλεν δ?
22 ἀνθρώπους Dobraeus ὁ ἐπαινῶν? 23 πρόσφορος
Jaegerus

- δὲ τὸ τῆς παρρησίας ἰδωμεν. ἔδει μὲν γάρ, ὥς ὁ Πάτροκλος τοῦ Ἀχιλλέως τὰ ὕπλα περιβαλλόμενος B καὶ τοὺς ἵππους ἐξελαύνων ἐπὶ τὴν μάχην μόνῃς οὐκ ἐτόλμησε τῆς Πηλιάδος θιγεῖν ἀλλ' ἀφῆκεν, 5 οὕτω τὸν κόλακα τοῖς τοῦ φίλου σκευοποιούμενον καὶ ἀναπλαττόμενον ἐπισήμοις καὶ συμβόλοις μένην τὴν παρρησίαν ὥσπερ ἐξαίρετον βάσταγμα φιλίας
'βριθὺ μέγα στιβαρόν'
καταλείπειν ἄθικτον καὶ ἀμίμητον. ἐπεὶ δὲ φεύγοντες 10 τὸν ἐν γέλῳτι καὶ ἀκράτῳ καὶ σκώμμασι καὶ παιδιαῖς ἔλεγχον εἰς ὄφρυν αἴρουσιν ἤδη τὸ πρᾶγμα καὶ κολακεύουσιν ἐσκυθρωπακότες καὶ ψόγον τινὰ καὶ C νουθεσίαν παραμιγνύουσι, φέρε μὴδὲ τοῦτο παραλίπωμεν ἀβασάνιστον. οἶμαι δέ, ὥσπερ ἐν κωμῳδίᾳ 15 Μενάνδρου Ψευδηρακλῆς πρόσεισι ῥόπαλον οὐ στιβαρόν κομίζων οὐδ' ἰσχυρὸν ἀλλὰ χαυνόν τι πλάσμα καὶ διάκενον, οὕτω τὴν τοῦ κόλακος παρρησίαν φανεῖσθαι πειρωμένοις μαλακὴν καὶ ἀβαρῆ καὶ τόνον οὐκ ἔχουσαν, ἀλλὰ ταῦτα τοῖς τῶν γυναικῶν προσ- 20 κεφαλαίοις δρῶσαν, ἃ δοκοῦντα ταῖς κεφαλαῖς ἀντερεῖδειν καὶ ἀντέχειν ἐνδίδωσι καὶ ὑπεῖκει μᾶλλον· ὥσπερ ἡ κίβδηλος αὕτη παρρησία κενὸν ἔχουσα καὶ D ψευδῇ καὶ ὑπουλον ὄγκον ἐξήρθη καὶ ᾤθησεν, ἵνα συσταλεῖσα καὶ συμπεσοῦσα δέξηται καὶ συνεπισπά- 25 σθται τὸν καταφερόμενον εἰς αὐτήν. ἡ μὲν γὰρ ἀληθῆς καὶ φιλικὴ παρρησία τοῖς ἀμαρτανομένοις ἐπιφύεται, σωτήριον ἔχουσα καὶ κηδεμονικὸν τὸ

λυποῦν, ὥσπερ τὸ μέλι τὰ ἡλκωμένα δάκνουσα καὶ
 καθαίρουσα, τᾶλλα δ' ὠφέλιμος οὖσα καὶ γλυκεῖα,
 περὶ ἧς ἴδιος ἔσται λόγος. ὁ δὲ κόλαξ πρῶτον μὲν
 ἐνδείκνυται τὸ πικρὸς εἶναι καὶ περισπερχῆς καὶ
 ἀπαραίτητος ἐν τοῖς πρὸς ἑτέρους (οἰκείται γὰρ 5
 αὐτοῦ χαλεπὸς ἐστὶ καὶ συγγενῶν καὶ οἰκείων ἐπεμ-
 βῆναι δεινὸς ἀμαρτημάσι καὶ μηδένα θαυμάσαι μηδὲ
 Ε σεμνῦναι τῶν ἐκτὸς ἀλλ' ὑπερορᾶν, ἀσυγγνώμων δὲ
 καὶ διάβολος ἐν τῷ πρὸς ὀργὴν ἑτέρους παροξύνειν,
 θηρώμενος μισοπονηρίας δόξαν, ὥς οὐκ ἂν ἐκῶν 10
 ὑφόμενος παρρησίας αὐτοῖς οὐδὲ ποιήσας οὐδὲν οὐδ'
 εἰπὼν πρὸς χάριν), ἔπειτα δὲ τῶν μὲν ἀληθινῶν
 καὶ μεγάλων ἀμαρτημάτων οὐδὲν εἰδέναι προσποιού-
 μενος οὐδὲ γινώσκειν, πρὸς δὲ τὰ μικρὰ καὶ τὰ
 ἐκτὸς ἐλλείμματα δεινὸς ᾄξει καὶ μετὰ τόνου κα- 15
 θάψασθαι καὶ σφοδρότητος, ἂν σκεῦος ἀμελῶς ἴδῃ
 κείμενον, ἂν οἰκοῦντα φάυλως, ἂν ὀλιγορῶντα
 F κουρᾶς ἢ ἀμπεχόνης ἢ κυνὸς τινος ἢ ἵππου μὴ κατ'
 ἀξίαν ἐπιμελόμενον· γονέων δὲ ὀλιγορία καὶ παί-
 δων ἀμέλεια καὶ ἀτιμία γαμετῆς καὶ πρὸς οἰκείους 20
 ὑπεροψία καὶ χρημάτων ὕλεθρος οὐδὲν ἐστὶ πρὸς
 αὐτόν, ἀλλ' ἄφωνος ἐν τούτοις καὶ ἄτολμος, ὥσπερ
 ἀθλητὴν ἀλείπτῃς ἔῶν μεθύειν καὶ ἀκολασταίνειν,
 εἴτα περὶ ληκύθου χαλεπὸς ὦν καὶ στλεγγίδος, ἢ
 γραμματικὸς ἐπιπλήττων παιδὶ περὶ δέλτου καὶ γρα- 25
 φείου, σολοικίζοντος δὲ καὶ βαρβαρίζοντος οὐ δο-
 κῶν ἀκούειν. τοιοῦτος γὰρ ὁ κόλαξ, οἷος ῥήτορος
 φάυλου καὶ καταγελάστου μηδὲν εἰπεῖν πρὸς τὸν

19 post ἐπιμελόμενον lacunam indicavit H

λόγον, ἀλλὰ περὶ τῆς φωνῆς αἰτιᾶσθαι καὶ χαλεπῶς 60
ἐγκαλεῖν ὅτι τὴν ἀρτηρίαν διαφθείρει ψυχροποτῶν,
καὶ σύγγραμμα κελευσθεὶς ἄθλιον διελθεῖν αἰτιᾶ-
σθαι τὸ χαρτίον ὥς δασὺ καὶ τὸν γραφέα μιᾶρὸν
5 καὶ ὀλίγωρον ἀποκαλεῖν. οὕτω δὲ καὶ Πτολεμαῖος
φιλομαθεῖν δοκοῦντι περὶ γλώττης καὶ στιχιδίου
μαχόμενοι καὶ ἱστορίας μέχρι μέσων νυκτῶν ἀπέτει-
νον· ὡμότητι δὲ χρωμένου καὶ ὕβρει καὶ τυμπανί-
ζοντος καὶ τελούντος οὐδεὶς ἐνέστη τῶν τοσούτων.
10 ὥσπερ οὖν εἴ τις ἀνθρώπου φύματα καὶ σύριγγας B
ἔχοντος ἱατρικῷ σμιλῶ τὰς τρίχας τέμνοι καὶ τοὺς
ὄνυχας, οὕτως οἱ κόλακες τὴν παρρησίαν πρὸς τὰ μὴ
λυπούμενα μέρη μὴδ' ἀλγοῦντα προσφέρουσιν.

18. Ἔτι δὲ τούτων ἕτεροι πανουργότεροι καὶ
15 πρὸς ἡδονὴν χρωνται τῷ παρρησιάζεσθαι καὶ ψέγειν.
καθάπερ Ἄγις ὁ Ἀργεῖος, Ἀλεξάνδρου γελωτοποιῶ
τινι μεγάλας δωρεὰς διδόντος, ὑπὸ φθόρου καὶ
λύπης ἐξέκραγεν ὅτι τῆς πολλῆς ἀτοπίας, ἐπιστρέ-
ψαντος δὲ τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν ὀργῇ καὶ ὅτι
20 δὴ σὺ λέγεις; εἰπόντος ὁμολογῶ φησὶν ἄχθεσθαι
καὶ ἀγανακτεῖν, ὁρῶν ὑμᾶς τοὺς ἐκ Διὸς γεγονότας
ἅπαντας ὁμοίως κόλαξιν ἀνθρώποις καὶ καταγελά- C
στοις χαίροντας· καὶ γὰρ Ἡρακλῆς Κέρκωψί τισι,
καὶ Σειληνοῖς ὁ Διόνυσος ἐτέρπετο, καὶ παρὰ σοὶ
25 τοιούτους ἰδεῖν ἔστιν εὐδοκιμοῦντας. Τιβερίου δὲ
Καίσαρος εἰς τὴν σύγκλητόν ποτε παρελθόντος εἰς
τῶν κολάκων ἀναστὰς ἔφη δεῖν ἐλευθέρους ὄντας
παρρησιάζεσθαι καὶ μὴδὲν ὑποστέλλεσθαι μὴδ' ἀπο-

8 ἀποτυμπανίζοντος H 9 τελούντος] στρεβλοῦντος Gatakerus

σιωπᾶν τῶν συμφερόντων· ἀνατείνας δὲ πάντας οὕτως, γενομένης αὐτῷ σιωπῆς καὶ τοῦ Τιβερίου προσέχοντος, ἄκουσον' ἔφη Ἐκαίσαρ ἅ σοι πάντες ἐγκαλοῦμεν, οὐδεὶς δὲ τολμᾷ φανερώς λέγειν. ἀμελεῖς σεαυτοῦ καὶ προΐεσαι τὸ σῶμα καὶ κατατρύχεις 5 αἰὲν φροντίσι καὶ πόνοις ὑπὲρ ἡμῶν, οὔτε μεθ' ἡμέ-

D ραν οὔτε νυκτὸς ἀναπαύομενος'. πολλὰ δ' αὐτοῦ τοιαῦτα συνείροντος, εἶπεν φασὶ τὸν ῥήτορα Κάσσιον Σευῆρον αὕτη τοῦτον ἢ παρρησία τὸν ἄνθρωπον ἀποκτενεῖ'. 10

19. Καὶ ταυτὶ μὲν ἐλάττωνά ἐστιν. ἐκεῖνα δ' ἤδη χαλεπὰ καὶ λυμαινόμενα τοὺς ἀνοήτους, ὅταν εἰς τάναντία πάθη καὶ νοσήματα κατηγορῶσιν (ὥσπερ Ἰμέριος ὁ κόλαξ τῶν πλουσίων τινὰ τὸν ἀνελευθερώτατον καὶ φιλαργυρώτατον Ἀθήνησιν ὡς ἄσωτον 15 ἐλοιδορεῖ καὶ ἀμελῇ καὶ πεινήσουντα κακῶς μετὰ τῶν

E τέκνων) ἢ τοὺς ἀσώτους αὖ πάλιν καὶ πολυτελεῖς εἰς μικρολογίαν καὶ ῥυπαρίαν ὀνειδίζωσιν (ὥσπερ Νέρωνα Τίτος Πετρώνιος) ἢ τοὺς ὠμῶς καὶ ἀγρίως προσφερομένους ἄρχοντας ὑπηκόοις ἀποθέσθαι κε- 20 λεύωσι τὴν πολλὴν ἐπιείκειαν καὶ τὸν ἄκαιρον ἔλεον καὶ ἀσύμφορον. ὅμοιος δὲ τούτοις καὶ ὁ τὸν εὐήθη καὶ βλᾶκα καὶ ἀβέλτερον ὡς δεινόν τινα καὶ πανοῦργον καὶ φυλάττεσθαι καὶ δεδιέναι προσποιούμενος, καὶ ὁ τοῦ βασκάνου δὲ καὶ τῷ κακολογεῖν 25 αἰὲ καὶ ψέγειν χαίροντος, ἃν ποτε προαχθεὶς ἐπαινέση τινὰ τῶν ἐνδόξων, καθάπτόμενος καὶ ἀντι-

F λέγων ὡς νόσημα τοῦτ' ἔχοντος, ἀνθρώπους ἐπαινεῖν

10 οὐκ ἀποκτενεῖ Sauppins

14 τὸν add. H

καὶ μηδενὸς ἀξίους. 'τίς γὰρ οὗτός ἐστιν ἢ τί
 λαμπρὸν εἶρηκεν ἢ πεποίηκε;' μάλιστα δὲ περὶ τοὺς
 ἔρωτας τοῖς κολακευομένοις ἐπιτίθενται καὶ προσ-
 εκκάνουσιν. ἀδελφοῖς μὲν γὰρ ὁρῶντες διαφερομέ-
 5 νους ἢ γυνέων ὑπερφρονοῦντας ἢ πρὸς γυναῖκας
 αὐτῶν ὑπεροπτικῶς ἔχοντας οὔτε νουθετοῦσιν οὔτ'
 ἐγκαλοῦσιν, ἀλλὰ καὶ προσεπιτείνουσι τὰς ὁργὰς.
 'οὐ γὰρ αἰσθάνη σαυτοῦ' καὶ 'σὺ τούτων αἷτιος,
 αἰεὶ θεραπευτικῶς προσφερόμενος καὶ ταπεινῶς.' ἂν
 10 δὲ πρὸς ἐταίραν ἢ μοιχεύτριαν ἐρωμένην κνησμός 61
 τις ἐξ ὁργῆς καὶ ζηλοτυπίας ἐγγένηται, πάρεστιν
 εὐθύς μετὰ παρρησίας λαμπρᾶς ἢ κολακεία, πῦρ ἐπὶ
 πῦρ εἰσφέρουσα καὶ δικαιολογουμένη καὶ κατηγο-
 ροῦσα τοῦ ἐρῶντος ὡς ἀνέραστα πολλὰ καὶ σκληρὰ
 15 καὶ νεμεσητὰ ποιοῦντος.

'ὦ δυσχάριστε, τῶν πυκνῶν φιλημάτων.'
 οὕτως Ἀντώνιον οἱ φίλοι τῆς Αἰγυπτίας ἐρῶντα
 καὶ καόμενον ἀνέπειθον ὥς ὑπ' ἐκείνης ἐρῶτο, καὶ
 λοιδοροῦντες ἐκάλουν ἀπαθῆ καὶ ὑπερήφανον. 'ἢ
 20 μὲν γὰρ γυνὴ καταλιποῦσα βασιλείαν τοσαύτην καὶ
 διατριβὰς εὐδαίμονας φθείρεται μετὰ σοῦ στρατενο- B
 μένη, σχῆμα παλλακίδος ἔχουσα.'

'σοὶ δέ τις ἐν στήθεσσι ἀκήλητος νόος ἐστί'
 καὶ περιορᾷς αὐτὴν ἀνιωμένην.' ὁ δ' ἡδέως ἐλεγχό-
 25 μενος ὡς ἀδικῶν καὶ τοῖς κατηγοροῦσι χαίρων ὡς
 οὐδὲ τοῖς ἐπαινοῦσιν ἐλάνθανε τῷ νουθετεῖν δο-
 κοῦντι προσδιαστρεφόμενος. ἔοικε γὰρ ἡ τοιαύτη
 παρρησία τοῖς τῶν ἀκολάστων δῆγμασι γυναικῶν,

ἐγείρουσα καὶ γαργαλίζουσα τῷ δοκοῦντι λυπεῖν τὸ
 ἡδόμενον. καὶ καθάπερ τὸν ἄκρατον ἄλλως βοη-
 θοῦντα πρὸς τὸ κώνειον ἂν ἐμμίσωσι προσεμβά-
 C λόντες αὐτῷ, κομιδῇ ποιοῦσι τὴν τοῦ φαρμάκου
 δύναμιν ἀβοήθητον, ὁξέως ἀναφερομένην ἐπὶ τὴν 5
 καρδίαν ὑπὸ θερμότητος, οὕτω τὴν παρρησίαν ἐπι-
 στάμενοι μέγα βοήθημα πρὸς τὴν κολακείαν οὔσαν
 οἱ πονηροὶ δι' αὐτῆς κολακεύουσι τῆς παρρησίας.
 ὁθεν οὐδ' ὁ Βίας ἀπεκρίνατο καλῶς τῷ πυθομένῳ
 τί τῶν ζώων χαλεπώτατόν ἐστιν, ἀποκρινάμενος ὅτι 10
 τῶν μὲν ἀγρίων ὁ τύραννος, τῶν δ' ἡμέρων ὁ κόλαξ.
 ἀληθέστερον γὰρ ἦν εἰπεῖν ὅτι τῶν κολάκων ἡμεροὶ
 μὲν εἰσιν οἱ περὶ τὸ βαλανεῖον καὶ περὶ τὴν τρά-
 D πεξαν, ὁ δ' εἰς τὰ δωμάτια καὶ τὴν γυναικωνῆτιν
 ἐκτείνων ὥσπερ πλεκτάνας τὸ πολύπραγμον καὶ διά- 15
 βολον καὶ κακότητες ἄγριος καὶ θηριώδης καὶ δυσ-
 μεταχείριστος.

20. Εἷς δέ τις ἔοικε τρόπος εἶναι φυλακῆς τὸ
 γιννώσκειν καὶ μνημονεύειν αἰεὶ ὅτι τῆς ψυχῆς τὸ
 μὲν ἀληθινὸν καὶ φιλόκαλον καὶ λογικὸν ἐχούσης, 20
 τὸ δ' ἄλογον καὶ φιλοψευδὲς καὶ παθητικόν, ὁ μὲν
 φίλος αἰεὶ τῷ κρείττονι πάρεστι σύμβουλος καὶ συν-
 ἡγορός, ὥσπερ ἰατρὸς τὸ ὑγιαῖνον αὐξων καὶ δια-
 φυλάττων, ὁ δὲ κόλαξ τῷ παθητικῷ καὶ ἀλόγῳ
 E παρακάθηται, καὶ τοῦτο κυῖα καὶ γαργαλίζει καὶ ἀνα- 25
 πείθει, καὶ ἀφίστησι τοῦ λογισμοῦ, μηχανώμενος αὐτῷ
 πονηράς τινας ἡδυπαθείας. ὥσπερ οὖν τῶν σιτίων
 ἔστιν ἂ μὴθ' αἷματι προσφύεται μῆτε πνεύματι, μῆδὲ

νεύροις τινὰ τόνον ἢ μυελοῖς προστίθῃσιν, ἀλλ'
 αἰδοῖα παρακινεῖ καὶ κοιλίαν ἐγείρει καὶ σάρκα ποιεῖ
 σαθρὰν καὶ ὑπουλον, οὕτως ὁ τοῦ κόλακος λόγος
 οὐδὲν τῷ φρονουῦντι καὶ λογιζομένῳ προστίθῃσιν,
 5 ἀλλ' ἡδονὴν τινα τιθασεύων ἔρωτος ἢ θυμὸν ἐντεί-
 νων ἀνόητον ἢ διερεθίζων φθόνον ἢ φρονήματος
 ὄγκον ἐμποιῶν ἐπαχθῇ καὶ κενὸν ἢ λύπη συνεπι-
 θρηνηῶν ἢ τὸ κακότητες καὶ ἀνελεύθερον καὶ ἔπιστον F
 αἰεὶ τισι διαβολαῖς καὶ προαισθήσεσι δοιμὸν καὶ
 10 ψοφοδεῆς ποιῶν καὶ ὑποπτον οὐ διαφεύξεται τοὺς
 προσέχοντας. αἰεὶ γὰρ ὑφορμεῖ τινι πάθει καὶ τοῦτο
 πιαίνει, καὶ πάρεστι βουβῶνος δίκην ἐκάστοτε τοῖς
 ὑπούλοις καὶ φλεγμαίνουσι τῆς ψυχῆς ἐπιγιγνόμενος.
 'ὀργίξῃ; κόλασον. ἐπιθυμεῖς; ὦνησαι. φοβῇ; φύγω-
 15 μεν. ὑπονοεῖς; πίστευσον.' ἂν δὲ περὶ ταῦτα δυσ-
 φώρατος ἢ τὰ πάθη, διὰ σφοδρότητα καὶ μέγεθος
 ἐκκρουομένου τοῦ λογισμοῦ, περὶ τὰ μικρὰ λαβὴν
 παρέξει μᾶλλον, ὅμοιος ὢν. καὶ γὰρ ἐν ὑποψίᾳ 62
 κραιπάλης τινὸς ἢ πλησμονῆς γενόμενον καὶ διστά-
 20 ζοντα περὶ λουτροῦ καὶ τροφῆς ὁ μὲν φίλος ἐφέξει,
 φυλάττεσθαι καὶ προσέχειν παραινῶν, ὁ δὲ κόλαξ
 εἰς τὸ βαλανεῖον ἔλκει, καὶ κελεύει νεαρόν τι παρα-
 τιθέναι καὶ μὴ κακοῦν ἀνατάσει τὸ σῶμα. καὶ πρὸς
 ὁδὸν ἢ πλοῦν ἢ τινα προᾶξιν ὁρῶν ἀπομαλακισόμε-
 25 νον οὐ φήσκει κατεπείγειν τὸν καιρὸν, ἀλλὰ ταῦτο
 ποιήσκειν ὑπερθεμένους ἢ πέμψαντας ἕτερον. ἂν
 δ' ὑπεσχημένος ἀργύριον οἰκείῳ τινὶ δανείσειν ἢ
 ἐπιδώσειν μεταμέλῃται μὲν αἰδῆται δέ, τῇ χείρῳ B

δοπῇ προστιθείς ἑαυτὸν ὁ κόλαξ ἐπέρρωσε τὴν εἰς τὸ βαλλάντιον γνώμην καὶ τὸ δυσωπούμενον ἐξέκοψεν, ὡς ἀναλίσκοντα πολλὰ καὶ πολλοῖς ἀρκεῖν ὀφείλοντα φείδεσθαι κελεύων. ὕθην εἰ μὴ λανθάνομεν ἑαυτοὺς ἐπιθυμοῦντες ἀναισχυντοῦντες ἀποδειλιῶν- 5
τες, ὁ κόλαξ ἡμᾶς οὐ λήσεται. ἔστι γὰρ συνηγορῶν ἀεὶ τούτοις τοῖς πάθεσι καὶ περὶ τὰς τούτων ἐκβάσεις παρρησιαζόμενος. ταῦτα μὲν οὖν ἱκανὰ περὶ τούτων.

21. Ἐπὶ δὲ τὰς χρείας καὶ τὰς ὑπουργίας ἴωμεν 10
ἤδη· καὶ γὰρ ἐν ταύταις πολλὴν ἀπεργάζεται σύγχυ-
C σιν καὶ ἀσάφειαν ὁ κόλαξ τῆς πρὸς τὸν φίλον δια-
φορᾶς, ἄοκνος δοκῶν εἶναι καὶ πρόθυμος ἐν πᾶσι
καὶ ἀπροφάσιστος. ὁ μὲν γὰρ τοῦ φίλου τρόπος
ὥσπερ ὁ τῆς ἀληθείας μῦθος ἀπλοῦς ἔστι κατ' Εὐ- 15
ριπίδην καὶ ἀφελῆς καὶ ἁπλαστος, ὁ δὲ τοῦ κόλα-
κος ὄντως

ῥυσῶν ἐν αὐτῷ φαρμάκων δεῖται σοφῶν
καὶ πολλῶν νῆ Δία καὶ περιττῶν. ὥσπερ οὖν ἐν
ταῖς ἀπαντήσεσιν ὁ μὲν φίλος ἔστιν ὅτε μῆτ' εἰπὼν 20
μῆτ' ἀκούσας μὴδὲν ἀλλὰ προσβλέψας καὶ μειδιᾶσας
τὸ εὐμενὲς καὶ τὸ οἰκεῖον ἐνδοθεν δοὺς ταῖς ὕψει
D καὶ δεξιόμενος παρηλθεν, ὁ δὲ κόλαξ τρέχει κατα-
διώκει δεξιοῦται πόρρωθεν, ἂν προσαγορευθῇ πρό-
τερον ὀφθαίς, ἀπολογεῖται μετὰ μαρτύρων καὶ ὄρκων 25
πολλάκις, οὕτως ἐν ταῖς πράξεσι πολλὰ παραλείπου-
σιν οἱ φίλοι τῶν μικρῶν, οὐκ ἐξακριβοῦντες οὐδὲ

8 ἐκβάσεις] ἐντάσεις W
24 ἂν] καὶ H

15 Εὐριπίδην] Phoen. 472

πολυπραγμονοῦντες οὐδέν, οὐδ' ἑαυτοὺς εἰς πᾶσαν
 ὑπουργίαν ἐμβάλλοντες. ἀλλ' ἑκαῖνος ἐνταῦθα συν-
 εχῆς καὶ ἐνδελεχῆς καὶ ἄτρυτος, οὐ διδούς ἑτέρῳ
 τόπον οὐδὲ χώραν διακονίας, ἀλλὰ βουλόμενος κε-
 5 λεύεσθαι, καὶ μὴ κελευσθῆναι, δακνόμενος, μάλλον
 δ' ὅλως ἐξαθνυμῶν καὶ ποτνιώμενος.

22. Ἔστι μὲν οὖν καὶ ταῦτα δηλώματα τοῖς
 νοῦν ἔχουσιν οὐκ ἀληθινῆς φιλίας οὐδὲ σώφρονος E
 ἀλλ' ἐταιρούσης καὶ περιπλεκομένης ἐτοιμότερον τῶν
 10 δεομένων. οὐ μὴν ἀλλὰ δεῖ πρῶτον ἐν ταῖς ἐπαγ-
 γελίαις σκοπεῖν τὴν διαφοράν. εὖ γὰρ εἴρηται καὶ
 τοῖς πρὸ ἡμῶν φίλου μὲν ἐκείνην εἶναι τὴν ἐπαγ-
 γελίαν

ἑὶ δύναιται τελέσαι γε καὶ εἰ τετελεσμένον ἐστί',
 15 κόλακος δὲ ταύτην
 ἑαυτὰ ὅ τι φρονέεις'.

καὶ γὰρ οἱ κωμικοὶ τοιοῦτους εἰσάγουσιν
 ἑμέ, Νικόμαχε, πρὸς τὸν στρατιώτην τάξατε,
 ἂν μὴ ποιήσω πέπον αὐ μαστιγῶν ὅλον,
 20 ἂν μὴ ποιήσω σπογγιᾶς μαλακώτερον
 τὸ πρόσωπον'.

ἔπειτα τῶν μὲν φίλων οὐδεὶς γίνεταί συνεργός, εἰ F
 μὴ γεγένηται σύμβουλος πρότερον, ἀλλ' ὅταν δοκι-
 μάσῃ καὶ συγκαταστήσῃ τὴν προᾶξιν εἰς τὸ πρέπον
 25 ἢ τὸ συμφέρον· ὁ δὲ κόλαξ, καὶ ἀποδῶ τις αὐτῷ
 τὸ συνδοκιμάσαι καὶ συναποφῆνασθαι περὶ τοῦ

9 τῶν δεομένων] τοῦ δέοντος Meziriacus 14 Homer.
 Ξ 196. Σ 427. ε 90 16 id. Ξ 195. Σ 426. ε 89 18
 Meinek. IV p. 669 19 μαστιγῶν] μαστίγον μ' Madvigius
 23 γεγένηται Pflugkius: γένηται vel γίνεταί

πράγματος, οὐ μόνον ὑπείκειν καὶ χαρίζεσθαι βου-
λόμενος, ἀλλὰ καὶ δεδιὼς ὑποψίαν ὀκνοῦντος πα-
ρέχειν καὶ φεύγοντος τὸ ἔργον, ἐνδίδωσι καὶ συν-
εξορμᾷ τὴν ἐπιθυμίαν. οὐδεὶς γὰρ ἐστὶ ῥαδίως
πλούσιος οὐδὲ βασιλεὺς οἷος εἶπεῦν

63 ἔμοι γὰρ εἴη πτωχός, εἰ δὲ βούλεται,
πτωχοῦ κακίων, ὅστις ὦν εὖνους ἐμοί
φόβον παρελθὼν τὰπὸ καρδίας ἐρεῖ,
ἀλλ' ὥσπερ οἱ τραγῳδοὶ χοροῦ δέονται φίλων συν-
αδόντων ἢ θεάτρον συνεπικροτοῦντος. ὅθεν ἡ μὲν 10
τραγικὴ Μερόπη παραινεῖ

ἴφίλους δὲ τοὺς μὲν μὴ χαλῶντας ἐν λόγοις
κέκτησο, τοὺς δὲ πρὸς χάριν σὺν ἡδονῇ
τῇ σῇ πονηροὺς κληῖθρον εἰργέτω στέγης',
B οἱ δὲ τοῦναντίον δρῶσι, τοὺς μὲν μὴ χαλῶντας ἐν 15
λόγοις ἀλλ' ἀντιβαίνοντας ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος
ἀφοσιοῦνται, τοὺς δὲ πρὸς χάριν πονηροὺς καὶ ἀνε-
λευθέρους καὶ γόητας οὐ μόνον κληῖθρων καὶ στέγης
ἐντὸς ἀλλὰ καὶ παθῶν καὶ πραγμάτων ἀπορροήτων
λαμβάνουσιν. ὦν δὲ μὲν ἀπλούστερος οὐκ οἶται 20
δεῖν οὐδ' ἀξιοῖ σύμβουλος εἶναι πραγμάτων τηλι-
κούτων ἀλλ' ὑπουργὸς καὶ διάκονος, ὁ δὲ πανουρ-
γότερος ἔσται μὲν ἐν τῷ συνδιαπορεῖν καὶ τὰς ὁφρὺς
συνάγειν καὶ συνδιανεύειν τῷ προσώπῳ, λέγει δ'
οὐδέν· ἂν δ' ἐκείνος εἴπῃ τὸ φαινόμενον, ὥ Ἡρά- 25
κλεις, ἔφθης με' φησὶ 'μικρὸν εἰπών, ἐγὼ γὰρ αὐτὸ
τοῦτο λέγειν ἔμελλον'. ὥς γὰρ οἱ μαθηματικοὶ τὰς

ἐπιφανείας καὶ τὰς γραμμὰς λέγουσι μήτε κάμπτε- C
σθαι μήτε διατείνεσθαι μήτε κινεῖσθαι καθ' ἑαυτάς,
νοητὰς καὶ ἄσωμάτους οὕσας, συγκάμπτεσθαι δὲ καὶ
συνδιατείνεσθαι καὶ συμμεθίστασθαι τοῖς σώμασιν
5 ὧν πέρατά εἰσιν, οὕτω τὸν κόλακα φωράσεις ἀεὶ
συνεπιφάσκοντα καὶ συναποφαινόμενον καὶ συνηδό-
μενον νῆ Δία καὶ συνοργιζόμενον, ὥστε παντελῶς
ἐν γε τούτοις εὐφώρατον εἶναι τὴν διαφοράν. ἔτι
δὲ μᾶλλον ἐν τῷ τρόπῳ τῆς ὑπουργίας. ἡ μὲν
10 γὰρ παρὰ τοῦ φίλου χάρις ὥσπερ ζῶον ἐν βάθει
τὰς κυριωτάτας ἔχει δυνάμεις, ἐπιδεικτικὸν δὲ καὶ D
πανηγυρικὸν οὐδὲν ἔπεστιν ἀλλὰ πολλάκις, ὥσπερ
ἱατρὸς λαθὼν ἐθεράπευσε, καὶ φίλος ὠφέλησεν ἐν-
τυχὼν ἢ διαλυσάμενος, ἀγνοοῦντος ἐπιμεληθεῖς.
15 τοιοῦτος Ἀρκεσίλαος περὶ τε τᾶλλα καὶ νοσοῦντος
'Απελλοῦ τοῦ Χίου τὴν πενίαν καταμαθὼν ἐπανῆλ-
θεν αὐθις ἔχων εἴκοσι δραχμάς, καὶ καθίσας πλη-
σίον 'ἐνταῦθα μὲν' εἶπεν 'οὐδὲν ἢ τὰ 'Εμπεδο-
κλέους στοιχεῖα ταυτί
20 'πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γαῖα καὶ αἰθέρος ἥπιον ὕψος'.
ἀλλ' οὐδὲ κατάκεισαι σὺ δεξιῶς', ἅμα δὲ διακινῶν
τὸ προσκεφάλαιον αὐτοῦ, λαθὼν ὑπέβαλε τὸ κερ-
μάτιον. ὥς οὖν ἡ διακονοῦσα πρεσβῦτις εὗρε καὶ E
θαυμάσασα τῷ Ἀπελλῇ προσήγγειλε, γελάσας ἐκεῖνος
25 'Ἀρκεσιλάου' εἶπε 'τοῦτο τὸ κλέμμα'. καὶ μὴν
ἐοικότα γε τέκνα φύεται γονεῦσιν ἐν φιλοσοφίᾳ.
Λακύνδης γοῦν ὁ Ἀρκεσιλάου γνώριμος ἀπ' εἰσαγ-
γελίας φεύγουσι δίκην Κηφισοκράτει μετὰ τῶν ἄλ-

λων φίλων παρειστήκει. τοῦ δὲ κατηγοροῦ τὸν
 δακτύλιον αἰτήσαντος, ὁ μὲν ἡσυχῇ παρακαθῆκεν,
 αἰσθόμενος δ' ὁ Λακύνδης ἐπέβη τῷ ποδὶ καὶ ἐπέ-
 κρουσεν· ἦν γὰρ ὁ ἔλεγχος ἐν ἐκείνῳ. μετὰ δὲ τὴν
 ἀπόφασιν τοῦ Κηφισοκράτους δεξιουμένου τοὺς δικα- 5
 F στὰς εἰς τις ὥς ἔοικεν ἑωρακὼς τὸ γενόμενον ἐκέ-
 λευσε Λακύνδῃ χάριν ἔχειν καὶ τὸ πρᾶγμα διηγῆ-
 σατο, τοῦ Λακύνδου πρὸς μηδένα φράσαντος. οὕτως
 οἶμαι καὶ τοὺς θεοὺς εὐεργετῆν τὰ πολλὰ λανθάν-
 οντας, αὐτῷ τῷ χαρίζεσθαι καὶ εὖ ποιεῖν φύσιν 10
 ἔχοντας ἤδεσθαι. τὸ δὲ τοῦ κόλακος ἔργον οὐδὲν
 ἔχει δίκαιον οὐδ' ἀληθινὸν οὐδ' ἀπλοῦν οὐδ' ἑλευ-
 θέριον, ἀλλ' ἰδρωτὰ καὶ κραυγὴν καὶ διαδρομὴν καὶ
 σύντασιν προσώπου ποιοῦσαν ἔμφασιν καὶ δόκησιν
 64 ἐπιπόνου χρείας καὶ κατεσπευσμένης, ὥσπερ ζωγράφ- 15
 ημα περίεργον ἀναιδέσι φαρμάκοις καὶ κεκλασμέναις
 στολίσι καὶ ῥυτίσι καὶ γωνίαις ἐναργείας φαντασίαν
 ἐπαγόμενον. ἔστι δὲ καὶ διηγούμενος ἐπαχθῆς ὥς
 ἐπραξε πλάνας τινὰς ἐπ' αὐτῷ καὶ φροντίδας, εἴτ'
 ἀπεχθείας πρὸς ἑτέρους εἶτα πράγματα μυρία καὶ 20
 μεγάλα πάθη διεξιὼν, ὥστ' εἰπεῖν οὐκ ἄξια ταῦτ'
 ἐκείνων· πᾶσα μὲν γὰρ ὀνειδιζομένη χάρις ἐπαχθῆς
 καὶ ἄχαρις καὶ οὐκ ἀνεκτὴ, ταῖς δὲ τῶν κολάκων
 οὐχ ὕστερον ἀλλὰ πραττομέναις ἔνεστιν εὐθύς τὸ
 B ἐπονείδιστον καὶ δυσωποῦν. ὁ δὲ φίλος, ὃν εἰπεῖν 25
 δεῆσῃ τὸ πρᾶγμα, μετρίως ἀπήγγειλε, περὶ αὐτοῦ
 δ' εἶπεν οὐδέν. ἥ δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι Σμυρ-
 ναίοις δεομένοις σῖτον πέμψαντες, ὥς ἐθαύμαζον

ἐκεῖνοι τὴν χάριν, 'οὐδέν' ἔφασσαν 'μέγα· μίαν γὰρ ἡμέραν ψηφισάμενοι τὸ ἄριστον ἀφελεῖν ἑαυτῶν καὶ τῶν ὑποξυγίων ταῦτ' ἡθροίσαμεν'. οὐ γὰρ μόνον ἔλευθέριος ἡ τοιαύτη χάρις, ἀλλὰ καὶ τοῖς λαμβάνουσιν ἡδίων, ὅτι τοὺς ὠφελοῦντας οὐ μεγάλα βλάπτεσθαι νομίζουσιν.

23. Οὐ τοίνυν μάλιστα τῷ περὶ τὰς ὑπουργίας ἐπαχθεῖ τοῦ κόλακος οὐδὲ τῇ περὶ τὰς ἐπαγγελίας εὐχερείᾳ γνοίῃ τις ἂν τὴν φύσιν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐν C
10 τῷ καλῷ τῆς χρείας ἢ αἰσχροῦ καὶ διαφέρουσι πρὸς ἡδονὴν ἢ ὠφέλειαν. ὁ μὲν γὰρ φίλος οὐχ, ὥσπερ ἀπεφαίνεται Γοργίας, αὐτῷ μὲν ἀξιῶσει τὰ δίκαια τὸν φίλον ὑπουργεῖν, ἐκείνῳ δ' αὐτὸς ὑπηρετήσῃ πολλὰ καὶ τῶν μὴ δικαίων·

15 'συσσωφρονεῖν γάρ, οὐχὶ συννοσεῖν ἔφρ.' μᾶλλον οὖν κἀκεῖνον ἀποτρέψει τῶν μὴ προσηκόντων· ἂν δὲ μὴ πείθῃ, καλὸν τὸ Φωκίωνος πρὸς Ἀντίπατρον 'οὐ δύνασθαί μοι καὶ φίλῳ χρῆσθαι καὶ κόλακι', τουτέστι καὶ φίλῳ καὶ μὴ φίλῳ. συνεργεῖν
20 γὰρ δεῖ τῷ φίλῳ μὴ συμπανουργεῖν, καὶ συμβουλεύειν μὴ συνεπιβουλεύειν, καὶ συμμαρτυρεῖν μὴ συνεξαπατᾶν, καὶ συνατυχεῖν νῆ Δία μὴ συναδικεῖν. οὐδὲ γὰρ τὸ συνειδέναι τοῖς φίλοις τὰ αἰσχροῦ, D
πόθεν γε δὴ τὸ συμπράττειν καὶ συνασχημονεῖν
25 αἰρετόν ἐστιν; ὥσπερ οὖν Λακεδαιμόνιοι μάχη κρατηθέντες ὑπ' Ἀντιπάτρου καὶ ποιούμενοι διαλύσεις ἡξίουں ὅ τι βούλεται ξημιῶδες, αἰσχρὸν δὲ μηδὲν ἐπιτάττειν αὐτοῖς, οὕτως ὁ φίλος, ἔν τις ἢ δαπάνην

ἢ κίνδυνον ἢ πόνον ἔχουσα χρεῖα καταλαμβάνη, πρῶτος ἀξιῶν καλεῖσθαι καὶ μετέχειν ἀπροφασίστως καὶ προθύμως, ὅπου δὲ πρόσσεστιν αἰσχύνη, μόνον ἔαν καὶ φεῖδεσθαι παραιτούμενος. ἀλλ' ἢ γε κολα-
 κεία τοῦναντίον ἐν μὲν ταῖς ἐπιπόνοις καὶ κινδυνώ- 5
 E δεσιν ὑπουργίαις ἀπαγορεύει, κἂν διαπειρώμενος κρούσης, σαθρὸν ἔκ τινος προφάσεως ὑπηχεῖ καὶ ἀγεννές· ἐν δὲ ταῖς αἰσχυραῖς καὶ ταπειναῖς καὶ ἀδό-
 ξοις διακονίαις ἀπόχρησαι πάτησον, οὐδὲν ἡγεῖται δεινὸν οὐδ' ὑβριστικόν. ὁρᾷς τὸν πίθηκον; οὐ 10
 δύναται τὴν οἰκίαν φυλάττειν ὥς ὁ κύων, οὐδὲ βασιτάζειν ὥς ὁ ἵππος, οὐδ' ἀροῦν τὴν γῆν ὥς οἱ βόες· ὕβριν οὖν φέρει καὶ βωμολοχίαν καὶ παιδιᾶς ἀνέχεται, γέλωτος ὄργανον ἐμπαρέχων ἑαυτόν. οὕτω δὴ καὶ ὁ κόλαξ οὐ συνειπεῖν οὐ συνεισενεγκεῖν οὐ 15
 συναγωνίσασθαι δυνάμενος, πόνον τε καὶ σπουδῆς ἀπάσης ἀπολείπόμενος, ἐν ταῖς ὑπὸ μάλῃς πράξεσιν
 F ἀπροφασιστός ἐστι, καὶ πιστὸς ἔρωτος ὑπηρέτης καὶ περὶ λύσιν πόρου ἀκριβὴς καὶ πότου δαπάνης ἐκ-
 καθῆραι λογισμὸν οὐκ ἀμελής, οὐδὲ ῥάθυμος ἐν 20
 δείνων παρασκευαῖς, θεραπευτικὸς δὲ παλλακίδων, πρὸς δὲ κηδεστὰς ἀποθρασύνεσθαι κελευσθεὶς καὶ συνεκβαλεῖν γαμετὴν ἄτεγκτος καὶ ἀδυσώπητος. ὥστε
 65 μὴδὲ ταύτῃ δυσφώρατον εἶναι τὸν ἄνδρα· προστα-
 τόμενος γὰρ ὅ τι βούλει τῶν ἀδόξων καὶ μὴ καλῶν 25
 ἔτοιμος ἀφειδεῖν ἑαυτοῦ, τῷ προστάττοντι χαρι-
 ζόμενος.

24. Οὐχ ἥκιστα δ' ἂν τις αὐτὸν ἐν τῇ πρὸς τοὺς ἄλλους φίλους διαθέσει καταμάθοι πολὺ τοῦ

φίλου διαφέροντα. τῷ μὲν γὰρ ἡδιστόν ἐστι μετὰ πολλῶν φιλεῖν καὶ φιλεῖσθαι, καὶ τοῦτο πράττων ἀεὶ διατελεῖ περὶ τὸν φίλον ὅπως πολύφίλος καὶ πολυτίμητος ἔσται· κοινὰ γὰρ τὰ φίλων ἡγούμενος
 5 οὐδὲν οὕτως οἴεται δεῖν κοινὸν ὥς τοὺς φίλους ὑπάρχειν· ὁ δὲ ψευδῆς καὶ νόθος καὶ ὑπόχαλκος B ὢν, ἅτε δὴ μάλιστα γιγνώσκων ἑαυτὸν ἀδικοῦντα τὴν φιλίαν ὥσπερ νόμισμα παρὰσημον ὑπ' αὐτοῦ γενομένην, ἔστι μὲν καὶ φύσει φθονερός, ἀλλὰ τῷ
 10 φθόνῳ χρῆται πρὸς τοὺς ὁμοίους, διαμιλλώμενος ὑπερβαλέσθαι βωμολογία καὶ σπερμολογία, τὸν δὲ κρείττονα τρέμει καὶ δέδοικεν, οὐ μὰ Δία 'παρὰ Ἀύδιον ἄρμα πεξὸς οἰχνεύων', ἀλλὰ 'παρὰ χρυσὸν ἐφθόν', ὡς φησι Σιμωνίδης, 'ἀκήρατον οὐδὲ μόλυ-
 15 βδον ἔχων'. ὅταν οὖν ἐλαφρὸς ὢν καὶ ἐπίτηκτος καὶ ἀπατηλὸς ἐγγύθεν ἀντεξετάζεται πρὸς ἀληθινὴν καὶ ἐμβριθεῖ φιλίαν καὶ σφυρήλατον, οὐκ ἀναφέρων C ἀλλ' ἐξελεγχόμενος ταῦτ' οὖν ποιεῖ τῷ ζωγραφῆσαντι τοὺς ἀλεκτρούνας ἀθλίως. ἐκεῖνός τε γὰρ ἐκέλευε
 20 τὸν παῖδα τοὺς ἀληθινοὺς ἀλεκτρούνας ἀποσοβεῖν ἀπωτάτω τοῦ πίνακος, οὗτός τε τοὺς ἀληθινοὺς ἀποσοβεῖ φίλους καὶ οὐκ ἐᾷ πλησιάζειν· ἂν δὲ μὴ δύνῃται, φανερώς μὲν ὑποσαίνει καὶ περιέπει καὶ τέθηπεν ὡς ἀμείνονας, λάθρᾳ δ' ὑφίησί τινας καὶ
 25 ὑποσπείρει διαβολάς. κρυφίου δὲ λόγου κνήσαντος ἕλκος, κἂν μὴ παντελῶς εὐθὺς ἐργάσεται, τὸ τοῦ Μηδίου φυλάττει μεμνημένος. ἦν δ' ὁ Μηδίος τοῦ

12 Bergk. 1 p. 450 13 οἰχνέων id. 14 Σιμωνίδης] id. 3 p. 417 ἐφθόν — ἔχων] ἀκήρατον ἐφθόν Οὐλομό-
 λυβδος ἑών id. 15 ἐπίτηκτος Iacobsius: ἐπίτηκτος

περὶ τὸν Ἀλέξανδρον χοροῦ τῶν κολάκων οἷον ἔξαρχος καὶ σοφιστῆς κορυφαῖος ἐπὶ τοὺς ἀρίστους συν-
 D τεταγμένος. ἐκέλευεν οὖν θαρροῦντας ἅπτεσθαι καὶ
 δάκνειν ταῖς διαβολαῖς, διδάσκων ὅτι, κἂν θερα-
 πεύσῃ τὸ ἔλκος ὁ δεδηγμένος, ἢ οὐλὴ μενεῖ τῆς 5
 διαβολῆς. ταύταις μέντοι ταῖς οὐλαῖς, μᾶλλον δὲ
 γαγγράναις καὶ καρκινώμασι διαβρωθεῖς Ἀλέξαν-
 δρος ἀπώλεσε καὶ Καλλισθένη καὶ Παρμενίωνα καὶ
 Φιλώταν· Ἄγνωσι δὲ καὶ Βαγώαις καὶ Ἀγησίαις
 καὶ Δημητρίοις ἀφειδῶς ἐνέδωκεν ἑαυτὸν ὑποσκελί- 10
 ζεσθαι, προσκυνούμενον καὶ καταστολιζόμενον καὶ
 ἀναπλαττόμενον ὑπ' αὐτῶν ὥσπερ ἄγαλμα βαρβα-
 E ρικόν. οὕτω μεγάλην ἔχει τὸ πρὸς χάριν δύναμιν,
 καὶ μεγίστην ὥς ἔοικεν ἐν τοῖς μεγίστοις εἶναι
 δοκοῦσι· τὸ γὰρ οἶεσθαι τὰ κάλλιστα μετὰ τοῦ βού- 15
 λεσθαι πίστιν ἔμα τῷ κόλακι καὶ θάρσος δίδωσι.
 τῶν μὲν γὰρ τόπων τὰ ὑψηλὰ δυσπρόσοδα καὶ
 δυσέφικτα γίγνεται τοῖς ἐπιβουλεύουσι, τὸ δ' ἐν
 ψυχῇ νοῦν οὐκ ἐχούσῃ δι' εὐτυχίαν ἢ δι' εὐφροσύνην
 ὕψος καὶ φρόνημα τοῖς μικροῖς καὶ ταπεινοῖς μά- 20
 λιστα βάσιμόν ἐστιν.

25. Ὅθεν ἀρχόμενοι τε τοῦ λόγου παρεκελευσά-
 μεθα καὶ νῦν παρακελεύομεθα τὸ φίλαντον ἐκ-
 F κόπτειν ἑαυτῶν καὶ τὴν οἴησιν· αὕτη γὰρ ἡμᾶς
 προκολακεύουσα μαλακωτέρους ποιεῖ τοῖς θυραίοις 25
 κόλαξιν, ὥς ἐτοίμους ὄντας. ἂν δὲ πειθόμενοι τῷ
 θεῷ καὶ τὸ 'γνώθι σαυτὸν' ὥς ἐκάστῳ τοῦ παντὸς
 ἕξιόν ἐστι μαθόντες ἅμα καὶ φύσιν καὶ τροφήν καὶ

9 Ἀγησίαις] Ἀγισι W 19 ἢ δι' εὐφροσύνην] del. W

- παίδευσιν ἑαυτῶν ἀναθεωρῶμεν ἐλλείμματα μυρία τοῦ καλοῦ καὶ πολὺν τὸ φανύσας καὶ εἰκῇ συμμειγμένον ἔχουσιν ἐν πράξεσιν ἐν λόγοις ἐν πάθει-
 σιν, οὐ πάνυ ῥαδίως ἐμπεριπατεῖν τοῖς κόλαξιν
 5 ἑαυτοὺς παρῆξιμεν. Ἀλέξανδρος μὲν γὰρ ἀπιστεῖν ἔφη τοῖς θιδὸν αὐτὸν ἀναγορεύουσιν ἐν τῷ καθεύδειν μάλιστα καὶ ἀφροδισιάζειν, ὥς ἀγεννέστερος περὶ ταῦτα καὶ παθητικώτερος αὐτοῦ γιγνόμενος· ἡμεῖς δὲ πολλὰ πολλαχοῦ τῶν ἰδίων αἰσχρὰ καὶ 66
 10 λυπηρὰ καὶ ἀτελῆ καὶ ἡμαρτημένα καθορῶντες ἀεὶ φωράσομεν ἑαυτοὺς οὐκ ἐπαινοῦντος φίλου καὶ κατευλογοῦντος δεομένους, ἀλλ' ἐλέγχοντος καὶ παρρησιαζομένου καὶ ψέγοντος ἡμᾶς νῆ Δία κακῶς πράττοντας. ὀλίγοι μὲν γὰρ ἐκ πολλῶν εἰσιν οἱ
 15 παρρησιάζεσθαι μᾶλλον ἢ χαρίζεσθαι τοῖς φίλοις τολμῶντες· ἐν δὲ τοῖς ὀλίγοις αὖθις οὐ ῥαδίως ἂν εὖροις ἐπισταμένους τοῦτο ποιεῖν, ἀλλ' οἰομένους, ἂν λοιδορῶσι καὶ ψέγωσι, παρρησίᾳ χρῆσθαι. καί-
 τοι καθάπερ ἄλλω τινὶ φαρμάκῳ, καὶ τῷ παρρη- B
 20 σιάζεσθαι μὴ τυχόντι καιροῦ τὸ λυπεῖν ἀχρήστως καὶ ταράττειν περίεστι καὶ ποιεῖν τρόπον τινὰ μετ' ἀλγηδόνος ὃ ποιεῖ μεθ' ἡδονῆς τὸ κολακεύειν. βλάπτονται γὰρ οὐκ ἐπαινούμενοι μόνον ἀκαίρως ἀλλὰ καὶ ψεγόμενοι· καὶ τοῦτο μάλιστα τοῖς κόλαξιν
 25 εὐλήπτους καὶ πλαγίους παραδίδωσιν, ἀπὸ τῶν σφόδρα προσάντων καὶ ἀντιτύπων ὥσπερ ἐπὶ τὰ κοῖλα καὶ μαλακὰ δίκην ὕδατος ἀπολισθάνοντας. διὸ δεῖ τὴν παρρησίαν ἥθει κεκρᾶσθαι καὶ λόγον ἔχειν ἀφαιροῦντα τὸ ἄγαν καὶ τὸ ἄκρατον αὐτῆς ὥσπερ

φωτός, ἵνα μὴ ταραττόμενοι μηδ' ἄλγοῦντες ὑπὸ
 τῶν ἅπαντα μεμφομένων καὶ πᾶσιν ἐγκαλούντων
 καταφεύγωσιν εἰς τὴν τοῦ κόλακος σκιάν, καὶ πρὸς
 C τὸ μὴ λυποῦν ἀποστρέφονται. πᾶσαν μὲν γάρ, ὥ
 Φιλόπαππε, κακίαν φευκτέον ἐστὶ δι' ἀρετῆς, οὐχὶ 5
 διὰ τῆς ἐναντίας κακίας, ὥσπερ ἔνιοι δοκοῦσιν
 αἰσχυνηλίαν μὲν ἀναισχυντία φεύγειν ἀγροικίαν δὲ
 βωμολοχίᾳ, δειλίᾳ δὲ καὶ μαλακίᾳ ἀπωτάτω τίθε-
 σθαι τὸν τρόπον ἃν ἔγγιστα φαίνονται λαμυρίας
 καὶ θρασύτητος. ἔνιοι δὲ καὶ δεισιδαιμονίας ἀθε- 10
 ότητα καὶ πανουργίαν ἀβελτερίας ἀπολόγημα ποι-
 D οῦνται, καθάπερ ξύλον τὸ ἥθος ἐκ καμπῆς εἰς
 τοῦναντίον ἀπειρία τοῦ κατορθοῦν διαστρέφοντες.
 αἰσχίστη δὲ κολακείας ἄρνησις ἀνωφελῶς λυπηρὸν
 εἶναι, καὶ κομιδῇ τινος ἀμούσου καὶ ἀτέχνου πρὸς 15
 εὖνοιαν ὀμιλίας ἀηδία καὶ χαλεπότητι φεύγειν τὸ
 ἀγεννὲς ἐν φιλίᾳ καὶ ταπεινόν, ὥσπερ ἀπελεύθερον
 ἐν κωμῳδίᾳ τὴν κατηγορίαν ἰσηγορίας ἀπόλαυσιν
 ἡγούμενον. ἐπεὶ τοίνυν αἰσχυρὸν μὲν ἐστὶ κολακεία
 περιπεσεῖν διώκοντα τὸ πρὸς χάριν, αἰσχυρὸν δὲ φεύ- 20
 γοντα κολακείαν παρρησίας ἀμετρίᾳ διαφθεῖραι τὸ
 φιλικὸν καὶ κηδεμονικόν, δεῖ δὲ μηδέτερον παθεῖν
 ἀλλ' ὥσπερ ἄλλῳ τινὶ καὶ τῇ παρρησίᾳ τὸ καλὸν
 E ἐκ τοῦ μετροῦ λαβεῖν, αὐτὸς ἔοικεν ὁ λόγος ὁ τὸ
 ἐφεξῆς ἀπαιτῶν ἐπιτιθεῖναι τὴν κορωνίδα τῷ συγ- 25
 γράμματι.

26. Ὡσπερ οὖν κῆρας τινὰς ἐπούσας τῇ παρρη-
 σίᾳ πλείονας ὀρῶντες πρῶτον ἀφαιρῶμεν αὐτῆς τὴν
 φιλαυτίαν, εὖ μάλα φυλαττόμενοι μὴ διὰ τι τῶν

ιδίων οἷον ἀδικούμενοι καὶ ἀλγοῦντες ἐξονειδίζειν
δοκῶμεν. οὔτε γὰρ ὑπ' εὐνοίας ἀλλ' ὑπ' ὀργῆς
οἴονται γίνεσθαι τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ λέγοντος
γιννόμενον λόγον, οὔτε νουθεσίαν ἀλλὰ μέμψιν
5 εἶναι. φιλικὸν γὰρ ἡ παρρησία καὶ σεμνόν, ἡ δὲ
μέμψις καὶ φίλαντον καὶ μικρολόγον. ὅθεν αἰδοῦν-
ται τοὺς παρρησιαζομένους καὶ θαυμάζουσιν, τοῖς δὲ
μεμφομένοις ἀντεγκαλοῦσιν καὶ καταφρονοῦσιν. ὥσπερ
ὁ Ἀγαμέμνων τὸν Ἀχιλλέα παρρησιάζεσθαι δοκοῦντα F
10 μετρίως οὐχ ὑπέμεινε, τοῦ δ' Ὀδυσσέως καθάπτο-
μένου πικρῶς καὶ λέγοντος

‘οὐλόμεν’, αἰθ’ ὥφελλες ἀεικελίου στρατοῦ ἄλλου
σημαίνειν’

εἰκει καὶ καρτερεῖ, τῷ κηδεμονικῷ τοῦ λόγου καὶ
15 νοῦν ἔχοντι συστελλόμενος. οὗτος μὲν γὰρ οὐκ
ἔχων ἰδίας πρόφασιν ὀργῆς ἐπαρρησιάζετο πρὸς αὐ- 67
τὸν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, ἐκεῖνος δὲ δι’ αὐτὸν ἐδόκει
μάλιστα χαλεπαίνειν. αὐτός γε μὴν ὁ Ἀχιλλεύς,
καίπερ οὐ γλυκύθυμος ὢν οὐδ’ ἀγανόφρων ἀλλὰ
20 ‘δεινὸς ἀνὴρ, οἷος καὶ ἀναίτιον αἰτιάσθαι’,
παρεῖχε τῷ Πατρόκλῳ σιωπῇ καταφέρειν αὐτοῦ
πολλὰ τοιαῦτα

‘νηλεές, οὐκ ἄρα σοί γε πατήρ ἦν ἱππότης Πηλεὺς
οὐδὲ Θέτις μήτηρ· γλαυκὴ δέ σε τίκτε θάλασσα
25 πέτραι τ’ ἡλίβατοι, ὅτι τοι νόος ἐστὶν ἀπηνής’.
ὥσπερ γὰρ Ὑπερείδης ὁ ρήτωρ ἡξίου σκοπεῖν Ἀθη- B
ναίους μὴ μόνον εἰ πικρός ἐστίν, ἀλλ’ εἰ προῖκα
πικρός, οὕτως ἡ τοῦ φίλου νουθεσία καθαρύνουσα

παντὸς ἰδίου πάθους αἰδεστόν ἐστι καὶ σεμνὸν καὶ ἀναντιβλεπτον. εἰν δὲ δὴ καὶ φανερός ἢ τις ἐν τῷ παρορησιάζεσθαι τὰ μὲν εἰς αὐτὸν ἁμαρτήματα τοῦ φίλου κομιδῇ προέμενος καὶ ἀπολείπων, ἄλλας δὲ τινὰς αὐτοῦ πλημμελείας ἐλέγχων καὶ δάκνων ⁵ ἐφ' ἑτέροις καὶ μὴ φειδόμενος, ἅμαχος ὁ τόνος τῆς παρορησίας οὗτός ἐστι καὶ τῇ γλυκύτητι τοῦ νουθετοῦντος ἐπιτείνων τὸ πικρὸν καὶ αὐστηρὸν τῆς νουθεσίας. ὅθεν εὖ μὲν εἰρηται τὸ δεῖν ἐν ταῖς ὁργαῖς
C καὶ ταῖς διαφοραῖς ταῖς πρὸς τοὺς φίλους μάλιστα ¹⁰ πράττειν τι καὶ σκοπεῖν τῶν ἐκείνοις συμφερόντων ἢ προεπόντων, οὐχ ἥττον δὲ τούτου φιλικόν ἐστι τὸ παρορησθαι καὶ ἀμελεῖσθαι δοκοῦντας αὐτοὺς ὑπὲρ ἄλλων ἀμελουμένων παρορησιάζεσθαι καὶ ὑπομιμνήσκειν. ὥς Πλάτων ἐν ταῖς πρὸς Διονύσιον ὑποψίαις ¹⁵ καὶ διαφοραῖς ἠτήσατο καιρὸν ἐντυχίας· εἰθ' ὁ μὲν ἔδωκεν, οἶόμενος ὑπὲρ αὐτοῦ τι ἔχειν μέμψασθαι τὸν Πλάτωνα καὶ διελθεῖν, ὁ δὲ Πλάτων οὕτω πως διελέχθη πρὸς αὐτόν. 'εἰ τινα αἰσθητοῖο, Διονύσιε,
D δυσμενῇ πεπλευκότα εἰς Σικελίαν, κακὸν τί σε ²⁰ ποιῆσαι βουλόμενον οὐκ ἔχοντα δὲ καιρὸν, ἄρ' ἂν ἐάσειας αὐτὸν ἐκπλεῦσαι καὶ περιούδοις ἀθῶον ἀπαλλαγέντα;' 'πολλοῦ δέω' εἶπεν ὁ Διονύσιος 'ὦ Πλάτων· δεῖ γὰρ οὐ τὰ ἔργα τῶν ἐχθρῶν μόνον ἀλλὰ καὶ τὴν προαίρεσιν μισεῖν καὶ κολάζειν.' 'εἰ τοί- ²⁵ νυν' εἶπεν ὁ Πλάτων 'ἐπ' εὐνοίᾳ τις ἀφριγμένος τῇ σῇ δεῦρο βούλεται μὲν ἀγαθοῦ τινος αἰτιός σοι γε-

νέσθαι, σὺ δὲ καιρὸν οὐ παρέχεις, ἄξιόν ἐστι τοῦ-
 τον ἀχαρίστως προέσθαι καὶ ὀλιγώρως;’ ἐρωτήσαν-
 τος δὲ τοῦ Διονυσίου τίς ἐστὶν οὗτος, ‘Αἰσχίνης’
 εἶπεν ‘ἀνὴρ τῷ τε ἦθι παρ’ ὄντινόν τῶν Σωκρά-
 5 τούς ἐταίρων ἐπικεικῆς καὶ τῷ λόγῳ δυνατὸς ἐπανορ-
 θοῦν οἷς συνείη· πλεῖσας δὲ δεῦρο πολλὴν θάλατ- E
 ταν, ὥς συγγένοιτό σοι διὰ φιλοσοφίας, ἡμέληται’.
 ταῦθ’ οὕτως ἐκίνησε τὸν Διονύσιον, ὥστε τὰς μὲν
 χεῖρας τῷ Πλάτῳ ἐνθὺς περιβαλεῖν καὶ κατασπάζε-
 10 σθαι, τὴν εὐμένειαν καὶ τὴν μεγαλοφροσύνην ἀγά-
 μενον, τοῦ δ’ Αἰσχίνου καλῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς
 ἐπιμεληθῆναι.

27. Δεύτερον τοίνυν ὥσπερ ἐκκαθαίροντες ὕβριν
 ἄπασαν καὶ γέλῳτα καὶ σκῶμμα καὶ βωμολοχίαν
 15 ἡδύσματα πονηρὰ τῆς παρρησίας ἀφαιρῶμεν. ὥσπερ
 γὰρ λατροῦ σάρκα τέμνοντος εὐρυθυμίαν τινὰ δεῖ F
 καὶ καθαριότητα τοῖς ἔργοις ἐπιτρέχειν, ὀρχηστικὴν
 δὲ καὶ παράβολον καὶ περιτρέχουσαν ὑγρότητα καὶ
 περιεργίαν ἀπεῖναι τῆς χειρός, οὕτως ἡ παρρησία
 20 δέχεται τὸ ἐπιδέξιον καὶ τὸ ἀστεῖον, ἂν ἡ χάρις
 τὴν σεμνότητα σφύξῃ, θρασύτης δὲ καὶ βδελυγία καὶ
 ὕβρις προσοῦσα πάνυ διαφθείρει καὶ ἀπόλλυσιν.
 ὕθεν ὁ μὲν ψάλτης οὐκ ἀπιθάνως οὐδ’ ἀμούσως
 ἐπεστόμισε τὸν Φίλιππον ἐπιχειροῦντα περὶ κρου-
 25 μάτων διαφέρεσθαι πρὸς αὐτόν, εἰπὼν ‘μὴ γένοιτό
 σοι οὕτως ὥ βασιλεῦ κακῶς, ἵν’ ἐμοῦ ταῦτα σὺ 68
 βέλτιον εἰδῆς’. Ἐπίχαρμος δ’ οὐκ ὀρθῶς, τοῦ

6 συνείη] ἂν συνῇ H
 ταῦτα H ex p. 634 d

22 πάνυ] πάντα R

26 σὺ

'Ιέρωνος ἀνελόντος ἐνίους τῶν συνήθων καὶ μεθ'
 ἡμέρας ὀλίγας καλέσαντος ἐπὶ δείπνον αὐτόν, 'ἀλλὰ
 πρῶην' ἔφη 'θύων τοὺς φίλους οὐκ ἐκάλεσας'.
 κακῶς δὲ καὶ Ἀντιφῶν, παρὰ Διονυσίῳ ζητήσεως
 οὔσης καὶ λόγου 'ποῖος χαλκὸς ἄριστος', 'ἐκεῖνος' ⁵
 εἶπεν, 'ἐξ οὗ Ἀθήνησι κατεσκεύασαν τὰς Ἀρμοδίου
 καὶ Ἀριστογείτονος εἰκόνας'. οὔτε γὰρ ὠφελεῖ τού-
 των τὸ λυπηρὸν καὶ πικρὸν, οὔτε τέρπει τὸ βωμο-
 λόχον καὶ παιδιῶδες, ἀλλ' ἔστι κακοηθεία καὶ ὕβρις
 B μεμιγμένης ἀκρασίας μετ' ἐχθρας τὸ τοιοῦτον εἶδος, ¹⁰
 ᾧ χρώμενοι προσπολλύουσιν αὐτούς, τὴν περὶ τὸ
 φρέαρ ὄρχησιν ἀτεχνῶς ὀρχούμενοι. καὶ γὰρ Ἀντι-
 φῶν ἀπέθανεν ὑπὸ Διονυσίου καὶ Τιμαγένους ἐξέ-
 πεσε τῆς Καίσαρος φιλίας, ἐλευθέρᾳ μὲν οὐδέποτε
 φωνῇ χρησάμενος, ἐν δὲ τοῖς συμποσίοις καὶ τοῖς ¹⁵
 περιπάτοις ἐκάστοτε πρὸς οὐδ' ἡντινοῦν σπουδὴν
 'ἀλλ' ὅ τι οἱ εἴσαιο γελοῖον Ἀργείοισιν'
 αἰτίαν φιλίας ὥσπερ σόφισμα λαιδορίας προφερό-
 μενος. ἐπεὶ καὶ τοῖς κωμικοῖς πολλὰ πρὸς τὸ θέα-
 τρον αὐστηρὰ καὶ πολιτικὰ πεποίητο· συμμεμιγμένον ²⁰
 C δὲ τὸ γελοῖον αὐτοῖς καὶ βωμολόχον, ὥσπερ σιτίοις
 ὑπότριμμα μοχθηρὸν, ἐξέτληον ἐποίει τὴν παρρησίαν
 καὶ ἄχρηστον, ὥστε περιῆν κακοηθείας δόξα καὶ
 βδελυρίας τοῖς λέγουσι, χρήσιμον δὲ τοῖς ἀκούουσιν
 οὐδὲν ἀπὸ τῶν λεγομένων. ἄλλως μὲν οὖν προσ- ²⁵
 οιστέον ἐστὶ καὶ παιδιὰν καὶ γέλωτα τοῖς φίλοις·
 ἡ δὲ παρρησία σπουδὴν ἔχεται καὶ ἥθος. ἂν δ'

17 Homer. B 215

20 αὐστηρῶς H

πολιτικὰ]

πληκτικῶς H

ἐπεποίητο H

ὕπερ μειζόνων ἤ, καὶ πάθει καὶ σχήματι καὶ τόνῳ
 φωνῆς ὁ λόγος ἀξιόπιστος ἔστω καὶ κινητικός. ὁ δὲ
 καιρὸς ἐν παντὶ μὲν παρεθεῖς μεγάλα βλάπτει, μά-
 λιστα δὲ τῆς παρρησίας διαφθείρει τὸ χρήσιμον.
 5 ὅτι μὲν οὖν ἐν οἷνῳ καὶ μέθῃ τὸ τοιοῦτο φυλα-
 κτέον, εὐδηλὸν ἔστιν. εὐδία γὰρ ἐπάγει νέφος ὁ D
 κινῶν ἐν παιδιᾷ καὶ φιλοφροσύνη λόγον ὑφρῶν ἀνα-
 σπῶντα καὶ συνιστάντα τὸ πρόσωπον, ὥσπερ ἀντι-
 ταττόμενον τῷ Ἀναίῳ θεῷ καὶ ἴλυντι τὸ τῶν
 10 δυσφόρων σκύνιον μεριμνᾶν κατὰ Πίνδαρον. ἔχει
 δὲ καὶ κίνδυνον ἡ ἀκαιρία μέγαν. ἀκροσφαλεῖς γὰρ
 εἰσιν αἱ ψυχαὶ πρὸς ὀργὴν διὰ τὸν οἶνον, καὶ πολ-
 λάκις ἡ μέθῃ παραλαβοῦσα τὴν παρρησίαν ἔχθραν
 ἐποίησε. καὶ ὅλως οὐκ ἔστι γενναῖον οὐδὲ θαρρα-
 15 λέον ἄλλ' ἄνανδρον ἐν τῷ νήφειν ἀπαρρησιάστου
 τὸ παρρησιάζεσθαι παρὰ τράπεζαν ὥσπερ οἱ δειλοὶ
 κύνες. οὐδὲν οὖν δεῖ περὶ τούτων λέγοντα μηκύνειν.

28. Ἐπεὶ δὲ πολλοὶ τοὺς φίλους εὖ φερομένους E
 ἐν τοῖς πράγμασιν οὔτ' ἀξιοῦσιν οὔτε τολμῶσι θυθί-
 20 ζειν, ἀλλ' ὅλως ἀπρόσιτον καὶ ἀνέφικτον ἡγοῦνται
 νουθεσίᾳ τὸ εὐτυχοῦν εἶναι, σφαλλομένοις δὲ καὶ
 πταίουσιν ἐπιτίθενται καὶ πατοῦσιν ὑπὸ χεῖρα καὶ
 ταπεινοὺς γεγεννημένους, ὥσπερ ρεῦμα κεκρατημένον
 παρὰ φύσιν τὴν παρρησίαν ἀθρόως ἐφριέντες αὐτοῖς
 25 καὶ ἀπολαύοντες ἄσμενοι τῆς μεταβολῆς διὰ τὴν
 πρόσθεον ὑπεροψίαν ἐκείνων αὐτῶν δ' ἀσθένειαν,

9 Ἀναίῳ W: Ἀνδία
 σκύνιον idem: σχοινίον
 Πίνδαρον] Bergk. 1 p. 460

10 δυσφόρων| δυσφρόνων Nauck.
 μεριμνᾶν idem: μεριμνῶν

οὐ χεῖρόν ἐστι καὶ περὶ τούτων διελθεῖν καὶ ἀποκρίνασθαι τῷ Εὐριπίδῃ λέγοντι

‘ὅταν δ’ ὁ δαίμων εὖ διδῶ, τί δεῖ φίλων;’

Γ ὅτι δεῖ μάλιστα παρρησιαζομένων φίλων τοῖς εὐτυχούσι καὶ τὸ ἄγαν ὑφιέντων τοῦ φρονήματος. ὀλίγοι γάρ εἰσιν οἷς μετὰ τοῦ εὐτυχεῖν παρὰ γίγνεται τὸ φρονεῖν· οἱ δὲ πολλοὶ φρενῶν ἐπεισάκτων δέονται καὶ λογισμῶν πιεζόντων ἔξωθεν αὐτοὺς ὑπὸ τῆς τύχης φυσσωμένους καὶ σαλευομένους. ὅταν δ’ ὁ δαίμων καταβάλῃ καὶ περιέλῃ τὸν ὕγκον, αὐτοῖς τοῖς 10 πράγμασιν ἔνεστι τὸ νουθετοῦν καὶ μετάνοιαν ἐμποιοῦν. ὅθεν οὐδὲν ἔργον τότε παρρησίας φιλικῆς οὐδὲ λόγων βάρος ἐχόντων καὶ δηγμόν, ἀλλ’ ὥς ἀληθῶς ἐν ταῖς τοιαύταις μεταβολαῖς

69 ‘εἰς ὕμνατ’ εὖνου φωτὸς ἐμβλέψαι γλυκὺ’ 15

παρηγοροῦντος καὶ παρὰ θαρρύνοντος, ὥσπερ τοῦ Κλεόρχου τὸ πρόσωπον ὁ Ξενοφῶν ἐν ταῖς μάχαις καὶ παρὰ τὰ δεινὰ φησιν δρώμενον εὐμενὲς καὶ φιλάνθρωπον εὐθαρσεστέρους ποιεῖν τοὺς κινδυνεύοντας. ὁ δὲ παρρησίαν καὶ δηγμόν ἀνθρώπῳ 20 δυστυχοῦντι προσάγων ὥσπερ ὀξυδορκικὸν ὕμνατι ταρασσομένῳ καὶ φλεγμαίνοντι, θεραπεύει μὲν οὐδὲν οὐδ’ ἀφαιρεῖ τοῦ λυποῦντος, ὀργὴν δὲ τῇ λύπῃ

Β προστίθῃσι καὶ παροξύνει τὸν ἀνιώμενον. αὐτίκα γοῦν ὑγιαίνων μὲν τις οὐ χαλεπὸς ἐστὶν οὐδ’ ἄγριος 25 παντάπασιν ἀνδρὶ φίλῳ ψέγοντι μὲν συνουσίας καὶ πότους αὐτοῦ ψέγοντι δ’ ἀργίαν καὶ ἀγυμνασίαν

2 Εὐριπίδῃ] Or. 667
νοφῶν] Anab. II 6, 11

15 Eurip. Ion 732

17 Ξε-

- καὶ λουτρὰ συνεχῇ καὶ πλησμονὰς ἀκαίρους· νο-
 σοῦντι δ' οὐκ ἀνεκτὸν ἀλλὰ μείζων νόσος ἀκούειν
 ὅτι ταῦτά σοι γέγονεν ἐξ ἀκρασίας καὶ μαλακίας καὶ
 δι' ὕψα καὶ γυναικας. ὦ τῆς ἀκαιρίας, ἄνθρωπε·
 5 διαθήκην γράφω καὶ παρασκευάζεται μοι καστόριον
 ἢ σκαμώνιον ὑπὸ τῶν ἰατρῶν, σὺ δὲ νοῦθετεῖς καὶ
 φιλοσοφεῖς. οὕτω τοίνυν καὶ τὰ πράγματα τῶν
 δυστυχοῦντων οὐ παρησίαν ἐνδέχεται καὶ γνωμο-
 λογίαν, ἀλλ' ἐπεικειας δεῖται καὶ βοηθείας. καὶ C
 10 γὰρ αἱ τίτθαι τοῖς παιδίοις πεσοῦσιν οὐ λοιδορησό-
 μεναι προστρέχουσιν, ἀλλ' ἡγριαν καὶ περιέπλυναν
 καὶ κατέστειλαν, εἶθ' οὕτως ἐπιπλήττουσι καὶ κολά-
 ζουσι. λέγεται δὲ καὶ Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς ὅτε
 τῆς πατρίδος ἐξέπεσε καὶ περὶ Θήβας ἀδοξῶν καὶ
 15 ταπεινὰ πράττων διήγεν, οὐχ ἡδέως ἰδεῖν προσιόντα
 Κράτητα, παρησίαν κυνικὴν καὶ λόγους τραχεῖς
 προσδεχόμενος· ἐντυχόντος δὲ πρῶως αὐτῷ τοῦ Κρά-
 τητος καὶ διαλεχθέντος περὶ φυγῆς ὡς οὐδὲν ἔχει
 κακὸν οὐδ' ἔξιον φέρειν βαρέως πραγμάτων σφαλε- D
 20 ρῶν καὶ ἀβεβαίων ἀπηλλαγμένον, ἅμα δὲ θαρρεῖν
 ἑαυτῷ καὶ τῇ διαθέσει παρακαλοῦντος, ἡδίων γενό-
 μενος καὶ ἀναθαρρήσας πρὸς τοὺς φίλους εἶπε 'φεῦ
 τῶν πρᾶξεων ἐκείνων καὶ ἀσχολιῶν δι' ἃς ἄνδρα
 τοιοῦτον οὐκ ἔγνωμεν'.
 25 'λυπουμένῳ γὰρ μῦθος εὐμενῆς φίλων,
 ἄγαν δὲ μωραίνονται νοουθετήματα.'
 οὗτος ὁ τρόπος τῶν γενναίων φίλων· οἱ δ' ἄγεννεῖς
 καὶ ταπεινοὶ τῶν εὐτυχοῦντων. κόλακες, 'ὥσπερ τὰ
 25 λυπουμένῳ] Nauck. p. 524 γὰρ] μὲν H

Ε ῥήγματα καὶ τὰ σπάσματά' φησι Δημοσθένης 'ὅταν τι κακὸν τὸ σῶμα λάβῃ τότε κινεῖσθαι', καὶ οὗτοι ταῖς μεταβολαῖς ἐπιφύονται, καθάπερ ἡδόμενοι καὶ ἀπολαύοντες. καὶ γὰρ ἂν δέηταί τινος ὑπομνήσεως ἐν οἷς δι' αὐτὸν ἔπαισε βουλευσάμενος κακῶς, ἱκανὸν ἐστὶ τό 5
 'οὐ τι καὶ ἡμέτερόν γε νόον· μάλα γάρ τοι ἔγωγε πόλλ' ἀπεμυθεόμην'.

29. Ἐν τίσιν οὖν σφοδρὸν εἶναι δεῖ τὸν φίλον καὶ πότε τῷ τόνῳ χρῆσθαι τῆς παρρησίας; ὅταν ἡδονῆς ἢ ὀργῆς ἢ ὕβρεως ἐπιλαβέσθαι φερομένης οἱ και- 10
 Ε ροὶ παρακαλῶσιν ἢ κολοῦσαι φιλαργυρίαν ἢ ἀπροσεξίαν ἀνασχεῖν ἀνόητον. οὕτως ἐπαρρησιάζετο Σόλων πρὸς Κροῖσον ὑπ' εὐτυχίας ἀβεβαίου διεφθορότα καὶ τρυφῶντα, τὸ τέλος ὁρᾷν κελεύσας· οὕτω Σωκράτης Ἀλκιβιάδην ἐκόλουε, καὶ δάκρυον ἐξῆγεν 15
 ἀληθινὸν ἐξελεγχομένου καὶ τὴν καρδίαν ἔστρεφε. τοιαῦτα τὰ Κύρου πρὸς Κυαξάρη· καὶ τὰ πρὸς Δίωνα Πλάτωνος, ὅτε λαμπρότατος ἦν καὶ πάντας εἰς ἑαυτὸν ἀνθρώπους ἐπέστρεφε διὰ τὸ κάλλος τῶν πράξεων καὶ τὸ μέγεθος, παρακελευομένου φυλάτ- 20
 70 τεσθαι καὶ δεδιέναι τὴν 'αὐθάδειαν, ὡς ἐρημίᾳ ξύνοικον'. ἔγραφε δὲ καὶ Σπεύσιππος αὐτῷ μὴ μέγα φρονεῖν εἰ πολλὸς αὐτοῦ λόγος ἐστὶν ἐν παιδαρίοις καὶ γυναικοῖς, ἀλλ' ὁρᾷν ὅπως ὀσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ καὶ νόμοις ἀρίστοις κοσμήσας Σικελίαν 25
 'εὐκλεᾶ θήσει' τὴν Ἀκαδήμειαν. Εὐκτος δὲ καὶ Εὐλαῖος, ἑταῖροι Περσέως, εὐτυχοῦντι μὲν αἰεὶ πρὸς

6 Homer. I 108

16 ἔστρεφε H: ἀνέστρεφε

21

αὐθάδειαν] Plat. Ep. IV p. 321 b

26 εὐκλεᾶ θήσει] Eu-

rip. Phoen. 1732

χάριν ὁμιλοῦντες καὶ συνεπινεύοντες ὥσπερ οἱ λοιποὶ
 παρηκολούθουν· ἐπεὶ δὲ Ῥωμαίοις συμβαλὼν περὶ
 Πύδναν ἔπαισε καὶ ἔφυγε, προσπεσόντες ἐπετίμων
 πικρῶς καὶ ἀνεμίμνησκον ὧν ἐξήμαρτεν ἢ παρείδεν,
 5 ἕκαστον ἐξονειδίζοντες, ἄχρι οὗ διαλήσας ὁ ἄνθρω-
 πος ὑπὸ λύπης καὶ ὀργῆς ἀμφοτέρους τῷ ξιφιδίῳ B
 παίων ἀνεῖλεν.

30. Ὁ μὲν οὖν κοινὸς οὕτω προωρίσθω καιρὸς·
 οὓς δὲ παρέχουσιν αὐτοὶ πολλάκις οὐ χρὴ προῖεσθαι
 10 τὸν κηδόμενον φίλων ἀλλὰ χρῆσθαι· καὶ γὰρ ἐρώ-
 τησις ἐνίοις καὶ διήγησις καὶ ψόγος ὁμοίων ἐφ'
 ἑτέροις ἢ ἔπαινος ὥσπερ ἐνδόσιμον εἰς παρρησίαν
 ἐστίν. οἷον ἐλθεῖν Δημάρατον εἰς Μακεδονίαν λέ-
 γουσι καθ' ὃν χρόνον ἐν διαφορᾷ πρὸς τὴν γυναικα
 15 καὶ τὸν υἱὸν ὁ Φίλιππος ἦν· ἀσπασαμένου δ' αὐτὸν C
 τοῦ Φιλίππου καὶ πυθομένου πῶς πρὸς ἀλλήλους
 ἔχουσιν ὁμονοίας οἱ Ἕλληνες, εἶπεν τὸν Δημάρατον
 εὖνουν ὄντα καὶ συνήθη· πάνυ γοῦν ὃ Φίλιππε
 καλὸν ἐστὶ σοι πυθάνεσθαι μὲν περὶ τῆς Ἀθηναίων
 20 καὶ Πελοποννησίων ὁμοφροσύνης, τὴν δ' οἰκίαν περι-
 ορᾶν τὴν σεαυτοῦ τοσαύτης στάσεως καὶ διχονοίας
 γέμουσαν· εὖ δὲ καὶ Διογένης, ὃς ἐπεὶ παρελθὼν
 εἰς τὸ τοῦ Φιλίππου στρατόπεδον, ὅτε τοῖς Ἕλλησιν
 ἐβάδιζε μαχόμενος, ἀνῆλθῃ πρὸς αὐτόν, ὁ δ' ἀγνοῶν
 25 ἠρώτησεν εἰ κατάσκοπός ἐστι, 'πάνυ μὲν οὖν' ἔφη
 'κατάσκοπος ὃ Φίλιππε τῆς ἀβουλίας σου καὶ τῆς
 ἀνοίας, δι' ἣν οὐδενὸς ἀναγκάζοντος ἔρχῃ περὶ τῆς D
 βασιλείας καὶ τοῦ σώματος ὥρα μιᾷ διακυβεύσων'.

10 φίλων R: φίλον 27 τῆς add. H

τοῦτο μὲν οὖν ἴσως σφοδρότερον· (31) ἕτερος δὲ καιρός ἐστι νουθεσίας ὅταν ὑπ' ἄλλων λαιδοροηθέν-
 τες ἐφ' οἷς ἀμαρτάνουσι ταπεινοί τε γένωνται καὶ
 συσταλῶσιν. ᾧ χρῶτ' ἂν ἐμμελῶς ὁ χαρίεις τοὺς μὲν
 λαιδοροῦντας ἀνακόπτων καὶ διακρουόμενος, ἰδίᾳ 5
 δ' αὐτὸς ἀπτόμενος τοῦ φίλου καὶ ὑπομιμνήσκων
 ὡς εἰ διὰ μηδὲν ἄλλο προσεκτέον αὐτῷ, ὅπως γε
 μὴ θρασεῖς ᾧσιν οἱ ἐχθροί. 'ποῦ γὰρ ἔστι τούτοις
 τὸ στόμα διαῖραι, τί δὲ προσειπεῖν, ἂν ἀφῆς ταῦτα
 E καὶ ῥίψῃς ἐφ' οἷς κακῶς ἀκούεις;' γίγνεται γὰρ 10
 οὕτω τὸ μὲν λυπηρὸν τοῦ λαιδοροῦντος, τὸ δ' ὠφέ-
 λιμον τοῦ νουθετοῦντος. ἔνιοι δὲ κομψότερον, ἄλ-
 λους ψέγοντες, ἐπιστρέφουσι τοὺς συνήθεις· κατη-
 γοροῦσι γὰρ ἐτέρων ἢ πράττοντας ἐκείνους ἴσασιν.
 ὁ δ' ἡμέτερος καθηγητῆς Ἀμμώνιος ἐν δειλινῇ δια- 15
 τριβῇ τῶν γνωρίμων τινὰς αἰσθόμενος ἡριστηκότας
 οὐχ ἀπλοῦν ἄριστον ἐκέλευσεν ἰδίῳ παιδὶ πληγὰς
 ἐμβαλεῖν τὸν ἀπελεύθερον, ἐπειπὼν ὅτι χωρὶς ὕξους
 ἀριστᾶν οὐ δύναται. καὶ ἅμα πρὸς ἡμᾶς ἀπέβλεψεν,
 ὥστε τῶν ἐνόχων ἄψασθαι τὴν ἐπιτίμησιν. 20

32. Ἐτι τοίνυν εὐλαβητέον ἐστὶν ἐν πολλοῖς
 παρρησίᾳ χρῆσθαι πρὸς φίλον, ἐνθυμούμενον τὸ
 F τοῦ Πλάτωνος. ἐπεὶ γὰρ ὁ Σωκράτης ἠψατό τινος
 τῶν συνήθων σφοδρότερον ἐπὶ ταῖς τραπέζαις δια-
 λεγόμενος, 'οὐκ ἄμεινον ἦν' ὁ Πλάτων ἔφη 'ἰδίᾳ 25
 ταῦτα λελέχθαι;' καὶ ὁ Σωκράτης 'σὺ δ' οὐκ ἄμει-
 νον' εἶπεν 'ἐποίησας ἂν ἰδίᾳ πρὸς ἐμὲ τοῦτ' εἰπών;'

7 αὐτῷ scripsi: αὐτῷ
 Malim προσειπεῖν

9 προσειπεῖν] προφέρειν R.

- Πυθαγόρου δὲ τραχύτερον ἐν πολλοῖς γνωρίμῳ προσ-
 ενεχθέντος ἀπ' ἀρχαῖσθαι τὸ μειράκιον λέγουσιν, ἐκ
 τούτου δὲ μηδέποτε τὸν Πυθαγόραν αὐτὸς ἄλλου
 παρόντος ἄλλον νουθετῆσαι. δεῖ γὰρ ὡς νοσήματος
 5 οὐκ εὐπρεποῦς τῆς ἀμαρτίας τὴν νουθέτησιν καὶ
 ἀνακάλυψιν ἀπόρητον εἶναι καὶ μὴ πανηγυρικὴν
 μηδ' ἐπιδεικτικὴν μηδὲ μάρτυρας καὶ θεατὰς συν- 71
 ἀγουσαν. οὐ γὰρ φιλικὸν ἀλλὰ σοφιστικὸν ἄλλο-
 τρείοις ἐνευδοκιμεῖν σφάλμασι, καλλωπιζόμενον πρὸς
 10 τοὺς παρόντας, ὥσπερ οἱ χειρουργοῦντες ἐν τοῖς
 θεάτροις ἰατροὶ πρὸς ἐργολαβίαν. ἄνευ δὲ τῆς
 ὕβρεως, ἣν οὐδεμιᾷ θεραπείᾳ προσεῖναι δίκαιόν
 ἐστι, καὶ τὸ τῆς κακίας σκεπτέον φιλόνηκον καὶ
 αὐθαδές. οὐ γὰρ ἁπλῶς 'νουθετούμενος ἔρως μᾶλ-
 15 λον πιέζει' κατ' Εὐριπίδην, ἀλλ' ἂν νουθετῇ τις ἐν
 πολλοῖς καὶ μὴ φειδόμενος, πᾶν νόσημα καὶ πᾶν B
 πάθος εἰς τὸ ἀναίσχυντον καθίστησιν. ὥσπερ οὖν
 ὁ Πλάτων τοὺς παρασκευάζοντας ἐν τοῖς νέοις αἰσχύ-
 νην γέροντας αὐτοὺς ἄξιοι πρῶτον αἰσχύνεσθαι τοὺς
 20 νέους, οὕτω τῶν φίλων ἢ δυσωπουμένη παρρησία
 δυσωπεῖ μάλιστα, καὶ τὸ μετ' εὐλαβείας ἀτρέμα
 προσιέναι καὶ ἄπτεσθαι τοῦ ἀμαρτάνοντος ὑπερείπει
 καὶ διεργάζεται τὴν κακίαν ἀναπιμπλαμένην τοῦ
 αἰδεῖσθαι τὸ αἰδούμενον. ὅθεν ἄριστα μὲν ἔχει τό
 25 'ἄγχι σχὼν κεφαλὴν, ἵνα μὴ πευθοῖαθ' οἱ ἄλλοι',
 ἥμιστά δὲ πρόπει γαμετῆς ἀκουούσης ἄνδρα καὶ παῖ- C
 δων ἐν ὕψει πατέρα καὶ ἐραστὴν ἐρωμένου παρόντος

ἢ γνωρίμων διδάσκαλον ἀποκαλύπτειν· ἐξίστανται
 γὰρ ὑπὸ λύπης καὶ ὀργῆς ἐλεγχόμενοι παρ' οἷς εὐ-
 δοκιμεῖν ἀξιοῦσιν. οἶμαι δὲ καὶ Κλεῖτος οὐχ οὕτω
 παρώξυνε διὰ τὸν οἶνον, ὥς ὅτι πολλῶν παρόντων
 ἐδόκει κολοῦειν Ἀλέξανδρον. καὶ Ἀριστομένης ὁ 5
 Πτολεμαίου καθηγητῆς ὅτι νυστάζοντα πρεσβείας
 παρούσης ἐπάταξεν ἐξεγείρων, λαβὴν τινα παρέσχε
 τοῖς κόλαξι, προσποιούμενοις ἀγανακτεῖν ὑπὲρ τοῦ
 D βασιλέως καὶ λέγουσιν 'εἰ τοσαῦτα κοπιῶν καὶ ἀγρυ-
 πνῶν κατηνέχθης, ἰδίᾳ σε νουθετεῖν ὀφείλομεν, οὐκ 10
 ἐναντίον ἀνθρώπων τοσούτων προσφέρειν τὰς χεῖρας'.
 ὁ δὲ φαρμάκου κύλικα πέμψας ἐκέλευσεν ἐκπιεῖν
 τὸν ἄνθρωπον. Ἀριστοφάνης δὲ καὶ τὸν Κλέωνα
 τοῦτ' ἐγκαλεῖν φησιν ὅτι

'ξένων παρόντων τὴν πόλιν κακῶς λέγει' 15
 καὶ παροξύνει τοὺς Ἀθηναίους. διὸ δεῖ φυλάττεσθαι
 καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων τοὺς μὴ παρεπιδήκνυ-
 σθαι μηδὲ δημαγωγεῖν ἀλλ' ὀνησιφόρως καὶ θερα-
 πευτικῶς χρῆσθαι τῇ παρρησίᾳ βουλομένους. καὶ μὴν
 E ὕπερ ὁ Θουκυδίδης τοὺς Κορινθίους λέγοντάς περὶ 20
 αὐτῶν πεποίηκεν, ὥς 'ἔξιοί' εἰσιν ἑτέροις 'ἐπενεγ-
 κεῖν ψόγον', οὐ κακῶς εἰρημένον, ἔδει παρεῖναι
 τοῖς παρρησιαζομένοις. Αὐσανδρος μὲν γὰρ ὥς ἔοικε
 πρὸς τὸν ἐκ Μεγάρων ἐν τοῖς συμμάχοις παρρησια-
 ζόμενον ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἔφη τοὺς λόγους αὐτοῦ 25
 πόλεως δεῖσθαι· παρρησία δὲ παντὸς ἀνδρὸς ἥθους
 ἴσως δεῖται, καὶ τοῦτ' ἀληθέστατόν ἐστιν ἐπὶ τῶν
 ἑτέρους νουθετούντων καὶ σωφρονιζόντων λεγόμενον.

ὁ γοῦν Πλάτων ἔλεγε νουθετεῖν τῷ βίῳ τὸν Σπεύ-
σιππον, ὥσπερ ἀμέλει καὶ Πολέμωνα Ξενοκράτης
ὀφθεῖς μόνον ἐν τῇ διατριβῇ καὶ ἀποβλέψας πρὸς F
αὐτὸν ἐτρέψατο καὶ μετέθηκεν. ἐλαφροῦ δὲ καὶ
5 φαύλου τὸ ἦθος ἀνθρώπου λόγῳ παρρησίας ἀπτο-
μένῳ περὶεστι προσακοῦσαι τό

ἄλλων ἰατρὸς αὐτὸς ἔλκεσιν βρῶν'.

33. Οὐ μὴν ἀλλ' ἐπεὶ φαύλους γε ὄντας αὐτοὺς
ἐτέροις τε τοιούτοις ὁμιλοῦντας ἐξάγει τὸ πρᾶγμα
10 πολλάκις εἰς τὸ νουθετεῖν, ἐπεικέστατος ἂν εἴη τρό-
πος ὁ συνεμπλέκων καὶ συμπεριλαμβάνων ἀμηγέπη
τῷ ἐγκλήματι τὸν παρρησιαζόμενον· ἐφ' ᾧ λέλεκται
καὶ τό

Ἵνδεδίδη, τί παθόντε λελάσμεθα θούριδος ἀλκῆς;
15 καὶ τὸ

72

Ἵνῦν δ' οὐδ' ἐνὸς ἄξιοι εἰμέν

Ἐκτορος'.

καὶ ὁ Σωκράτης οὕτως ἀτρέμα τοὺς νέους ἤλεγχεν,
ὥς μῆδ' αὐτὸς ἀπηλλαγμένος ἀμαθίας, ἀλλὰ μετ'
20 ἐκείνων οἶόμενος δεῖν ἀρετῆς ἐπιμέλεσθαι καὶ ζητεῖν
τάληθές. καὶ γὰρ εὐνοίαν καὶ πίστιν ἔχουσιν οἱ
ταῦτά μὲν ἀμαρτάνειν, ἐπανορθοῦσθαι δὲ τοὺς φί-
λους ὥσπερ αὐτοὺς δοκοῦντες. ὁ δὲ σεμνύνων ἑαυ-
τὸν ἐν τῷ κολοῦειν ἕτερον, ὥς δὴ τις εἰλικρινῆς
25 καὶ ἀπαθῆς, ἂν μὴ πολὺ καθ' ἡλικίαν ἢ προήκων
μῆδ' ἔχων ἀρετῆς ὁμολογούμενον ἀξίωμα καὶ δόξης,
ἐπαχθῆς φανεῖς καὶ βαρὺς οὐδὲν ὠφέλησεν. ὅθεν B
οὐχ ἀπλῶς ὁ Φόινιξ ἐνέβαλε τὰ περὶ αὐτὸν ἀτυχῆ-

ματα, δι' ὀργὴν ἐπιχειρήσαντος ἀνελεῖν τὸν πατέρα
καὶ ταχὺ μεταγνόντος,

‘ὥς μὴ πατροφόνος μετ’ Ἀχαιοῖσιν καλεοίμην’,
ἵνα μὴ δοκῇ νουθετεῖν ἐκείνον ὥς αὐτὸς ἀπαθῆς ὦν
ὑπ’ ὀργῆς καὶ ἀναμάρτητος. ἐνδύεται γὰρ ἡθικῶς
τὰ τοιαῦτα, καὶ μᾶλλον εἰκονοῖ τοῖς ὁμοιοπαθεῖν
ἀλλὰ μὴ περιφρονεῖν δοκοῦσιν. ἐπεὶ δ’ οὔτε φῶς
λαμπρὸν ὕμνῳ φλεγμαίνοντι προσοιστέον, οὔτ’
ἐμπαθῆς ψυχὴ παρρησίαν ἀναδέχεται καὶ νουθεσίαν
C ἄκρατον, ἐν τοῖς χρησιμωτάτοις ἐστὶ τῶν βοηθημά- 10
των ὁ παραμειγνύμενος ἐλαφρὸς ἔπαινος, ὥσπερ ἐν
τούτοις

‘ὑμεῖς δ’ οὐκέτι καλὰ μεθίετε θούριδος ἀλκῆς
πάντες ἄριστοι ἔοντες ἀνὰ στρατόν. οὐδ’ ἂν ἔγωγε
ἀνδρὶ μαχεσσαίμην ὅστις πολέμοιο μεθείη 15
λυγρὸς ἐών· ὑμῖν δὲ νεμεσσωμαι περὶ κῆρι’
καί

‘Πάνδαρε, ποῦ τοι τόξον ἰδὲ πτερόεντες διστοί
καὶ κλέος, ᾧ οὔ τις τοι ἐρίζεται ἐνθάδε γ’ ἀνὴρ;
σφόδρα δ’ ἐμφανῶς ἀνακαλεῖται καὶ τὰ τοιαῦτα τοὺς 20
ὑποφερομένους

‘ὁ δ’ Οἰδίπους ποῦ καὶ τὰ κλείν’ αἰνίγματα;
καί

‘ὁ πολλὰ δὴ τλᾶς Ἡρακλῆς λέγει τάδε;’
D οὐ γὰρ μόνον ἀνίησι τοῦ ψόγου τὸ τραχὺ καὶ κολα- 25
στικόν, ἀλλὰ καὶ ξῆλον ἐμποιεῖ πρὸς ἑαυτὸν αἰδου-
μένῳ τὰ αἰσχροὰ τῇ τῶν καλῶν ὑπομνήσει καὶ

3 Homer. I 461   13 id. N 116   18 id. E 171
22 Eurip. Phoen. 168   24 id. Herc. f. 1250   25 κολα-
στικόν scripsi: κελυστικόν

παράδειγμα ποιουμένων τῶν βελτιόνων ἑαυτόν. ὅταν
 δ' ἑτέρους οἶον ἡλικίας ἢ πολιτίας ἢ συγγενεῖς παρα-
 βάλλωμεν, ἄχθεται καὶ διαγριαίνεται τὸ φιλόνεικον
 τῆς κακίας, καὶ τοῦτο πολλάκις εἶωθεν ὑποφωνεῖν
 5 μετ' ὀργῆς 'τί οὖν οὐκ ἄπει πρὸς τοὺς ἐμοῦ κρείτ-
 τοντας, ἐμοὶ δὲ μὴ παρέχεις πράγματα;' φυλακτέον
 οὖν ἑτέρους ἐπαινεῖν παρρησιαζόμενον πρὸς ἑτέρους,
 ἂν μὴ νῆ Δία γονεῖς ᾧσιν. ὥς Ἀγαμέμνων

'ἢ ὀλίγον οἱ παῖδα εἰκότα γείνατο Τυδεύς', E
 10 καὶ ὁ ἐν τοῖς Σκυρίοις Ὀδυσσεύς

'σὺ δ', ᾧ τὸ λαμπρὸν φῶς κατασχύνων γένους,
 'ξαίνεις, ἀρίστου πατρὸς Ἑλλήνων γεγῶς;'

34. Ἦμισα δὲ προσήκει νουθετούμενον ἀντινου-
 θετεῖν καὶ παρρησίᾳ παρρησίαν ἀντεκφέρειν· ταχὺ
 15 γὰρ ἐκκαίει καὶ ποιεῖ διαφοράν, καὶ ὅλως οὐκ ἀντι-
 παρρησιαζόμενον δόξειεν ἂν ἀλλὰ παρρησίαν μὴ
 φέροντος ὁ τοιοῦτος ὠθισμὸς εἶναι. βέλτιον οὖν F
 ὑπομένειν τὸν νουθετεῖν δοκοῦντα φίλον· ἂν γὰρ
 ὕστερον αὐτὸς ἀμαρτάνῃ καὶ δέηται νουθεσίας, αὐτὸ
 20 τοῦτο τῇ παρρησίᾳ τρόπον τινὰ παρρησίαν δίδωσιν.
 ὑπομιμνησκόμενος γὰρ ἄνευ μνησικακίας ὅτι τοὺς
 φίλους καὶ αὐτὸς εἰώθει μὴ περιορᾶν ἀμαρτάνοντας
 ἀλλ' ἐξελέγγειν καὶ διδάσκειν, μᾶλλον ἐνδῶσει καὶ
 παραδέξεται τὴν ἐπανόρθωσιν, ὥς οὖσαν εὐνοίας καὶ
 25 χάριτος οὐ μέμψεως ἀνταπόδοσιν οὐδ' ὀργῆς.

35. Ἐτι τοίνυν ὁ μὲν Θουκυδίδης φησὶν 'ὅστις 73
 ἐπὶ μεγίστοις τὸ ἐπίφθονον λαμβάνει, ὀρθῶς βου-

λεύεται· τῷ δὲ φίλῳ προσήκει τὸ ἐκ τοῦ νοουθετεῖν
ἐπαχθῆς ὑπὲρ μεγάλων ἀναδέχεσθαι καὶ σφόδρα
διαφερόντων. ἂν δ' ἐπὶ πᾶσι καὶ πρὸς πάντα δυσ-
κολαίνῃ καὶ μὴ φιλικῶς ἀλλὰ παιδαγωγικῶς προσ-
φέρεται τοῖς συνήθεσιν, ἀμβλὺς ἐν τοῖς μεγίστοις 5
νουθετιῶν ἔσται καὶ ἄπρακτος, ὥσπερ ἰατρός δριμὺν
φάρμακον ἢ πικρὸν ἀναγκαῖον δὲ καὶ πολυτελὲς εἰς
B πολλὰ καὶ μικρὰ καὶ οὐκ ἀναγκαῖα διελὼν τῇ παρ-
ρησίᾳ κατακεχρημένος. αὐτὸς μὲν οὖν σφόδρα φυ-
λάσσεται τὸ συνεχὲς καὶ φιλαίτιον· ἑτέρου δὲ μικρο- 10
λογουμένου περὶ πάντα καὶ παρασυκοφαντοῦντος
ὥσπερ ἐνδοσίμου ἕξει πρὸς τὰ μείζονα τῶν ἀμαρτη-
μάτων. καὶ γὰρ ἰατρός Φιλότιμος ἐμπύου τὸ ἥπαρ
ἀνθρώπου δειξάντος αὐτῷ τὸν δάκτυλον ἡλωμένον
'οὐκ ἔστι σοι' εἶπεν 'ὦ τᾶν περὶ παρωνυχίας ὁ 15
λόγος'. οὐκοῦν καὶ τῷ φίλῳ δίδωσιν ὁ καιρὸς
εἰπεῖν πρὸς τὸν ἐπὶ μικροῖς καὶ μηδενὸς ἀξίους
ἐγκαλοῦντα 'τί παιδιὰς καὶ πότους καὶ φλυάρους
λέγομεν; οὗτος, ὦ τᾶν, ἐποπεμψάσθω τὴν ἐταίραν
ἢ παυσάσθω κυβεύων, καὶ τᾶλλα θαυμαστὸς ἡμῖν 20
C ἀνθρωπὸς ἔστιν'. ὁ γὰρ εἰς τὰ μικρὰ συγγνώμην
λαβὼν οὐκ ἀηδῶς εἰς τὰ μείζονα τῷ φίλῳ παρρη-
σίαν δίδωσιν· ὁ δ' ἐγκείμενος ἀεὶ καὶ πανταχοῦ
πικρὸς καὶ ἀτερπής καὶ πάντα γινώσκων καὶ πολυ-
πραγμονῶν οὐδὲ παισὶν ἀνεκτὸς οὐδ' ἀδελφοῖς, ἀλλὰ 25
καὶ δούλοις ἀφόρητος.

36. Ἐπεὶ δ' οὕτε τῷ γήρᾳ πάντα πρόσεστι κακὰ

10 καὶ φιλαίτιον] τοῦ φιλαίτιον R
ἔσται H

21 ἔστιν]

κατ' Εὐριπίδην οὔτε τῇ τῶν φίλων ἀβελτερίᾳ, δεῖ
 μὴ μόνον ἁμαρτάνοντας ἀλλὰ καὶ κατορθοῦντας ἐπι-
 τηρεῖν τοὺς φίλους, καὶ νῆ Δία προθύμως ἐπαινεῖν
 τὸ πρῶτον· εἶθ' ὥσπερ ὁ σίδηρος πυκνοῦται τῇ
 5 περιψύξει καὶ δέχεται τὴν στόμωσιν ἀνεθείς πρῶτον D
 ὑπὸ θερμότητος καὶ μαλακὸς γενόμενος, οὕτω τοῖς
 φίλοις διακεχυμένοις καὶ θερμοῖς οὔσιν ὑπὸ τῶν
 ἐπαινῶν ὥσπερ βαφὴν ἀτρέμα τὴν παρρησίαν ἐπά-
 γειν. δίδωσι γὰρ ὁ καιρὸς εἰπεῖν ἄρ' ἄξιον ἐκεῖνα
 10 τούτοις παραβάλλειν; ὁρᾷς τὸ καλὸν οἷους καρποὺς
 ἀποδίδωσι; ταῦτ' ἀπαιτοῦμεν οἱ φίλοι, ταῦτ' ἐστὶν
 οἰκεῖα, πρὸς ταῦτα πέφυκας· ἐκεῖνα δ' ἀποδιοπομ-
 πητέον

ἑῖς ὅρος ἢ ἐς κῦμα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης'.
 15 ὥς γὰρ ἰατρὸς εὐγνώμων βούλοιτ' ἂν ὕπνῳ καὶ
 τροφῇ μᾶλλον ἢ καστορίῳ καὶ σκαμωνίῳ τὸ νόσημα
 λῦσαι τοῦ κάμνοντος, οὕτω καὶ φίλος ἐπεικῆς καὶ
 πατὴρ χρηστὸς καὶ διδάσκαλος ἐπαινῶ μᾶλλον ἢ E
 ψόγῳ χαίρει πρὸς ἐπανόρθωσιν ἡθους χρώμενος.
 20 οὐδὲν γὰρ ἄλλο ποιεῖ τὸν παρρησιαζόμενον ἥκιστα
 λυπεῖν καὶ μάλιστα θεραπεύειν ἢ τὸ φειδόμενον
 ὀργῆς ἐν ἡθελίᾳ καὶ μετ' εὐνοίας προσφέρεσθαι τοῖς
 ἁμαρτάνουσιν. ὅθεν οὔτ' ἀρνούμενους δεῖ πικρῶς
 ἐξελέγχειν οὔτε κωλύειν ἀπολογουμένους, ἀλλὰ καὶ
 25 προφάσεις εὐσχήμονας ἀμωσγέπως συνεκπορίζειν καὶ
 τῆς χείρονος αἰτίας ἀφισταμένοις αὐτοὺς ἐνδιδόναι
 μετριωτέραν, ὥς ὁ Ἑκτωρ

1 Εὐριπίδην] Phoen. 532   14 Homer. Z 347   26
 ἀφισταμένοις Hauptius: ἀφισταμένους

‘δαιμόνι’, οὐ μὲν καλὰ χόλον τόνδ’ ἔνθεο θυμῷ
 F πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὥς οὐκ ἀπόδρασιν οὐδὲ δειλίαν
 οὔσαν ἀλλ’ ὀργὴν τὴν ἐκ τῆς μάχης ἀναχώρησιν
 αὐτοῦ. καὶ πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα ὁ Νέστωρ
 ‘σὺ δὲ σῶ μεγάλητορι θυμῷ 5
 εἴξας’.

ἡθικώτερον γὰρ οἶμαι τοῦ ‘ἡδίκησας’ καὶ ‘ἡσχημόνη-
 σας’ τὸ ‘οὐκ ἐπέστησας’ καὶ ‘ἡγνόησας’, καὶ τὸ ‘μὴ
 φιλονείκει πρὸς τὸν ἀδελφόν’ ἢ τὸ ‘μὴ φθόνει τῷ
 74 ἀδελφῷ’, καὶ τὸ ‘φύγε τὴν γυναῖκα διαφθείρουσαν’ 10
 ἢ τὸ ‘παῦσαι τὴν γυναῖκα διαφθεύων’. τοιοῦτον
 γὰρ ἡ θεωρητικὴ παρρησία ζητεῖ τρόπον, ἡ δὲ
 πρακτικὴ τὸν ἐναντίον. ὅταν γὰρ ἡ μέλλοντας ἀμαρ-
 τάνειν ἐκκροῦσαι δεῇ πρὸς ὁρμὴν τινα βίαιον
 ἐνισταμένους ἐξ ἐναντίας φερομένην ἢ πρὸς τὰ καλὰ 15
 μαλακῶς καὶ ἀπροθύμως ἔχοντας ἐντεῖναι καὶ πα-
 ρορμῆσαι θελήσωμεν, εἰς αἰτίας δεῖ περιφέρειν ἀτό-
 πους καὶ μὴ προεπούσας τὸ γιγνόμενον. ὥς ὁ παρὰ
 Σοφοκλεῖ τὸν Ἀχιλλεῖα παροξύνων Ὀδυσσεὺς οὗ
 φησιν ὀργίζεσθαι διὰ τὸ δεῖπνον, ἀλλ’ 20

B ‘ἤδη’ φησί ‘τὰ Τροίας εἰσορῶν ἐδώλια
 δέδοικας’,

καὶ πρὸς ταῦτα πάλιν τοῦ Ἀχιλλέως διαγανακτοῦν-
 τος καὶ ἀποπλεῖν λέγοντος

‘ἐγῶδ’ ὃ φεύγεις, οὐ τὸ μὴ κλύειν κακῶς, 25
 ἀλλ’ ἐγγὺς ἔκτωρ ἐστί· οὐ μένειν καλόν’.

1 Homer. Z 326   5 id. I 109   8 τὸ οὐκ R: καὶ
 οὐκ καὶ ἡγνόησας W: τοῦ ἡγνόησας   12 ἡ δὲ πρακτικὴ]
 ἡ δ’ ἐπακτικὴ?   14 πρὸς scripsi: ἢ πρὸς   15 ἐνιστα-
 μένους scripsi: ἱσταμένους   21 Nauck. p. 129

τὸν μὲν οὖν θυμοειδῇ καὶ ἀνδρώδῃ δειλίας δόξῃ,
 τὸν δὲ σώφρονα καὶ κόσμιον ἀκολασίας, τὸν δ' ἔλευ-
 θέριον καὶ μεγαλοπρεπῇ μικρολογίας καὶ φιλαργυ-
 ρίας δεδιττόμενοι παρορμῶσι πρὸς τὰ καλὰ καὶ τῶν
 αἰσχυρῶν ἀπελάνουσι, μέτριοι μὲν ἐν τοῖς ἀνηκέ-
 στοις ἐξεταζόμενοι καὶ τὸ λυπούμενον καὶ τὸ συναλ-
 γοῦν πλέον ἐν τῷ παρρησιάζεσθαι τοῦ ψέγοντος
 ἔχοντες, ἐν δὲ ταῖς κωλύσεσι τῶν ἁμαρτανομένων
 καὶ πρὸς τὰ πάθη διαμάχαις σφοδροὶ καὶ ἀπαραί-
 10 τητοὶ καὶ συνεχεῖς ὄντες· οὗτος γὰρ ὁ καιρὸς εὐνοίας
 ἀθρόπτου καὶ παρρησίας ἀληθινῆς ἐστι. τῷ δὲ
 ψέγειν τὰ πραχθέντα καὶ τοὺς ἔχθρους κατ' ἀλλή-
 λων ὀρῶμεν χρωμένους, ὥσπερ Διογένης ἔλεγεν ὅτι
 τῷ μέλλοντι σφάζεσθαι δεῖ φίλους ἀγαθοὺς ἢ δια-
 15 πύρους ἔχθρους ὑπάρχειν· οἱ μὲν γὰρ διδάσκουσιν,
 οἱ δ' ἐλέγχουσι. βέλτιον δὲ τὰς ἁμαρτίας φυλάτ-
 τεσθαι τοῖς συμβουλεύουσι πειθόμενον ἢ μετανοεῖν
 ἁμαρτάνοντα διὰ τοὺς κακῶς λέγοντας. καὶ διὰ
 τοῦτο δεῖ καὶ περὶ τὴν παρρησίαν φιλοτεχνεῖν, ὅσῳ
 20 μέγιστόν ἐστι καὶ κράτιστον ἐν φιλῇ φάρμακον,
 εὐστοχίας τε καιροῦ μάλιστα καὶ κράσεως μέτρον
 ἐχούσης ἀεὶ δεομένη.

37. Ἐπεὶ τοίνυν, ὥσπερ εἴρηται, πολλάκις ἡ
 παρρησία τῷ θεραπευομένῳ λυπηρὰ πέφυκε, δεῖ μι-
 25 μεῖσθαι τοὺς ἰατροὺς· οὔτε γὰρ ἐκείνοι τέμνοντες
 ἐν τῷ πονεῖν καὶ ἀλγεῖν καταλείπουσι τὸ πεπονθός,
 ἀλλ' ἐνέβρεξαν προσηνῶς καὶ κατηρόνησαν, οὔθ' οἱ
 νουθετοῦντες ἀστείως τὸ πικρὸν καὶ δηκτικὸν προσ-
 βαλόντες ἀποτρέχουσιν, ἀλλ' ὁμιλίαις ἐτέραις καὶ

Ε λόγοις ἐπεικίεσιν ἐκπραΰνουσι καὶ διαχέουσιν, ὥσπερ οἱ λιθοξόοι τὰ πληγέντα καὶ περικοπέντα τῶν ἀγαλμάτων ἐπιλεαίνοντες καὶ γανοῦντες. ὁ δὲ πληγὴς μὲν τῇ παρρησίᾳ καὶ χαραχθεὶς, ἀφεθεὶς δὲ τραχὺς καὶ οἰδῶν καὶ ἀνώμαλος ὑπ' ὀργῆς δυσανάκλητος⁵ αὐτὸς ἐστὶ καὶ δυσπαρηγόρητος. διὸ καὶ τοῦτο δεῖ παραφυλάττειν ἐν τοῖς μάλιστα τοὺς νοουθετοῦντας καὶ μὴ προαπολείπειν, μηδὲ ποιεῖσθαι πέρας ὁμιλίας καὶ συνουσίας τὸ λυποῦν καὶ παροξύνον τοὺς συνήθεις.

ΠΩΣ ΑΝ ΤΙΣ ΑΙΣΘΟΙΤΟ ΕΑΥΤΟΥ 75
ΠΡΟΚΟΠΤΟΝΤΟΣ ΕΠ' ΑΡΕΤΗ.

1. Τίς τῶν λόγων, ὃ Σόσσις Σενεκίων, σώσει Β
τὴν ἑαυτοῦ βελτιουμένου πρὸς ἀρετὴν συναίσθησιν,
εἰ μηδεμίαν αἰ προκοπὰ ποιούσι τῆς ἀφροσύνης
ἕνεσιν, ἀλλ' ἴσῳ σταθμῷ πᾶσιν ἡ κακία περιτιθεμένη
5 'μολυβδὺς ὥστε δίκτυον κατέσπασεν;'
οὐδὲ γὰρ ἐν μουσικοῖς τις ἢ γραμματικοῖς ἐπιδιδούς
ἂν γνοίῃ μηδὲν ἐν τῷ μαθητῇ ἀπαρύτων τῆς
περὶ ταῦτα ἀμαθίας ἀλλ' ἴσης ἀεὶ τῆς ἀτεχνίας
αὐτῷ παρούσης, οὐδὲ κάμνοντι θεραπεία μὴ ποι-
10 οῦσα ῥασιτώνην μηδὲ κουφισμὸν ἀμωσγέπως τοῦ
νοσήματος ὑπείκοντος καὶ χαλῶντος αἰσθησιν ἂν
παρέχοι διαφορᾶς, πρὶν εἰλικρινῇ τὴν ἐναντίαν ἔξιν C
ἐγγενέσθαι παντάπασιν ἀναρρωσθέντος τοῦ σώμα-
τος. ἀλλ' ὥσπερ ἐν τούτοις οὐ προκόπτουσιν, ἂν
15 προκόποντες ἀνέσει τοῦ βαρύνοντος οἶον ἐπὶ ξυγοῦ
πρὸς τοὺναντίον ἀναφερόμενοι μὴ γινώσκωσι τὴν
μεταβολὴν, οὕτως ἐν τῷ φιλοσοφεῖν οὔτε προκοπὴν
οὔτε τινὰ προκοπῆς αἰσθησιν ὑποληπτέον, εἰ μηδὲν
4 περιτιθεμένη Emperius: περιτιθέμενη 5 Nauck. p. 247

ἡ ψυχὴ μεθίησι μηδ' ἀποκαθαίρεται τῆς ἀβελτερίας,
 ἄχροι δὲ τοῦ λαβεῖν ἄκρατον τὸ ἀγαθὸν καὶ τέλειον
 D ἀκράτῳ τῷ κακῷ χρῆται. καὶ γὰρ ἀκαρὲς χρόνου
 καὶ ὥρας ἐκ τῆς ὥς ἐνι μάλιστα φανυλότητος εἰς οὐκ
 ἔχουσιν ὑπερβολὴν ἀρετῆς διάθεσιν μεταβαλὼν ὁ
 σοφός, ἥς οὐδ' ἐν χρόνῳ πολλῷ μέρος ἀφείλε κακίας
 ἅμα πᾶσαν ἐξαίφνης ἐκπέφυγε. καίτοι ἤδη τοὺς
 ταῦτά γε λέγοντας οἴσθα δήπου πάλιν πολλὰ πα-
 ρέχοντας αὐτοῖς πράγματα καὶ μεγάλας ἀπορίας περὶ
 τοῦ διαλεληθότος, ὅς αὐτὸς ἑαυτὸν οὐδέπω κατεί- 10
 ληφε γεγρονῶς σοφός, ἀλλ' ἀγνοεῖ κἀμφοδοξεῖ τῷ
 κατὰ μικρὸν ἐν χρόνῳ πολλῷ τὰ μὲν ἀφαιροῦντι
 τὰ δὲ προστιθέντι γιγνομένην τὴν ἐπίδοσιν καθάπερ
 πορείαν τῇ ἀρετῇ λαθεῖν ἀτρέμα προσμίξασαν. εἰ
 δέ γ' εἴη τάχος τοσοῦτον τῆς μεταβολῆς καὶ μέγε- 15
 E θος, ὥστε τὸν πρῶτ' ἀκρίστον ἐσπέρας γεγενῆσθαι
 κράτιστον, ἢ ἂν οὕτω τιμὴ συντύχη τὰ τῆς μετα-
 βολῆς, καταδαρθόντα φαῦλον ἀνεγρέσθαι σοφὸν καὶ
 προσειπεῖν ἐκ τῆς ψυχῆς μεθεικότα τὰς χθιζὰς ἀβελ-
 τερίας καὶ ἀπάτας

20

‘ψευδεῖς ὕνειροι, χαίρει’· οὐδὲν ἦτ' ἄρα,
 τίς ἂν ἀγνοήσειεν ἑαυτοῦ διαφορὰν ἐν αὐτῷ το-
 σαύτην γενομένην καὶ φρόνησιν ἀθρόον ἐκλάμψασαν;
 ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ μᾶλλον ἂν τις, ὥς ὁ Καινεύς,
 γενόμενος κατ' εὐχὴν ἀνὴρ ἐκ γυναικὸς ἀγνοῆσαι 25
 τὴν μετακόσμησιν, ἢ σώφρων καὶ φρόνιμος καὶ
 F ἀνδρεῖος ἐκ δειλοῦ καὶ ἀνοήτου καὶ ἀκρατοῦς ἀπο-

3 ἀκαρὲς scripsi: ἀκαρῇ vel ἀκαρεῖ 15 γ' εἴη H: γε
 ἦν 18 καταδαρθόντα W: καταδαρθέντα 21 Eurip. Iph.
 T. 569 22 ἂν Emperius

τελεσθεῖς καὶ μεταβαλὼν εἰς θεῖον ἐκ θηριώδους βίον ἀκαρὲς διαλαθεῖν αὐτόν.

2. Ἄλλ' ὁρθῶς μὲν εἴρηται τό

ἔργον στάθμη

- 5 πέτρον τίθεσθαι, μή τι πρὸς πέτρῳ στάθμην'. οἱ δὲ μὴ τιθέμενοι τὰ δόγματα πρὸς τοῖς πράγμασιν ἀλλὰ τὰ πράγματα πρὸς τὰς ἐαυτῶν ὑποθέσεις ὁμολογεῖν μὴ πεφυκότα καταβιαζόμενοι πολλῶν ἀποριῶν ἐμπεπλήκασιν τὴν φιλοσοφίαν, μεγίστης δὲ τῆς
 10 εἰς μίαν ὁμοῦ κακίαν πάντας ἀνθρώπους πλὴν ἑνὸς τοῦ τελείου τιθεμένης, ὅφ' ἧς αἴνιγμα γέγονεν ἡ λεγομένη προκοπή, μικρὸν ἀπολείπουσα ἀφροσύνης ἐσχάτης, τοὺς δὲ μὴ πάντων ἅμα παθῶν καὶ νοσημάτων ἀφειμένους ὑπ' αὐτῆς ἔτι τοῖς μηδενὸς ἀπηλ-
 15 λαγμένοις τῶν κακίστων ὁμοίως παρέχουσα κακοδαιμονοῦντας. οὗτοι μὲν οὖν ἑαυτοὺς ἐλέγχουσιν, ἐν μὲν ταῖς σχολαῖς ἴσῃν ἀδικίαν τὴν Ἀριστείδου τῇ Φαλάριδος τιθέμενοι, καὶ δειλίαν τὴν Βρασίδου τῇ Δόλωνος, καὶ νῆ Δία τῆς Μελήτου μὴδ' ὅτι οὖν Β
 20 τὴν Πλάτωνος ἀγνωμοσύνην διαφέρουσιν, ἐν δὲ τῷ βίῳ καὶ τοῖς πράγμασιν ἐκείνους μὲν ἐκτρεπόμενοι καὶ φεύγοντες ὡς ἀμειλίκτους, τούτοις δ' ὡς ἀξίοις πολλοῦ τὰ μέγιστα καὶ χρώμενοι καὶ πιστεύοντες.

3. Ἡμεῖς δὲ παντὶ γένει κακοῦ, μάλιστα δὲ τῷ
 25 περὶ ψυχὴν ἀτάκτῳ καὶ ἀορίστῳ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον προσγιγνόμενον ὁρῶντες (ἧ καὶ διαφέρουσιν αἱ προκοπαί, καθάπερ σκιᾶς ἀνέσει τῆς μοχθηρίας τοῦ λόγου διαφωτίζοντος ἀτρέμα τὴν ψυχὴν καὶ δια-

καθαίροντος) οὐκ ἄλογον οἰόμεθα τὴν συναίσθησιν
 εἶναι τῆς μεταβολῆς ὥσπερ ἐκ βυθοῦ τινὲς ἀνα-
 C φερομένοις, ἀλλ' ἔχουσιν ἐπιλογισμούς. ὧν σκόπει
 τὸν πρῶτον εὐθύς. εἰ καθάπερ οἱ πρὸς ἀχανὲς
 θέοντες ἰστίοις πέλαγος ἅμα τῷ χρόνῳ πρὸς τὴν 5
 τοῦ πνεύματος ῥώμην ἀναμετροῦνται τὸν δρόμον,
 ὅσον εἰκὸς ἐν τοσοῦτῳ γεγονέναι ὑπὸ τοσαύτης
 κομιζομένοις δυνάμεως, οὕτως ἔν τις ἐν φιλοσοφίᾳ
 τὸ ἐνδελεχὲς καὶ τὸ συνεχὲς τῆς πορείας καὶ μὴ
 πολλὰς διὰ μέσου ποιούμενον ἐπιστάσεις, εἴτ' αὖτις 10
 ὁρμὰς καὶ ἐπιπηδήσεις, ἀλλὰ λείως καὶ ὁμαλῶς τοῦ
 πρόσθεν ἐπιλαμβανόμενον αἰεὶ καὶ διὸν ἀπταίστως
 διὰ τοῦ λόγου τεκμήριον ἑαυτῷ ποιήσαιο προκο-
 πῆς. τὸ γάρ

ἑὶ καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθεῖο
 καὶ θιμὰ τοῦθ' ἔρδοις

15

D οὐ πρὸς ἀργυρίου μόνον αὐξήσιν εἴρηται καλῶς, ἀλλ'
 εἰς ἅπαντα ποιεῖ, μάλιστα δ' εἰς ἀρετῆς ἐπίδοσιν,
 πολὺ καὶ τελεσιουργὸν ἔθος τοῦ λόγου προσλαμβά-
 νοντος· αἱ δ' ἀνωμαλῖαι καὶ ἀμβλύτητες τῶν φιλο- 20
 σοφούντων οὐ μόνως ποιοῦσιν ἐποχὰς ὥσπερ ἐν ὁδῷ
 τῆς προκοπῆς, ἀλλὰ καὶ ἀναλύσεις, αἰεὶ τῷ παρεί-
 κοντι κατὰ σχολὴν τῆς κακίας ἐπιτιθεμένης καὶ πρὸς
 τοῦναντίον ἀνθυποφερούσης. τοὺς μὲν γὰρ πλάνη-
 τας οἱ μαθηματικοὶ στηρίζειν λέγουσι παυσαμένης 25
 τῆς εἰς τοῦμπροσθεν αὐτῶν πορείας, ἐν δὲ τῷ φιλο-
 σοφεῖν οὐκ ἔστι ληγούσης διάλειμμα προκοπῆς οὐδὲ

στηριγμός, ἀλλ' αἰετίναν ἔχουσα κινήσεις ἢ φύσεις E
 ὥσπερ ἐπὶ ζυγοῦ ῥέπειν ἐθέλει καὶ κατατείνεσθαι
 ταῖς βελτίοσιν, ἢ ταῖς ἐναντίαις πρὸς τὸ χεῖρον
 οἴχεται φερομένη. ἂν οὖν κατὰ τὸν δοθέντα χρη-
 5 σμὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ 'Κιρραίοις πάντ' ἡματα καὶ πάσας
 νύκτας πολεμεῖν' οὕτω συνίδῃς σεαυτὸν ἡμέρας τε
 καὶ νύκτωρ αἰετίναν διαμεμαχημένον, ἢ μὴ
 πολλάκις γε τὴν φρουρὰν ἀνεικότα μηδὲ συνεχῶς
 παρ' αὐτῆς οἴουεϊ κήρυκας ἡδονάς τινας ἢ ῥαστώνας
 10 ἢ ἀσχολίας ἐπὶ σπονδαῖς προσδεδεγμένον, εἰκότως ἂν
 εὐθαρσῆς καὶ πρόθυμος βαδίξοις ἐπὶ τὸ λειπόμενον.

4. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ διαλείμματα γιγνόμενα F
 τοῦ φιλοσοφεῖν, τὰ δ' ὕστερα τῶν πρότερον ἐδραιό-
 τερα καὶ μακρότερα, σημεῖον οὐ φαῦλόν ἐστιν ἐκθλι-
 15 βομένης πόνῳ καὶ ἀσκήσει τῆς ῥαθυμίας· τὸ δ'
 ἐναντίον πονηρὸν, αἰ μετ' οὐ πολλὸν χρόνον πολλὰ
 καὶ συνεχεῖς ἀνακοπαί, τῆς προθυμίας οἶον ἀπομα-
 ραινομένης. ὥς γὰρ ἡ τοῦ καλάμου βλάστησις,
 ὁρμὴν ἔχουσα πλείστην ἀπ' ἀρχῆς εἰς μῆκος ὁμαλὸν 77
 20 καὶ συνεχές, τὸ πρῶτον ἐν διαστήμασι μεγάλοις
 ὀλίγας λαμβάνουσα προσκρούσεις καὶ ἀντικοπὰς,
 εἰθ' οἶον ὑπ' ἄσθματος ἄνω δι' ἀσθένειαν ἀπαγο-
 ρεύουσα πολλοῖς ἐνίσχεται καὶ πυκνοῖς τοῖς γόνασι,
 τοῦ πνεύματος πληγὰς καὶ τρώμους λαμβάνοντος,
 25 οὕτως ὅσοι τὸ πρῶτον μεγάλαις ἐκδρομαῖς ἐχρή-
 σαύτο πρὸς φιλοσοφίαν, εἴτα πολλὰ καὶ συνεχῇ

4 χρησμὸν] add. Ἀμφικτύοσιν H 5 ὑπὸ τοῦ θεοῦ Κιρ-
 ραίοις Boissonadius: Κιρραίοις ὑπὸ τοῦ θεοῦ 6 συνίδῃς
 R: συνειδῇς 8 συνεχῶς] συγχῶς Emperius. Sed cf. lin.
 17 et 26

προσक्रούματα καὶ διασπάσματα λαμβάνουσι μηδενὸς
 B διαφύρου πρὸς τὸ βέλτιον ἐπαισθανόμενοι, τελευ-
 τῶντες ἐξέκαμον καὶ ἀπηγόρευσαν. 'τῷ δ' εὐτε
 πτερὰ γίγνεται' δι' ὠφέλειαν φερομένῳ καὶ διακό-
 πτοντι τὰς προφάσεις ὥσπερ ὄχλον ἐμποδῶν ὄντα
 ῥώμῃ καὶ προθυμίᾳ τῆς ἀνύσεως. καθάπερ οὖν
 ἔρωτος ἀρχομένου σημεῖον ἔστιν οὐ τὸ χαίρειν τῷ
 καλῷ παρόντι (τοῦτο γὰρ κοινόν) ἀλλὰ τὸ δάκνε-
 σθαι καὶ ἀλγεῖν ἀποσπώμενον, οὕτως ἄγονται μὲν
 ὑπὸ φιλοσοφίας πολλοὶ καὶ σφόδρα γε φιλοτίμως 10
 ἀντιλαμβάνεσθαι τοῦ μανθάνειν δοκοῦσιν, ἂν δ'
 ἀπέλθωσιν ὑπὸ πραγμάτων ἄλλων καὶ ἀσχολιῶν,
 ἐξεργύη τὸ πάθος αὐτῶν ἐκεῖνο, καὶ ῥαδίως φέρουσιν.

C 'ὅτῳ δ' ἔρωτος δῆγμα παιδικῶν'
 πρόσεστι, μέτριος μὲν ἔν σοι φανείη καὶ πρᾶος ἐν 15
 τῷ παρῆναι καὶ συμφιλοσοφεῖν· ὅταν δ' ἀποσπασθῇ
 καὶ χωρὶς γένηται, θεῶ φλεγόμενον καὶ ἀδημο-
 νοῦντα καὶ δυσκολαίνοντα πᾶσι πράγμασι καὶ ἀσχο-
 λίαις, μνήμῃ δὲ φίλων ὥσπερ ἔλογος ἐλαύνεται
 πόθῳ τῷ πρὸς φιλοσοφίαν. οὐ γὰρ δεῖ τοῖς λόγοις 20
 εὐφραίνεσθαι μὲν παρόντας ὥσπερ τοῖς μύροις, ἀπο-
 στάντας δὲ μὴ ζητεῖν μηδ' ἀσχάλλειν, ἀλλὰ πείνη
 τινὲ καὶ δίψῃ πάθος ὅμοιον ἐν τοῖς ἀποσπασμοῖς
 πάσχοντας ἔχεσθαι τοῦ προκόπτοντος ἀληθῶς, ἂν τε
 γάμος ἂν τε πλοῦτος ἂν τε φιλία τις ἂν τε στρά- 25
 D τέλεια προσπεσοῦσα ποιήσῃ τὸν χωρισμόν. ὅσῳ γὰρ

πλέον ἐστὶ τὸ προσειλημμένον ἐκ φιλοσοφίας, το-
σούτῳ πλέον ἐνοχλεῖ τὸ ἀπολειπόμενον.

5. Τούτῳ δ' ὁμοῦ τι ταυτόν ἐστιν ἢ σύνεγγυς
τὸ πρεσβύτατον δῆλωμα προκοπῆς τοῦ Ἡσιόδου,
5 μηκέτι προσάντη μηδ' ὕρθιον ἄγαν ἀλλὰ ῥαδίαν
καὶ λείαν καὶ δι' εὐπετείας εἶναι τὴν ὁδόν, οἷον
ἐκλειανομένην τῇ ἀσκήσει καὶ φῶς ἐν τῷ φιλοσο-
φεῖν καὶ λαμπρότητα ποιοῦσαν ἐξ ἀπορίας καὶ πλά-
νης καὶ μεταμελειῶν, αἷς προστυγχάνουσιν οἱ φιλο-
10 σοφοῦντες τὸ πρῶτον, ὥσπερ οἱ γῆν ἀπολιπόντες
ἦν ἴσασι, μηδέπω δὲ καθορῶντες ἐφ' ἣν πλέουσι. E
προέμενοι γὰρ τὰ κοινὰ καὶ συνήθη πρὶν ἢ τὰ βελ-
τίονα γινῶναι καὶ λαβεῖν, ἐν μέσῳ περιφέρονται
πολλάκις ὑποτρεπόμενοι. καθάπερ φασὶ Σέξτιον τὸν
15 Ῥωμαῖον ἀφεικότα τὰς ἐν τῇ πόλει τιμὰς καὶ ἀρχὰς
διὰ φιλοσοφίαν, ἐν δὲ τῷ φιλοσοφεῖν αὐτὸν πάλιν
δυσπαθοῦντα καὶ χρώμενον τῷ λόγῳ χαλεπῷ τὸ
πρῶτον, ὀλίγου δεῆσαι καταβαλεῖν ἑαυτὸν ἐκ τινος
διήρους. καὶ περὶ Διογένοους ὅμοια τοῦ Σινωπέως
20 ἱστοροῦσιν ἀρχομένου φιλοσοφεῖν, ὡς Ἀθηναίοις ἦν
ἐορτὴ καὶ δεῖπνα δημοτελῆ καὶ θεάτρα, καὶ συνου-
σίας μετ' ἀλλήλων ἔχοντες ἐχρῶντο κώμοις καὶ παν- F
νυχίσιν, ὃ δ' ἐν τινι γωνίᾳ συνεσπειραμένος ὡς
καθευδήσων ἐνέπιπτεν εἰς λογισμοὺς τρέποντας
25 αὐτὸν οὐκ ἀτρέμα καὶ θραύοντας, ὡς ἀπ' οὐδεμιᾶς
ἀνάγκης εἰς ἐπίπονον καὶ ἀλλόκοτον ἦκων βίον
αὐτὸς ὑφ' ἑαυτοῦ κἀθῆται τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων
ἐστερημένος. εἴτα μέντοι μῦν τινα προσεργύσαντα

λέγεται περὶ τὰς ψίχας αὐτοῦ τῆς μάξης ἀναστρέ-
 φεσθαι, τὸν δ' αὖθις ἀναφέρειν τῷ φρονήματι καὶ
 78 λέγειν πρὸς ἑαυτὸν οἷον ἐπιπλήττοντα καὶ κακίζοντα
 'τί φῆς, ὦ Διόγενες; τοῦτον μὲν εὐωχεῖ τὰ σὰ
 λείμματα, σὺ δ' ὁ γενναῖος ὅτι μὴ μεθύεις ἐκεῖ 5
 κατακείμενος ἐν ἀπαλοῖς καὶ ἀνθινοῖς στρώμασιν
 ὁδύρη καὶ θρηνηεῖς σεαυτόν; ὅταν οὖν οἱ τοιοῦτοι
 κατασπασμοὶ γένωνται μὴ πολλάκις, αἳ τε πρὸς αὐ-
 τοὺς ἐξερεΐσεις καὶ ἀνακρούσεις τοῦ φρονήματος
 ὥσπερ ἐκ τροπῆς ταχεῖαι παρῶσι καὶ διαλύωσι 10
 ῥαδίως τὸν ἄλυν καὶ τὴν ἀδημονίαν, ἐν τινι βεβαίῳ
 τὴν προκοπὴν εἶναι δεῖ νομίζειν.

6. Ἐπεὶ δ' οὐ μόνον ἐξ αὐτῶν τὰ κατασεύοντα
 καὶ στρέφοντα πρὸς τοῦναντίον ὑπ' ἀσθενείας ἐπι-
 B γίγνεται τοῖς φιλοσοφοῦσιν, ἀλλὰ καὶ φίλων συμ- 15
 βουλαὶ μετὰ σπουδῆς καὶ διαφόρων ἀντιλήψεις ἐν
 γέλωτι καὶ παιδιᾷ γιγνόμεναι κάμπτουσι καὶ μαλίσ-
 σουσιν, ἐνίοις δὲ καὶ τέλεον ἤδη φιλοσοφίας ἐξ-
 έσεισαν, οὐ φαῦλον ἄν τι προκοπῆς εἴη σημεῖον ἢ
 πρὸς ταῦτα πραότης ἐκάστου καὶ τὸ μὴ ταρατ- 20
 τόμενον μηδὲ κνιζόμενον ὑπὸ τῶν λεγόντων καὶ
 ὀνομαζόντων ἡλικίας τινος ἐν αὐλαῖς βασιλέων εὐη-
 μεροῦντας ἢ φερνὰς ἐπὶ γάμοις λαμβάνοντας ἢ κατι-
 όντας ὑπὸ πλήθους εἰς ἀγορὰν ἐπ' ἀρχὴν τινα ἢ
 συνηγορίαν. ὁ γὰρ ἀνέκπληκτος ἐν τούτοις καὶ 25
 ἄτεγκτος ἤδη δῆλός ἐστιν εἰλημμένος ἢν προσήκει
 C λαβὴν ὑπὸ φιλοσοφίας. οὐ γὰρ οἷόν τε παύσασθαι

9 ἐξερεΐσεις H: ἐξάιρήσεις
 ἐπιτείνεται

14 ἐπιγίγνεται Iunius:

ζηλοῦντας ἅπερ οἱ πολλοὶ θαυμάζουσιν, οἷς ἂν μὴ
 τὸ θαυμάζειν ἀρετὴν ἐγγένηται. πρὸς μὲν γὰρ ἀν-
 θρώπους θρασύνεσθαι καὶ δι' ὀργὴν ἐνίοις παρέστη
 καὶ διὰ παραφροσύνην· ὧν δὲ θαυμάζουσιν ἀνθρω-
 5 ποι πραγμάτων οὐκ ἔστιν ἄνευ φρονήματος ἀλη-
 θινοῦ καὶ βεβαίου καταφρονῆσαι. διὸ καὶ ταῦτα
 παραβάλλοντες ἐκείνοις ἐπιγυροῦσιν ἑαυτούς, ὥσπερ
 ὁ Σόλων

‘ἀλλ’ ἡμεῖς αὐτοῖς οὐ διαμειψόμεθα
 10 τῆς ἀρετῆς τὸν πλοῦτον, ἐπεὶ τὸ μὲν ἔμπεδον
 αἰεὶ,

χρήματα δ’ ἀνθρώπων ἄλλοτε ἄλλος ἔχει’.
 καὶ Διογένης τὴν εἰς Ἀθήνας ἐκ Κορίνθου καὶ D
 πάλιν εἰς Κόρινθον ἐξ Ἀθηνῶν μετάβασιν· ἑαυτοῦ
 15 παρέβαλλε ταῖς βασιλέως ἑαρος μὲν ἐν Σούσοις καὶ
 χειμῶνος ἐν Βαβυλῶνι, θέρους δ’ ἐν Μηδίᾳ διατρι-
 βαῖς. καὶ Ἀγησίλαος περὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως
 ‘τί γὰρ ἐμοῦ μείζων ἐκεῖνος, εἰ μὴ καὶ δικαιότερος;’
 ὁ δ’ Ἀριστοτέλης πρὸς Ἀντίπατρον περὶ Ἀλεξάν-
 20 δρου γράφων ἔφη μὴ μόνον ἐκείνῳ προσήκειν ὅτι
 πολλῶν κρατεῖ μέγα φρονεῖν, ἀλλ’ οὐδὲν ἦττον εἰ
 τις ὀρθῶς γιγνώσκει περὶ θεῶν. ὁ δὲ Ζήνων ὁρῶν E
 τὸν Θεόφραστον ἐπὶ τῷ πολλοῦς ἔχειν μαθητὰς
 θαυμαζόμενον, ‘ὁ ἑκείνου μὲν χορὸς’ ἔφη ‘μείζων,
 25 οὐμὸς δὲ συμφωνότερος’.

7. Ὅταν οὖν οὕτω τὰ τῆς ἀρετῆς πρὸς τὰ ἐκτὸς
 ἀντιτιθεῖς ὑπεκχέης φθόνους καὶ ζηλοτυπίας καὶ τὰ
 κνίζοντα καὶ ταπεινοῦντα πολλοὺς τῶν ἀρχομένων

φιλοσοφεῖν, μέγα καὶ τοῦτο δῆλωμα σεαυτῷ τοῦ
 προκόπτειν ποιεῖς. οὐκ ἔστι δὲ μικρὸν οὐδ' ἡ περὶ
 τοὺς λόγους μεταβολή. πάντες γὰρ ὡς εἶπεν οἱ
 φιλοσοφεῖν ἀρχόμενοι τοὺς πρὸς δόξαν διώκουσι
 μᾶλλον, οἱ μὲν ὥσπερ ὄρνιθες ἐπὶ τὴν λαμπρότητα
 τῶν φυσικῶν καὶ τὸ ὕψος ὑπὸ κουφότητος καὶ φιλο-
 τιμίας καταίροντες, οἱ δ' ὥσπερ τὰ σκυλάκια' φη-
 F σιν ὁ Πλάτων 'τῷ ἔλκειν καὶ σπαράττειν χαίροντες'
 ἐπὶ τὰς ξριδας καὶ τὰς ἀπορίας χωροῦσι καὶ τὰ
 σοφίσματα, οἱ δὲ πλείστοι τοῖς διαλεκτικοῖς ἐνδύν- 10
 τες εὐθὺς ἐπισιτίζονται πρὸς σοφιστεῖαν, ἔνιοι δὲ
 χρείας καὶ ἱστορίας ἀναλεγόμενοι περιάσιν, ὥσπερ
 Ἀνάχαρσις ἔλεγε τῷ νομίσματι τοὺς Ἑλλήνας πρὸς
 οὐδὲν ἕτερον ἢ τὸ ἀριθμεῖν χρωμένους ὁρᾶν, οὕτω
 τοὺς λόγους παραριθμούμενοι καὶ παραμετροῦντες, 15
 79 ἄλλο δ' οὐδὲν εἰς ὕνησιν αὐτῶν τιθέμενοι. συμ-
 βαίνει δὴ τὸ τοῦ Ἀντιφάνους, ὃ τις εἶπεν ἐπὶ τῶν
 Πλάτωνος συνήθων. ὁ γὰρ Ἀντιφάνης ἔλεγε παί-
 ζων ἐν τινι πόλει τὰς φωνὰς εὐθὺς λεγομένας
 πῆγνυσθαι διὰ ψῦχος, εἴθ' ὕστερον ἀνιεμένων 20
 ἀκούειν θέρους ἢ τοῦ χειμῶνος διελέχθησαν· οὕτω
 δὴ τῶν ὑπὸ Πλάτωνος ἔφη νέοις οὕσιν ἔτι λεχθέν-
 των μόλις ὁψὲ τοὺς πολλοὺς αἰσθάνεσθαι γέροντας
 γενομένους. καὶ πρὸς ὅλην δὲ τοῦτο τὴν φιλοσο-
 φίαν πεπόνθασιν, ἄχρι οὗ κατὰστασιν ἢ κρίσις 25
 λαβοῦσα τοῖς ἥθος ἐμποιοῦσι καὶ μέγεθος ἄρξῃται
 συμφέρεσθαι καὶ ζητεῖν λόγους, ὧν κατὰ τὸν Αἴσω-

8 Πλάτων] Rep. p. 539 b
 17 εἶπεν ἐπὶ Madvigius: εἶπε

16 αὐτῶν scripsi: αὐτῶν

πον εἶσω μᾶλλον ἢ ἔξω τὰ ἔχνη τέτραπται. ὥσπερ B
 γὰρ ὁ Σοφοκλῆς ἔλεγε τὸν Αἰσχύλου διαπεπαιχῶς
 ὄγκον εἶτα τὸ πικρὸν καὶ κατὰτεχνον τῆς αὐτοῦ
 κατασκευῆς τρίτον ἤδη τὸ τῆς λέξεως μεταβάλλειν
 5 εἶδος, ὅπερ ἡθικώτατόν ἐστι καὶ βέλτιστον, οὕτως
 οἱ φιλοσοφοῦντες, ὅταν ἐκ τῶν πανηγυρικῶν καὶ
 κατὰτεχνων εἰς τὸν ἀπτόμενον ἥθους καὶ πάθους
 λόγον μεταβῶσιν, ἄρχονται τὴν ἀληθῆ προκοπὴν
 προκόπτειν καὶ ἄτυγον.

10 8. Ὅρα δὴ μὴ μόνον φιλοσόφων συγγράμματα
 διεξιῶν καὶ λόγους ἀκούων εἰ μὴ πλέον τοῖς ὀνό- C
 μασι μόνοις προσέχεις ἢ τοῖς πράγμασι μηδὲ μᾶλ-
 λον ἐπιπηδᾷς τοῖς τὸ δύσκολον ἔχουσι καὶ περιττὸν
 ἢ τοῖς τὸ χρήσιμον καὶ σάρκινον καὶ ὠφέλιμον,
 15 ἀλλὰ καὶ ποιήμασιν ὁμιλῶν καὶ ἱστορίᾳ παραφύ-
 λαττε σεαυτὸν εἰ μηδὲν σε διαφεύγει τῶν πρὸς ἐπα-
 νόρθωσιν ἥθους ἢ πάθους κουφισμὸν ἐμμελῶς λεγο-
 μένων. ὥσπερ γὰρ ἀνθεσιν ὁμιλεῖν ὁ Σιμωνίδης
 φησὶ τὴν μέλιτταν 'ξανθὸν μέλι μηδομέναν', οἱ δ'
 20 ἄλλοι χροῶν αὐτῶν καὶ ὁσμὴν, ἕτερον δ' οὐδὲν
 ἀγαπῶσιν οὐδὲ λαμβάνουσιν, οὕτως ὁ τῶν ἄλλων.
 ἐν ποιήμασιν ἡδονῆς ἕνεκα καὶ παιδιᾶς ἀναστρεφο-
 μένων αὐτοὺς εὐρίσκων τι καὶ συνάγων σπουδῆς
 ἄξιον ἔοικεν ἤδη γνωριστικὸς ὑπὸ συνηθείας καὶ D
 25 φιλίας τοῦ καλοῦ καὶ οἰκείου γεγενῆσθαι. τοὺς μὲν
 γὰρ Πλάτωνι καὶ Ξενοφῶντι χρωμένους διὰ τὴν

2 διαπεπαιχῶς] διαπεπλιχῶς Bernhardy. διαπεπλακῶς
 Bergk. διαπεπαικῶς Herwerden 4 ἤδη τὸ] τὸ ἡδὺ Se-
 mitelus μεταλαβεῖν Bernhardy 18 Σιμωνίδης] Bergk.
 3 p. 411 21 οὕτως ὁ Madvigius: οὕτω

λέξιν, ἕτερον δὲ μηδὲν ἄλλ' ἢ τὸ καθαρὸν τε καὶ Ἀττικὸν ὥσπερ δρόσον καὶ χνοῦν ἀποδρεπομένους τί ἂν ἄλλο φαίης ἢ φαρμάκων τὸ μὲν εὐῶδες καὶ ἀνθηρὸν ἀγαπᾶν, τὸ δ' ἀνώδυνον καὶ καθαρτικὸν μὴ προσίεσθαι μηδὲ διαγιγνώσκειν; ἀλλ' οἷ γε μᾶλ-
 5 λον ἔτι προκόπτοντες οὐκ ἀπὸ λόγων μόνον ἀλλὰ καὶ θεαμάτων καὶ πραγμάτων πάντων ὠφέλεισθαι
 E δύνανται καὶ συνάγειν τὸ οἰκεῖον καὶ χρήσιμον, οἷα καὶ περὶ Αἰσχύλου λέγουσι καὶ περὶ ἄλλων ὁμοίων. Αἰσχύλος μὲν γὰρ Ἰσθμοῖ θεώμενος ἀγῶνα
 10 πυκτῶν, ἐπεὶ πληγέντος τοῦ ἑτέρου τὸ θέατρον ἐξέκραγε, νύξας Ἴωνα τὸν Χιον ὄρᾱς ἔφη ὅϊον ἢ ἄσκησις ἐστίν; ὁ πεπληγὼς σιωπᾷ, οἱ δὲ θεώμενοι βοῶσιν'. Βρασίδης δὲ μῦν τινα συλλαβὼν ἐν ἰσχάσι καὶ δηχθεὶς ἀφῆκεν· εἶτα πρὸς ἑαυτὸν ὧ Ἡράκλεις
 15 ἔφη, ὥς οὐδὲν ἐστι μικρὸν οὐδ' ἀσθενές, ὃ μὴ ζήσεται τολμῶν ἀμύνεσθαι'. Διογένης δὲ τὸν πίνοντα ταῖς χερσὶ θεασάμενος τῆς πῆρας ἐξέβαλε τὸ
 F ποτήριον. οὕτω τὸ προσέχειν καὶ τετάσθαι τὴν ἄσκησιν αἰσθητικοὺς καὶ δεκτικοὺς ποιεῖ τῶν πρὸς
 20 ἀρετὴν φερόντων ἀπανταχόθεν. γίγνεται δὲ τοῦτο μᾶλλον ἂν τοὺς λόγους ταῖς πράξεσι μιγνύουσι, μὴ μόνον, ὥς Θουκυδίδης ἔλεγε, ὁ μετὰ κινδύνων ποιούμενοι τὰς μελέτας', ἀλλὰ καὶ πρὸς ἡδονὰς καὶ πρὸς
 25 ἐριδας καὶ περὶ κρίσεις καὶ συνηγορίας καὶ ἀρχάς, οἷον ἀπόδειξιν αὐτοῖς τῶν δογμάτων διδόντες, μᾶλ-
 80 λον δὲ τῷ χρῆσθαι ποιοῦντες τὰ δόγματα. ὥς τοὺς

13 ἐστίν ἢ ἄσκησις Stobaeus Flor. XXIX 89. Sed cf. p. 29 f. 23 Θουκυδίδης] I 18

γε μανθάνοντας ἔτι καὶ πραγματευομένους καὶ σκοποῦντας ὃ λαβόντες ἐκ φιλοσοφίας εὐθὺς εἰς ἀγορὰν ἢ νέων διατριβὴν ἢ βασιλικὸν συμπόσιον ἐκκυκλῆσουσιν, οὐ μᾶλλον οἰεσθαι χρὴ φιλοσοφεῖν ἢ τοὺς
 5 τὰ φάρμακα πωλοῦντας ἰατρεῦειν· μᾶλλον δ' ὅλως οὐδὲν ὁ τοιοῦτος σοφιστὴς διαφέρει τῆς Ὀμηρικῆς ὄρνιθος, ὃ τι ἂν λάβῃ τοῖς μαθηταῖς ὥσπερ ἀπτήσι νεοσσοῖς προφέρων διὰ τοῦ στόματος.

κακῶς δέ τέ οἱ πέλει αὐτῷ

10 μηδὲν εἰς ὕνησιν οἰκείαν ἀναδιδόντι μηδὲ καταπέττουσι τῶν λαμβανομένων.

9. Ὅθεν ἐπισκοπεῖν ἀναγκαῖον εἰ χρώμεθα τῷ B λόγῳ πρὸς ἑαυτοὺς μὲν χρηστικῶς, πρὸς ἑτέρους δὲ μὴ δόξης εἰκαίας ἔνεκα μηδ' ἐκ φιλοτιμίας, ἀλλὰ
 15 μᾶλλον ἀκοῦσαί τι καὶ διδάξαι βουλόμενοι, μάλιστα δ' εἰ τὸ φιλόνηκον καὶ δύσερι περὶ τὰς ζητήσεις ὑφείτῃ καὶ πεπαύμεθα τοὺς λόγους ὥσπερ ἱμάντας ἢ σφαίρας ἐπιδούμενοι πρὸς ἀλλήλους καὶ τῷ πατάξαι καὶ καταβαλεῖν μᾶλλον ἢ τῷ μαθεῖν τι καὶ
 20 διδάξαι χαίροντες· ἡ γὰρ ἐν τούτοις ἐπιείκεια καὶ πραότης καὶ τὸ μὴ μετ' ἀγῶνος συνίστασθαι μηδὲ διαλύεσθαι μετ' ὀργῆς τὰς κοινολογίας μηδ' οἷον C ἐφυβρίζειν ἐλέγχοντας ἢ χαλεπαίνειν ἐλεγχθέντας ἱκανῶς προκόπτουτός ἐστιν. ἐδήλωσε δ' Ἀρίστιπ-
 25 πος ἐν τινι λόγῳ κατασοφισθεὶς ὑπ' ἀνθρώπου τόλμαν μὲν ἔχοντος, ἄλλως δ' ἀνοήτου καὶ μανικοῦ. χαίροντα γὰρ ὀρῶν αὐτὸν καὶ τετυφωμένον ἑγὼ

6 Ὀμηρικῆς] I 323 7 λάβῃ Pflugk: λάβοι 8 νεοσσοῖσιν H προφέρων H: προσφέρων 18 περιδού-
 μενοι W 21 μηδὲ scripsi: μήτε

μὲν οὖν' εἶπεν ὁ ἐλεγχθεὶς ἅπειμι σοῦ τοῦ ἐλέγγαν-
 τος ἡδίου καθευδήσων'. ἔστι δὲ καὶ λέγοντας
 ἑαυτῶν λαμβάνειν διάπειραν εἰ μήτε πολλῶν παρὰ
 προσδοκίαν συνελθόντων ὑπὸ δειλίας ἀναδύμεθα,
 μήτ' ἐν ὀλίγοις ἀθυμοῦμεν ἀγωνιζόμενοι, μήτε πρὸς 5
 D δῆμον ἢ πρὸς ἀρχὴν εἰπεῖν δεῖσαν ἐνδεεία τῆς περὶ
 τὴν λέξιν παρασκευῆς προϊέμεθα τὸν καιρὸν, οἷα
 περὶ Δημοσθένους λέγουσι καὶ Ἀλκιβιάδου. καὶ γὰρ
 οὗτος νοῆσαι μὲν πράγματα δεινότατος ὢν περὶ δὲ
 τὴν λέξιν ἀθαρσέστερος ἑαυτὸν διέκρουεν ἐν τοῖς 10
 πράγμασι, καὶ πολλάκις ἐν αὐτῷ τῷ λέγειν ζητῶν
 καὶ διώκων ὄνομα καὶ ῥῆμα διαφεύγον ἐξέπιπτεν.
 Ὅμηρος δὲ τὸν πρῶτον οὐ διηνέχθη τῶν στίχων
 ἐξενεγκῶν ἄμετρον· τοσοῦτο περιῆν αὐτῷ φρονή-
 ματος εἰς τὰ λοιπὰ διὰ τὴν δύναμιν. οὐκοῦν μᾶλ- 15
 E λον εἰκὸς ἐστίν, οἷς πρὸς ἀρετὴν καὶ τὸ καλὸν ἢ
 ἄμιλλα, τῷ καιρῷ καὶ τοῖς πράγμασι χρῆσθαι τῶν
 ἐπὶ ταῖς λέξεσι θορύβων καὶ κρότων ἐλάχιστα φροντί-
 ζοντας.

10. Οὐ μόνον δὲ δεῖ τοὺς λόγους ἀλλὰ καὶ τὰς 20
 πράξεις ἕκαστον ἐπισκοπεῖν εἰ τὸ χρεῖωδες τοῦ πα-
 νηγυρικοῦ καὶ τοῦ πρὸς ἐπίδειξιν αὐταῖς πλέον
 ἔνεστι τὸ πρὸς ἀλήθειαν. εἰ γὰρ ἀληθινὸς ἔρως
 παιδὸς ἢ γυναικὸς οὐ ζητεῖ μάρτυρας, ἀλλὰ καρ-
 ποῦται τὸ ἡδὺ κἂν κρύφα κατεργάσῃται τὸν πόθον, 25
 ἔτι μᾶλλον εἰκὸς ἐστὶ τὸν φιλόκαλον καὶ φιλόσοφον
 συνόντα διὰ τῶν πράξεων τῇ ἀρετῇ καὶ χρώμενον

8 καὶ γὰρ οὗτος = καὶ οὗτος γὰρ 12 post ἐξέπιπτεν
 apodosin desiderat W. Sed cf. p. 804 a

αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ σιωπῇ μέγα φρονεῖν, ἐπαινετῶν καὶ ἀκροατῶν μηδὲν δεόμενον. ὥσπερ οὖν ὁ καλῶν F
ἐκεῖνος οἴκοι τὴν θεωραπαινίδα καὶ βοῶν 'θεάσαι,
Διονυσία, πέπαυμαι τετυφωμένος', οὕτως ὁ ποιήσας
5 τι χάριεν καὶ ἀστεῖον εἶτα τοῦτο διηγούμενος καὶ
περιφέρων ἀπανταχόσε διήλός ἐστιν ἔξω βλέπων ἐτι
καὶ πρὸς δόξαν ἐλκόμενος, οὕτω δὲ τῆς ἀρετῆς
γεγονώς θεατῆς, οὐδ' ὑπαρ ἀλλ' ὕναρ αὐτῆς ἐν
σκιαῖς καὶ εἰδώλοις ῥεμβόμενος, εἶθ' ὥσπερ ζωγράφ-
10 ημα προτιθεῖς ἐπὶ θεῶν τὸ πεπραγμένον. ἔστιν
οὖν τοῦ προκόπτοντος οὐ μόνον δόντα τῷ φίλῳ καὶ 81
γνώριμον εὐεργετήσαντα μὴ φράσαι πρὸς ἐτέρους,
ἀλλὰ καὶ ψῆφον ἐν πολλαῖς θέμενον ἀδίκους δικαίαν
καὶ πρὸς ἔντευξιν αἰσχροῦν πλουσίου τινὸς ἢ ἄρχον-
15 τος ἀπισχυρισάμενον καὶ δωρεᾶς ὑπεριδόντα καὶ νῆ
Δία διψήσαντα νύκτωρ καὶ μὴ πίνοντα ἢ πρὸς φί-
λημα καλῆς ἢ καλοῦ διαμαχεσάμενον, ὥς ὁ Ἀγησί-
λαος, ἐν ἑαυτῷ κατασχεῖν καὶ σιγῇσαι. οὕτω γὰρ
αὐτὸς εὐδοκιμῶν παρ' ἑαυτῷ μὴ καταφρονῶν ἀλλὰ
20 χαίρων κἀγαπῶν ὥς ἱκανὸς ὢν μάρτυς ἅμα καὶ
θεατῆς τῶν καλῶν δείκνυσι τὸν λόγον ἐντὸς ἤδη B
τρεφόμενον καὶ ριζούμενον ἐν ἑαυτῷ καὶ κατὰ Δη-
μόκριτον αὐτὸν ἐξ ἑαυτοῦ 'λαμβάνειν τὰς τέρψιας
ἐθιζόμενον'. οἱ μὲν οὖν γεωργοὶ τῶν σταχύων
25 ἥδιον ὀρῶσι τοὺς κεκλιμένους καὶ νεύοντας ἐπὶ γῆν,
τοὺς δ' ὑπὸ κουφότητος αἰρομένους ἄνω κενοὺς
ἡγοῦνται καὶ ἀλαζόνας· οὕτω δὲ καὶ τῶν φιλοσο-
φεῖν βουλομένων νέων οἱ μάλιστα κενοὶ καὶ βάρος

18 οὕτω scripsi: οὗτος

οὐκ ἔχοντες θράσος ἔχουσι καὶ σχῆμα καὶ βάδισμα
καὶ πρόσωπον ὑπεροψίας καὶ ὀλιγορίας μεστὸν ἀφει-
δούσης ἀπάντων, ἀρχόμενοι δὲ πληροῦσθαι καὶ συλ-
λέγειν καρπὸν ἀπὸ τῶν λόγων τὸ σοβαρὸν καὶ
C φλοιῶδες ἀποτίθενται. καὶ καθάπερ ἀγγείων κενῶν 5
ὑγρὸν δεχομένων ὁ ἐντὸς ἀήρ ὑπέξεισιν ἐκθλιβόμε-
νος, οὕτως ἀνθρώποις πληρουμένοις τῶν ἀληθινῶν
ἀγαθῶν ἐνδίδωσιν ὁ τῦφος καὶ γίγνεται τὸ οἴημα
μαλακώτερον, καὶ πανόμενοι τοῦ διὰ πώγωνα καὶ
τριβῶνα φρουεῖν μέγα τὴν ἄσκησιν ἐπὶ τὴν ψυχὴν 10
μεταφέρουσι, καὶ τῷ δηκτικῷ καὶ πικρῷ χρῶνται
πρὸς ἑαυτοὺς μάλιστα, τοῖς δ' ἄλλοις πρᾶότερον
ἐντυγχάνουσι. τὸ δὲ φιλοσοφίας ὄνομα καὶ τὴν
τοῦ φιλοσοφεῖν δόξαν οὐχ ἀρπάζουσιν ἑαυτοῖς ὥς
D πρότερον οὐδὲ προσγράφουσιν, ἀλλὰ καὶ προσαγο- 15
ρευθεὶς ὑφ' ἑτέρου τῇ προσηγορίᾳ ταύτῃ φθάσας
ἂν εὐφυῆς νέος εἴποι μετ' ἐρυνθήματος.

‘οὗ τίς τοι θεός εἰμι· τί μ' ἀθανάτοισιν εἰσκεις;
'νέας' μὲν γὰρ 'γυναικός', ὥς Αἰσχύλος φησὶν, 'οὗ
τι λανθάνει φλέγων

20

ὀφθαλμός, ἥτις ἀνδρὸς ἢ γεγευμένη'.
νέω δ' ἀνδρὶ γευσάμενῳ προκοπῆς ἀληθοῦς ἐν φι-
λοσοφίᾳ τὰ Σαπφικὰ ταυτὶ παρέπεται

‘καμ μὲν γλῶσσα ἔαγε, λέπτον δ'
αὐτίκα χρῶ πῦρ ὑποδέδραμεν’,
ἀθόρυβον δ' ὄψει καὶ πρᾶον ὄμμα, φθεγγομένου δ'

25

18 Homer. π 187   19 Αἰσχύλος] Nauck. p. 61   24
καμ μὲν — χρῶ Bergk. (3 p. 89): κατὰ μὲν γλῶσσά γε λεπτόν
— αὐτίκα χρῶ

ἂν ἀκοῦσαι ποθήσειας. ὥσπερ γὰρ οἱ τελούμενοι Ε
 κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν θυρόβῳ καὶ βοῇ συνίασι πρὸς
 ἀλλήλους ὠθούμενοι, δρωμένων δὲ καὶ δεικνυμένων
 τῶν ἐρῶν προσέχουσιν ἤδη μετὰ φόβου καὶ σιωπῆς,
 5 οὕτω καὶ φιλοσοφίας ἐν ἀρχῇ καὶ περὶ θύρας πολὺν
 θόρυβον ὕψει καὶ λαλιὰν καὶ θρασύτητα, ὠθουμέ-
 νων πρὸς τὴν δόξαν ἐνίων ἀγροίκως τε καὶ βιαίως·
 ὁ δ' ἐντὸς γενόμενος καὶ μέγα φῶς ἰδὼν, οἷον
 ἀνακτόρων ἀνοιγομένων, ἕτερον λαβὼν σχῆμα καὶ
 10 σιωπὴν καὶ θάμβος ὥσπερ θεῶ τῷ λόγῳ ἑταπεινὸς
 ξυνέπεται καὶ κεκοσμημένος'. εἰς δὲ τούτους ἔοικε F
 καὶ τὸ Μενεδήμῳ πεπαιγμένον καλῶς λέγεσθαι·
 καταπλεῖν γὰρ ἔφη τοὺς πολλοὺς ἐπὶ σχολὴν Ἀθή-
 ναζε, σοφοὺς τὸ πρῶτον, εἴτα γίγνεσθαι φιλοσόφους,
 15 εἴτα ρήτορας, τοῦ χρόνου δὲ προϊόντος ἰδιώτας, ὅσῳ
 μᾶλλον ἵπτονται τοῦ λόγου, μᾶλλον τὸ οἷμα καὶ
 τὸν τῦπον κατατιθεμένους.

11. Τῶν τοίνυν δεομένων λατρείας οἱ μὲν ὁδύντα
 πονοῦντες ἢ δάκτυλον αὐτόθεν βαδίζουσι παρὰ τοὺς
 20 θεραπεύοντας, οἱ δὲ πυρέττοντες οἴκαδε καλοῦσι
 καὶ δέονται βοηθεῖν, οἱ δ' εἰς μελαγχολίαν ἢ φρε-
 νῆτιν ἢ παρακοπὴν ἤκοντες οὐδὲ φοιτῶντας ἐνιαχοῦ
 πρὸς αὐτοὺς ἀνέχονται, ἀλλ' ἐξελαύνουσιν ἢ φεύ-
 γουσιν, μὴδ' ὅτι νοσοῦσιν ὑπὸ τοῦ σφόδρα νοσεῖν 82
 25 αἰσθανόμενοι. οὕτω δὴ καὶ τῶν ἀμαρτανόντων ἀνή-
 κεςτοι μὲν εἰσιν οἱ πρὸς τοὺς ἐλέγχοντας καὶ νο-
 θετοῦντας ἐχθρῶς καὶ ἀγρίως διατιθέμενοι καὶ
 χαλεπαίνοντες· οἱ δ' ὑπομένοντες καὶ προσιέμενοι

πραότερον ἔχουσι. τὸ δ' ἑαυτὸν ἁμαρτάνοντα πα-
 ρέχειν τοῖς ἐλέγχουσι καὶ τὸ πάθος λέγειν καὶ τὴν
 μοχθηρίαν διακαλύπτειν καὶ μὴ χαίρειν λανθάνοντα
 μηδ' ἀγαπᾶν ἀγνοούμενον ἀλλ' ὁμολογεῖν καὶ δεῖ-
 σθαι τοῦ ἀπτομένου καὶ νουθετοῦντος οὐ φαῦλον 5
 ἂν εἴη προκοπῆς σημεῖον. ὥς που Διογένης ἔλεγε
 τῷ σωτηρίου δεομένῳ ζητεῖν προσήκειν ἢ φίλον
 σπουδαῖον ἢ διάπυρον ἐχθρόν, ὅπως ἐλεγχόμενος ἢ
 B θεραπευόμενος ἐκφεύγοι τὴν κακίαν. ἄχρη δ' οὐ τις
 ἐπιδεικνύμενος ῥύπον ἢ κηλῖδα χιτῶνος ἢ διερω- 10
 γὸς ὑπόδημα καλλωπίζεται πρὸς τοὺς ἐκτὸς ἀτυφία
 κενῇ καὶ νῇ Δία σκώπτων αὐτὸς ἑαυτὸν ὥς μικρὸν
 ἢ ὥς κυρτὸν οἶεται νεανιεύεσθαι, τὰ δ' ἐντὸς αἰσχρῇ
 τῆς ψυχῆς καὶ τὰ περὶ τὸν βίον ἐλλείμματα καὶ μικρο-
 λογίας καὶ φιληδονίας καὶ κακοηθείας καὶ φθόνους 15
 ὥσπερ ἔλκη περιστέλλων καὶ ἀποκρῦπτων οὐδένα
 θιγεῖν οὐδὲ προσιδεῖν ἔἴα δεδιώς τὸν ἔλεγχον, ὀλίγον
 C αὐτῷ προκοπῆς μέτεστι, μᾶλλον δ' οὐδέν. ἀλλ' ὁ τού-
 τοις ὁμόσε χωρῶν καὶ μάλιστα μὲν αὐτὸς ἑαυτὸν ἀλ-
 γύνειν ἁμαρτάνοντα καὶ κακίζειν, δεύτερον δὲ παρέχειν 20
 ἑτέρου νουθετοῦντος ἐγκαρτεροῦντα καὶ καθαιρόμενον
 ὑπὸ τῶν ἐλέγχων καὶ δυνάμενος καὶ βουλόμενος, οὗτος
 ἀποτριβομένῳ καὶ βδελυττομένῳ τὴν μοχθηρίαν ἀλη-
 θῶς ἔοικε. δεῖ μὲν γὰρ ἀμέλει καὶ τὸ δοκεῖν εἶναι
 πονηρὸν αἰδεῖσθαι καὶ φεύγειν· ὁ δὲ τὴν οὐσίαν μᾶλ- 25
 λον τῆς μοχθηρίας ἢ τὴν ἀδοξίαν δυσχεραίνων οὐ
 φεύγει τὸ κακῶς ἀκοῦσαι καὶ εἰπεῖν ἐπὶ τῷ βελτίῳ

12 καὶ νῇ Δία σκώπτων R: καὶ διασκώπτων 14 ἐλ-
 λείμματα scripti: ἐγχρέμματα

- γενέσθαι. χάριεν γὰρ τὸ τοῦ Διογένους πρὸς τινα
 νεανίσκον ὁφθέντα μὲν ἐν καπηλείῳ, καταφυγόντα
 δ' εἰς τὸ καπηλεῖον, 'ὅσῳ' γὰρ εἶπεν 'ἐνδοτέρω D
 φεύγεις, μᾶλλον ἐν τῷ καπηλείῳ γίγνη'. καὶ τῶν
 5 φαύλων ἕκαστος ὅσῳ μᾶλλον ἀρνεῖται, τοσοῦτ' μᾶλ-
 λον ἐνδύεται καὶ καθείργνυσιν εἰς τὴν κακίαν ἑαυ-
 τόν. ἀμέλει τῶν πενομένων οἱ προσποιούμενοι
 πλουτεῖν ἔτι μᾶλλον πένονται διὰ τὴν ἀλαζονείαν.
 ὁ δὲ προκόπτων ἀληθῶς τὸν Ἱπποκράτη ποιεῖται
 10 παράδειγμα, τὸ περὶ τὰς ῥαφὰς τῆς κεφαλῆς ἀγνοη-
 θέν ἀντ' αὐτῷ καὶ ἐξαγορεύσαντα καὶ γράψαντα, λογιζό-
 μενος ὅτι δεινὸν ἔστιν ἐκεῖνον μὲν, ὅπως ἂν ἕτεροι
 μὴ τὸ αὐτὸ πάθωσιν, ἑαυτοῦ τὴν ἀμαρτίαν κατει- E
 πεῖν, αὐτὸν δὲ τινα μέλλοντα σφῆζεσθαι μὴ τολμᾶν
 15 ἐλέγχεσθαι μηδ' ὁμολογεῖν τὴν ἀβελτερίαν καὶ ἀμα-
 θίαν. καὶ μὴν τὰ γε Βίαντος καὶ Πύρρωνος οὐ
 προκοπῆς ἂν τις ἀλλὰ μείζονος ἕξεως σημεῖα θεῖτο
 καὶ τελειοτέρας. ὁ μὲν γὰρ ἡξίου τοὺς συνήθεις
 οἶεσθαι προκόπτειν ὅταν τῶν λοιδορούντων οὕτως
 20 ἀκούωσιν ὡς λεγόντων

'ξεῖν', ἐπεὶ οὔτε κακῷ οὔτ' ἄφρονι φωτὶ ἔοικας,
 οὐδέ τε καὶ μέγα χαῖρε, θεοὶ δέ τοι ὕλβια δοῖεν'.

- Πύρρωνα δὲ φασὶ πλείοντα καὶ κινδυνεύοντα χεῖμῳ- F
 νος δελφάκιόν τι δεῖξαι χρώμενον ἀσμένως κριθαῖς
 25 παρεγκεχυμέναις, καὶ πρὸς τοὺς ἐταίρους εἰπεῖν ὅτι
 τοιαύτην ἀπάθειαν παρασκευαστέον ἐκ λόγου καὶ

3 'ὅσῳ'] ἔσω, 'ὅσῳ'? 9 τὸν Emperius: καὶ τὸν
 'Ἱπποκράτη' T. IX p. 340 F. Charter. 21 ξεῖν' Homer. ζ
 187: ὦ ξεῖν' 22 id. ω 402

φιλοσοφίας τὸν ὑπὸ τῶν προστυγχανόντων ταράττεσθαι μὴ βουλόμενον.

12. Ὅρα δὴ καὶ τὸ τοῦ Ζήνωνος ὁποῖόν ἐστιν. ἡξίου γὰρ ἀπὸ τῶν ὀνείρων ἕκαστον αὐτοῦ συναισθάνεσθαι προκόπτοντος, εἰ μήθ' ἡδόμενον αἰσχυρῶ 5
τινι ἑαυτὸν μήτε τι προσιέμενον ἢ πράττοντα τῶν δεινῶν καὶ ἀτόπων ὁρᾷ κατὰ τοὺς ὕπνους, ἀλλ' οἷον ἐν βυθῷ γαλήνης ἀκλύστου καταφανεῖ διαλάμπει τῆς ψυχῆς τὸ φανταστικὸν καὶ παθητικὸν δια-
83 κεχυμένον ὑπὸ τοῦ λόγου. τοῦτο δὲ καὶ Πλάτων, 10
ὥς ἔοικε, συνιδὼν πρότερος ἐξεμόρφωσε καὶ διετύπωσε τῆς φύσει τυραννικῆς ψυχῆς τὸ φανταστικὸν καὶ ἄλογον οἷα κατὰ τοὺς ὕπνους ὁρᾷ. 'μητρί τε γὰρ ἐπιχειρεῖ μίγνυσθαι' καὶ πρὸς βρώσεις ὁρμᾷ παντοδαπὰς, παρανομοῦν καὶ χρώμενον ἑαυτοῦ ταῖς 15
ἐπιθυμίαις οἷον λελυμέναις, ἃς μεθ' ἡμέραν ὁ νόμος αἰσχύνη καὶ φόβῳ καθείργνυσιν. ὥπερ οὖν τὰ πεπαιδευμένα καλῶς τῶν ὑποζυγίων, οὐδ' ἂν ἀφῇ τὰς ἡνίας ὁ ἄρχων, ἐπιχειρεῖ παρατρέπεσθαι καὶ
B ἀπολείπειν τὴν ὁδόν, ἀλλ' ὥπερ εἴθισται πρόεισιν 20
ἐν τάξει, διαφυλάττοντα τὴν πορείαν ἄπταιστον, οὕτως οἷς ἂν εὐπειθεῖς τὸ ἄλογον ἤδη καὶ πρᾶον ἢ γε-
γονὸς ὑπὸ τοῦ λόγου καὶ κεκολασμένον, οὔτε καθ' ὕπνους οὔθ' ὑπὸ νόσων ἔτι ῥαδίως ἐξυβρίζειν ἢ
παρανομεῖν ἐθέλει ταῖς ἐπιθυμίαις, ἀλλὰ τηρεῖ καὶ 25
διαμνημόνεύει τὸν ἐθισμόν, ἰσχὺν ἐμποιοῦντα τῇ
προσοχῇ καὶ τόνον. εἰ γὰρ καὶ τὸ σῶμα τῇ ἀσκήσει
τῆς ἀπαθείας ὑπήκοον ἑαυτὸ καὶ τὰ μέρη παρέρχειν

πέφυκεν, ὥς ὀφθαλμούς τε πρὸς οἶκτον ἰσχεσθαι
 δακρῶν καὶ καρδίαν πηδήματος ἐν φόβοις, αἰδοῖά
 τε σωφρόνως ἔχειν ἀτρέμα καὶ μηδὲν ἐνοχλεῖν παρὰ
 καλοῖς ἢ καλαῖς, πῶς οὐ μᾶλλον εἰκός ἐστι τῆς
 5 ψυχῆς τοῦ παθητικοῦ τὴν ἄσκησιν ἐπιλαβομένην
 οἶον ἐκλεαίνειν καὶ συσχηματίζειν τὰ φαντάσματα
 καὶ τὰ κινήματα μέχρι τῶν ὕπνων πιέζουσας; οἷα
 λέγεται καὶ περὶ τοῦ φιλοσόφου Στίλπωνος, ὃς ἰδεῖν
 ἔδοξε κατὰ τοὺς ὕπνους ὀργιζόμενον αὐτῷ τὸν Πο-
 10 σειδῶνα μὴ θύσαντι βοῦν, ὥσπερ ἔθος ἦν Μεγα-
 ρεῦσιν· αὐτὸν δὲ μηδὲν ἐκπλαγέντα 'τί λέγεις' φάναι
 'ὦ Ποσειδον; ὥσπερ παῖς ἤκεις μεμψιμοιρῶν ὅτι μὴ
 δανεισάμενος ἐνέπλησα κνίσσης τὴν πόλιν, ἀλλ' ἄφ'
 15 ὧν εἶχον ἔθυσά σοι μετρίως οἰκοθεν;' καὶ μέντοι
 δοκεῖν αὐτῷ τὸν Ποσειδῶνα μειδιάσαντα τὴν δεξιὰν
 προτεῖναι καὶ εἰπεῖν ὥς ἀφῶν φορὰν Μεγαρεῦσι
 ποιήσῃ δι' ἐκείνον. οἷς οὖν οὕτως εὐδύνειρα καὶ
 φανὰ καὶ ἔλυπα, φοβερὸν δὲ μηδὲν ἢ τραχὺ μηδὲ
 κακότητες ἢ σκολιδὸν ἐκ τῶν ὕπνων ἐπαναφέρεται,
 20 ταῦτα τῆς προκοπῆς ἀπαυγασμούς τινας εἶναι λέγου-
 σιν, οἷστρους δὲ καὶ πτοίας καὶ φυγὰς ἀγεννεῖς καὶ
 παιδικὰς περιχαρείας καὶ ὀλοφύρσεις ἐνυπνίων οἰκ-
 τρῶν καὶ ἀλλοκοτῶν ῥαχίαις τέ τισι καὶ σάλοις
 εἰοικέναι, ψυχῆς οὕτω τὸ κοσμοῦν ἐχούσης οἰκεῖον,
 25 ἀλλὰ πλαττομένης ἔτι δόξαις καὶ νόμοις, ὧν ἀπω-
 τάτω γιγνομένη κατὰ τοὺς ὕπνους αὐθις ἀναλύεται
 καὶ ἀνελίττεται τοῖς πάθεσι. ταῦτα μὲν οὖν συν-

10 Μεγαρεῦσιν Hauptius: ἱερεῦσιν 20 ταῦτα] τούτοις
 H. Malim τούτοις ταῦτα λέγουσιν] λέγομεν R

επισκόπει καὶ αὐτός, εἴτε προκοπῆς ἐστὶν εἴτε τινὸς
ἕξεως ἤδη βεβαιότητα καὶ κράτος ἐχούσης ἐπὶ τοῖς
λόγοις ἀσάλευτον.

13. Ἐπεὶ δ' ἡ παντελὴς ἀπάθεια μέγα καὶ θεῖον,
ἡ προκοπὴ δ' ὥς λέγουσιν ἔοικεν ἐνδόσει τινὶ πα- 5
θῶν καὶ πραότητι, δεῖ καὶ πρὸς αὐτὰ καὶ πρὸς ἄλ-
ληλα τὰ πάθη σκοποῦντας κρίνειν τὰς διαφοράς·
πρὸς αὐτὰ μὲν, εἰ νῦν ἐπιθυμίαις τε χρώμεθα μαλα-
F κωτέραις τῶν πάλαι καὶ φόβοις καὶ ὀργαῖς, ταχὺ
τῷ λόγῳ τὸ ἐξάπτου αὐτῶν καὶ φλεγμαῖνον ἀφαι- 10
ροῦντες· πρὸς ἄλληλα δέ, εἰ μᾶλλον αἰσχυνόμεθα
νῦν ἢ φοβούμεθα καὶ ζηλοῦμεν μᾶλλον ἢ φθονοῦμεν
καὶ φιλοδοξοῦμεν ἢ φιλοχρηματοῦμεν, καὶ ὅλως εἰ
Δωρίοις μᾶλλον ἢ Ἀυδίοις ὥσπερ οἱ μελωδοῦντες
ὑπερβολαῖς ἀμαρτάνομεν, σκληρότεροι περὶ τὴν δίκαι- 15
ταν ὄντες ἢ μαλακώτεροι, καὶ βραδύτεροι περὶ τὰς
πράξεις ἢ προπετέστεροι, καὶ θαυμασταὶ παρ' ὃ δεῖ
84 λόγων καὶ ἀνθρώπων ἢ καταφρονηταί. καθάπερ
γὰρ αἱ τῶν νόσων εἰς τὰ μὴ κύρια μέρη τοῦ σώμα-
τος ἐκτροπαὶ σημειῖόν εἰσιν οὐ φαῦλον, οὕτως ἡ 20
κακία τῶν προκοπτόντων ἔοικεν εἰς ἐπιεικέστερα
πάθη μεθισταμένη κατὰ μικρὸν ἐξαλείφεσθαι. Φρῶ-
νιν μὲν γὰρ οἱ ἔφοροι ταῖς ἐπτά χορδαῖς δύο πα-
ρεντεινόμενον ἡρώτων πότερον τὰς ἄνωθεν ἢ τὰς
κάτωθεν ἐκτεμεῖν αὐτοῖς ἐθέλει παρασχεῖν· ἡμῶν δὲ 25
δεῖται μὲν πως τὰ ἄνω καὶ τὰ κάτω περικοπῆς, εἰ
μέλλομεν εἰς τὸ μέσον καθίστασθαι καὶ μέτριον· ἡ

15 ὑπερβολαῖς] ὑπερβολαῖς καὶ ἐλλείψεσιν W
Φρῶνιν W: Φρόννιν

δὲ προκοπὴ τὰς ὑπερβολὰς πρότερον καὶ τὰς ὀξύτη-
 τας τῶν παθῶν ἀνίησι

‘πρὸς ἅσπερ οἱ μαργῶντες ἐντονώτατοι’
 κατὰ Σοφοκλέα.

B

- 5 14. Καὶ μὴν ὅτι τὸ τὰς κρίσεις ἐπὶ τὰ ἔργα
 μετάργειν καὶ τοὺς λόγους μὴ λόγους εἶναι ἀλλὰ πράξεις
 ποιεῖν μάλιστα τῆς προκοπῆς ἰδιὸν ἐστὶν εἴρηται.
 δῆλωμα δ’ αὐτοῦ πρῶτον μὲν ὁ πρὸς τὰ ἐπαινού-
 μενα ζῆλος καὶ τὸ ποιεῖν εἶναι προθύμους ἃ θαν-
 10 μάξομεν, ἃ δὲ ψέγομεν μὴ ἐθέλειν μηδ’ ὑπομένειν.
 ἐπεὶ πάντας μὲν Ἀθηναίους εἰκὸς ἦν ἐπαινεῖν τὴν
 Μιλτιάδου τόλμαν καὶ ἀνδρείαν, Θεμιστοκλῆς δ’
 εἰπὼν ὥς οὐκ ἐᾷ καθεύδειν αὐτὸν ἀλλ’ ἐκ τῶν
 ὑπνῶν ἀνίστησι τὸ Μιλτιάδου τρόπαιον, οὐκ ἐπαι- 0
 15 νῶν μόνον οὐδὲ θαναμάζων καταφανῆς ἦν εὐθύς
 ἀλλὰ καὶ ζηλῶν καὶ μιμούμενος. σμικρὸν οὖν οἴεσθαι
 χρὴ προκόπτειν, ἄχρι οὗ τὸ θαναμάζειν τοὺς κατορ-
 θοῦντας ἀργὸν ἔχομεν καὶ ἀκίνητον ἐξ ἑαυτοῦ πρὸς
 20 ζήλοτυπίας ἔνεστιν, οὗτ’ ἐπαινος ἀρετῆς διάπυρος καὶ
 δραστήριος ὁ μὴ νύττων μηδὲ κεντρίζων μηδὲ ποιῶν
 ἀντὶ φθόνου ζῆλον ἐπὶ τοῖς καλοῖς, ἀναπληρώσεως
 ὀρεγόμενον. οὐ γὰρ ὑπὸ τῶν λόγων δεῖ τοῦ φιλο-
 σοφοῦντος μόνον ὥσπερ Ἀλκιβιάδης ἔλεγε τὴν καρ- D
 25 δίαν στρέφεσθαι καὶ δάκρυα ἐκπίπτειν, ἀλλ’ ὁ γε
 προκόπτων ἀληθῶς, μᾶλλον ἔργοις καὶ πράξεσιν ἀν-
 δρὸς ἀγαθοῦ καὶ τελείου παραβάλλων ἑαυτόν, ἅμα

τῷ συνειδότε τοῦ ἐνδεοῦς δακνόμενος καὶ δι' ἐλπίδα
καὶ πόθον χαίρων καὶ μεστὸς ὦν ὁρμῆς οὐκ ἡρε-
μούσης οἷός τ' ἐστὶ κατὰ Σιμωνίδην

ἄθλος ἵππῳ πῶλος ὥς ἅμα τρέχειν',

τῷ ἀγαθῷ μονονουχὶ συμφῶναι γλιχόμενος. καὶ γὰρ ⁵
τοῦτο προκοπῆς ἀληθοῦς ἰδιὸν ἐστὶ πάθος, ὦν ζη-
E λοῦμεν τὰ ἔργα τὴν διάθεσιν φιλεῖν καὶ ἀγαπᾶν
καὶ μετ' εὐνοίας ἀεὶ τιμὴν εὐφημον ἀποδιδούσης
ἐξομοιοῦσθαι. φιλονεικία δ' ὅτῳ καὶ φθόνος ἐνέ-
στακται πρὸς τοὺς κρείττους, οὕτως ἔστω δόξης ¹⁰
τινὸς ἢ δυνάμεως ζηλοτυπία κνιζόμενος, ἀρετὴν δὲ
μὴ τιμῶν μηδὲ θαυμάζων.

15. Ὅταν οὖν οὕτως ἀρχώμεθα τῶν ἀγαθῶν
ἐρᾶν, ὥστε μὴ μόνον κατὰ Πλάτωνα μακάριον μὲν
αὐτὸν ἡγεῖσθαι τὸν σώφρονα, ἑμακάριον δὲ τὸν ¹⁵
ξυνήκοον τῶν ἐκ τοῦ σωφρονοῦντος στόματος ἰόν-
των λόγων', ἀλλὰ καὶ σχῆμα καὶ βάδισμα καὶ βλέμμα
καὶ μειδίαμα θαυμάζοντες αὐτοῦ καὶ ἀγαπῶντες
οἷον συναρμόττειν καὶ συγκολλᾶν ἑαυτοὺς ὥμεν
F πρόθυμοι, τότε χρὴ νομίζειν ἀληθῶς προκόπτειν. ²⁰
ἔτι δὲ μᾶλλον, ἂν μὴ μόνον εὐημεροῦντας τοὺς
ἀγαθοὺς θαυμάζωμεν, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἐρῶντες καὶ
τραυλότητας ἀσπάζονται τῶν ἐν ὥρᾳ καὶ ὠχρότητας,
τῆς δὲ Πανθείας καὶ δάκρυα καὶ κατήφεια πενθού-
σης ἄρα καὶ κεκακωμένης ἐξέπληξε τὸν Ἀράσπην, ²⁵
οὕτως ἡμεῖς μήτε φυγὴν Ἀριστείδου μήθ' εἰργμὸν
Ἀναξαγόρου μήτε πενίαν Σωκράτους ἢ Φωκίωνος

3 Σιμωνίδην] Bergk. 2 p. 445
p. 711 e

14 Πλάτωνα] Legg.

καταδίκην ὑποδειμαίνωμεν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τούτων
ἀξιόραστον ἡγούμενοι τὴν ἀρετὴν ὁμοσε χωρῶμεν
αὐτῇ, τὸ Εὐριπίδειον ἐφ' ἐκάστῳ φθεγγόμενοι

‘φεῦ, τοῖσι γενναίοισιν ὥς ἅπαν καλόν’. 85

5 τὸν γὰρ ἄχρι τοῦ καὶ τὰ φαινόμενα δεινὰ μὴ δυσ-
χεραίνειν ἀλλὰ θαυμάζειν καὶ ζηλοῦν ἐνθουσιασμὸν
οὐκ ἂν ἔτι γε τῶν καλῶν οὐδεὶς ἀποτρέψειεν. ἤδη
δὲ τοῖς τοιούτοις παρέπεται τὸ βαδίζοντας ἐπὶ πρά-
ξεις τινὰς ἢ λαβόντας ἀρχὴν ἢ χρησαμένους τύχῃ
10 τίθεσθαι πρὸ ὀφθαλμῶν τοὺς ὄντας ἀγαθοὺς ἢ
γενομένους, καὶ διανοεῖσθαι ‘τί δ’ ἂν ἔπραξεν ἐν
τούτῳ Πλάτων, τί δ’ ἂν εἶπεν Ἐπαμεινώνδας, ποῖος
δ’ ἂν ὤφθη Λυκοῦργος ἢ Ἀγησίλαος’, οἷον πρὸς B
ἔσοπτρα κοσμοῦντας ἑαυτοὺς καὶ μεταρρυθμίζοντας
15 ἢ φωνῆς ἀγεννεστεράς αὐτῶν ἐπιλαμβανομένους ἢ
πρὸς τι πάθος ἀντιβαίνοντας. οἱ μὲν γὰρ ἐκμε-
μαθηκότες τὰ τῶν Ἰδαίων ὀνόματα δακτύλων χρῶν-
ται πρὸς τοὺς φόβους αὐτοῖς ὥς ἀλεξικάκοις, ἀτρέμα
καταλέγοντες ἕκαστον· ἡ δὲ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν
20 ἐπίνοια καὶ μνήμη ταχὺ παρισταμένη καὶ διαλαμ-
βάνουσα τοὺς προκόπτοντας ἐν πᾶσι πάθεσι καὶ
ἀπορίαις ἀπάσαις, ὀρθοὺς τε καὶ ἀπτῶτας διαφυ-
λάσσει. ὅθεν ἔστω σοι καὶ τοῦτο σημεῖον τοῦ πρὸς
ἀρετὴν ἐπιδιδόντος.

25 16. Πρὸς δὲ τούτῳ τὸ μηκέτι ταράττεσθαι σφό-
δρα μὴδ’ ἐρυθριᾶν μὴδὲ κατακρύπτειν ἢ μετασχη- C
ματίζειν τι τῶν καθ’ ἑαυτόν, ἀνδρὸς ἐνδόξου καὶ

3 Εὐριπίδειον] Nauck, p. 953 9 χρησαμένους scripsi:
χρησαμένοις 13 οἷον Schaeferus: οἷόν τι 14 καὶ Em-
perius: ἢ 15 αὐτῶν W: αὐτῶν

- σώφρονος ἐξαπίνης ἐπιφανέντος, ἀλλὰ θαρρεῖν ὁμόσε
χωροῦντα τοῖς τοιούτοις ἔχει τοῦ συνειδότητος τινὰ
βεβαίωσιν. Ἀλέξανδρος μὲν γὰρ ὥς ἔοικεν ἄγγε-
λον ἰδὼν περιχαρῇ προσθέοντα καὶ τὴν δεξιὰν προ-
τείνοντα 'τί μοι μέλλεις' εἶπεν 'ὦ τᾶν ἀπαγγελεῖν; 5
ἢ ὅτι Ὅμηρος ἀναβεβίωκεν;' οὐδενὸς αὐτῷ τὰ πράγ-
ματα πλὴν ὕστεροφημίας ἐνδεῖν οἰόμενος. νῆφ δ'
ἄνδρϊ βελτιουμένῳ τὸ ἦθος οὐδενὸς ἔρως ἐμφύεται
D μᾶλλον ἢ καλοῖς κἀγαθοῖς ἀνδράσιν ἐγκαλλωπί-
σασθαι καὶ παρασχεῖν οἰκίαν αὐτοῦ καταφανῇ, τρά- 10
πεξαν γυναιῖκα, παιδιὰν σπουδὴν, λόγους λεγομέ-
νους ἢ γραφομένους, ὥστε καὶ δάκνεσθαι πατὴρ
τεθνεῶτος ἢ καθηγητοῦ μεμνημένον οὐκ ἐπιδόντος
αὐτὸν ἐν διαθήσει τοιαύτῃ, καὶ μηδὲν ἂν οὕτως
εὖξασθαι παρὰ τῶν θεῶν, ὥς ἐκείνους ἀναβιώσαν- 15
τας αὐτῷ γενέσθαι τοῦ βίου καὶ τῶν πράξεων
θεατάς. ὥσπερ αὖ τοῦναντίον οἱ καταμελήσαντες
ἑαυτῶν καὶ διαφθαρέντες οὐδ' ἐν ὕπνῳ τοὺς προσ-
ήκοντας ἀτρέμα καὶ ἀδεῶς ὁρῶσιν.
- E 17. Ἐτι τοίνυν πρόσλαβε τοῖς εἰρημένοις σημεῖον 20
οὐ μικρὸν, εἰ βούλει, τὸ μηδὲν ἔτι μικρὸν ἡγεῖσθαι
τῶν ἐξαμαρτανομένων ἀλλ' ἐξευλαβεῖσθαι καὶ προσ-
έχειν ἅπασιν. ὥσπερ γὰρ οἱ τὸ πλουτήσῃν ἀπε-
γνωκότες ἐν οὐδενὶ τίθενται τὰ μικρὰ δαπανήματα,
μηδὲν οἰόμενοι ποιήσῃν μέγα τὸ μικρῷ τινι προσ- 25
τιθέμενον, ἢ δ' ἐλπίς ἐγγυτέρω τοῦ τέλους βαδί-
ζουσα τῷ πλούτῳ συναύξει τὴν φιλοπλουτίαν, οὕτως

11 παιδιὰν Emperius: παιδία 14 τοιαύτῃ idem: το-
σαύτῃ 21 μικρὸν] Hesiod. OD 361

ἐν τοῖς πρὸς ἀρετὴν πράγμασιν ὁ μὴ πολλὰ συγχω-
 ρῶν τῷ 'τί γὰρ τὸ παρὰ τοῦτο;' καὶ 'νῦν μὲν
 οὕτως αὐθις δὲ βέλτιον', ἀλλὰ προσέχων ἑκάστῳ
 καὶ εἰς τὸ σμικρότατον ἢ κακία ποτὲ τῶν ἀμαρτη-
 5 μάτων ἐνδύσα συγγνώμην πορίζεται δυσανασχετῶν F
 καὶ δυσκολαίνων, δηλὸς ἐστὶν ἤδη τι καθαρὸν κτώ-
 μενος ἑαυτῷ καὶ οὐδ' ὁπωσοῦν ἀξιῶν ῥυπαίνεσθαι,
 τὸ δὲ μηδὲν οἶεσθαι κατ' αἰσχύνην μέγα μὴδ'
 ἔχειν εὐχερεῖς ποιεῖ καὶ ὀλιγώρους πρὸς τὰ μικρά.
 10 καὶ γὰρ αἵμασιάν τινα καὶ θριγκὸν οἰκοδομοῦσιν
 οὐ διαφέρει ξύλον τὸ τυχόν ἢ λίθον ὑποβαλεῖν
 χυδαῖον ἢ στήλην ὑποθεῖναι παραπεσοῦσαν ἀπὸ
 μνήματος, οἷα ποιοῦσιν οἱ φαῦλοι, πᾶσαν ἐργασίαν
 καὶ πράξιν ὥς ἔτυχε συμφοροῦντες εἰς ταὐτὸ καὶ
 15 σωρεύοντες· ἀλλ' οἳ γε προκόπτοντες, οἷς ἤδη, κα- 86
 θάπερ ἱεροῦ τινος οἰκοδομήματος καὶ βασιλικοῦ τοῦ
 βίου 'κεκρότηται χρυσέα κρηπίς', οὐδὲν εἰκῇ προσ-
 ίενται τῶν γιγνομένων, ἀλλ' οἷον ἀπὸ στάθμης
 τοῦ λόγου προσάγουσι καὶ προσαρμόττουσιν ἕκαστον.
 20 ὑπὲρ οὗ τὸν Πολύκλειτον οἰόμεθα λέγειν ὥς ἐστι
 χαλεπώτατον τὸ ἔργον οἷς ἂν εἰς ὄνυχά ὁ πηλὸς
 ἀφίκηται.

8 μὴδ' ἔχειν] μὴδὲ δεινὸν R
 1 p. 446 21 οἷς ἂν] ὅταν W

17 κεκρότηται] Bergk.

B

ΠΩΣ ΑΝ ΤΙΣ ΑΠ' ΕΧΘΡΩΝ ΩΦΕΛΟΙΤΟ.

1. Ὅρῳ μὲν ὅτι τὸν πραότατον, ᾧ Κορινθίαιε Ποῦλχερ, πολιτείας ἤρησαι τρόπον, ἐν ᾧ μάλιστα τοῖς κοινοῖς ὠφέλιμος ὢν ἀλυπότατον ἰδίᾳ τοῖς ἐν-
C τυγχάνουσι παρέχεις σεαυτόν. Ἐπεὶ δὲ χώραν μὲν ἄθνηρον ὥσπερ ἱστοροῦσι τὴν Κρήτην εὐρεῖν ἔστι, 5 πολιτεία δὲ μήτε φθόνου ἐνηνοχυῖα μήτε ζῆλον ἢ φιλονεικίαν, ἐχθρας γονιμώτατα πάθη, μέχρι νῦν οὐ γέγονεν (ἀλλ' εἰ μηδὲν ἄλλο, ταῖς ἐχθραῖς αἱ φίλῃαι συμπλέκουσιν ἡμᾶς· ὃ καὶ Χίλων ὁ σοφὸς νοήσας τὸν εἰπόντα μηδένα ἔχειν ἐχθρὸν ἠρώτησεν 10 εἰ μηδὲ φίλον ἔχει), δοκεῖ μοι τὰ τ' ἄλλα περὶ ἐχθρῶν τῷ πολιτικῷ διεσκέφθαι προσήκειν καὶ τοῦ Ξενοφῶντος ἀκηκοέναι μὴ παρέργως εἰπόντος ὅτι τοῦ νοῦν ἔχοντός ἐστι καὶ ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ὠφε-
λεῖσθαι. Ἄπερ οὖν εἰς τοῦτο πρῶην εἰπεῖν μοι 15 παρέστη, συναγαγὼν ὁμοῦ τι τοῖς αὐτοῖς ὀνόμασιν ἀπέσταλκά σοι, φεισάμενος ὥς ἐνῆν μάλιστα τῶν

ΑΠ' scripti in titulo: ΤΠ'   2 Ποῦλχερ Xylander:
ποῦλχερ ἄτερ   13 Ξενοφῶντος] Oecon. I 15

ἐν τοῖς Πολιτικοῖς Παραγγέλμασι γεγραμμένων, ἐπεὶ D
κἀκεῖνο τὸ βιβλίον ὁρῶ σε πρόχειρον ἔχοντα πολλάκις.

2. Ἐξήρκει τοῖς παλαιοῖς ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων
καὶ ἀγρίων ζῴων μὴ ἀδικεῖσθαι, καὶ τοῦτο τῶν
5 πρὸς τὰ θηρία τέλος ἦν ἀγώνων ἐκείνοις· οἱ δ'
ὑστερον ἤδη χρῆσθαι μαθόντες αὐτοῖς καὶ ὠφελοῦν-
ται σαφεῶς τρεφόμενοι καὶ θριξὶν ἀμφιεννύμενοι καὶ
χολαῖς καὶ πυτίαις ἰατρευόμενοι καὶ δέρμασιν ὀπλί-
ζοντες ἑαυτούς, ὥστ' ἄξιον εἶναι δεδιέναι μὴ τῶν
10 θηρίων ἐπιλιπόντων τῷ ἀνθρώπῳ θηριώδης ὁ βίος
αὐτοῦ γένηται καὶ ἄπορος καὶ ἀνήμερος. ἐπεὶ τοί-
νυν τοῖς μὲν ἄλλοις ἱκανόν ἐστι τὸ μὴ πάσχειν
ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν κακῶς, τοὺς δὲ νοῦν ἔχοντας ὁ E
Ξενοφῶν καὶ ὠφελεῖσθαι φησιν ἀπὸ τῶν διαφερο-
15 μένων, ἀπιστεῖν μὲν οὐ χρή, ζητεῖν δὲ μέθοδον καὶ
τέχνην δι' ἧς τοῦτο περιέσται τὸ καλὸν οἷς χωρὶς
ἐχθροῦ ζῆν ἀδύνατόν ἐστιν. οὐ δύναται πᾶν ἐξ-
ημερῶσαι δένδρον ὁ γεωργὸς οὐδὲ πᾶν τιθασεῦσαι
θηρίον ὁ κυνηγός· ἐξήτησαν οὖν καθ' ἑτέρας χρείας
20 ὁ μὲν ἐκ τῶν ἀκάρπων ὁ δ' ἀπὸ τῶν ἀγρίων ὠφε-
λεῖσθαι. τῆς θαλάττης τὸ ὕδωρ ἄποτόν ἐστι καὶ
πονηρόν, ἀλλ' ἰχθυὺς τρέφει καὶ πόμπιμόν ἐστι πάντη
καὶ πορευσίμου ὄχημα τοῖς κομιζομένοις· τοῦ δὲ
σατύρου τὸ πῦρ, ὡς πρῶτον ὥφθη, βουλομένου φι- F
25 λῆσαι καὶ περιβαλεῖν, ὁ Προμηθεύς

‘τράγος’ ἔφη ‘γένειον ἄρα πενθήσεις σύ γε’·
καὶ γὰρ κἀκεῖ τὸν ἀψάμενον, ἀλλὰ φῶς παρέχει καὶ

14 Ξενοφῶν] Cyrop. I 6, 11
add. H 27 καὶ γὰρ addidi

26 Nauck. p. 53 ἔφη

θερμότητα καὶ τέχνης ἀπάσης ὄργανόν ἐστι τοῖς
 χρῆσθαι μαθοῦσι. σκοπεῖ δὴ καὶ τὸν ἐχθρόν, εἰ
 βλαβερός ὢν τᾷλλα καὶ δυσμεταχειρίστος, ἀμωσγένπως
 87 ἀφῆν ἐνδίδωσιν αὐτοῦ καὶ χρῆσιν οἰκείαν καὶ ὠφέ-
 λιμός ἐστι. καὶ τῶν πραγμάτων ἄφιλα πολλὰ καὶ ὁ
 ἀπεχθῆ καὶ ἀντίπαλα τοῖς ἐντυγχάνουσιν· ἀλλ' ὁρᾷς
 ὅτι καὶ νόσοις ἔνιοι σώματος εἰς ἀπραγμοσύνην
 ἐκρήσαντο, καὶ πόνοι πολλοῖς προσπεσόντες ἔρρω-
 σαν καὶ ἥσκησαν. ἔνιοι δὲ καὶ πατρίδος στέρησιν
 καὶ χρημάτων ἀποβολὴν ἐφόδιον σχολῆς ἐποιήσαντο 10
 καὶ φιλοσοφίας, ὥς Διογένης καὶ Κράτης· Ζήνων
 δέ, τῆς ναυκληρίας αὐτῷ συντριβείσης, πυθόμενος
 εἶπεν 'εὖ γ' ὦ τύχη ποιεῖς, εἰς τὸν τρίβωνα συν-
 ελαύνουσα ἡμᾶς'. ὥσπερ γὰρ τὰ ῥωμαλεώτατα τοὺς
 στομάχους καὶ ὑγιεινότατα τῶν ζώων ὕφεις ἐσθίοντα 15
 καταπέττει καὶ σκορπίους, ἔστι δ' ἂ καὶ λίθοις καὶ
 B ὀστράκοις τρέφεται (μεταβάλλουσι δὲ δι' εὐτονίαν
 καὶ θερμότητα πνεύματος), οἱ δὲ σικχοὶ καὶ νοσώ-
 δεις ἄρτον καὶ οἶνον προσφερόμενοι ναυτιῶσιν,
 οὕτως οἱ μὲν ἀνόητοι καὶ τὰς φιλίας διαφθείρου- 20
 σιν, οἱ δὲ φρόνιμοι καὶ ταῖς ἐχθραῖς ἐμμελῶς χρῆ-
 σθαι δύνανται.

3. Πρῶτον μὲν οὖν δοκεῖ μοι τῆς ἐχθρας τὸ
 βλαβερώτατον ὠφελιμώτατον ἂν γενέσθαι τοῖς προσ-
 έχουσιν. τί δὲ τοῦτ' ἐστίν; ἐφεδρεύει σου τοῖς 25
 πράγμασιν ἐργηγορῶς ὁ ἐχθρὸς ἀεὶ καὶ λαβὴν ζητῶν
 πανταχόθεν περιοδεύει τὸν βίον, οὐ διὰ δρυὸς

14 ῥωμαλεώτατα H: ῥωμαλέα (ῥωμαλεώτερα Suidas v.
 σικχός) τοὺς στομάχους Suidas: τοῖς στομάχοις 17 μετα-
 βάλλει H 19 οἶνον] ὕδωρ Suidas

μόνον ὁρῶν ὥς ὁ *Λυγκεὺς* οὐδὲ διὰ λίθων καὶ C
 ὀστράκων, ἀλλὰ καὶ διὰ φίλου καὶ οἰκέτου καὶ διὰ
 συνήθους παντὸς ὥς ἀνυστόν ἐστι φωρῶν τὰ πρατ-
 τόμενα καὶ τὰ βουλευόμενα διορῦντων καὶ διερευ-
 5 νώμερος. οἱ μὲν γὰρ φίλοι καὶ νοσοῦντες ἡμᾶς
 πολλάκις καὶ ἀποθνήσκοντες λανθάνουσιν ἀμελοῦν-
 τας καὶ ὀλιγοροῦντας, τῶν δ' ἐχθρῶν μονονοῦχί
 καὶ τοὺς ὀνειρούς πολυπραγμονοῦμεν· νόσοι δὲ καὶ
 δανεισμοὶ καὶ διαφοραὶ πρὸς γυναικας αὐτοὺς ἐκεί-
 10 νους μᾶλλον ἢ τὸν ἐχθρὸν λανθάνουσι. μάλιστα
 δὲ τῶν ἀμαρτιῶν ἔχεται καὶ ταύτας ἐξιχνεύει. καὶ
 καθάπερ οἱ γῦπες ἐπὶ τὰς ὀσμὰς τῶν διεφθορότων D
 σωμάτων φέρονται, τῶν δὲ καθαρῶν καὶ ὑγιαινόν-
 των αἰσθῆσιν οὐκ ἔχουσιν, οὕτω τὰ νοσοῦντα τοῦ
 15 βίου καὶ φάῦλα καὶ πεπονθότα κινεῖ τὸν ἐχθρόν,
 καὶ πρὸς ταῦθ' οἱ μισοῦντες ἄττονσι καὶ τούτων
 ἄπτονται καὶ σπαράττουσι. τοῦτ' οὖν ὠφέλιμόν
 ἐστι; πάνυ μὲν οὖν, εὐλαβούμενον ζῆν καὶ προσέχειν
 ἑαυτῷ καὶ μήτε πράττειν μηδὲν ὀλιγώρως καὶ ἀπερι-
 20 σκέπτως μήτε λέγειν, ἀλλ' αἰεὶ διαφυλάττειν ὥσπερ
 ἐν ἀκριβεῖ διαίτη τὸν βίον ἀνεπίληπτον· ἡ γὰρ
 οὕτω συστέλλουσα τὰ πάθη καὶ συνέχουσα τὸν λο- E
 γισμὸν εὐλάβεια μελέτην ἐμποιεῖ καὶ προαίρεσιν
 τοῦ ζῆν ἐπεικῶς καὶ ἀνεγκλήτως. καθάπερ γὰρ αἱ
 25 πολέμοις ἀστυγειτονικοῖς καὶ στρατείαις ἐνδελεχέσι
 σωφρονιζόμεναι πόλεις εὐνομίαν καὶ πολιτείαν ὑγιαί-
 νουσιν ἡγάπησαν, οὕτως οἱ δι' ἐχθρας τινὰς ἀναγκα-
 σθέντες ἐπινήφειν τῷ βίῳ καὶ φυλάττεσθαι τὸ

18 post οὖν lacunam signavit H

ῥαθυμεῖν καὶ καταφρονεῖν καὶ μετ' εὐχρηστίας
ἕκαστα πράττειν λανθάνουσιν εἰς τὸ ἀναμάρτητον
ὑπὸ τῆς συνηθείας ἀγόμενοι καὶ κατακοσμούμενοι
τὸν τρόπον, ἂν καὶ μικρὸν ὁ λόγος συνεπιλαμβάνη-
ται. τὸ γάρ

5

- F ἥ κεν γηθῆσαι Πριάμος Πριάμοιό τε παῖδες'
οἷς ἔστιν ἀεὶ πρόχειρον, ἐπιστρέφει καὶ διατρέπει
καὶ ἀφίστησι τῶν τοιούτων ἐφ' οἷς οἱ ἐχθροὶ χαί-
ρουσι καὶ καταγελῶσι. καὶ μὴν τοὺς περὶ τὸν Διό-
νυσον τεχνίτας ὀρῶμεν ἐκκελυμένους καὶ ἀπροθύ-
μους καὶ οὐκ ἀκριβῶς πολλάκις ἀγωνιζομένους ἐν
τοῖς θεάτροις ἐφ' ἑαυτῶν· ὅταν δ' ἄμιλλα καὶ ἀγὼν
γένηται πρὸς ἑτέρους, οὐ μόνον αὐτοὺς ἀλλὰ καὶ
τὰ ὄργανα μᾶλλον συνεπιστρέφουσι, χορδολογοῦντες
καὶ ἀκριβέστερον ἀρμοζόμενοι καὶ καταυλοῦντες. 15
ὅστις οὖν οἶδεν ἀνταγωνιστὴν βίου καὶ δόξης τὸν
88 ἐχθρὸν ὄντα, προσέχει μᾶλλον αὐτῷ, καὶ τὰ πράγ-
ματα περισκοπεῖ καὶ διαρμόζεται τὸν βίον. ἐπεὶ
καὶ τοῦτο τῆς κακίας ἰδιὸν ἔστι, τὸ τοὺς ἐχθροὺς
αἰσχύνεσθαι μᾶλλον ἢ τοὺς φίλους ἐφ' οἷς ἕξαμαρ-
20 τάνομεν. ὅθεν ὁ Νασικᾶς, οἰομένων τινῶν καὶ
λερόντων ἐν ἀσφαλεῖ γερονέναι τὰ Ῥωμαίων πράγ-
ματα Καρχηδονίων μὲν ἀνηρημένων Ἀχαιῶν δὲ
δεδουλωμένων, 'νῦν μὲν οὖν' εἶπεν 'ἐπισφαλῶς
ἔχομεν, μήθ' οὕς φοβηθῶμεν μήθ' οὕς αἰσχυνηθῶμεν 25
ἑαυτοῖς ἀπολελοιπότες'.

- B 4. Ἐτι τοίνυν πρόσλαβε τὴν Διογένοους ἀπό-
φασιν, φιλόσοφον σφόδρα καὶ πολιτικὴν οὕσαν·

- 'πῶς ἀμυνοῦμαι τὸν ἐχθρόν;' 'αὐτὸς καλὸς ἀγαθὸς
 γενόμενος.' ἵππους ἐχθρῶν ὀρῶντας εὐδοκιμοῦντας
 ἀνιῶνται καὶ κύνας ἐπαινουμένους. ἂν χωρίον ἐκ-
 πεποννημένον ἴδωσιν, ἂν εὐθαλοῦντα κῆπον, ἐπιστέ-
 5 νουσι. τί οὖν οἶει, σεαυτὸν ἐπιδεικνύμενος ἄνδρα
 δίκαιον ἀρετῆφρονα χρηστόν, ἐν λόγοις εὐδόκιμον,
 ἐν πράξεσι καθαρὸν, ἐν διαίτῃ κόσμιον,
 'βαθεῖαν αὐλάκα διὰ φρενὸς καρπούμενον,
 ἐξ ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλευμάτα;'
- 10 'νικώμενοι' φησὶ Πίνδαρος 'ἄνδρες ἀγροῦξιά δέδεν-
 ται', οὐχ ἀπλῶς οὐδὲ πάντες, ἀλλ' ὅσοι νικωμένους C
 αὐτοὺς ὀρῶσιν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐπιμελείᾳ χρηστό-
 τητι μεγαλοφροσύνῃ φιλανθρωπίαις εὐεργεσίαις.
 ταῦτ' 'ἀποστρέφει τὴν γλῶτταν' ὥς ὁ Δημοσθένης
- 15 φησίν, 'ἐμφράττει τὸ στόμα, ἄγχει, σιωπᾶν ποιεῖ'.
 'σύ τοι διάφρες τῶν κακῶν· ἔξεστι γάρ.'
 εἰ θεέλεις ἀνιᾶν τὸν μισοῦντα, μὴ λοιδορεῖ κύναιδον
 μηδὲ μαλακὸν μηδ' ἀκόλαστον μηδὲ βωμολόχον μηδ'
 ἀνελεύθερον, ἀλλ' αὐτὸς ἀνὴρ ἴσθι καὶ σωφρόνει
- 20 καὶ ἀλήθευε καὶ χρῶ φιλανθρωπῶπως καὶ δικαίως τοῖς
 ἐντυγχάνουσιν. ἂν δὲ λοιδορῆσαι προαχθῆς, ἔπαγε D
 πορορωτάτω σεαυτὸν ὧν λοιδορεῖς ἐκείνους. ἐνδύου
 τῇ ψυχῇ, περισκόπει τὰ σαθρά, μὴ τίς σοί ποθεν
 ὑποφθιγγηται κακία τὸ τοῦ τραγῳδοῦ
- 25 'ἄλλων ἰατρὸς αὐτὸς ἔλκεσι βρύων'.

3 καὶ addidi 8 βαθεῖαν] Aesch. Sept. 793 9 ἐξ]
 ἀφ' Aeschylus 10 Πίνδαρος] Bergk. 1 p. 457 13 φι-
 λανθρωπίαις H nescio unde: φιλανθρωπία 14 Δημοσθέ-
 νης] p. 406, 5 16 σύ] Eur. Or. 251 24 κακία del. H
 25 Nauck. p. 545

ἂν ἀπαίδευτον εἴπῃς, ἐπίτεινε τὸ φιλομαθὲς ἐν σε-
 αὐτῷ καὶ φιλόπονον· ἂν δειλόν, ἔγειρε μᾶλλον τὸ
 θαρραλέον καὶ ἀνδρῶδες· καὶ ἂν ἀσελγῇ καὶ ἀκόλαστον,
 ἐξάλειψε τῆς ψυχῆς εἴ τι λανθάνον ἐστὶ φιληδονίας
 ἵχνος. οὐδὲν γὰρ αἰσχρόν ἐστι βλασφημίας παλιν-
 δρομούσης οὐδὲ λυπηρότερον, ἀλλ' ἔοικε καὶ τοῦ
 φωτὸς τὸ ἀνακλῶμενον μᾶλλον ἐνοχλεῖν τὰς ἀσθε-
 νεῖς ὁράσεις καὶ τῶν ψόγων οἱ πρὸς αὐτοὺς ἀνα-
 φερόμενοι τοὺς ψέγοντας ὑπὸ τῆς ἀληθείας. ὥς γὰρ
 ὁ καικίας τὰ νέφη, καὶ ὁ φαῦλος βίος ἐφ' ἑαυτὸν
 ἔλκει τὰς λοιδορίας.

5. Ὁ μὲν οὖν Πλάτων ὁσάκις ἀσχημονοῦσιν
 ἀνθρώποις παραγένοιο, πρὸς αὐτὸν εἰώθει λέγειν
 'μή που ἄρ' ἐγὼ τοιοῦτος;' ὁ δὲ λοιδορήσας τὸν
 ἑτέρου βίον ἂν εὐθύς ἐπισκοπῇ τὸν ἑαυτοῦ. καὶ
 μεθαρμότῃ πρὸς τοῦναντίον ἀπευθύνων καὶ ἀπο-
 στρέφων, ἔξει τι χρήσιμον ἐκ τοῦ λοιδορεῖν, ἄλλως
 ἀχρήστου καὶ κενοῦ δοκοῦντος εἶναι καὶ ὕψος. οἱ
 μὲν οὖν πολλοὶ γελῶσιν, ἂν τις ὦν φαλακρὸς ἢ
 κυρτὸς ἑτέρους εἰς ταῦτα λοιδορῇ καὶ σκώπτῃ· γε-
 λοῖον δ' ὅλως ἐστὶ τὸ λοιδορεῖν καὶ σκώπτειν ὅτι οὖν
 ἀντιλοιδορηθῆναι δυνάμενον, ὥς Λέων ὁ Βυζάντιος
 ὑπὸ κυρτοῦ λοιδορηθεὶς εἰς τὴν τῶν ὀμμάτων ἀσθέ-
 νειαν 'ἀνθρώπινον' ἔφη 'πάθος ὀνειδίζεις, ἐπὶ τοῦ
 νώτου φέρων τὴν νέμεσιν'. οὐκοῦν μηδὲ μοιχὸν
 λοιδορήσης, αὐτὸς ὦν παιδομανής· μηδ' ἄσωτον,
 αὐτὸς ὦν ἀνελεύθερος.

1 εἴπῃς Boissonadius: εἴπῃ σε   3 καὶ] ἂν H
 9 ὥς γὰρ] Nauck. p. 660   14 πον ἄρ' H: πῃ ἄρ'

‘ἀνδροκτόνου γυναικὸς ὁμογενῆς ἔφους’

πρὸς τὸν Ἀδραστον ὁ Ἀλκμέων. τί οὖν ἐκεῖνος;
οὐκ ἀλλότριον ἀλλ’ ἰδιον αὐτῷ προφέρων ὕνειδος

‘σὺ δ’ αὐτόχειρ γε μητρὸς ἢ σ’ ἐργένατο’. 89

5 πρὸς τὸν Κράσσον ὁ Δομίτιος ‘οὐ σὺ μυραίνης ἐν
ζωγρεΐῳ σοι τρεφομένης εἴτ’ ἀποθανούσης ἔκλαυ-
σας;’ καὶ ὁ ἕτερος ‘οὐ σὺ τρεῖς γυναικας ἐκκομίσας
οὐκ ἐδάκρυσας;’ οὐκ εὐφυνᾷ δεῖ τὸν λοιδορησόμενον
εἶναι καὶ μεγαλόφωνον καὶ ἰταμόν, ἀλλ’ ἀλοιδορή-
10 τον καὶ ἀνέγκλητον· οὐδενὶ γὰρ οὕτως ἔοικε προσ-
τάττειν ὁ θεὸς ὥς τῷ μέλλοντι ψέγειν ἕτερον τὸ
‘γυνῶθι σκαυτόν’, ἵνα μὴ λέγοντες ἂ θέλουσιν ἀκού-
ωσιν ἂ μὴ θέλουσι. ‘φιλεῖ’ γὰρ ὁ τοιοῦτος κατὰ
τὸν Σοφοκλέα

15 ‘γλῶσσαν ἐκχέας μάτην B
ἄκων ἀκούειν οὕς ἐκὼν εἴπη λόγους’.

6. Τοῦτ’ ἐστὶ μὲν οὖν ἔνεστι τῷ λοιδορεῖν τὸν ἐχ-
θρὸν ὠφέλιμον καὶ χρήσιμον· οὐκ ἔλαττον δ’ ἕτε-
ρον, τὸ λοιδορεῖσθαι καὶ κακῶς ἀκούειν αὐτὸν ὑπὸ
20 τῶν ἐχθρῶν. ὅθεν ὀρθῶς ὁ Ἀντισθένης εἶπεν ὅτι
τοῖς μέλλουσι σφῶζεσθαι φίλων δεῖ γνησίων ἢ δια-
πύρων ἐχθρῶν· οἱ μὲν γὰρ νουθετοῦντες τοὺς ἀμαρ-
τάνοντας οἱ δὲ λοιδοροῦντες ἀποτρέπουσι. ἐπεὶ δ’
ἢ φιλία τὰ νῦν ἰσχνόφωτος γέγονεν ἐν τῷ παρρη-
25 σιάζεσθαι, καὶ τὸ κολακεῦον αὐτῆς ἄλλον ἐστὶ τὸ
δὲ νουθετοῦν ἄναυδον, ἀκουστέον ἐστὶ παρὰ τῶν C
ἐχθρῶν τὴν ἀλήθειαν. ὥς γὰρ ὁ Τήλεφος οἰκέλου

1 Nauck. p. 695   4 id. p. 695   14 Σοφοκλέα] id.
p. 261

μὴ τυγχάνων ἰατροῦ τῷ πολεμίῳ δόρατι τὸ ἔλκος
 ὑπέβηκεν, οὕτω τοὺς ἀποροῦντας εὐνοίας νουθε-
 τούσης ὑπομένειν ἀνάγκη μισοῦντος ἐχθροῦ λόγον,
 ἂν ἐλέγχῃ καὶ κολάξῃ τὴν κακίαν, σκοποῦντας τὸ
 ἔργον ἀλλὰ μὴ τὴν γνώμην τοῦ κακῶς λέγοντος. 5
 ὥσπερ γὰρ ὁ τὸν Θεσσαλὸν Προμηθεῖα κτεῖναι δια-
 νοηθεὶς ἔπαισε τῷ ξίφει τὸ φῦμα καὶ διεῖλεν οὕτως
 ὥστε σωθῆναι τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀπαλλαγῆναι τοῦ
 φύματος ῥαγέντος, οὕτω πολλάκις ὑπ' ὀργῆς ἢ ἐχ-
 D θρας προσπεσοῦσα λαιδορία κακὸν ψυχῆς ἢ ἀγνοοῦ- 10
 μενον ἢ ἀμελούμενον ἐθεράπευσεν. ἀλλ' οἱ πολλοὶ
 λαιδοροθίντες οὐ σκοποῦσιν εἰ πρόσεστιν αὐτοῖς τὸ
 λεγόμενον, ἀλλὰ τί πρόσεστιν ἕτερον τῷ λαιδο-
 ροῦντι, καὶ καθάπερ οἱ παλαῖοντες τὴν κόνιν οὐχ
 ἑαυτῶν ἀποψῶσι τὰς λαιδορίας, ἀλλὰ συμπάσσουσιν 15
 ἀλλήλους εἴτα φύρονται καὶ ἀναχρώννυνται συμπε-
 σόντες ὑπ' ἀλλήλων. δεῖ δ' ἀκούσαντα κακῶς ὑπ'
 ἐχθροῦ τὸ μὲν προσὸν ἀφαιρεῖν αὐτοῦ μᾶλλον ἢ
 κηλῖδα προσοῦσαν ἱματίῳ καὶ δειχθεῖσαν· ἂν δέ τις
 λέγῃ τὰ μὴ προσόντα, ὅμως ζητεῖν τὴν αἰτίαν ἀφ' 20
 E ἧς ἡ βλασφημία γέγυρε, καὶ φυλάττεσθαι καὶ δε-
 διέναι μὴ τι λανθάνωμεν ἢ σύγγενος ἢ ὅμοιον τῷ
 λεγομένῳ παραμαρτάνοντες. οἷον Λακύνην τὸν Ἀρ-
 γείων βασιλέα κόμης τις διάθεσις καὶ βᾶδισμα τρυ-
 φερώτερον εἰς μαλακίαν διέβαλε, καὶ Πομπήιον τὸ 25
 ἐνὶ κνᾶσθαι τὴν κεφαλὴν δακτύλῳ πορρωτάτῳ θη-
 λύτητος καὶ ἀκολασίας ὄντα. Κράστος δὲ τῶν

1 πολεμίῳ H: πολεμικῷ   20 τὴν H   24 τις H: τινος
 27 ὄντας H

ἱερῶν μιᾷ παρθένων αἰτίαν ἔσχε πλησιάζειν, χωρίον
 τι καλὸν ὠνήσασθαι παρ' αὐτῆς βουλόμενος καὶ
 διὰ τοῦτο πολλάκις ἐντυγχάνων ἰδίᾳ καὶ θεραπεύων.
 Ποστούμιαν δὲ τὸ γελᾶν προχειρότερον καὶ λαλιᾷ ^F
⁵ χρῆσθαι θρασυτέρα πρὸς ἄνδρας διέβαλεν, ὥστε
 κριθῆναι φθορᾶς. εὐρέθη μὲν οὖν καθαρά τῆς
 αἰτίας, ἀπολύσας δ' αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς Σπόριος
 Μινούκιος ὑπέμνησε μὴ χρῆσθαι λόγοις ἀσεμνοτέ-
 ροις τοῦ βίου. Θεμιστοκλεῖ δὲ Πανσανίας μηδὲν
¹⁰ ἀδικοῦντι προσετρίψατο τὴν ὑπόψιν τῆς προδοσίας
 διὰ τὸ χρῆσθαι φίλῳ καὶ γράφειν συνεχῶς καὶ
 πέμπειν πρὸς αὐτόν.

7. Ὅταν οὖν λεχθῇ τι μὴ ἀληθές, οὐχ ὅτι ψευ-
 δός ἐστι δεῖ καταφρονεῖν καὶ ἀμελεῖν, ἀλλὰ σκοπεῖν
¹⁵ τί τῶν ὑπὸ σοῦ λεγομένων ἢ πραττομένων ἢ σπου- 90
 δαζομένων ἢ συνόντων ὁμοιότητα τῇ διαβολῇ πα-
 ρέσχηκε, καὶ τοῦτο διευλαβεῖσθαι καὶ φεύγειν. εἰ
 γὰρ ἕτεροι πράγμασιν ἀβουλήτοις περιπεσόντες δι-
 δάσκονται τὸ χρήσιμον, ὥσπερ ἡ Μερόπη φησὶν
²⁰ αἰ τύχαι δέ με

μισθὸν λαβοῦσαι τῶν ἐμῶν τὰ φίλτατα
 σοφὴν ἔσθικαν',

τί κωλύει διδάσκαλον ἑμίσθον λαβόντα τὸν ἐχθρὸν
 ὠφεληθῆναι καὶ μαθεῖν τι τῶν λανθανόντων; πολλὰ
²⁵ γὰρ ὁ ἐχθρὸς αἰσθάνεται τοῦ φίλου μᾶλλον ('τυφλοῦ-
 ται' γὰρ 'τὸ φιλοῦν περὶ τὸ φιλούμενον', ὥς ὁ
 Πλάτων φησί), τῷ δὲ μισεῖν μετὰ τοῦ πολυπράγμο- B

νεῖν καὶ τὸ λαλεῖν ἔνεστιν. ὁ Ἰέρων ὑπὸ τινος
 τῶν ἐχθρῶν εἰς τὴν δυσωδίαν ἐλοιδορήθη τοῦ στό-
 ματος. ἐλθὼν οὖν οἴκαδε πρὸς τὴν γυναῖκα 'τί
 λέγεις;' εἶπεν, 'οὐδὲ σύ μοι τοῦτ' ἔφρασας;' ἡ δ'
 οὐσα σώφρων καὶ ἄκακος 'ῥῆμην' εἶπεν 'ὅτι τοιοῦτο 5
 πάντες ὄξουσιν οἱ ἄνδρες'. οὕτω καὶ τὰ αἰσθητὰ
 καὶ τὰ σωματικὰ καὶ τὰ καταφανῆ πᾶσι παρὰ τῶν
 ἐχθρῶν μαθεῖν πρότερον ἔστιν ἢ τῶν φίλων καὶ
 συνήθων.

8. Ἄνευ δὲ τούτου τὴν περὶ τὴν γλῶτταν ἐγ- 10
 κράτειαν, οὐ μικρὸν ἀρετῆς μέρος οὐσαν, ὑπήκοον
 C ἀεὶ τῷ λογισμῷ καὶ πειθήνιον ἔχειν οὐκ ἔνεστιν,
 ἂν μὴ τις ἀσκήσει καὶ μελέτη καὶ φιλοπονίᾳ τὰ
 κάκιστα τῶν παθῶν, οἷόν ἐστιν ἡ ὀργή, κατεργά-
 σηται. ἡ γὰρ 'ἀκουσίως ἐκπίπτουσα φωνή' καὶ τό 15
 'ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων',

καὶ τὸ 'ἐνία ἐξίπτασθαι τῶν ῥημάτων ἀντόματα'
 τοῖς ἀνασκήτοις μάλιστα θυμοῖς οἷον ὀλισθάνουσι
 καὶ διαρρέουσιν ἐπιγίγνεται δι' ἀσθένειαν θυμοῦ,
 δι' ἀκρατῆ γνώμην, διαίτη θρασεία. λόγον δὲ κου- 20
 φοτάτου πράγματος βαρυτάτη ζημία κατὰ τὸν θεῖον
 Πλάτωνα καὶ παρὰ θεῶν ἔπεται καὶ παρ' ἀνθρώ-
 D πων. ἡ δὲ σιγὴ πανταχοῦ μὲν ἀνυπεύθυνον (οὐ
 μόνον ἄδιψον, ὥς φησιν Ἰπποκράτης), ἐν δὲ λοι-
 δορίαις σεμνὸν καὶ Σωκρατικόν, μᾶλλον δ' Ἡρά- 25
 κλειον, εἰ γε κἀκεῖνος

'οὐδ' ὅσσον μυίας στρυγερῶν ἐμπάζετο μύθων'.

10 περὶ τὴν Stobaeus Flor. XXXIV 9: περὶ 20 διαίτη
 θρασείᾳ] δι' ἀγωγήν θρασεῖαν R 22 Πλάτωνα] Legg.
 p. 935 a 24 λοιδορίαις Stob. Flor. XIX 1: λοιδορία

οὔτι μὴν τούτου σεμνότερον καὶ κάλλιόν ἐστι, τοῦ
 λοιδοροῦντος ἐχθροῦ τὴν ἡσυχίαν ἄγειν 'λίσσάδα
 πέτραν φιλοκέρτομον ὡς παραινυχομένους', οὐδ'
 ἄλλη μείζων ἄσκησις. ἂν γὰρ ἐχθρὸν ἐθισθῇς λοι-
 5 δοροῦντα φέρειν σιωπῇ, πάνυ ῥαδίως οἴσεις γυναι-
 κὸς ὀργὴν κακῶς λεγούσης, καὶ φίλου φωνὰς καὶ
 ἀδελφοῦ πικροτάτας ἀκούων ὑπομενεῖς ἀπορούτως·
 πατρὶ δὲ καὶ μητρὶ τυπτόμενος καὶ βαλλόμενος πα-
 ρέξεις ἄθυμον καὶ ἀμήνιτον σεαυτόν. ὁ μὲν γὰρ E
 10 Σωκράτης ἔφερε τὴν Ξανθίππην θυμοειδῇ καὶ χαλε-
 πὴν οὔσαν, ὡς εὐκόλως συνεσόμενος ἑτέροις, ἂν
 ἐκείνην ὑπομένειν ἐθισθῇ· πολὺ δὲ βέλτιον ἐχθρῶν
 καὶ ἀλλοτρίων ἐγγυμνασάμενον βδελυρίαις καὶ ὀρ-
 γαῖς καὶ σκώμασι καὶ λοιδορίαις ἐθίσει τὸν θυμὸν
 15 ἡσυχίαν ἄγειν μῆδ' ἀσχάλλειν ἐν τῷ λοιδορεῖσθαι.

9. Πραότητα μὲν οὖν καὶ ἀνεξικακίαν οὕτως
 ἔστιν ἐνεπιδειξασθαι ταῖς ἐχθραῖς, ἀπλότητα δὲ καὶ
 μεγαλοφροσύνην καὶ χρηστότητα μᾶλλον ἐν ταῖς
 φιλίαις. φίλον μὲν γὰρ οὐχ οὕτω τὸ εὖ ποιεῖν F
 20 καλόν, ὡς αἰσχρὸν τὸ μὴ ποιεῖν δεόμενον· ἐχθροῦ
 δὲ καὶ τὸ τιμωρίαν παραλείπειν καιροῦ παρασχόν-
 τος ἐπιεικὲς ἐστι. τὸν δὲ καὶ πταίσαντι συμπαθή-
 σαντα καὶ δεηθέντι συλλαβόμενον καὶ παισὶν ἐχθροῦ
 καὶ οἰκέλοις πραγμάτων ἐν χρεῖα γενομένοις σπουδῇ
 25 τινα καὶ προθυμίαν ἐνδειξάμενον ὅστις οὐκ ἄγεται
 τῆς εὐμενείας οὐδ' ἐπαινεῖ τὴν χρηστότητα, 'κεῖνος

1 οὔτι Madvigius: οὔτε τοῦ R: τὸ 3 οὐδ' ἄλλη
 μείζων ἄσκησις Emperius: ἀλλὰ μείζων ἡ ἄσκησις 4 γὰρ R
 21 παραλείπειν καιροῦ H: παραλιπεῖν ἐν καιρῷ 25 ἄγα-
 ται H: ἀγαπᾷ

ἡ σιδάρου κεχάλκευται μέλαιναν καρδίαν'.
 τῷ Καίσαρι κελεύσαντι τὰς Πομπηίου τιμὰς ἀναστα-
 θῆναι καταβεβλημέναις ὁ Κικέρων 'τοὺς Πομπηίου'
 φησὶν 'ἀνδριάντας ἀνέστησας, τοὺς δὲ σοὺς ἐπηξας'. 5
 ὅθεν οὐδ' ἐπαινῶν φειστέον οὐδὲ τιμῆς περὶ ἀνδρὸς
 ἐχθροῦ δικαίως εὐδοκιμήσαντος. ἔπαινόν τε γὰρ
 φέρει μείζονα τοῖς ἐπαινοῦσι, καὶ πίστιν ἔχει πάλιν
 ἐγκαλῶν, ὥς οὐ τὸν ἄνδρα μισῶν ἀλλὰ τὴν πρᾶξιν
 ἀποδοκιμάζων· τὸ δὲ κάλλιστον καὶ χρησιμώτατον, 10
 B ἀπωτάτω καθίσταται τοῦ φθονεῖν καὶ φίλοις εὐτυ-
 χοῦσι καὶ κατορθοῦσιν οἰκέλοις ὁ τοὺς ἐχθροὺς ἐπι-
 σθεῖς ἐπαινεῖν καὶ μὴ δάκνεσθαι μηδὲ βασκαίνειν
 εἰς πρᾶττόντων. καίτοι τίς ἄσκησις ἐτέρα μείζονα
 ὠφέλειαν ἐνεργάζεται ταῖς ψυχαῖς ἢ διάθεσιν κρεῖτ- 15
 τουα τῆς ἀφαιρούσης τὸ δύσζηλον ἡμῶν καὶ φιλό-
 φθονον; ὥσπερ γὰρ ἐν πολέμῳ πολλὰ τῶν ἀναγ-
 καίων ἄλλως δὲ φάυλων ἔθους λαβόντα καὶ νόμου
 δύναμιν οὐκ ἔστι ῥαδίως ἀπώσασθαι καὶ βλαπτο-
 μένους, οὕτως ἡ ἐχθρα συνεισάγουσα τῷ μίσει 20
 φθόνον, ζηλοτυπίαν ἐπιχαιρεκακίαν μνησικακίαν ἐν-
 απολείπει. πρὸς δὲ τούτοις καὶ πανουργία καὶ ἀπάτη
 C καὶ ἐπιβουλή, δοκοῦσα μὴ φάυλον εἶναι μηδ' ἄδι-
 κον πρὸς ἐχθρόν, ἂν ἐγγένηται, παραμένει δυσ-
 ἀπάλλακτος· εἴτα χρῶνται πρὸς τοὺς φίλους αὐτοὺς 25
 ὑπὸ συνηθείας, ἂν μὴ φυλάσσονται πρὸς τοὺς ἐχ-
 θρούς. εἶπερ οὖν ὀρθῶς ὁ Πυθαγόρας, ἐν ἀλόγοις
 ζῷοις ἐθίξων ὁμότητος ἀπέχεσθαι καὶ πλεονεξίας,

ὀρνέων τε θηρευτὰς παρητεῖτο καὶ βόλους ὀνού-
 μενος ἰχθύων ἐκέλευεν ἀφίεναι, καὶ παντὸς ἡμέρου
 ζῶον φόνον ἀπηγόρευε, πολὺ δὴπου σεμνότερόν
 ἐστὶν ἐν διαφοραῖς πρὸς ἀνθρώπους καὶ φιλονει- D
 5 κίαις, γενναῖον ἐχθρὸν ὄντα καὶ δίκαιον καὶ ἀψευδῆ,
 τὰ μοχθηρὰ καὶ ἀγεννῆ καὶ πανοῦργα πάθη κολά-
 ξειν καὶ ταπεινὰ ποιεῖν, ὅπως ἐν τοῖς πρὸς τοὺς
 φίλους συμβολαίοις παντάπασιν ἀτρεμῇ καὶ ἀπέχῃται
 τοῦ κακοῦργεῖν. Σκαῦρος ἐχθρὸς ἦν Δομιτίου καὶ
 10 κατήγορος. οἰκέτης οὖν τοῦ Δομιτίου πρὸ τῆς
 δίκης ἦκε πρὸς αὐτὸν ὥς ἔχων τι μηνῦσαι τῶν
 λανθανόντων ἐκεῖνον, ὃ δ' οὐκ εἶασεν εἰπεῖν, ἀλλὰ
 συλλαβὼν τὸν ἄνθρωπον ἀπήγαγε πρὸς τὸν δεσπό-
 την. Κάτωνι δὲ Μουρήναν διώκοντι δημοκοπίας
 15 καὶ συνάγοντι τοὺς ἐλέγχους ἐξ ἔθους παρηκολού-
 θουν οἱ τὰ πραττόμενα παραφυλάττοντες. πολλάκις
 οὖν αὐτὸν ἡρώτων εἴ τι μέλλει σήμερον συνάγειν E
 ἢ πραγματεύεσθαι πρὸς τὴν κατηγορίαν· εἰ δὲ μὴ
 φαίη, πιστεύοντες ἀπήεσαν. ταῦτα μὲν οὖν αὐτοῦ
 20 τῆς δόξης ἔχει τεκμήριον μέγιστον· ἀλλὰ μεῖζον καὶ
 κάλλιον, ὅτι τῷ δικαίῳ χρῆσθαι καὶ πρὸς ἐχθρούς
 ἐθισθέντες οὐδέποτε μὴ προσενεχθῶμεν ἀδίκως καὶ
 πανοῦργως τοῖς συνήθεσι καὶ φίλοις.

10. 'Ἐπεὶ' δὲ 'πάσαις κορυδαλλίσιν χρὴ λόφον
 25 ἐγγενέσθαι' κατὰ τὸν Σιμωνίδην, καὶ πᾶσά φύσις
 ἀνθρώπου φέρει φιλονεικίαν καὶ ζηλοτυπίαν καὶ F
 φθόνον, 'κενεοφρόνων ἀνδρῶν ἑταῖρον', ὥς φησι

1 θήρας H
Bergkiius: πάσαισι

21 κάλλιον R: κάλλιστον
25 Σιμωνίδην] id. 1 p. 451

24 πάσαις

Πίνδαρος, οὐ μετρίως ἔν τις ὠφελοῖτο τῶν παθῶν
τούτων ποιούμενος εἰς τοὺς ἐχθροὺς ἀποκαθάρσεις
καὶ ἀποστρέφων ὥσπερ ὀχετοὺς πορρωτάτω τῶν
ἐταίρων καὶ οἰκείων. καὶ τοῦτο, ὡς ἔοικε, συνιδὼν
πολιτικὸς ἀνὴρ Ὀνομάδημος, ἐν Χίῳ τῆς κρατούσης⁵
μερίδος ἐν στάσει γενόμενος, παρήνει τοῖς ἐταίροις
μὴ πάντα ἐξελάσαι τοὺς ἀντιστασιάσαντας, ἀλλ'
92 ὑπολιπέσθαι τινάς, 'ὅπως' ἔφη 'μὴ πρὸς τοὺς
φίλους ἀρξώμεθα διαφέρεισθαι, τῶν ἐχθρῶν παντά-
πασιν ἀπαλλαγέντες'. οὐκοῦν καὶ ἡμῶν καταναλι-
σκόμενα ταῦτα τὰ πάθη πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἤττον
ἐνοχλήσει τοῖς φίλοις. οὐ γὰρ κεραμεῖ δεῖ κεραμεά
φθονεῖν οὐδ' αἰοιδὸν αἰοιδῶ καθ' Ἡσίοδον, οὐδὲ
γεῖτονα ζηλοῦν οὐδ' ἀνεψιδὸν οὐδ' ἀδελφὸν 'εἰς
ἄφενος σπεύδοντα' καὶ τυγχάνοντα χρηστῶν πραγ-
μάτων. ἀλλ' εἰ μηδεὶς τρόπος ἐστὶν ἄλλος ἀπαλ-
13 λαγῆς ἐρίδων καὶ φθόνων καὶ φιλονεικίῶν, ἔτιζε
σεαυτὸν δάκνεσθαι τῶν ἐχθρῶν εὐημερούντων, καὶ
παρόξυνε καὶ χάραττε τὸ φιλόνεικον ἐν ἐκείνοις
θηρόμενον. ὥσπερ γὰρ οἱ χαρίεντες γεωργοὶ τὰ²⁰
ῥόδα καὶ τὰ ἱα βελτίω ποιεῖν νομίζουσι σκόροδα
καὶ κρόμμυα παραφυτεύοντες (ἀποκρίνεται γὰρ εἰς
ἐκείνα πᾶν ὅσον ἔνεστι τῇ τροφῇ δριμὺ καὶ δυσῶ-
δες), οὕτω καὶ ὁ ἐχθρὸς ἀναλαμβάνων καὶ περιέπων
τὸ κακὸν καὶ βάσκανον, εὐμενέστερον παρέξει σε²⁵
τοῖς φίλοις εὖ πράττουσι καὶ ἀλυπότερον. διὸ καὶ
τὰς ἀμίλλας πρὸς ἐκείνους ἐστὶ ποιητέον ὑπὲρ δόξης
ἢ ἀρχῆς ἢ πορισμῶν δικαίων, μὴ δακνομένους μό-

νον, ἂν τι πλέον ἡμῶν ἔχωσιν, ἀλλὰ καὶ πάντα
 παραφυλάττοντας ἐξ ὧν πλέον ἔχουσι, καὶ πειρω- C
 μένους ὑπερβαλέσθαι ταῖς ἐπιμελείαις καὶ φιλοπο-
 νίαις καὶ τῷ σωφρονεῖν καὶ προσέχειν ἑαυτοῖς, ὥς
 5 Θεμιστοκλῆς ἔλεγεν οὐκ ἔαν αὐτὸν καθεύδειν τὴν
 ἐν Μαραθῶνι Μιλτιάδου νίκην. ὁ μὲν γὰρ εὐτυχίᾳ
 διαφέρειν αὐτοῦ τὸν ἐχθρὸν ἡγούμενος ἐν ἀρχαῖς
 ἢ συνηγορίαις ἢ πολιτείαις ἢ παρὰ φίλοις καὶ ἡγε-
 μόσιν, ἐκ τοῦ πράττειν τι καὶ ζηλοῦν εἰς τὸ βασκαί-
 10 νειν παντάπασιν καὶ ἀθυμεῖν καταδυόμενος, ἀργῶ
 τῷ φθόνῳ καὶ ἀπράκτῳ σύνεστιν· ὁ δὲ μὴ τυφλού-
 μενος περὶ τὸ μισούμενον ἀλλὰ καὶ βίου καὶ ἡθους
 καὶ λόγων καὶ ἔργων γιγνόμενος θεατῆς δίκαιος τὰ
 πλεῖστα κατόψεται τῶν ζηλουμένων, ἐξ ἐπιμελείας D
 15 καὶ προνοίας καὶ πράξεων χρηστῶν περιγιγνόμενα
 τοῖς κεκτημένοις, καὶ πρὸς ταῦτα συντείνων ἐπα-
 σκῇσει τὸ φιλότιμον αὐτοῦ καὶ φιλόκαλον, τὸ δὲ
 χασμῶδες ἐκκόψει καὶ ῥάθυμον.

11. Εἰ δέ τινες οἱ ἐχθροὶ κολακεύοντες ἢ πα-
 20 νουργοῦντες ἢ δεκάζοντες ἢ μισθαρνοῦντες αἰσχροῦς
 καὶ ἀνελευθέρους δοκοῦσι καρποῦσθαι δυνάμεις ἐν
 αὐλαῖς ἢ πολιτείαις, οὐκ ἐνοχλήσουσιν ἡμᾶς ἀλλὰ
 μᾶλλον εὐφρανοῦσι, τὴν αὐτῶν ἐλευθερίαν καὶ τὸ
 καθαρὸν τοῦ βίου καὶ ἀνύβριστον ἀντιτιθέντας·
 25 'ἅπας' γὰρ 'ὁ ὑπὲρ γῆς καὶ ὑπὸ γῆς χρυσὸς ἀρετῆς E
 οὐκ ἀντάξιός' κατὰ Πλάτωνα, καὶ τὸ τοῦ Σόλωνος
 ἔχειν ἀεὶ δεῖ πρόχειρον

'ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοῖς οὐ διαμειψόμεθα
 τῆς ἀρετῆς τὸν πλοῦτον'
 οὐδέ γε βοᾷς δεδαιπνισμένων θεάτρων οὐδὲ τιμᾶς
 καὶ προεδρίας παρ' εὐνούχοις καὶ παλλακαῖς καὶ
 σατράπαις βασιλέων· ζηλωτὸν γὰρ οὐδὲν οὐδὲ καλὸν ⁵
 F ἐξ αἰσχροῦ φνόμενον. ἀλλ' ἐπεὶ τυφλοῦται τὸ
 φιλοῦν περὶ τὸ φιλούμενον, ὥς φησιν ὁ Πλάτων,
 καὶ μᾶλλον ἡμῖν οἱ ἐχθροὶ παρέχουσιν αἰσθησιν
 ἀσχημονοῦντες, δεῖ μήτε τὸ χαῖρον ἐφ' οἷς ἀμαρ-
 τάνουσιν ἀργὸν εἶναι μήτε τὸ λυπούμενον ἐφ' οἷς ¹⁰
 κατορθοῦσιν, ἀλλ' ἐπιλογίζεσθαι δι' ἀμφοτέρων ὅπως
 τὰ μὲν φυλαττόμενοι βελτίονες ὦμεν αὐτῶν, τὰ δὲ
 μιμούμενοι μὴ χείρονες.

5 σατράπαις R: σατραπείαις 7 Πλάτων] Legg. p. 731 e

1. Μένωνα τὸν Θετταλὸν οἰόμενον ἐν λόγοις Β
 ἱκανῶς γεγυμνάσθαι καὶ τοῦτο δὴ τὸ ὑπὸ τοῦ Ἐμπε-
 δοκλέους λεγόμενον

‘σοφίης ἐπ’ ἄκροισι θαμίζειν’

ἡρώτησεν ὁ Σωκράτης τί ἀρετὴ ἐστίν· ἀποκρινα-
 μένον δ’ ἱταμῶς ἐκείνου καὶ προχείρως ὅτι καὶ παι-
 δός ἐστιν ἀρετὴ καὶ πρεσβύτου καὶ ἀνδρός καὶ
 γυναικὸς καὶ ἄρχοντος καὶ ιδιώτου καὶ δεσπότης καὶ
 θεράποντος, ‘εὖ γ’ ἐῖπεν ὁ Σωκράτης ‘ὅτι μίαν
 10 ἀρετὴν αἰτηθεὶς σμῆνος ἀρετῶν κεκίνηκας’, οὐ κα-
 κῶς τεκμαιρόμενος ὅτι μηδεμίαν εἰδὼς ἀρετὴν ἄν-
 θρωπος πολλὰς ὠνόμαζεν. ἄρ’ οὖν οὐχὶ καὶ ἡμῖν
 ἂν τις ἐπιχλευάσειεν ὅτι μηδέπω μίαν φιλίαν κεκτη-
 μένοι βεβαίως φοβούμεθα μὴ λάθωμεν εἰς πολυ- C
 15 φιλίαν ἔμπεσόντες; σχεδὸν γὰρ οὐδὲν διαφέρομεν
 ἀνθρώπου κολοβοῦ καὶ τυφλοῦ, φοβουμένου μὴ
 Βριάρεως ὁ ἑκατόγχειρ καὶ Ἄργος ὁ πανόπτης γένη-
 ται. καίτοι τὸν γε παρὰ τῷ Μενάνδρῳ νεανίσκον

2 Ἐμπεδοκλέους] Mullach. 1 p. 2 4 σοφίης Sextus
 Empiricus: σοφίας 5 Σωκράτης] Plat. Men. p. 71 e

11 ἀνθρώπος H 18 Μενάνδρῳ] Meinek. IV p. 241

Plutarchi Moralia. Vol. I.

15

ὑπερφυῶς ἐπαινοῦμεν εἰπόντα θαυμαστὸν ὅσον νομίζειν ἄγαθὸν ἕκαστον, ἂν ἔχη φίλου σκιάν'.

2. Ἐναντίον δὲ μετὰ πολλῶν ἄλλων οὐχ ἥκιστα πρὸς φιλίας κτῆσιν ἢ τῆς πολυφιλίας ὕρεξις, ὥσπερ ἔρως ἀκολάστων γυναικῶν τῷ πολλακίς καὶ πολλοῖς 5
D συμπλέκεσθαι τῶν πρώτων κρατεῖν μὴ δυνάμενος ἀμελουμένων καὶ ἀπορροούντων· μᾶλλον δ' ὥσπερ ὁ τῆς Τριπύλης τρόφιμος εἰς τὸν λειμῶνα καθίσας ἔδρεπεν

ἕτερον ἐφ' ἑτέρῳ αἰρόμενος
ἄγρευμ' ἀνθῶνα ἠδομένῃ ψυχᾷ
τὸ νήπιον ἄπληστον ἔχων',

10

οὕτως ἕκαστον ἡμῶν διὰ τὸ φιλόκαινον καὶ ἀψίκορον ὁ πρόσφατος αἰεὶ καὶ ἀνθῶν ἐπάγεται, καὶ μετατίθησι πολλὰς ὁμοῦ καὶ ἀτελεῖς ἀρχὰς πράττοντας 15
φιλίας καὶ συνηθείας, ἔρωτι τοῦ διωκομένου πα-
E ρερχομένους τὸ καταλαμβανόμενον. πρῶτον μὲν οὖν ὥσπερ ἄφ' ἐστίας ἀρξάμενοι τῆς τοῦ βίου φήμης ἣν ὑπὲρ φίλων βεβαίων ἀπολέλοιπεν ἡμῖν, τὸν μακρὸν καὶ παλαιὸν αἰῶνα μάστιγα ἕμα τοῦ λόγου 20
καὶ σύμβουλον λάβωμεν, ἐν ᾧ κατὰ ξεῦρος φιλίας λέγονται Θησεὺς καὶ Πειρίθους, Ἀχιλλεὺς καὶ Πάτροκλος, Ὀρέστης καὶ Πυλάδης, Φιντίας καὶ Δάμων, Ἐπαμεινώνδας καὶ Πελοπίδας. σύννομον γὰρ ἢ φιλία ζῶον οὐκ ἀγελαῖον ἐστὶν οὐδὲ κολιῶδες, καὶ 25
τὸ ἕλλον αὐτὸν ἠγεῖσθαι τὸν φίλον καὶ προσαγο-

3 ἐναντίον W: αἰτιον 4 πρὸς H: εἰς 5 ἔρως Mad-
vigius 6 δυνάμενος idem: δυναμένους 10 Nauck. p. 468
12 ἄπληστον p. 661 F: ἄχρηστον 17 τὸ R: τὸν

ρεύειν ἑταῖρον ἕτερον οὐδέν ἐστιν ἢ μέτρῳ φιλίας
 τῇ δυνάδι χρωμένων. οὔτε γὰρ δούλους οὔτε φίλους
 ἔστι κτήσασθαι πολλοὺς ἀπ' ὀλίγου νομίσματος. τί F
 οὖν νόμισμα φιλίας; εὐνοια καὶ χάρις μετ' ἀρετῆς,
 5 ὧν οὐδέν ἔχει σπανιώτερον ἢ φύσις. ὅθεν τὸ
 σφόδρα φιλεῖν καὶ φιλεῖσθαι πρὸς πολλοὺς οὐκ
 ἔστιν, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ποταμοὶ πολλὰς σχίσσεις καὶ
 κατατομὰς λαμβάνοντες ἀσθενεῖς καὶ λεπτοὶ ῥέουσιν,
 οὕτω τὸ φιλεῖν ἐν ψυχῇ σφοδρὸν πεφυκὸς εἰς πολ-
 10 λοὺς μεριζόμενον ἐξαμαυροῦται. διὸ καὶ τῶν ξφών
 τὸ φιλότεκνον τοῖς μονοτόκοις ἰσχυρότερον ἐμφύεται,
 καὶ Ὅμηρος ἀγαπητὸν υἱὸν ὀνομάζει 'μοῦνον τη- 94
 λύγετον', τουτέστι τὸν τοῖς μήτ' ἔχουσιν ἕτερον
 γονεῦσι μήτ' ἔξουσι γεγεννημένον.

15 3. Τὸν δὲ φίλον ἡμεῖς 'μοῦνον' μὲν οὐκ ἀξιοῦ-
 μεν εἶναι, μετ' ἄλλου δὲ τηλύγετός τις καὶ ὀψί-
 γονος ἔστω, τὸν θρυλούμενον ἐκείνον χρόνῳ τῶν
 ἁλῶν συγκατεδηδοκῶς μέδιμνον, οὐχ ὥσπερ νῦν
 πολλοὶ φίλοι λεγόμενοι συμπιόντες ἕπαξ ἢ συσφαι-
 20 ρίσαντες ἢ συγκυβεύσαντες ἢ συγκαταλύσαντες, ἐκ
 πανδοκείου καὶ παλαίστρας καὶ ἀγορᾶς φιλίαν συλ-
 λέγουσιν. ἐν δὲ ταῖς τῶν πλουσίων καὶ ἡγεμονι-
 κῶν οἰκίαις πολὺν ὄχλον καὶ θόρυβον ἀσπαζομένων B
 καὶ δεξιουμένων καὶ δορυφορούντων ὄρωντες εὐδαι-
 25 μονίζουσι τοὺς πολυφίλους. καίτοι πλείονάς γε
 μυίας ἐν τοῖς ὀπτανείοις αὐτῶν ὄρωσιν. ἀλλ' οὐθ'
 αὐταὶ τῆς λιχνείας οὔτ' ἐκείνοι τῆς χρείας ἐπιλι-

1 ἕτερον οὐδέν] scribendum vid. ἑτέρων οὐδενός 12
 Ὅμηρος] I 498. π 19 13 μήτ' Schellensius: μή

πούσης παραμένουσιν. ἐπεὶ δ' ἡ ἀληθινὴ φιλία
 τρία ζητεῖ μάλιστα, τὴν ἀρετὴν ὡς καλόν, καὶ τὴν
 συνήθειαν ὡς ἡδύ, καὶ τὴν χρείαν ὡς ἀναγκαῖον
 (δεῖ γὰρ ἀποδεξασθαι κρίναντα καὶ χαίρειν συνόντα
 καὶ χρῆσθαι δεόμενον, ἃ πάντα πρὸς τὴν πολυ- 5
 φιλίαν ὑπεναντιοῦται, καὶ μάλιστα πῶς τὸ κυριώτα-
 τον ἡ κρίσις), σκεπτέον πρῶτον εἰ δυνατόν ἐστίν
 C ἐν βραχεῖ χρόνῳ δοκιμάσαι χορευτὰς συγχορευσο-
 μένους, ἐρέτας ὁμορροθήσοντας, οἰκέτας χρημάτων
 ἐπιτρόπους ἢ τέκνων παιδαγωγοὺς ἐσομένους, μήτι- 10
 γε φίλους πολλοὺς εἰς ἀγῶνα πάσης τύχης συν-
 αποδυσομένους, ὧν ἕκαστος αὐτὸς θ' αὐτόν

᾿πράττων εὖ τίθησιν εἰς μέσον,
 τοῦ δυστυχοῦς τε λαγχάνων οὐκ ἄχθεται'.

οὔτε ναῦς γὰρ ἐπὶ τοσοῦτους ἔλκεται χειμῶνας εἰς 15
 θάλατταν, οὔτε χωρίοις τριγχοὺς καὶ λιμέσι προ-
 βάλλουσιν ἔρκη καὶ χώματα τηλικούτους προσδεχό-
 D μενοι κινδύνους καὶ τοσοῦτους, ὅσων ἐπαγγέλλεται
 φιλία καταφυγὴν καὶ βοήθειαν, ὁρθῶς καὶ βεβαίως
 ἐξετασθεῖσα· τῶν δ' ἀνεξετάστως παραρρυνέντων 20
 ὥσπερ νομισμάτων ἀδοκίμων ἐλεγχομένων

οἱ μὲν ἐστερημένοι
 χαίρουσιν, οἱ δ' ἔχοντες εὗχονται φυγεῖν'.

ἔστι δὲ τοῦτο χαλεπὸν καὶ οὐ δάδιον, τὸ φυγεῖν ἢ
 ἀποθέσθαι δυσαρεστομένην φιλίαν. ἀλλ' ὥσπερ 25
 σιτίον βλαβερόν καὶ δυσχεραίνόμενον οὔτε κατέχειν

7 σκεπτέον H: σκεπτέον δὲ 13 Nauck. p. 697 16
 περιβάλλουσιν conī. H 22 Nauck. p. 215

οἶόν τε μὴ λυποῦν καὶ διαφθεῖρον οὗτ' ἐκβάλλειν
οἶον εἰσῆλθεν ἀλλ' εἰδεχθὲς καὶ συμπεφυρμένον καὶ
ἀλλόκοτον, οὕτω φίλος πονηρὸς ἢ σύνεστι λυπῶν
καὶ λυμαινόμενος, ἢ βίᾳ μετ' ἔχθρας καὶ δυσμενείας
5 ὥσπερ χολή τις ἐξέπεσε. E

4. Αἰὸν δὲ μὴ ῥαδίως προσδέχεσθαι μηδὲ κολ-
λᾶσθαι τοῖς ἐντυγχάνουσιν μηδὲ φιλεῖν τοὺς διώ-
κοντας, ἀλλὰ τοὺς ἀξιόους φιλίας διώκειν. οὐ γὰρ
αἰρετέον πάντως τὸ ῥαδίως ἀλισκόμενον. καὶ γὰρ
10 ἀπαρίνην καὶ βάτον ἐπιλαμβανομένην ὑπερβάντες
καὶ διωσάμενοι βαδίζομεν ἐπὶ τὴν ἐλαίαν καὶ τὴν
ἄμπελον. οὕτως ἀεὶ μὴ τὸν εὐχερῶς περιπλεκό-
μενον ποιεῖσθαι συνήθη καλόν, ἀλλὰ τοῖς ἀξιόις
σπουδῆς καὶ ὠφελίμοις αὐτοὺς περιπλέκεσθαι δοκι-
15 μάζοντας. F

5. Ὡσπερ οὖν ὁ Ζεῦξις αἰτιωμένων αὐτόν
τινων ὅτι ξωγραφεὶ βραδέως, 'ὁμολογῶ' εἶπεν 'ἐν
πολλῷ χρόνῳ γράφειν, καὶ γὰρ εἰς πολὺν', οὕτω
φιλίαν δεῖ καὶ συνήθειαν σφῆζειν παραλαβόντας ἐν
20 πολλῷ κριθεῖσαν. ἄρ' οὖν κρῖναι μὲν οὐκ ἔστι
πολλοὺς φίλους ῥάδιον, συνεῖναι δὲ πολλοῖς ὁμοῦ
ῥάδιον, ἢ καὶ τοῦτο ἀδύνατον; καὶ μὴν ἀπόλαυσίς
ἐστὶν ἢ συνήθεια τῆς φιλίας, καὶ τὸ ἥδιστον ἐν τῇ
συνεῖναι καὶ συνδιημερεῦειν.

25 'οὐ μὲν γὰρ ζωοί γε φίλων ἀπάνευθεν ἐταίρων
βουλὰς ἐξόμενοι βουλευόμεν'.

4 λυμαινόμενος H: λυπούμενος 12 ἀεὶ] δεῖ W
13 συνήθη καλόν] συνήθη H 14 δοκιμάσαντας R 25
Homer. Ψ 78

95 καὶ περὶ τοῦ Ὀδυσσέως ὁ Μενέλαος

οὐδέ κεν ἄλλο

ἄμμε διέκρινεν φιλέοντέ τε τερπομένω τε,
πρὶν γ' ὅτε δὴ θανάτοιο μέλαν νέφος ἀμφεκάλυψε'.

τοῦναντίον οὖν ἔοικεν ἡ καλουμένη πολυφιλία ποιεῖν. 5
ἡ μὲν γὰρ συνάγει καὶ συνίστησι καὶ συνέχει κατα-
πυκνοῦσα ταῖς δμιλλαῖς καὶ φιλοφροσύναις

ὥς δ' ὅτ' ὁπὸς γάλα λευκὸν ἐγόμφωσεν καὶ ἔδησε'

B κατ' Ἐμπεδοκλέα (τοιαύτην γὰρ ἡ φιλία βούλεται
ποιεῖν ἐνότητα καὶ σύμπληξιν), ἡ δὲ πολυφιλία δι- 10
ίστησι καὶ ἀποσπᾷ καὶ ἀποστρέφει, τῷ μετακαλεῖν
καὶ μεταφέρειν ἄλλοτε πρὸς ἄλλον οὐκ ἔῴσα κρᾶσιν
οὐδὲ κόλλησιν εὐνοίας ἐν τῇ συνηθείᾳ περιχυθείσῃ
καὶ παγείσῃ γενέσθαι. τοῦτο δ' εὐθύς ὑποβάλλει
καὶ τὴν περὶ τὰς ὑπουργίας ἀνωμαλίαν καὶ δυσω- 15
πίαν· τὰ γὰρ εὐχρηστα τῆς φιλίας δύσχρηστα γίνε-
ται διὰ τὴν πολυφιλίαν.

ἄλλον τρόπον' γὰρ ἄλλων ἐγείρει φροντὶς ἀν-
θρώπων'.

οὔτε γὰρ αἱ φύσεις ἡμῶν ἐπὶ ταῦτά ταῖς ὁρμαῖς 20
ῥέπουσιν, οὔτε τύχαις ὁμοτρόποις αἰεὶ σύνεσμεν· οἱ
C τε τῶν πράξεων καιροὶ καθάπερ τὰ πνεύματα τοὺς
μὲν φέρουσι τοῖς δ' ἀντιπίπτουσι.

6. Καίτοι κἂν πάντες ἅμα τῶν αὐτῶν οἱ φίλοι
δέωνται, χαλεπὸν ἐξαρκέσαι πᾶσι βουλευομένοις ἢ 25
πολιτευομένοις ἢ φιλοτιμουμένοις ἢ ὑποδεχομένοις.

2 Homer. δ 179   9 Ἐμπεδοκλέα] Mullach. 1 p. 6
15 δυσωπίαν] δυσκολίαν Emperius   18 Bergk. 3 p. 721

ἂν δ' ἐνὶ καιρῷ διαφόροις πράγμασι καὶ πάθεσι
 προστυγχάνοντες ὁμοῦ παρακαλῶσιν ὁ μὲν πλέων
 συναποδημεῖν, ὁ δὲ κρινόμενος συνδικεῖν, ὁ δὲ
 κρίνων συνδικάζειν, ὁ δὲ πιπράσκων ἢ ἀγοράζων
 5 συνδιοικεῖν, ὁ δὲ γαμῶν συνθύειν, ὁ δὲ θάπτων
 συμπενθεῖν,

ἑὶς δ' ὁμοῦ μὲν θυμιαμάτων γέμη,
 ὁμοῦ δὲ παιάνων τε καὶ στεναγμάτων·

ἢ πολυφιλία, πᾶσι μὲν ἀμήχανον παρεῖναι, μηδενὶ D
 10 δ' ἄτοπον, ἐνὶ δ' ὑπουργοῦντα προσκρούειν πολ-
 λοῖς ἀνιάρῳν·

οὐδείς γὰρ ἀγαπῶν αὐτὸς ἀμελεῖθ' ἡδέως·

καίτοι τὰς ἀμελείας καὶ ῥαθυμίας τῶν φίλων πρα-
 ὂτερον φέρουσι, καὶ τὰς τοιαύτας ἀπολογίας ἀμη-
 15 νίτως δέχονται παρ' αὐτῶν ἑξελαισμένην ἡγνότησιν.
 ὁ δὲ λέγων οὐ παρέστην σοι δίκην ἔχοντι, πα-
 ριστάμην γὰρ ἑτέρῳ φίλῳ, καὶ πυρέττοντά σ' οὐκ
 εἶδον, τῷ δεῖνι γὰρ φίλους ἐστιῶντι συνησχολούμην·
 αἰτίαν τῆς ἀμελείας τὴν ἑτέρων ἐπιμέλειαν ποιού-
 20 μενος οὐ λύει τὴν μέμψιν, ἀλλὰ προσεπιβάλλει ζηλο- E
 τυπίαν. ἀλλ' οἱ πολλοὶ τὰς πολυφιλίας ἃ δύνανται
 παρέχειν μόνον ὥς ἔοικε σκοποῦσιν, ἃ δ' ἀνταπαι-
 τοῦσι παρορῶσι, καὶ οὐ μνημονεύουσιν ὅτι δεῖ τὸν
 πολλοῖς εἰς ἃ δεῖται χρώμενον πολλοῖς δεομένοις
 25 ἀνθυπουργεῖν. ὥσπερ οὖν ὁ Βριάρεως ἑκατὸν χειρ-
 σὶν εἰς πεντήκοντα φορῶν γαστέρας οὐδὲν ἡμῶν
 πλέον εἶχε τῶν ἀπὸ δυεῖν χεροῖν μίαν κοιλίαν διου-

κούντων, οὕτως ἐν τοῖς φίλοις χρήσιμον καὶ τὸ
 λειτουργεῖν πολλοῖς ἔνεστι καὶ τὸ συναγωνιᾶν καὶ
 τὸ συνασχολεῖσθαι καὶ συγκάμνειν. οὐ γὰρ Εὐρι-
 πίδῃ πειστέον λέγοντι

- 5
- ᾿χρῆν γὰρ μετρίας εἰς ἀλλήλους
 φιλίας θνητοὺς ἀνακίρνασθαι
 F καὶ μὴ πρὸς ἄκρον μυελὸν ψυχῆς,
 εὐλύτα δ' εἶναι στέργηθρα φρενῶν,
 ἀπὸ τ' ὥσασθαι καὶ ξυντεῖναι',
- καθάπερ πόδα νεῶς ἐνδιδόντι καὶ προσάγοντι ταῖς 10
 χρεαίαις τὴν φιλίαν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν, ὃ Εὐριπίδῃ,
 μεταθῶμεν ἐπὶ τὰς ἑχθρας, καὶ κελεύομεν μετρίας
 ποιεῖσθαι τὰς διαφορὰς καὶ μὴ πρὸς ἄκρον μυελὸν
 ψυχῆς, εὐλύτα δ' εἶναι μίση καὶ ὀργὰς καὶ μεμψι-
 96 μοιρίας καὶ ὑπονοίας· ἐκεῖνο δὲ μᾶλλον ἡμῖν παραί- 15
 νει τὸ Πυθαγορικὸν ᾿μὴ πολλοῖς ἐμβάλλειν δεξιάν',
 τουτέστι μὴ πολλοὺς ποιεῖσθαι φίλους μηδὲ πολύ-
 κοινον μηδὲ πάνδημον ἀσπάζεσθαι φιλίαν καὶ πρὸς
 ἐναντίην ἢ μετὰ πολλῶν παθῶν εἰσιουῖσαν, ὣν τὸ
 μὲν συναγωνιᾶν καὶ συνάχθεσθαι καὶ συμπονεῖν καὶ 20
 συγκινδυνεύειν πάνυ δύσοιστον τοῖς ἐλευθέροις καὶ
 γενναίοις ἐστί· τὸ δὲ τοῦ σοφοῦ Χίλωνος ἀληθές,
 ὃς πρὸς τὸν εἰπόντα μηδένα ἔχειν ἑχθρόν ᾿ῥοικας'
 ἔφη ᾿σὺ μηδὲ φίλον ἔχειν'. αἶ γὰρ ἑχθραὶ ταῖς
 φιλίαις εὐθὺς ἐπακολουθοῦσι καὶ συμπλέκονται, ἐπεὶ- 25
 B περ (7) οὐκ ἔστι φίλον μὴ συναδικεῖσθαι μηδὲ συν-

1 ἐν τοῖς φίλοις χρήσιμον] ἐν τῷ πολλοῖς φίλοις χρῆσθαι
 Halimius 2 ἔνεστι] scr. vid. ἐστί 3 τὸ συγκάμνειν H
 5 μετρίας — φιλίας H ex Hippol. 253: μετρίαν — φιλίαν
 8 στέργηθρα id. ex eodem: θέληθρα 19 ἐναντήν μετὰ?

αδοξεῖν μηδὲ συναπεχθάνεσθαι· οἱ γὰρ ἐχθροὶ τὸν φίλον εὐθὺς ὑφορῶνται τε καὶ μισοῦσιν, οἱ δὲ φίλοι πολλάκις φθονοῦσί τε καὶ ζηλοτυποῦσι καὶ περισπῶσιν. ὥσπερ οὖν ὁ τῷ Τιμησίᾳ περὶ τῆς ἀποικίας
5 δοθεὶς χρησμὸς προηγόρευσε

‘σμήνα μελίσσάων τάχα τοι καὶ σφήκες ἔσονται’,
οὕτως οἱ φίλων ζητοῦντες ἑσμὸν ἔλαθον ἐχθρῶν σφηκιάς περιπесόντες. καὶ οὐκ ἴσον ἄγει σταθμὸν ἐχθροῦ μνησικακία καὶ φίλου χάρις. ὅρα δὲ τοὺς
10 Φιλώτου καὶ Παρμενίωνος φίλους καὶ οἰκείους ἃ διέθικεν Ἀλέξανδρος, ἃ τοὺς Δίωνος Διονύσιος τοὺς Πλάτου Νέρων καὶ τοὺς Σηιανοῦ Τιβέριος στρεβλοῦντες καὶ ἀποκτιννύοντες. ὥς γὰρ τὸν Κρέοντα τῆς θυγατρὸς οὐδὲν ὁ χρυσὸς οὐδ’ ὁ πέπλος ὠφέλει,
15 τὸ δὲ πῦρ ἀναφθὲν αἰφνιδίως προσδραμόντα καὶ περιπτύξαντα κατέκαυσε καὶ συναπώλεσεν, οὕτως ἔνιοι τῶν φίλων οὐδὲν ἀπολαύσαντες εὐτυχοῦντων συναπόλλυνται δυστυχοῦσι. καὶ τοῦτο μάλιστα πάσχουσιν οἱ φιλόσοφοι καὶ χαρίεντες, ὥς Θησεὺς τῷ
20 Πειρίθῳ κολαζομένῳ καὶ δεδεμένῳ

‘αἰδοῦς ἀχαλκεύτοις συνέξενται πέδαις’,
ἐν δὲ τῷ λοιμῷ φησιν ὁ Θουκυδίδης τοὺς ἀρετῆς D
μάλιστα μεταποιουμένους συναπόλλυσθαι τοῖς φίλοις νοσοῦσιν· ἡφείδουν γὰρ σφῶν αὐτῶν ἰόντες παρὰ
25 τοὺς ἐπιτηδείους.

8. Ὅθεν οὕτω τῆς ἀρετῆς ἀφειδεῖν οὐ προσήκον

6 σμήνι — ἔπονται R   8 σφηκιάς scripsi: σφηκίαις
21 αἰδοῦς H: πέδαις ἀχαλκεύτοις συνέξενται Stephanus:
ἀχαλκεύτοισιν ἔξενται πέδαις H: πόδας 22 Θουκυδίδης] II 51   26 ὅθεν οὕτως] ὅθεν H

ἄλλοι' ἄλλοις συνδέοντας αὐτὴν καὶ συμπλέκοντας,
 ἀλλὰ τοῖς ἀξίοις τὴν αὐτῆς κοινωνίαν φυλάττειν,
 τουτέστι τοῖς ὁμοίως φιλεῖν καὶ κοινωνεῖν δυναμένοις.
 καὶ γὰρ δὴ τοῦτο πάντων μέγιστόν ἐστιν ἐναντίωμα
 πρὸς τὴν πολυφιλίαν, ὅτι τῇ φιλίᾳ γένεσις δι' ὁμοι- 5
 ὀτητός ἐστιν. ὅπου γὰρ καὶ τὰ ἄψυχα τὰς μίξεις
 πρὸς τὰ ἀνόμοια ποιεῖται μετὰ βίας ἀναγκαζόμενα
 E καὶ δακάζει καὶ ἀγανακτεῖ φεύγοντα ἀπ' ἀλλήλων,
 τοῖς δὲ συγγενέσι καὶ οἰκείοις ὁμοπαθεῖ κεραννύ-
 μενα καὶ προσίεται τὴν κοινωνίαν λείως καὶ μετ' 10
 εὐμενείας, πῶς οἶόν τε φιλίαν ἥθεσι διαφόροις ἐγ-
 γενέσθαι καὶ πάθεσιν ἀνομοίοις καὶ βίοις ἐτέρας
 προαιρέσεσι ἔχουσιν; ἡ μὲν γὰρ περὶ ψαλμοὺς καὶ
 φόρμιγγας ἁρμονία δι' ἀντιφώνων ἔχει τὸ σύμφω-
 νον, ὁξύτησι καὶ βαρύτησιν ἀμωσγέπως ὁμοιότητος 15
 ἐγγιγνομένης· τῆς δὲ φιλικῆς συμφωνίας ταύτης καὶ
 ἁρμονίας οὐδὲν ἀνόμοιον οὐδ' ἀνώμαλον οὐδ' ἄνι-
 σον εἶναι δεῖ μέρος, ἀλλ' ἐξ ἀπάντων ὁμοίως ἐχόν-
 F των ὁμολογεῖν καὶ ὁμοβουλεῖν καὶ ὁμοδοξεῖν καὶ
 συνομοπαθεῖν, ὥσπερ μιᾶς ψυχῆς ἐν πλείοσι διηρη- 20
 μένης σώμασι.

9. Τίς οὖν ἐστιν οὕτως ἐπίπονος καὶ μετάβολος
 καὶ παντοδαπὸς ἄνθρωπος, ὥστε πολλοὺς ἑαυτὸν
 ἕξομοιοῦν καὶ προσαρμόττειν καὶ μὴ καταγελᾶν τοῦ
 Θεόγνιδος παραινούντος

25

‘πουλύποδος νόον ἴσχε πολυχρόου, ὅς ποτὶ πέτρῃ,
 τῇ περ ὁμιλήσῃ, τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη;’

6 ἄψυχα] ἄλογα W   9 ὁμοιοπαθεῖ W   20 συνομοιο-
 παθεῖν W   26 Bergk. 2 p. 140

- καίτοι τοῦ πολὺποδος αἱ μεταβολαὶ βάθος οὐκ ἔχουσιν, ἀλλὰ περὶ αὐτὴν γίνονται τὴν ἐπιφάνειαν, στυφότητι καὶ μανότητι τὰς ἀπορροὰς τῶν πλησιάζοντων ἀναλαμβάνουσιν· αἱ δὲ φιλῖαι τὰ ἥθη ζη- 97
- 5 τοῦσι συνεξομοιοῦν καὶ τὰ πάθη καὶ τοὺς λόγους καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα καὶ τὰς διαθέσεις. Πρωτέως τινὸς οὐκ εὐτυχοῦς οὐδὲ πάνυ χρηστοῦ τὸ ἔργον, ἀλλ' ὑπὸ γοητείας ἑαυτὸν εἰς ἕτερον εἶδος ἐξ ἑτέρου μεταλλάττοντος ἐν ταύτῃ πολλάκις, φιλολόγοις συν- 10
- αναγινώσκοντος καὶ παλαισταῖς συγκονιομένου καὶ φιλοθήροις συγκυνηγετοῦντος καὶ φιλοπόταις συμμεθυσκομένου καὶ πολιτικοῖς συναρχαιρεσιάζοντος, ἰδίαν ἥθους ἐστίαν οὐκ ἔχοντος. ὥς δὲ τὴν ἀσχημάτιστον οἱ φυσικοὶ καὶ ἀχρώματον οὐσίαν καὶ ὕλην B
- 15 λέγουσιν ὑποκειμένην καὶ τρεπομένην ὅφ' αὐτῆς νῦν μὲν φλέγεσθαι νῦν δ' ἐξυγραίνεσθαι, τότε δ' ἐξαεροῦσθαι πηγνυσθαι δ' αὖθις, οὕτως ἄρα τῇ πολυφιλίᾳ ψυχὴν ὑποκεῖσθαι δεήσει πολυπαθῇ καὶ πολὺτροπον καὶ ὑγρὰν καὶ ῥαδίαν μεταβάλλειν. ἀλλ' 20 ἡ φιλία στάσιμόν τι ζητεῖ καὶ βέβαιον ἥθος καὶ ἀμετάπτωτον ἐν μιᾷ χώρᾳ καὶ συνηθείᾳ· διὸ καὶ σπάνιον καὶ δυσεύρετόν ἐστι φίλος βέβαιος.

3 ἀπορροὰς H: ἀπορροίας 15 λέγουσιν] add. πᾶσι τοῖς οὖσιν Saupprius ὅφ' αὐτῆς] ἐπ' αὐτῶν id.

1. 'Τύχη τὰ θνητῶν πράγματ', οὐκ εὐβουλία'.
 πότερον οὐδὲ δικαιοσύνη τὰ θνητῶν πράγματα οὐδ'
 ἰσότης οὐδὲ σωφροσύνη οὐδὲ κοσμιότης, ἀλλ' ἐκ
 τύχης μὲν καὶ διὰ τύχην Ἀριστείδης ἐνεκαρτέρησε
 D τῇ πενίᾳ, πολλῶν χρημάτων κύριος γενέσθαι δυνά- 5
 μενος, καὶ Σκιπίων Καρχηδόνᾳ ἐλὼν οὐδὲν οὔτ'
 ἔλαβεν οὔτ' εἶδε τῶν λαφύρων, ἐκ τύχης δὲ καὶ διὰ
 τύχην Φιλοκράτης λαβὼν χρυσίον παρὰ Φιλίππου
 'πόρνας καὶ ἰχθῦς ἡγόραξε', καὶ Λαοθένης καὶ Εὐ-
 θυκράτης ἀπώλεσαν Ὀλυμπιον, 'τῇ γαστρὶ μετροῦν- 10
 τες καὶ τοῖς αἰσχίστοις τὴν εὐδαιμονίαν;' ἀπὸ τύχης
 δ' ὁ μὲν Φιλίππου Ἀλέξανδρος αὐτός τε τῶν αἰχμα-
 λώτων ἀπείχετο γυναικῶν καὶ τοὺς ὑβρίζοντας ἐκό-
 λαξεν, ὁ δὲ Πριάμου δαίμονι κακῷ καὶ τύχῃ χρησά-
 μενος συνεκοιμᾶτο τῇ τοῦ ξένου γυναικί, καὶ λαβὼν 15
 E αὐτὴν ἐνέπλησε πολέμου καὶ κακῶν τὰς δύο ἡπεί-
 ρους; εἰ γὰρ ταῦτα γίνεται διὰ τύχην, τί κωλύει
 καὶ τὰς γαλᾶς καὶ τοὺς τράγους καὶ τοὺς πιθήκους
 συνέχεσθαι φάναι διὰ τύχην ταῖς λιχνείαις καὶ ταῖς
 ἀκρασίαις καὶ ταῖς βωμολοχίαις;

2. Εἰ δ' ἔστι σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη καὶ
 ἀνδρεία, πῶς λόγον ἔχει μὴ εἶναι φρόνησιν, εἰ δὲ
 φρόνησις, πῶς οὐ καὶ εὐβουλίαν; ἢ τε γὰρ σωφρο-
 σύνη φρόνησις τίς ἐστίν ὥς φασὶ καὶ εὐβουλίαν, καὶ
 5 ἢ δικαιοσύνη τῆς φρονήσεως δεῖται παρουσίας· μάλ-
 λον δὲ τὴν εὐβουλίαν γέ τοι καὶ φρόνησιν ἐν μὲν
 ἡδοναῖς ἀγαθοὺς παρεχομένην ἐγκράτειαν καὶ σω-
 φροσύνην καλοῦμεν, ἐν δὲ κινδύνοις καὶ πόνοις
 καρτερίαν καὶ ἀνδραγαθίαν, ἐν δὲ κοινωνήμασι καὶ
 10 πολιτείαις εὐνομίαν καὶ δικαιοσύνην. ὅθεν εἰ τὰ
 τῆς εὐβουλίας ἔργα τῆς τύχης δικαιοῦμεν εἶναι, ἔστω F
 τύχης καὶ τὰ τῆς δικαιοσύνης καὶ τὰ τῆς σωφροσύνης,
 καὶ νῆ Δία τὸ κλέπτειν τύχης ἔστω καὶ τὸ βαλλαν-
 τιτοτομεῖν καὶ τὸ ἀκολασταίνειν, καὶ μεθέμενοι τῶν
 15 οἰκείων λογισμῶν εἰς τὴν τύχην ἑαυτοὺς ἀφῶμεν
 ὥσπερ ὑπὸ πνεύματος πολλοῦ κονιορτὸν ἢ συρφετὸν
 ἐλαυνομένους καὶ διαφερομένους. εὐβουλίας τοίνυν
 μὴ οὔσης οὐδὲ βουλήν εἰκὸς εἶναι περὶ πραγμάτων
 οὐδὲ σκέψιν οὐδὲ ζήτησιν τοῦ συμφέροντος, ἀλλ'
 20 ἐλήρησεν εἰπὼν ὁ Σοφοκλῆς ὅτι

ἅπαν τὸ ζητούμενον

98

ἀλωτόν, ἐκφεύγει δὲ τὰ μελούμενον·

καὶ πάλιν αὖ τὰ πράγματα διαιρῶν

ἑτὰ μὲν διδακτὰ μανθάνω, τὰ δ' εὗρετά

25 ζητῶ, τὰ δ' εὐκτὰ παρὰ θεῶν ἤτησάμην·

τί γὰρ εὗρετόν ἢ τί μαθητόν ἐστίν ἀνθρώποις, εἰ
 πάντα περαίνεται κατὰ τύχην; ποῖον δ' οὐκ ἀναι-

3 ἢ τε γὰρ scripsi: ἦτε aut ἡ γὰρ 4 καὶ εὐβουλία
 addidi 17 καὶ W: ἦ 20 Σοφοκλῆς] OR 110 24
 Nauck. p. 243

ρεῖται βουλευτήριον πόλεως ἢ ποῖον οὐ καταλύεται
 συνέδριον βασιλείας, εἰ ὑπὸ τῇ τύχῃ πάντ' ἐστίν,
 ἣν τυφλὴν λοιδороῦμεν, ὥς τυφλοὶ περιπίπτοντες
 B αὐτῇ; τί δ' οὐ μέλλομεν, ὅταν ὥσπερ ὅμματα τὴν
 εὐβουλίαν ἐκκόψαντες αὐτῶν τοῦ βίου τυφλὴν χειρὰ- 5
 γωγὸν λαμβάνωμεν;

3. Καίτοι φέρε λέγειν τινὰ ἡμῶν ὥς τύχῃ τὰ
 τῶν βλεπόντων πράγματα, οὐκ ὕψις οὐδ' ὅμματα
 φωσφόρα, φησὶ Πλάτων, καὶ τύχῃ τὰ τῶν ἀκουόν-
 των, οὐ δύναμις ἀντιληπτικὴ πληγῆς ἀέρος δι' ὃτὸς 10
 καὶ ἐγκεφάλου προσφερομένης· καλὸν δ', ὥς ἔοικεν,
 εὐλαβεῖσθαι τὴν αἴσθησιν. ἀλλὰ μὴν τὴν ὕψιν καὶ
 ἀκοὴν καὶ γεῦσιν καὶ ὄσφρησιν καὶ τὰ λοιπὰ μέρη
 τοῦ σώματος καὶ τὰς δυνάμεις αὐτῶν ὑπηρεσίαν
 C εὐβουλίας καὶ φρονήσεως ἢ φύσις ἤνεγκεν ἡμῖν, καὶ 15
 'νοῦς ὁρῇ καὶ νοῦς ἀκούει, τᾶλλα' δὲ 'κωφὰ καὶ
 τυφλά'. καὶ ὥσπερ ἡλίου μὴ ὕντος ἔνεκα τῶν ἄλ-
 λων ἄστρων εὐφρόνῃν ἂν ἤγομεν, ὥς φησιν Ἡρά-
 κλειτος, οὕτως ἔνεκα τῶν αἰσθήσεων, εἰ μὴ νοῦν
 μὴδὲ λόγον ὁ ἄνθρωπος ἔσχευ, οὐδὲν ἂν διέφερε 20
 τῷ βίῳ τῶν θηρίων. νῦν δ' οὐκ ἀπὸ τύχης οὐδ'
 αὐτομάτως περιέσμεν αὐτῶν καὶ κρατοῦμεν, ἀλλ' ὁ
 Προμηθεύς, τουτέστιν ὁ λογισμὸς αἴτιος

ἵππων ὕνων τ' ὀχεῖα καὶ ταύρων γονάς

δοὺς ἀντίδορα καὶ πόνων ἐκδέκτορα

25

D κατ' Αἰσχύλον. ἐπεὶ τύχῃ γε καὶ φύσει γενέσεως
 ἀμείνονι τὰ πλεῖστα τῶν ἀλόγων κέχρηται. τὰ μὲν

9 Πλάτων] Tim. p. 45 b 14 καὶ τὰς δυνάμεις R: δυνάμεις 16 νοῦς] Mullach. 1 p. 144 18 Ἡράκλειτος] id. 1 p. 319 24 Nauck. p. 50

γὰρ ὥπλισται κέρασι καὶ ὁδοῦσι καὶ κέντροις, 'αὐ-
τὰρ ἐχίνοις' φησὶν Ἐμπεδοκλῆς

'ὄξυβελεῖς χαῖται νώτοις ἐπιπεφρίκασι',
τὰ δ' ὑποδέδεται καὶ ἡμφίεσται φολίσσι καὶ λάχυναις
καὶ χηλαῖς καὶ ὀπλαῖς ἀποκρότοις· μόνος δ' ὁ ἄν-
θρωπος κατὰ τὸν Πλάτωνα 'γυμνὸς καὶ ἄοπλος καὶ
ἀνυπόδητος καὶ ἄστρωτος' ὑπὸ τῆς φύσεως ἀπολέ-
λειπται.

'ἀλλ' ἐν διδοῦσα πάντα μαλθάσσει τάδε',
τὸν λογισμὸν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν πρόνοιαν. Ε
'ἢ βραχὺ μὲν σθένος ἀνέρος· ἀλλὰ
ποικιλίᾳ πραπίδων
δεινὰ μὲν φύλα πόντου
χθονίων τ' ἀερίων τε
δάμναται βουλευμάτα.'

κουφώτατον ἵπποι καὶ ὠκύτατον, ἀνθρώπων δὲ θεοῦσι·
μάχιμον κύων καὶ θυμοειδές, ἀλλ' ἄνθρωπον φυλάτ-
τει· ἡδύτατον ἰχθὺς καὶ πολύσαρκον ὄς, ἀνθρώπων
δὲ τροφή καὶ ὕψον ἐστί. τί μείζον ἐλέφαντος ἢ
φοβερώτερον ἰδεῖν; ἀλλὰ καὶ τοῦτο παίγνιον γέγο-
νεν ἀνθρώπου καὶ θέαμα πανηγυρικόν, ὀρχήσεις τε
μανθάνει καὶ χορείας καὶ προσκυνήσεις, οὐκ ἀχρή-
στως τῶν τοιούτων παρειαγομένων, ἀλλ' ἵνα μαν-
θάνωμεν ποῖ τὸν ἄνθρωπον ἢ φρόνησις αἶρει καὶ

2 ἐχίνοις Stephanus: ἐχίνος 'Ἐμπεδοκλῆς] Mullach.
1 p. 9 6 Πλάτωνα] Protag. p. 321 c ἄοπλος καὶ ἀνυ-
πόδητος H ex Platone: ἀνοπλος καὶ ἀνυπόδετος 9 Nauck.
p. 800 11 id. p. 295 13 φύλα ex p. 959 d 18 ἀν-
θρώπων H: ἀνθρώποις 20 τοῦτο] οὗτος R 24 ποῖ
H: παῖ

τίνων ὑπεράνω ποιεῖ, καὶ πῶς κρατεῖ πάντων καὶ
περιέστιν.

‘οὐ γὰρ πυγμάχοι εἰμὲν ἀμύμονες οὐδὲ παλαισταί,
οὐδὲ ποσὶ κραίπνῳς θιέομεν’,

ἀλλ’ ἐν πᾶσι τούτοις ἀνυχέστεροι τῶν θηρίων ἐσμέν· 5
ἐμπειρία δὲ καὶ μνήμη καὶ σοφία καὶ τέχνη κατ’
Ἀναξαγόραν σφῶν τ’ αὐτῶν χρώμεθα καὶ βλέπτομεν
καὶ ἀμέλγομεν καὶ φέρομεν καὶ ἄγομεν συλλαμβά-
νοντες, ὥστ’ ἐνταῦθα μηδὲν τῆς τύχης ἀλλὰ πάντα
τῆς εὐβουλίας εἶναι.

10

99 4. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὰ τεκτόνων δήπου πράγματα
θυνητῶν ἐστί, καὶ τὰ χαλκοτύπων καὶ οἰκοδόμων καὶ
ἀνδριαντοποιῶν, ἐν οἷς οὐδὲν αὐτομάτως οὐδ’ ὥς
ἔτυχε κατορθούμενον ὁρῶμεν. ὅτι γὰρ τούτοις βρα-
χεῖά τις παρεμπίπτει τύχη, τὰ δὲ πλεῖστα καὶ μέ- 15
γιστα τῶν ἔργων αἱ τέχναι συντελοῦσι δι’ αὐτῶν,
καὶ οὗτος ὑποδεδήλωκε

‘βᾶτ’ εἰς ὁδὸν δὴ πᾶς ὁ χειρῶναξ λεώς,
οἷ τὴν Διὸς γοργῶπιν Ἑργάνην στατοῖς
λίκνοισι προστρέπεσθε’.

20

B τὴν γὰρ Ἑργάνην αἱ τέχναι πάρεδρον οὐ τὴν Τύχην
ἔχουσι. Νεάλλη μέντοι φασὶν ἵππον ζωγραφοῦντα
τοῖς μὲν ἄλλοις κατορθοῦν εἶδеси καὶ χρώμασι, τοῦ
δ’ ἄφροῦ τὴν περὶ τῷ χαλινῷ κοπτομένην χαυνό-
τητα καὶ τὸ συνεκκίπτου ἄσθμα μὴ κατορθοῦντα 25

3 Homer. θ 246 7 σφῶν] ἔργω Sauppins. Fort. ἐργῶ
14 βραχεῖα] Epicurus ap. Diog. L. X 114 18 Nnucell.
p. 248 21 Ἑργάνην H: ἔργάνην καὶ τὴν ἀθηνᾶν 22
Νεάλλη Madvigius: ἐνα

- γράφειν τε πολλάκις καὶ ἐξαλείφειν, τέλος δ' ὑπ' ὀργῆς προσβαλεῖν τῷ πίνακι τὸν σπόγγον ὥσπερ εἶχε τῶν φαρμάκων ἀνάπλεων, τὸν δὲ προσπεσόντα θαυμαστῶς ἐναπομάξαι καὶ ποιεῖσαι τὸ δέον. τοῦτ' 5
ἐντεχνον τύχης μόνον ἱστορεῖται. κανόσι καὶ σταθμοῖς καὶ μέτροις καὶ ἄριθμοῖς πανταχοῦ χρῶνται, ἵνα μηδαμοῦ τὸ εἰκῆ καὶ ὥς ἔτυχε τοῖς ἔργοις ἐγγένηται. καὶ μὴν αἱ τέχναι μικραὶ τινες εἶναι λέγονται φρονήσεις, μᾶλλον δ' ἀπορροαὶ φρονήσεως 10
καὶ ἀποτρίμματα ἐνδιεσπαρμένα ταῖς χρεαίαις ταῖς περὶ τὸν βίον, ὥσπερ αἰνίττεται τὸ πῦρ ὑπὸ τοῦ Προμηθέως μερισθὲν ἄλλο ἄλλη διασπαρῆναι. καὶ γὰρ τῆς φρονήσεως μόρια καὶ σπάσματα μικρὰ θραυομένης καὶ κατακερματιζομένης εἰς τάξεις κεχώρηκε.
5. Θαυμαστὸν οὖν ἐστὶ πῶς αἱ μὲν τέχναι τῆς 15
τύχης οὐ δέονται πρὸς τὸ οἰκεῖον τέλος, ἡ δὲ πασῶν μεγίστη καὶ τελειοτάτη τέχνη καὶ τὸ κεφάλαιον τῆς ἀνθρωπίνης εὐφημίας καὶ δικαιώσεως οὐδέν ἐστιν. ἀλλ' ἐπιτάσσει μὲν καὶ ἀνέσει χορδῶν εὐβουλία τις 20
ἐνεστὶν ἣν μουσικὴν καλοῦσι, καὶ περὶ ἄρτυσιν ὕψων ἣν μαγειρικὴν ὀνομάζομεν, καὶ περὶ πλύσιν ἱματίων ἣν γναφικὴν, τοὺς τε παῖδας καὶ ὑποδεῖσθαι καὶ περιβάλλεσθαι διδάσκομεν καὶ τῇ δεξιᾷ λαμβάνειν τοῦ ὕψου τῇ δ' ἀριστερᾷ κρατεῖν τὸν 25
ἄρτον, ὥς οὐδὲ τούτων γιγνομένων ἀπὸ τύχης ἀλλ' ἐπιστάσεως καὶ προσοχῆς δεομένων· τὰ δὲ μέγιστα

9 ἀπορροαὶ H: ἀπόρροιαι   10 χρεαίαις H: χρεαίαις
19 καὶ ἀνέσει χορδῶν Benselerus (coll. Plat. Rep. p. 349 e):
χορδῶν καὶ ἀνέσει   22 τε H: δὲ   23 τῇ μὲν H

καὶ κυριώτατα πρὸς εὐδαιμονίαν οὐ παρακαλεῖ τὴν
 φρόνησιν, οὐδὲ μετέχει τοῦ κατὰ λόγον καὶ πρό-
 νοιαν; ἀλλὰ γῆν μὲν οὐδεὶς ὕδατι δεύσας ἀφῆκεν,
 ὥς ἀπὸ τύχης καὶ αὐτομάτως πλίνθων ἐσομένων,
 οὐδ' ἔρια καὶ σκύτη κτησάμενος κἀθήται τῇ τύχῃ ⁵
 προσευχόμενος ἱμάτιον αὐτῷ καὶ ὑποδήματα γενέ-
 σθαι· χρυσίον δὲ πολὺν συμφορήσας καὶ ἀργύριον
 E καὶ πλῆθος ἀνδραπόδων καὶ πολυθύρους αὐλὰς περι-
 βαλόμενος καὶ κλίνας προσσθέμενος πολυτελεῖς καὶ
 τραπέζας οἴεται ταῦτα φρονήσεως αὐτῷ μὴ παρα- ¹⁰
 γενομένης εὐδαιμονίαν ἔσεσθαι καὶ βίον ἄλυπον
 καὶ μακάριον καὶ ἀμετάβλητον; ἡρώτα τις Ἴφικράτην
 τὸν στρατηγόν, ὥσπερ ἐξελέγχων, τίς ἐστίν; 'οὔτε
 γὰρ ὀπλίτης οὔτε τοξότης οὔτε πελταστής'. ἀκκείνος
 'ὁ τούτοις' ἔφη 'πᾶσιν ἐπιτάττων καὶ χρώμενος'. ¹⁵

6. Οὐ χρυσίον ἢ φρόνησίς ἐστιν οὐδ' ἀργύριον
 F οὐδὲ δόξα οὐδὲ πλοῦτος οὐδ' ὑγίεια οὐδ' ἰσχὺς
 οὐδὲ κάλλος. τί οὖν ἐστι; τὸ πᾶσι τούτοις καλῶς
 χρῆσθαι δυνάμενον καὶ δι' ὃ τούτων ἕκαστον ἡδὺ
 γίγνεται καὶ ἔνδοξον καὶ ὠφέλιμον· ἄνευ δὲ τού- ²⁰
 του δύσχρηστα καὶ ἄκαρπα καὶ βλαβερά, καὶ βαρύνει
 καὶ καταισχύνει τὸν κεκτημένον. ἥ που καλῶς
 ὁ Ἡσιόδου Προμηθεὺς τῷ Ἐπιμηθεὶ παρακελεύεται
 'μή ποτε δῶρα

δέξασθαι παρ Ζηνὸς Ὀλυμπίου ἀλλ' ἀποπέμπειν', ²⁵
 100 τὰ τυχηρὰ λέγων καὶ τὰ ἐκτός, ὡς εἰ παρεκελεύετο
 μὴ συρίζειν ἄμουσον ὄντα μηδ' ἀναγινώσκειν

ἀγράμματον μηδ' ἱππεύειν ἄνιππον, οὕτω παρακε-
 λευόμενος αὐτῷ μὴ ἄρχειν ἀνόητον ὄντα μηδὲ πλου-
 τεῖν ἀνελεύθερον μηδὲ γαμεῖν κρατούμενον ὑπὸ
 γυναικός. οὐ γὰρ μόνον τὸ εὖ πράσσειν παρὰ τὴν
 5 ἀξίαν ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις
 γίγνεται, ὥς Δημοσθένης εἶπεν, ἀλλὰ τὸ εὐτυχεῖν
 παρὰ τὴν ἀξίαν ἀφορμὴ τοῦ κακῶς πράττειν τοῖς
 μὴ φρονοῦσιν.

6 Δημοσθένης] Olynth. I 23

1. Τὰ ἱμάτια δοκεῖ θερμαίνειν τὸν ἄνθρωπον, οὐκ αὐτὰ δὴπου θερμαίνοντα καὶ προσβάλλοντα τὴν θερμότητα (καθ' ἑαυτὸ γὰρ ἕκαστον αὐτῶν ψυχρὸν ἐστίν, ἢ καὶ πολλάκις οἱ καυματιζόμενοι καὶ πυρέτ-
 C τοντες ἐξ ἑτέρων ἑτερα μεταλαμβάνουσιν), ἀλλ' ἦν ὁ ἄνθρωπος ἀναδίδωσιν ἐξ ἑαυτοῦ θερμότητα, ταύ-
 την ἢ ἐσθῆς τῷ σώματι προσπεσοῦσα συνέχει καὶ περιστέλλει, καὶ καθειργνυμένην εἰς τὸ σῶμα οὐκ
 ἔῃ πάλιν σκεδάννυσθαι. ταὐτὸ δὴ τοῦτο τοῖς πράγ-
 μασιν ὑπάρχον ἐξαπατᾷ τοὺς πολλούς, ὥς, ἂν οἰκίας 10
 μεγάλας περιβάλονται καὶ πλῆθος ἀνδραπόδων καὶ
 χρημάτων συναγάγωσιν, ἡδέως βιωσομένους. τὸ δ'
 ἡδέως ζῆν καὶ ἱλαρῶς οὐκ ἔξωθέν ἐστίν, ἀλλὰ τοῦ-
 ναντλον ὁ ἄνθρωπος τοῖς περὶ αὐτὸν πράγμασιν
 ἡδονὴν καὶ χάριν ὥσπερ ἐκ πηγῆς τοῦ ἡθους προσ- 15
 τίθησιν.

D 'αἰθομένου δὲ πυρὸς γεραιώτερος οἶκος ἰδέσθαι',
 καὶ πλοῦτος ἡδίων καὶ δόξα λαμπροτέρα καὶ δύνα-
 μεις, ἂν τὸ ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἔχη γῆθος· ὅπου καὶ

πενίαν καὶ φυγὴν καὶ γῆρας ἐλαφρῶς καὶ προσηνῶς
πρὸς εὐκολίαν καὶ πραότητα τρόπου φέρουσιν.

2. Ὡς γὰρ ἀρώματα τρίβοντας εὐώδεις καὶ ῥάκια
ποιεῖ, τοῦ δ' Ἀγχίσιου τὸ σῶμα ἰχθῶρα πονηρὸν ἐξεδίδου

5 ἥντοτον καταστάζοντα βύσσινον φάρος,
οὕτω μετ' ἀρετῆς καὶ δίαιτα πᾶσα καὶ βίος ἄλνυός
ἔστι καὶ ἐπιτεργής, ἡ δὲ κακία καὶ τὰ λαμπρὰ φαι-
νόμενα καὶ πολυτελῆ καὶ σεμνὰ μιγνυμένη λυπηρὰ E
καὶ ναυτιώδη καὶ δυσπρόσδεκτα παρέχει τοῖς κε-
10 κτημένοις.

οὗτος μακάριος ἐν ἀγορᾷ νομίζεται·

ἐπὰν δ' ἀνοιξῇ τὰς θύρας, τρισάθλιος,

γυνὴ κρατεῖ πάντων, ἐπιτάττει, μάχετ' αἰεῖ·

καίτοι γυναικὸς οὐ χαλεπῶς ἔν τις ἀπαλλαγὴν πονη-

15 ρᾶς ἀνὴρ ὢν, μὴ ἀνδράποδον· πρὸς δὲ τὴν ἑαυτοῦ
κακίαν οὐκ ἔστι γραψάμενον ἀπόλειπιν ἤδη πραγμά-
των ἀφεῖσθαι καὶ ἀναπαύεσθαι γενόμενον καθ' αὐ-
τόν, ἀλλ' αἰεὶ συνοικοῦσα τοῖς σπλάγχχνοις καὶ προσ-
πεφυκνῖα νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν

20 ἔνυι ἄτερ δαλοῦ καὶ ὤμφῃ γήρατ' ὤκε',

βαρεῖα συνέκδημος οὔσα δι' ἀλαζονείαν καὶ πολυτε- F

λῆς σύνδειπνος ὑπὸ λιχνείας καὶ σύγκοιτος ὀδυνηρά,
φροντίσι καὶ μερίμναις καὶ ξηλοτυπίαις ἐκκόπτουσα
τὸν ὕπνον καὶ διαφθείρουσα. καὶ γὰρ ὃ καθεύ-

25 δουσιν, τοῦ σώματος ὕπνος ἔστι καὶ ἀνάπαυσις, τῆς
δὲ ψυχῆς πτοῖται καὶ ὕνειροι καὶ ταραχαὶ διὰ δεισι-
δαιμονίαν.

ἔταν δὲ νυστάζοντά μ' ἡ λύπη λάβη,
ἀπόλλυμ' ὑπὸ τῶν ἐνυπνίων'

φησί τις. οὕτω δὲ καὶ φθόνος καὶ φόβος καὶ θυμὸς
καὶ ἀκολασία διατίθῃσι. μεθ' ἡμέραν μὲν γὰρ ἔξω
βλέπουσα καὶ συσχηματιζομένη πρὸς ἑτέρους ἢ κακία 5
101 δυσωπεῖται καὶ παρακαλύπτει τὰ πάθη, καὶ οὐ παν-
τάπασι ταῖς ὁρμαῖς ἐκδίδωσιν ἑαυτὴν ἀλλ' ἀντιτείνει
καὶ μάχεται πολλάκις· ἐν δὲ τοῖς ὕπνοις ἀποφυγοῦσα
δόξας καὶ νόμους καὶ πορρωτάτω γενομένη τοῦ δε-
διέναι τε καὶ αἰδεῖσθαι, πᾶσαν ἐπιθυμίαν κινεῖ καὶ 10
ἐπανεγείρει τὸ κακὴν καὶ ἀκόλαστον. 'μητορὶ τε
γὰρ ἐπιχειρεῖ μίγνυσθαι', ὥς φησιν ὁ Πλάτων, καὶ
βρώσεις ἀθέσμους προσφέρεται καὶ πράξεως οὐδε-
μιᾶς ἀπέχεται, ἀπολαύουσα τοῦ παρανομεῖν ὥς ἀνυ-
στόν ἐστιν εἰδώλοισ καὶ φάσμασιν εἰς οὐδεμίαν 15
ἡδονὴν οὐδὲ τελειώσιν τοῦ ἐπιθυμοῦντος τελευτω-
B σιν, ἀλλὰ κινεῖν μόνον καὶ διαγροιάειν τὰ πάθη
καὶ τὰ νοσήματα δυναμένοις.

3. Ποῦ τοίνυν τὸ ἡδὺ τῆς κακίας ἐστίν, εἰ μηδα-
μοῦ τὸ ἀμέριμνον καὶ τὸ ἄλυπον μηδ' αὐτόαρκεια 20
μηδ' ἀταραξία μηδ' ἡσυχία; ταῖς μὲν γὰρ τῆς σαρκὸς
ἡδοναῖς ἢ τοῦ σώματος εὐκρασία καὶ ὑγίεια χώραν
καὶ γένεσιν δίδωσι· τῇ δὲ ψυχῇ οὐκ ἔστιν ἐγγενέ-
σθαι γῆθος οὐδὲ χαρὰν βέβαιον, ἂν μὴ τὸ εὐθυμον
καὶ ἄφοβον καὶ θαρραλέον ὥσπερ ἔδραν ἢ γαλήνην 25
ἄκλυστον ὑποβάληται, ἀλλὰ κἂν ὑπομειδιάσῃ τις

1 Meinek. IV p. 669   8 διαμάχεται H   12 Πλάτων]
Rep. p. 571 d   15 εἰδώλοισ] ἐν εἰδώλοισ Stephanus

ἐλπίς ἢ τέρεψις, αὕτη ταχὺ φροντίδος ἐκτραγείσης
ὥσπερ ἐν εὐδία σπιλάδος συνεχύθη καὶ συνεταράχθη.

4. Ἄθροιζε χρυσίον, σύναγε ἀργύριον, οἰκοδόμει C
περιπάτους, ἐμπλησον ἀνδραπόδων τὴν οἰκίαν καὶ
5 ⁵ χρεωστών τὴν πόλιν· ἂν μὴ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς
καταστορέσης καὶ τὴν ἀπληστίαν παύσης καὶ φόβων
καὶ φροντίδων ἀπαλλάξης σαυτόν, οἶνον διηθεῖς
πυρέττοντι καὶ χολικῶ μέλι προσφέρεις καὶ σιτία
καὶ ὕψα κοιλιακοῖς ἐτοιμάξεις καὶ δυσεντερικοῖς, μὴ
10 ¹⁰ στέγουσι μὴδὲ ῥωννυμένοις ἀλλὰ προσδιαφθειρομέ-
νοις ὕπ' αὐτῶν. οὐχ ὀρᾷς τοὺς νοσοῦντας ὅτι τῶν
βρωμάτων τὰ καθαρώτατα καὶ πολυτελέστατα δυσχε-
ραίνουσι καὶ διαπτύουσιν καὶ παραιτοῦνται προσφε- D
ρόντων καὶ βιαζομένων, εἴτα, τῆς κρᾶσεως μεταβα-
15 ¹⁵ λούσης καὶ πνεύματος χρηστοῦ καὶ γλυκέος αἵματος
ἐγγενομένου καὶ θερμότητος οἰκείας, ἀναστάντες
ἄρτον λιτὸν ἐπὶ τυρῶ καὶ καρδάμῳ χαίρουσι καὶ
ἀσμενίζουσιν ἐσθιόντες; τοιαύτην ὁ λόγος ἐμποιεῖ
τῇ ψυχῇ διάθεσιν. αὐτάρκης ἔση, ἂν μάθῃς τί τὸ
20 ²⁰ καλὸν κἀγαθὸν ἐστι· τρυφήσεις ἐν πενίᾳ καὶ βασι-
λεύσεις καὶ τὸν ἀπράγμονα βίον καὶ ιδιώτην οὐδὲν
ἤττον ἀγαπήσεις ἢ τὸν ἐπὶ στρατηγίαις καὶ ἡγεμο-
νίαις· οὐ βιώσῃ φιλοσοφήσας ἀηδῶς, ἀλλὰ πανταχοῦ
ζῆν ἡδέως μαθήσῃ καὶ ἀπὸ πάντων· εὐφρανεῖ σε
25 ²⁵ πλοῦτος πολλοὺς εὐεργετοῦντα καὶ πενία πολλὰ μὴ E
μεριμνῶντα καὶ δόξα τιμώμενον καὶ ἀδοξία μὴ φθο-
νούμενον.

18 ἐσθιόντες Iannotius: ἐσθόντες

*ΠΑΡΑΜΥΘΗΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣ
ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΝ.

1. Καὶ πάλαι σοι συνήλγησα καὶ συνηχθέσθην,
Ἀπολλώνιε, ἀκούσας περὶ τῆς τοῦ προσφιλεστάτου
πᾶσιν ἡμῖν υἱοῦ σου προώρου μεταλλαγῆς τοῦ βίου,
νεανίσκου κοσμίῳ πάνυ καὶ σώφρονος καὶ διαφε-
ρόντως τὰ τε πρὸς θεοὺς καὶ τὰ πρὸς γονεῖς καὶ 5
102 φίλους ὅσια καὶ δίκαια διαφυλάξαντος. τότε μὲν οὖν
ὑπὸ τὸν τῆς τελευτῆς καιρὸν ἐντυγχάνειν σοι καὶ
παρακαλεῖν ἀνθρωπίνως φέρειν τὸ συμβεβηκὸς ἀνοί-
κειον ἦν, παρειμένον τό τε σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν
ὑπὸ τῆς παραλόγου συμφορᾶς, καὶ συμπαθεῖν δ' ἦν 10
ἀναγκαῖον· οὐδὲ γὰρ οἱ βέλτιστοι τῶν ἰατρῶν πρὸς
τὰς ἀθρόας τῶν ῥευμάτων ἐπιφορὰς εὐθὺς προσφέ-
ρουσι τὰς διὰ τῶν φαρμάκων βοηθείας, ἀλλ' ἐῷσι
τὸ βαρύνον τῆς φλεγμονῆς δίχα τῆς τῶν ἔξωθεν
περιχρίστων ἐπιθέσεως αὐτὸ δι' αὐτοῦ λαβεῖν πέψιν. 15
(2) ἐπεὶ δὲ νῦν καὶ χρόνος ὁ πάντα πεπαινείν εἰω-
B θῶς ἐγγέγονε τῇ συμφορᾷ καὶ ἡ περὶ σὲ διάθεσις
ἀπαιτεῖν ἔοικε τὴν παρὰ τῶν φίλων βοήθειαν, καλῶς

5 καὶ πρὸς γονεῖς Stephanus
ἐπειδὴ οὖν

16 ἐπεὶ δὲ νῦν R:

ἔχειν ὑπέλαβον τῶν παραμυθητικῶν σοι μεταδοῦναι
λόγων πρὸς ἄνεσιν τῆς λύπης καὶ παῦλαν τῶν πεν-
θικῶν καὶ ματαίων ὀδυρμῶν.

‘ψυχῆς’ γὰρ ‘νοσοῦσης εἰσὶν ἱατροὶ λόγοι,

5 ὅταν τις ἐν καιρῷ γε μαλθασσῇ κέαρ.’

κατὰ γὰρ τὸν σοφὸν Εὐριπίδην

‘ἄλλο δέ γ’ ἐπ’ ἄλλῃ φάρμακον κεῖται νόσῳ·

λυπουμένῳ μὲν μῦθος εὐμενῆς φίλων,

ἄγαν δὲ μωραίνονται νοουθετήματα’.

10 πολλῶν γὰρ ὄντων ψυχικῶν παθῶν, ἡ λύπη τὸ χα-
λεπώτατον πέφυκεν εἶναι πάντων· ‘διὰ λύπην γὰρ’
φασί ‘καὶ μανίαν γίνεσθαι πολλοῖς’

‘καὶ νοσήματ’ οὐκ ἰάσιμα,

αὐτούς τ’ ἀνηγήκασι διὰ λύπην τινές’.

15 3. Τὸ μὲν οὖν ἀλγεῖν καὶ δάκνεσθαι τελευτή-
σαντος υἱοῦ φυσικὴν ἔχει τὴν ἀρχὴν τῆς λύπης,
καὶ οὐκ ἐφ’ ἡμῖν. οὐ γὰρ ἔγωγε συμφέρομαι τοῖς
ὑμνοῦσι τὴν ἄγριον καὶ σκληρὰν ἀπάθειαν, ἔξω καὶ
τοῦ δυνατοῦ καὶ τοῦ συμφέροντος οὔσαν· ἀφαιρή-
20 σεται γὰρ ἡμῶν αὕτη τὴν ἐκ τοῦ φιλεῖσθαι καὶ φιλεῖν
εὐνοίαν, ἣν παντὸς μᾶλλον διασφάζειν ἀναγκαῖον. D
τὸ δὲ πέρα τοῦ μετρίου παρεκφέρεσθαι καὶ συναύξειν
τὰ πένθη παρὰ φύσιν εἶναι φημι καὶ ὑπὸ τῆς ἐν
ἡμῖν φανύλης γίνεσθαι δόξης. διὸ καὶ τοῦτο μὲν
25 ἑατέον ὥς βλαβερὸν καὶ φανῶλον καὶ σπονδαίοις ἀν-
δράσιν ἥκιστα πρέπον, τὴν δὲ μετριοπάθειαν οὐκ

4 ψυχῆς] Aesch. Prom. 379
p. 524 12 Meinek. IV p. 43

6 Εὐριπίδην] Nauck.
καὶ μανία γίνεσθαι πολ-
λοῖσι Stobaeus Flor. XCIX 1 22 μετρίου Pflugk: μέτρον

ἀποδοκιμαστέον. 'μὴ γὰρ νοσοῖμεν' φησὶν ὁ ἀκαδη-
μαϊκὸς Κράντωρ, 'νοσήσασι δὲ παρείη τις αἰσθησις,
εἴτ' οὖν τέμνοιτό τι τῶν ἡμετέρων εἴτ' ἀποσπᾷτο.
τὸ γὰρ ἀνώδυνον τοῦτ' οὐκ ἔνευ μεγάλων ἐγγίγνε-
ται μισθῶν τῷ ἀνθρώπῳ· τεθηριῶσθαι γὰρ εἰκὸς
Ε ἐκεῖ μὲν σῶμα τοιοῦτον ἐνταῦθα δὲ ψυχὴν.'

4. Οὗτ' οὖν ἀπαθείς ἐπὶ τῶν τοιούτων συμφο-
ρῶν ὁ λόγος ἀξιοῖ γίγνεσθαι τοὺς εὖ φρονοῦντας
οὔτε δυσπαθείς· τὸ μὲν γὰρ ἄτεγκτον καὶ θηριῶδες,
τὸ δ' ἐκλελυμένον καὶ γυναικοπρεπές. εὐλόγιστος
δ' ὁ τὸν οἰκεῖον ὄρον ἔχων καὶ δυνάμενος φέρειν
δεξιῶς τὰ τε προσήνῃ καὶ τὰ λυπηρὰ τῶν ἐν τῷ
βίῳ συμβαινόντων, καὶ προειληφὼς ὅτι καθάπερ ἐν
δημοκρατίᾳ κληρός ἐστὶ τῶν ἀρχῶν καὶ δεῖ λαχόντα
μὲν ἄρχειν ἀπολαχόντα δὲ φέρειν ἀνεπαχθῶς τὴν
F τύχην, οὕτω καὶ τῇ διανομῇ τῶν πραγμάτων ἀνεγκλή-
τως καὶ πειθηνίως ἔπεσθαι. τοῦτο γὰρ οἱ μὴ δυνά-
μενοι ποιεῖν οὐδὲ τὰς εὐπραγίας ἂν ἐμφορύνως φέρειν
δύναιντο καὶ μετρίως. τῶν μὲν γὰρ καλῶς λεγομέ-
νων ἐστὶν ἐν ὑποθήκῃς μέρει καὶ τοῦτο

20

'μηδ' εὐτύχημα μηδὲν ᾧδ' ἔστω μέγα,
ὃ σ' ἔξεπαρεῖ μείζον ἢ χρεῶν φρονεῖν,
μηδ' ἂν τι συμβῇ δυσχερές, δουλοῦ πάλιν,
ἀλλ' αὐτὸς αἰεὶ μέμνε, τὴν σαντοῦ φύσιν
σφῶν βεβαίως, ὥστε χρυσὸς ἐν πυρὶ'.

25

πεπαιδευμένων δ' ἐστὶ καὶ σωφρόνων ἀνδρῶν πρὸς
103 τε τὰς δοκούσας εὐτυχίας τὸν αὐτὸν εἶναι, καὶ πρὸς

τὰς ἀτυχίας φυλάξαι γενναίως τὸ πρέπον. τῆς γὰρ
 εὐλογιστίας ἔργον ἐστὶν ἢ φυλάξασθαι τὸ κακὸν
 ἐπιφερόμενον ἢ διορθώσασθαι γενόμενον ἢ συστεῖ-
 λαι πρὸς τὸ βραχύτατον ἢ παρασκευάζειν αὐτῷ τὴν
 5 ὑπομονὴν ἄρρενα καὶ γενναίαν. καὶ γὰρ περὶ τὰγα-
 θὸν ἢ φρόνησις πραγματεύεται τετραχῶς, ἢ κτωμένη
 τὰγαθὰ ἢ φυλάττουσα ἢ αὖξουσα ἢ χρωμένη δεξιῶς.
 οὗτοι τῆς φρονήσεως καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν εἰσι
 κανόνες, οἷς πρὸς ἀμφοτέρω χρηστέον.

10 'οὐκ ἔστιν' γὰρ 'ὅστις πάντ' ἀνὴρ εὐδαιμονεῖ' B
 καὶ νῆ Δία

τό τοι χρεῶν οὐκ ἔστι μὴ χρεῶν ποιεῖν'.

5. Ὡςπερ γὰρ ἐν φυτοῖς ποτὲ μὲν πολυκαρπία
 γίνονται ποτὲ δ' ἀκαρπία, καὶ ἐν ζώοις ποτὲ μὲν
 15 πολυγονία ποτὲ δὲ ἀγονία, καὶ ἐν θαλάττῃ
 εὐδία τε καὶ χειμῶνες, οὕτω καὶ ἐν βίῳ πολλὰ καὶ
 ποικίλα περιστάσεις γινόμεναι πρὸς τὰς ἐναντίας
 περιάγουσι τοὺς ἀνθρώπους τύχας. εἰς ἃς διαβλέψας
 ἂν τις οὐκ ἀπεικότως εἴποι

20 'οὐκ ἐπὶ πᾶσιν σ' ἐφύτευς' ἀγαθοῖς,
 Ἀγάμεμνον, Ἀτρεΰς.

δεῖ δέ σε χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι·

θνητὸς γὰρ ἔφους. κἂν μὴ σὺ θέλῃς,
 τὰ θεῶν οὕτω βουλόμεν' ἔσται'

25 καὶ τὸ ὑπὸ Μενάνδρου ῥηθὲν

'εἰ γὰρ ἐγένου σύ, Τρόφιμε, τῶν πάντων μόνος,

4 αὐτῷ H: αὐτῷ 10 Nauck. p. 447 12 id. p. 697
 15 δὲ καὶ] δ' H 20 Eurip. Iph. A. 29 24 βουλόμεν'
 Euripides: βουλομένων 25 Μενάνδρου] Meinek. IV p. 227

- ὅτ' ἔτικτεν ἡ μήτηρ σ', ἐφ' ᾧ τε διατελεῖν
 πρᾶσσων ἂ βούλει καὶ διευτυχῶν ἀεί,
 καὶ τοῦτο τῶν θεῶν τις ὁμολόγησέ σοι,
 ὀρθῶς ἀγανακτεῖς· ἔστι γάρ σ' ἐψευσμένος,
 ἄτοπόν τε πεποίηκ'. εἰ δ' ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς νόμοις 5
 ἐφ' οἷσπερ ἡμεῖς ἔσπασας τὸν ἄερα
 τὸν κοινόν, ἵνα σοι καὶ τραγικώτερον λαλῶ,
 οἰστέον ἄμεινον ταῦτα καὶ λογιστέον.
 τὸ δὲ κεφάλαιον τῶν λόγων, ἄνθρωπος εἶ,
 οὗ μεταβολὴν θᾶττον πρὸς ὕψος καὶ πάλιν 10
 ταπεινότητα ζῶον οὐδὲν λαμβάνει.
 καὶ μάλα δικαίως· ἀσθενέστατον γὰρ ὅν
 φύσει μεγίστοις οἰκονομεῖται πράγμασιν,
 ὅταν πέσῃ δέ, πλεῖστα συντρίβει καλὰ.
 σὺ δ' οὕθ' ὑπερβάλλοντα Τρόφιμ' ἀπώλεσας 15
 ἀγαθὰ, τὰ νυνὶ τ' ἐστὶ μέτριά σοι κακὰ.
 ὥστ' ἀνὰ μέσον που καὶ τὸ λοιπὸν ὅν φέρες?

- ἀλλ' ὅμως τοιούτων ὕψων τῶν πραγμάτων ἔνιοι διὰ
 τὴν ἀφροσύνην οὕτως εἰσὶν ἀβέλτεροι καὶ κενανχεῖς,
 ὥστε μικρὸν ἐπαρθέντες ἢ διὰ χρημάτων περιουσίαν 20
 ἀφθονον ἢ διὰ μέγεθος ἀρχῆς ἢ διὰ τινας προεδρίας
 πολιτικὰς ἢ διὰ τιμὰς καὶ δόξας ἐπαπειλεῖν τοῖς ἡτ-
 F τοσι καὶ ἐξυβρίζειν, οὐκ ἐνθυμούμενοι τὸ τῆς τύχης
 ἄστατον καὶ ἀβέβαιον, οὐδ' ὅτι ξαδίως τὰ ὑψηλὰ
 γίγνεται ταπεινὰ καὶ τὰ χθαμαλὰ πάλιν ὑψοῦται 25
 ταῖς ὀξύρροποις μεθιστάμενα τῆς τύχης μεταβολαῖς.

1 τε Schaeferus: γε 4 σ' Grotius 16 τὰ νυνὶ
 Bentleius: τὰ νῦν τ' H: δ' 17 ὅν addidi

ζητεῖν οὖν ἐν ἀβεβαίοις βέβαιόν τι λογιζομένων
ἐστὶ περὶ τῶν πραγμάτων οὐκ ὀρθῶς·

‘τροχοῦ’ γὰρ ‘περιστείχοντος ἄλλοθ’ ἡτέρα
ἀψὲς ὑπερθε γίγνεται’ ἄλλοθ’ ἡτέρα.’

- 5 6. Κράτιστον δὴ πρὸς ἀλυπίαν φάρμακον ὁ λόγος
καὶ ἡ διὰ τούτου παρασκευὴ πρὸς πάσας τοῦ βίου
τὰς μεταβολάς. χρηὴ γὰρ οὐ μόνον ἑαυτὸν εἰδέναι
θυητὸν ὄντα τὴν φύσιν, ἀλλὰ καὶ ὅτι θυητῷ σύγκλη-
ρός ἐστι βίῳ καὶ πράγμασι ῥαδίως μεθισταμένοις 104
10 πρὸς τοῦναντίον. ἀνθρώπων γὰρ ὄντως θυητὰ μὲν
καὶ ἐφήμερα τὰ σώματα, θυηταὶ δὲ τύχαι καὶ πάθη
καὶ πάνθ’ ἀπλῶς τὰ κατὰ τὸν βίον, ἔπερ

‘οὐκ ἐστὶ φυγεῖν βροτὸν οὐδ’ ὑπαλύξαι’

τὸ παρὰπαν ἀλλὰ

- 15 ‘Ταρτάρου πνυθμὴν πιέζει σ’ ἀφανοῦς σφυρηλά-
τοις ἀνάγκαις’

ὥς φησι Πίνδαρος. ὅθεν ὀρθῶς ὁ Φαληρεὺς Δημή-
τριος εἰπόντος Εὐριπίδου

‘ὁ δ’ ὄλβος οὐ βέβαιος ἀλλ’ ἐφήμερος’

- 20 καὶ ὅτι

‘μίκρ’ ἄττα τὰ σφάλλοντα, καὶ μί’ ἡμέρα

τὰ μὲν καθεῖλεν ὑπόθεν τὰ δ’ ἦρ’ ἄνω’

τὰ μὲν ἄλλα καλῶς ἔφη λέγειν αὐτόν, ‘βέλτιον δ’ Β

ἂν ἔχον ἦν, εἰ μὴ μίαν ἡμέραν ἀλλὰ στιγμὴν εἶπε

- 25 χρόνου’.

3 Bergk. 3 p. 740 13 Homer. *M* 326 15 Bergk.
1 p. 450 18 Εὐριπίδου] Phoen. 558 21 μίκρ’ ἄττα τὰ
scripsi: μικρότατα (ὡς μικρὰ τὰ Stobaeus Flor. CV 1. Nauck.
p. 388) 24 ἔχον ἦν H: εἶχεν ὅν

‘κύκλος γὰρ αὐτὸς καρπίμοις τε γῆς φυτοῖς
γένει βροτῶν τε. τοῖς μὲν αὖξεται βίος,
τῶν δὲ φθίνει τε κἀκθερίζεται πάλιν.’

ὁ δὲ Πίνδαρος ἐν ἄλλοις

- ‘τί δέ τις; τί δ’ οὐ τις; σκιᾶς ὕναρ
ἄνθρωπος’

5

ἐμφαντικῶς σφόδρα καὶ φιλοτέχνως ὑπερβολῇ χρησά-
μενος τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον ἐδήλωσε. τί γὰρ
σκιᾶς ἀσθενέστερον; τὸ δὲ ταύτης ὕναρ οὐδ’ ἂν
C ἐκφράσαι τις ἕτερος δυνηθεῖν σαφῶς. τούτοις δ’ 10
ἐπόμενος καὶ ὁ Κράντωρ παραμυθούμενος ἐπὶ τῇ
τῶν τέκνων τελευτῇ τὸν Ἰπποκλέα φησί ‘ταῦτα γὰρ
πᾶσα αὕτη ἡ ἀρχαία φιλοσοφία λέγει τε καὶ παρα-
κελεύεται. ὧν εἰ δὴ τι ἄλλο μὴ ἀποδεχόμεθα, τό γε
πολλαχῇ εἶναι ἐργώδη καὶ δύσκολον τὸν βίον ἄραν 15
ἀληθές. καὶ γὰρ εἰ μὴ φύσει τοῦτον ἔχει τὸν τρό-
πον, ὑπὸ γ’ ἡμῶν εἰς τοῦτ’ ἀφίκται διαφθοράς. ἢ
τ’ ἔδηλος αὕτη τύχη πόρρωθεν ἡμῖν καὶ ἔτ’ ἀπ’
ἀρχῆς ἡκολούθηκεν οὐδ’ ἐφ’ ἐνὶ ὑγιεῖ, φυομένοις
τε μίγνυται τις ἐν πᾶσι κακοῦ μοῖρα· τὰ γὰρ τοι 20
σπέριματα εὐθὺς θνητὰ ὕντα ταύτης κοινωνεῖ τῆς
αἰτίας, ἐξ ἧς ἀφυτὰ μὲν ψυχῆς, νόσοι δὲ καὶ κήδεα
καὶ μοῖρα θνητῶν ἐκείθεν ἡμῖν ἔρπει.’ τοῦ δὴ
D χάριν ἐτραπόμεθα δεῦρο; ἴν’ εἰδείμεν ὅτι καινὸν
ἀτυχεῖν οὐδὲν ἀνθρώπῳ ἀλλὰ πάντες ταὐτὸ πεπόν- 25
θαμεν. ‘ἄσκοπος γὰρ ἡ τύχη’ φησὶν ὁ Θεόφραστος

1 Nauck. p. 387   4 Πίνδαρος] Pyth. VIII 135   11
Κράντωρ] Mullach. 3 p. 147   22 δὲ H: τε   25 οὐδὲν
ἀτυχεῖν R

‘καὶ δεινὴ παρελέσθαι τὰ προπεπονημένα καὶ μεταρ-
 ρῖσθαι τὴν δοκοῦσαν εὐήμεριαν, οὐδένα καιρὸν ἔχουσα
 τακτόν’. ταῦτα δὲ καὶ ἄλλα τοιαῦτα καὶ καθ’ ἑαυ-
 τὸν ἐκάστω λογισασθαι ῥάδιον, καὶ ἄλλων ἀκούσαι
 5 παλαιῶν καὶ σοφῶν ἀνδρῶν· ὧν πρῶτος μὲν ἔστιν
 ὁ θεῖος Ὅμηρος, εἰπὼν

‘οὐδὲν ἀκιδνότερον γαῖα τρέφει ἀνθρώποιο.
 οὐ μὲν γάρ ποτέ φησι κακὸν πείσεσθαι ὀπίσσω,
 ὄφρ’ ἀρετὴν παρέχῃσι θεοὶ καὶ γούνατ’ ὀρώρη·
 10 ἀλλ’ ὅτε δὴ καὶ λυγρὰ θεοὶ μάκαρες τελέσωσι,
 καὶ τὰ φέρει ἀεκαζόμενος τετληότι θυμῷ’ E

καί

‘τοῖος γὰρ νόος ἐστὶν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων,
 οἷον ἐπ’ ἡμᾶρ ἄγῃσι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε’
 15 καὶ ἐν ἄλλοις

‘Τυδεΐδῃ μεγάθυμῃ, τίη γενεὴν ἐρεΐνεις;
 οἷη περ φύλλων γενεή, τοίη δὲ καὶ ἀνδρῶν.
 φύλλα τὰ μὲν τ’ ἄνεμος χαμάδις χέει, ἄλλα δέ
 θ’ ὕλη

20 τηλεθόωσα φύει, ἔαρος δ’ ἐπιγίγνεται ὥρη·
 ὥς ἀνδρῶν γενεὴ ἢ μὲν φύει ἢ δ’ ἀπολήγει.’
 ταύτῃ δ’ ὅτι καλῶς ἐχρήσατο τῇ εἰκόνι τοῦ ἀνθρώ- F
 πείου βίου δῆλον ἐξ ὧν ἐν ἄλλῳ τόπῳ φησὶν οὕτω
 ‘βροτῶν ἕνεκα πτολεμίζω

25 δειλῶν, οἳ φύλλοισιν εἰοικότες, ἄλλοτε μὲν τε
 ζαφλεγέες τελέθουσιν ἀρούρης καρπὸν ἔδοντες,
 ἄλλοτε δὲ φθινύθουσιν ἀκήριοι, οὐδέ τις ἀλκή’.

10 τελέσωσι H ex Homer. σ 133: τελέουσι 13 Pom. σ 136
 16 id. Z 145 24 id. Φ 463 πτολεμίζω H: πτολεμίζειν

105 Σιμωνίδης δ' ὁ τῶν μελῶν ποιητής, Πανσανίου τοῦ βασιλέως τῶν Λακεδαιμονίων μεγαλυχουμένου συν-
 εχῶς ἐπὶ ταῖς αὐτοῦ πράξεσι καὶ κελεύοντος ἀπαγ-
 γεῖλαι τι αὐτῷ σοφὸν μετὰ χλευασμοῦ, συνεῖς αὐτοῦ
 τήν' ὑπερηφανίαν συνεβούλευε μεμνησθαι ὅτι ἄνθρω- 5
 πὸς ἐστὶ· Φίλιππος δ' ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς
 τριῶν αὐτῷ προσαγγεληθέντων εὐτυχιμάτων ὑφ' ἓνα
 καιρὸν, πρῶτου μὲν ὅτι τεθρίπῳ νενίκηκεν Ὀλύμπια,
 δευτέρου δ' ὅτι Παρμενίων ὁ στρατηγὸς μάχῃ Δαρ-
 B δανεῖς ἐνίκησε, τρίτου δ' ὅτι ἄρρεν αὐτῷ παιδίον 10
 ἐκύησεν Ὀλυμπιάς, ἀνατείνας εἰς τὸν οὐρανὸν τὰς
 χεῖρας ὡς δαῖμον· εἶπε, ἔμετριόν τι τούτοις ἀντίθες
 ἐλάττωμα, εἰδὼς ὅτι τοῖς μεγάλοις εὐτυχίμασι φθο-
 νεῖν πέφυκεν ἡ τύχη. Θηραμένης δ' ὁ γενόμενος
 Ἀθήνησι τῶν τριάκοντα τυράννων, συμπεσοῦσθαι τῆς 15
 οἰκίας ἐν ἣ μετὰ πλειόνων ἐδείπνει, μόνος σωθεὶς
 καὶ πρὸς πάντων εὐδαιμονιζόμενος, ἀναφωνήσας με-
 γάλλῃ τῇ φωνῇ ὡς τύχῃ· εἶπεν, εἰς τίνα με καιρὸν
 ἄρα φυλάττεις; μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον καταστρε-
 βλωθεὶς ὑπὸ τῶν συντυράννων ἐτελεύτησεν. 20

7. Ὑπερφυῶς δὲ φαίνεται περὶ τὴν παραμυθίαν
 C ὁ ποιητής εὐδοκιμεῖν, ποιήσας τὸν Ἀχιλλεῖα λέγοντα
 πρὸς τὸν Πρίαμον ἤκοντα ἐπὶ λύτρα τοῦ Ἑκτορος
 ταυτί

ἄλλ' ἄγε δὴ κατ' ἄρ' ἔξεν ἐπὶ θρόνου, ἄλγεα 25
 δ' ἔμπηγς

ἐν θυμῷ κατακαῖσθαι ἐάσομεν ἀχνύμενοί περ·
 οὐ γάρ τις προῆξις πέλεται κρυεροῖο γόοιο.

ὥς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι,
ζῶειν ἄχνημένοις· αὐτοὶ δέ τ' ἀκηδέες εἰσί.
δοιοὶ γὰρ τε πίθοι κατακείαται ἐν Διὸς οὔδει
δώρων οἷα δίδωσι, κακῶν, ἕτερος δὲ ἑάων.

5 ᾧ μὲν κ' ἀμμίξας δώῃ Ζεὺς τερπικέραυνος,
ἄλλοτε μὲν τε κακῷ ὅ γε κύρεται ἄλλοτε δ' ὁ
ἔσθλῳ·

ᾧ δέ κε τῶν λυγρῶν δώῃ, λωβητὸν ἔθηκε
καὶ ἑ κακῇ βούβρωστις ἐπὶ χθόνα δῖαν ἐλαύνει,
10 φοιτᾷ δ' οὔτε θεοῖσι τετιμένος οὔτε βροτοῖσιν·

ὁ δὲ μετὰ τοῦτον καὶ τῇ δόξῃ καὶ τῷ χρόνῳ, καίτοι
τῶν Μουσῶν ἀναγορεύων ἑαυτὸν μαθητὴν Ἑσίοδος,
καὶ οὗτος ἐν πίθῳ καθείρξας τὰ κακά, τὴν Πανδώ-
ραν ἀνοίξασαν ἀποφαίνει σκεδάσαι τὸ πληθὺς ἐπὶ
15 πᾶσαν γῆν καὶ θάλατταν, λέγων ὧδε

ἄλλα γυνὴ χεῖρεσσι πίθου μέγα πῶμ' ἀφελούσα
ἔσκεδασ'· ἀνθρώποισι δὲ μῆσατο κήδεα λυγρὰ. Ε
μούνῃ δ' αὐτόθι Ἑλπίς ἐν ἀρρήκτοις δόμοισιν
ἔνδον ἔμεινε πίθου ὑπὸ χεῖλεσιν, οὐδὲ θύραζε
20 ἐξέπτῃ· πρόσθεν γὰρ ἐπέλλαβε πῶμα πίθοιο.

ἄλλα δὲ μυρία λυγρὰ κατ' ἀνθρώπους ἀλάληται.
πλείῃ μὲν γὰρ γαῖα κακῶν, πλείῃ δὲ θάλασσα.
νοῦσοι δ' ἀνθρώποισιν ἐφ' ἡμέρῃ αἱ δ' ἐπὶ νυκτί
αὐτόματοι φοιτῶσι, κακὰ θνητοῖσι φέρουσαι
25 σιγῇ, ἐπεὶ φωνὴν ἐξείλετο μητίετα Ζεὺς·

8. Ἀπηρτημένως δὲ τούτοις ὁ κωμικὸς ἐπὶ τῶν Ἑ
δυσπαθούντων ἐπὶ ταῖς τοιαύταις συμφοραῖς ταυτὶ
λέγει

‘εἰ τὰ δάκρυ’ ἡμῖν τῶν κακῶν ἦν φάρμακον,
 αἰεὶ θ’ ὁ κλαύσας τοῦ πονεῖν ἐπαύετο,
 ἡλλαττόμεσθ’ ἂν δάκρυα, δόντες χρυσίον.
 νῦν δ’ οὐ προσέχει τὰ πράγματ’ οὐδ’ ἀποβλέπει
 εἰς ταῦτα, δέσποτ’, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ὁδόν, 5
 εἴαν τε κλάῃς ἔν τε μῆ, πορεύεται.

106 τί οὖν ποιεῖς πλέον; οὐδέν· ἡ λύπη δ’ ἔχει
 ὥσπερ τὰ δένδρα τοῦτο καρπὸν τὸ δάκρυον.’

ὁ δὲ παραμυθούμενος τὴν Δανάην δυσπενθοῦσαν
 Δίκτυς φησί 10

‘δοκεῖς τὸν Ἄϊδην σῶν τι φροντίζειν γόων
 καὶ παῖδ’ ἀνήσειν τὸν σόν, εἰ θέλοις στένειν;
 παῦσαι· βλέπουσα δ’ εἰς τὰ τῶν πέλας κακὰ
 ῥάων γένοι’ ἔν, εἰ λογίζεσθαι θέλοις
 ὅσοι τε δεσμοῖς ἐμμεμόχλευνται βροτῶν, 15
 ὅσοι τε γηράσκουσιν ὀρφανοὶ τέκνων,
 τοὺς τ’ ἐκ μέγιστον ὀλβίας τυραννίδος

B τὸ μηδὲν ὄντας. ταῦτά σε σκοπεῖν χρεών.’

κελεύει γὰρ αὐτὴν ἐνθυμεῖσθαι τὰ τῶν ἴσα καὶ μεῖζω
 δυστυχοῦντων, ὥς ἐσομένην ἐλαφροτέραν. 20

9. Ἐνταῦθα γὰρ ἂν τις ἐλκύνειε καὶ τὴν τοῦ
 Σωκράτους φωνήν, τὴν οἰομένην, εἰ συνεισενέγκαι-
 μεν εἰς τὸ κοινὸν τὰς ἀτυχίας, ὥστε διελέεσθαι τὸ
 ἴσον ἕκαστον, ἀσμένως ἂν τοὺς πλείους τὰς αὐτῶν
 λαβόντας ἀπελθεῖν. ἐχρήσατο δὲ τῇ τοιαύτῃ ἀγωγῇ 25

2 αἰεὶ Stobaeus Flor. CVIII 1: αἰεὶ 7 ποιεῖς πλέον
 Meinekius: πλέον ποιοῦμεν 8 τὸ δάκρυον Stobaeus: τὰ
 δάκρυα 11 Nauck. p. 366 15 ἐμμεμόχλευνται Bentleius:
 ἐμμεμόχθηται 17 μέγιστον Elmsleius: μεγίστης

καὶ Ἀντίμαχος ὁ ποιητής. ἀποθανούσης γὰρ τῆς
 γυναικὸς αὐτῷ Ἀύδης, πρὸς ἣν φιλοστοργως εἶχε,
 παραμύθιον τῆς λύπης αὐτῷ ἐποίησε τὴν ἐλεγείαν
 τὴν καλουμένην Ἀύδην, ἔξαριθμησάμενος τὰς ἡρω- 0
 5 κὰς συμφορὰς, τοῖς ἀλλοτριόις κακοῖς ἐλάττω τὴν
 ἑαυτοῦ ποιῶν λύπην. ὥστε καταφανὲς εἶναι ὅτι ὁ
 παραμυθούμενος τὸν λελυπημένον καὶ δεικνύων κοι-
 νὸν καὶ πολλῶν τὸ συμβεβηκὸς καὶ τῶν καὶ ἑτέροις
 συμβεβηκότων ἔλαττον τὴν δόξαν τοῦ λελυπημένου
 10 μεθίστησι καὶ τοιαύτην τινα ποιεῖ πίστιν αὐτῷ, ὅτι
 ἔλαττον ἢ ἡλίκον ὥετο τὸ συμβεβηκὸς εἶστιν.

10. Ὁ δ' Αἰσχύλος καλῶς ἔοικεν ἐπιπλήττειν
τοῖς νομίζουσι τὸν θάνατον εἶναι κακόν, λέγων ὧδε
ᾧς οὐ δικαίως θάνατον ἔχθουσιν βροτοί,
15 ὅσπερ μέγιστον ῥῦμα τῶν πολλῶν κακῶν'.
τοῦτον γὰρ ἀπεμιμήσατο καὶ ὁ εἰπὼν
ᾧ θάνατε παιᾶν ἱατρος μόλοις'.
'λιμὴν' γὰρ ὕπτως 'Αἶδας ἂν' αἶαν'. μέγα γὰρ
ἐστὶ τὸ μετὰ πείσματος τεταρροηκότες εἰπεῖν
20 'τίς δ' ἐστὶ δοῦλος τοῦ θανεῖν ἄφροντις ὢν;'
καί

“Αἰδην δ’ ἔχων βοηθὸν οὐ τρέμω σκιάς”.
τί γὰρ τὸ χαλεπὸν ἐστὶ καὶ τὸ δυσανιδῶν καὶ ἐν τῷ
τεθνάναι; τὰ γὰρ τοῦ θανάτου μήποτε καὶ λίαν
25 ἡμῖν ὄντα συνήθη καὶ συμφυᾶ πάλιν οὐκ οἶδ’ ὅπως
δυσαλγῇ δοκεῖ εἶναι. τί γὰρ θαυμαστὸν εἰ τὸ τμη-

9 ἔλαττον R: ἐλάττονα 12 Αἰσχύλος] Nauck. p. 84
 17 Nauck. p. 64 20 id. p. 523 22 id. p. 697 23
 δυσανιδων καὶ] fort. δυσάνιον καὶ ** ut adiectivum supplea-
 tur. cf. lin. 26 δυσαλγῇ

τὸν τέτμηται, εἰ τὸ τηκτὸν τέττηται, εἰ τὸ καυστὸν
 Ε κέανται, εἰ τὸ φθαρτὸν ἐφθαρται; πότε γὰρ ἐν
 ἡμῖν αὐτοῖς ἔστιν ἢ οὐκ ἔστιν ὁ θάνατος; καί, ἢ
 φησιν Ἡράκλειτος, 'ταὐτό γ' ἐνι ζῶν καὶ τεθνηκὸς
 καὶ τὸ ἐργηγορὸς καὶ τὸ καθεῦδον καὶ νέον καὶ γη- 5
 ραῖόν· τάδε γὰρ μεταπεσόντα ἐκεῖνά ἐστι, καὶ κεῖνα
 πάλιν μεταπεσόντα ταῦτα'. ὥς γὰρ ἐκ τοῦ αὐτοῦ
 πηλοῦ δύνатаί τις πλάττων ζῶα συγγεῖν καὶ πάλιν
 πλάττειν καὶ συγγεῖν καὶ τοῦθ' ἐν παρ' ἐν ποιεῖν
 ἀδιαλείπτως, οὕτω καὶ ἡ φύσις ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης 10
 F πάλαι μὲν τοὺς προγόνους ἡμῶν ἀνέσχευ, εἴτα συνε-
 χεῖς αὐτοῖς ἐγέννησε τοὺς πατέρας, εἶθ' ἡμᾶς, εἴτ'
 ἄλλους ἐπ' ἄλλοις ἀνακυκλήσει. καὶ ὁ τῆς γενέσεως
 ποταμὸς οὕτως ἐνδελεχῶς ῥέων οὐποτε στήσεται,
 καὶ πάλιν ὁ ἐξ ἐναντίας αὐτῷ ὁ τῆς φθορᾶς εἴτ' 15
 Ἀχέρων εἴτε Κωκυτὸς καλούμενος ὑπὸ τῶν ποιητῶν.
 ἡ πρώτη οὖν αἰτία ἡ δειξάσα ἡμῖν τὸ τοῦ ἡλίου
 φῶς, ἡ αὐτὴ καὶ τὸν ζοφερόν· Αἰδην ἄγει. καὶ μῆ-
 ποτε τοῦθ' εἰκὼν ἢ ὁ περὶ ἡμᾶς ἀήρ, ἐν παρ' ἐν
 ἡμέραν καὶ νύκτα ποιῶν, ἐπαγωγὸς ζωῆς τε καὶ 20
 θανάτου καὶ ὕπνου καὶ ἐργηγόρσεως. διὸ καὶ μοι-
 ρίδιον χρέος εἶναι λέγεται τὸ ζῆν, ὥς ἀποδοθησά-
 107 μενον ὃ ἐδανείσαντο ἡμῶν οἱ προπάτορες. ὃ δὲ καὶ
 καὶ εὐκόλως καταβλητέον καὶ ἀστενάκτως, ὅταν ὁ
 δανείσας ἀπαιτῇ· εὐγνωμονέσταιτο γὰρ ἂν οὕτω 25
 φανείημεν.

3 ἢ οὐκ ἔστιν addidi
 p. 321 ταὐτῳ Bernaysius

sane 11 συνεχεῖς αὐτοῖς] συγγέας' αὐτοὺς Sauppis

20 ἐπαγωγὸς Empirius: ἐπαγωγὰς

4 Ἡράκλειτος] Mullach. 1

5 τὸ et τὸ del. R facile

11. Οἶμαι δὲ καὶ τὴν φύσιν ὁρῶσαν τό τ' ἄτα-
κτον καὶ βραχυχροῖον τοῦ βίου ἄδηλον ποιῆσαι τὴν
τοῦ θανάτου προθεσμίαν· τοῦτο γὰρ ἦν ἄμεινον.
εἰ γὰρ προήδειμεν, καὶν προεξετήκοντό τινες ταῖς
5 λύπαις καὶ πρὶν ἀποθανεῖν ἐτεθνήκεσαν. ὅρα δὲ καὶ
τοῦ βίου τὸ ὀδυνηρὸν καὶ τὸ πολλαῖς φροντίσιν
ἐπλητλημένον, ὅς εἰ βουλοίμεθα καταριθμεῖσθαι, λίαν
ἂν αὐτοῦ καταγνοίημεν, ἐπαληθεύσαιμεν δὲ καὶ τὴν
παρ' ἐνίοις κρατοῦσαν δόξαν ὡς ἄρα κρεῖττόν ἐστι
10 τὸ τεθνάναι τοῦ ζῆν. ὁ γοῦν Σιμωνίδης
‘ἀνθρώπων’ φησὶν ‘ὀλίγον μὲν κάρτος, ἄπρα- B
κτοι δὲ μεληδόνες,
αἰῶνι δὲ παύρῳ πόνος ἀμφὶ πόνῳ.
ὁ δ' ἄφρυκτος ὁμῶς ἐπικρέμαται θάνατος·
15 κείνου γὰρ ἴσον λάχον μέρος· οἳ τ' ἀγαθοὶ
ὅστις τε κακός.’
Πίνδαρος δέ
‘ἐν παρ' ἐσθλὸν σύνδυο πῆματα δαίονται βροτοῖς
ἀθάνατοι. τὰ μὲν ὧν οὐ δύνανται νήπιοι κόσμῳ
20 φέρειν.’
Σοφοκλῆς δέ
‘σὺ δ' ἄνδρα θνητὸν εἰ κατέφθιτο στένεις,
εἰδὼς τὸ μέλλον οὐδὲν εἰ κέρδος φέρει;’
Εὐριπίδης δέ
25 ‘τὰ θνητὰ πράγματ' οἶδας ἦν ἔχει φύσιν;
δοκῶ μὲν οὐ· πόθεν γάρ; ἀλλ' ἄκουέ μου. C

10 Σιμωνίδης] Bergk. 3 p. 407   17 Πίνδαρος] Pyth.
III 81   18 δαίονται Pindarus: δαίνυνται   21 Σοφοκλῆς]
Nauck. p. 248   24 Εὐριπίδης] Alc. 780

βροτοῖς ἅπασι κατθανεῖν ὀφείλεται,
 οὐκ ἔστιν αὐτῶν ὅστις ἐξεπίσταται
 τὴν αὖριον μέλλουσάν εἰ βιώσεται.

τὸ τῆς τύχης γὰρ ἀφανὲς οἷ προβήσεται.'

τοιούτου δὴ τοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων ὅντος οἷον 5
 οὗτοί φασι, πῶς οὐκ εὐδαιμονίξειν μᾶλλον προσήκει
 τοὺς ἀπολυθέντας τῆς ἐν αὐτῷ λατρείας ἢ κατοι-
 κτεῖρειν τε καὶ θρηνεῖν, ὅπερ οἱ πολλοὶ δοῶσι δι'
 ἀμαθίαν;

- D 12. Ὁ δὲ Σωκράτης παραπλήσιον ἔλεγεν εἶναι 10
 τὸν θάνατον ἥτοι τῷ βαθυτάτῳ ὕπνῳ ἢ ἀποδημίᾳ
 μακροῦ καὶ πολυχρονίου ἢ τρίτον φθορᾶ τινι καὶ
 ἀφανισμῷ τοῦ τε σώματος καὶ τῆς ψυχῆς, κατ' οὐδὲν
 δὲ τούτων κακὸν εἶναι. καὶ καθ' ἕκαστον ἐπεπο-
 ρεύετο, καὶ πρῶτον τῷ πρώτῳ. εἰ γὰρ δὴ ὕπνος 15
 τίς ἐστιν ὁ θάνατος καὶ περὶ τοὺς καθεύδοντας μη-
 δὲν ἐστι κακόν, ὁῦλον ὥς οὐδὲ περὶ τοὺς τετελευτη-
 κότας εἶη ἔν τι κακόν. ἀλλὰ μὴν γ' ὅτι ἡδιστός
 ἐστιν ὁ βαθυτάτος τί δεῖ καὶ λέγειν; αὐτὸ γὰρ τὸ
 πρᾶγμα φανερόν ἐστι πᾶσιν ἀνθρώποις, μαρτυρεῖ 20
 δὲ καὶ Ὅμηρος ἐπ' αὐτοῦ λέγων

ἡγήρετος ἡδιστος, θανάτῳ ἄγγιστα ἐοικώς'.

- E ἀλλαχοῦ δὲ καὶ ταῦτα λέγει

ἔνθ' Ὕπνῳ ξύμβλητο, κασιγνήτῳ Θανάτῳ

καὶ

25

Ὕπνῳ καὶ Θανάτῳ διδυμάοσιν',

ὅψει τὴν ὁμοιότητα αὐτῶν δηλῶν· τὰ γὰρ δίδυμα

10 Σωκράτης] Plat. Apol. p. 40 c
 24 Homer. Ξ 231 26 id. II 672. 682

21 Ὅμηρος] ν 80

τὴν ὁμοιότητα μάλιστα παρεμφαίνει. πάλιν τέ ποῦ
 φησι τὸν θάνατον εἶναι 'χάλκεον ὕπνον', τὴν ἀναι-
 σθησίαν ἡμῶν ἀνιπτόμενος. οὐκ ἀμούσως δ' ἔδοξεν
 ἀποφήνασθαι οὐδ' ὁ εἰπὼν τὸν ὕπνον τὰ μικρὰ τοῦ
 5 θανάτου μυστήρια· προμύησις γὰρ ὄντως ἐστὶ τοῦ
 θανάτου ὁ ὕπνος. πάννυ δὲ σοφῶς καὶ ὁ κυνικὸς F
 Διογένης κατενεχθεὶς εἰς ὕπνον καὶ μέλλων ἐκλείπειν
 τὸν βίον, διεγείραντος αὐτὸν τοῦ ἱατροῦ καὶ πυθο-
 μένου μή τι περὶ αὐτὸν εἰη χαλεπόν, 'οὐδέν' ἔφη·
 10 'ὁ γὰρ ἀδελφὸς τὸν ἀδελφὸν προλαμβάνει'.

13. Εἰ γε μὴν ἀποδημίᾳ προσέοικεν ὁ θάνατος,
 οὐδ' οὕτως ἐστὶ κακόν· μήποτε δὲ καὶ τοῦναντίον
 ἀγαθόν. τὸ γὰρ ἀδούλωτον τῇ σαρκὶ καὶ τοῖς ταύ-
 της πάθεσι διάγειν, ὅφ' ὧν κατασπώμενος ὁ νοῦς
 15 τῆς θνητῆς ἀναπίμπλαται φλυαρίας, εὐδαιμόν τι καὶ 108
 μακάριον. 'μυρίας μὲν γὰρ ἡμῖν' φησὶν ὁ Πλάτων
 'ἀσχολίας παρέχει τὸ σῶμα διὰ τὴν ἀναγκαίαν τρο-
 φήν· ἔτι δ' ἐάν τινες νόσοι προσπέσωσιν, ἐμποδί-
 ζουσιν ἡμῖν τὴν τοῦ ὄντος θήραν, ἐρώτων δὲ καὶ
 20 ἐπιθυμιῶν καὶ φόβων καὶ εἰδώλων παντοδαπῶν καὶ
 φλυαρίας ἐμπίπλησιν ἡμᾶς, ὥστε τὸ λεγόμενον ὡς
 ἀληθῶς τῷ ὄντι ὑπ' αὐτοῦ οὐδὲ φρονῆσαι ἡμῖν
 ἐγγίγνεται οὐδέποτε οὐδέν. καὶ γὰρ πολέμους καὶ
 25 καὶ αἱ τούτου ἐπιθυμίαι· διὰ γὰρ τὴν τῶν χρημά-
 των κτήσιν πάντες οἱ πόλεμοι γίνονται· τὰ δὲ B

2 χάλκεον] Homer. A 241 10 προλαμβάνει Doehnerus:
 προλαμβάνει ὁ ὕπνος τὸν θάνατον 13 ἀγαθόν τοι?
 τὸ γὰρ ἀδούλωτον τῇ Duebnerus: τοῦτο γὰρ δεδούλωται
 16 Πλάτων] Phaed. p. 66 b 25 αἱ Plato: αἱ ἀπὸ

χρήματα ἀναγκαζόμεθα κτᾶσθαι διὰ τὸ σῶμα, δου-
 λεύοντες τῇ τούτου θεωραπείᾳ· καὶ ἐκ τούτου ἀσχο-
 λίαν ἄγομεν φιλοσοφίας πέρι διὰ ταῦτα πάντα. τὸ
 δ' ἔσχατον πάντων, ὅτι ἐάν τις ἡμῖν καὶ σχολὴ γέ-
 νηται ἀπ' αὐτοῦ καὶ τραπώμεθα πρὸς τὸ σκοπεῖν τι, 5
 ἐν ταῖς ζητήσεσι πανταχοῦ παραπίπτου θόρυβον πα-
 ρέχει καὶ ταραχὴν καὶ ἐκπλήττει, ὥστε μὴ δύνασθαι
 ὑπ' αὐτοῦ καθορᾶν τάληθές. ἀλλὰ τῷ ὄντι ἡμῖν
 δέδεικται ὅτι εἰ μέλλομέν ποτε καθαρώς τι εἶσεσθαι,
 ἀπαλλακτέον αὐτοῦ καὶ αὐτῇ τῇ ψυχῇ θεωτέον αὐτὰ 10
 C τὰ πράγματα· καὶ τότε, ὥς ἔοικεν, ἡμῖν ἔσται οὗ
 ἐπιθυμοῦμεν καὶ οὗ φαμεν ἐρᾶν (ἔστι δὲ φρόνησις),
 ἐπειδὴν τελευτήσωμεν, ὥς ὁ λόγος σημαίνει, ξῶσι
 δ' οὐ. εἰ γὰρ μὴ οἶόν τε μετὰ τοῦ σώματος μηδὲν
 καθαρώς γινῶναι, δυοῖν θάτερον, ἢ οὐδαμοῦ ἔστι 15
 κτήσασθαι τὸ εἰδέναι ἢ τελευτήσασαι· τότε γὰρ αὐτῇ
 καθ' αὐτήν ἔσται ἡ ψυχὴ χωρὶς τοῦ σώματος, πρό-
 τερον δ' οὐ. καὶ ἐν ᾧ ἂν ζῶμεν, οὕτως, ὥς ἔοικεν,
 ἐγγυτάτω ἐσόμεθα τοῦ εἰδέναι, ἐάν ὅτι μάλιστα
 μηδὲν ὁμιλῶμεν τῷ σώματι μηδὲ κοινωνῶμεν, ὅτι 20
 μὴ πᾶσα ἀνάγκη, μηδὲ ἀναπιμπλώμεθα τῆς τούτου
 φύσεως, ἀλλὰ καθαρεύωμεν ἀπ' αὐτοῦ, ἕως ἂν ὁ
 D θεὸς αὐτὸς ἀπολύσῃ ἡμᾶς. καὶ οὕτω μὲν ἀπαλλα-
 τόμενοι τῆς τοῦ σώματος ἀφροσύνης, ὥς τὸ εἰκός,
 μετὰ τοιούτων ἐσόμεθα, δι' ἡμῶν αὐτῶν πᾶν τὸ 25
 εἰλικρινές ὁρῶντες· τοῦτο δ' ἔστι τὸ ἀληθές. μὴ
 καθαροῦ γὰρ καθαροῦ ἐφάπτεσθαι μὴ οὐ θεμιτὸν ἦ'.
 ὥστ' εἰ καὶ προσέοικε μετάγειν εἰς ἕτερον τόπον ὁ
 θάνατος, οὐκ ἔστι κακόν· μήποτε γὰρ καὶ τῶν ἀγα-

θῶν ἀναφαίνηται, καθάπερ ἀπέδειξεν ὁ Πλάτων. διὸ
καὶ πάνν δαιμονίως ὁ Σωκράτης πρὸς τοὺς δικαστὰς
τοιαῦτ' ἔφη 'τὸ γὰρ δεδιέναι, ᾧ ἄνδρες, τὸν θάνα- E
τον οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι μὴ ὕντα·
5 δοκεῖν γὰρ εἰδέναι ἐστὶν ἢ οὐκ οἶδεν. οἶδε μὲν γὰρ
οὐδείς τὸν θάνατον οὐδ' εἰ τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ
μέγιστον πάντων ὅν τῶν ἀγαθῶν, δεδίασι δ' ὥς εὖ
εἰδότες ὅτι μέγιστον τῶν κακῶν ἐστίν.' οὐκ ἀπάδειν
δ' ἔοικε τούτων οὐδ' ὁ εἰπὼν

10 'μηδεὶς φοβείσθω θάνατον ἀπόλυσιν πόνων',
ἀλλὰ καὶ κακῶν τῶν μεγίστων.

14. Λέγεται δὲ τούτοις μαρτυρεῖν καὶ τὸ θεῖον.
πολλοὺς γὰρ παρειλήφαμεν δι' εὐσέβειαν παρὰ θεῶν
ταύτης τυχόντας τῆς δωρεᾶς. ὧν τοὺς μὲν ἄλλους
15 φειδόμενος τῆς συμμετρίας τοῦ συγγράμματος παρα-
λείψω· μνησθήσομαι δὲ τῶν ὕντων ἐμφανεστάτων
καὶ πᾶσι διὰ στόματος. πρῶτα δὴ σοι τὰ περὶ F
Κλέοβιν καὶ Βίτωνα τοὺς Ἀργεῖους νεανίσκους διηγῇ-
σομαι. φασὶ γὰρ τῆς μητρὸς αὐτῶν ἱερείας οὔσης
20 τῆς Ἥρας ἐπειδὴ τῆς εἰς τὸν νεὼν ἀναβάσεως ἤκεν
ὁ καιρὸς, τῶν ἐλκύντων τὴν ἀπήνην ὀρέων ὕστερη-
σάντων καὶ τῆς ὥρας ἐπειγούσης, τούτους ὑποδύν-
τας ὑπὸ τὴν ἀπήνην ἀγαγεῖν εἰς τὸ ἱερὸν τὴν μη-
τέρα, τὴν δ' ὑπερησθίεισαν τῇ τῶν υἱῶν εὐσεβείᾳ
25 κατεύξασθαι τὸ κρᾶτιστον αὐτοῖς παρὰ τῆς θεοῦ
δοθῆναι τῶν ἐν ἀνθρώποις, τοὺς δὲ κατακοιμηθέντας
μηκέτ' ἀναστῆναι, τῆς θεοῦ τὸν θάνατον αὐτοῖς τῆς

109 εὐσεβείας ἀμοιβὴν δωρησαμένης. καὶ περὶ Ἀγαμήδους
 δὲ καὶ Τροφωνίου φησὶ Πίνδαρος τὸν νεῶν τὸν ἐν
 Δελφοῖς οἰκοδομήσαντας αἰτεῖν παρὰ τοῦ Ἀπόλλω-
 νος μισθόν, τὸν δ' αὐτοῖς ἐπαγγεῖλασθαι εἰς ἐβδό-
 μην ἡμέραν ἀποδώσειν, ἐν τοσούτῳ δ' εὐωχεῖσθαι 5
 παρακελεύσασθαι· τοὺς δὲ ποιήσαντας τὸ προσταχθὲν
 τῇ ἐβδόμῃ νυκτὶ κατακοιμηθέντας τελευτῆσαι. λέγε-
 ται δὲ καὶ αὐτῷ Πινδάρῳ ἐπισκήψαντι τοῖς παρὰ
 τῶν Βοιωτῶν πεμφθεῖσιν εἰς θεοῦ πυθέσθαι 'τί
 B ἄριστόν ἐστιν ἀνθρώποις' ἀποκρίνασθαι τὴν πρό- 10
 μαντιν ὅτι οὐδ' αὐτὸς ἀγνοεῖ, εἴ γε τὰ γραφέντα
 περὶ Τροφωνίου καὶ Ἀγαμήδους ἐκείνου ἐστίν· εἰ
 δὲ καὶ πειραθῆναι βούλεται, μετ' οὐ πολὺ ἔσεσθαι
 αὐτῷ πρόδηλον. καὶ οὕτω πυθόμενον τὸν Πίνδαρον
 συλλογίζεσθαι τὰ πρὸς τὸν θάνατον, διελθόντος δ' 15
 ὀλίγου χρόνου τελευτῆσαι. τὰ δὲ περὶ τὸν Ἰταλὸν
 Εὐθύνοον τοιαῦτά φασι γενέσθαι. εἶναι μὲν γὰρ
 αὐτὸν Ἠλυσίου πατρὸς Τεριναίου, τῶν ἐκεῖ πρώτου
 καὶ ἀρετῇ καὶ πλούτῳ καὶ δόξῃ, τελευτῆσαι δ' ἑξα-
 πίνης αἰτίᾳ τινὶ ἀδήλῳ. τὸν οὖν Ἠλύσιον εἰσελθεῖν 20
 ὅπερ ἴσως καὶ ἄλλον εἰσῆλθε, μήποτε' εἴη φαρμάκοις
 C ἀπολωλώς· τοῦτον γὰρ εἶναι μόνον αὐτῷ ἐπ' οὐσίᾳ
 πολλῇ καὶ χρήμασιν. ἀποροῦντα δ' ὅτῳ τρόπῳ βιά-
 σανον λάβοι τούτων, ἀφικέσθαι ἐπὶ τι ψυχομαν-
 τεῖον, προθυσάμενον δ' ὥς νόμος ἐγκοιμᾶσθαι καὶ 25
 ἰδεῖν ὕψιν τοιάνδε. δόξαι παραγενέσθαι τὸν πατέρα
 τὸν ἑαυτοῦ· ἰδόντα δὲ διεξέροχέσθαι πρὸς αὐτὸν περὶ

2 Πίνδαρος] Bergk. 1 p. 374   18 πατρὸς scripsi: πα-
 τρὸς καὶ, quae del. H

τῆς τύχης τῆς κατὰ τὸν υἱόν, καὶ ἀντιβολεῖν τε καὶ
 δεῖσθαι συνεξευρεῖν τὸν αἴτιον τοῦ θανάτου. καὶ
 τὸν ἐπὶ τούτῳ φάναι ἦκω. ἀλλὰ δέξει παρὰ τοῦδ'
 ἅ σοι φέρει, ἐκ γὰρ τούτων ἅπαντ' εἴσῃ ὧν πέρι
 5 λυπῇ. εἶναι δ' ὃν ἐσήμηνε νεανίσκον ἐπόμενον
 αὐτῷ, ἐμπερῇ τε τῷ υἱῷ καὶ τὰ τοῦ χρόνου τε καὶ D
 τὰ τῆς ἡλικίας ἐγγύς. ἐρέσθαι οὖν ὅστις εἴη. καὶ
 τὸν φάναι 'δαίμων τοῦ υἱέος σου', καὶ οὕτω δὴ
 ὀρεῖται οἱ γραμματίδιον. ἀνελήσαντα οὖν αὐτὸ ἰδεῖν
 10 ἐγγεγραμμένα τρία ταῦτα

ἥ που νηπιέῃσιν ἀλύουσιν φρένες ἀνδρῶν.

Εὐθύνοος κεῖται μοιριδίῳ θανάτῳ.

οὐκ ἦν γὰρ ζῶειν καλὸν αὐτῷ οὐδὲ γονεῦσι.
 τοιαῦτα δὴ σοι καὶ τὰ τῶν διηγημάτων τῶν παρὰ
 15 τοῖς ἀρχαίοις ἀναγεγραμμένων.

15. Εἰ γε μὴν ὁ θάνατος τελεία τίς ἐστι φθορὰ E
 καὶ διάλυσις τοῦ τε σώματος καὶ τῆς ψυχῆς (τὸ
 τρίτον γὰρ ἦν τοῦτο τῆς Σωκρατικῆς εἰκασίας), οὐδ'
 οὕτω κακὸν ἐστίν· ἀναισθησία γάρ τις κατ' αὐτὸν
 20 γίγνεται καὶ πάσης ἀπαλλαγὴ λύπης καὶ φροντίδος.
 ὥσπερ γὰρ οὕτ' ἀγαθὸν ἡμῖν ἔπεστιν οὕτως οὐδὲ
 κακόν· περὶ γὰρ τὸ ὃν καὶ τὸ ὑφ' ἐστῆκος καθάπερ
 τὸ ἀγαθὸν πέφυκε γίγνεσθαι, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ
 τὸ κακόν· περὶ δὲ τὸ μὴ ὃν ἄλλ' ἡρμένον ἐκ τῶν
 25 ὄντων οὐδέτερον τούτων ὑπάρχει. εἰς τὴν αὐτὴν
 οὖν τάξιν οἱ τελευτήσαντες καθίστανται τῇ πρὸ τῆς

11 ἥ που Iunius: ἥρου νηπιέῃσιν ἀλύουσιν H: νήπιε
 ἡλύσιε 13 οὐκ ἦν γὰρ] οὐ γὰρ ἔην H οὐδὲ Turnebus:
 οὔτε 21 ὥσπερ γὰρ — οὕτως οὐδὲ κακόν del. H

F γενέσεως. ὥσπερ οὖν οὐδὲν ἦν ἡμῖν πρὸ τῆς γενέσεως οὐτ' ἀγαθὸν οὔτε κακόν, οὕτως οὐδὲ μετὰ τὴν τελευτήν. καὶ καθάπερ τὰ πρὸ ἡμῶν οὐδὲν ἦν πρὸς ἡμᾶς, οὕτως οὐδὲ τὰ μεθ' ἡμᾶς οὐδὲν ἔσται πρὸς ἡμᾶς.

5

‘ἄλγος’ γὰρ ὄντως ‘οὐδὲν ἄπτεται νεκροῦ.’

‘τὸ’ γὰρ ‘μὴ γενέσθαι τῷ θανεῖν ἴσον λέγω.’

ἡ γὰρ αὐτὴ κατὰστασίς ἐστι τῇ πρὸ τῆς γενέσεως ἢ μετὰ τὴν τελευτήν. ἀλλ' οἷε σὺ διαφορὰν εἶναι μὴ γενέσθαι ἢ γενόμενον ἀπογενέσθαι; εἰ μὴ καὶ 10 τῆς οἰκίας καὶ τῆς ἐσθῆτος ἡμῶν μετὰ τὴν φθορὰν ὑπολαμβάνεις τινὰ διαφορὰν εἶναι πρὸς τὸν ὄν οὐ-
 110 δέπω κατεσκευάσθη χρόνον. εἰ δ' ἐπὶ τούτων οὐδὲν ἔστι, δῆλον ὡς οὐδ' ἐπὶ τοῦ θανάτου πρὸς τὴν πρὸ τῆς γενέσεως κατὰστασιν ἔστι διαφορὰ. χάριεν γὰρ 15 τὸ τοῦ Ἀρκεσιλάου. ‘τοῦτο’ φησί ‘τὸ λεγόμενον κακὸν ὃ θάνατος μόνον τῶν ἄλλων τῶν νενομισμένων κακῶν παρὸν μὲν οὐδένα πώποτ' ἐλύπησεν, ἀπὸν δὲ καὶ προσδοκώμενον λυπεῖ.’ τῷ γὰρ ὄντι πολλοὶ διὰ τὴν οὐδένειαν καὶ τὴν πρὸς τὸν θάνα- 20 τον διαβολὴν ἀποθνήσκουσιν, ἵνα μὴ ἀποθάνωσι. καλῶς οὖν ὁ Ἐπίχαρμος ‘συνεκρίθη’ φησί ‘καὶ διε-
 B κρίθη καὶ ἀπῆνθεν ὅθεν ἦνθε πάλιν, γὰρ μὲν εἰς γᾶν, πνεῦμα δ' ἄνω. τί τῶνδε χαλεπόν; οὐδὲ ἔν.’ ὁ Κρεσφόντης δὲ πον ὁ παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ περὶ τοῦ 25
 ‘Ηρακλέους λέγων

6 ἄλγος] Nauck. p. 64

7 τὸ] Eurip. Troad. 636

10 μὴ γενέσθαι W: ἢ μὴ γενέσθαι 15 γὰρ] δ' coni. H

22 Ἐπίχαρμος] Mullach. 1 p. 145 23 ἀπῆνθεν — ἦνθε

Scaliger: ἀπῆλθεν — ἦλθε 25 Εὐριπίδῃ] Nauck. p. 396

ἔει μὲν γὰρ οἶκεῖ' φησί 'νερτέρας ὑπὸ χθονός
ἐν τοῖσιν οὐκέτ' οὔσιν, οὐδὲν ἂν σθένει'.

τοῦτο μεταποιήσας εἴποις ἂν

ἔει μὲν γὰρ οἶκεῖ νερτέρας ὑπὸ χθονός
5 ἐν τοῖσιν οὐκέτ' οὔσιν, οὐδὲν ἂν πάθει'.

γενναῖον δὲ καὶ τὸ Λακωνικόν

ἔνυν ἄμμες, πρόσθ' ἄλλοι ἐθάλεον, αὐτίκα δ'
ἄλλοι,

ὣν ἄμμες γενεὰν οὐκέτ' ἐποψόμεθα'

10 καὶ πάλιν

οἷ θάνουν οὐ τὸ ζῆν θέμενοι καλὸν οὐδὲ τὸ C
θνήσκειν,

ἀλλὰ τὸ ταῦτα καλῶς ἀμφοτέρω' ἐκτελέσαι'.

πάννυ δὲ καλῶς καὶ ὁ Εὐριπίδης ἐπὶ τῶν τὰς μακρὰς

15 νοσηλείας ὑπομενόντων φησί

ἔμισθ' ὅσοι χρήξουσιν ἐκτείνειν βίον,

βρωτοῖσι καὶ ποτοῖσι καὶ μαγεύμασι

παρεκτρέποντες ὁχετὸν ὥστε μὴ θανεῖν.

οὕς χρῆν, ἐπειδὴν μηδὲν ὠφελῶσι γῆν,

20 θανόντας ἔρρειν κάκποδὼν εἶναι νέοις.'

ἡ δὲ Μερόπη λόγους ἀνδρώδεις προφερομένη κινεῖ D
τὰ θεάτρα, λέγουσα τοιαῦτα

ἔτεθνᾶσι παῖδες οὐκ ἐμοὶ μόνη βροτῶν,

οὐδ' ἀνδρὸς ἐστερήμεθ', ἀλλὰ μυρία

25 τὸν αὐτὸν ἐξήντηλσαν ὥς ἐγὼ βίον'.

τούτοις γὰρ οἰκείως ἂν τις ταῦτα συνάψαι

7 ἐθάλεον L. Dindorfius: ἐθάλλεον cf. Bergk. 3 p. 662
11 Bergk. 3 p. 516 14 Εὐριπίδης] Suppl. 1169 23
Nauck. p. 396

'ποῦ γὰρ τὰ σεμνὰ κεῖνα, ποῦ δὲ *Λυδίας*
μέγας δυνάστης Κροῖσος ἢ *Ξέρξης βαρύν*
ξεύξας θαλάσσης αὐχέν' Ἑλλησποντίας;
 E ἅπαντες Ἄιδαν ἦλθον καὶ *Λάθας δόμους*,
 τῶν χρημάτων ἅμα τοῖς σώμασι διαφθαρέντων. 5
 16. *Νῆ Αἰ'* ἀλλὰ τοὺς πολλοὺς κινεῖ πρὸς τὰ
 πένθη καὶ τοὺς θρήνους ὁ ἄωρος θάνατος. ἀλλὰ
 καὶ οὗτος οὕτως ἐστὶν εὐπαραμύθητος, ὥστε καὶ
 ὑπὸ τῶν τυχόντων ποιητῶν συνεωρᾶσθαι καὶ τετυ-
 χηκέναι παραμυθίας. θέασαι γὰρ οἷα περὶ τούτου 10
 φησὶ τῶν κωμικῶν τις πρὸς τὸν ἐπὶ τῷ ἄωρῳ λυ-
 πούμενον θανάτῳ

'εἴτ' εἰ μὲν ἦδεις ὅτι τοῦτον τὸν βίον,
 ὃν οὐκ ἐβίωσες, ζῶν διευτύχησεν ἄν,
 ὁ θάνατος οὐκ εὐκαιρος· εἰ δ' ἤνεγκεν αὖ 15
 οὗτος ὁ βίος τι τῶν ἀνηκέστων, ἴσως
 ὁ θάνατος αὐτὸς σοῦ γέγονεν εὐνοούστερος'.

F ἀδήλου οὖν ὕντος πότερον συμφερόντως ἀνεπαύσατο
 τὸν βίον ἐκλιπὼν καὶ μειζόνων ἀπολυθεὶς κακῶν ἢ
 οὐ, χρὴ μὴ φέρειν οὕτω βαρέως ὥς ἀπολωλεκότας 20
 πάνθ' ὅσων ῥῆθιμεν τεύξεσθαι παρ' αὐτοῦ. οὐ
 φαύλως γὰρ ἂν δόξειεν ὁ παρὰ τῷ ποιητῇ Ἀμφιά-
 ραος παραμυθεῖσθαι τὴν Ἀρχεμόρου μητέρα δυσχε-
 ραίνουσαν ὅτι νῆπιος ὢν ὁ παῖς καὶ ἄγαν ἄωρος
 ἐτελεύτησε. φησὶ γὰρ οὕτως 25

1 Bergk. 3 p. 739   2 βαθὺν W   4 ἅπαντ' ἐς — ἦλθε
 Bergk. Ἄιδαν idem: αἰδαν   13 Meinek. IV p. 669.
 V p. CCCXLVII   ὅτι] διότι Iacobi   15 αὖ H   17 ὁ
 θάνατος Meziriacus

ἔφν μὲν οὐδεις ὅστις οὐ πονεῖ βροτῶν.
 θάπτει τε τέκνα χῆτερ' αὖ κτᾶται νέα,
 αὐτός τε θνήσκει· καὶ τὰδ' ἄχθονται βροτοί
 εἰς γῆν φέροντες γῆν. ἀναγκαίως δ' ἔχει
 5 βίον θερίζειν ὥστε κάρπιμον στάχυν, 111
 καὶ τὸν μὲν εἶναι τὸν δὲ μή. τί ταῦτα δεῖ
 στένειν, ἅπερ δεῖ κατὰ φύσιν διεκπερᾶν;
 δεινὸν γὰρ οὐδὲν τῶν ἀναγκαίων βροτοῖς.

17. Καθόλου γὰρ χρη διαανοεῖσθαι πάντα τινὰ
 10 καὶ πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς ἄλλον διεξιόντα μετὰ
 σπουδῆς ὥς οὐχ ὁ μακρότατος βίος ἄριστος ἀλλ' ὁ
 σπουδαιότατος. οὐδὲ γὰρ ὁ πλεῖστα κιθαρορδήσας ἢ
 ῥητορεύσας ἢ κυβερνήσας ἀλλ' ὁ καλῶς ἐπαινεῖται. B
 τὸ γὰρ καλὸν οὐκ ἐν μήκει χρόνου θετέον, ἀλλ' ἐν
 15 ἀρετῇ καὶ τῇ καιρίῳ συμμετρία· τοῦτο γὰρ εὐδαιμον
 καὶ θεοφιλὲς εἶναι νενόμισται. διὰ τοῦτο γοῦν τοὺς
 ὑπεροχωτάτους τῶν ἡρώων καὶ φύντας ἀπὸ θεῶν
 πρὸ γήρας ἐκλιπόντας τὸν βίον οἱ ποιηταὶ παρέδο-
 σαν ἡμῖν, ὥσπερ ἀκεῖνον

20 ὃν περὶ κῆρι φίλει Ζεὺς τ' αἰγίοχος καὶ Ἀπόλ-
 λων

παντοίην φιλότῃτ', οὐδ' ἔκετο γήραος οὐδόν'.
 τὴν γὰρ εὐκαιρίαν μᾶλλον, οὐ τὴν εὐγηρίαν παν-
 ταχῇ θεωροῦμεν πρωτεύουσαν. καὶ γὰρ φυτῶν ἄριστα C
 25 τὰ πλείστας καρπῶν ἐν βραχεῖ φορὰς ποιούμενα,
 καὶ ζώων ἀφ' ὧν ἐν οὐ πολλῷ χρόνῳ πολλὴν πρὸς

1 Nauck. p. 468   4 γῆν ἀναγκαίως δ' Grotius: τὴν
 δ' ἀναγκαίως   10 αὐτὸν scripsi: αὐτὸν   20 Homer. o 245
 25 πλείστας — φορὰς] πλείστην — φορὰν H

τὸν βίον ὠφέλειαν ἔχομεν. τό τε πολὺ δῆπουθεν ἢ μικρὸν οὐδὲν διαφέρειν δοκεῖ πρὸς τὸν ἄπειρον ἀφορῶσιν αἰῶνα. τὰ γὰρ χίλια καὶ τὰ μύρια κατὰ Σιμωνίδην ἔτη στιγμή τίς ἐστὶν ἀύριστος, μᾶλλον δὲ μόριόν τι βραχύτατον στιγμής. ἐπεὶ καὶ τῶν ζώων ἐκείνων, ἅπερ ἱστοροῦσι περὶ τὸν Πόντον γιγνόμενα τὴν ζωὴν ἔχειν ἡμερησίαν, ἔωθεν μὲν γεννώμενα, μέσης δ' ἡμέρας ἀκμάζοντα, δέλτης δὲ γηρῶντα καὶ τελειοῦντα τὸ ζῆν, οὐχὶ κακείνων ἦν ἂν τὸ καθ' ἡμᾶς πάθος τοῦτο, εἴπερ ψυχὴ τις ἂν- 10 θρωπίνη καὶ λογισμὸς ἐκάστοις ἐνῆν, καὶ ταῦτα δ' ἡμῶν γ' ἂν συνέπιπτεν, ὥστε τὰ πρὸ μέσης τῆς ἡμέρας ἐκλείποντα θρήνους παρέχειν καὶ δάκρυα, τὰ δὲ διημερεύσαντα πάντως ἂν εὐδαιμονίζεσθαι; μέτρον γὰρ τοῦ βίου τὸ καλόν, οὐ τὸ τοῦ χρόνου μῆκος. 15

18. Ματαίους γὰρ καὶ πολλῆς εὐηθείας ἡγη-
τέον εἶναι τὰς τοιαύτας ἐκφωνήσεις 'ἀλλ' οὐκ ἔδει
νέον ὄντα ἀναρπαγῆναι'. τίς γὰρ ἂν εἴποι ὥς ἔδει;
πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἐφ' ὧν ἂν τις εἴποι ὥς 'οὐκ
ἔδει πραχθῆναι' πέπρακται καὶ πράττεται καὶ πρα- 20
E χθήσεται πολλάκις. οὐ γὰρ νομοθετήσοντες πάρεσμεν
εἰς τὸν βίον, ἀλλὰ πεισόμενοι τοῖς διατεταγμένοις
ὑπὸ τῶν τὰ ὅλα πρυτανευόντων θεῶν καὶ τοῖς τῆς
εἰμαρμένης καὶ προνοίας θεσμοῖς.

19. Τί δ'; οἱ πενθοῦντες τοὺς οὕτως ἀποθανόν- 25
τας ἑαυτῶν ἕνεκα πενθοῦσιν ἢ τῶν κατοικομένων;
εἰ μὲν οὖν ἑαυτῶν, ὅτι τῆς ἀπὸ τῶν τεθνεώτων ἡδο-

νῆς ἢ χρείας ἢ γηροβοσκίας ἐστερήθησαν, φίλαντος
 ἢ τῆς λύπης πρόφασις· οὐ γὰρ ἐκείνους ποθοῦντες
 ἀλλὰ τὰς ἀπ' αὐτῶν ὠφελείας φανήσονται. εἰ δὲ
 τῶν τεθνεώτων ἔνεκα πενθοῦσιν, ἐπιστήσαντες ὅτι
 5 ἐν οὐδενὶ κακῷ τυγχάνουσιν ὄντες, ἀπαλλαγῇσονται F
 τῆς λύπης, ἀρχαίῳ καὶ σοφῷ πεισθέντες λόγῳ τῷ
 παραινοῦντι τὰ μὲν ἀγαθὰ ποιεῖν ὥς μέγιστα, τὰ
 δὲ κακὰ συστέλλειν καὶ ταπεινοῦν. εἰ μὲν οὖν τὸ
 πένθος ἐστὶν ἀγαθόν, δεῖ ποιεῖν αὐτὸ ὥς πλεῖστον
 10 καὶ μέγιστον· εἰ δ' ὥσπερ ἡ ἀλήθεια ἔχει, κακὸν
 αὐτὸ ὁμολογοῦμεν εἶναι, συστέλλειν καὶ ποιεῖν ὥς
 ἐλάχιστον καὶ ἐξαλείφειν εἰς τὸ δυνατόν. ὥς δὲ
 τοῦτο ῥάδιον, καταφανὲς ἐκ τῆς τοιαύτης παραμυ-
 θίας. φασὶ γὰρ τινα τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων εἰσι-
 15 ὄντα πρὸς Ἀρσινόην τὴν βασιλίσσαν πενθοῦσαν τὸν 112
 υἱὸν τοιοῦτῳ χρήσασθαι λόγῳ, φάμενον ὅτι καθ' ὃν
 χρόνον ὁ Ζεὺς ἔνεμε τοῖς δαίμοσι τὰς τιμὰς, οὐκ
 ἔτυχε παρὸν τὸ Πένθος, ἥδη δὲ νενεμημένων ἤλθεν
 ὕστερον. τὸν οὖν Δία, ὥς ἡξίου καὶ αὐτῷ τιμῇν
 20 δοθῆναι, ἀποροῦντα διὰ τὸ ἥδη κατηναλῶσθαι πά-
 σας τοῖς ἄλλοις, ταύτην αὐτῷ δοῦναι τὴν ἐπὶ τοῖς
 τελευτήσασι γιγνομένην, οἷον δάκρυα καὶ λύπας.
 ὥσπερ οὖν τοὺς ἄλλους δαίμονας, ὅφ' ὧν τιμῶνται,
 τούτους ἀγαπᾶν, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὸ Πένθος.
 25 ἔὰν μὲν οὖν αὐτὸ ἀτιμάσῃς, ὧ γύναι, οὐ προσ- B
 ελεύσεται σοι· ἐὰν δὲ τιμᾶται ὑπὸ σοῦ ἐπιμελῶς
 ταῖς δοθείσαις αὐτῷ τιμαῖς, λύπαις καὶ θρήνοις,
 ἀγαπήσει σε καὶ ἀεὶ τί σοι παρέσται τοιοῦτον ἐφ'
 ᾧ τιμηθῇσεται συνεχῶς ὑπὸ σοῦ.' θαυμασίως δὲ

φαίνεται τῷ λόγῳ πείσας οὗτος παρελέσθαι τῆς ἀνθρώπου τὸ πένθος καὶ τοὺς θρήνους.

20. Τὸ δ' ὅλον εἴποι τις ἂν πρὸς τὸν πενθοῦντα ἴπότερα παύσῃ ποτὲ δυσφορῶν ἢ ἀεὶ δεῖν οἰήσῃ λυπεῖσθαι καὶ παρ' ὅλον τὸν βίον; εἰ μὲν γὰρ ἀεὶ 5 μενεῖς ἐπὶ τῇ δυσπαθείᾳ ταύτῃ, τελείαν ἀθλιότητα C σεαυτῷ παρεῖξεις καὶ πικροτάτην κακοδαίμονίαν διὰ ψυχῆς ἀγέννηιαν καὶ μαλακίαν· εἰ δὲ μεταθήσῃ ποτέ, τί οὐκ ἤδη μετατίθεσαι καὶ σεαυτὸν ἀνέλκεις ἐκ τῆς ἀτυχίας; οἷς γὰρ λόγοις τοῦ χρόνου προϊόντος χρη- 10 σάμενος ἀπολυθήσῃ, τούτοις νῦν προσσχὼν ἀπαλλάγηθι τῆς κακουχίας· καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν σωματικῶν παθημάτων ἡ ταχίστη τῆς ἀπαλλαγῆς ὁδὸς ἀμείνων. ὃ οὖν μέλλεις τῷ χρόνῳ χαρίζεσθαι, τοῦτο τῷ λόγῳ χάρισαι καὶ τῇ παιδείᾳ, καὶ σεαυτὸν ἐκλυσαι 15 τῶν κακῶν.

21. Ἄλλ' οὐ γὰρ ἤλπιζον' φησί 'ταῦτα πείσε- D σθαι, οὐδὲ προσεδόκων.' ἀλλ' ἐχρῆν σε προσδοκᾶν καὶ προκατακεκριμέναι τῶν ἀνθρωπείων τὴν ἀδελότητα καὶ οὐδένειαν, καὶ οὐκ ἂν νῦν ἀπαράσκευος 20 ὥσπερ ὑπὸ πολεμίων ἐξαίφνης ἐπελθόντων ἐλήφθης. καλῶς γὰρ ὁ παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ Θησεὺς παρεσκευάσθαι φαίνεται πρὸς τὰ τοιαῦτα· ἐκεῖνος γὰρ φησιν
'ἐγὼ δὲ τοῦτο παρὰ σοφοῦ τινος μαθὼν
εἰς φροντίδας νοῦν συμφορὰς τ' ἐβαλλόμεν, 25
φυγὰς τ' ἐμαντῷ προστιθείς πάτρας ἐμῆς
θανάτους τ' ἁώρους καὶ κακῶν ἄλλας ὁδούς,

ἴν' εἴ τι πάσχοιμ' ὦν ἐδόξαζον φρενί,
μή μοι νεωρὲς προσπεσὼν μᾶλλον δάκοι'. E

οἱ δ' ἀγεννέστεροι καὶ ἀνασκητῶς διακείμενοι οὐδ'
ἀναστροφὴν ἐνίοτε λαμβάνουσι πρὸς τὸ βουλευσασθαι
5 τι τῶν εὐσχημόνων καὶ συμφερόντων, ἀλλ' ἐκτρέ-
πονται πρὸς τὰς ἐσχάτας ταλαιπωρίας, τὸ μηδὲν
αἴτιον σῶμα τιμωρούμενοι καὶ τὰ μὴ νοσοῦντα κατὰ
τὸν Ἀχαιοὺ συναλγεῖν ἀναγκάζοντες.

22. Διὸ καὶ πάννυ καλῶς ὁ Πλάτων ἔοικε παραι-
10 νεῖν ἐν 'ταῖς' τοιαύταις 'συμφοραῖς' ἡσυχίαν ἔχειν,
ὥς οὔτε δῆλου ὕντος τοῦ κακοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ,
οὔτ' εἰς τὸ πρόσθεν οὐδὲν προβαίνειν τῷ χαλεπῷ F
φέροντι· ἐμποδῶν γὰρ γίνεσθαι τὸ λυπεῖσθαι τῷ
βουλευέσθαι περὶ τοῦ γεγονότος καὶ ὥσπερ ἐν πτώ-
15 σει κύβων πρὸς τὰ πεπτωκότα τίθεσθαι τὰ ἑαυτοῦ
πράγματα, ὅπη λόγος αἶρεῖ βέλτιστ' ἂν ἔχειν. οὐ
δεῖν οὖν προσπταίσαντας καθάπερ παῖδας ἐχομένους
τοῦ πληγέντος βοᾶν, ἀλλ' ἐθίζειν τὴν ψυχὴν ὅτι
τάχιστα γίνεσθαι περὶ τὸ ἰᾶσθαι τε καὶ ἐπανορ-
20 θοῦν τὸ πεσόν τε καὶ νοσῆσαν, ἱατρικῇ θρηνηφδίαν
ἀφανίζοντας· τὸν τῶν Λυκίων νομοθέτην φασὶ
προστάξαι τοῖς αὐτοῦ πολίταις, ἐπὶ πενθῶσι, γυ-
ναικείαν ἀμφιασαμένους ἐσθῆτα πενθεῖν, ἐμφαίνειν
βουληθέντα ὅτι γυναικῶδες τὸ πάθος καὶ οὐχ ἄρ-118
25 μόντον ἀνδράσι κοσμίους καὶ παιδείας ἐλευθερίου

2 νεωρὲς Musgravius: νεαρὸν δάκοι Galenus vol. 5
p. 151 Chart.: δάκη 8 Ἀχαιοὺ Nauck. p. 587 9 Πλά-
των] Rep. p. 604 b 16 βέλτιστ' ἂν Plato: βέλτιστα
25 ἐλευθερίου Hertlinus: ἐλευθέρου

μεταπεποιημένοις. θῆλυ γὰρ ὄντως καὶ ἀσθενὲς καὶ ἀγεννὲς τὸ πενθεῖν· γυναῖκες γὰρ ἀνδρῶν εἰσι φιλοπενθέστεραι καὶ οἱ βάρβαροι τῶν Ἑλλήνων καὶ οἱ χεῖρους ἄνδρες τῶν ἀμεινόνων, καὶ αὐτῶν δὲ τῶν βαρβάρων οὐχ οἱ γενναιότατοι Κελτοὶ καὶ Γαλάται 5 καὶ πάντες οἱ φρονήματος ἀνδρειότερου πεφυκότες ἔμπλεοι, μᾶλλον δ', εἶπερ ἄρα, Αἰγύπτιοί τε καὶ Σύροι καὶ Ἀνδοὶ καὶ πάντες ὅσοι τούτοις παρα-
 B πλησίοι. τούτων γὰρ τοὺς μὲν εἰς βόθρους τινὰς καταδύντας ἱστοροῦσιν ἐπὶ πλείους ἡμέρας μένειν, 10 μὴδὲ τὸ τοῦ ἡλίου φῶς ὄρᾶν βουλομένους, ἐπειδὴ καὶ ὁ τετελευτηκὼς ἀπεστέρεται τούτου. Ἴων γοῦν ὁ τραγικὸς ποιητής, οὐκ ἀνήκοος ὦν τῆς τούτων εὐηθείας, πεποίηκέ τινα λέγουσαν

ἔξῃλθον ὑμῶν ἱκέτις ἡβώντων τροφός 15

παιδων, βόθρους λιποῦσα πενθητηρίους·.

τινὲς δὲ τῶν βαρβάρων καὶ μέρη τοῦ σώματος ἀποτέμνουσι, ὄντας καὶ ὧτα καὶ τὸ ἄλλο σῶμα καταικίζοντες, δοκοῦντές τι χαρίζεσθαι τοῖς τετελευτηκόσιν ἀπαρτῶμενοι τῆς κατὰ φύσιν ἐν τοῖς τοιούτοις 20 μετριοπαθείας.

C 23. Ἀλλὰ νῆ Δία τινὲς ὑποτυγχάνοντες οὐκ ἐπὶ παντὶ θανάτῳ τὰ πένθη δεῖν οἰοῦνται γίγνεσθαι, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἀώροις, διὰ τὸ μηδενὸς τετυχημέναι τῶν ἐν τῷ βίῳ νενομισμένων ἀγαθῶν, οἷον γάμου 25 παιδείας τελειότητος πολιτείας ἀρχῶν (ταῦτα γὰρ εἶναι τὰ λυποῦντα μάλιστα τοὺς ἐπὶ τοῖς ἀώροις ἀτυχοῦντας, διὰ τὸ ἀφηρηθῆναι πρὸ τοῦ δέοντος τῆς

ἐλπίδος), ἀγνοοῦντες ὅτι ὁ ἄωρος θάνατος ὡς πρὸς
 τὴν τῶν ἀνθρώπων φύσιν οὐδὲν διαφέρει. καθάπερ
 γὰρ τῆς εἰς κοινὴν πατρίδα πορείας προκειμένης πᾶ-
 σιν ἀναγκαίης καὶ ἀπαραιτήτου οἱ μὲν προπορεύονται
 5 οἱ δ' ἐπακολουθοῦσι, πάντες δ' ἐπὶ ταῦτόν ἐρχονται,
 τὸν αὐτὸν τρόπον τῶν εἰς τὸ χρεῶν ὀδευόντων οὐδὲν
 πλεόν ἔχοντες τυγχάνουσιν οἱ βραδύτερον ἀφικνού- D
 μενοι τῶν θᾶττον παραγιγνομένων. εἴ γε μὴν ὁ
 ἄωρος θάνατος κακὸν ἐστίν, ἀωρότατος ἂν εἴη ὁ
 10 τῶν νηπίων καὶ παίδων καὶ ἔτι μᾶλλον ὁ τῶν ἄρτι
 γεγυρότων. ἀλλὰ τοὺς τούτων θανάτους ῥαδίως
 φέρομεν καὶ εὐθύμως, τοὺς δὲ τῶν ἤδη προβεβηκό-
 των δυσχερῶς καὶ πενθικῶς διὰ τὸν ἐκ ματαίων
 ἐλπίδων ἀναπλασμόν, ἤδη νομιζόντων ἡμῶν βεβαίαν
 15 ἔχειν τὴν τῶν τηλικούτων διαμονήν. εἰ δ' ὁ τῆς
 ζωῆς τῶν ἀνθρώπων χρόνος εἰκοσαέτης ἦν, τὸν πεν-
 τεκαίδεκαέτη ἀπογενόμενον ἐνομίζομεν ἂν μηκέτ' ἄω-
 ρον τελευτᾶν ἀλλ' ἤδη μέτρον ἡλικίας ἔχοντα ἱκανόν·
 τὸν δὲ τὴν τῶν εἰκοσιν ἔτων προθεσμίαν ἐκπληρώ- E
 20 σαντα ἢ τὸν ἐγγυὲς γενόμενον τοῦ τῶν εἰκοσιν ἔτων
 ἀριθμοῦ πάντως ἂν ἐμακαρίζομεν ὡς εὐδαιμονέστα-
 τόν καὶ τελειότατον διαπεράσαντα βίον. εἰ δὲ δια-
 κοσίων ἔτων ἦν, τὸν ἑκατὸν ἔτων τελευτήσαντα
 πάντως ἂν ἄωρον νομίζοντες εἶναι πρὸς ὀδυρμοὺς
 25 καὶ θρήνους ἐτραπόμεθα.

24. Δῆλον οὖν ὅτι καὶ ὁ λεγόμενος ἄωρος θά-
 νατος εὐπαραμύθητός ἐστι διὰ τε ταῦτα καὶ τὰ
 προειρημένα ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. μεῖον γὰρ ὄντως

10 καὶ παίδων del. H

F ἐδάκρυσε Τρωίλος ἢ Πρίαμος, καὶ Πρίαμος αὐτός,
εἰ προετελεύτησεν ἔτ' ἀκμαζούσης αὐτῷ τῆς βασι-
λείας καὶ τῆς τοσαύτης τύχης ἣν ἐθρήνηι. οἷα γοῦν
πρὸς τὸν ἑαυτοῦ διελέχθη υἱὸν Ἑκτορα, παραινῶν
ἀναχωρεῖν ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν Ἀχιλλέα μάχης, ἐν 5
οἷς φησιν

114 ἄλλ' εἰσέρχεο τεῖχος, ἐμὸν τέκος, ὄφρα σαώσης
Τρῶας καὶ Τρῶάς, μηδὲ μέγα κῦδος ὀρέξης
Πηλεΐδῃ, αὐτὸς δὲ φίλης αἰῶνος ἀμερῆθῃς
πρὸς δ' ἐμὲ τὸν δύστηνον ἔτι φρονέοντ' ἔλέησον, 10
δύσμορον, ὅν ῥα πατὴρ Κρονίδης ἐπὶ γήραος
οὐδῶ

αἴσῃ ἐν ἀργαλέῃ φθίσει, κακὰ πόλλ' ἐπιδόντα,
υἷάς τ' ὀλλυμένους, ἐλκηθείσας τε θυγάτρως,
καὶ θαλάμους κεραῖζομένους, καὶ νήπια τέκνα 15
βαλλόμενα ποτὶ γαίῃ, ἐν αἰνῇ δηιοτῇτι,
ἐλκομένας τε νουὺς ὀλοῆς ὑπὸ χειρσὶν Ἀχαιῶν.
αὐτὸν δ' ἂν πύματόν με κύνες πρῶτῃσι θύρῃσι
ῶμῃσται ἐρύουσιν, ἐπεὶ κέ τις ὀξεί χαλκῷ
B τύψας ἤε βαλὼν ρεθέων ἐκ θυμὸν ἔληται. 20
ἀλλ' ὅτε δὴ πολὶόν τε κάρη πολὶόν τε γένειον
αἰδῶ τ' αἰσχύνωσι κύνες καταμένοιο γέροντος,
τοῦτο δὴ οἴκτιστον πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσιν.
ἣ ῥ' ὁ γέρων· πολιάς δ' ἄρ' ἀνὰ τρίχας ἔλκετο
χειρσί, 25

τίλλων ἐκ κεφαλῆς, οὐδ' Ἑκτορι θυμὸν ἔπειθεν.'

1 καὶ Πρίαμος addidi. Auditur μεῖον ἐδάκρυσεν 8
Τρῶας Homer. X 56: τρωάδας 19 ἐρύουσιν idem: ἐρύω-
σιν aut ἐρύσσωσιν Vs. 24--26 del. H

ὄντων οὖν σοι παμπόλλων παραδειγμάτων περὶ τού-
των ἐννοήθητι τὸν θάνατον οὐκ ὀλίγους ἀπαλλάτ-
τειν μεγάλων καὶ χαλεπῶν κακῶν, ὧν, εἰ ἐπεβίωσαν,
πάντως ἂν ἐπειράθησαν. ἃ φειδόμενος τῆς τοῦ C
6 λόγου συμμετρίας παρέλιπον, ἀρκεσθῆεις τοῖς εἰρη-
μένοις πρὸς τὸ μὴ δεῖν πέρα τοῦ φυσικοῦ καὶ με-
τρίου πρὸς ἄπρακτα πένθη καὶ θρήνους ἀγευνεῖς
ἐκτρέπεσθαι.

25. Τὸ γὰρ μὴ δι' αὐτὸν κακῶς πράττειν ὁ μὲν
10 Κράντωρ φησὶν οὐ μικρὸν εἶναι κούφισμα πρὸς τὰς
τύχας, ἐγὼ δ' ἂν εἴποιμι φάρμακον ἀλυσίας εἶναι
μέγιστον. τὸ δὲ φιλεῖν τὸν μεταλλάξαντα καὶ στέρ-
γειν οὐκ ἐν τῷ λυπεῖν ἑαυτούς ἐστίν, ἀλλ' ἐν τῷ
τὸν ἀγαπώμενον ὠφελεῖν· ὠφέλεια δ' ἐστὶ τοῖς ἀφρη-
15 ρημένοις ἢ διὰ τῆς ἀγαθῆς μνήμης τιμῇ. οὐδὲς D
γὰρ ἀγαθὸς ἄξιος θρήνων ἀλλ' ὕμνων καὶ παιάνων,
οὐδὲ πένθους ἀλλὰ μνήμης εὐκλεοῦς, οὐδὲ δακρύων
ἐπωδύνων ἀλλ' ἐτείων ἀπαρχῶν, εἰ γ' ὁ μετηλλαχὼς
θειότερόν τινα βίον μετείληφεν, ἀπαλλαγείς τῆς τοῦ
20 σώματος λατρείας καὶ τῶν ἀτρύτων τούτων φρον-
τίδων τε καὶ συμφορῶν, ἃς ἀνάγκη τοὺς εἰληχότας
τὸν θνητὸν βίον ὑπομένειν, ἕως ἂν ἐκπλήσωσι τὸν
ἐπικλωσθέντα τῆς ζωῆς βίον, ὃν ἔδωκεν ἡμῖν ἢ
φύσις οὐκ εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον, ἀλλὰ καθ' ἕκα-
25 στον ἀπένειμε τὸν μερισθέντα κατὰ τοὺς τῆς εἰμαρ-
μένης νόμους.

6 καὶ μετρίου] μέτρον H   10 Κράντωρ] Mullach. 3
p. 149   16 παιάνων Lennepius: ἐπαίωνων   18 ἐτείων
Tournius: ἀστείων   23 βίον] μέτρον H

- E 26. Διὸ τοὺς εὖ φρονοῦντας ἐπὶ τοῖς ἀποθνή-
σκουσιν οὐ χρὴ πέρα τοῦ φυσικοῦ καὶ μετροῦν τῆς
περὶ τὴν τύχην λύπης εἰς ἄπρακτα καὶ βαρβαρικά
πένθη παρεκτρέπεσθαι καὶ τοῦθ' ὕπερ πολλοῖς ἤδη
συνέβη περιμένειν, ὥστε πρὶν ἀπώσασθαι τὰ πένθη
κακουχουμένους τελευτῆσαι τὸν βίον καὶ ἐν τοῖς πεν-
θίμοις τῆς κακοδαίμονος ταφῆς μεταλαβεῖν, ἅμα τῶν
τε ἀνιαρῶν καὶ τῶν ἐκ τῆς ἀλογιστίας κακῶν συγκη-
δευομένων αὐτοῖς, ὥστ' ἐπιφθέγξασθαι τὸ Ὀμηρικόν
'μυρομένοισι δὲ τοῖσι μέλας ἐπὶ ἔσπερος ἦλθε'.¹⁰
διὸ καὶ πολλάκις αὐτοῖς προσδιαλέγεσθαι χρὴ 'τί
F δέ; πανσόμεθ' ἂν ποτε λυπούμενοι ἢ ἀκαταπαύστῳ συμ-
φορᾷ συνεσόμεθα μέχρι παντὸς τοῦ βίου;' τὸ γὰρ
δὴ ἀτελεύτητον νομίζειν τὸ πένθος ἀνοίας ἐστὶν
ἐσχάτης, καίτοι γ' ὀρῶντας ὥς καὶ οἱ βαρυνυπότατοι¹⁵
καὶ πολυπενθέστατοι πρῶτατοι γίνονται πολλάκις
ὑπὸ τοῦ χρόνου, καὶ ἐν οἷς ἐδυσχέραινον σφόδρα
μνήμασιν ἀνοιμώζοντες καὶ στερνοτυπούμενοι λαμ-
πρὰς εὐωχίας συνίστανται μετὰ μουσουργῶν καὶ τῆς
ἄλλης διαχύσεως. μεμνηνός οὖν ἐστὶ τὸ οὕτως²⁰
115 ὑπολαμβάνειν παρὰμονον ἔχειν τὸ πένθος. ἀλλ' εἰ
λογίζονται ὅτι παύσεται τις γενομένου, προσανα-
λογίζονται ἂν χρόνου δηλαδὴ τι ποιήσαντος· τὸ μὲν
γὰρ γεγεννημένον οὐδὲ θεῶν δυνατόν ἐστι ποιῆσαι
ἀγέννητον. οὐκοῦν τὸ νῦν παρ' ἐλπίδα συμβεβηκός²⁵
καὶ παρὰ τὴν ἡμετέραν δόξαν ἔδειξε τὸ εἰωθὸς περὶ
πολλοὺς γίγνεσθαι δι' αὐτῶν τῶν ἔργων. τί οὖν;

3 τύχην W: ψυχὴν
σ 305 23 τὸ μὲν] τὸ H

10 μυρομένοισι] Ψ 109. α 423.
27 αὐτῶν τῶν] τῶν αὐτῶν?

ἄρα γ' ἡμεῖς τοῦτο διὰ τοῦ λόγου μαθεῖν οὐ δυνά-
μεθα οὐδ' ἐπιλογίσασθαι, ὅτι 'πλείη μὲν γαῖα κακῶν
πλείη δὲ θάλασσα' καὶ τὰ

ῥ' τοιάδε θνητοῖσι κακὰ κακῶν

5 ἀμφί τε κῆρες εἰλεῦνται, κενεῇ δ' εἰσδυσίς οὐδ'
αἰθέρι; B

27. Πολλοῖς γὰρ καὶ σοφοῖς ἀνδράσιν, ὥς φησι
Κράντωρ, οὐ νῦν ἀλλὰ πάλαι κέκλυυσται τάνθρω-
πινα, τιμωρίαν ἡγουμένοις εἶναι τὸν βίον καὶ ἀρχὴν
10 τὸ γενέσθαι ἄνθρωπον συμφορὰν τὴν μεγίστην.
τοῦτο δὲ φησιν Ἀριστοτέλης καὶ τὸν Σειληνὸν συλ-
ληφθέντα τῷ Μίδῳ ἀποφήνασθαι. βέλτιον δ' αὐτὰς
τὰς τοῦ φιλοσόφου λέξεις παραθέσθαι. φησὶ δὴ ἐν
τῷ Εὐδήμῳ ἐπιγραφομένῳ ἢ Περὶ ψυχῆς ταυτί.
15 ῥ' διόπερ, ὃ κράτιστε πάντων καὶ μακαριστότατε,
πρὸς τῷ μακαρίους καὶ εὐδαίμονας εἶναι τοὺς τετε-
λευτηκότας νομίζειν καὶ τὸ ψεύσασθαι τι κατ' αὐ- C
τῶν καὶ τὸ βλασφημεῖν οὐχ ὅσιον ὥς κατὰ βελτιό-
νων ἡγούμεθα καὶ κρειττόνων ἤδη γεγονότων. καὶ
20 ταῦθ' οὕτως ἀρχαῖα καὶ παλαιὰ παρ' ἡμῖν, ὥστε τὸ
παράπαν οὐδεὶς οἶδεν οὔτε τοῦ χρόνου τὴν ἀρχὴν
οὔτε τὸν θέντα πρῶτον, ἀλλὰ τὸν ἄπειρον αἰῶνα
διατελεῖ νενομισμένα. πρὸς δὲ δὴ τούτοις διὰ στό-
ματος ὃν τοῖς ἀνθρώποις ὁρᾷς καὶ ἐκ πολλῶν ἔτων
25 περιφέρεται θρυλούμενον. ῥ' τί τοῦτ'; ἔφη. κακῆϊνος

2 πλείη] Hesiod. OD 101 4 Bergk. 3 p. 689 8
Κράντωρ Mullach. 3 p. 149 19 ἡγούμεθα ὥς κατὰ βελτιό-
νων corr. H 20 παλαιὰ Sauppis: παλαιὰ διατελεῖ νενομι-
σμένα 23 διατελεῖ idem: τυγχάνουσι διὰ τέλους οὕτω
24 ὃν Halmius: ἐν καὶ scripsi: ὥς.

- ὕπολαβὼν ὥς ἄρα μὴ γενέσθαι μὲν' ἔφη ἄριστον
 D πάντων, τὸ δὲ τεθνάναι τοῦ ζῆν ἔστι κρείττον. καὶ
 πολλοῖς οὕτω παρὰ τοῦ δαιμονίου μεμαρτύρηται.
 τοῦτο μὲν ἐκείνῳ τῷ Μίδα λέγουσι δῆπου μετὰ τὴν
 θήραν ὡς ἔλαβε τὸν Σειληνὸν διερωτῶντι καὶ πυν- 5
 θανομένῳ τί ποτ' ἔστι τὸ βέλτιστον τοῖς ἀνθρώποις
 καὶ τί τὸ πάντων αἰρετώτατον, τὸ μὲν πρῶτον οὐ-
 δὲν ἐθέλειν εἰπεῖν ἀλλὰ σιωπᾶν ἀρρήκτως· ἐπειδὴ
 δέ ποτε μόρις πᾶσαν μηχανὴν μηχανώμενος προσ-
 ηγάγετο φθιέξασθαί τι πρὸς αὐτόν, οὕτως ἀναγκα- 10
 ζόμενον εἰπεῖν ὁ δαίμωνος ἐπιπόνου καὶ τύχης χαλε-
 πῆς ἐφήμερον σπέρμα, τί με βιάζεσθε λέγειν ἂ ὑμῖν
 E ἄρειον μὴ γινῶναι; μετ' ἀγνοίας γὰρ τῶν οἰκείων
 κακῶν ἀλυπότατος ὁ βίος. ἀνθρώποις δὲ πάμπαν
 οὐκ ἔστι γενέσθαι τὸ πάντων ἄριστον οὐδὲ μετα- 15
 σχεῖν τῆς τοῦ βελτίστου φύσεως (ἄριστον ἄρα πᾶσι
 καὶ πάσαις τὸ μὴ γενέσθαι)· τὸ μέντοι μετὰ τοῦτο
 καὶ πρῶτον τῶν ἀνθρώπων ἀνυστῶν, δεύτερον δέ,
 τὸ γενομένους ἀποθανεῖν ὡς τάχιστα. δῆλον οὖν
 ὡς οὔσης κρείττονος τῆς ἐν τῷ τεθνάναι διαγωγῆς 20
 ἢ τῆς ἐν τῷ ζῆν, οὕτως ἀπεφήνατο· μυρία δ' ἐπὶ
 μυρίοις ἂν τις ἔχοι τοιαῦτα παρατίθεσθαι πρὸς ταῦτο
 κεφάλαιον· ἀλλ' οὐκ ἀναγκαῖον μακρογορεῖν.
- F 28. Οὐ χρὴ οὖν τοὺς ἀποθνήσκοντας νέους θρη-
 νεῖν ὅτι τῶν ἐν τῷ μακροῷ βίῳ νομιζομένων ἀγα- 25

1 γενέσθαι scripsi: γίνεσθαι 6 βέλτιστον Meziriacus:
 βέλτιον 8 ἀρρήκτως R: ἀρρήτως 16 ἄρα Bernaysius:
 γὰρ 18 ἀνθρώπων ἀνυστῶν R: ἄλλων ἀνυστῶν δεύτερον
 δὲ del. H 20 ὥς] ὅτι ὡς R

θῶν ἀπεστέρηνται· τοῦτο γὰρ ἄδηλον, ὥς πολλάκις
 εἶπομεν, εἴτ' ἀγαθῶν ἀπεστερημένοι τυγχάνουσιν
 εἴτε κακῶν· πολλὰ γὰρ πλείονα τὰ κακά. καὶ τὰ
 μὲν μόγισ καὶ διὰ πολλῶν φροντίδων κτώμεθα, τὰ
 5 δὲ κακὰ πάννυ ῥαδίως· στρογγύλα γὰρ εἶναί φασι
 ταῦτα καὶ συνεχῇ καὶ πρὸς ἄλληλα φερόμενα κατὰ
 πολλὰς αἰτίας, τὰ δ' ἀγαθὰ διεχῇ τε καὶ δυσκόλως
 συνερχόμενα πρὸς αὐτοῖς τοῦ βίου τοῖς τέρμασιν.
 ἐπιλελησμένοις οὖν εἰκάμεν ὅτι οὐ μόνον, ὥς φησιν 116
 10 Εὐριπίδης, 'τὰ χρήματα' οὐκ 'ἴδια κέκτηνται βρο-
 τοί', ἀλλ' ἀπλῶς τῶν ἀνθρωπίνων οὐδέν. διὸ καὶ
 ἐπὶ πάντων λέγειν χρή

'τὰ τῶν θεῶν δ' ἔχοντες ἐπιμελούμεθα.

ὅταν δὲ χρήξωσ', αὐτ' ἀφαιροῦνται πάλιν.'

15 οὐ δεῖ οὖν δυσφορεῖν, εἰν ἢ ἔχρησαν ἡμῖν πρὸς
 ὀλίγον, ταῦτ' ἀπαιτῶσιν· οὐδὲ γὰρ οἱ τραπεζῖται,
 καθάπερ εἰώθαμεν λέγειν πολλάκις, ἀπαιτούμενοι
 τὰ θεῖματα δυσχεραίνουσιν ἐπὶ τῇ ἀποδόσει, εἰάνπερ
 εὐγνωμονῶσι. πρὸς γὰρ τοὺς οὐκ εὐμαρῶς ἀποδι-
 20 δόντας εἰκότως ἂν τις εἴποι 'ἐπελάθου ὅτι ταῦτ' B
 ἔλαβες ἐπὶ τῷ ἀποδοῦναι;' τοῦτο δὴ τοῖς θνητοῖς
 ἄπασι συμβέβηκεν. ἔχομεν γὰρ τὸ ζῆν ὥσπερ παρὰ
 καταθεμένοις θεοῖς ἐξ ἀνάγκης, καὶ τούτου χρόνος
 οὐδεὶς ἐστίν ὠρισμένος τῆς ἀποδόσεως, ὥσπερ οὐδὲ
 25 τοῖς τραπεζῖταις τῆς τῶν θεμάτων, ἀλλ' ἄδηλον
 πόθ' ὁ δοὺς ἀπαιτήσῃ. ὁ οὖν ἢ αὐτὸς μέλλων ἀπο-
 θνήσκειν ἢ τέκνων ἀποθανόντων ὑπεραγανακτῶν

10 Εὐριπίδης] Phoen. 555 13 ibid. 556 22 παρὰ
 καταθεμένοις scripti: παρακαταθεμένοις

πῶς οὐ καταφανῶς ἐπιλέλησται ὅτι καὶ αὐτὸς ἄν-
θρωπός ἐστι καὶ τὰ τέκνα θνητὰ ἐγέννησεν; οὐ γάρ
ἐστι φρένας ἔχοντος ἀνθρώπου ἀγνοεῖν ὅτι ὁ ἄν-
θρωπος ζῶν ἐστι θνητόν, οὐδ' ὅτι γέγονεν εἰς τὸ
C ἀποθανεῖν. εἰ γοῦν ἡ Νιόβη κατὰ τοὺς μύθους 5
πρόχειρον εἶχε τὴν ὑπόληψιν ταύτην ὅτι καὶ ἡ

ῥαλῆθοντι βίῳ

βλάσταις τε τέκνων βριθομένα γλυκερόν

φάος ὀρώσα'

τελευτήσει, οὐκ ἂν οὕτως ἐδυσχέraitεν ὥς καὶ τὸ 10
ζῆν ἐθέλειν ἐκλιπεῖν διὰ τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς,
καὶ τοὺς θεοὺς ἐπικαλεῖσθαι ἀνάρπαστον αὐτὴν γε-
νέσθαι πρὸς ἀπώλειαν τὴν χαλεπωτάτην. δὴ ἐστὶ
τῶν Δελφικῶν γραμμάτων τὰ μάλιστ' ἀναγκαιότατα
πρὸς τὸν βίον, τὸ 'γνώθι σαυτὸν' καὶ τὸ 'μηδὲν 15
D ἄγαν'. ἐκ τούτων γὰρ ἤρτηται καὶ τᾶλλα πάντα.
ταῦτα γὰρ ἐστὶν ἀλλήλοις συνωδὰ καὶ σύμφωνα, καὶ
διὰ θατέρου θάτερον ἔοικε δηλοῦσθαι κατὰ δύναμιν.
ἐν τε γὰρ τῷ γινώσκειν ἑαυτὸν περιέχεται τὸ μη-
δὲν ἄγαν, καὶ ἐν τούτῳ τὸ γινώσκειν ἑαυτόν. διὸ 20
καὶ περὶ μὲν τούτου φησὶν ὁ Ἰων οὕτως

ῥτὸ 'γνώθι σαυτὸν' τοῦτ' ἔπος μὲν οὐ μέγα,

ἔργον δ' ὅσον Ζεὺς μόνος ἐπίσταται θεῶν,

ὁ δὲ Πίνδαρος

ῥσοφοὶ δέ' φησί 'καὶ τὸ 'μηδὲν ἄγαν' ἔπος αἰ-

νησαν περισσῶς'.

29. Ταῦτ' οὖν ἐν διανοίᾳ τις ἔχων ὥς πυθό-

7 Bergk. 3 p. 720. Nauck. p. 697 22 Nauck. p. 576
24 Πίνδαρος] Bergk. 1 p. 453

χρηστα παραγγέλματα πρὸς πάντα τὰ τοῦ βίου πράγ- E
 ματα ῥαδίως ἐφαρμόζειν δυνήσεται καὶ φέρειν αὐτὰ
 δεξιῶς, εἰς τε τὴν αὐτοῦ φύσιν ἀφορῶν καὶ εἰς τὸ
 μὴ πέρα τοῦ προσήκοντος ἐν τοῖς προσπίπτουσιν ἢ
 5 διαίρεσθαι πρὸς ἀλαζονείαν ἢ ταπεινοῦσθαι καὶ
 καταπίπτειν πρὸς οἴκτους καὶ ὀλοφνυμοὺς διὰ τὴν
 τῆς ψυχῆς ἀσθένειαν καὶ τὸν ἐμφυόμενον ἡμῖν τοῦ
 θανάτου φόβον παρὰ τὴν ἄγνοιαν τῶν εἰωθότων ἐν
 τῷ βίῳ συμβαίνειν κατὰ τὴν τῆς ἀνάγκης ἢ πεπω-
 10 μένης μοῖραν. καλῶς δ' οἱ Πυθαγόρειοι παρεκελεύ-
 σαντο λέγοντες

‘ὅσσα δὲ δαιμονίησι τύχαις βροτοὶ ἄλγε’ ἔχουσιν,
 ἦν ἂν μοῖραν ἔχης, ταύτην ἔχε μὴδ’ ἀγανάκτει’ F
 καὶ ὁ τραγικὸς Αἰσχύλος

15 ‘ἀνδρῶν γάρ ἐστιν ἐνδίκων τε καὶ σοφῶν
 κἂν τοῖσι δεινοῖς μὴ τεθυμῶσθαι θεοῖς’

καὶ ὁ Εὐριπίδης

‘ὅστις δ’ ἀνάγκη συγκεχώρηκεν βροτῶν
 σοφὸς παρ’ ἡμῖν καὶ τὰ θεῶν ἐπίσταται’

20 καὶ ἐν ἄλλοις

‘τὰ προσπесόντα δ’ ὅστις εὖ φέρει βροτῶν,
 ἄριστος εἶναι σωφρονεῖν τέ μοι δοκεῖ’.

117

30. Οἱ δὲ πολλοὶ πάντα καταμέμφονται καὶ
 πάντα τὰ παρὰ τὰς ἐλπίδας αὐτοῖς συμβεβηκότα ἐξ
 25 ἐπηρείας τύχης καὶ δαιμόνων γενέσθαι νομίζουσι.

12 Carm. Aur. 17 14 Αἰσχύλος] Nauck. p. 543

16 κἂν τοῖσι δεινοῖς Stob. Flor. 108, 43: ἐν τοῖς κακοῖσι
 αὐτ ἐν τοῖς κακίοις 17 Εὐριπίδης] Nauck. p. 524 21
 id. p. 412 25 γενέσθαι H: γίνεσθαι

διὸ καὶ ἐπὶ πᾶσιν ὁδύρονται, στένοντες καὶ τὴν
ἑαυτῶν ἀτυχίαν αἰτιώμενοι. πρὸς οὓς ὑποτυχῶν
ἂν τις εἴποι

‘θεὸς δέ σοι πῆμ’ οὐδὲν ἄλλ’ αὐτὸς σὺ σοί’

καὶ ἡ διὰ τὴν ἀπαιδευσίαν ἔνοια καὶ παραφροσύνη. 5

διὰ ταύτην. γοῦν τὴν διηπατημένην καὶ ψευδῇ δόξαν
πάντα καταμέμφονται θάνατον. ἔαν μὲν γὰρ ἐν

B ἀποδημία τις ὦν ἀποθάνῃ, στένουσιν ἐπιλέγοντες

‘δύσμορος, οὐδ’ ἔρα τῷ γε πατὴρ καὶ πότνια
μήτηρ

10

ἔσσε καθαιρήσουσιν’.

ἔαν δ’ ἐπὶ τῆς οἰκείας πατρίδος παρόντων τῶν γο-
νέων, ὁδύρονται ὡς ἐξαρπασθέντος ἐκ τῶν χειρῶν

καὶ τὴν ἐν ὀφθαλμοῖς ὁδύνην αὐτοῖς ἀφέντος. ἔαν
δ’ ἄφωνος μηδὲν προσειπὼν περὶ μηδενός, κλαίον- 15

τες λέγουσιν

‘οὐδέ τί μοι εἶπας πυκινὸν ἔπος, οὗ τέ κεν αἰεὶ
C μεμνήμην’.

ἔαν προσομιλήσας τι, τοῦτ’ αἰὲν πρόχειρον ἔχουσιν
ὥσπερ ὑπέκκαυμα τῆς λύπης. ἔαν ταχέως, ὁδύρον- 20

ται λέγοντες ‘ἀνηρπάσθη’. ἔαν μακρῶς, μέμφονται
ὅτι καταφθινήσας καὶ τιμωρηθεὶς ἀπέθανε. πᾶσα

πρόφασις ἱκανὴ πρὸς τὸ τὰς λύπας καὶ τοὺς θρή-
νους συνεγείρειν. ταῦτα δ’ ἐκίνησαν οἱ ποιηταί, καὶ

μάλιστα τούτων ὁ πρῶτος Ὅμηρος λέγων

25

4 σὺ σοὶ R ex Soph. OR 379: αὐτῷ σὺ σοὶ 9 Homer.
A 453 12 πατρίδος del. R 14 ἐφέντος corr. H 17
Homer. Ω 744 22 τιμωρηθεὶς] ταλαιπωρηθεὶς?

ὥς δὲ πατήρ οὗ παιδὸς ὁδύρεται ὅστέα καίων,
 νυμφίου, ὅς τε θανὼν δειλοὺς ἀνάχρησε τοκήας'.

ἄρρητον δὲ τοκεῦσι γόον καὶ πένθος ἔθηκε'

καὶ ταῦτα μὲν οὕτω δῆλον εἰ δικαίως ὁδύρεται, D
 5 ἀλλ' ὄρα τὸ ἐξῆς

μοῦνος τηλύγετος πολλοῖσιν ἐπὶ κτεάτεσσι'.

(31) τίς γὰρ οἶδεν, εἰ ὁ θεὸς πατρικῶς κηδόμενος
 τοῦ ἀνθρωπείου γένους καὶ προορώμενος τὰ μέλ-
 λοντα συμβήσεσθαι προεξάγει τινὰς ἐκ τοῦ ζῆν ἁώ-
 10 ρους; ὅθεν οὐδὲν φευκτὸν νομιστέον αὐτοὺς πάσχειν
 ('δεινὸν γὰρ οὐδὲν τῶν ἀναγκαίων βροτοῖς')

οὔτε τῶν κατὰ προηγούμενον λόγον συμβαινόντων
 οὔτε τῶν κατ' ἐπακολούθησιν) καὶ ὅτι οἱ πλεῖστοι E
 θάνατοι πρὸ ἄλλων δυσχερῶν μειζόνων γίνονται,
 15 καὶ ὅτι τοῖς μὲν οὐδὲ γενέσθαι συνέφερε, τοῖς δ'
 ἅμα τῷ γενέσθαι ἀποθανεῖν, τοῖς δὲ προελθοῦσιν
 ἐπὶ μικρὸν τοῖς δ' ἀκμάζουσι. πρὸς πάντας δὴ τού-
 τους τοὺς θανάτους ἐλαφρῶς ἐκτέον, εἰδόμενος ὅτι τὴν
 μοῖραν οὐκ ἔστιν ἐκφυγεῖν (πεπαιδευμένων δ' ἔστιν
 20 ἀνθρώπων προειληφέναι ὅτι βραχὺν χρόνον προειλη-
 φασιν ἡμᾶς οἱ δοκοῦντες ἄωροι τοῦ ζῆν ἐστερηῆσθαι·
 καὶ γὰρ ὁ μακρότατος βίος ὀλίγος ἐστὶ καὶ στιγμαῖος
 πρὸς τὸν ἄπειρον αἰῶνα) καὶ ὅτι πολλοὶ τῶν ἐπὶ F
 πλέον πενθησάντων μετ' οὐ πολὺ τοῖς ὑπ' αὐτῶν
 25 κατοδυρθεῖσιν ἐπηκολούθησαν, οὐδὲν ἐκ τοῦ πέν-
 θους ὕψελος περιποιησάμενοι, μάτην δ' ἑαυτοὺς

1 Homer. Ψ 222   3 id. P 37. Versum del. H

6 id. I 482   10 φευκτὸν] ἀπευκτὸν H   11 δεινὸν γὰρ
 οὐδὲν Clemens Strom. IV p. 587 (Nauck. p. 468, 757, 9):
 οὐδὲν γὰρ δεινὸν

καταικισάμενοι ταῖς κακουχίαις. βραχυτάτου δὲ τοῦ
 τῆς ἐπιδημίας ὄντος ἐν τῷ βίῳ χρόνου, οὐκ ἐν ταῖς
 ἀνχηροαῖς λύπαις οὐδ' ἐν τῷ κακοδαιμονεστιάτῳ πέν-
 θει διαφθείρειν ἑαυτοὺς δεῖ ταῖς ὁδύναϊς καὶ ταῖς
 τοῦ σώματος αἰκίαις παρατεινομένους, ἀλλὰ μετα-
 βάλλειν ἐπὶ τὸ κρεῖσσον καὶ ἀνθρωπικώτερον, πει-
 ρωμένους καὶ σπουδάζοντας ἐντυγχάνειν ἀνδράσι μὴ
 τοῖς συλλυπουμένοις καὶ διεγείρουσι τὰ πένθη διὰ
 118 κολακείαν, ἀλλὰ τοῖς ἀφαιρουμένοις τὰς λύπας διὰ
 τῆς γενναίας καὶ σεμνῆς παρηγορίας, ἐπακούοντας¹⁰
 καὶ ἔχοντας ἐν νῷ τὸ Ὀμηρικὸν τοῦτ' ἔπος, ὅπερ
 ὁ Ἑκτωρ πρὸς τὴν Ἀνδρομάχην ἀντιπαρηγορῶν αὐ-
 τὴν εἶπεν ὧδί

ῥδαιμονίη, μὴ μοί τι λήην ἀκαχίξω θυμῷ.
 οὐ γάρ τίς μ' ὑπὲρ αἴσαν ἀνήρ Ἄϊδι προῖάφει,¹⁵
 μοῖραν δ' οὐ τινα φημι πεφυγμένον ἔμμεναι
 ἀνδρῶν,
 οὐ κακὸν οὐδὲ μὲν ἐσθλόν, ἐπὴν τὰ πρῶτα
 γένηται'.

ταύτην δὲ τὴν μοῖραν ἐν ἄλλοις ὁ ποιητὴς φησι²⁰
 B ῥγεινομένῳ ἐπένησε λίνῳ, ὅτε μιν τέκε μήτηρ'.

32. Ταῦτα πρὸ διανοίας λαβόντες τῆς ἀπράκτου
 καὶ κενῆς ἀπαλλαγῆσόμεθα βαρυπενθείας, ὀλίγον
 δὴ παντάπασι τοῦ μεταξὺ χρόνου τῆς ζωῆς ὄντος.
 φειστέον οὖν, ὅπως εὐθυμόν τε καὶ ἀπαρενόχλητον²⁵
 τοῦτον ταῖς πενθικαῖς λύπαις διαγράφωμεν, τὰ τοῦ
 πένθους παρὰ ὄσημα μεθέμενοι καὶ τῆς τοῦ σώματος
 ἐπιμελείας φροντίσαντες καὶ τῆς τῶν συμβιούτων

ἡμῖν σωτηρίας. καλὸν δὲ καὶ μεμνηῆσθαι τῶν λόγων,
οἷς κατὰ τὸ εἶκος ἐχρησάμεθα ποτε πρὸς συγγενεῖς
ἢ φίλους ἐν ταῖς παραπλησίοις γενομένους συμφο-
ραῖς, παραμυθούμενοι καὶ πείθοντες τὰ κοινὰ τοῦ Ο
5 βίου συμπτώματα κοινῶς φέρειν καὶ τὰ ἀνθρώπινα
ἀνθρωπίνως, καὶ μὴ τοῖς μὲν ἄλλοις ἐπαρκεῖν πρὸς
ἀλυπίαν δύνασθαι, ἑαυτοῖς δὲ μηδὲν ὄφελος εἶναι
τὴν τούτων ὑπόμνησιν, δι' ὧν δεῖ τὸ ἀλγοῦν τῆς
ψυχῆς ἀποθεραπεύειν 'παιωνίοις λόγου φαρμάκοις',
10 ὥς πάντων μᾶλλον ἢ ἀλυπίας ἀναβολὴν δεῖν ποιεῖ-
σθαι. καίτοι γε τὸν ἐν ὄρωι 'ἀμβολιεργὸν ἄταις'
φησὶ 'παλαίειν', τὸ κυκλούμενον τοῦτο παρὰ πᾶσιν
ἔπος· πολλὸν δ' οἶμαι μᾶλλον τὸν ὑπερτιθέμενον τὰ Δ
τῆς ψυχῆς ἀχθεῖν ἢ πάθη καὶ δυσάντητα πρὸς τὸν
15 ἐπιόντα χρόνον.

33. Ἀποβλέπειν δὲ καὶ πρὸς τοὺς εὐγενῶς καὶ
μεγαλοφρόνως τοὺς ἐπὶ τοῖς υἱοῖς γενομένους θανά-
τους καὶ πρῶως ὑποστάντας, Ἀναξαγόραν τὸν Κλα-
ξομένιον καὶ Δημοσθένη τὸν Ἀθηναῖον καὶ Δίωνα
20 τὸν Συρακόσιον καὶ τὸν βασιλέα Ἀντίγονον, καὶ
συχνοὺς ἄλλους τῶν τε παλαιῶν καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς.
τούτων γὰρ Ἀναξαγόραν παρειλήφαμεν, ὥς φασι,
φυσιολογοῦντα καὶ διαλεγόμενον τοῖς γνωρίμοις,
ἀκούσαντα παρὰ τινος τῶν ἀναγγειλάντων αὐτῷ τὴν
25 περὶ τὸν υἱὸν τελευτήν, μικρὸν ἐπισχόντα πρὸς τοὺς Ε
παρόντας εἰπεῖν 'ἥδεν ὅτι θνητὸν ἐγέννησα τὸν

10 δεῖν] δέον? 11 ἀμβολιεργὸν] Hesiod. OD 414

17 θανάτους καὶ W: θανάτους 19 καὶ — Ἀθηναῖον] fort.
supplendum καὶ Περιλέα τὸν Ὀλύμπιον καὶ Ξενοφῶντα τὸν
Σωκρατικὸν καὶ Δημοσθένη τὸν Ἀθηναῖον 26 τὸν Η

υλόν'. Περικλέα δὲ τὸν Ὀλύμπιον προσαγορευθέντα
 διὰ τὴν περὶ τὸν λόγον καὶ τὴν σύνεσιν ὑπερβεβλη-
 μένην δύναμιν, πνιθόμενον ἀμφοτέρους αὐτοῦ τοὺς
 υλούς μετελλαχέναι τὸν βίον, Πάραλόν τε καὶ Ξάν-
 θιππον, ὥς φησι Πρωταγόρας εἰπεῖν οὕτως 'τῶν 5
 γὰρ υλίων νεηνιέων ἐόντων καὶ καλῶν, ἐν ὀκτῶ δὲ
 τῆσι πάσῃσι ἡμέρησι ἀποθανόντων νεηενθέως ἀνέτλη·
 εὐδίας γὰρ εἶχετο, ἐξ ἧς πολλὸν ὦνητο κατὰ πᾶσαν
 F ἡμέρην εἰς εὐποτμίην καὶ ἀνωδυνήην καὶ τὴν ἐν
 τοῖσι πολλοῖσι δόξαν· πᾶς γὰρ τίς μιν ὀρέων τὰ 10
 ἑωυτοῦ πένθεα ἐρωμένως φέροντα, μεγαλόφρονά τε
 καὶ ἀνδρήιον ἐδόκεε εἶναι καὶ ἑωυτοῦ κρέσσω, κάρτα
 εἰδὼς τὴν ἑωυτοῦ ἐν τοιοῖσδε πράγμασι ἀμηχανίην·
 τοῦτον γὰρ εὐθύς μετὰ τὴν προσαγγελίαν ἀμφοτέ-
 ρων τῶν υλίων οὐδὲν ἥττον ἐστεφανωμένον κατὰ τὸ 15
 πάτριον ἔθος καὶ λευχειμονοῦντα δημηγορεῖν 'βου-
 λὰς τ' ἐξάρχοντ' ἀγαθὰς' πρὸς τε τὸν πόλεμον ἐπι-
 παρορμῶντα τοὺς Ἀθηναίους. Ξενοφῶντα δὲ τὸν
 Σωκρατικὸν θύοντά ποτε, παρὰ τῶν ἀγγέλων τῶν
 ἀπὸ τοῦ πολέμου πνιθόμενον ὅτι ὁ υλὸς αὐτοῦ Γρύλ- 20
 119 λογ ἀγωνιζόμενος ἐτελεύτησε, περιελόμενον τὸν στέ-
 φανον ἐξετάζειν τίνα τρόπον ἐτελεύτησε. τῶν δὲ
 ἀπαγγελλάντων ὅτι γενναίως ἀριστεύων καὶ πολλοὺς
 τῶν πολεμίων κατακτείνας, μικρὸν παντελῶς δια-
 σιωπήσαντα χρόνον καὶ τῷ λογισμῷ τὸ πάθος παρα- 25

6 νεηνιέων H: νεηνιῶν ἐόντων scripsi: ὄντων 7
 τῆσι H: ταῖς 10 τοῖσι H: τοῖς ὀρέων H: ὀρῶν 11
 ἑωυτοῦ scripsi: ἑαυτοῦ. item lin. 13 12 ἀνδρήιον ἐδόκεε
 H: ἀνδρεῖον ἐδόκει κρέσσω scripsi: κρείσσω 16 βουλὰς]
 Homer. B 273 24 ita scripsi pro διαστήσαντα

κατασχόντα, ἐπιθέμενον πάλιν τὸν στέφανον ἐπιτε-
 λεῖν τὴν θυσίαν, καὶ πρὸς τοὺς ἀγγέλους εἰπεῖν ὅτι
 'θεοῖς ἡϋξάμην οὐκ ἀθάνατον οὐδὲ πολυχρόνιον
 γενέσθαι μοι τὸν υἱόν (τὸ γὰρ τοιοῦτον ἄδηλον εἰ
 5 συμφέρει), ἀγαθὸν δὲ καὶ φιλόπατριν, ὃ δὴ καὶ γέ-
 γονεν'. Δίωνα δὲ τὸν Συρακόσιον συνεδρεύοντα B
 μετὰ τῶν φίλων, κατὰ τὴν οἰκίαν θορύβου γενομέ-
 νου καὶ μεγάλης κραυγῆς, πυθόμενον τὴν αἰτίαν
 καὶ τὸ συμβεβηκὸς ἀκούσαντα ὅτι ὁ υἱὸς αὐτοῦ
 10 καταπεσὼν ἀπὸ τοῦ στέγους ἐτελεύτησεν, οὐδὲν ἐκ-
 πλαγέντα τὸ μὲν σωματίον κελεῦσαι τοῦ μεταλλά-
 ξαντος ταῖς γυναιξὶ παραδοῦναι πρὸς τὴν νόμιμον
 ταφήν, αὐτὸν δὲ περὶ ὧν διεσκέπτετο μὴ παραλιπεῖν.
 τοῦτον ζηλῶσαι λέγεται καὶ Δημοσθένει τὸν ῥήτορα,
 15 τὴν μόνην καὶ ἀγαπητὴν ἀπολέσαντα θυγατέρα, περὶ
 ἧς φησιν Αἰσχίνης, κατηγορεῖν αὐτοῦ δόξας, ταυτί.
 'ἐβδόμην δ' ἡμέραν τῆς θυγατρὸς αὐτῷ τετελευτη-
 κυίας, πρὶν πενθῆσαι καὶ τὰ νομιζόμενα ποιῆσαι, C
 στεφανωσάμενος καὶ λευκὴν ἐσθῆτα ἀναλαβὼν ἐβου-
 20 θύτει καὶ παρενόμει, τὴν μόνην ὁ δέλαιος καὶ πρῶ-
 τὴν αὐτὸν πατέρα προσειποῦσαν ἀπολέσας.' οὗτος
 μὲν οὖν ῥητορικῶς προθέμενος αὐτοῦ κατηγορῆσαι
 ταῦτα διεξῆλθεν, ἄγνοων ὅτι διὰ τούτων αὐτὸν
 ἐπαινεῖ τὸ πενθεῖν παρωςάμενον καὶ τὸ φιλόπατρι
 25 πρὸ τῆς τῶν ἀναγκαίων συμπαθείας ἐπιδειξάμενον.
 Ἀντίγονον δὲ τὸν βασιλέα πυθόμενον τὴν Ἀλκυο-
 νέως τοῦ υἱοῦ τελευτὴν ἐν παρατάξει γενομένην

4 εἰ H: ὅτι 16 Αἰσχίνης] adv. Ctesiph. p. 64, 38

20 παρενόμει Aeschines: παρενόμει

μεγαλοφρόνως τε πρὸς τοὺς ἀπαγγείλαντας αὐτῷ τὴν
 συμφορὰν ἀπιδεῖν καὶ μικρὸν ἐπισχόντα καὶ κατη-
 D φράσαντα προσηπεῖν ᾧ Ἀλκυονεῦ, ὁψίτερον μετήλ-
 λαξας τὸν βίον, οὕτως ἀφειδῶς ἐξορμῶν πρὸς τοὺς
 πολεμίους καὶ οὔτε τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας οὔτε τῶν 5
 ἑμῶν παραινέσεων φροντίζων. τούτους δὴ τοὺς
 ἄνδρας θαυμάζουσι μὲν τῆς μεγαλοφροσύνης πάντες
 καὶ ἄγανται, μιμεῖσθαι δ' ἐπὶ τῶν ἔργων οὐ δύναν-
 ται διὰ τὴν ἐκ τῆς ἀπαιδευσίας ἀσθένειαν τῆς ψυχῆς.
 πλὴν πολλῶν ὄντων παραδειγμάτων τῶν διὰ τῆς 10
 ἱστορίας ἡμῖν παραδιδομένων τῆς τε Ἑλληνικῆς καὶ
 τῆς Ῥωμαϊκῆς τῶν γενναίως καὶ καλῶς ἐν ταῖς τῶν
 ἀναγκαίων τελευταῖς διαγενομένων ἀποχρήσει τὰ
 εἰρημένα πρὸς τὴν ἀπόθεσιν τοῦ πάντων ἀνισορρο-
 E του πένθους καὶ τῆς ἐν τούτῳ πρὸς οὐδὲν χρήσι- 15
 μον ματαιοπονίας.

34. Ὅτι γὰρ οἱ ταῖς ἀρεταῖς διενεγκόντες ὥς
 θεοφιλεῖς νέοι μετέστησαν πρὸς τὸ χρεὼν καὶ πάλαι
 μὲν διὰ τῶν πρόσθεν ὑπέμνησα λόγων, καὶ νῦν δὲ
 πειράσομαι διὰ βραχυτάτων ἐπιδραμεῖν, προσμαρτυ- 20
 ρήσας τῷ καλῶς ὑπὸ Μενάνδρου ῥηθέντι τούτῳ
 'ὅν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν ἀποθνήσκει νέος'.
 ἀλλ' ἴσως ὑποτυχὼν ἂν φαίης Ἀπολλώνιε φίλτατε,
 σφόδρ' ἦν ἐπιτεταγμένος ὁ νεανίσκος Ἀπόλλωνι καὶ
 F μοίραις, καὶ σὲ ἕδει ὑπ' ἐκείνου τελείου γενομένου 25
 κηδευθῆναι μεταλλάξαντα τὸν βίον· τοῦτο γὰρ εἶναι
 κατὰ φύσιν, τὴν ἡμετέραν δηλονότι καὶ τὴν ἀνθρω-

4 πρὸς] ἐπὶ H   14 πάντων R: παντὸς   22 Meinek.
 IV p. 105   25 μοίραις] Μούσαις Madvigius

πίνην, ἀλλ' οὐ κατὰ τὴν τῶν ὄλων πρόνοιαν καὶ τὴν
 κοσμικὴν διάταξιν. ἐκεῖνον δὲ τῷ μακαρισθέντι οὐκ
 ἦν κατὰ φύσιν περαιτέρω τοῦ ἀπονεμηθέντος αὐτῷ
 χρόνου πρὸς τὸν ἐνθάδε βίον περιμένειν, ἀλλ' εὐ-
 5 τάκτως τοῦτον ἐκπλήσαντι πρὸς τὴν εἰμαρμένην ἐπα-
 νάγειν πορείαν, καλούσης αὐτῆς, φησὶν, ἥδη πρὸς
 ἑαυτήν. ἀλλ' ἄωρος ἐτελεύτησεν; οὐκοῦν εὐποτιμό-
 τερος διὰ τοῦτο καὶ κακῶν ἀπείρατος ἐστίν·

ἔο βίος γάρ' φησὶν Εὐρυπίδης ὅνομ' ἔχει μό-120
 νον μὲρος γεγώς·

οὗτος δ' ἐπὶ τῆς εὐανθεστάτης ἡλικίας προαπεφοί-
 τησεν ὁλόκληρος ἡίθεος, ζηλωτὸς καὶ περιβλεπτός
 πᾶσι τοῖς συνήθεσιν αὐτῷ, φιλοπάτωρ γενόμενος
 καὶ φιλομήτωρ καὶ φιλοίκειος καὶ φιλόσοφος, τὸ δὲ
 15 σύμπαν εἰπεῖν φιλάνθρωπος, αἰδούμενος μὲν τοὺς
 πρεσβυτέρους τῶν φίλων ὥσπερ πατέρας, στέργων
 δὲ τοὺς ὁμήλικας καὶ συνήθεις, τιμητικὸς δὲ τῶν
 καθηγησαμένων, ξένοις δὲ καὶ ἀστοῖς πρᾶτος,
 πᾶσι δὲ μείλιχος καὶ φίλος διὰ τε τὴν ἐξ ὅψεως B
 20 χάριν καὶ τὴν εὐπροσήγορον φιλανθρωπίαν. ἀλλὰ
 γὰρ ἐκεῖνος μὲν τῆς τε σῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἑαυ-
 τοῦ τὴν πρόπουσαν εὐφημίαν ἔχων πρὸς τὸν ἀελ
 χρόνον προαπεφοίτησε τοῦ θνητοῦ βίου, καθάπερ
 ἐκ του συμποσίου, πρὶν εἰς τινα παροινίαν ἐκπεσεῖν
 25 τὴν τῷ μακρῷ γήραϊ παρεπομένην. εἰ δ' ὁ τῶν
 παλαιῶν ποιητῶν τε καὶ φιλοσόφων λόγος ἐστίν

7 ἄωρος Didotiana: ἄωρος 9 Nauck. p. 524 ἔχει
 μόνον μὲρος scripsi: ἔχει πόνος 10 γεγώς Nauckius:
 ἐγὼ σ' 24 ἐκ του scripsi: ἐκ τοῦ

ἀληθῆς ὥσπερ εἰκὸς ἔχειν, οὕτω καὶ τοῖς εὐσεβέσι
 τῶν μεταλλαζάντων ἔστι τις τιμὴ καὶ πρόεδρία κα-
 θάπερ λέγεται, καὶ χῶρος τις ἀποτεταγμένος ἐν ᾧ
 C διατρίβουσιν αἱ τούτων ψυχαί, καλὰς ἐλπίδας ἔχειν
 σε δεῖ περὶ τοῦ μακαρίτου υἱέος σου, ὅτι τούτοις 5
 συγκαταριθμηθεὶς συνέσται.

35. Λέγεται δ' ὑπὸ μὲν τοῦ μελικοῦ Πινδάρου
 ταυτὶ περὶ τῶν εὐσεβῶν ἐν ᾿Αιδου,

τοῖσι λάμπει μὲν μένος ἀελίου τὰν ἐνθάδε νύ-
 κτα κάτω, 10

φοινικορόδοις ἐν λειμώνεσσι προάστιον αὐτῶν
 καὶ λιβάνῳ σκιαρὸν καὶ χρυσοκάρποισι βεβριθός.
 καὶ τοὶ μὲν ἵπποις γυμνασίοις τε τοὶ δὲ πεσσοῖς,
 τοὶ δὲ φορμίγγεσι τέρπονται, παρὰ δὲ σφισιν
 εὐανθῆς ἄπας τέθλαεν ὄλβος, 15

ὁδμὰ δ' ἐρατὸν κατὰ χῶρον κίδναται
 αἰεὶ θύα μινγύντων πυρὶ τηλεφανεῖ παντοῖα
 θεῶν ἐπὶ βωμοῖς.

D καὶ μικρὸν προελθὼν ἐν ἄλλῳ θρηῆνι περὶ ψυχῆς
 λέγων φησὶν 20

ὀλβία δ' ἅπαντες αἴσα λυσίπονον τελευτάν.
 καὶ σῶμα μὲν πάντων ἔπεται θανάτῳ περισθενεῖ,
 ζῶν δ' ἔτι λείπεται αἰῶνος εἰδωλον· τὸ γάρ
 ἔστι μόνον

7 Πινδάρου] Bergk. 1 p. 425 11 ita p. 1130 c: φοι-
 νικορόδιαί τε λειμῶνες προάστιον G. Hermannus: προ-
 άστιον 12 χρυσέοις καρποῖς Boeckhius βεβριθός R:
 βέβριθε 13 τε Hermannus 15 idem: τέθηλεν 16
 Xylander: ἐρατῶν 17 Boeckhius: αἰεὶ θύα Hermannus:
 θύματα 21 Bergk. 1 p. 427 23 ζῶν δ' ἔτι vit. Rom.
 c. 28: ζῶν δὲ 24 ἔστι μόνον ibidem: μόνον ἔστί

ἐκ θεῶν. εὐδαιμονίαν δὲ πρᾶσσόντων μελέων, ἀτὰρ
εὐδόντεσσιν ἐν πολλοῖς ὀνείροις
δείκνυσσι τερπνῶν ἐφέρποισαν χαλεπῶν τε κρίσιν.'

36. Ὁ δὲ θεὸς Πλάτων πολλὰ μὲν ἐν τῷ Περὶ
5 ψυχῆς περὶ τῆς ἀθανασίας αὐτῆς εἴρηκεν, οὐκ ὀλίγα
δ' ἐν τῇ Πολιτείᾳ καὶ τῷ Μένωνι καὶ τῷ Γοργίᾳ καὶ Ἐ
σποράδην ἐν τοῖς ἄλλοις διαλόγοις. ἀλλὰ τὰ μὲν ἐν
τῷ Περὶ ψυχῆς διαλόγῳ ῥηθέντα κατ' ἰδίαν ὑπο-
μνηματισάμενός σοι παρέξομαι, ὥς ἐβουλήθης· ἔσται
10 δὲ πρὸς τὸ παρὸν καίρια καὶ χρήσιμα τὰ λεχθέντα
πρὸς Καλλικλέαν τὸν Ἀθηναῖον, ἐταῖρον δὲ καὶ μα-
θητὴν Γοργίου τοῦ ῥήτορος. φησὶ γὰρ ὁ παρὰ τῷ
Πλάτωνι Σωκράτης, ἄκουε δὴ, φασί, μάλα καλοῦ
λόγου, ὃν σὺ μὲν ἡγήσει, ὥς ἐγὼ οἶμαι, μῦθον,
15 ἐγὼ δὲ λόγον· ὥς ἀληθῆ γὰρ ὄντα σοι λέξω ἃ μέλλω
λέγειν. ὥσπερ γὰρ Ὅμηρος λέγει, διενείμαντο τὴν
ἄρχην ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Πλούτων,
ἐπειδὴ παρὰ τοῦ πατρὸς παρέλαβον· ἦν οὖν νόμος ἦ
ᾧδε περὶ ἀνθρώπων καὶ ἐπὶ Κρόνου, καὶ ἀεὶ καὶ
20 νῦν ἔτι ἔστιν ἐν θεοῖς, τῶν ἀνθρώπων τὸν μὲν
δικαίως διελθόντα τὸν βίον καὶ ὀσίως, ἐπειδὴν τε-
λευτήσῃ, εἰς μακάρων νήσους ἀπιόντα οἰκεῖν ἐν
πάσῃ εὐδαιμονίᾳ ἐκτὸς κακῶν, τὸν δ' ἀδίκως καὶ
ἀθέως εἰς τὸ τῆς δίκης τε καὶ τίσεως δεσμωτήριον, 121
25 ὃ δὴ τάρταρον καλοῦσιν, ἵεναι. τούτων δ' οἱ δικα-
σταὶ ἐπὶ Κρόνου καὶ ἔτι νῦν τοῦ Διὸς τὴν ἄρχην

3 ἐφέρποισαν Boeckhiius: ἐφέρπονσαν 5 περὶ R: περί
τε 9 ἔσται δὲ scripsi: τὰ δὲ 11 πρὸς Καλλικλέαν Xy-
lander 13 Πλάτωνι] Gorg. p. 523 c φασί Plato: φησὶ

ἔχοντος ζῶντες ἦσαν ζώντων, ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ δικά-
 ζοντες ἢ μέλλοιεν τελευτᾶν. ἔπειτα αἱ δίκαι πῶς
 οὐ καλῶς ἐκρίνοντο. ὃ τ' οὖν Πλούτων καὶ οἱ ἐπι-
 μεληταὶ οἱ ἐκ μακάρων νήσων ἰόντες ἔλεγον πρὸς
 τὸν Δία ὅτι φοιτῶν σφισιν ἄνθρωποι ἐκατέρωσε 5
 ἀνάξιοι. εἶπεν οὖν ὁ Ζεὺς 'ἀλλ' ἐγώ' ἔφη 'παύσω
 τοῦτο γιγνόμενον. νῦν μὲν γὰρ κακῶς αἱ δίκαι
 B δικάζονται. ἀμπεχόμενοι γάρ' ἔφη 'οἱ κρινόμενοι
 κρίνονται· ζῶντες γὰρ κρίνονται. πολλοὶ οὖν ἴσως'
 ἢ δ' ὅς 'πουηρὰς ψυχὰς ἔχοντες ἡμφιεσμένοι εἰσὶ 10
 σώματά τε καλὰ καὶ γένη καὶ πλούτους, καὶ ἐπειδὴν
 ἢ κρίσις ἢ, ἔρχονται αὐτοῖς πολλοὶ μαρτυρήσοντες
 ὥς δικαίως βεβιώκασιν. οἱ οὖν δικασταὶ ὑπὸ τε
 τούτων ἐκπλήττονται, καὶ ἅμα καὶ αὐτοὶ ἀμπεχό-
 μενοι δικάζουσι, πρὸ τῆς ψυχῆς τῆς ἑαυτῶν ὀφθαλ- 15
 μούς τε καὶ ὦτα καὶ ὅλον τὸ σῶμα προκεκαλυμμέ-
 νοι. ταῦτα δὴ αὐτοῖς πάντ' ἐπίπροσθεν γίγνεται,
 καὶ τὰ αὐτῶν ἀμφιέσματα καὶ τὰ τῶν κρινομένων.
 C πρῶτον μὲν οὖν παυστέον ἐστὶ προειδότας αὐτοὺς
 τὸν θάνατον· νῦν γὰρ προῖσασι. τοῦτο μὲν οὖν καὶ 20
 δὴ εἴρηται τῷ Προμηθεῖ, ὅπως ἂν παύσῃ αὐτό.
 ἔπειτα γυμνοὺς κριτέον ἀπάντων τούτων· τεθνεῶ-
 τας γὰρ δεῖ κρίνεσθαι. καὶ τὸν κριτὴν δεῖ γυμνὸν
 εἶναι, τεθνεῶτα, αὐτῇ τῇ ψυχῇ αὐτὴν τὴν ψυχὴν
 θεωροῦντα ἐξαίφνης ἀποθανόντος ἐκάστου, ἔρημον 25
 ἀπάντων τῶν συγγενῶν, καὶ καταλιπόντα ἐπὶ τῆς

9 πολλοὶ Plato: πολλοὶ μὲν 14 ἐκπλήττονται καὶ idem:
 ἐκπλήττονται 17 ἐπίπροσθεν idem: ἐπιπρόσθησις 18
 αὐτῶν idem: ἑαυτῶν 20 νῦν idem: νῦν μὲν 26 συγγε-
 νῶν καὶ idem: συγγενῶν

γῆς πάντα ἐκέυνον τὸν κόσμον, ἵνα δικάζῃ ἡ κρίσις ἡ.
 ἐγὼ οὖν ταῦτ' ἐγνωκὼς πρότερος ἢ ὑμεῖς ἐποίησά-
 μην δικαστὰς υἱεῖς ἑμαιοῦ, δύο μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας,
 Μίνω τε καὶ Ῥαδάμανθυν, ἓνα δ' ἐκ τῆς Εὐρώπης,
 5 Αἰακόν. οὗτοι οὖν ἐπειδὴν τελευτήσωσι, δικάσου- D
 σιν ἐν τῷ λειμῶνι, ἐν τῇ τριόδῳ ἐξ ἧς φέρετον τὸ
 ὁδῶ, ἡ μὲν εἰς μακάρων νήσους, ἡ δ' εἰς τάρταρον.
 καὶ τοὺς μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας Ῥαδάμανθους κρινεῖ, τοὺς
 δ' ἐκ τῆς Εὐρώπης Αἰακός· Μίνω δὲ πρεσβεῖα δώσω
 10 ἐπιδιακρίνειν ἐὰν ἀπορήτῳ τι τῷ ἐτέρῳ, ἵν' ὥς
 δικαιωτάτῃ ἡ κρίσις ᾗ περὶ τῆς πορείας τοῖς ἀνθρώ-
 ποις.' ταῦτ' ἐστίν, ὃ Καλλίκλεις, ἃ ἐγὼ ἀκηκοὼς
 πιστεύω ἀληθῆ εἶναι· καὶ ἐκ' τούτων τῶν λόγων
 τοιόνδε τι λογίζομαι συμβαίνειν, ὅτι ὁ θάνατος
 15 τυγχάνει ὦν, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐδὲν ἄλλο ἢ δυοῖν
 πραγμάτῳιν διάλυσιν, τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος E
 ἀπ' ἀλλήλοιν.'

37. Ταῦτά σοι συναγαγών, Ἀπολλώνιε φίλτατε,
 καὶ συνθεῖς μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας ἀπειργασάμην
 20 τὸν παραμυθητικόν σοι λόγον, ἀναγκαιότατον ὄντα
 σοι πρὸς τε τὴν τῆς παρούσης λύπης ἀπαλλαγὴν καὶ
 τοῦ πάντων ἀνιανοτάτου πένθους παῦλαν. περιέχει
 δὲ καὶ τὴν πρὸς τὸν θεοφιλέστατον υἱόν σου Ἀπολ-
 λώνιον πρέπουσαν τιμὴν, ποθεινοτάτην οὖσαν τοῖς
 25 ἀφιερωθεῖσι, τὴν διὰ τῆς ἀγαθῆς μνήμης καὶ τῆς
 ἀδιαλείπτου πρὸς τὸν αἰὲ χρόνον εὐφημίας. καλῶς

1 δικάζῃ ἡ κρίσις Plato: ἡ κρίσις δικάζῃ 2 πρότερος
 idem: πρότερον 6 τῷ idem: τὰ 10 ἀπορήτῳ τι τῷ
 ἐτέρῳ idem: ἀπόρητῳ τι ἢ τῷ ἐτέρῳ 11 ἡ idem 14
 τοιόνδε idem: τοιόν (sic) 20 σοι del. H

οὖν ποιήσεις καὶ τῷ λόγῳ πεισθεὶς καὶ τῷ μακα-
 Fρίτῃ σου νίῳ χαρισάμενος καὶ μεταβαλὼν ἐκ τῆς
 ἀνωφελοῦς περὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν κακώσεως
 καὶ καταφθορᾶς ἐπὶ τὴν συνήθη σοι καὶ κατὰ φύσιν
 διαγωγὴν ἐλθεῖν. ὥς γὰρ οὐδὲ συμβιῶν ἡμῖν ἡδέως 5
 ἐώρα κατηφεῖς ὄντας οὔτε σὲ οὔτε τὴν μητέρα, οὔ-
 τως οὐδὲ νῦν μετὰ θεῶν ὦν καὶ τούτοις συνεστιώ-
 μενος εὐαρεστήσειεν ἂν τῇ τοιαύτῃ ὑμῶν διαγωγῇ.
 ἀνδρὸς οὖν ἀγαθοῦ καὶ γενναίου καὶ φιλοτέκνου
 122 φρόνημα ἀναλαβὼν σεαυτὸν τε καὶ τὴν μητέρα τοῦ 10
 νεανίσκου καὶ τοὺς σύγγενεῖς καὶ φίλους ἔκλυσαι
 τῆς τοιαύτης κακοδαιμονίας, εἰς γαληνότερον με-
 τελθὼν βίου σχῆμα καὶ προσφιλέστερον τῷ τε νίῳ
 σου καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς κηδομένοις σου κατὰ τὸ
 προσῆκον. 15

5 ἐλθεῖν del. R
 στατον

13 προσφιλέστερον idem: προσφιλέ-

ΥΓΙΕΙΝΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ.

B

1. ΜΟΣΧΙΩΝ. Σὺ δὴ Γλαῦκον χθές, ὃ Ζεῦ-
ξίππε, τὸν ἱατρὸν ἀπετρίψω συμφιλοσοφεῖν ὑμῖν
βουλόμενον.

ΖΕΥΞΙΠΠΟΣ. Οὐτ' ἀπετριψάμην, ὃ φίλε Μο-
σχίων, οὐτ' ἐβούλετο συμφιλοσοφεῖν ἐκείνος, ἀλλ'
ἔφυγον καὶ ἐφοβήθην λαβὴν φιλομαχοῦντι παρα- C
σχεῖν. ἐν μὲν γὰρ ἰατρικῇ καθ' Ὁμηρον ὁ ἀνὴρ
'πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων',

οὐκ εὐμενὴς δὲ πρὸς φιλοσοφίαν, ἀλλ' αἰεὶ τι τραχὺ
10 καὶ δύσκολον ἔχων ἐν τοῖς λόγοις. καὶ νῦν ἐναντίος
ἐφ' ἡμᾶς ἐχώρει, βοῶν ἔτι πρόσωθεν οὐ μικρὸν οὐδ'
ἐπεικλές ἔργον ἡμῖν σύγχυσιν ὄρων τετολμῆσθαι,
διαλεχθεῖσι περὶ διαίτης ὑγιεινῆς. 'χωρίς' γὰρ ἔφη
τὰ φιλοσόφων καὶ ἱατρῶν ὥσπερ τινῶν 'Μυσῶν καὶ
15 Φρυγῶν δριῖσματα', καὶ τινὰ τῶν οὐ μετὰ σπουδῆς,
οὐ μὴν ἀκροήτως εἰρημένων παρ' ἡμῶν διὰ στόμα-
τος ἔχων ἐσπάραττεν.

D

ΜΟΣΧΙΩΝ. Ἀλλὰ καὶ τούτων ἔγωγε καὶ τῶν

2 ἀπετρίψω — ἀπετριψάμην Cobetus: ἀπετρίψω — ἀπε-
τρεψάμην 7 Ὁμηρον] A 515 13 χωρίς] Nauck. p. 725

ἄλλων, ᾧ Ζεύξιππε, πρόθυμος ἀκροατῆς ἡδέως ἂν γενοίμην.

ΖΕΤΕΙΠΠΙΟΣ. Φιλόσοφος γὰρ εἶ τὴν φύσιν, ᾧ Μοσχίων, καὶ τῷ μὴ φιλιατροῦντι χαλεπαίνεις φιλοσόφῳ, καὶ ἀγανακτεῖς εἰ μᾶλλον αὐτὸν οἶεται 5 προσήκειν γεωμετρίας καὶ διαλεκτικῆς καὶ μουσικῆς ὁρᾶσθαι μεταποιούμενον ἢ ζητεῖν καὶ μανθάνειν βουλούμενον

ᾧ ὅτι τοι ἐν μεγάροισι κακὸν τ' ἀγαθὸν τε τέ-
τυκται? 10

τῷ σώματι. καίτοι πλείους ἂν ἰδοίς ἐκεῖ θεατάς, Ε ὅπου θεωρικὸν τι νέμεται τοῖς συνιοῦσιν, ὥσπερ Ἀθήνησι· τῶν ἐλευθερίων δὲ τεχνῶν ἱατρικὴ τὸ μὲν γλαφυρὸν καὶ περιττὸν καὶ ἐπιτερπές οὐδεμιᾷς ἐν-
δεέστερον ἔχει, θεωρικὸν δὲ μέγα τοῖς φιλομαθοῦσι 15 τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν ὑγίειαν ἐπιδίδωσιν. ὥστ' οὐ παράβασιν ὕρων ἐπικαλεῖν δεῖ τοῖς περὶ ὑγραινῶν διαλεγομένοις φιλοσόφοις, ἀλλ' εἰ μὴ παντάπασιν ἀνελόντες τοὺς ὕρους οἴονται δεῖν ὥσπερ ἐν μιᾷ
χώρᾳ κοινῶς ἐμφιλοκαλεῖν, ἅμα τὸ ἡδὺ τῷ λόγῳ 20 καὶ τὸ ἀναγκαῖον διώκοντες.

ΜΟΣΧΙΩΝ. Ἀλλὰ Γλαῦκον μὲν ἔωμεν, ᾧ Ζεύ-
F ξιππε, ὑπὸ σεμνότητος αὐτοτελεῇ βουλούμενον εἶναι καὶ ἀπροσδεᾶ φιλοσοφίας, σὺ δὲ τοὺς λόγους ἡμῖν
διέλθε πάντας· εἰ δὲ βούλει, πρῶτους ἐκείνους ὧν 25 ἔφησ' οὐ πᾶν μετὰ σπουδῆς εἰρημένων ἐπιλαμβάνε-
σθαι τὸν Γλαῦκον.

9 Homer. δ 392
ται δεῖν τοὺς ὕρους

19 τοὺς ὕρους οἴονται δεῖν R: οἴον-

2. ΖΕΤΕΙΠΠΙΟΣ. Ἐφη τοίνυν ὁ ἑταῖρος ἡμῶν ἀκοῦσαι τινος λέγοντος ὡς τὸ τὰς χειρας ἀεὶ θερμὰς ἔχειν καὶ μὴ περιορᾶν ψυχομένους οὐ μικρὸν εἴη 123 πρὸς ὑγίειαν, καὶ τοῦναντίον ἢ τῶν ἄκρων περὶ 5 ψυξίς εἰς τὰ μέσα συναλύνουσα τὸ θερμὸν ὥσπερ τινὰ συνήθειαν ἢ μελέτην ἐμποιεῖ πυρετοῦ· τὸ δ' ἔξω στρέφοντα μετὰ τῆς θερμότητος ἔλκειν ἐπὶ πάντα καὶ διανέμειν τὴν ὕλην ὑγιεινόν. ἂν μὲν οὖν ἐνεργοῦντές τι ταῖς χερσὶ καὶ χρώμενοι τυγχάνωμεν, 10 αὐτὴν τὴν κίνησιν ἐπάγειν ἐνταῦθα καὶ συνέχειν τὸ θερμόν· ἔργων δὲ τοιούτων σχολὴν ἄγοντας ἥκιστα δεῖν προσδέχεσθαι τοῖς ἄκροις τὸ ψυχρόν.

3. Ἐν μὲν οὖν τοῦτο τῶν γελασθέντων ἦν· δεύτερον δ' οἶμαι τὸ περὶ τὰς τροφὰς ἃς προσφέρετε 15 τοῖς κάμνουσιν. ἄπτεσθαι γὰρ αὐτῶν διὰ χρόνου B παρήνει καὶ γεύεσθαι, συνεθίζοντας αὐτοὺς ἐν τῷ ὑγιαίνειν καὶ μὴ τρέμοντας ὥσπερ τὰ παιδάκια μηδὲ μισοῦντας ἐκείνην τὴν δίαιταν, ἀλλὰ ποιουμένους ἀτρέμα χειροήθη ταῖς ὀρέξεσι καὶ σύντροφον, ὅπως 20 ἐν τῷ νοσεῖν μὴ δυσχεραίνωμεν ὡς φάρμακα τὰ σιτία μηδ' ἀσχάλλωμεν ἀπλοῦν τι καὶ ἄνοψον καὶ ἄκνισον λαμβάνοντες. ὅθεν οὐδ' ἁλούτους ποτὲ φευκτέον ἐλθεῖν ἐπὶ τροφήν οὐδ' ὕδωρ πιεῖν οἶνον παρόντος οὐδὲ θερμὸν ἐν θέρει, χιόνος παρακειμέ- 25 νης, τὰς μὲν ἐπιδεικτικὰς καὶ σοφιστικὰς χαίρειν C ἔδοντας ἀποσχέσεις τῶν τοιούτων καὶ μεγαλαυχίας ἐπὶ ταῖς ἀποσχέσεσιν, αὐτοὺς δὲ καθ' ἑαυτοὺς σιωπῇ τὴν τε ὕρεξιν ἅμα τοῦ συμφέροντος ὑπὴκοον ἐθίζον- τας εἶναι μετ' εὐκολίας, καὶ τῆς ψυχῆς ἀφαιροῦντας

πόρρωθεν ἐτι τὴν περὶ ταῦτα μικρολογίαν ἐν ταῖς νόσοις καὶ τὸ ἐπιθρηνεῖν, ἀνοδυρομένης ὥς ἐξ ἡδονῶν μεγάλων καὶ ἀγαπητῶν εἰς ἀγεννή καὶ ταπεινὴν ἀπελήλαται δίαιταν. εὖ γὰρ εἰρημένον τὸ 'έλοῦ βίον τὸν ἄριστον, ἡδὺν δ' αὐτὸν ἢ συνήθεια ποιήσει' 5 καὶ κατὰ μέρος ὥς ἕκαστα πειρωμένῳ χρήσιμόν ἐστι, μάλιστα δὲ τῶν περὶ τὸ σῶμα διαιτημάτων ἐν τοῖς ὑγιεινοτάτοις ἐπάγοντα τὴν συνήθειαν εὖμενῇ καὶ γνώριμα τῇ φύσει καὶ οἰκεῖα παρασκευάζειν, μεμνη-
D μένον ἂν πάσχουσιν ἔνιοι καὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς ἀρρω- 10 στίαις, χαλεπαίνοντες καὶ δυσανασχετοῦντες ὕδατος θερμοῦ προσφερομένου καὶ ῥοφήματος ἢ ἔρτου, μιὰρὰ μὲν ταῦτα καὶ ἀηδῇ μιαιρούς δὲ καὶ χαλεπούς τοὺς ἀναγκάζοντας ἀποκαλοῦντες. πολλοὺς δὲ καὶ λουτρὸν ἀπώλεσεν, οὐδὲν ἐν ἀρχῇ μέγα κακὸν ἔχον- 15 τας ἀλλ' ἢ τὸ μὴ δύνασθαι μὴδ' ὑπομένειν γεύσασθαι τροφῆς ἀλούτους· ὧν καὶ Τίτος ἦν ὁ αὐτοκράτωρ, ὧς φασιν οἱ νοσηλεύσαντες.

4. "Ἐτι τοίνυν ἐλέχθη τοιοῦτον, ὥς ἀεὶ μὲν ὑγιεινότερα σώματι τὰ εὐτελέστερα, μάλιστα δὲ φυ- 20
E λακτέον πλησμονὰς καὶ μέθας καὶ ἡδυπαθείας ἐορ- τὴν τινα μέλλουσιν ἢ φίλων ὑποδοχὴν ἐν χειρσὶν ἔχοντας ἢ προσδοκῶντας ἐστίασιν βασιλικὴν καὶ ἡγεμονικὴν καὶ συμπεριφορὰν ἀπαραίτητον, οἷον ἐπιόντος ἀνέμου καὶ κύματος εὐσταλὲς τὸ σῶμα καὶ 25 κοῦφον ἐν εὐδία παρασκευάζοντας. ἔργον γάρ ἐστιν ἐν συνουσίαις καὶ φιλοφροσύναις αὐτὸν ἐπὶ τῶν με-

6 ὥς ἕκαστα] ὥς ἑκάστῳ Pantazides. ἕκαστα? cf. Hom. δ 119. ω 239 24 καὶ del. Madvigius

τριῶν καὶ τῶν συνήθων φυλάξαι μὴ πᾶσι μετ' ἀηδίας
 δεινῆς ἐπαχθῇ φανέντα καὶ φορτικόν. ἔν' οὖν μὴ F
 πῦρ ἐπὶ πυρί, ὥς φασι, πλησμονή τις ἐπὶ πλησμονῇ
 καὶ ἄκρατος ἐπ' ἀκράτῳ γένηται, τὸ παιχθὲν ἀστείως
 5 ὑπὸ Φιλίππου μετὰ σπουδῆς μιμητέον· ἦν δὲ τοιοῦ-
 τον. ἄνθρωπος αὐτὸν ἐπὶ χώρας ὥς σὺν ὀλίγοις
 ὄντα δειπνήσαι παρεκάλεσεν, εἶδ' ὁρῶν πολλοὺς
 ἄγοντα παρεσκευασμένων οὐ πολλῶν ἐταράττετο.
 συναισθόμενος οὖν ὁ Φίλιππος ὑπέπεμπε τῶν φίλων
 10 ἐκάστῳ κελεύων πλακοῦντι καταλιπεῖν χώραν, οἱ δὲ 124
 πειθόμενοι καὶ προσδοκῶντες ἐφείδοντο τῶν παρα-
 κειμένων. ἤρκεσεν οὖν ἅπασι τὸ δεῖπνον. οὕτω δὲ
 προπαρασκευαῶν αὐτοὺς τῶν ἀναγκαίων συμπερι-
 φορῶν, καὶ ὕψῳ καὶ πέμματι καὶ νῇ Δία μέτῃ χώραν
 15 φυλάττοντας ἐν τῷ σώματι, καὶ πρόσφατον ἐπὶ ταῦτα
 καὶ βουλομένην τὴν ὕρεξιν ἄγοντας.

5. Ἄν δὲ τοιαῦταί τινες ἄφνω βαρεῖς ὄντας
 ἡμᾶς καὶ διακειμένους φανύλως ἀνάγκαι καταλάβω-
 σιν ἡγεμόνων καλούντων ἢ ξένων ἐπιφανέντων ὑπ'
 20 αἰδοῦς βαδίζειν εἰς ταὐτὸ τοῖς ἱκανῶς ἔχουσι καὶ
 συμπίνειν, ἐνταῦθα μάλιστα δεῖ παρατετάχθαι πρὸς B
 'τὴν μέγα σινομένην ἄνδρας αἰδῶ' καὶ δυσωπίαν,
 τὰ τοῦ τραγικοῦ Κρέοντος λέγοντας

'κρεῖσσον δέ μοι νῦν πρὸς σ' ἀπέχθεσθαι, ξένε,
 25 ἢ μαλθακισθένθ' ὕστερον μέγα στένειν.'
 τὸ γὰρ ἀγροικίας φοβηθέντα δόξαν εἰς πλευρεῖτιν ἢ
 φρενέτιν ἐμβάλλειν ἑαυτὸν ἀγροίκου τινὸς ὥς ἀλη-

- θῶς ἐστὶ καὶ νοῦν οὐκ ἔχοντος οὐδὲ λόγον ἄνευ
 κύλικος καὶ κνίσσης ἀνθρώποις ἐπιστάμενον ὁμιλεῖν.
 ἥ τε γὰρ παραίτησις ἂν τὸ ἐπιδέξιον καὶ τὸ ἀστεῖον
 ἔχῃ, οὐχ ἥττον ἔσται κεχαρισμένη τῆς συμπεριφορᾶς.
 C ἂν τέ τις παρέχων ἐστίασιν ὥσπερ θυσίαν ἄγευστον ⁵
 αὐτὸς ἀπέχεται παρὰ τε τῇ κύλικι καὶ τῇ τραπέзῃ,
 μετὰ προθυμίας καὶ φιλοφροσύνης ἅμα τι παίζων
 καὶ λέγων εἰς ἑαυτὸν, ἡδίων φανεῖται τοῦ συμμε-
 θυσκομένου καὶ συνοψοφαγοῦντος. ἐμνήσθη δὲ τῶν
 μὲν παλαιῶν Ἀλεξάνδρου μετὰ πότον πολλὴν αἰσχυν- ¹⁰
 θέντος ἀντειπεῖν Μηδίῳ παρακαλοῦντι καὶ καταβα-
 λόντος αὐτὸς ἐξ ἀρχῆς αὐτὸν εἰς ἄκρατον ἀφ' οὗ
 διεφθάρη, τῶν δὲ καθ' ἡμᾶς Πήγλου τοῦ παγκρα-
 τιαστοῦ. καλοῦντος γὰρ ἐπὶ τὸ λουτρὸν ἅμ' ἡμέρα
 D Τίτου Καίσαρος ἦκε καὶ συνελούσατο, καὶ πιδὼν ἥπαξ, ¹⁵
 ὥς φασιν, ἀποπληξίας καταλαβούσης εὐθύς ἀπέθανε.
 ταῦθ' ἡμῖν ὁ Γλαῦκος ἐν γέλῳτι προύφερεν ὥς
 παιδαγωγικά· τῶν δ' ἄλλων οὐ πᾶν προθύμος ἦν
 ἀκούειν, οὐδ' ἡμεῖς ἐκείνῳ διηγείσθαι. σὺ δ' ἐπι-
 σκόπει τῶν λεχθέντων ἕκαστον. 20

6. Πρῶτον μὲν ὁ Σωκράτης παρακαλεούμενος
 φυλάττεσθαι τῶν βρωμάτων ὅσα μὴ πεινῶντας ἐσθί-
 ειν ἀναπεῖθει, καὶ τῶν πομάτων ὅσα πίνειν μὴ
 διψῶντας, οὐχ ἀπλῶς τὸ χρῆσθαι τούτοις ἀπηγό-
 E ρευσεν, ἀλλὰ χρῆσθαι δεομένους ἐδίδασκε καὶ τὸ ²⁵
 ἡδὺ κατατάκτοντας αὐτῶν εἰς τὸ ἀναγκαῖον, ὥσπερ

5 ἀγεύστον θυσίας H. θυσίας ἄγευστος? 6 παρὰ τε]
 παρῇ δὲ W 11 καταβαλόντος scripsi: καταβάλλοντι
 12 αὐτὸν H: αὐτὸν ἀφ'] ὑφ'? 21 πρῶτον W: πρῶτος

οἱ τὰ θεωρικὰ ποιοῦντες ἐν ταῖς πόλεσι στρατιωτικά.
 τὸ γὰρ ἡδὺ τῇ φύσει μέχρι ἂν ἡ μέρος τοῦ τρέφον-
 τος οἰκειὸν ἐστί, καὶ δεῖ πεινῶντας ἔτι τῶν ἀναγ-
 καίων ἀπολαύειν τῶν ἡδέων, ἰδίᾳ δὲ μὴ κινεῖν
 5 ἐτέρας ὁρέξεις τῶν κοινῶν ἀπηλλαγμένους. ὥσπερ
 γὰρ αὖ τῷ Σωκράτει γυμνάσιον ἦν οὐκ ἀηδὲς ἢ
 ὕρρησις, οὕτως ᾧτινι τὸ πέμμα καὶ τὸ τράγημα
 δεῖπνόν ἐστι καὶ σιτίον, ἥττον βλάπτεται· τὸ δ'
 ἀπέχοντα τῇ φύσει τὸ μέτριον καὶ πεπληρωμένον
 10 ἐπιδράττεσθαι τῶν τοιούτων φυλακτέον ἐν τοῖς μά-
 λιστα. φυλακτέον δὲ τῆς περὶ ταῦτα φιληδονίας καὶ F
 γαστριμαργίας οὐδὲν ἥττον ἀπειροκαλίαν καὶ φιλο-
 τιμίαν· καὶ γὰρ αὗται πολλάκις συναναπείθουσι μὴ
 πεινῶντας ἐσθίειν ἔνια καὶ πίνειν μὴ διψῶντας,
 15 ἀνελευθέρους κομιδῇ καὶ φορτικὰς ὑποβάλλουσai
 φαντασίας, ὡς ἄτοπόν ἐστι πράγματος σπανίου καὶ
 πολυτελοῦς μὴ ἀπολαῦσαι παρόντος, οἷον οὕθατος
 ἢ μυκήτων Ἰταλικῶν ἢ Σαμίου πλακοῦντος ἢ χιόνος
 ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα γὰρ δήπου προάγεται πολλάκις
 20 χρῆσθαι τοῖς περιβοήτοις καὶ σπανίοις, ὥσπερ ὑπὸ 125
 κνίσης τῆς κενῆς δόξης ἀγομένους καὶ τὸ σῶμα κοι-
 νωνεῖν μηδὲν δεόμενον ἀναγκάζοντας, ὅπως ἔχουσιν
 ἐτέροις διηγεῖσθαι, ζηλούμενοι τῆς ἀπολαύσεως τῶν
 οὕτω δυσπορίστων καὶ περιττῶν. ὅμοια δὲ καὶ πρὸς
 25 γυναικας ἐνδόξους πάσχουσιν. ἰδίαις μὲν γὰρ ἔστιν
 ὅτε καὶ καλαῖς καὶ ἀγαπῶσαις συναναπαυόμενοι τὴν
 ἡσυχίαν ἄγουσι, Φρύνη δὲ τελέσαντες ἀργύριον ἢ

4 ἀπολαύειν W: ἀπολαύειν ἢ 6 αὖ τῷ W: αὐτῷ
 Σωκράτει] Xenoph. Conv. II 17

Λαῖδι καὶ τὸ σῶμα φαύλως καὶ πρὸς συνουσίαν
 ἀργῶς ἔχοντες διακείμενον ἐγείρουσιν ἄμα καὶ παρα-
 καλοῦσι τὸ ἀκόλαστον ἐπὶ τὴν ἡδονὴν ὑπὸ τῆς
 κενῆς δόξης. αὐτὴ γοῦν ἔλεγεν ἡ Φρύνη πρεσβυ-
 B τέρα γεγεννημένη τὴν τρύγα πλείονος πωλεῖν διὰ
 τὴν δόξαν.

7. Ἔστι δὲ μέγα καὶ θαυμαστόν, ἂν ὅσον ἡ φύ-
 σις δεομένη δέχεται τῶν ἡδονῶν προσιέμενοι τῷ
 σώματι, μᾶλλον δ' ἂν τὰ πολλὰ παρὰ τὰς ὁρέξεις
 αὐτῷ διαμαχόμενοι καὶ ἀναβαλλόμενοι καὶ μόλις 10
 πάνυ ταῖς ἀναγκαίαις χρηματίζοντες ἢ ὥς φησιν ὁ
 Πλάτων καὶ δάκνοντος καὶ κατατείνοντος ἐνδιδόντες
 ἀβλαβεῖς ἀπαλλάττωμεν. τὰς δ' ἀνάπαλιν ἐκ τῆς
 ψυχῆς ἐπὶ τὸ σῶμα κατιούσας ἐπιθυμίας καὶ κατα-
 βιαζομένας τοῖς ἐκείνης ὑπηρετεῖν καὶ συνεξανίστα- 15
 C σθαι πάθεισιν οὐδεμία μηχανὴ τὸ μὴ σφοδροτάτας
 βλάβας καὶ μεγίστας ἐφ' ἡδοναῖς ἀσθενέσι καὶ ἀμαν-
 ραῖς ἐναπολιπεῖν. ἥμιστα δὲ ψυχῆς ἐπιθυμία σῶμα
 πρὸς ἡδονὰς κινητέον· ἡ γὰρ ἀρχὴ παρὰ φύσιν γίννε-
 ται. καὶ καθάπερ αἱ τῶν μασχαλῶν ψηλαφήσεις οὐκ 20
 ἰδίου οὐδὲ πῖρᾶον οὐδ' ἴλεων γέλωτα τῇ ψυχῇ παρέ-
 χουσιν ἀλλ' εἰκότα σπασμῷ καὶ χαλεπόν, οὕτω πά-
 λιν ὅσας τὸ σῶμα νυττόμενον ὑπὸ τῆς ψυχῆς ἡδονὰς
 ἴσχει καὶ ταραττόμενον, ἐκστατικαὶ καὶ ταρακτικαὶ
 αὐταὶ καὶ ἀλλότριαι τῆς φύσεώς εἰσιν. ὅταν οὖν τι 25
 D τῶν σπανίων ἀπολαυσμάτων ἢ ἐνδόξων παραγένη-
 ται, φιλοτιμητέον ταῖς ἀποσχέσεσι μᾶλλον ἢ ταῖς
 ἀπολαύσεσι, μείνημένους ὅτι καθάπερ ὁ Σιμωνίδης

9 παρὰ] πρὸς R

ἔλεγε μηδέποτε' αὐτῷ μεταμελήσαι σιγήσαντι, φθιγγαμένῳ δὲ πολλάκις, οὕτως ἡμῖν οὐτ' ὄψον παρῳσαμένοις μετεμέλησεν οὐδ' ὕδωρ ἀντὶ Φαλερίνου πλιοῦσιν. ἀλλὰ τὸνναντίον οὐ μόνον οὐ προσβια-
 5 στέον ἐστὶ τὴν φύσιν, ἀλλὰ καὶ δεομένη προσφέ-
 ρηταί τι τῶν τοιούτων, ἐπὶ τὰ λιτὰ καὶ συνήθη
 πολλάκις ἀποτρεπτέον ἔθους ἔνεκα καὶ μελέτης τὴν
 ὄρεξιν.

ἔειπε γὰρ ἀδικεῖν χροή'

10 φησὶν ὁ Θηβαῖος οὐκ ὀρθῶς λέγων,

E

ἔτυραννίδος πέρι

κάλλιστον ἀδικεῖν'.

ἡμεῖς δὲ βέλτιον ὥς, εἴπερ φιλοδοξεῖν πρὸς τὰ τοιαῦτα, ἐγκρατεία κάλλιστον ὑπὲρ ὑγιείας. οὐ μὴν
 15 ἀλλὰ καὶ μικρολογία καὶ γλισχρότης ἐνίοις ἀναγκά-
 ζει πιέζοντας οἴκοι τὰς ἐπιθυμίας καὶ κατισχναίνον-
 τας ἐμπίπλασθαι παρ' ἑτέροις τῶν πολυτελῶν καὶ
 ἀπολαύειν, καθάπερ ἐκ πολεμίας ἀφειδῶς ἐπισιτιζο-
 μένους· εἴτα κακῶς διατεθέντες ἀπίασιν, εἰς τὴν
 20 ὕστεραίαν ἐφύδιον τῆς ἀπληστίας τὴν ἀπεψίαν ἔχον-
 τες. ὁ μὲν οὖν Κράτης διὰ τρυφὴν καὶ πολυτέλειαν F
 οἰόμενος οὐχ ἥμισυ τὰς στάσεις καὶ τὰς τυραννίδας
 ἐμφύεσθαι ταῖς πόλεσι, μετὰ παιδιᾷ παρήναι

ἔμῃ πρὸ φακῆς λοπάδ' αὖξων

25 εἰς στάσιν ἄμμε βάλῃς'.

αὐτὸς δέ τις ἑαυτῷ παρακελευέσθω μὴ πρὸ φακῆς

9 Eurip. Phoen. 527   14 ἐγκρατεία W: ἐγκράτεια
 24 Bergk. 2 p. 367   25 εἰς Athenaeus IV p. 158 b: ἀεὶ ἐς

λοπάδ' αὔξων μηδὲ πάντως ὑπερβαίνων τὴν καρδα-
 μίδα καὶ τὴν ἐλαίαν ἐπὶ τὸ θρύον καὶ τὸν ἰχθὺν
 εἰς στάσιν ἐκ πλησμονῆς τὸ σῶμα καὶ ταραχὰς ἐμ-
 βάλλειν καὶ διαρροίας. τὰ γὰρ εὐτελεῖ κρατεῖ τὴν
 ὕρεξιν ἐπὶ τῶν φυσικῶν μέτρων, ὁποποιῶν δὲ τέχνηαι 5
 126 καὶ δημιουργῶν καὶ

ἑτὰ πανοῦργα ταῦτ' ὁπάρια χυποτρίμματα'
 κατὰ τὸν κωμικὸν ἀεὶ τοὺς ὅρους τῆς ἡδονῆς μετα-
 τίθησιν εἰς τοῦμπροσθεν καὶ παραλλάττει τὸ συμ-
 φέρον. οὐκ οἶδα δ' ὅντινα τρόπον, ἡμῶν τὰς γυναι- 10
 κας ὅσαι φίλτρα μηχανῶνται καὶ γοητείας ἐπὶ τοὺς
 ἄνδρας βδελυττομένων καὶ δυσχεραίνόντων, μισθω-
 τοῖς τε καὶ δούλοις προσεφιάσι τὰ σιτία καὶ τὰ ὕψα
 μονοноῦ μαγγανεύειν καὶ φαρμάττειν. εἰ τοίνυν καὶ
 πικρότερον φανεῖται τὸ τοῦ Ἀρκεσιλάου πρὸς τοὺς 15
 μοιχικοὺς καὶ ἀκολάστους εἰρημένον, ἑμὴδὲν διαφέ-
 ρειν ὅπισθεν τινα ἢ ἔμπροσθεν εἶναι κίναιδον', οὐκ
 B ἀνάρμοστον ἔστι τοῖς ὑποκειμένοις. τί γὰρ ὥς ἀλη-
 θῶς διαφέρει σατύρια προσάγοντα κινεῖν καὶ παρο-
 ξύνειν τὸ ἀκόλαστον ἐπὶ τὰς ἡδονάς, ἢ τὴν γεῦσιν 20
 ὁσμαῖς καὶ καρυκείαις ἐθίζειν ὥσπερ τὰ ψωριῶντα
 κνησμῶν ἀεὶ δεῖσθαι καὶ γαργαλισμῶν;

8. Ἄλλοτε μὲν οὖν πρὸς τὰς ἡδονὰς λεκτέον
 ἔσως, τὸ καλὸν καὶ σεμνὸν ἐφ' ἑαυτοῦ τῆς ἐγκρα-
 τείας οἶόν ἐστι δεικνύοντα. ὁ δὲ νῦν λόγος ὑπὲρ 25
 πολλῶν ἡδονῶν καὶ μεγάλων ἔστιν. οὔτε γὰρ πρᾶ-

1 αὔξων H: αὔξων αἰεὶ 8 κωμικὸν] Meinek. IV
 p. 670 13 προσεφιάσι] τινὲς ἐφιάσι? 21 ἐθίζειν Me-
 ziriacus: ἐρεθίζειν

- ξεις οὐτ' ἐλπίδας οὐτ' ἀποδημίας οὔτε διαγωγὰς αἱ
 νόσοι τοσαύτας ὄσας ἡδονὰς ἡμῶν ἀφαιροῦνται καὶ
 διαφθείρουσιν. ὅθεν ἥκιστα λυσιτελεῖ καταφρονεῖν C
 τῆς ὑγείας τοῖς μάλιστα τὴν ἡδονὴν διώκουσι. καὶ
 5 γὰρ φιλοσοφεῖν ἀρρωστίαι πολλοῖς παρέχουσι καὶ
 στρατηγεῖν νῆ Δία καὶ βασιλεύειν, ἡδοναὶ δὲ σωμα-
 τικαὶ καὶ ἀπολαύσεις ἐνταῖς μὲν οὐδ' ὅλως γένεσιν ἐν
 νόσῳ λαμβάνουσιν, αἱ δὲ λαμβάνουσιν βραχὺ τὸ
 οἰκεῖον καὶ οὐ καθαρόν ἀλλὰ συμπεφυρμένον πολλῶ
 10 τῷ ἀλλοτρίῳ καὶ μεμωλωπισμένον ὥσπερ ἐκ ξάλης
 καὶ χειμῶνος ἀναφέρουσιν. οὐ γὰρ 'ἐν πλησμοναῖς
 Κύπρις', ἀλλὰ μᾶλλον ἐν εὐδία σαρκὸς καὶ γαλήνῃ
 καὶ Κύπρις εἰς ἡδονὴν τελευτᾷ καὶ βρῶσις καὶ πόσις·
 ἢ δ' ὑγίεια ταῖς ἡδοναῖς ὥσπερ ἡ γαλήνῃ ταῖς ἀλ- D
 15 κυόσιν ἀσφαλῇ καὶ καλῇ γένεσιν καὶ λοχείαν ἐνδί-
 δωσι. κομψῶς γὰρ ἔοικεν ὁ Πρῶδικος εἰπεῖν ὅτι
 τῶν ἡδυσμάτων ἄριστόν ἐστι τὸ πῦρ· ἀληθέστερον
 δ' ἔν τις εἴποι τὴν ὑγίειαν ἡδυσμα θεϊότατον εἶναι
 καὶ προσηγέστατον· ἐφθὰ μὲν γὰρ καὶ ὀπτὰ καὶ
 20 πεπτὰ βρώματα νοσοῦσιν ἢ κραιπαλῶσιν ἢ ναυτιῶ-
 σιν οὐδεμίαν ἡδονὴν οὐδὲ χάριν ἀποδίδωσι, καθαρὰ
 δὲ καὶ ἀκραιφνῆς ὕδατος ὑγιαίνοντι σώματι πᾶν
 ἡδὺ ποιεῖ καὶ 'ἀρπαλέον', ὥς Ὅμηρος ἔφη, καὶ
 πρύσφορον.
- 25 9. Ἐπεὶ δ' ὥσπερ ὁ Δημάδης πολεμικοὺς ἀκαί-
 ρως τοὺς Ἀθηναίους ὄντας ἔλεγε μηδέποτε χειροτο- E
 νεῖν εἰρήνην ἄνευ μελάνων ἱματίων, οὕτω καὶ ἡμεῖς

11 ἐν πλησμοναῖς] Nauck. p. 506   18 δ' Meziriacus:
 γὰρ   23 Ὅμηρος] θ' 164

οὐδέποτε μεμνήμεθα λιτῆς διαίτης καὶ σώφρονος
 ἄνευ καύσεων καὶ καταπλάσμάτων· ἐν τε τούτοις
 γιγνόμενοι πιέζομεν σφόδρα τὰς ἁμαρτίας, ἀντερει-
 δόμενοι τῇ μνήμῃ καὶ καθάπερ οἱ πολλοὶ νῦν μὲν
 ἄερας νῦν δὲ χῶρας ἐπιμεμφόμενοι νοσῶδεις, ἔξαι- 5
 ρούμενοι τῆς αἰτίας τὴν ἀκρασίαν καὶ φιληδονίαν·
 ὥσπερ ὁ Λυσίμαχος ἐν Γέταις συσχεθεὶς δίψῃ καὶ
 παραδούς ἐαυτὸν μετὰ τοῦ στρατεύματος αἰχμάλω-
 F τον εἶτα πιὼν ὕδωρ ψυχρόν 'ὦ θεοί' εἶπεν, 'ὥς
 βραχείας ἡδονῆς ἔνεκα μεγάλην εὐδαιμονίαν ἀπεβά- 10
 λομεν', οὕτως ἀνοιστέον ἐν ταῖς ἀρρωστίαις πρὸς
 αὐτοὺς ὥς διὰ ψυχροποσίαν ἢ λουτρον ἄκαιρον ἢ
 συμπεριφορὰν πολλὰς μὲν αὐτῶν διεφθείραμεν ἡδο-
 νάς, καλὰς δὲ πράξεις ἐπιτερπεῖς τε διαγωγὰς ἀπω-
 λέσαμεν. ὁ γὰρ ἐκ τῶν τοιούτων ἀναλογισμῶν 15
 δηγμὸς αἰμάσσει τὴν μνήμην, ὥστε οἶον οὐλήν
 παραμένουσιν ἐν τῷ ὑγιαίνειν εὐλαβεστέρους ποιεῖν
 127 περὶ τὴν δίαιταν. οὐδὲ γὰρ ἔγαν τὸ ὑγιαῖνον σῶμα
 φύσει μεγάλας ἐπιθυμίας οὐδὲ δυσπειθεῖς οὐδ' ἀσ-
 νήθεις οὐδὲ δυσεκβιάστους, ἀλλὰ δεῖ θαρρεῖν πρὸς 20
 τὰς ὀρέξεις ἐκφερομένας καὶ ἐπιπηδῶσας ταῖς ἀπο-
 λαύσεσιν, ὥς ἐλαφρὸν καὶ παιδικὸν ἐχούσας τὸ μεμ-
 ψιμοιοῦν καὶ κλαυθμυριζόμενον, εἶτα παυομένας
 ἀρθείσης τῆς τραπέξης καὶ μηδὲν ἐγκαλούσας μηδ'
 ἀδικουμένας, ἀλλὰ τούναντίον καθαρὰς καὶ ἱλαρὰς 25
 καὶ οὐ βαρεῖας οὐδὲ ναυτιώδεις περιμενούσας τὴν

3 ἀντερειδόμενοι H: ἐναπερειδόμενοι 5 νοσῶδεις H:
 νοσῶδεις ἀποδημίας τέ τινας λέγουσι 7 ὥσπερ scripsi:
 ἀλλ' ὥσπερ 10 ἀπεβάλομεν scripsi: ἀπεβαλόμην 13 διε-
 φθείραμεν R: διαφθείρομεν 14 δὲ W: τε

αὔριον. ὥσπερ ἀμέλει καὶ Τιμόθεος εἶπε τῇ προ- B
 τεραίᾳ δεδειπνηκώς ἐν Ἀκαδημείᾳ παρὰ Πλάτωνι
 μουσικὸν καὶ λιτὸν δεῖπνον, ὡς οἱ παρὰ Πλάτωνι
 δειπνήσαντες καὶ εἰς αὔριον ἡδέως γίνονται. λέγε-
 5 ται δὲ καὶ Ἀλέξανδρον εἰπεῖν τοὺς τῆς Ἀδᾶς ὀψο-
 ποιούς ἀποπεμφάμενον ὡς ἔχει βελτίονας ἀεὶ σὺν
 αὐτῷ, πρὸς μὲν τὸ ἄριστον τὴν νυκτοπορίαν, πρὸς
 δὲ τὸ δεῖπνον τὴν ὀλιγαριστίαν.

10 10. Οὐκ ἄγνοῶ δ' ὅτι καὶ διὰ κόπους πυρέττου-
 σιν ἄνθρωποι καὶ δι' ἐγκαύσεις καὶ διὰ περιψύξεις.
 ἀλλ' ὥσπερ αἱ τῶν ἀνθέων ὁσμαι καθ' ἑαυτὰς ἀσθε-
 νεῖς εἰσι, μιχθεῖσαι δὲ τῷ ἐλαίῳ ῥώμην ἔσχουσιν καὶ
 τόνον, οὕτω ταῖς ἔξωθεν αἰτίαις καὶ ἀρχαῖς οἶον
 οὐσίαν καὶ σῶμα παρέχει τὸ πλήθος ὑποκείμενον. C
 15 ἄνευ δὲ τούτων χαλεπὸν οὐδέν, ἀλλ' ἐξαμαυροῦνται
 καὶ διαχέονται ῥαδίως, αἵματος λεπτοῦ καὶ πνεύμα-
 τος καθαροῦ δεχομένου τὴν κίνησιν· ἐν δὲ πλήθει
 καὶ περιττώματι οἶον ἰλὺς ἀναταραττομένη μιὰρὰ
 ποιεῖ πάντα καὶ δυσχερὴ καὶ δυσπαλάλλακτα. διὸ
 20 δεῖ μὴ καθάπερ οἱ ἄπλοοι ναύκληροι πολλὰ δι'
 ἀπληστίαν ἐμβαλόμενοι, τοῦντεῦθεν ἤδη διατελοῦσιν
 ἀντλοῦντες καὶ ὑπεξαιροῦντες τὴν θάλατταν, οὕτως
 ἐμπλήσαντας τὸ σῶμα καὶ βαρύναντας ὑποκαθαίρειν
 αὐτοὺς καὶ ὑποκλύζειν, ἀλλὰ διατηρεῖν εὐσταλές, D
 25 ὅπως, κἂν πιεσθῇ ποτε, φελλοῦ δίκην ὑπὸ κουφό-
 τητος ἀναφέρεται.

11. Μάλιστα δὲ προφυλακτέον ἐν ταῖς προπα-

6 βελτίονας Stobaeus Floril. CI 8: βελτίονας ἄγειν
 15 τούτων] τούτου R 20 ἄπλοοι scripsi: ἀγαθοὶ

θείαις καὶ προαισθήσεσιν. οὐ γὰρ ἅπασαι κατὰ τὸν
 Ἑσίοδον ἐπιφοιτῶσιν αἱ νόσοι

‘σιγῇ, ἐπεὶ φωνὴν ἐξείλετο μητίετα Ζεὺς’,
 ἀλλ’ αἱ πλείσται καθάπερ προαγγέλους καὶ προδρό-
 μους καὶ κήρυκας ἔχουσιν ἀπεψίας καὶ δυσκινήσιας. 5
 ‘βαρύντητες καὶ κόποι’ φησὶν Ἰπποκράτης ‘αὐτόμα-
 τοι νοῦσον φράζουσι’, διὰ πλῆθος ὥς ἔοικεν ἐντὸς
 διάτασιν καὶ σφήνωσιν τοῦ περὶ τὰ νεῦρα πνεύ-
 E ματος ἔχοντος. ἀλλ’ ὅμως αὐτοῦ μονονουχί τοῦ
 σώματος ἀντιτείνοντος καὶ κατασπῶντος ἐπὶ τὸ κλι- 10
 νίδιον καὶ τὴν ἡσυχίαν οἱ μὲν ὑπὸ λαιμαργίας καὶ
 φιληθονίας ἐμβάλλουσιν ἑαυτοὺς ἐπὶ τὰ βαλανεῖα καὶ
 σπεύδουσιν ἐπὶ τὰς προπόσεις, ὥσπερ εἰς πολιορκίαν
 ἐπισιτιζόμενοι καὶ δεδιότες μὴ φθάσῃ καταλαβὼν
 αὐτοὺς ὁ πυρετὸς ἀναρίστους, οἱ δὲ κομψότεροι 15
 ταύτῃ μὲν οὐχ ἀλίσκονται, πάννυ δ’ ἀβελτέρως αἰσχυ-
 νόμενοι κραιπάλῃν ἢ ἀπεψίαν ὁμολογεῖν καὶ διημε-
 ρεύειν ἐν ἱματίοις, ἐτέρων εἰς τὸ γυμνάσιον βαδίζόν-
 των καὶ παρακαλούντων ἀναστάντες συναποδύονται
 F καὶ ταῦτ’ ἀπράττουσι τοῖς ὑγιαίνουσι. τοὺς δὲ 20
 πλείους ἀκρασίας καὶ μαλακίας συνήγορον ἔχουσα
 παροιμία ἐλπὶς ἀναπεῖθει καὶ προάγεται βαδίζειν
 ἀναστάντας ἰταμῶς ἐπὶ τὴν συνήθειαν, ὥς οἶνον δὴ
 τὸν οἶνον κραιπάλῃ δὲ τὴν κραιπάλῃν ἐξελῶντας
 καὶ διαφορήσοντας. πρὸς μὲν οὖν ταύτην τὴν ἐλ- 25

2 Ἑσίοδον] OD 104   6 Ἰπποκράτης] Aphor. II 5
 21 ἀκρασίας καὶ μαλακίας Erasmus: ἀκρασία καὶ μαλακία
 22 τὴν παροιμίαν R   24 ἐξελῶντας καὶ διαφορήσοντας W:
 ἐξελόντας καὶ διαφορήσαντας

πίδα τὴν τοῦ Κάτωνος εὐλάβειαν ἀντιτακτέον ἦν
 φησιν ἐκεῖνος ὁ ἀνὴρ 'τὰ μὲν μεγάλα μικρὰ ποιεῖν 128
 τὰ δὲ μικρὰ παντελῶς ἀναιρεῖν', καὶ ὅτι κρεῖττον
 ἔνδειαν ὑπομεῖναι διὰ κενῆς καὶ ἡσυχίας ἢ διακν-
 5 βεῦσαι πρὸς λουτρον ὥσαμένους καὶ δεῖπνον. εἰ
 μὲν γὰρ ἔστι τι, βλάβῃ τὸ μὴ φυλάσσθαι μηδ' ἐπι-
 σχεῖν· εἰ δὲ μηδέν, οὐ βλάβῃ τὸ συσταλῆναι τῷ
 σώματι καὶ γενέσθαι καθαρώτερον. ὁ δὲ παιδαριώ-
 δης ἐκεῖνος καὶ τοῖς φίλοις δεδιὼς καὶ τοῖς οἰκέ-
 10 ταις φανερὸς γενέσθαι διακείμενος ἐκ πλησμονῆς ἢ
 κραιπάλῃς ἀηθῶς, αἰσχυρόμενος ἀπεψίαν ὁμολογῇ-
 σαι τήμερον, αὔριον ὁμολογήσει κατάρροϊαν ἢ πυρε-
 τὸν ἢ στρόφον·

'αἰσχυρόμενος αἰσχιστα πενίαν ἂν φέροις',
 15 πολὺ δ' αἰσχίον ἀπεψίαν καὶ βαρύτητα καὶ πλησμο- B
 νὴν σώματος εἰς βαλανεῖον ἐλκομένου καθάπερ εἰς
 θάλασσαν σαθροῦ πλοίου καὶ μὴ στέγοντος. ὥσπερ
 γὰρ ἀμέλει πλείοντες ἔνιοι χειμῶνος ὕψους αἰδοῦνται
 διατρίβειν ἐπ' ἀκτῆς, εἴτ' ἀναχθέντες αἰσχιστα διά-
 20 κεινται βοῶντες καὶ ναυτιῶντες, οὕτως ἐν ὑποψίᾳ
 καὶ προπαθείᾳ σώματος ἀγεννὲς ἡγούμενοι μίαν
 ἡμέραν ἐν κλίνῃ διάγειν καὶ μὴ παραθέσθαι τρά-
 πεξαν, αἰσχιστα πολλὰς ἡμέρας κεῖνται καθαιρόμενοι
 καὶ καταπλασσύμενοι καὶ θωπεύοντες ἰατροὺς καὶ
 25 θεραπεύοντες, οἶνον αἰτοῦντες ἢ ψυχρὸν ὕδωρ,
 ἄτοπα καὶ ἀγεννῆ πολλὰ ποιεῖν καὶ φθιγγεσθαι διὰ C
 τὸν πόνον καὶ τὸν φόβον ὑπομένοντες. καὶ μὴν

τούς γε διὰ τὰς ἡδονὰς μὴ κρατοῦντας ἑαυτῶν ἀλλ' ἐγκλίνοντας ἢ φερομένους ὑπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν καλῶς ἔχει διδάσκειν καὶ ἀναμνησκεῖν ὅτι πλείστον ἐκ τοῦ σώματος αἱ ἡδοναὶ λαμβάνουσι· (12) καὶ καθάπερ οἱ Λάκωνες ὅξος καὶ ἄλλας διδόντες τῷ μα-⁵ γείρῳ τὰ λοιπὰ κελεύουσιν ἐν τῷ ἱερεῖῳ ζητεῖν, οὕτως ἐν τῷ σώματι τοῦ προσφερομένου τὰ κάλλιστα τῶν ἡδυσμάτων ἐστίν, ἅνπερ ὑγιαίνουντι καὶ καθαροῖς προσφέρηται. γλυκὺ μὲν γάρ ἢ πολυτελὲς ἔξω καὶ καθ' αὐτὸ τῶν τοιούτων ἕκαστόν ἐστιν, ἡδὺ δὲ¹⁰ πέφυκεν ἐν τῷ ἡδομένῳ καὶ μετὰ τοῦ ἡδομένου D γίνεσθαι κατὰ φύσιν ἔχοντος· ἐν δὲ δυσαρέστοις καὶ κραιπαλῶσι καὶ φάυλως διακειμένοις πάντα τὴν αὐτῶν χάριν καὶ ὥραν ἀπόλλυσι. διὸ δεῖ μὴ σκοπεῖν τὸν ἰχθὺν εἰ πρόσφατος, μηδὲ τὸν ἄρτον εἰ¹⁵ καθαρός, μηδὲ τὸ βαλανεῖον εἰ θερμόν, μηδὲ τὴν ἐταίραν εἰ εὖμορφος, ἀλλ' ἑαυτὸν εἰ μὴ ναυτιώδης μηδὲ θολερὸς μηδ' ἔωλος μηδὲ τεταραγμένος. εἰ δὲ μὴ, καθάπερ εἰς οἰκίαν πενθοῦσαν ἐμβαλόντες ἐπί-²⁰ κωμοὶ μεθύοντες οὐ φιλοφροσύνην παρῆσχον οὐδ' ἡδονὴν ἀλλὰ κλαυθμοὺς καὶ ὀδυρμοὺς ἐποίησαν, E οὕτω καὶ ἀφροδίσια καὶ ὕψα καὶ βαλανεῖα καὶ οἶνος ἐν σώματι κακῶς καὶ παρὰ φύσιν ἔχοντι μιννύμενα τοῖς μὴ καθεστῶσι καὶ διεφθορόσι φλέγμα καὶ χολὴν κινεῖ καὶ ταράττει καὶ προσεξίστησιν, ἡδὺ δ'²⁵ οὐδὲν ἀξιολόγως οὐδ' ἀπολαυστικὸν οὐδὲν οἶον προσεδοκήσαμεν ἀποδίδωσιν.

17 ἑαυτὸν Stobaeus Floril. CI 11: αὐτὸν 21 καὶ ὀδυρ-
μοὺς idem 25 παρῆξιστησιν H

13. Ἡ μὲν οὖν ἀκριβὴς σφόδρα καὶ δι' ὄνυχος
 λεγομένη δίαίτα τό τε σῶμα κοιμῶν ψοφοδεὲς παρέ-
 χεται καὶ σφαλερόν, αὐτῆς τε τῆς ψυχῆς τὸ γαῦρον
 κολουεῖ πάντα πράγματα καὶ πᾶσαν οὐχ ἥττον ἐν
 5 ἡδοναῖς ἢ πόνοις διατριβὴν καὶ πρᾶξιν ὑφορωμένης
 καὶ πρὸς μηδὲν ἱταμῶς καὶ θαρραλέως βαδιζούσης.
 δεῖ δ' ὥσπερ ἰστίον τὸ σῶμα μήτε συστέλλειν εὐδίας F
 οὔσης καὶ πιέζειν σφόδρα, μήτ' ἀνειμένως χρῆσθαι
 τε καὶ καταφρονεῖν ἐν ὑποψίᾳ γενόμενον, ἀλλ' ἐν-
 10 διδόναι καὶ ποιεῖν ἐλαφρὸν ὥσπερ εἴρηται, καὶ μὴ
 περιμένειν ἀπεψίας καὶ διαρροίας μηδὲ θερμοσίας
 μηδὲ νάρκας, ὅφ' ὧν ἔνιοι μόλις ὥσπερ ὑπ' ἀγγέ-
 λων ἢ κλητύρων, πυρετοῦ περὶ θύρας ὕψους ἤδη,
 θορυβοῦμενοι συστέλλουσιν ἑαυτούς, ἀλλὰ πόρρω-129
 15 θεν ἐξευλαβεῖσθαι

ἔκπερ χείματος, ὥστ' ἀνὰ ποντίαν ἄκραν
 βορέα πνέοντος'.

14. Ἄτοπον γάρ ἐστι κοράκων μὲν λαρυγγισμοῖς
 καὶ κλωσμοῖς ἀλεκτορίδων καὶ ὀσύν ἐπὶ φορυτῷ
 20 μαργαρινούσαις', ὡς ἔφη Δημόκριτος, ἐπιμελῶς προσ-
 ἔχειν, σημεῖα ποιουμένους πνευμάτων καὶ ὕμβρων,
 τὰ δὲ τοῦ σώματος κινήματα καὶ σάλους καὶ προ-
 παθείας μὴ προλαμβάνειν μηδὲ προφυλάττειν, μηδ'
 ἔχειν σημεῖα χειμῶνος ἐν ἑαυτῷ γενησομένου καὶ
 25 μέλλοντος. ὅθεν οὐ περὶ τροφὴν μόνον οὐδὲ γυμνά-
 σια δεῖ φυλάττειν τὸ σῶμα μὴ παρὰ τὸ εἰωθὸς

3 τε Stobaeus: δὲ 5 ἢ Madvigius: καὶ 9 γενό-
 μενον Stobaeus: γινόμενον 16 Bergk. 3 p. 721 17 βορέα
 idem: βορρᾶ 20 Δημόκριτος] Mullach. 1 p. 343

B ἄπτεται τούτων ὀκνηρῶς καὶ ἀπροθύμως ἢ πάλιν
 διψῶδές ἐστι καὶ πειναλέον ὥς οὐ πέφυκεν, ἀλλὰ
 καὶ τῶν ὑπνῶν τὸ μὴ συνεχές μηδὲ λείον ἀλλ' ἀνω-
 μαλίας ἔχον καὶ διασπασμοὺς εὐλαβεῖσθαι, καὶ τῶν
 ἐνυπνίων τὴν ἀτοπίαν, ἔνπερ ὧσι μὴ νόμιμοι μηδὲ 5
 συνήθεις αἱ φαντασίαι, πληθὺς ἢ πάχος ὑγρῶν ἢ
 πνεύματος ταραχὴν ἐντὸς κατηγοροῦσαν. ἤδη δὲ καὶ
 τὰ τῆς ψυχῆς κινήματα τὸ σῶμα μηνύει πρὸς νόσον
 ἐπισφαλῶς ἔχειν. ἄλογοι γὰρ ἴσχουσιν ἀθυμίας καὶ
 C φόβοι πολλάκις ἀπ' οὐδενὸς φανεροῦ, τὰς ἐλπίδας 10
 ἄφνω κατασβεπνύουσιν· γίνονται δὲ καὶ ταῖς ὀρ-
 γαῖς ἐπίχολοι καὶ ὀξεῖς καὶ μικρόλυποι, καὶ δακρυρ-
 ροοῦσι καὶ ἀδημονοῦσιν ὅταν ἀτμοὶ πονηροὶ καὶ
 ἀναθυμιάσεις πικραὶ συνιστάμεναι 'ταῖς τῆς ψυχῆς',
 ὧς φησιν ὁ Πλάτων, ἀνακραθῶσι 'περιόδοις'. διὸ 15
 δεῖ σκοπεῖν οἷς ἂν ταῦτα συμπίπτῃ καὶ μνημονεύειν
 ὅτι σωματικὸν ἐστὶν αἴτιον ὑποστολῆς τινος ἢ κατα-
 κράσεως δεόμενον.

15. Χρήσιμον δὲ πάνυ καὶ τὸ τοὺς φίλους ἐπι-
 D σκεπτόμενον ἀσθενοῦντας ἐκπυνθάνεσθαι τὰς αἰτίας, 20
 μὴ σοφιστικῶς μηδὲ περιέργως ἐνστάσεις καὶ παρεμ-
 πτώσεις καὶ κοινότηας λαλοῦντα καὶ παρεπίδεικνύ-
 μενον ἰατρικῶν ὀνομάτων καὶ γραμμάτων ἐμπειρίαν,
 ἀλλὰ ταυτὶ τὰ φαῦλα καὶ κοινὰ μὴ παρέργως ἀκού-
 οντα, πληθὺς ἡλώσειν κόπον ἀγρυπνίαν, μάλιστα δὲ 25
 δίαιταν ἢ χρώμενος ἐπύρεξεν. εἰδ' ὥσπερ ὁ Πλά-

7 πνεύματος Stobaeus Floril. CI 11: πνευμάτων 15
 Πλάτων] Tim. p. 47 d 16 μνημονεύειν H: μνημονεύειν
 ἂν μὴδὲν ἢ πνευματικόν 25 ἡλώσειν Erasmus: ἢ λείψειν

των ἐπὶ τοῖς ἀλλοτρίοις ἁμαρτήμασιν εἰώθει λέγειν
ἀπιὼν 'μὴ που ἄρ' ἐγὼ τοιοῦτος;' οὕτω τὰ περὶ
αὐτὸν ἐν τοῖς πλησίον εὖ τίθεσθαι, καὶ φυλάττε-
σθαι καὶ μνημονεύειν ὅπως οὐ περιπесεῖται τοῖς
5 αὐτοῖς οὐδ' αὐτὸς εἰς τὴν κλίνην καταπεσὼν ὑμνήσει E
ποθῶν τὴν πολυτίμητον ὑγίειαν, ἀλλ' ἑτέρου πάσχον-
τος ἐνσημανεῖται πρὸς ἑαυτὸν ὥς ἄξιον πολλοῦ τὸ
ὑγιαίνειν καὶ δεῖ τοῦτο διατηρεῖν αὐτῷ προσέχοντα
καὶ φειδόμενον. οὐ χειρὸν δὲ καὶ τὴν ἑαυτῶν παρε-
10 πισκοπεῖν δίαιταν· ἂν γὰρ ἐν πόσεσι καὶ προσφο-
ραῖς ἢ τισι πόνοις καὶ ἀταξίαις ἑτέροις τυγχάνωμεν
γεγονότες, τὸ δὲ σῶμα μηδεμίαν ὑποψίαν παρῆχῃ
μηδὲ προαίσθησιν, ὅμως αὐτοὺς δεῖ φυλάττεσθαι
καὶ προκαταλαμβάνειν ἐκ μὲν ἀφροδισίων καὶ κόπων
15 ὅντας ἀναπαύσει καὶ ἡσυχία, μετὰ δ' οἴνωσιν καὶ
συμπεριφορὰν ὑδροποσία, μάλιστα δὲ τροφαῖς κεχρη- F
μένους ἐμβριθέσι καὶ κρεώδεσιν ἢ ποικίλαις ὀλιγο-
σιτεῖν καὶ μηδὲν ὑπολείπειν περιττώματος πλήθος
ἐν τῷ σώματι. καὶ γὰρ αὐτὰ ταῦτα δι' αὐτὰ πολ-
20 λῶν αἰτία νόσων ἐστί, καὶ προστίθῃσι ταῖς ἄλλαις
αἰτίαις ὕλην καὶ δύναμιν. ὅθεν ἄριστα λέλεκται
'τροφῆς ἀκορίην καὶ πόνων ἀοκνίην καὶ σπέρματος
οὐσίης συντήρησιν ὑγιεινότατα εἶναι'. καὶ γὰρ ἡ 180
περὶ τὰς συνουσίας ἀκρασία τῷ μάλιστα τὴν δύνα-
25 μιν ἐκλύειν ὑφ' ἧς ἡ τροφή διαπονεῖται, πλέον
περίττωμα ποιεῖ καὶ πλήθος.

16. Αὐτίς οὖν ἀναλαμβάνοντες ἐξ ἀρχῆς περὶ ἐκά-

1 τῶν ἀλλοτρίων ἁμαρτημάτων H. 2 ἀπιὼν] del. H
ἄρ' H: ἄρα καὶ 18 ὑπολείπειν scripsi: ὑπολίπειν

στου, πρῶτον δὲ περὶ γυμνασίων φιλολόγοις ἄρμο-
 ζόντων λέγομεν ὅτι ὥσπερ ὁ φήσας μηδὲν γράφειν
 παραθαλασσίους περὶ ὁδόντων ἐδίδαξε τὴν χρεῖαν,
 οὕτω καὶ φιλολόγοις φαίη τις ἂν μὴ γράφειν περὶ
 γυμνασίων. ἡ γὰρ καθ' ἡμέραν τοῦ λόγου χρεία 5
 διὰ φωνῆς περαινομένη θαυμαστὸν οἶόν ἐστι γυμνά-
 σιον οὐ μόνον πρὸς ὑγίειαν ἀλλὰ καὶ πρὸς ἰσχύν,
 B οὐ παλαιστικὴν οὐδὲ σαρκουῖσαν καὶ πυκνουῖσαν τὰ
 ἐκτὸς ὥσπερ οἰκοδομήματος, ἀλλὰ τοῖς ζωτικωτάτοις
 μέρεσι βῶμην ἐνδιάθετον καὶ τόνον ἀληθινὸν ἐμ- 10
 ποιοῦσαν. ὅτι μὲν γὰρ ἰσχὺν δίδωσι τὸ πνεῦμα,
 δηλοῦσιν οἱ ἀλείπται, τοὺς ἀθλητὰς κελεύοντες ἀν-
 τερείδειν ταῖς τρίψεσι καὶ παρεγκάπτειν τείνοντας
 αἰὲ τὰ πλάσσομενα μέρη καὶ ψηλαφώμενα τοῦ σώ-
 ματος· ἡ δὲ φωνή, τοῦ πνεύματος οὔσα κίνησις, οὐκ 15
 ἐπιπολαίως ἀλλ' ὥσπερ ἐν πηγαῖς περὶ τὰ σπλάγχνα
 ῥωννυμένη, τὸ θερμὸν αὔξει καὶ λεπτύνει τὸ αἶμα,
 C καὶ πᾶσαν μὲν ἐκκαθαίρει φλέβα, πᾶσαν δ' ἄρτηρίαν
 ἀνοίγει, σύστασιν δὲ καὶ πῆξιν ὑγρότητος οὐκ ἔῃ
 περιττωματικῆς ὥσπερ ὑποστάθμην ἐγγενέσθαι τοῖς 20
 τὴν τροφήν παραλαμβάνουσιν καὶ κατεργαζομένοις
 ἀγγείοις. διὸ δεῖ μάλιστα ποιεῖν ἑαυτοὺς τούτῳ τῷ
 γυμνασίῳ συνήθεις καὶ συντρόφους ἐνδελεχῶς λέ-
 γοντας, ἂν δ' ἢ τις ὑποψία τοῦ σώματος ἐνδεέστε-
 ρον ἢ κοπωδέστερον ἔχοντος, ἀναγιννώσκοντας καὶ 25
 ἀναφωνοῦντας. ὅπερ γὰρ αἰῶρα πρὸς γυμνάσιόν

2 λέγομεν scripsi: λέγωμεν 3 περὶ ὁδόντων] περὶ
 τριοδόντων? 4 μὴ] μηδὲν R 11 ἰσχὺν Meziriacus:
 ἰσχύειν 13 παρεγκάπτειν Madvigius: παρεγκόπτειν
 τείνοντας Meziriacus: τηροῦντας 25 καὶ W: ἢ

- ἐστι, τοῦτο πρὸς διάλεξιν ἀνάγνωσις, ὥσπερ ἐπ' ὀρήματος ἀλλοτρίου λόγου κινουῖσα μαλακῶς καὶ διαφοροῦσα πρῶως τὴν φωνήν. ἡ δὲ διάλεξις ἀγῶνα καὶ σφοδρότητα προστίθῃσιν, ἕμα τῆς ψυχῆς τῷ
- 5 σώματι συνεπιτιθεμένης. κραυγὰς μέντοι περιπαθεῖς D καὶ σπαραγμῶδεις εὐλαβητέον· αἱ γὰρ ἀνώμαλοι προβολαὶ καὶ διατάσεις τοῦ πνεύματος ῥήγματα καὶ σπάσματα ποιοῦσιν. ἀναγνόντα δ' ἢ διαλεχθέντα λιπαρᾶ καὶ ἀλειυνῇ τρίψει χρηστέον πρὸ τοῦ περι-
- 10 πάτου καὶ μαλάξει τῆς σαρκός, ὥς ἀνυστόν ἐστι, τῶν σπλάγγνων ποιούμενον ἀφήν καὶ τὸ πνεῦμα πρῶως διομαλύνοντα καὶ διαχέοντα μέχρι τῶν ἄκρων. μέτρον δὲ τοῦ πλήθους τῆς τρίψεως ἔστω τὸ προσφιλες τῇ αἰσθήσει καὶ ἄλυπον. ὁ γὰρ οὕτω κατα- E
- 15 στήσας τὴν ἐν βάθει ταραχὴν καὶ διάτασιν τοῦ πνεύματος, ἀλύπως τε χρῆται τῷ περιπτώματι, καὶ ἀκαιρία τις ἢ χρεῖα κωλύσῃ τὸν περίπατον, οὐδὲν ἐστι πρᾶγμα· τὸ γὰρ οἰκεῖον ἢ φύσις ἀπείληφεν. ὅθεν οὔτε πλοῦν ποιητέον οὔτε καταγωγὴν ἐν παν-
- 20 δοκείῳ σιγῆς πρόφασιν, οὐδ' ἂν πάντες καταγελῶσιν. ὕπου γὰρ οὐκ αἰσχροὺν τὸ φαγεῖν, οὐδὲ τὸ γυμνάζεσθαι δῆπουθεν αἰσχροῦν· ἀλλ' αἰσχίον τὸ δεδοικέναι καὶ δυσωπεῖσθαι ναύτας καὶ ὀρεωκόμους καὶ πανδοκεῖς καταγελῶντας οὐ τοῦ σφαιριζόντος
- 25 καὶ σκιαμαχοῦντος ἀλλὰ τοῦ λέγοντος, ἂν ἕμα δι- F δάσκη τι καὶ ζητῇ καὶ μανθάνῃ καὶ ἀναμιμνήσκηται γυμναζόμενος. ὁ μὲν γὰρ Σωκράτης ἔλεγεν ὅτι τῷ

κινουῦντι δι' ὀρχήσεως αὐτόν ἐπτάκλινος οἶκος ἱκανός
 ἐστὶν ἐγγυμνάζεσθαι, τῷ δὲ δι' ὄδοῦς ἢ λόγου γυμνα-
 ζομένῳ γυμνάσιον ἀποχρῶν καὶ ἐστῶτι καὶ κατακει-
 μένῳ πᾶς τόπος παρέχει. μόνον ἐκεῖνο φυλακτέον,
 ὅπως μήτε πλησμονὴν μήτε λαγνείαν μήτε κόπον 5
 ἑαυτοῖς συνειδότες ἐντεινόμεθα τῇ φωνῇ τραχύτε-
 131 ρον, ὃ πάσχουσι πολλοὶ τῶν ῥητόρων καὶ τῶν σο-
 φιστῶν, οἱ μὲν ὑπὸ δόξης καὶ φιλοτιμίας, οἱ δὲ διὰ
 μισθοῦς ἢ πολιτικὰς ἀμίλλας ἐξαγρόμενοι παρὰ τὸ
 συμφέρον ἀγωνίζεσθαι. Νίγρος δ' ὁ ἡμέτερος ἐν 10
 Γαλατῖα σοφιστεύων ἄκανθαν ἐτύγγανεν ἰχθύος κα-
 ταπεπωκώς. ἑτέρου δ' ἐπιφανέντος ἔξωθεν σοφιστοῦ
 καὶ μελετῶντος, ὀρρωδῶν ὑφειμένου δόξαν παρα-
 σχεῖν, ἔτι τῆς ἀκάνθης ἐνισχομένης ἐμελέτησε· με-
 γάλῃ δὲ φλεγμονῇ καὶ σκληρᾷ γενομένης, τὸν 15
 πόνον οὐ φέρων ἀνεδέξατο τομὴν ἔξωθεν βαθεῖαν.
 Β ἡ μὲν οὖν ἄκανθα διὰ τοῦ τραύματος ἐξηρέθη, τὸ
 δὲ τραῦμα χαλεπὸν γενόμενον καὶ ρευματικὸν ἀνεῖ-
 λεν αὐτόν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἂν τις ὕστερον εὐκαί-
 ρως ὑπομνήσειε.

20

17. Λουτροῦ δὲ χρῆσθαι γυμνασασμένους ψυχροῦ
 μὲν ἐπιδεικτικὸν καὶ νεανικὸν μᾶλλον ἢ ὑγιεινόν
 ἐστὶν. ἦν γὰρ δοκεῖ ποιεῖν δυσπάθειαν πρὸς τὰ
 ἔξω καὶ σκληρότητα τοῦ σώματος, αὕτη μείζον ἀπερ-
 γάζεται περὶ τὰ ἐντὸς κακόν, ἐνισταμένη τοῖς πόροις 25
 καὶ τὰ ὑγρὰ συνάγουσα καὶ πηγνύουσα τὰς ἀναθυ-
 μιώσεις ἀεὶ χαλᾶσθαι καὶ διαφορεῖσθαι βουλομένας.

2 γυμναζομένῳ γυμνάσιον ἀποχρῶν R: γυμνάσιον ἀπόχρη
 γυμναζομένῳ

ἔτι δ' ἀνάγκη τοὺς ψυχρολουτοῦντας εἰς ἐκείνην
 αὐτοῖς μεταβαίνειν ἢν φεύγομεν ἀκριβῆ καὶ τεταγμέ- C
 νην ἀποτόμως δίαιταν, ἀεὶ προσέχοντας αὐτοῖς μὴ
 παραβαίνωσι ταύτην, ὥς εὐθὺς ἐξελεγχόμενον πικρῶς
 5 παντὸς ἁμαρτήματος. ἡ δὲ θερμολουσία δίδωσι πολ-
 λὴν συγγνώμην. οὐ γὰρ τοσοῦτον εὐτονίας ὑφαιρεῖ
 καὶ ῥώμης, ὅσον ὠφελεῖ πρὸς ὑγίειαν, ἐνδόσιμα τῇ
 πέψει καὶ μαλακᾷ παρέχουσα, τοῖς δὲ τὴν πέψιν
 διαφεύγουσιν, ἂν γε δὴ μὴ παντάπασιν ὥμᾳ καὶ
 10 μετέωρα μέλνῃ, διαχύσεις ἀλύπους παρασκευάζουσα
 καὶ κόπους ἐκλεαίνουσα λανθάνοντας. οὐ μὴν ἀλλ' D
 ὅταν ἡ φύσις παρέχῃ μετρίως διακειμένου καὶ ἱκα-
 νῶς τοῦ σώματος αἰσθησιν, ἑατέον τὸ βαλανεῖον.
 ἄλειμμα δὲ τὸ πρὸς πυρὶ βέλτιον, ἂν ἀλέας δέηται
 15 τὸ σῶμα, ταμιεύεται γὰρ αὐτῷ τῆς θερμότητος. ὁ
 δ' ἥλιος οὔτε μᾶλλον οὔθ' ἦτον ἀλλ' ὥς κέκραται
 πρὸς τὸν ἄερα κεχρησθαι δίδωσι. ταῦτα μὲν οὖν
 ἱκανὰ περὶ γυμνασίων.

18. Ἐπὶ δὲ τροφὴν παραγενομένους, ἂν μὲν ἦ
 20 τι τῶν πρόσθεν ὕψελος λόγων οἷς τὰς ὁρέξεις κηλοῦ-
 μεν καὶ καταπραῦνομεν, ἄλλο τι χρὴ παραινεῖν τῶν
 ἐφεξῆς· ἂν δ' ὥσπερ ἐκ δεσμῶν λελυμένη χαλεπὸν
 ἦ χρησθαι καὶ φιλονεικεῖν πρὸς γαστέρα ὧτα μὴ E
 ἔχουσιν, ὥς ἔλεγε Κάτων, διαμνησθητέον τῇ ποιό-
 25 τητι τῆς τροφῆς ἐλαφρότερον ποιεῖν τὸ πλῆθος. καὶ
 τὰ μὲν στερεὰ καὶ πολύτροφα τῶν σιτιῶν, οἷον τὰ

4 παραβαίνωσι R: παραβαίνειν 5 πολλὴν idem:
 πολλῶ 8 μαλακτικὰ H 14 πῦρ R 20 ἐκηλοῦμεν καὶ
 κατεπραῦνομεν R 22 λελυμέναις Meziriacus

κρεώδη καὶ τυρώδη καὶ σύκων τὰ ξηρὰ καὶ ὥρων τὰ
 ἐφθιά, προσφερέσθαι πεφυλαγμένως ἀπτόμενον (ἐρ-
 γον γὰρ αἰεὶ παραιτεῖσθαι), τοῖς δὲ λεπτοῖς ἐμφύε-
 σθαι καὶ κούφοις, οἷα τὰ πολλὰ τῶν λαχάνων καὶ
 τὰ πτηνὰ καὶ τῶν ἰχθύων οἱ μὴ πόνες. ἔστι γὰρ 5
 F τὰ τοιαῦτα προσφερόμενον καὶ χαρίζεσθαι ταῖς ὁρέ-
 ξεσι καὶ τὸ σῶμα μὴ πιέζειν. μάλιστα δὲ τὰς ἀπὸ
 κρεῶν φοβητέον ἀπεψίας· καὶ γὰρ εὐθύς σφόδρα
 καὶ βαρύνουσι, καὶ λείψανον εἰσαῦθις πονηρὸν ἀπ’
 αὐτῶν παραμένει. καὶ κράτιστον μὲν ἐθίσαι τὸ 10
 σῶμα μηδεμιᾶς προσδεῖσθαι σαρκοφαγίας· πολλὰ γὰρ
 οὐ μόνον πρὸς διατροφήν ἄφθονα ἀλλὰ καὶ πρὸς
 εὐπάθειαν καὶ ἀπόλαυσιν ἀναδίδωσιν ἢ γῆ, τοῖς μὲν
 αὐτόθεν ἀπραγμύτως χρῆσθαι παρέχουσα, τὰ δὲ
 μιγνύμενα παντοδαπῶς καὶ σκευαζόμενα συνηδύνειν. 15
 132 ἐπεὶ δὲ τὸ ἔθος τρόπον τινὰ φύσις τοῦ παρὰ φύσιν
 γέγονεν, οὐ δεῖ χρῆσθαι κρεοφαγίᾳ πρὸς ἀποπλή-
 ρωσιν ὁρέξεως, ὥσπερ λύκους ἢ λέοντας, ἀλλ’ οἷον
 ὑπέρεισμα καὶ διάζωμα τῆς τροφῆς ἐμβαλλομένους
 ἑτέροις σιτίοις χρῆσθαι καὶ ὕψοις, ἃ καὶ τῷ σώματι 20
 μᾶλλον ἔστι κατὰ φύσιν, καὶ τῆς ψυχῆς ἥττον ἀμ-
 βλύνει τὸ λογικόν, ὥσπερ ἐκ λιτῆς καὶ ἐλαφροῦς
 ὕλης ἀναπτόμενον.

19. Τῶν δ’ ὑγρῶν γάλακτι μὲν οὐχ ὥς ποτῷ
 χρηστέον, ἀλλ’ ὥς σιτίῳ δύναμιν ἐμβριθῇ καὶ πολὺ- 25
 B τροφον ἔχοντι. πρὸς δὲ τὸν οἶνον ἅπερ Εὐριπίδης
 πρὸς τὴν Ἀφροδίτην διαλεκτέον

21 ἔστι Xylander: ἔστι καὶ
 p. 525 27 λεκτέον R

26 Εὐριπίδης] Nauck.

ἔλῃς μοι, μέτριον δέ πως
 εἴῃς, μηδ' ἀπολείποις'.

καὶ γὰρ ποτῶν ὠφελιμώτατόν ἐστι καὶ φαρμάκων
 ἡδιστον καὶ ὕψων ἀσικχότατον, ἂν τύχῃ τῆς πρὸς
 5 τὸν καιρὸν εὐκρασίας μᾶλλον ἢ τῆς πρὸς τὸ ὕδωρ.
 ὕδωρ δ' οὐ μόνον τὸ μινγνύμενον πρὸς οἶνον, ἀλλὰ
 καὶ τὸ καθ' ἑαυτὸ τοῦ κεκραμένου μεταξὺ πινόμε-
 νον ἀβλαβέστερον ποιεῖ τὸ κεκραμένον. ἐθιστέον
 οὖν παρὰ τὴν καθ' ἡμέραν δίαιταν ὕδατος προσφέ-
 10 ρεσθαι καὶ δύο καὶ τρία ποτήρια, τὴν τε δύναμιν
 τοῦ οἶνου ποιοῦντα μαλακωτέραν καὶ τοῦ σώματος C
 συνήθη τὴν ὑδροποσίαν, ὥπως, ὅταν ἐν χρεῖα γένη-
 ται, μὴ ξενοπαθῇ μηδ' ἀπαναίνηται. συμβαίνει γὰρ
 ἐνίοις φέρεσθαι μάλιστα πρὸς τὸν οἶνον ὅταν μᾶ-
 15 λιστα χρεῖαν ὑδροποσίας ἔχωσι. καὶ γὰρ ἡλιωθέντες
 καὶ ῥιγώσαντες πάλιν καὶ σφοδρότερον εἰπόντες καὶ
 συντονώτερον φροντίσαντες καὶ ὅλως μετὰ τοὺς κό-
 πους καὶ τοὺς ἀγῶνας οἶονται ποτέον εἶναι τὸν οἶνον,
 ὥς καὶ τῆς φύσεως ἀπαιτούσης εὐπάθειάν τινα τῷ
 20 σώματι καὶ μεταβολὴν ἐκ τῶν πόνων. ἡ δὲ φύσις D
 εὐπάθειαν μὲν, εἴ τις εὐπάθειαν καλεῖ τὴν ἡδυπά-
 θειαν, οὐκ ἀπαιτεῖ, μεταβολὴν δ' ἀπαιτεῖ τὴν εἰς
 τὸ μέσον ἡδονῆς καὶ πόνου καθιστάσαν. διὸ καὶ
 τροφῆς ὑφαιρετέον ἐν τούτοις, καὶ τὸν οἶνον ἢ παν-
 25 τελῶς ἀφαιρετέον ἢ προσοιστέον πολλῇ κατακεραν-
 νύμενον διὰ μέσου καὶ κατακλυζόμενον ὑδροποσίᾳ.
 πλήκτης γὰρ ὢν καὶ ὀξύς ἐπιτείνει τὰς τοῦ σώμα-
 τος ταραχάς, καὶ τραχύτερα ποιεῖ καὶ παροξύνει τὰ

1 δέ πως] δὲ πῶμ'?

πεπληγμένα, παρηγορίας δεόμενα καὶ λειότητος, ὡς
 μάλιστα τὸ ὕδωρ ἐνδίδωσι. καὶ γὰρ ἂν οὐ διψῶν-
 τες, ἄλλως δὲ θερμὸν ὕδωρ πίνωμεν μετὰ τοὺς κό-
 E πους καὶ τὰς διατάσεις καὶ τὰ καύματα, χαλάσματος
 καὶ μαλακότητος αἰσθανόμεθα περὶ τὰ ἐντός· ἥπιος ⁵
 γὰρ ἡ τοῦ ὕδατος ὑγρότης καὶ ἄσφυκτος, ἡ δὲ τοῦ
 οἴνου φορὰν ἔχει πολλήν καὶ δύναμιν οὐκ εὐμενῇ
 τοῖς προσφάτοις πάθεσιν οὐδὲ φιλάνθρωπον. καὶ
 γὰρ ὡς λέγουσιν ἔνιοι τῷ σώματι τὴν ἀσιτίαν δρι-
 μύτητας ἐγγενυνᾶν καὶ πικρότητας εἰ τις δέδιεν ἡ ¹⁰
 καθάπερ οἱ παῖδες δεινὸν ἡγείται πρὸ τοῦ πυρέτ-
 τειν μὴ παρατίθεσθαι τράπεζαν ἐν ὑποψίᾳ γεγονώς,
 εὐάροστον ἢ ὑδροποσία μεθύριον. καὶ γὰρ αὐτῷ
 τῷ Διονύῳ πολλάκις νηφάλια θύομεν, ἐπιζόμενοι
 F καλῶς μὴ ζητεῖν ἀεὶ τὸν ἄκρατον. ὁ δὲ Μίνως καὶ ¹⁵
 τὸν αὐλὸν ἀφείλε τῆς θυσίας καὶ τὸν στέφανον ὑπὸ
 λύπης. καίτοι λυπούμενην ψυχὴν ἴσμεν οὐθ' ὑπὸ
 στεφάνων οὐθ' ὑπ' αὐλῶν παθοῦσαν· σῶμα δ' οὐδὲν
 οὕτως ἰσχυρὸν ἐστίν, ὃ τεταραγμένῳ καὶ φλεγμαι-
 νοντι προσπεσὼν οἶνος οὐκ ἡδίκησε.

20

20. Τοὺς μὲν οὖν Αὐδοὺς ἐν τῷ λιμῷ λέγουσι
 διαγαγεῖν παρ' ἡμέραν τρεφομένους, εἶτα παίζοντας
 καὶ κυβεύοντας· φιλόλογον δ' ἄνδρα καὶ φιλόμουσον
 133 ἐν καιρῷ δεομένῳ βραδυτέρου δείπνου διάγραμμα
 παρακείμενον ἢ τι βιβλίδιον ἢ λύριον οὐ προΐενται ²⁵
 τῇ γαστρὶ λεηλατούμενον, ἀλλ' ἀποστρέφων συνεχῶς
 καὶ μεταφέρων ἐπὶ ταῦτα τὴν διάνοιαν ἀπὸ τῆς
 τραπέζης ὥσπερ Ἀρπυίας τὰς ὀρέξεις διασποβήσει

1 ὡς R: οἷς

24 δεομένῳ Meziriacus: δεόμενον

ταῖς Μούσαις. οὐ γὰρ ὁ μὲν Σκύθης, ὅταν πίνῃ, πολὺλάκις ἐφάπτεται τοῦ τόξου καὶ παραψάλλει τὴν νευράν, ἐκλυόμενον ὑπὸ τῆς μέθης ἀνακαλούμενος τὸν θυμόν, Ἑλλήν δ' ἀνὴρ φοβήσεται τοὺς κατα-
 5 γελῶντας αὐτοῦ, γράμμασι καὶ βιβλίοις ἀγνώμονα καὶ δυσπαραίτητον ἐπιθυμίαν ἀνιέντος ἀτρέμα καὶ χαλῶντος. τῶν μὲν γὰρ παρὰ τῷ Μενάνδρῳ νεα- B
 νίσκων ὑπὸ τοῦ πορνοβοσκοῦ παρὰ πότον ἐπιβου-
 λευομένων καλὰς καὶ πολυτελεῖς εἰσάγοντος ἐταίρας
 10 ἕκαστος, ὥς φησι

ῥύψας καθ' αὐτὸν τῶν τραγημάτων ἔφλα',
 φυλαττόμενος καὶ φοβούμενος ἐμβλέπειν· οἱ δὲ φι-
 λόλογοι πολλὰς καὶ καλὰς καὶ ἡδέας ἀπόψεις καὶ
 ἀποστροφὰς ἔχουσιν, ἅνπερ ἄλλως μὴ δύνωνται τὸ
 15 κυνικὸν καὶ θηριῶδες τῶν ὀρέξεων κατέχειν παρα-
 κειμένης τραπέξης. ἀλειπτῶν δὲ φωνὰς καὶ παιδο-
 τριβῶν λόγους ἑκάστοτε λεγόντων ὥς τὸ παρὰ δεῖ-
 πνον φιλολογεῖν τὴν τροφήν διαφθείρει καὶ βαρύνει
 τὴν κεφαλὴν τότε φοβητέον, ὅταν τὸν Ἰνδὸν ἀνα- C
 20 λύειν ἢ διαλέγεσθαι περὶ τοῦ Κυριεύοντος ἐν δαίπνῳ
 μέλλωμεν. τὸν μὲν γὰρ ἐγκέφαλον τοῦ φοίνικος,
 γλυκὺν ὄντα τῶν σφόδρα κεφαλαλγῶν λέγουσιν
 εἶναι· διαλεκτικὴ δὲ ῥωγάλιον' ἐπὶ δαίπνῳ ῥγλυκὺ'
 μὲν οὐδαμῶς κεφαλαλγὲς δὲ καὶ κοπῶδες ἰσχυρῶς
 25 ἐστίν. ἂν δ' ἡμᾶς μὴ ἄλλο τι ζητεῖν ἢ φιλοσοφεῖν
 ἢ ἀναγιννώσκειν παρὰ δαίπνον ἐῷσι τῶν ἐν τῷ

11 Meinek. IV p. 280 καθ' W: ἐς 22 τῶν σφόδρα
 κεφαλαλγῶν scripsi: σφόδρα κεφαλαλγὸν 23 τραγάλιον]
 Bergk. 1 p. 423

καλῶ καὶ ὠφελίμῳ τὸ ἐπαγωγὸν ὑφ' ἡδονῆς καὶ
 γλυκὺ μόριον ἐχόντων, κελεύσομεν αὐτοὺς μὴ ἐνο-
 D χλεῖν, ἀλλ' ἀπιόντας ἐν τῷ ξυστῶ ταῦτα καὶ ταῖς
 παλαιστραῖς διαλέγεσθαι τοῖς ἀθληταῖς, οὓς τῶν
 βιβλίων ἐξελόντες ἀεὶ διημερεύειν ἐν σκώμμασι καὶ 5
 βωμολοχίαις ἐθίζοντες, ὥς ὁ κομπὸς Ἀρίστων ἔλεγε,
 τοῖς ἐν γυμνασίῳ κίοσιν ὁμοίως λιπαροὺς πεποιή-
 κασι καὶ λιθίνους. αὐτοὶ δὲ πειθόμενοι τοῖς ἰατροῖς
 παραινοῦσιν ἀεὶ τοῦ δείπνου καὶ τοῦ ὕπνου λαμ-
 βάνειν μεθόριον καὶ μὴ συμφορήσαντας εἰς τὸ σῶμα 10
 τὰ σιτία καὶ τὸ πνεῦμα καταθλίψαντας εὐθὺς ὠμῇ
 καὶ ξεοῦσῃ τῇ τροφῇ βαρύνειν τὴν πέψιν ἀλλ' ἀνα-
 πνοὴν καὶ χάλασμα παρέχειν, ὥσπερ οἱ τὰ σώματα
 E κινεῖν μετὰ δείπνον ἀξιοῦντες· οὐ δρόμοις οὐδὲ
 παγκρατίοις τοῦτο ποιοῦσιν ἀλλὰ βληχροῖς περιπά- 15
 τοις καὶ χορείαις ἐμμελέσιν, οὕτω καὶ ἡμεῖς οἰήσώ-
 μεθα δεῖν τὰς ψυχὰς διαφέρειν μετὰ τὸ δείπνον
 μήτε πράγμασι μήτε φροντίσι μήτε σοφιστικοῖς
 ἀγῶσι πρὸς ἔμιλλαν ἐπιδεικτικὴν ἢ νικητικὴν περαι-
 νομένοις. ἀλλὰ πολλὰ μὲν ἐστὶ τῶν φυσικῶν προ- 20
 βλημάτων ἐλαφρὰ καὶ πιθανά, πολλὰ δ' ἡθικὰς
 σκέψεις ἔχοντα καὶ τοῦτο δὴ τὸ 'μενοεικές', ὥς
 Ὅμηρος ἔφη, καὶ μὴ ἀντίτυπον. τὰς δ' ἐν ἱστορι-
 καῖς καὶ ποιητικαῖς ζητήσεσι διατριβὰς οὐκ ἀηδῶς
 ἐνιοὶ δευτέρως τραπέζας ἀνδράσι φιλολόγοις καὶ φι- 25

11 εὐθὺς Xylander: μὴ εὐθὺς 13 παρέχειν Ben-
 selerus: ἔχειν 15 ἀλλὰ βληχροῖς L. Dindorfius: ἀλλ' ἀβλη-
 χροῖς 16 οὕτω καὶ R: οὕτως 21 ἡθικὰς Duebnerus:
 ἡθῆ καὶ 22 καὶ τοῦτο scripsi: τοῦτο 23 τὰς δ' ἐν
 R: ταῖς δ'

λομούσοις προσεῖπον. εἰσὶ δὲ καὶ διηγήσεις ἄλυποι καὶ μυθολογίαι, καὶ τὸ περὶ αὐλοῦ τι καὶ λύρας ἦ ἀκοῦσαι καὶ εἰπεῖν ἐλαφρότερον ἢ λύρας αὐτῆς φθεγγομένης ἀκούειν καὶ αὐλοῦ. μέτρον δὲ τοῦ
 5 καιροῦ τὸ τῆς τροφῆς καθισταμένης ἀτρέμα καὶ συμπνεούσης τὴν πέψιν ἐγκρατῇ γενέσθαι καὶ ὑπερ-
 δέξιον.

21. Ἐπεὶ δ' Ἀριστοτέλης οἶεται τῶν δεδειπνη-
 κόντων τὸν μὲν περίπατον ἀναρριπίζειν τὸ θερμόν,
 10 τὸν δ' ὕπνον, ἃν εὐθὺς καθενδῶσι, καταπνίγειν,
 ἕτεροι δὲ τὴν μὲν ἡσυχίαν οἴονται τὰς πέψεις βελ-
 τίονας ποιεῖν, τὴν δὲ κίνησιν ταράττειν τὰς ἀνα-184
 δόσεις, καὶ τοῦτο τοὺς μὲν περιπατεῖν εὐθὺς ἀπὸ
 δεῖπνου τοὺς δ' ἀτρεμεῖν πέπεικεν, ἀμφοτέρων ἂν
 15 οἰκείως ἐφάπτεσθαι δόξειεν ὃ τὸ μὲν σῶμα συνθάλ-
 πων καὶ συνέχων μετὰ τὸ δεῖπνον, τὴν δὲ διάνοιαν
 μὴ καταφερόμενος μὴδ' ἀργῶν εὐθὺς ἀλλ' ὥσπερ
 εἴρηται διαφορῶν ἐλαφρῶς τὸ πνεῦμα καὶ λεπτύνων
 τῷ λαλεῖν τι καὶ ἀκούειν τῶν προσηνῶν καὶ μὴ
 20 δακνόντων μὴδὲ βαρυνόντων.

22. Ἐμέτους δὲ καὶ κοιλίας καθάρσεις ὑπὸ φαρ-
 μάκων, μίανρὰ ἑξαμύθια πλησμονῆς, ἔνευ μεγάλης
 ἀνάγκης οὐ κινητέον, ὥσπερ οἱ πολλοὶ κενώσεως B
 ἔνεκα πληροῦντες τὸ σῶμα καὶ πάλιν πληρώσεως
 25 κενοῦντες παρὰ φύσιν, ταῖς πλησμοναῖς οὐχ ἦττον
 ἢ ταῖς ἐνδείαις ἀνιώμενοι, μᾶλλον δ' ὅλως τὴν μὲν
 πλήρωσιν ὡς κώλυσιν ἀπολαύσεως βαρυνόμενοι, τὴν
 δ' ἐνδειαν ὡς χῶραν αἰεὶ ταῖς ἡδοναῖς παρασκευά-

24 πληρώσεως] ab ἔνεκα pendet

ζοντες. τὸ γὰρ βλαβερὸν ἐν τούτοις προϋπτόν ἐστι·
 ταραχάς τε γὰρ ἀμφοτέρω τῷ σώματι παρέχεται καὶ
 σπαραγμούς. ἴδιον δὲ τῷ μὲν ἐμέτῳ κακὸν πρόσ-
 ἐστι τὸ τὴν ἀπληστίαν αὔξειν τε καὶ τρέφειν· γίγνου-
 ται γὰρ αἱ πεῖναι καθάπερ τὰ κοπτόμενα ρεῖθρα 5
 C τραχεῖαι καὶ χαραδρώδεις, καὶ βία τὴν τροφήν ἔλ-
 κουσιν αἱ λυττώσαι, οὐκ ὀρέξουσιν εἰσπίνειν σιτίων
 δεομέναις ἀλλὰ φλεγμοναῖς φαρμάκων καὶ κατα-
 πλασμάτων. ὅθεν ἡδοναὶ μὲν ὀξεῖαι καὶ ἀτελεῖς
 καὶ πολὺν ἔχουσαι σφυγμὸν καὶ οἴστρον ἐν ταῖς 10
 ἀπολαύσεσι λαμβάνουσιν αὐτούς, διατάσεις δὲ καὶ
 πληγαὶ πόρων καὶ πνευμάτων ἐναπολήψεις διαδέ-
 χονται, μὴ περιμένουσai τὰς κατὰ φύσιν ἐξαγωγάς,
 ἀλλ' ἐπιπολάζουσai τοῖς σώμασιν ὥσπερ ὑπεράντλοις
 σκάφεσι, φορτίων ἐκβολῆς οὐ περιττωμάτων δεομέ- 15
 νοις. αἱ δὲ περὶ τὴν κάτω κοιλίαν ἐκταράξεις διὰ
 φαρμακείας φθειρούσαι καὶ τήκουσai τὰ ὑποκείμενα
 πλείονα ποιοῦσι περιττωσιν ἢ ἐξάγουσιν. ὥσπερ
 D οὖν, εἴ τις Ἑλλήνων ὄχλον ἐν πόλει βαρυνόμενος
 σύνοικον, Ἀράβων ἐμπλήσειε καὶ Σκυθῶν τὴν πόλιν 20
 ἐπηλύδων, οὕτως ἐνιοι τοῦ παντὸς διαμαρτάνουσιν
 ἐπ' ἐκβολῇ περιττωμάτων συνήθων καὶ συντροφῶν
 ἐμβάλλοντες ἕξωθεν εἰς τὸ σῶμα κόκκους τινὰς
 Κνιδίους καὶ σκαμωνίαν καὶ δυνάμεις ἄλλας ἀσυγ-
 κράτους καὶ ἀγρίας καὶ καθαροῦ δεομένας μᾶλλον 25
 ἢ καθῆραι τὴν φύσιν δυνάμενας. ἄριστον μὲν οὖν
 τὸ μετρίᾳ διαίτῃ καὶ σώφρονι τὸ σῶμα ποιεῖν περὶ

5 ἀνακοπτόμενα Madvigius   7 λυττώσαι scripsi: λυ-
 τῶσαν   24 ἀσυγκράτους Meziriacus: ἀσυγκρίτους

τε πληρώσεις καὶ κενώσεις αὐτοτελὲς αἰὲ καὶ σύμ-
 μετρον· εἰ δ' ἀνάγκη ποτὲ καταλάβοι, τοὺς μὲν
 ἐμέτους ποιητέον ἄνευ φαρμακείας καὶ περιοργίας,
 μηδὲν ἐκταράττοντας ἀλλ' ὅσον ἀπεψίαν διαφυγεῖν E
 5 αὐτόθεν ἀφιέντας ἀπραγμόνως τῷ πλεονάζοντι τὴν
 ἀπέρασιν. ὥς γὰρ τὰ ὀθόνια ῥύμμασι καὶ χαλα-
 στραίοις πλυνόμενα μᾶλλον ἐκτρίβεται τῶν ὕδατο-
 κλύστων, οὕτως οἱ μετὰ φαρμάκων ἔμετοι λυμαίνου-
 νται τῷ σώματι καὶ διαφθείρουσιν. ὑφισταμένης δὲ
 10 κοιλίας οὐδὲν φάρμακον οἷα τῶν σιτίων ἐνία μαλα-
 κὰς ἐνδιδόντα προθυμίας καὶ διαλύοντα πρῶως, ὧν
 ἢ τε πείρα πᾶσι συνήθης καὶ ἡ χρῆσις ἄλυπος. ἂν
 δὲ τούτοις ἀπειθῇ, πλείονας ἡμέρας ὕδροποσίαν ἢ F
 ἀσιτίαν ἢ κλυστῆρα προσδεκτέον μᾶλλον ἢ ταρακτι-
 15 κὰς καὶ φθορτικὰς φαρμακείας, ἐφ' ἃς οἱ πολλοὶ
 φέρονται προχείρως, καθάπερ ἀκόλαστοι γυναικες,
 ἐκβολαίοις χρώμεναι καὶ φθορίοις ὑπὲρ τοῦ πάλιν
 πληροῦσθαι καὶ ἡδυπαθεῖν.

23. Ἀλλὰ τούτους μὲν ἑατέον· οἱ δ' ἄγαν αὖ
 20 πάλιν ἀκριβεῖς καὶ τεταγμένους τινὰς ἐκ περιόδου
 κριτικὰς ἐμβάλλοντες ἀσιτίας οὐκ ὀρθῶς τὴν φύσιν 135
 μὴ δεομένην διδάσκουσι δεῖσθαι συστολῆς καὶ ποιεῖν
 ἀναγκαίαν τὴν οὐκ ἀναγκαίαν ὑφαίρεσιν ἐν καιρῷ
 ζητούμενον ἔθος ἀπαιτοῦντι. βέλτιον γὰρ ἐλευθε-
 25 ροῖς τοῖς τοιούτοις χρῆσθαι κολασμοῖς εἰς τὸ σῶμα,
 μηδεμιᾶς προαισθήσεως οὔσης μὴδ' ὑποψίας, καὶ
 τὴν ἄλλην δίαιταν, ὥσπερ εἴρηται, πρὸς τὸ συν-

7 ἐκτρίβεται scripsi: ἐντρίβεται   26 μηδεμιᾶς H: μη-
 δεμιᾶς δὲ

- τυγχάνουν ἀεὶ ταῖς μεταβολαῖς ὑπῆκοον ἔχειν, μὴ
 καταδεδουλωμένην μηδ' ἐνδεδεμένην ἐνὶ σχήματι
 βίου πρὸς τινὰς καιροὺς ἢ ἀριθμοὺς ἢ περιόδους
 B ἄρ᾽ εἶναι μεμελετηκότος. οὐ γὰρ ἀσφαλὲς οὐδὲ ῥά-
 διον οὐδὲ πολιτικὸν οὐδ' ἀνθρωπικὸν ἀλλ' ὁστέου 5
 τινὸς ζωῇ προσεικοῦς ἢ στελέχους τὸ ἀμετάστατον
 τοῦτο καὶ κατηναγκασμένον ἐν τροφαῖς καὶ ἀποχαῖς
 καὶ κινήσεσι καὶ ἡσυχίαις εἰς ἐπίσκιόν τινα βίου
 καὶ σχολαστὴν καὶ μονότροπὸν τινα καὶ ἄφιλον καὶ
 ἄδοξον ἀπωτάτω πολιτείας καθίστασιν ἑαυτοὺς καὶ 10
 συστellaσιν· οὐ 'κατὰ γε τὴν ἐμὴν' ἔφη 'γνώμην'.
 (24) οὐ γὰρ ἀργίας ὄνιον ἢ ὑγίεια καὶ ἀπραξίας,
 ἃ γε δὴ μέγιστα κακῶν ταῖς νόσοις πρόσεστι, καὶ
 οὐδὲν διαφέρει τοῦ τὰ ὕμματα τῷ μὴ διαβλέπειν
 C καὶ τὴν φωνὴν τῷ μὴ φθιγγεσθαι φυλάττοντος ὁ 15
 τὴν ὑγίειαν ἀχρηστία καὶ ἡσυχία σφῆζειν οἰόμενος·
 πρὸς οὐδὲν γὰρ ἑαυτῷ χρῆσται' ἂν τις ὑγιαίνειντι
 κρεῖττον ἢ πρὸς πολλὰς ὥς σὺ φιλανθρωποὺς πρά-
 ξεις. ἥκιστα δὴ τὴν ἀργίαν ὑγιεινὸν ὑποληπτέον,
 εἰ τὸ τῆς ὑγείας τέλος ἀπόλλυσι, καὶ οὐδ' ἀληθές 20
 ἐστὶ τὸ μᾶλλον ὑγιαίνειν τοὺς ἡσυχίαν ἄγοντας·
 οὔτε γὰρ Ξενοκράτης μᾶλλον διυγιάινε Φωκίωνος
 οὔτε Δημητρίου Θεόφραστος, Ἐπίκουρόν τε καὶ τοὺς
 περὶ Ἐπίκουρον οὐδὲν ὤνησε πρὸς τὴν ὑμνουμένην
 σαρκὸς εὐστάθειαν ἢ πάσης φιλοτιμίαν ἐχούσης πρᾶ- 25
 D ξεως ἀπόδρασις. ἀλλὰ καὶ ἑτέροις ἐπιμελείαις δια-

8 post ἡσυχίαις signavit hiatum H 9 μονότροπὸν
 τινα] μονότροπον H 18 κρεῖττον ἢ Meziriacus: κρεῖττονι
 ὥς σὺ scripsi: καὶ οὐ

σωστέον ἐστὶ τῷ σώματι τὴν κατὰ φύσιν ἔξιν, ὡς
 παντὸς βίου καὶ νόσον δεχομένου καὶ ὑγίειαν. οὐ
 μὴν ἀλλὰ καὶ τοῖς πολιτικοῖς ἔφη παραινετέον εἶναι
 τοῦναντίον οὗ Πλάτων παρήνει τοῖς νέοις. ἐκεῖνος
 5 μὲν γὰρ λέγειν ἐκ τῆς διατριβῆς ἀπαλλαττόμενος
 εἰώθει ἄγε, ὅπως εἰς καλὸν τι καταθήσεσθε τὴν
 σχολήν, ὃ παῖδες· ἡμεῖς δ' ἂν τοῖς πολιτευομένοις
 παραινέσαιμεν εἰς τὰ καλὰ χρῆσθαι τοῖς πόνοις καὶ
 ἀναγκαῖα, μὴ μικρῶν ἕνεκα μηδὲ φανύλων τὸ σῶμα
 10 παρατείνοντας, ὥσπερ οἱ πολλοὶ κακοπαθοῦσιν ἐπὶ Ε
 τοῖς τυχοῦσιν, ἀποκναίοντες ἑαυτοὺς ἀγρυπνίαις καὶ
 πλάναις καὶ περιδρομαῖς εἰς οὐδὲν χρηστὸν οὐδ'
 ἀστεῖον, ἀλλ' ἐπηρεάζοντες ἑτέροις ἢ φθονοῦντες ἢ
 φιλονεικοῦντες ἢ δόξας ἀκάρπους καὶ κενὰς διώ-
 15 κοντες. πρὸς τούτους γὰρ οἶμαι μάλιστα τὸν Δημό-
 κριτον εἶπεῖν ὡς εἰ τὸ σῶμα δικάσαιτο τῇ ψυχῇ
 κακώσεως, οὐκ ἂν αὐτὴν ἀποφυγεῖν. ἔσως μὲν γὰρ
 τι καὶ Θεόφραστος ἀληθὲς εἶπεν, εἰπὼν ἐν μετα-
 φορᾷ πολὺ τῷ σώματι τελεῖν ἐνοίκιον τὴν ψυχὴν.
 20 πλείονα μέντοι τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς ἀπολαύει κακὰ
 μὴ κατὰ λόγον αὐτῷ χρωμένης μηδ' ὡς προσήκει
 θεραπευόμενον· ὅταν γὰρ ἐν πάθεσιν ἰδίους γένη-
 ται καὶ ἀγῶσι καὶ σπουδαῖς, ἀφειδεῖ τοῦ σώματος.
 ὁ μὲν οὖν Ἰάσων οὐκ οἶδ' ὅ τι παθὼν ἑτὰ μικρὰ F
 25 δεῖν ἀδικεῖν· ἔλεγεν ἕνεκεν τοῦ τὰ μεγάλα δικαιο-
 праγεῖν. ἡμεῖς δ' ἂν εὐλόγως τῷ πολιτικῷ παραι-
 νέσαιμεν τὰ μικρὰ ῥαθυμεῖν καὶ σχολάζειν καὶ ἀνα-

4 Πλάτων] Legg. p. 643 b
 1 p. 342 18 τι] τοι R

15 Δημόκριτον] Mullach.

παύειν αὐτὸν ἐν ἐκείνοις, εἰ βούλεται πρὸς τὰς
καλὰς πράξεις καὶ μεγάλας μὴ διάπνονον ἔχειν τὸ
136 σῶμα μηδ' ἀμβλὺν μηδ' ἀπαγορευθὺν ἀλλ' ὥσπερ ἐν
νεωκλία τῇ σχολῇ τεθεραπευμένον, ὅπως αὖθις ἐπὶ
τὰς χρεῖας τῆς ψυχῆς ἀγούσης

5

ἄθηλος ἵππων πῶλος ὥς ἅμα τρέχει'.

25. Διὸ τῶν πραγμάτων διδόντων ἀναληπτέον
ἑαυτοὺς μήθ' ὕπνου φθινοῦντας τῷ σώματι μήτ'
ἀρίστου μήτε ῥαστώνης τὸν μέσον ἡδυπαθείας καὶ
κακοπαθείας φυλαττούσης ὅρον, οἷον οἱ πολλοὶ μὴ 10
φυλάττοντες ἐπιτρέβουσι τὸ σῶμα ταῖς μεταβολαῖς,
ὥσπερ τὸν βαπτόμενον σίδηρον, ὅταν ἐνταθῇ καὶ
πιεσθῇ σφόδρα τοῖς πύνοις, αὖθις ἐν ἡδοναῖς τηκό-
B μενον ἀμέτρως καὶ λειβόμενον, εἴτα πάλιν ἐξ ἀφρο-
δισίων καὶ οἴνου διάλυτον καὶ μαλακὸν εἰς ἀγορὰν 15
ἢ αὐλήν ἢ τινα πραγματείαν διαπύρου καὶ συν-
τόνου δεομένην σπουδῆς ἐλαυνόμενον. Ἡράκλειτος
μὲν γὰρ ὑδρωπιάσας ἐκέλευσεν αὐχμὸν ἐξ ἐπομ-
βρίας ποιῆσαι τὸν ἰατρόν· οἱ δὲ πολλοὶ τοῦ παν-
τός ἀμαρτάνουσιν, ὅταν ἐν κόποις καὶ πόνοις καὶ 20
ἐνδεαῖς γένωνται, μάλιστα ταῖς ἡδοναῖς ἐξυγραί-
νειν καὶ ἀνατήκειν τὰ σώματα παραδιδόντες, αὖθις
δὲ μετὰ τὰς ἡδονὰς οἷον ἐπιστρέφοντες καὶ κατα-
τείνοντες. ἢ γὰρ φύσις οὐ ζητεῖ τοιαύτην ἀντα-
πόδοσιν τοῦ σώματος. ἀλλὰ τῆς ψυχῆς τὸ ἀκόλα- 25

6 Bergk. 2 p. 445   9 τὸν Salmasius: τὸ   10 κακο-
παθείας idem: κακοπαθείας μήτε   φυλάττοντας W
οἷον] ὅν Salmasius   πολλοὶ μὴ idem: πολλοὶ   14 λειβό-
μενον W: θλιβόμενον

στον καὶ ἀνελεύθερον ἐκ τῶν ἐπιπόνων ὥσπερ οἱ C
 ναῦται πρὸς ἡδονὰς καὶ ἀπολαύσεις ὕβρει φερό-
 μενον καὶ μετὰ τὰς ἡδονὰς πάλιν ἐπ' ἐργασίας καὶ
 πορισμοὺς ὠθοῦμενον οὐκ ἔα λαβεῖν τὴν φύσιν ἧς
 5 μάλιστα δεῖται καταστάσεως καὶ γαλήνης, ἀλλ' ἐξ-
 ἴστησι καὶ ταράττει διὰ τὴν ἀνωμαλίαν. οἱ δὲ νοῦν
 ἔχοντες ἥκιστα μὲν ἡδονὰς ποιοῦντι τῷ σώματι
 προσφέρουσιν· οὐ γὰρ δέονται τὸ παράπαν οὐδὲ
 μέμνηται τῶν τοιούτων πρὸς τῷ καλῷ τῆς πράξεως
 10 τὴν διάνοιαν ἔχοντες, καὶ τῷ χαίρουσι τῆς ψυχῆς D
 ἢ σπουδάζουσι τὰς ἄλλας ἐξαμαυροῦντες ἐπιθυμίας.
 ὅπερ γὰρ φασιν εἰπεῖν τὸν Ἑπαμεινώνδαν μετὰ
 παιδιᾶς, ἀνδρὸς ἀγαθοῦ περὶ τὰ Λευκτρικὰ νόσφ
 τελευτήσαντος, 'ὦ Ἡράκλεις, πῶς ἐσχόλασεν ἀνὴρ
 15 ἀποθανεῖν ἐν τοσούτοις πράγμασι', τοῦτ' ἀληθῶς
 ἔστιν εἰπεῖν ἐπ' ἀνδρὸς ἢ πολιτικὴν προᾶξιν ἢ φιλό-
 σοφον φροντίδα διὰ χειρὸς ἔχοντος, 'τίς δὲ σχολή
 τῷ ἀνδρὶ τούτῳ νῦν ἀπεπτεῖν ἢ μεθύειν ἢ λαγνεύ-
 ειν;' γενόμενοι δὲ πάλιν ἀπὸ τῶν πράξεων ἐν ἡσυχίᾳ
 20 κατατίθενται τὸ σῶμα καὶ διαναπαύουσι, τῶν τε
 πόνων τοὺς ἀχρήστους καὶ μᾶλλον ἔτι τῶν ἡδονῶν E
 τὰς οὐκ ἀναγκαίας ὡς τῇ φύσει πολεμίας φυλαττό-
 μενοι καὶ φεύγοντες.

26. Ἦκουσα Τιβερίον ποτε Καίσαρα εἰπεῖν ὡς
 25 ἀνὴρ ὑπὲρ ἐξήκοντα γεγονὼς ἔτη καὶ προτείνων
 ἱατρῷ χεῖρα καταγέλαστός ἐστιν. ἐμοὶ δὲ τοῦτο μὲν
 εἰρησθαι δοκεῖ σοβαρώτερον, ἐκεῖνο δ' ἀληθὲς εἶναι,

11 τὰς ἄλλας — ἐπιθυμίας Xylander: ταῖς ἄλλαις —
 ἐπιθυμίαις 24 ἤκουσα W: ἤκουσα τοίνυν

τὸ δεῖν ἕκαστον αὐτοῦ μήτε σφυγμῶν ιδιότητος ἄπει-
 ρον εἶναι (πολλὰ γὰρ αἰ καθ' ἕκαστον διαφοραί)
 μήτε κρᾶσιν ἀγνοεῖν ἣν ἔχει τὸ σῶμα θερμοτήτος καὶ
 ξηρότητος, μήθ' οἷς ὠφελεῖσθαι χρώμενον ἢ βλά-
 πτεσθαι πέφυκεν. αὐτοῦ γὰρ ἀναλίσθητός ἐστιν καὶ 5
 τυφλὸς ἐνοικεῖ τῷ σώματι καὶ κωφὸς ὁ ταῦτα μαν-
 F θάνων παρ' ἐτέρου καὶ πυνθανόμενος τοῦ ἱατροῦ
 πότερον μᾶλλον θέρους ἢ χειμῶνος ὑγιαίνει, καὶ
 πότερον τὰ ὑγρά ῥᾶον ἢ τὰ ξηρά προσδέχεται, καὶ
 πότερον φύσει πυκνὸν ἔχει τὸν σφυγμὸν ἢ μανόν· 10
 καὶ γὰρ ὠφέλιμον εἰδέναι τὰ τοιαῦτα καὶ ῥάδιον,
 αἰεὶ γε δὴ πειρωμένους καὶ συνόντας. βρωμάτων δὲ
 καὶ πωμάτων τὰ χρήσιμα μᾶλλον ἢ τὰ ἡδέα γινώ-
 σκειν προσήκει, καὶ μᾶλλον ἔμπειρον εἶναι τῶν
 εὐστομάχων ἢ τῶν εὐστόμων, καὶ τῶν τὴν πέψιν 15
 137 μὴ ταραττόντων ἢ τῶν τὴν γεῦσιν σφόδρα γαργα-
 λιζόντων. τὸ γὰρ παρ' ἱατροῦ πυνθάνεσθαι τί
 δύσπεπτον ἢ εὐπεπτον αὐτῷ καὶ τί δυσκόλιν ἢ
 εὐκόλιν οὐχ ἥττον αἰσχροῦ ἐστιν ἢ τὸ πυνθάνε-
 σθαι τί γλυκὺ καὶ τί πικρὸν καὶ αὐστηρόν. νῦν δὲ 20
 τοὺς μὲν ὀψοποιοὺς ἐπανορθοῦσιν, ἐμπείρους δια-
 σθανόμενοι ποῦ πλέον τὸ γλυκὺ τοῦ προσήκοντος
 ἢ τὸ ἀλμυρὸν ἢ τὸ αὐστηρὸν ἐνεστίν· αὐτοὶ δ'
 ἀγνοοῦσι τί τῷ σώματι μιχθὲν ἐλαφρὸν καὶ ἄλνυον
 ἔσται καὶ χρήσιμον. ὅθεν ζωμοῦ μὲν ἄρτυσις οὐ 25
 πολλάκις ἀμαρτάνεται παρ' αὐτοῖς, αὐτοὺς δὲ φανύ-
 B λως ὁμοῦ καὶ κακῶς ἄρτυόντες ὁσημέραι πολλὰ πα-
 ρέχουσι πράγματα τοῖς ἱατροῖς. ζωμὸν μὲν γὰρ οὐκ

1 ἄπειρον εἶναι Benselerus: εἶναι ἄπειρον

ἄριστον ἡγοῦνται τὸν γλυκύτατον, ἀλλὰ καὶ πικρὰ καὶ δριμέα συμμιγνύουσιν· εἰς δὲ τὸ σῶμα πολλὰς καὶ κατακόρους ἐμβάλλουσιν ἡδονάς, τὰ μὲν ἀγνοοῦντες τὰ δ' οὐ μνημονεύοντες ὅτι τοῖς ὑγιεινοῖς καὶ ὠφελίμοις ἢ φύσις ἡδονὴν ἔλυπον καὶ ἀμεταμέλητον προστίθουσιν. ἀλλὰ καὶ ταῦτα δεῖ μνημονεύειν, τὰ σύμφυλα καὶ πρόσφορα τῷ σώματι, καὶ τοῦναντίον ἐν ταῖς καθ' ὥραν μεταβολαῖς καὶ ταῖς ἄλλαις περιστάσεσιν, εἰδότας οἰκείως προσαρμόττειν ἑκάστῳ τὴν δίαιταν.

27. Ὅσα μὲν γὰρ μικρολογίας καὶ ἀνελευθερίας ὁ προσκρούματα λαμβάνουσιν οἱ πολλοὶ περὶ τε συγκομιδὰς καρπῶν καὶ τηρήσεις ἐπιπόνους, ἀγρουπυλαίς καὶ περιδρομαῖς ἐξελέγχοντες τὰ σαθρὰ καὶ ὑπουλα
 15 τοῦ σώματος, οὐκ ἄξιόν ἐστι δεδιέναι μὴ πάθωσιν ἄνδρες φιλόλογοι καὶ πολιτικοί, πρὸς οὓς ἐνέστηκεν ἡμῖν ὁ λόγος· ἀλλ' ἑτέραν τινὰ φυλακτέον ἐστὶ τούτοις δριμυτέραν ἐν γράμμασι καὶ μαθήμασι μικρολογίαν, ὅφ' ἥς ἀφειδεῖν καὶ ἀμελεῖν τοῦ σώματος ἀναγκάζονται, πολλάκις ἀπαγορεύοντος οὐκ ἐν-
 20 διδόντες ἀλλὰ προσβιαζόμενοι θνητὸν ἀθανάτῳ καὶ ὀλιγονόῳ γηγενὲς Ὀλυμπίῳ συναμιλλᾶσθαι καὶ συνεξανύτειν. εἰθ' ὥς ὁ βοῦς πρὸς τὴν ὁμόδουλον ἔλεγε κάμηλον, ἐπικουφίσαι τοῦ φορτίου μὴ βουλομένην, ἄλλὰ
 25 καὶ μετὰ ταῦτα πάντα μετὰ μικρὸν οἴσεις, ὃ καὶ συνέβη τελευτήσαντος αὐτοῦ, οὕτω συμβαίνει τῇ ψυχῇ· μικρὰ χαλάσαι καὶ παρεῖναι μὴ βουλομένη πονοῦντι καὶ δεομένῳ, μετ' ὀλίγον πυρετοῦ τινος ἢ σκοτώματος ἐμπεσόντος ἀφείσα τὰ βιβλία καὶ τοὺς

λόγους καὶ τὰς διατριβὰς ἀναγκάζεται συννοσεῖν
 Εἰς ἐκείνῳ καὶ συγκάμνειν. ὁρθῶς οὖν ὁ Πλάτων παρή-
 νεσε μήτε σῶμα κινεῖν ἄνευ ψυχῆς μήτε ψυχὴν ἄνευ
 σώματος, ἀλλ' οἷόν τινα ξυνωρίδος ἰσορροπίαν δια-
 φυλάττειν, ὅτι μάλιστα τῇ ψυχῇ συνεργεῖ τὸ σῶμα ⁵
 καὶ συγκάμνει, πλείστην ἐπιμέλειαν αὐτῷ καὶ θερα-
 πείαν ἀποδιδόντας καὶ τὴν καλὴν καὶ ἐράσμιον
 ὑγίειαν ὧν δίδωσιν ἀγαθῶν κάλλιστον ἡγουμένους
 διδόναι τὸ πρὸς κτῆσιν ἀρετῆς καὶ χρῆσιν ἐν τε
 λόγοις καὶ πράξεσιν ἀκώλυτον αὐτῶν. 10

2 Πλάτων] Tim. p. 88 b. Phaedr. p. 246 b   5 ὅτι R:
 ὅτε   8 ὑγίειαν idem: ὑγίειαν ἀποδιδόντας

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ ΠΟΛΛΙΑΝΩΙ ΚΑΙ ΕΤΡΥΔΙΚΗΙ
ΕΤ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

Μετὰ τὸν πάτριον θεσμόν, ὃν ὑμῖν ἡ τῆς Δήμη- B
τρος ἱέρεια συνειργνυμένοις ἐφήρμοσεν, οἶμαι καὶ
τὸν λόγον δημοῦ συνεφαπτόμενον ὑμῶν καὶ συννυμε-
ναιοῦντα χρήσιμον ἂν τι ποιῆσαι καὶ τῷ νόμῳ
5 προσφθόν. ἐν μὲν γὰρ τοῖς μουσικοῖς ἓνα τῶν ἀν-
λητικῶν νόμων ἱππόθορον ἐκάλουν, μέλος τι τοῖς
ἵπποις ὁρμῆς ἐπεγερετικὸν ὥς ἔοικεν ἐνδιδόντα πρὸς
τὰς ὀχέας· φιλοσοφία δὲ πολλῶν λόγων καὶ καλῶν
ἐνόντων, οὐθενὸς ἦττον ἄξιος σπουδῆς ὁ γαμήλιος C
10 ἔστιν οὗτος, ᾧ κατὰδουσα τοὺς ἐπὶ βίου κοινωνίας
συνιόντας εἰς ταὐτὸ πρᾶγος τε παρέχει καὶ χειροῇ-
θεις ἀλλήλοις. ὧν οὖν ἀκηκόατε πολλάκις ἐν φιλο-
σοφίᾳ παρατρεφόμενοι κεφάλαια συντάξας ἐν τισιν
ὁμοιότησι βραχείαις, ὥς εὐμνημόνευτα μᾶλλον εἶη,
15 κοινὸν ἀμφοτέροισι πέμπω δῶρον, εὐχόμενος τῇ Ἀφρο-
δίτῃ τὰς Μούσας παρεῖναι καὶ συνεργεῖν, ὥς μήτε
λύραν τινα μήτε κιθάραν μᾶλλον αὐταῖς ἢ τὴν περὶ
γάμον καὶ οἶκον ἐμμέλειαν ἡρμοσμένην παρέχειν

διὰ λόγου καὶ ἁρμονίας καὶ φιλοσοφίας προσῆκον.
καὶ γὰρ οἱ παλαιοὶ τῇ Ἀφροδίτῃ τὸν Ἑρμῆν συγκα-
θίδρυσαν, ὥς τῆς περὶ τὸν γάμον ἡδονῆς μάλιστα
D λόγου δεομένης, τὴν τε Πειθῶ καὶ τὰς Χάριτας, ἵνα
πεύθοντες διαπραττῶνται παρ' ἀλλήλων ἃ βούλονται, 5
μὴ μαχόμενοι μηδὲ φιλονεικοῦντες.

1. Ὁ Σόλων ἐκέλευε τὴν νύμφην τῷ νυμφίῳ
συγκατακλίνεσθαι μήλου κυδωνίου κατατραγοῦσαν,
αἰνιττόμενος ὥς ἔοικεν ὅτι δεῖ τὴν ἀπὸ στόματος καὶ
φωνῆς χάριν εὐάρμοστον εἶναι πρῶτον καὶ ἡδεῖαν. 10

2. Ἐν Βοιωτίᾳ τὴν νύμφην κατακαλύψαντες
ἀσφαραγωνιᾷ στεφανοῦσιν· ἐκείνη τε γὰρ ἡδιστον
ἐκ τραχυτάτης ἀκάνθης καρπὸν ἀναδίδωσιν, ἥ τε
νύμφη τῷ μὴ φυγόντι μηδὲ δυσχερᾶναντι τὴν πρῶ-
την χαλεπότητα καὶ ἀηδίαν αὐτῆς ἡμερον καὶ γλυ- 15
E κείαν παρέξει συμβίωσιν. οἱ δὲ τὰς πρῶτας τῶν
παρθένων διαφορὰς μὴ ὑπομείναντες οὐδὲν ἀπολεί-
πουσι τῶν διὰ τὸν ὄμφακα τὴν σταφυλὴν ἐτέροις
προϊεμένων. πολλὰ δὲ καὶ τῶν νεογάμων δυσχερά-
νασαι διὰ τὰ πρῶτα τοὺς νυμφίους ὅμοιον ἔπαθον 20
πάθος τοῖς τὴν μὲν πληγὴν τῆς μελίττης ὑπομείνασι,
τὸ δὲ κηρίον προεμένοις.

3. Ἐν ἄρχῃ μάλιστα δεῖ τὰς διαφορὰς καὶ τὰς
προσκραούσεις φυλάττεσθαι τοὺς γεγαμηκότας, ὁρῶν-
τας ὅτι καὶ τὰ συναρμοσθέντα τῶν σκευῶν κατ' ἄρ- 25
χὰς μὲν ὑπὸ τῆς τυχούσης ῥαδίως διασπᾶται προ-

9 τὴν] τὴν πρώτην H 10 πρῶτον] del. H 12 ἀσφα-
ραγία? 14 μηδὲ Sauppis: μήτε

φάσεως, χρόνῳ δὲ τῶν ἀρμῶν σύμπηξιν λαβόντων F
μόλις ὑπὸ πυρὸς καὶ σιδήρου διαλύεται.

4. Ὡσπερ τὸ πῦρ ἐξάπτεται μὲν εὐχερῶς ἐν
ἀχύροις καὶ θρυαλλίδι καὶ θριξὶ λαγῶναις, σβέννυ-
5 ται δὲ τάχιον ἢν μὴ τινος ἐτέρου δυναμένου στέγειν
ἄμα καὶ τρέφειν ἐπιλάβηται, οὕτω τὸν ἀπὸ σώματος
καὶ ὥρας ὀξὺν ἔρωτα τῶν νεογάμων ἀναφλεγόμενον
δεῖ μὴ διαρκῇ μηδὲ βέβαιον νομίζειν, ἢν μὴ περὶ
τὸ ἥθος ἰδρυθεὶς καὶ τοῦ φρονούντος ἀψάμενος
10 ἔμψυχον λάβῃ διάθεσιν.

5. Ἡ διὰ τῶν φαρμάκων θήρα ταχὺ μὲν αἰρεῖ¹³⁹
καὶ λαμβάνει ῥαδίως τὸν ἰχθύν, ἄβρωτον δὲ ποιεῖ
καὶ φαῦλον· οὕτως αἱ φίλτρα τινὰ καὶ γοητείας ἐπι-
τεχνώμεναι τοῖς ἀνδράσι καὶ χειροῦμεναι δι' ἡδονῆς
15 αὐτοὺς ἐμπλήκτοις καὶ ἀνοήτοις καὶ διεφθαρμένοις
συμβιοῦσιν. οὐδὲ γὰρ τὴν Κίρκην ὦνησαν οἱ κατα-
φαρμακευθέντες, οὐδ' ἐχρήσατο πρὸς οὐδὲν αὐτοῖς
ὕσλ καὶ ὕνοις γενομένοις, τὸν δ' Ὀδυσσεά νοῦν
ἔχοντα καὶ συνόντα φρονίμως ὑπερηγάπησεν.

20 6. Αἱ βουλόμεναι μᾶλλον ἀνοήτων κρατεῖν ἀν-
δρῶν ἢ φρονίμων ἀκούειν εἰκόνασι τοῖς ἐν ὁδῷ βου-
λομένοις μᾶλλον ὁδηγεῖν τυφλοὺς ἢ τοῖς γιννώσκου-
σιν ἀκολουθεῖν καὶ βλέπουσι.

7. Τὴν Πασιφάην ἀπιστοῦσι βοὸς ἐρασθῆναι B
25 βασιλεῖ συνοῦσαν, ἐνίας ὀρῶσαι τοὺς μὲν αὐστηροὺς
καὶ σῶφρονας βαρυνόμενας, τοῖς δ' ἐξ ἀκрасίας
καὶ φιληδονίας κεκραμένοις ὥσπερ κυσὶν ἢ τράγοις
ἡδίων συνοῦσας.

8. Οἱ τοῖς ἵπποις ἐφάλλεσθαι μὴ δυνάμενοι δι' ἀσθένειαν ἢ μαλακίαν αὐτοὺς ἐκείνους ὀκλάζειν καὶ ὑποπίπτειν διδάσκουσιν· οὕτως ἔνιοι τῶν λαβόντων εὐγενεῖς ἢ πλουσίας γυναικας οὐχ ἑαυτοὺς ποιοῦσι βελτίους ἀλλ' ἐκείνας περικολούουσιν, ὥς 5 μᾶλλον ἄρξουντες ταπεινῶν γενομένων. δεῖ δ' ὥσπερ ἵππου τὸ μέγεθος φυλάττοντα καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς γυναικὸς χρῆσθαι τῷ χαλινῷ.

C 9. Τὴν σελήνην, ὅταν ἀποστῇ τοῦ ἡλίου, περιφανῇ καὶ λαμπρὰν ὀρῶμεν, ἀφανίζεται δὲ καὶ κρύ- 10 πτεται πλησίον γενομένη· τὴν δὲ σῶφρονα γυναικα δεῖ τοῦναντίον ὀρᾶσθαι μάλιστα μετὰ τοῦ ἀνδρὸς οὔσαν, οἰκουρεῖν δὲ καὶ κρύπτεσθαι μὴ παρόντος.

10. Οὐκ ὀρθῶς Ἡρόδοτος εἶπεν ὅτι ἡ γυνὴ ἄμα τῷ χιτῶνι ἐκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ· τοῦναντίον 15 γὰρ ἡ σῶφρων ἀντενδύεται τὴν αἰδῶ, καὶ τοῦ μάλιστα φιλεῖν τῷ μάλιστα αἰδεῖσθαι συμβόλῳ χρῶνται πρὸς ἀλλήλους.

11. Ὡσπερ ἂν φθόγγοι δύο σύμφωνοι ληφθῶσι, D τοῦ βαρυτέρου γίγνεται τὸ μέλος, οὕτω πᾶσα προᾶξις 20 ἐν οἰκίᾳ σωφρονούσῃ πράττεται μὲν ὑπ' ἀμφοτέρων ὁμονοούντων, ἐπιφαίνει δὲ τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἡγεμονίαν καὶ προαίρεσιν.

12. Ὁ ἥλιος τὸν βορέαν ἐνίκησεν. ὁ γὰρ ἄν- 25 θρωπος τοῦ μὲν ἀνέμου βιαζομένου τὸ ἱμάτιον ἀφε- λῆσθαι καὶ λαμπρὸν καταπνέοντος μᾶλλον ἔσφιγγε καὶ συνεῖχε τὴν περιβολήν· τοῦ δ' ἡλίου μετὰ τὸ

14 Ἡρόδοτος] I 8   15 scr. vid. aut. συνεκδύεται (cf. p. 37 d) aut ἐκδυομένῳ συνεκδύεται —

πνεῦμα θερμοῦ γενομένου θαλπόμενος· εἴτα κανυματι-
ζόμενος καὶ τὸν χιτῶνα τῷ ἱματίῳ προσαπεδύσατο.
τοῦτο ποιοῦσιν αἱ πλεῖσται γυναῖκες· ἀφαιρουμένοις
τοῖς ἀνδράσι βία τὴν τρυφήν καὶ τὴν πολυτέλειαν E
5 διαμάχονται καὶ χαλεπαίνουσιν· ἂν δὲ πείθωνται
μετὰ λόγου, πρῶτος ἀπὸτίθενται καὶ μετριάξουσιν.

13. Ὁ Κάτων ἐξέβαλε τῆς βουλῆς τὴν φιλήσαντα
τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα τῆς θυγατρὸς παροῦσης. τοῦτο
μὲν οὖν ἴσως σφοδρότερον· εἰ δ' αἰσχρὸν ἐστίν,
10 ὥσπερ ἐστίν, ἐτέρων παρόντων ἀσπάζεσθαι καὶ φι-
λεῖν καὶ περιβάλλειν ἀλλήλους, πῶς οὐκ αἰσχρον
ἐτέρων παρόντων λαιδορεῖσθαι καὶ διαφέρεσθαι πρὸς
ἀλλήλους, καὶ τὰς μὲν ἐντεύξεις καὶ φιλοφροσύνας
ἀπορρήτους πρὸς τὴν γυναῖκα ποιεῖσθαι, νουθεσίᾳ
15 δὲ καὶ μέμψει καὶ παρηγορίᾳ χρῆσθαι φανεροῦ καὶ F
ἀναπεπταμένῃ;

14. Ὡσπερ ἐσόπτρου κατεσκευασμένου χρυσῷ καὶ
λίθοις ὕψελος οὐδέν ἐστίν, εἰ μὴ δείκνυσιν τὴν μορ-
φήν ὁμοίαν, οὕτως οὐδὲ πλουσίας γαμετῆς ὕνησις,
20 εἰ μὴ παρέχει τὸν βίον ὅμοιον τῷ ἀνδρὶ καὶ σύμ-
φωνον τὸ ἥθος. εἰ χαίροντες μὲν εἰκόνα σκυθρω-
πὴν ἀποδίδωσι τὸ ἔσοπτρον, ἀχθομένου δὲ καὶ σκυ-
θρωπάζοντος ἱλαρὰν καὶ σεσηρυῖαν, ἡμαρτημένον
ἐστὶ καὶ φαῦλον. οὐκοῦν καὶ γυνὴ φαῦλος καὶ
25 ἔκκαιρος ἢ παίζειν μὲν ὠρμημένου καὶ φιλοφρονεῖ-
σθαι τοῦ ἀνδρὸς ἐσκυθρωπακυῖα, σπουδάζοντος δὲ
παίξουσα καὶ γελῶσα· τὸ μὲν γὰρ ἀηδίας, τὸ δ'
ὀλιγωρίας. δεῖ δέ, ὥσπερ οἱ γεωμέτραι λέγουσι τὰς 140

13 καὶ τὰς Xylander: τὰς

γραμμὰς καὶ τὰς ἐπιφανείας οὐ κινεῖσθαι καθ' ἑαυ-
τὰς ἀλλὰ συγκινεῖσθαι τοῖς σώμασιν, οὕτω τὴν
γυναικα μηδὲν ἰδιον πάθος ἔχειν, ἀλλὰ κοινωνεῖν
τῷ ἀνδρὶ καὶ σπουδῆς καὶ παιδιᾶς καὶ συννοίας
καὶ γέλωτος. 5

15. Οἱ τὰς γυναῖκας μὴ ἡδέως βλέποντες ἐσθι-
ούσας μετ' αὐτῶν διδάσκουσιν ἐμπίπλασθαι μόνας
γενομένας. οὕτως οἱ μὴ συνόντες ἱλαρῶς ταῖς γυ-
ναιξὶ μηδὲ παιδιᾶς κοινωνοῦντες αὐταῖς καὶ γέλωτος
ιδίας ἡδονὰς χωρὶς αὐτῶν ζητεῖν διδάσκουσιν. 10

B 16. Τοῖς τῶν Περσῶν βασιλεῦσιν αἱ γυνῆσαι
γυναῖκες παρακάθηνται δειπνοῦσι καὶ συνεστιῶνται.
βουλόμενοι δὲ παίζειν καὶ μεθύσκεσθαι ταύτας μὲν
ἀποπέμπουσι, τὰς δὲ μουσουροῦς καὶ παλλακίδας
καλοῦσιν, ὁρῶς τοῦτό γ' αὐτὸ ποιοῦντες, ὅτι τὸ 15
συνακολασταίνειν καὶ παροινεῖν οὐ μεταδιδόασι ταῖς
γαμεταῖς. ἂν οὖν ἰδιώτης ἀνὴρ, ἀκρατὴς δὲ περὶ
τὰς ἡδονὰς καὶ ἀνάγωγος, ἐξαμάρτη τι πρὸς ἑταῖραν
ἢ θεραπαινίδα, δεῖ τὴν γαμετὴν μὴ ἀγανακτεῖν
μηδὲ χαλεπαίνειν, λογιζομένην ὅτι παροινίας καὶ 20
ἀκολασίας καὶ ὕβρεως αἰδούμενος αὐτὴν ἑτέρᾳ μετα-
δίδωσιν.

C 17. Οἱ φιλόμουσοι τῶν βασιλέων πολλοὺς μου-
σικοὺς ποιοῦσιν, οἱ φιλόλογοι λογίους, οἱ φιλαθλη-
ται γυμναστικούς. οὕτως ἀνὴρ φιλοσώματος καλ- 25
λωπίστριαν γυναῖκα ποιεῖ, φιλήδονος ἑταιρικὴν καὶ
ἀκόλαστον, φιλάγαθος καὶ φιλόκαλος σῶφρονα καὶ
κοσμίαν.

18. Ἀάκαινα παιδίσκη, πυνθανομένου τινὸς εἰ

ἤδη ἀνδρὶ προσελήλυθεν 'οὐκ ἔργω' εἶπεν 'ἀλλ' ἐμοὶ ἐκείνος'. οὗτος δὲ τρόπος, οἶμαι, τῆς οἰκοδεσποίνης, μήτε φεύγειν μήτε δυσχεραίνειν τὰ τοιαῦτα τοῦ ἀνδρὸς ἀρχομένου μήτ' αὐτήν κατάρχεσθαι· τὸ
 5 μὲν γὰρ ἑταιρικὸν καὶ ἱταμόν, τὸ δ' ὑπερήφανον D καὶ ἀφιλόστοργον.

19. Ἰδίους οὐ δεῖ φίλους κτᾶσθαι τὴν γυναικα, κοινοῖς δὲ χρῆσθαι τοῖς τοῦ ἀνδρός· οἱ δὲ θεοὶ φίλοι πρῶτοι καὶ μέγιστοι. διὸ καὶ θεοὺς οὖς δὲ
 10 ἀνὴρ νομίζει σέβεσθαι τῇ γαμετῇ καὶ γινώσκειν μόνους προσήκει, περιέργοις δὲ θρησκείαις καὶ ξέναις δεισιδαιμονίαις ἀποκεκλείσθαι τὴν αὐλειον. οὐδενὶ γὰρ θεῶν ἱερὰ κλεπτόμενα καὶ λανθάνοντα δρᾶται κευχαρισμένως ὑπὸ γυναικός.

20. Ὁ Πλάτων φησὶν εὐδαίμονα καὶ μακαρίαν εἶναι πόλιν, ἐν ᾗ 'τὸ ἐμὸν καὶ τὸ οὐκ ἐμὸν' ἥμιστα φθεγγομένων ἀκούουσι διὰ τὸ κοινοῖς ὡς ἐνι μά- E λιστα χρῆσθαι τοῖς ἀξίοις σπουδῆς τοὺς πολίτας, πολὺ δὲ μᾶλλον ἐκ γάμου δεῖ τὴν τοιαύτην φωνὴν
 20 ἀνηρῶσθαι. πλὴν ὥσπερ οἱ ἱατροὶ λέγουσι τὰς τῶν εὐωνύμων πληγὰς τὴν αἰσθησιν ἐν τοῖς δεξιοῖς ἀναφέρειν, οὕτω τὴν γυναικα τοῖς τοῦ ἀνδρός συμπαθεῖν καλὸν καὶ τὸν ἄνδρα τοῖς τῆς γυναικός, ἔν' ὥσπερ οἱ δεσμοὶ κατὰ τὴν ἐπάλλαξιν ἰσχὺν δι' ἀλ-
 25 λήλων λαμβάνουσιν, οὕτως ἑκατέρου τὴν εὐνοίαν ἀντίστροφον ἀποδιδόντος ἡ κοινωνία σφύζεται δι' ἀμφοῖν. καὶ γὰρ ἡ φύσις μίγνυσι διὰ τῶν σωμα-

15 Πλάτων] Rep. p. 462 c 16 καὶ τὸ Stobaeus Floril. LXXIV 43: καὶ 23 καλὸν W: μᾶλλον

Ἐ τῶν ἡμᾶς, ἵν' ἐξ ἑκατέρων μέρος λαβοῦσα καὶ συγ-
 χέασα κοινὸν ἀμφοτέροις ἀποδῶ τὸ γεννώμενον,
 ὥστε μηδέτερον διορίσαι μηδὲ διακρίναι τὸ ἴδιον ἢ
 τὸ ἀλλότριον. τοιαύτη τοίνυν καὶ χρημάτων κοινωνία
 προσήκει μάλιστα τοῖς γαμοῦσιν εἰς μίαν οὐσίαν 5
 πάντα καταχεαμένοις καὶ ἀναμίξασι μὴ τὸ μέρος
 ἴδιον καὶ τὸ μέρος ἀλλότριον ἀλλὰ πᾶν ἴδιον ἡγεῖ-
 σθαι καὶ μηδὲν ἀλλότριον. ὥσπερ γὰρ τὸ κρᾶμα
 καίτοι ὕδατος μετέχον πλείονος οἴνου καλοῦμεν,
 οὕτω τὴν οὐσίαν δεῖ καὶ τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρός λέ- 10
 γεσθαι, καὶ ἡ γυνὴ πλείονα συμβάλλεται.

21. Φιλόπλουτος ἡ Ἑλένη, φιλήδονος ὁ Πάρις·
 φρόνιμος ὁ Ὀδυσσεύς, σώφρων ἡ Πηνελόπη. διὰ
 τοῦτο μακάριος γάμος ὁ τούτων καὶ ζηλωτός, ὁ
 141 δ' ἐκείνων Ἰλιάδα κακῶν Ἑλλησι καὶ βαρβάρους 15
 ἐποίησεν.

22. Ὁ Ῥωμαῖος ὑπὸ τῶν φίλων νουθετούμενος
 ὅτι σώφρονα γυναῖκα καὶ πλουσίαν καὶ ὠραίαν ἀπε-
 πέμψατο, τὸν κάλτιον αὐτοῖς προτείνας 'καὶ γὰρ
 οὗτος' ἔφη 'καλὸς ἰδεῖν καὶ καινός, ἀλλ' οὐδεὶς 20
 οἶδεν ὅπου με θλίβει'. δεῖ τοίνυν μὴ προικὶ μηδὲ
 γένει μηδὲ κάλλει τὴν γυναῖκα πιστεύειν, ἀλλ' ἐν
 οἷς ἄπτεται μάλιστα τοῦ ἀνδρός, ὁμιλία τε καὶ ἡθελ
 καὶ συμπεριφορᾷ, ταῦτα μὴ σκληρὰ μηδ' ἀνιῶντα
 B καθ' ἡμέραν ἀλλ' εὐάρμοστα καὶ ἔλυπα καὶ προσ- 25
 φιλῇ παρέχειν. ὥσπερ γὰρ οἱ ἰατροὶ τοὺς ἐξ αἰτιῶν
 ἀδήλων καὶ κατὰ μικρὸν συλλεγομένων γεννωμένους

4 τοιαύτη Stegmannus: αὐτῇ 8 γὰρ H 19 κάλτιον
 impressi: κάλπιον

πυρετούς μᾶλλον δεδοίκασιν ἢ τοὺς ἐμφανεῖς καὶ
μεγάλας προσφάσεις ἔχοντας, οὕτω τὰ λανθάνοντα
τοὺς πολλοὺς μικρὰ καὶ συνεχῆ καὶ καθημερινὰ
προσκηρύματα γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς μᾶλλον διίστησι
5 καὶ λυμαίνεται τὴν συμβίωσιν.

23. Ὁ βασιλεὺς Φίλιππος ἦρα Θεσσαλῆς γυναικὸς
αἰτίαν ἐχούσης καταφαρμακεύειν αὐτόν. ἐσπούδασεν
οὖν ἡ Ὀλυμπιάς λαβεῖν τὴν ἀνθρωπον ὑποχείριον.
ὥς δ' εἰς ὕψιν ἐλθοῦσα τό τ' εἶδος εὐπρεπῆς ἐφάνη
10 καὶ διελέχθη πρὸς αὐτὴν οὐκ ἀγεννῶς οὐδ' ἀσυνέ-
τως, 'χαιρέτωσαν' εἶπεν ἡ Ὀλυμπιάς 'αἱ διαβολαί. Ὁ
σὺ γὰρ ἐν σεαυτῇ τὰ φάρμακα ἔχεις'. ἄμαχον οὖν
τι γίγνεται πρᾶγμα γαμετῇ γυνὴ καὶ νόμιμος, ἂν
ἐν αὐτῇ πάντα θεμένη, καὶ προῖκα καὶ γένος καὶ
15 φάρμακα καὶ τὸν κεστὸν αὐτόν, ἥθει καὶ ἀρετῇ κα-
τεργάσῃται τὴν εὐνοίαν.

24. Πάλιν ἡ Ὀλυμπιάς, ἀδελικοῦ τινος νεανί-
σκου γήμαντος εὐπρεπῇ γυναῖκα κακῶς ἀκούουσαν,
'οὗτος' εἶπεν 'οὐκ ἔχει λογισμὸν· οὐ γὰρ ἂν τοῖς
20 ὀφθαλμοῖς ἔγνημε'. δεῖ δὲ μὴ τοῖς ὕμνασι γαμεῖν
μηδὲ τοῖς δακτύλοις, ὥσπερ ἔνιοι ψηφίσαντες πόσα
φέρουσιν λαμβάνουσιν, οὐ κρίναντες πῶς συμβιω- D
σομένην.

25. Ὁ Σωκράτης ἐκέλευε τῶν ἐσοπτριζομένων
νεανίσκων τοὺς μὲν αἰσχροὺς ἐπανορθοῦσθαι τῇ
ἀρετῇ, τοὺς δὲ καλοὺς μὴ καταισχύνειν τῇ κακίᾳ
τὸ εἶδος. καλὸν οὖν καὶ τὴν οἰκοδόεσποιναν, ὅταν
ἐν ταῖς χερσὶν ἔχη τὸ ἔσοπτρον, αὐτὴν ἐν ἑαυτῇ
διαλαλεῖν, τὴν μὲν αἰσχρόαν 'τί οὖν, ἂν μὴ σῶφρων

γένωμαι; τὴν δὲ καλήν 'τί οὖν, ἂν καὶ σώφρων γένωμαι; τῇ γὰρ αἰσχροῖ σμενότερον εἰ φιλεῖται διὰ τὸ ἥθος ἢ τὸ κάλλος.

26. Ταῖς Αὐσάνδρου θυγατρᾶσιν ὁ τύραννος ὁ Σικελικὸς ἐμάτια καὶ πλόκια τῶν πολυτελῶν ἔπεμ-
 E ψεν· ὁ δὲ Αὐσάνδρος οὐκ ἔλαβεν εἰπὼν 'ταῦτα τὰ
 κόσμια καταισχυνεῖ μου μᾶλλον ἢ κοσμήσει τὰς
 θυγατέρας'. πρότερος δὲ Αὐσάνδρῳ Σοφοκλῆς
 τοῦτ' εἶπεν

'οὐ κόσμος, οὐκ, ὦ τλήμων, ἀλλ' ἀκοσμία 10
 φαίνουτ' ἂν εἶναι σῶν τε μαργότης φρενῶν'.
 'κόσμος γάρ ἐστιν', ὥς ἔλεγε Κράτης, 'τὸ κοσμοῦν'.
 κοσμεῖ δὲ τὸ κοσμιωτέραν τὴν γυναικα ποιοῦν.
 ποιεῖ δὲ τοιαύτην οὔτε χρυσὸς οὔτε σμάραγδος οὔτε
 κόκκος, ἀλλ' ὅσα σμενότητος εὐταξίας αἰδοῦς ἐμ- 15
 φασιν περιτίθησιν.

27. Οἱ τῇ γαμηλίᾳ θύοντες Ἦρα τὴν χολὴν οὐ
 F συγκαθαρίζουσι τοῖς ἄλλοις ἱεροῖς, ἀλλ' ἐξελόντες
 ἔρριψαν παρὰ τὸν βωμόν, αἰνιττομένου τοῦ νομο-
 θέτου τὸ μηδέποτε δεῖν χολὴν μηδ' ὀργὴν γάμῳ 20
 παρεῖναι. δεῖ γὰρ εἶναι τῆς οἰκοδεσποίνης ὥσπερ
 οἴνου τὸ αὐστηρὸν ὠφέλιμον καὶ ἡδύ, μὴ πικρὸν
 ὥσπερ ἀλόης μηδὲ φαρμακῶδες.

28. Ὁ Πλάτων τῷ Ξενοκράτει βαρύτερῳ τὸ ἥθος
 ὄντι τᾶλλα δὲ καλῷ κἀγαθῷ παρεκελεύετο θύειν 25
 ταῖς Χάρισιν. οἶμαι δὴ καὶ τῇ σώφρονι μάλιστα
 142 δεῖν πρὸς τὸν ἄνδρα χαρίτων, ἵν', ὥς ἔλεγε Μητρό-

δωρος, ἡδέως συνοικῇ καὶ 'μὴ ὀργιζομένη ὅτι σω-
φρονεῖ'. δεῖ γὰρ μήτε τὴν εὐτελῇ καθαριότητος
ἀμελεῖν μήτε τὴν φίλανδρον φιλοφροσύνης· ποιεῖ
γὰρ ἡ χαλεπότης ἀηδῇ τὴν εὐταξίαν τῆς γυναικός,
ὥσπερ ἡ ὑπαρχία τὴν ἀφέλειαν.

29. Ἡ φοβουμένη γελάσαι πρὸς τὸν ἄνδρα καὶ
παῖξάι τι, μὴ φανῇ θρασεῖα καὶ ἀκόλαστος, οὐδὲν
διαφέρει τῆς ἵνα μὴ δοκῇ μυρίζεσθαι τὴν κεφαλὴν
μηδ' ἀλειφομένης, καὶ ἵνα μὴ φουκοῦσθαι τὸ πρόσω-
10 πον μηδὲ νιπτομένης. ὀρωμεν δὲ καὶ ποιητάς καὶ
ῥήτορας, ὅσοι φεύγουσι τὸ περὶ τὴν λέξιν ὀχλικὸν
καὶ ἀνελεύθερον καὶ κακόζηλον, τοῖς πράγμασι καὶ B
ταῖς οἰκονομίαις καὶ τοῖς ἡθυσιν ἄγειν καὶ κινεῖν
τὸν ἀκροατὴν φιλοτεχνοῦντας. διὸ δεῖ καὶ τὴν οἰκο-
15 δέσποιναν ὅτι πᾶν τὸ περιττὸν καὶ ἑταιρικὸν καὶ
πανηγυρικόν, εὖ ποιοῦσα, φεύγει καὶ παραιτεῖται,
μᾶλλον φιλοτεχνεῖν ἐν ταῖς ἡθικαῖς καὶ βιωτικαῖς
χάρισι πρὸς τὸν ἄνδρα, τῷ καλῷ μεθ' ἡδονῆς συν-
εθίζουσιν αὐτόν. ἂν δ' ἄρα φύσει τις αὐστηρὰ καὶ
20 ἄκρατος γένηται καὶ ἀνήδυντος, εὐγνωμονεῖν δεῖ
τὸν ἄνδρα, καὶ καθάπερ ὁ Φωκίων, τοῦ Ἀντιπάτρου
πρῶτον αὐτῷ προστάττοντος οὐ καλὴν οὐδὲ πρέπου-
σαν, εἶπεν 'οὐ δύνασάι μοι καὶ φίλῳ χρῆσθαι καὶ C
κόλακι', οὕτω λογίξεσθαι περὶ τῆς σόφρονος καὶ
25 αὐστηρᾶς γυναικός 'οὐ δύναμαι τῇ αὐτῇ καὶ ὥς γα-
μετῇ καὶ ὥς ἑταίρῳ συνεῖναι'.

30. Ταῖς Αἰγυπτίαις ὑποδήμασι χρῆσθαι πάτριον
οὐκ ἦν, ὅπως ἐν οἴκῳ διημερεύωσι. τῶν δὲ πλεί-

στων γυναικῶν ἂν ὑποδήματα διάχρουσα περιέλῃς
καὶ ψέλλια καὶ περισκελίδας καὶ πορφύραν καὶ μαρ-
γαρίτας, ἔνδον μενοῦσιν.

31. Ἡ Θεανὼ παρέφηνε τὴν χεῖρα περιβαλλο-
μένη τὸ ἱμάτιον. εἰπόντος δὲ τινὸς 'καλὸς ὁ πῆ- 5
χυς', 'ἀλλ' οὐ δημόσιος' ἔφη. δεῖ δὲ μὴ μόνον τὸν
D πῆχυν ἀλλὰ καὶ τὸν λόγον δημόσιον εἶναι τῆς σώ-
φρονος, καὶ τὴν φωνὴν ὡς ἀπογύμνωσιν αἰδεῖσθαι
καὶ φυλάσσεσθαι πρὸς τοὺς ἐκτός· ἐνορεῖται γὰρ
αὐτῇ καὶ πάθος καὶ ἥθος καὶ διάθεσις λαλούσης. 10

32. Τὴν Ἡλείων ὁ Φειδίας Ἀφροδίτην ἐποίησε
χελώνην πατοῦσαν, οἰκουρίας σύμβολον ταῖς γυναιξὶ
καὶ σιωπῆς. δεῖ γὰρ ἢ πρὸς τὸν ἄνδρα λαλεῖν ἢ διὰ
τοῦ ἀνδρός, μὴ δυσχεραίνουσιν εἰ δι' ἄλλοτριᾶς
γλώσσης ὥσπερ αὐλητῆς φθιγγεται σεμνότερον. 15

33. Οἱ πλούσιοι καὶ οἱ βασιλεῖς τιμῶντες τοὺς
φιλοσόφους αὐτοὺς τε κοσμοῦσι καὶ κείνους, οἱ δὲ
E φιλόσοφοι τοὺς πλουσίους θεραπεύοντες οὐκ ἐκεί-
νους ποιοῦσιν ἐνδόξους ἀλλ' αὐτοὺς ἀδοξοτέρους.
τοῦτο συμβαίνει καὶ περὶ τὰς γυναῖκας. ὑποτάτ- 20
τουσαι μὲν γὰρ ἑαυτὰς τοῖς ἀνδράσιν ἐπαινοῦνται,
κρατεῖν δὲ βουλόμεναι μᾶλλον τῶν κρατουμένων
ἀσχημονοῦσι. κρατεῖν δὲ τὸν ἄνδρα τῆς γυναικὸς
οὐχ ὡς δεσπότην κτήματος ἀλλ' ὡς ψυχὴν σώματος,
συμπαθοῦντα καὶ συμπεφυκότα τῇ εὐνοίᾳ δίκαιόν 25
ἔστιν. ὥσπερ οὖν σώματος ἔστι κήδεσθαι μὴ δου-

3 μενοῦσιν Duobnerus: μένουσιν 5 εἰπόντος δὲ τινος
Stobaeus Floril. LXXIV 49: τινὸς δ' εἰπόντος 7 post
σώφρονος lacunam signavit H

λεύοντα ταῖς ἡδοναῖς αὐτοῦ καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις, οὕτω γυναικὸς ἄρχειν εὐφραίνοντα καὶ χαριζόμενον.

34. Τῶν σωμάτων οἱ φιλόσοφοι τὰ μὲν ἐκ διεστώτων λέγουσιν εἶναι καθάπερ στόλον καὶ στρατό- F
 5 πεδον, τὰ δ' ἐκ συναπτομένων ὡς οἰκίαν καὶ ναῦν, τὰ δ' ἡνωμένα καὶ συμφυᾶ καθάπερ ἐστὶ τῶν ζώων ἕκαστον. σχεδὸν οὖν καὶ γάμος ὁ μὲν τῶν ἐρώντων ἡνωμένος καὶ συμφυῆς ἐστίν, ὁ δὲ τῶν διὰ προῖκας ἢ τέκνα γαμούντων ἐκ συναπτομένων, ὁ δὲ
 10 τῶν οὐ συγκαθευδόντων ἐκ διεστώτων, οὗς συνοικεῖν ἔν τις ἀλλήλοις οὐ συμβιοῦν νομίσσει. δεῖ δέ, ὥσπερ οἱ φυσικοὶ τῶν ὕγρων λέγουσι δι' ὅλων γενέσθαι τὴν κρᾶσιν, οὕτω τῶν γαμούντων καὶ σώματα 148
 καὶ χρήματα καὶ φίλους καὶ οἰκείους ἀναμιχθῆναι
 15 δι' ἀλλήλων. καὶ γὰρ ὁ Ῥωμαῖος νομοθέτης ἐκώλυσε δῶρα διδόναι καὶ λαμβάνειν παρ' ἀλλήλων τοῦς γεγαμηκότας, οὐχ ἵνα μηδενὸς μεταλαμβάνωσιν, ἀλλ' ἵνα πάντα κοινὰ νομίζωσιν.

35. Ἐν Αἰπτῷ τῆς Λιβύης πόλει πατριὸν ἐστὶ
 20 τῇ μετὰ τὸν γάμον ἡμέρᾳ τὴν νύμφην πρὸς τὴν τοῦ νυμφίου μητέρα πέμψασαν αἰτεῖσθαι χύτραν· ἢ δ' οὐ δίδωσιν οὐδέ φησιν ἔχειν, ὅπως ἀπ' ἀρχῆς ἐπισταμένη τὸ τῆς ἐκυρᾶς μητροειῶδες, ἂν ὕστερόν τι συμβαίνει τραχύτερον, μὴ ἀγανακτῇ μηδὲ δυσκο-
 25 λᾶν. τοῦτο δεῖ γινώσκουσιν τὴν γυναῖκα θεραπεύειν τὴν πρόφασιν· ἐστὶ δὲ ξηλοτυπία τῆς μητρὸς B
 ὑπὲρ εὐνοίας πρὸς αὐτήν. θεραπεία δὲ μία τοῦ πάθους ἰδίᾳ μὲν εὐνοίαν τῷ ἀνδρὶ ποιεῖν πρὸς

ἑαυτήν, τὴν δὲ τῆς μητρὸς μὴ περισπᾶν μηδ' ἐλαττοῦν.

36. Τοὺς υἱοὺς δοκοῦσι μᾶλλον ἀγαπᾶν αἱ μητέρες ὥς δυναμένους αὐταῖς βοηθεῖν, οἱ δὲ πατέρες τὰς θυγατέρας ὥς δεομένας αὐτῶν βοηθούντων. 5 ἴσως δὲ καὶ τιμῇ τῇ πρὸς ἀλλήλους ὁ ἕτερος τὸ μᾶλλον οἰκεῖον τῷ ἑτέρῳ βούλεται μᾶλλον ἀσπαζόμενος καὶ ἀγαπῶν φανερὸς εἶναι. καὶ τοῦτο μὲν ἴσως ἀδιάφορόν ἐστιν, ἐκεῖνο δ' ἀστείον, ἂν ἡ γυνὴ μᾶλλον ἀποκλίνασα τῇ τιμῇ πρὸς τοὺς γονεῖς τοῦ 10 ἄνδρός ἢ τοὺς ἑαυτῆς βλέπεται, καὶν τι λυπῆται, πρὸς ἐκείνους ἀναφέρουσα, τοὺς δ' ἑαυτῆς λαμβάνουσα. ποιεῖ γὰρ τὸ πιστεύειν δοκεῖν πιστεύεσθαι, καὶ τὸ φιλεῖν φιλεῖσθαι.

37. Τοῖς περὶ τὸν Κῦρον Ἑλληνσι παρήγγειλαν 15 οἱ στρατηγοὶ τοὺς πολεμίους, ἂν μὲν βοῶντες ἐπίωσι, δέχεσθαι μετὰ σιωπῆς, ἂν δ' ἐκεῖνοι σιωπῶσιν, αὐτοὺς μετὰ βοῆς ἀντεξελαύνειν. αἱ δὲ νοῦν ἔχουσαι γυναῖκες ἐν ταῖς ὁργαῖς τῶν ἀνδρῶν κεκραγόντων μὲν ἡσυχάζουσι, σιωπῶντας δὲ προσλαλοῦσαι 20 καὶ παραμυθούμεναι καταπραΰνουσιν.

D 38. Ὁρθῶς ὁ Εὐριπίδης αἰτιᾶται τοὺς τῇ λύρᾳ χρωμένους παρ' οἶνον· ἔδει γὰρ ἐπὶ τὰς ὁργὰς καὶ τὰ πένθη μᾶλλον τὴν μουσικὴν παρακαλεῖν ἢ προσεκλύειν τοὺς ἐν ταῖς ἡδοναῖς ὄντας. νομίζετε οὖν 25 ὑμεῖς ἁμαρτάνειν τοὺς ἡδονῆς ἕνεκα συγκαθεύδοντας ἀλλήλοις, ὅταν δ' ἐν ὁργῇ τινι γένωνται καὶ

9 ἀδιάφορον Meziriacus: διάφορον 12 δ' ἑαυτῆς
scripsi: δὲ αὐτῆς 22 Εὐριπίδης] Med. 190

διαφορᾷ, χωρὶς ἀναπαυομένους καὶ μὴ τότε μάλιστα
τὴν Ἀφροδίτην παρακαλοῦντας, ἰατρὸν οὖσαν τῶν
τοιούτων ἀρίστην. ὥς που καὶ ὁ ποιητὴς διδάσκει,
τὴν Ἥραν ποιεῖν λέγουσαν

5   ‘καὶ σφ’ ἄκριτα νείκεα λύσω
εἰς εὐνὴν ἀνέσασα ὁμωθῆναι φιλόητι’.

39. Ἀεὶ μὲν δεῖ καὶ πανταχοῦ φεύγειν τὸ προσ-
κρούειν τῷ ἀνδρὶ τὴν γυναιῖκα καὶ τῇ γυναικὶ τὸν
ἄνδρα, μάλιστα δὲ φυλάττεσθαι τοῦτο ποιεῖν ἐν τῷ
10 συναναπαύεσθαι καὶ συγκαθεύδειν. ἡ μὲν γὰρ ὠδί-
νουςα καὶ δυσφοροῦσα πρὸς τοὺς κατακλίνοντας
αὐτὴν ἔλεγε ‘πῶς δ’ ἂν ἡ κλίνη ταῦτα θεραπεύσειεν
οἷς ἐπὶ τῆς κλίνης περιέπεσον;’ ἃς δ’ ἡ κλίνη γεννᾷ
διαφορὰς καὶ λαιδορίας καὶ ὀργάς, οὐ ῥάδιόν ἐστιν
15 ἐν ἄλλῳ τόπῳ καὶ χρόνῳ διαλυθῆναι.

40. Ἡ Ἑρμιόνη δοκεῖ τι λέγειν ἀληθὲς λέγουσα
‘κακῶν γυναικῶν εἰσοδοὶ μ’ ἀπώλεσαν’.

τοῦτο δ’ οὐχ ἀπλῶς γιννόμενόν ἐστιν, ἀλλ’ ὅταν αἱ
πρὸς τοὺς ἄνδρας διαφοραὶ καὶ ζηλοτυπίαι ταῖς τοι-
20 αῦταις γυναιξὶ μὴ τὰς θύρας μόνον ἀλλὰ καὶ τὰς
ἀκοὰς ἀνοίγωσι. τότε οὖν δεῖ μάλιστα τὴν νοῦν
ἔχουσαν ἀποκλείειν τὰ ὄντα καὶ φυλάττεσθαι τὸν
ψιθυρισμόν, ἵνα μὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ γένηται, καὶ πρό-
χειρον ἔχειν τὸ τοῦ Φιλίππου. λέγεται γὰρ ἐκεῖνος
25 ὑπὸ τῶν φίλων παροξυνόμενος ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας
ὥς εὖ πάσχοντας καὶ κακῶς αὐτὸν λέγοντας εἶπεῖν

‘τί οὖν, ἂν καὶ κακῶς ποιῶμεν αὐτούς;’ ὅταν οὖν αἱ διαβάλλουσαι λέγωσιν ὅτι ‘λυπεῖ σε φιλοῦσαν ὁ 144 ἄνθρωπος καὶ σωφρονοῦσαν’, ‘τί οὖν’, ἂν φαίης, ‘ἂν καὶ μισεῖν αὐτὸν ἄρξωμαι καὶ ἀδικεῖν;’

41. Ὁ τὸν δραπέτην ἰδὼν διὰ χρόνου καὶ διώ- 5 κων, ὥς κατέφυγε φθάσας εἰς μυλῶνα, ‘ποῦ δ’ ἔν’ ἔφη ‘σὲ μᾶλλον εὗρεῖν ἐβουλήθην ἢ ἐνταῦθα;’ γυνὴ τοίνυν διὰ ξηλοτυπίας ἀπόλειψιν γράφουσα καὶ χαλεπῶς ἔχουσα λεγέτω πρὸς ἑαυτήν ‘ποῦ δ’ ἂν ἡ ξηλοῦσά με μᾶλλον ἡσθεῖη θεασαμένη καὶ τί ποιοῦσαν 10 ἡ λυπουμένην καὶ στασιάζουσαν πρὸς τὸν ἄνδρα καὶ τὸν οἶκον αὐτὸν καὶ τὸν θάλαμον προεμένην;’

42. Ἀθηναῖοι τρεῖς ἄρότους ἱεροὺς ἄγουσι, πρῶ- 6 τον ἐπὶ Σκίρῳ, τοῦ παλαιοτάτου τῶν σπόρων ὑπόμνημα, δεύτερον ἐν τῇ Ῥαρίᾳ, τρίτον ὑπὸ πόλιν 15 τὸν καλούμενον Βουξύριον. τούτων δὲ πάντων ἱερώτατός ἐστιν ὁ γαμήλιος σπόρος καὶ ἄροτος ἐπὶ παίδων τεκνώσει. καλῶς τὴν Ἀφροδίτην ὁ Σοφοκλῆς ‘εὐκαρπον Κυθέρειαν’ προσηγόρευσε. διὸ δεῖ μάλιστα τούτῳ χρῆσθαι μετ’ εὐλαβείας τὸν ἄνδρα καὶ 20 τὴν γυναῖκα, τῶν ἀνιέρων καὶ παρανόμων πρὸς ἐτέροισι ἀγγεύοντας ὀμιλῶν, καὶ μὴ σπείροντας ἐξ ὧν οὐδὲν αὐτοῖς φύεσθαι θέλουσιν ἀλλὰ κἂν γένηται καρπὸς αἰσχύνονται καὶ ἀποκρύπτουσι.

43. Γοργίου τοῦ ῥήτορος ἀναγνόντος ἐν Ὀλυμ- 25 πίᾳ λόγον περὶ ὁμονοίας τοῖς Ἕλλησιν ὁ Μελάνθιος

1 ἂν καὶ] ἂν H   3 ἂν φαίης addidi   ἂν καὶ] ἂν H
6 μυλῶνα scripsi: μύλωνα   15 πόλιν Basileensis: πέλιν
17 ἱερώτερός Madvigius   18 Σοφοκλῆς] Nauck. p. 249
26 Μελάνθιος Xylander: μέλανθος

‘οὗτος ἡμῖν’ ἔφη ‘συμβουλεύει περὶ δμονοίας, ὃς C
αὐτὸν καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν θεράπαιναν ἰδίᾳ
τρεις ὄντας δμονοεῖν οὐ πέπεικεν’. ἦν γὰρ ὥς ἔοικέ
τις ἕως τοῦ Γοργίου καὶ ξηλοτυπία τῆς γυναικὸς
5 πρὸς τὸ θεραπαινίδιον. εὖ τοίνυν ἡρμοσμένον τὸν
οἶκον εἶναι δεῖ τῷ μέλλοντι ἀρμυζεσθαι πόλιν καὶ
ἀγορὰν καὶ φίλους· μᾶλλον γὰρ ἔοικε τὰ τῶν γυ-
ναικῶν ἢ τὰ πρὸς γυναῖκας ἀμαρτήματα λανθάνειν
τοὺς πολλούς.

10 44. Εἰ καθάπερ τὸν αἰλουρον ὁσμῇ μύρων ἐκ-
ταράττεσθαι καὶ μαίνεσθαι λέγουσιν, οὕτω τὰς
γυναῖκας ἀγριαίνειν καὶ παραφρονεῖν ὑπὸ μύρων D
συνέβαινε, δεινὸν ἦν μὴ ἀπέχεσθαι μύρου τοὺς
ἄνδρας, ἀλλὰ δι’ ἡδονὴν αὐτῶν βραχεῖαν οὕτω κα-
15 κουμένας περιορᾶν. ἐπεὶ τοίνυν ταῦτα πάσχουσιν
οὐ μυριζομένων τῶν ἀνδρῶν ἀλλὰ συγγιγνομένων
ἐτέραις, ἄδικόν ἐστιν ἡδονῆς ἕνεκα μικρᾶς ἐπὶ το-
σοῦτο λυπεῖν καὶ συνταράττειν τὰς γυναῖκας καὶ μὴ,
καθάπερ ταῖς μελίτταις (ὅτι δοκοῦσι δυσχεραίνειν
20 καὶ μάχεσθαι τοῖς μετὰ γυναικῶν γενομένοις),
ἀγνοῦς καὶ καθαρεύοντας ἐτέρων συνουσίας προσιέ-
ναι ταῖς γυναιξίν.

45. Οἱ προσιόντες ἐλέφασιν ἐσθῆτα λαμπρὰν οὐ
λαμβάνουσιν, οὐδὲ φοινικίδας οἱ ταύροις· διαγριαί- E
25 νεται γὰρ ὑπὸ τῶν χρωμάτων τούτων μάλιστα τὰ
ξῶα· τὰς δὲ τίγρεις φασὶ περιτυμπανιζομένας ἐκ-
μαίνεσθαι παντάπασι καὶ διασπᾶν ἑαυτάς. ἐπεὶ
τοίνυν καὶ τῶν ἀνδρῶν οἱ μὲν ἐσθῆτας κοκκίνας

17 τοσοῦτο R: τοσοῦτον 19 ὅτι] αἰ H

καὶ πορφυρᾶς ὀρῶντες δυσανασχετοῦσιν, οἱ δὲ κυμβάλοις καὶ τυμπάνοις ἄχθονται, τί δεινὸν ἀπέχεσθαι τούτων τὰς γυναικας καὶ μὴ ταραττεῖν μηδὲ παροξύνειν τοὺς ἄνδρας, ἀλλὰ συνεῖναι μετ' εὐσταθείας καὶ πραότητος;

5

46. Γυνή τις πρὸς τὸν Φίλιππον ἄκουσαν ἐφέλκόμενον αὐτὴν 'ἄφες μ' εἶπε· 'πᾶσα γυνή τοῦ λύφου ἀρθέντος ἢ αὐτὴ ἐστὶ.' τοῦτο πρὸς τοὺς μοιχικοὺς καὶ ἀκολάστους εἴρηται καλῶς, τὴν δὲ γαμετὴν δεῖ μάλιστα τοῦ φωτὸς ἀρθέντος εἶναι μὴ τὴν αὐτὴν ταῖς τυχοῦσαις γυναιξίν, ἀλλὰ φαίνεσθαι τοῦ σώματος μὴ βλεπομένου τὸ σῶφρον αὐτῆς καὶ ἴδιον τῷ ἄνδρι καὶ τεταγμένον καὶ φιλόστοργον.

47. Ὁ Πλάτων τοῖς πρεσβύταις μᾶλλον παρῆναι αἰσχύνεσθαι τοὺς νέους, ἵνα κἀκεῖνοι πρὸς αὐτοὺς αἰδημόνως ἔχωσιν· 'ὅπου' γὰρ 'ἀναισχυντοῦσι γέροντες', οὐδεμίαν αἰδῶ τοῖς νέοις οὐδ' εὐλάβειαν ἐγγίγνεσθαι. τούτου δεῖ μεμνημένον τὸν ἄνδρα 145 μὴδένα μᾶλλον αἰδεῖσθαι τῆς γυναικός, ὥς τὸν θάλαμον αὐτῇ διδασκαλεῖον εὐταξίας ἢ ἀκολασίας 20 γενησόμενον. ὁ δὲ τῶν αὐτῶν ἡδονῶν αὐτὸς μὲν ἀπολαύων ἐκείνην δ' ἀποτρέπων οὐδὲν διαφέρει τοῦ κελεύοντος διαμάχεσθαι τὴν γυναικὰ πρὸς τοὺς πολεμίους, οἷς αὐτὸς ἑαυτὸν παρέδωκε.

48. Περὶ δὲ φιλοκοσμίας σὺ μὲν, ὦ Εὐρυδίκη, 25 τὰ πρὸς Ἀρίστουλλαν ὑπὸ Τιμοξένας γεγραμμένα ἀναγνοῦσα πειρῶ διαμνημονεύειν· σὺ δέ, ὦ Πολλικανέ, μὴ νόμιζε περιεργίας ἀφεῖξασθαι τὴν γυναικὰ καὶ

πολυτελείας, ἂν δοῶ σε μὴ καταφρονοῦντα τούτων ἐν ἑτέροις, ἀλλὰ καὶ χαίροντα χρυσώσεσιν ἐκπωμα- B
των καὶ γραφαῖς οἰκηματίων καὶ χλίδωσιν ἡμιόνων καὶ ἵππων περιδεραίοις. οὐ γὰρ ἔστιν ἐξελάσαι τῆς
5 γυναικωνίτιδος ἐν μέσῃ τῇ ἀνδρωνίτιδι τὴν πολυ-
τέλειαν ἀναστρεφομένην.

Καὶ σὺ μὲν ὧραν ἔχων ἤδη φιλοσοφεῖν τοῖς μετ' ἀποδείξεως καὶ κατασκευῆς λεγομένοις ἐπικόσμιαι τὸ ἥθος, ἐντυγχάνων καὶ πλησιάζων τοῖς ὠφελοῦσι·
10 τῇ δὲ γυναικὶ πανταχόθεν τὸ χρήσιμον συνάγων ὥσπερ αἱ μέλιτται καὶ φέρων αὐτὸς ἐν σεαυτῷ μεταδίδου καὶ προσδιαλέγου, φίλους αὐτῇ ποιῶν καὶ συνήθεις τῶν λόγων τοὺς ἀρίστους. πατὴρ μὲν γάρ C
‘ἔσσι’ αὐτῇ ‘καὶ πότνια μήτηρ ἡδὲ κασίγνητος’·
15 οὐχ ἦττον δὲ σεμνὸν ἀκοῦσαι γαμετῆς λεγούσης ‘ἄνερ, ‘ἀτὰρ σύ μοί ‘ἔσσι’ καθηγητῆς καὶ φιλόσοφος καὶ διδάσκαλος τῶν καλλίστων καὶ θειοτάτων’. τὰ δὲ τοιαῦτα μαθήματα πρῶτον ἀφίστησι τῶν ἀτόπων τὰς γυναῖκας· αἰσχυνθήσεται γὰρ ὀρχεῖσθαι
20 γυνὴ γεωμετρεῖν μανθάνουσα, καὶ φαρμάκων ἐπιδὰς οὐ προσδέξεται τοῖς Πλάτωνος ἐπαδομένη λόγοις καὶ τοῖς Ξενοφῶντος. ἂν δέ τις ἐπαγγέλληται καθαιρεῖν τὴν σελήνην, γελάσεται τὴν ἀμαθίαν καὶ τὴν ἀβελτερίαν τῶν ταῦτα πειθομένων γυναικῶν,
25 ἀστρολογίας μὴ ἀνηκόως ἔχουσα καὶ περὶ Ἀγλαονίκης ἀκηκουῖα τῆς Ἠγήτορος τοῦ Θεσσαλοῦ θυγατρὸς ὅτι τῶν ἐκλειπτικῶν ἔμπειρος οὔσα πανσελήνων καὶ D

3 χλίδωσιν Stephanus: χλιδώσεσιν
Z 429 25 Ἀγλαονίκης R: ἀγανίκης

13 πατὴρ] Homer.

προειδυῖα τὸν χρόνον, ἐν ᾧ συμβαίνει τὴν σελήνην ὑπὸ τῆς σκιᾶς ἀλλίσκεσθαι, παρεκρούετο καὶ συνέπειθε τὰς γυναικας ὥς αὐτὴ καθαιροῦσα τὴν σελήνην. παιδίον μὲν γὰρ οὐδεμία ποτὲ γυνὴ λέγεται ποιῆσαι δίχα κοινωνίας ἀνδρός, τὰ δ' ἄμορφα κνή-
ματα καὶ σαρκοειδῆ καὶ σύστασιν ἐν ἑαυτοῖς ἐκ διαφθορᾶς λαμβάνοντα μύλας καλοῦσι. τοῦτο δὲ φυλακτέον ἐν ταῖς ψυχαῖς γίγνεσθαι τῶν γυναικῶν. ἂν γὰρ λόγων χρηστῶν σπέρματα μὴ δέχωνται μηδὲ
Ε κοινωνῶσι παιδείας τοῖς ἀνδράσιν, αὐταὶ καθ' αὐ-
τὰς ἄτοπα πολλὰ καὶ φραῦλα βουλευματα καὶ πάθη κύνουσι. σὺ δ' ὧ Εὐρυδίκη μάλιστα πειρῶ τοῖς τῶν σοφῶν καὶ ἀγαθῶν ἀποφθέγμασιν ὁμιλεῖν καὶ διὰ στόματος ἀεὶ τὰς φωνὰς ἔχειν ἐκείνας ὧν καὶ παρ-
θένος οὔσα παρ' ἡμῖν ἀνελάμβανες, ὅπως εὐφρα-
νης μὲν τὸν ἄνδρα, θαυμάξῃ δ' ὑπὸ τῶν ἄλλων γυναικῶν, οὕτω κοσμουμένην περιττῶς καὶ σεμνῶς ἀπὸ μηδενός. τοὺς μὲν γὰρ τῇσδε τῆς πλουσίας μαργαρίτας καὶ τὰ τῇσδε τῆς ξένης σθηρικὰ λαβεῖν οὐκ ἔστιν οὐδὲ περιθέσθαι μὴ πολλοῦ πριαμένην,
τὰ δὲ Θεανοῦς κόσμια καὶ Κλεοβουλίνης καὶ Γορ-
F γοῦς τῆς Λεωνίδου γυναικὸς καὶ Τιμοκλείας τῆς Θεαγένους ἀδελφῆς καὶ Κλαυδίας τῆς παλαιᾶς καὶ Κορνηλίας τῆς Σκιπίωνος καὶ ὅσαι ἐγένοντο θαυμασταὶ καὶ περιβόητοι, ταῦτα δ' ἔξεστι περικειμένην
προῖκα καὶ κοσμουμένην αὐτοῖς ἐνδόξως ἅμα βιοῦν καὶ μακαρίως. εἰ γὰρ ἡ Σαπφῶ διὰ τὴν ἐν τοῖς

ὅ ποιῆσαι] κνήσαι W   6 ἑαυτοῖς] cf. Vit. Cleom. c. 39
27 Σαπφῶ] Bergk. 3 p. 111

μέλεσι καλλιγραφίαν ἐφρόνει τηλικοῦτον ὥστε γρά-146
ψαι πρὸς τινα πλουσίαν

ἑκατάνοισα δὲ κείσεαι, οὐδέ τις μναμοσύνα σέθεν
ἔσεται· οὐ γὰρ πεδέχεις ῥόδων

5 τῶν ἐκ Πιερίας’,

πῶς οὐχί σοι μᾶλλον ἔξέσται μέγα φρονεῖν ἐφ’ ἑαυτῇ
καὶ λαμπρόν, ἂν μὴ τῶν ῥόδων ἀλλὰ καὶ τῶν καρ-
πῶν μετέχης, ὧν αἱ Μοῦσαι φέρουσι καὶ χαρίζονται
τοῖς παιδείαν καὶ φιλοσοφίαν θανμάζουσιν;

3 κατάνοισα p. 646 f: κατθανοῦσα 4 πεδέχεις ibi-
dem: παῖδ’ ἔχεις

ΤΩΝ ΕΠΤΑ ΣΟΦΩΝ ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ.

1. Ἡ που προῶν ὁ χρόνος, ὃ Νικάρχε, πολὺν σκότος ἐπάξει τοῖς πράγμασι καὶ πᾶσαν ἀσάφειαν, εἰ νῦν ἐπὶ προσφάτοις οὕτω καὶ νεαροῖς λόγοι ψευδεῖς συντεθέντες ἔχουσι πίστιν. οὔτε γὰρ μόνων, C ὥς ὑμεῖς ἀκηκόατε, τῶν ἐπτά γέγονε τὸ συμπόσιον, 5 ἀλλὰ πλειόνων ἢ δις τοσούτων (ἐν οἷς καὶ αὐτὸς ἡμην, συνήθης μὲν ὢν Περιάνδρῳ διὰ τὴν τέχνην, ξένος δὲ Θάλεω· παρ' ἐμοὶ γὰρ κατέλυσεν ὁ ἀνὴρ Περιάνδρου κελεύσαντος), οὔτε τοὺς λόγους ὁρθῶς ἀπεμνημόνευσεν ὅστις ἦν ὑμῖν ὁ διηγούμενος· ἦν 10 δ' ὥς ἔοικεν οὐδεὶς τῶν παραγεγονότων. ἀλλ' ἐπεὶ σχολή τε πάρεστι πολλή καὶ τὸ γῆρας οὐκ ἀξιόπιστον ἐγγυήσασθαι τὴν ἀναβολὴν τοῦ λόγου, προθυμουμένοις ὑμῖν ἀπ' ἀρχῆς ἅπαντα διηγῆσομαι.

D 2. Παρεσκευάκει μὲν γὰρ οὐκ ἐν τῇ πόλει τὴν 15 ὑποδοχὴν ὁ Περιάνδρος, ἀλλ' ἐν τῷ περὶ τὸ Λέχαιον ἐστιατορίῳ παρὰ τὸ τῆς Ἀφροδίτης ἱερὸν, ἧς ἦν καὶ ἡ θυσία. μετὰ γὰρ τὸν ἔρωτα τῆς μητρὸς αὐτοῦ προεμένης τὸν βίον ἐκουσίως, οὐ τεθνηκὼς τῇ Ἀφρο-
-δίτῃ τότε πρῶτον ἐκ τινων ἐνυπνίων τῆς Μελίσσης 20 ὤρμησε τιμᾶν καὶ θεραπεύειν τὴν θεόν. τῶν δὲ

- κεκλημένων ἐκάστῳ συνωρίς ἰκανῶς κεκοσμημένη
 προσήχθη· καὶ γὰρ ὥρα θέρους ἦν, καὶ τὴν ὁδὸν
 ἅπασαν ὑπὸ πλήθους ἀμαξῶν καὶ ἀνθρώπων ἄχρῃ
 θαλάττης κονιορτὸς καὶ θόρυβος κατεῖχεν. ὁ μέντοι
 5 **Θαλῆς** τὸ ξεῦρος ἐπὶ ταῖς θύραις ἰδὼν καὶ μειδιάσας
 ἀφῆκεν. ἐβαδίζομεν οὖν ἐκτραπόμενοι διὰ τῶν χω- **E**
 ρίων, καθ' ἥσυχίαν, καὶ μεθ' ἡμῶν τρίτος ὁ **Ναυ-**
κρατίτης Νειλόξενος, ἀνὴρ ἐπιεικής καὶ τοῖς περὶ
Σόλωνα καὶ **Θαλῆν** γεγονῶς ἐν **Αἰγύπτῳ** συνήθης.
 10 ἐτύγγανε δὲ πρὸς **Βίαντα** πάλιν ἀπεσταλμένος· ὧν
 δὲ χάριν οὐδ' αὐτὸς ἤδει, πλην ὑπενόει πρόβλημα
 δεύτερον αὐτῷ κομίζειν ἐν βιβλίῳ κατασεσημασμέ-
 νον· εἴρητο γάρ, εἰ **Βίας** ἀπαγορεύσειεν, ἐπιδειξαι
 τοῖς σοφωτάτοις **Ἑλλήνων** τὸ βιβλίον. 'ἔρμαιον' ὁ
 15 **Νειλόξενος** ἔφη 'μοι γέγονεν ἐνταῦθα λαβεῖν ἅπαν- **F**
 τας ὑμᾶς, καὶ κομίζω τὸ βιβλίον ὡς ὁρᾷς ἐπὶ τὸ
 δεῖπνον.' ἅμα δ' ἡμῖν ἐπεδείκνυε. καὶ ὁ **Θαλῆς**
 γελᾶσας 'εἴ τι κακόν' εἶπεν, 'αὐτίς εἰς **Πριήνην**.
 διαλύσει γὰρ ὁ **Βίας**, ὡς διέλυσεν αὐτὸς τὸ πρῶτον.'
 20 'τί δ' ἦν' ἔφη ἐγὼ 'τὸ πρῶτον;' 'λερεῖον' εἶπεν
 'ἔπεμψεν αὐτῷ, κελεύσας τὸ πονηρότατον ἐξελόντα
 καὶ χρηστότατον ἀποπέμψαι κρέας. ὁ δ' ἡμέτερος
 εὔ καὶ καλῶς τὴν γλῶτταν ἐξελὼν ἐξέπεμψεν· ὅθεν
 εὐδοκιμῶν δῆλός ἐστι καὶ θαυμαζόμενος.' 'οὐ διὰ 147
 25 ταῦτ' ἔφη 'μόνον' ὁ **Νειλόξενος**, 'ἀλλ' οὐ φεύγει
 τὸ φίλος εἶναι καὶ λέγεσθαι βασιλέων καθάπερ
 ὑμεῖς, ἐπεὶ σοῦ γε καὶ τᾶλλα θαυμάζει, καὶ τῆς

πυραμίδος τὴν μέτρησιν ὑπερφυνῶς ἡγάπησεν, ὅτι
 πάσης ἄνευ πραγματείας καὶ μηδενὸς ὀργάνου δεη-
 θεὶς ἀλλὰ τὴν βακτηρίαν στήσας ἐπὶ τῷ πέρατι τῆς
 σκιᾶς ἦν ἡ πυραμὶς ἐποίει, γενομένων τῇ ἐπαφῇ
 τῆς ἀκτίνος δυεῖν τριγώνων, ἐδειξας ὃν ἡ σκιά ⁵
 πρὸς τὴν σκιάν λόγον εἶχε τὴν πυραμίδα πρὸς τὴν
 βακτηρίαν ἔχουσιν. ἀλλ', ὅπερ ἔφη, διεβλήθη
 B μισοβασιλεὺς εἶναι, καὶ τινες ὑβριστικά· σου περὶ
 τυράννων ἀποφάσεις ἀνεφέροντο πρὸς αὐτόν, ὥς
 ἐρωτηθεὶς ὑπὸ Μολπαγόρου τοῦ Ἰωνος τί παραδοξό- ¹⁰
 τατον εἴης ἑώρακώς, ἀποκρίναι· 'τύραννον γέροντα',
 καὶ πάλιν ἔν τινι πότῳ, περὶ τῶν θηρίων λόγου
 γενομένου, φαίης κάκιστον εἶναι τῶν μὲν ἀγρίων
 θηρίων τὸν τύραννον, τῶν δ' ἡμέρων τὸν κόλακα·
 ταῦτα γάρ, εἰ καὶ πάννυ προσποιοῦνται διαφέρειν οἱ ¹⁵
 βασιλεῖς τῶν τυράννων, οὐκ εὖμενῶς ἀκούουσιν.
 'ἀλλὰ τοῦτο μὲν' εἶπεν ὁ Θαλῆς 'Πιττακοῦ ἐστίν,
 εἰρημένον ἐν παιδιᾷ ποτε πρὸς Μυρσίλον· ἐγὼ δὲ
 C 'θ' αὐμάσαιμ' ἄν' ἔφη 'οὐ τύραννον ἀλλὰ κυβερνή-
 την γέροντα θεασάμενος'. πρὸς δὲ τὴν μετὰθεσιν ²⁰
 τὸ τοῦ νεανίσκου πέπονθα τοῦ βαλόντος μὲν ἐπὶ
 τὴν κύνα πατάξαντος δὲ τὴν μητροῖαν καὶ εἰπόντος
 'οὐδ' οὕτω κακῶς'. διὸ καὶ Σόλων σοφώτατον
 ἡγήσαμην οὐ δεξάμενον τυραννεῖν. καὶ Πιττακὸς
 οὗτος εἰ μοναρχία μὴ προσῆλθεν, οὐκ ἂν εἶπεν ὥς ²⁵
 'χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι'. Περίανδρος δ' ἔοικεν
 ὥσπερ ἐν νοσήματι πατρὶ φῶ τῇ τυραννίδι κατειλημ-
 μένος οὐ φάυλως ἐξαναφέρειν, χρώμενος ὁμιλίαις
 ὑγιειναῖς ἄχρι γε νῦν καὶ συνουσίας ἀνδρῶν νοῦν

ἔχοντων ἐπαγόμενος, ἃς δὲ Θρασύβουλος αὐτῷ κο- D
 λούσεις τῶν ἄκρων οὐμὸς πολίτης ὑφηγεῖται μὴ
 προσιέμενος. γεωργοῦ γὰρ αἵρας καὶ ὀνωνίδας ἀντὶ
 πυρῶν καὶ κριθῶν συγκομίζειν ἐθέλοντος οὐδὲν δια-
 5 φέρει τύραννος ἀνδραπόδων μᾶλλον ἄρχειν ἢ ἀν-
 δρῶν βουλόμενος· ἐν γὰρ ἀντὶ πολλῶν κακῶν ἀγα-
 θὸν αἰ δυναστεῖται τὴν τιμὴν ἔχουσι καὶ τὴν δόξαν,
 ἅνπερ ἀγαθῶν ὡς κρείττονες ἄρχωσι καὶ μεγάλων
 μείζονες εἶναι δοκῶσι· τὴν δ' ἀσφάλειαν ἀγαπῶντας
 10 ἄνευ τοῦ καλοῦ προβάτων ἔδει πολλῶν καὶ ἵππων
 καὶ βοῶν ἄρχειν, μὴ ἀνθρώπων. ἀλλὰ γὰρ εἰς
 οὐδὲν προσήκοντας ἐμβέβληκεν ἡμᾶς· ἔφη 'ὁ ξένος E
 οὐτοσὶ λόγους, ἀμελήσας λέγειν τε καὶ ζητεῖν ἀ-
 ἁρμόττει ἐπὶ δεῖπνον βαδίζουσιν. ἥ γὰρ οὐκ οἶει,
 15 καθάπερ ἐστιάσοντος ἔστι τις παρασκευή, καὶ δειπνή-
 σοντος εἶναι; Συβαρῖται μὲν γὰρ ὡς ἔοικε πρὸ ἐνι-
 αυτοῦ τὰς κλήσεις ποιοῦνται τῶν γυναικῶν, ὅπως
 ἐκγένοιτο κατὰ σχολὴν παρασκευασαμέναις. ἐσθ' ἡτι
 καὶ χρυσῷ φοιτᾶν ἐπὶ τὸ δεῖπνον· ἐγὼ δὲ πλείονος
 20 οἶμαι χρόνου δεῖσθαι τὴν ἀληθινὴν τοῦ δειπνήσον-
 τος ὁρθῶς παρασκευήν, ὅτι χαλεπώτερόν ἐστιν ἡθεὶ
 τὸν πρέποντα κόσμον ἢ σώματι τὸν περιττὸν ἐξευ-
 ρεῖν καὶ ἄχρηστον. οὐ γὰρ ὡς ἀγγεῖον ἡκει κομί- F
 ζων ἑαυτὸν ἐμπλήσαι πρὸς τὸ δεῖπνον ὁ νοῦν ἔχων,
 25 ἀλλὰ καὶ σπουδάσαι τι καὶ παῖξαι καὶ ἀκοῦσαι καὶ
 εἰπεῖν ὧν ὁ καιρὸς παρακαλεῖ τοὺς συνόντας, εἰ
 μέλλουσι μετ' ἀλλήλων ἡδέως ἔσεσθαι. καὶ γὰρ καὶ

3 αἵρας W: ἄγρας ὀνωνίδας Doehnerus: ὀγωνίδας
 10 πολλῶν del. H 14 ἐπὶ] τοῖς ἐπὶ? 26 ὧν W: ὃ

ὄψον πονηρὸν ἔστι παρῶσασθαι, καὶν οἶνος ἧ φαῦ-
 λος, ἐπὶ τὰς νύμφας καταφυγεῖν· σύνδειπνος δὲ
 κεφαλαλγῆς καὶ βαρὺς καὶ ἀνάγωγος παντὸς μὲν
 οἶνου καὶ ὄψου πάσης δὲ μουσουργοῦ χάριν ἀπόλ-
 148 λυσι καὶ λυμαίνεται, καὶ οὐδ' ἀπεμέσαι τὴν τοιαύ- 5
 τὴν ἀηδίαν ἔτοιμόν ἐστιν, ἀλλ' ἐνίοις εἰς ἅπαντα
 τὸν βίον ἐμμένει τὸ πρὸς ἀλλήλους δυσάρεστον,
 ὥσπερ ἐωλοκρασία τις ὕβρεως ἢ ὀργῆς ἐν οἴνῳ γε-
 νομένης. ὅθεν ἄριστα Χίλων, καλούμενος ἐχθρὸς, οὐ
 πρότερον ὁμολόγησεν ἢ πυθέσθαι τῶν κεκλημένων 10
 ἕκαστον. ἔφη γὰρ ὅτι σύμπλουν ἀγνώμονα δεῖ
 φέρειν καὶ σύσκηνον οἷς πλεῖν ἀνάγκη καὶ στρα-
 τεύεσθαι· τὸ δὲ συμπόταις ἑαυτὸν ὥς ἔτυχε κατα-
 μιγνύειν οὐ νοῦν ἔχοντος ἀνδρὸς ἐστίν. ὁ δ' Αἰ-
 γύπτιος σκελετός, ὃν ἐπικεικῶς εἰσφέροντες εἰς τὰ 15
 συμπόσια προτίθενται καὶ παρακαλοῦσι μεμνησθαι
 B τάχα δὴ τοιούτους ἐσομένους, καίπερ ἔχαρις καὶ
 ἄωρος ἐπὶ κωμος ἦκων, ὅμως ἔχει τινὰ καιρὸν, καὶ
 εἰ μὴ πρὸς τὸ πίνειν καὶ ἡδυνπαθεῖν ἀλλὰ πρὸς
 φιλίαν καὶ ἀγάπησιν ἀλλήλων προτρέπεται, καὶ 20
 παρακαλεῖ τὸν βίον μὴ τῷ χρόνῳ βραχὺν ὄντα
 πράγμασι κακοῖς μακρὸν ποιεῖν.'

3. Ἐν τοιούτοις λόγοις γενόμενοι κατὰ τὴν ὁδὸν
 ἀφικόμεθα πρὸς τὴν οἰκίαν, καὶ λούσασθαι μὲν ὁ
 Θάλῃς οὐκ ἠθέλησεν, ἀλληλιμμένοι γὰρ ἦμεν· ἐπιὼν 25
 δὲ τοὺς τε δρόμους ἐθεᾶτο καὶ τὰς παλαιστράς καὶ
 τὸ ἄλσος τὸ παρὰ τὴν θάλασσαν ἱκανῶς διακεκοσμη-
 μένον, ὅπ' οὐδενὸς ἐκπληττόμενος τῶν τοιούτων,
 C ἀλλ' ὅπως μὴ καταφρονεῖν δοκοίῃ μὴδ' ὑπερορᾶν

τοῦ Περιάνδρου τῆς φιλοτιμίας. τῶν δ' ἄλλων τὸν
 ἀλειψάμενον ἢ λουσάμενον οἱ θεράποντες εἰσήγον
 εἰς τὸν ἀνδρῶνα διὰ τῆς στοᾶς. ὁ δ' Ἀνάχαρσις
 ἐν τῇ στοᾷ καθήστο, καὶ παιδίσκη προειστῆκει τὴν
 5 κόμην ταῖς χερσὶ διακρίνουσα. ταύτην ὁ Θαλῆς
 ἐλευθεριώτατά πως αὐτῇ προσδραμοῦσαν ἐφίλησε
 καὶ γελάσας 'οὕτως' ἔφη 'ποῖει καλὸν τὸν ξένον,
 ὅπως ἡμερώτατος ὢν μὴ φοβερὸς ἦ τὴν ὕβιν ἡμῖν
 μὴδ' ἄγριος.' ἐμοῦ δ' ἐρομένου περὶ τῆς παιδὸς
 10 ἥτις εἴη, 'τὴν σοφὴν' ἔφη 'καὶ περιβόητον ἀγνοεῖς D
 Εὐμητιν; οὕτω γὰρ ταύτην ὁ πατήρ αὐτός, οἱ δὲ
 πολλοὶ πατρόθεν ὀνομάζουσι Κλεοβουλίνην.' καὶ ὁ
 Νειλόξενος εἶπεν 'ἦ που τὴν περὶ τὰ αἰνίγματα
 δεινότητα καὶ σοφίαν' ἔφη 'τῆς κόρης ἐπαινεῖς' καὶ
 15 γὰρ εἰς Αἴγυπτον ἔνια τῶν προβαλλομένων ὑπ' αὐ-
 τῆς διῶκεται.' 'οὐκ ἔγωγ' εἶπεν ὁ Θαλῆς. 'τούτοις
 γὰρ ὥσπερ ἀστραγάλοις, ὅταν τύχη, παίζουσα χρῆ-
 ται καὶ διαβάλλεται πρὸς τοὺς ἐντυχόντας. ἀλλὰ καὶ
 φρόνημα θαυμαστὸν καὶ νοῦς ἔνεστι πολιτικὸς καὶ
 20 φιλόανθρωπον ἦθος, καὶ τὸν πατέρα τοῖς πολίταις
 πραότερον ἄρχοντα παρέχει καὶ δημοτικώτερον.' E
 'εἶεν' ὁ Νειλόξενος ἔφη, 'καὶ φαίνεται βλέποντι
 πρὸς τὴν λιτότητα καὶ ἀφέλειαν αὐτῆς.' Ἀνάχαρσιν
 δὲ πόθεν οὕτω τημελεῖ φιλοστοργως; 'ὅτι' ἔφη
 25 'σώφρων ἀνὴρ ἐστὶ καὶ πολυμαθής, καὶ τὴν δίκαιαν
 αὐτῇ καὶ τὸν καθαρόν, ᾧ χρῶνται Σκύθαι περὶ
 τοὺς κάμνοντας, ἀφθόνως καὶ προθύμως παραδέ-
 δωκε. καὶ νῦν οἶμαι περιέπειν αὐτὴν τὸν ἄνδρα

καὶ φιλοφρονεῖσθαι, μανθάνουσάν τι καὶ προσδια-
 λεγομένην.⁷ ἤδη δὲ πλησίον οὖσιν ἡμῖν τοῦ ἀν-
 δρῶνος ἀπήντησεν Ἀλεξίδημος ὁ Μιλήσιος (ἦν δὲ
 Θρασυβούλου τοῦ τυράννου νόθος) καὶ ἐξήκει τετα-
 F ραγμένος καὶ σὺν ὀργῇ τινι πρὸς αὐτὸν οὐδὲν ἡμῖν 5
 γε σαφὲς διαλεγόμενος. ὥς δὲ τὸν Θαλῆν εἶδε,
 μικρὸν ἀνενεγκὼν καὶ καταστάς 'οἶαν ὕβριν' εἶπεν
 'εἰς ἡμᾶς Περίανδρος ὕβρικεν, ἐκπλεῦσαι μὲν οὐκ
 ἐάσας ὠρμημένον ἀλλὰ προσμεῖναι δεηθεὶς τῷ δει-
 πνῷ, ἐλθόντι δὲ νέμων κλισίαν ἄτιμον, Αἰολεῖς δὲ 10
 καὶ νησιώτας (καὶ τίνας γὰρ οὐχί;) Θρασυβούλου
 προτιμῶν· Θρασύβουλον γὰρ ἐν ἐμοὶ τὸν πέμψαντα
 προπηλακίσαι βουλόμενος καὶ καταβαλεῖν ὥς δὴ
 149 περιορῶν δὴλὸς ἐστίν.⁸ 'εἴτ' ἔφη 'σὺ δέδιαις μὴ
 καθάπερ Αἰγύπτιοι τοὺς ἀστέρας ὑψώματα καὶ τα- 15
 πεινώματα λαμβάνοντας ἐν τοῖς τόποις οὓς διεξίαισι
 γίγνεσθαι βελτίονας ἢ χείρονας ἑαυτῶν λέγουσιν,
 οὕτω περὶ σὲ διὰ τὸν τύπον ἀμαύρωσις ἢ ταπείνω-
 σις γένηται; καὶ τοῦ Λάκωνος ἔση φανυλότερος, ὅς
 ἐν χορῷ τινι κατασταθεὶς εἰς τὴν ἐσχάτην χώραν 20
 ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος 'εὖ γ' ἔειπεν 'ἐξεῦρες, ὥς καὶ
 αὐτὰ ἔντιμος γένηται'. οὐ καταλαβόντας ἔφη 'τό-
 πον μετὰ τίνας κατακείμεθα δεῖ ζητεῖν, μᾶλλον δ'
 ὅπως εὐάρμοστοι τοῖς συγκατακειμένοις ὦμεν, ἀρχὴν
 καὶ λαβὴν φιλίας εὐθύς ἐν αὐτοῖς ζητοῦντες, μᾶλ- 25
 B λον δ' ἔχοντες τὸ μὴ δυσκολαίνειν ἀλλ' ἐπαινεῖν ὅτι
 τοιούτοις συγκατεκλήθημεν· ὥς ὅ γε τόπω κλισίας

13 ὥς δὴ περιορῶν del. H
 25 ζητοῦντες R: ζηλοῦντες

18 οὕτω W: οὕτως ἡ

δυσχεραίνων δυσχεραίνει τῷ συγκλίτῃ μᾶλλον ἢ τῷ
 κεκληκότι, καὶ πρὸς ἀμφοτέρους ἀπεχθάνεται. ὁ λό-
 γος ἔφη ταῦτ' ἄλλως ἐστίν· ὁ Ἀλεξίδημος, ἔργῳ
 δὲ καὶ τοὺς σοφοὺς ὑμᾶς ὁρῶ τὸ τιμᾶσθαι διώκον-
 5 τας, καὶ ἅμα παραμειψάμενος ἡμᾶς ἀπῆλθε. καὶ ὁ
 Θαλῆς πρὸς ἡμᾶς τὴν ἀτοπίαν τοῦ ἀνθρώπου θαυ-
 μάζοντας ἔμπληκτος ἔφη, καὶ ἀλλόκοτος φύσει,
 ἐπεὶ καὶ μειράκιον ὦν ἔτι, μύρου σπουδαίου Θρα-
 συβούλῳ κομισθέντος, εἰς ψυκτῆρα κατεράσας μέγαν
 10 καὶ προσεργχέας ἄκρατον ἐξέπιεν, ἔχθραν ἀντὶ φιλίας ὁ
 Θρασυβούλῳ διαπεπραγμένος. ἐκ τούτου παρελθὼν
 ὑπηρέτης κελεύει σε Περίανδρος ἔφη καὶ Θαλῆν
 παραλαβόντας τοῦτον ἐπισκέψασθαι τὸ κεκομισμένον
 ἀρτίως αὐτῷ πότερον ἄλλως γέγονεν ἢ τι σημείον
 15 ἐστὶ καὶ τέρας· αὐτὸς μὲν γὰρ ἔοικε τεταράχθαι
 σφόδρα, μίasma καὶ κηλὶδα τῆς θυσίας ἡγούμενος.
 ἅμα δ' ἀπῆγεν ἡμᾶς εἰς τι οἶκημα τῶν περὶ τὸν
 κῆπον. ἐνταῦθα νεανίσκος ὥς ἐφαίνετο νομευτικός,
 οὐπω γενειῶν ἄλλως τε τὸ εἶδος οὐκ ἀγεννής, ἀνα-
 20 πτύξας τινὰ διφθέραν ἔδειξεν ἡμῖν βρέφος ὥς ἔφη
 γερονδὸς ἐξ ἵππου, τὰ μὲν ἄνω μέχρι τοῦ τραχήλου
 καὶ τῶν χειρῶν ἀνθρωπόμορφον, τὰ λοιπὰ δ' ἔχον
 ἵππον, τῇ δὲ φωνῇ καθάπερ τὰ νεογνὰ παιδάρια
 κλαυθμυριζόμενον. ὁ μὲν οὖν Νειλόξενος Ἀλεξίκακε
 25 εἰπὼν ἀπεστράφη τὴν ὕψιν, ὁ δὲ Θαλῆς προσέ-
 βλεπε τῷ νεανίσκῳ πολὺν χρόνον, εἴτα μειδιᾶσας
 (εἰώθει δ' αἰεὶ παίζειν πρὸς ἐμὲ περὶ τῆς τέχνης)

11 παρελθὼν idem: περιελθὼν   13 παραλαβόντας R:
 παραλαβόντα

‘ἢ πον τὸν καθαυτὸν ὧ Διόκλεις’ ἔφη ‘κινεῖν διανοῇ καὶ παρέχειν πράγματα τοῖς ἀποτροπαίοις, ὥς τινος δεινοῦ καὶ μεγάλου συμβάντος;’ ‘τί δ’ εἶπον ‘οὐ μέλλω; στάσεως γάρ, ὧ Θαλῇ, καὶ διαφορᾶς τὸ σημεῖόν ἐστι, καὶ δέδια μὴ μέχρι γάμου καὶ γενεᾶς 5 ἐξίκηται, πρὶν ἢ τὸ πρῶτον ἐξιλάσασθαι μῆνιμα, τῆς θεοῦ δεύτερον ὡς ὀρεῖς προφαινούσης.’ πρὸς Ε τοῦτο μηδὲν ἀποκρινάμενος ὁ Θαλῆς ἀλλὰ γελῶν ἀπηλλάττετο. καὶ τοῦ Περιάνδρου πρὸς ταῖς θύραις ἀπαντήσαντος ἡμῖν καὶ διαπυθομένου περὶ ὧν εἶδο- 10 μεν, ἀφελς ὁ Θαλῆς με καὶ λαβόμενος τῆς ἐκείνου χειρὸς ἔφη ‘ὦ μὲν Διοκλῆς κελεύει δράσεις καθ’ ἡσυχίαν· ἐγὼ δέ σοι παραινῶ νέοις οὕτω μὴ χρῆσθαι νομεῦσιν ἵππων, ἢ διδόναι γυναῖκας αὐτοῖς.’ ἔδοξε μὲν οὖν μοι τῶν λόγων ἀκούσας ὁ Περιάν- 15 δρος ἡσθῆναι σφόδρα· καὶ γὰρ ἐξεγέλασε καὶ τὸν Θαλῆν περιβαλὼν κατησπάσατο. ἀκκεῖνος ‘οἶμαι δ’ εἶπεν ‘ὧ Διόκλεις, καὶ πέρας εἶχε τὸ σημεῖον· ὀρεῖς F γὰρ ἡλίκον κακὸν γέγονεν ἡμῖν, Ἀλεξιδήμου συν- δειπνεῖν μὴ θελήσαντος.’ 20

4. Ἐπεὶ δ’ εἰσῆλθομεν, ἤδη μείζον ὁ Θαλῆς φθιγξάμενος ‘ποῦ δ’ εἶπεν ‘ὁ ἀνὴρ κατακλινάμενος ἐδυσχέρανεν;’ ἀποδειχθείσης δὲ τῆς χώρας περιελθὼν ἐκεῖ κατέκλινεν ἑαυτὸν καὶ ἡμᾶς ‘ἀλλὰ κἂν ἐπρια- 150 μην’ εἰπὼν ‘Ἀρδάλῳ κοινωνεῖν μιᾶς τραπέζης.’ ἦν δὲ Τροιζήνιος ὁ Ἀρδαλος, αὐλωδὸς καὶ λερεὺς τῶν Ἀρδαλίων Μουσῶν, ὃς ὁ παλαιὸς Ἀρδαλος ιδρύσατο ὁ Τροιζήνιος. ὁ δ’ Αἰσωπος (ἐτύγχανε γὰρ ὑπὸ 25

9 ταῖς θύραις H: τὰς θύρας

Κροίσου νεωστὶ πρὸς τε Περιάνδρον ἄμα καὶ πρὸς
 τὸν θεὸν εἰς Δελφοὺς ἀπεσταλμένος, καὶ παρῆν ἐπὶ
 δίφρου τινὸς χαμαιζήλου παρὰ τὸν Σόλωνα καθή-
 μενος ἄνω κατακείμενον) 'ἡμίονος δ'' ἔφη 'Αυδὸς
 5 ἐν ποταμῷ τῆς ὕψεως ἑαυτοῦ κατιδὼν εἰκόνα καὶ
 θαυμάσας τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος
 ὥρμησε θεῖν ὥσπερ ἵππος ἀναχαιτίσας. εἶτα μέντοι
 συμφρονήσας ὡς ὕνου υἱὸς εἶη, κατέπαυσε ταχὺ
 τὸν δρόμον καὶ ἀφῆκε τὸ φρούραγμα καὶ τὸν θυμόν.' B
 10 ὁ δὲ Χίλων λακωνίσας τῇ φωνῇ 'καὶ τύνη' ἔφη
 'βραδὺς καὶ τρέχεις τὸν ἡμίονον.' ἐκ τούτου πα-
 ρῆλθε μὲν ἡ Μέλισσα καὶ κατεκλίθη παρὰ τὸν Πε-
 ριάνδρον, ἡ δ' Εὐμητις ἐκάθισε παρὰ τὸ δεῖπνον.
 καὶ ὁ Θαλῆς ἐμὲ προσαγορεύσας ἐπάνω τοῦ Βίαντος
 15 κατακείμενον 'τί οὐκ ἔφρασας' εἶπεν 'ὦ Διόκλεις
 Βίαντι τὸν Ναυκρατίτην ξένον ἤκοντα μετὰ προβλη-
 μάτων βασιλικῶν αὐθις ἐπ' αὐτόν, ὅπως νήφων καὶ
 προσέχων ἑαυτῷ τὸν λόγον δέχεται;' καὶ ὁ Βίας
 'ἀλλ' οὗτος μὲν' ἔφη 'πάλαι δεδίττεται ταῦτα παρα-
 20 κελευόμενος, ἐγὼ δὲ τὸν Διόνυσον οἶδα τά τ' ἄλλα
 δεῖνόν ὄντα καὶ Λύσιον ἀπὸ σοφίας προσαγορευό-
 μενον, ὥστ' οὐ δέδια τοῦ θεοῦ μεστὸς γενόμενος
 μὴ ἀθαρσέστερον ἀγωνίσωμαι.' τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνοι
 πρὸς ἀλλήλους ἄμα δειπνοῦντες ἐπαιζον· ἐμοὶ δὲ τὸ
 25 δεῖπνον εὐτελέστερον ὄρωντι τοῦ συνήθους ἐννοεῖν
 ἐπῆει πρὸς ἑμαυτὸν ὡς σοφῶν κἀγαθῶν ἀνδρῶν
 ὑποδοχὴ καὶ κλησίς οὐδεμίαν προστίθῃσι δαπάνην
 ἀλλὰ συστέλλει μᾶλλον, ἀφαιροῦσα περιεργίας ὕψων

καὶ μύρα ξενικά καὶ πέμματα καὶ πολυτελῶν οἴνων
 διαχύσεις, οἷς καθ' ἡμέραν χρώμενος ἐπιεικῶς δ
 D Περιάνδρος ἐν τυραννίδι καὶ πλούτῳ καὶ πράγμασι,
 τότε πρὸς τοὺς ἄνδρας ἐκαλλωπίζετο λιτότητι καὶ
 σωφροσύνῃ δαπάνης. οὐ γὰρ μόνον τῶν ἄλλων 5
 ἀλλὰ καὶ τῆς γυναικὸς ἀφελὼν καὶ ἀποκρύψας τὸν
 συνήθη κόσμον ἐπεδείκνυε σὺν εὐτελείᾳ καὶ μετριό-
 τητι κεκοσμημένην.

5. Ἐπεὶ δ' ἐπήρθησαν αἱ τράπεζαι καὶ στεφάνων
 παρὰ τῆς Μελίσσης διαδοθέντων ἡμεῖς μὲν ἐσπείσα- 10
 μεν ἢ δ' αὐλητρίς ἐπιφθεγξαμένη μικρὰ ταῖς σπον-
 δαῖς ἐκ μέσου μετέστη, προσαγορεύσας τὸν Ἀνάχαρσιν
 ὁ Ἄρδαλος ἠρώτησεν εἰ παρὰ Σκυθαῖς αὐλητρίδες
 E εἰσίν· ὁ δ' ἐκ τοῦ προστυχόντος 'οὐδ' ἔμπελοι'
 εἶπε. τοῦ δ' Ἀρδάλου πάλιν εἰπόντος 'ἀλλὰ θεοί 15
 γε Σκυθαῖς εἰσὶ', 'πάννυ μὲν οὖν' ἔφη 'γλώσσης
 ἀνθρωπίνης συνιέντες, οὐχ ὥσπερ δ' οἱ Ἕλληνες
 οἰόμενοι Σκυθῶν διαλέγεσθαι βέλτιον ὅμως τοὺς
 θεοὺς ὁστέων καὶ ξύλων ἥδιον ἀκροᾶσθαι νομίζου-
 σιν'. ὁ δ' Αἰσωπος 'εἰ γ'·' εἶπεν 'εἰδείης, ὦ ξένε, 20
 τοὺς νῦν αὐλοποιοὺς ὥς προέμενοι τὰ νεβρεῖα χρώ-
 μενοι τοῖς ὀνείοις βέλτιον ἢ χεῖν λέγουσιν. διὸ καὶ
 Κλεοβουλῆν πρὸς τὸν Φρύγιον αὐλὸν ἤνιξτο

F 'κνήμη νεκρογόνοισαιμε κερασφόρῳ οὐας ἔκρουσεν',
 ὥστε θανυμάζειν τὸν ὕνον εἰ παχύτατος καὶ ἀμου- 25
 σότατος ὢν τᾶλλα λεπτότατον καὶ μουσικώτατον

23 Κλεοβουλῆν W: κλεόβουλον ἢ ἤνιξτο idem:
 ἤξατο 24 νεκρογόνοισαιμε] νεβρόγονός με G. Hermannus.
 Fort. νεκρὸς ὕνος με κερσασφόρῳ] fort. γερασφόρῳ
 ἔκρουσεν Hermannus: ἐκτικρούσε

ὁστέον παρέχεται'. καὶ ὁ Νειλόξενος 'ἀμέλει ταῦτ' ἔφη 'καὶ ἡμῖν τοῖς Ναυκρατίταις ἐγκαλοῦσι Βουσι-
 ρῦται· χρώμεθα γὰρ ἤδη τοῖς ὀνείοις εἰς τὸν αὐλόν.
 ἐκείνοις δὲ καὶ σάλπιγγος ἀκούειν ἀθέμιτον, ὥς ὄνῳ
 5 φθεγγομένης ὅμοιον. ὄνον δ' ὑπ' Αἰγυπτίων ἴστε
 δῆπον διὰ Τυφῶνα προπηλακίζομενον.'

6. Γενομένης δὲ σιωπῆς ὁ Περίανδρος ὁρῶν βου-
 λόμενον μὲν ὀκνοῦντα δ' ἄρξασθαι τοῦ λόγου τὸν
 Νειλόξενον 'ἐγὼ τοι' εἶπεν 'ὦ ἄνδρες ἐπαίνῳ καὶ 151
 10 πόλεις καὶ ἄρχοντας, ὅσοι ξένοις πρῶτον εἴτα πο-
 λίταις χρηματίζουσι· καὶ νῦν δοκεῖ μοι τοὺς μὲν
 ἡμετέρους λόγους οἷον ἐπιχωρίους καὶ συνήθεις
 βραχὺν χρόνον ἐπισχεῖν, πρόσοδον δ' ὥσπερ ἐν ἐκ-
 κλησίᾳ δοῦναι τοῖς Αἰγυπτίοις ἐκείνοις καὶ βασι-
 15 λικοῖς, οὓς ὁ βέλτιστος ἦκει κομίζων Νειλόξενος
 Βίαντι, Βίας δὲ βούλεται κοινῇ σκέψασθαι μεθ'
 ὑμῶν.' καὶ ὁ Βίας 'ποῦ γὰρ ἢ μετὰ τίνων' ἔφη
 'προθυμότερον ἂν τις ἀποκινδυνεύσειεν, εἰ δεῖ, πρὸς
 τοιαύτας ἀποκρίσεις, ἄλλως τε τοῦ βασιλέως κελεύ-
 20 σαντος ἄρξασθαι μὲν ἀπ' ἐμοῦ, περιελθεῖν δ' εἰς Β
 ἅπαντας ὑμᾶς τὸν λόγον;' οὕτω δὲ παρεδίδου μὲν
 αὐτῷ τὸ γραμματεῖον ὁ Νειλόξενος, ὁ δ' αὐτὸν
 ἐκέλευσε λύσαντα πάντα πᾶσιν ἐς μέσον ἀναγνῶναι.
 διάνοιαν δὲ τοιαύτην εἶχε τὰ γεγραμμένα.

25 'Βασιλεὺς Αἰγυπτίων' Ἀμασις λέγει Βίαντι σοφω-
 τάτῳ Ἑλλήνων. Βασιλεὺς Αἰθιοπῶν ἔχει πρὸς ἐμὲ
 σοφίας ἄμιλλαν. ἡττώμενος δὲ τοῖς ἄλλοις ἐπὶ πᾶσι
 συντέθεικεν ἄτοπον ἐπίταγμα καὶ δεινόν, ἐκπιεῖν με

κελεύων τὴν θάλασσαν. ἔστι δὲ λύσαντι μὲν ἔχειν
 κώμας τε πολλὰς καὶ πόλεις τῶν ἐκείνου, μὴ λύ-
 C σαντι δ' ἄστεων τῶν περὶ Ἐλεφαντίνην ἀποστῆναι.
 σκεψάμενος οὖν εὐθύς ἀπόπεμπε Νειλόξενον. ἃ δὲ
 δεῖ φίλοις σοῖς ἢ πολίταις γενέσθαι παρ' ἡμῶν οὐ
 τὰμὰ κωλύσει.'

Τούτων ἀναγνωσθέντων οὐ πολλὸν χρόνον ἐπι-
 σχὼν ὁ Βίας, ἀλλὰ μικρὰ μὲν αὐτὸς πρὸς αὐτῷ
 γενόμενος μικρὰ δὲ τῷ Κλεοβούλῳ προσομιλήσας
 ἐγγὺς κατακειμένῳ 'τί λέγεις' εἶπεν 'ὦ Ναυκρατίτα;
 βασιλεύων ἀνθρώπων τοσούτων Ἀμασις, κεκτημένος
 δὲ χώραν ἀρίστην τοσαύτην ἐθελήσει ἐπὶ κώμαις
 ἀδόξοις καὶ λυπραῖς ἐκπιεῖν θάλασσαν;' καὶ ὁ Νει-
 λόξενος γελάσας 'ὡς θελήσοντος' εἶπεν 'ὦ Βία σκό-
 D πει τὸ δυνατόν.' 'φραζέτω τοίνυν' ἔφη 'τῷ Αἰθίοπι 15
 τοὺς ἐμβάλλοντας εἰς τὰ πελάγη ποταμοὺς ἐπισχεῖν,
 ἕως αὐτὸς ἐκπίνει τὴν νῦν οὖσαν θάλασσαν· περὶ
 ταύτης γὰρ τὸ ἐπίταγμα γέγονεν, οὐ τῆς ὕστερον
 ἐσομένης.' ὡς δὲ ταῦτ' εἶπεν ὁ Βίας, ὁ μὲν Νει-
 λόξενος ὑφ' ἡδονῆς ὥρμησε περιβαλεῖν τὸν Βίαντα 20
 καὶ φιλεῖν· τῶν δ' ἄλλων ἐπαινεσάντων καὶ ἀπο-
 δεξαμένων γελάσας ὁ Χίλων 'ὦ Ναυκρατίτα' ἔφη
 'ἔξενε, πρὶν ἀπολέσθαι τὴν θάλασσαν ἐκποθεῖσαν
 ἀπάγγελλε πλεύσας Ἀμάσιδι μὴ ζητεῖν ὅπως ἔλμην
 ἀναλώσει τοσαύτην, ἀλλὰ μᾶλλον ὅπως πότιμον καὶ 25
 E γλυκεῖαν τοῖς ὑπηκόοις τὴν βασιλείαν παρέξει· περὶ
 ταῦτα γὰρ δεινότατος Βίας καὶ διδάσκαλος τούτων

12 ἐθελήσειεν ἂν? 14 θελήσοντος Pflugkii: θελή-
 σαντος 20 περιβαλεῖν H: περιβάλλειν

ἄριστος, ἃ μαθὼν Ἀμασις οὐδὲν ἔτι τοῦ χρυσοῦ δεήσεται ποδανιπτῆρος ἐπὶ τοὺς Αἴγυπτιους, ἀλλὰ θεραπεύσουσι πάντες αὐτὸν καὶ ἀγαπήσουσι χρηστὸν ὄντα, καὶ μυριάκις ἢ νῦν ἀναφανῇ δυσγενέστερος.'

⁵ 'καὶ μὴν' ἔφη ὁ Περίανδρος 'ἄξιόν γε τοιαύτας ἀπαρχὰς τῷ βασιλεῖ συνεισενεγκεῖν ἅπαντας 'ἄνδρα-κάς', ὥσπερ ἔφησεν Ὀμηρος· ἐκείνῳ τε γὰρ ἂν γένοιτο πλείονος ἀξία τῆς ἐμπορίας ἢ παρενθήκη, καὶ ἡμῖν ἀντὶ πάντων ὠφέλιμος.'

¹⁰ 7. Εἰπόντος οὖν τοῦ Χίλωνος ὡς Σόλων κατάρχεσθαι τοῦ λόγου δίκαιός ἐστιν, οὐ μόνον ὅτι πάν- F
των προήκει καθ' ἡλικίαν καὶ τυγχάνει κατακείμενος πρῶτος, ἀλλ' ὅτι τὴν μεγίστην καὶ τελειοτάτην ἀρχὴν ἄρχει νόμους Ἀθηναίοις θέμενος, ὁ Νειλόξενος
¹⁵ ἡσύχῃ πρὸς ἐμέ 'πολλὰ γ' ' εἶπεν 'ὦ Διόκλεις πιστεύεται ψευδῶς, καὶ χαίρουσιν οἱ πολλοὶ λόγους ἀνεπιτηδείους περὶ σοφῶν ἀνδρῶν αὐτοὶ τε πλάττοντες καὶ δεχόμενοι παρ' ἐτέρων ἐτοίμως, οἷα καὶ πρὸς ἡμᾶς εἰς Αἴγυπτον ἀπηγγέλη περὶ Χίλωνος,
²⁰ ὡς ἔρα διαλύσαιτο τὴν πρὸς Σόλωνα φιλίαν καὶ 152
ξενίαν, ὅτι τοὺς νόμους ὁ Σόλων ἔφη μὴ μετακινή-
τους εἶναι. καὶ ἐγὼ 'γελοῖος' ἔφην 'ὁ λόγος· οὕτω γὰρ δεῖ πρῶτον ἀποποιεῖσθαι τὸν Ἀνκοῦργον αὐτοῖς νόμοις ὅλην μετακινήσαντα τὴν Λακεδαιμονίων πο-
²⁵ λιτείαν.' μικρὸν οὖν ἐπισχὼν ὁ Σόλων 'ἐμοὶ μὲν' ἔφη 'δοκεῖ μάλιστα' ἂν ἐνδοξος γενέσθαι καὶ βασι-
λεὺς καὶ τύραννος, εἰ δημοκρατίαν ἐκ μοναρχίας

4 δυσγενέστερος R: δυσγενέστατος 7 Ὀμηρος] ν 14
14 ὁ H: ὁ οὖν 18 ἐτοίμως W: ἔτοιμοι 21 μὴ W
24*

κατασκευάσειε τοῖς πολίταις.' δεύτερος δ' ὁ Βίας
εἶπεν 'εἰ ἀτρόποις χρῶτο τοῖς νόμοις τῆς πατρίδος.'
ἐπὶ τούτῳ δ' ὁ Θαλῆς ἔφησεν 'εὐδαιμονίαν ἄρχον-
τος νομίζειν, εἰ τελευτήσειε γηράσας κατὰ φύσιν.'
τέταρτος Ἀνάχαρσις 'εἰ μὴ μόνος εἴη φρόνιμος.'⁵
πέμπτος δὲ Κλεόβουλος 'εἰ μηδενὶ πιστεύοι τῶν
B συνόντων.' ἕκτος δ' ὁ Πιπτακός 'εἰ τοὺς ὑπηκόους
ὁ ἄρχων παρασκευάσειε φοβεῖσθαι μὴ αὐτὸν ἀλλ'
ὑπὲρ αὐτοῦ.' μετὰ τοῦτον ὁ Χίλων ἔφη τὸν ἄρ-
χοντα χρῆναι μηδὲν φρονεῖν θνητόν, ἀλλὰ πάντ'¹⁰
ἀθάνατα. ῥηθέντων δὲ τούτων ἡξιούμεν ἡμεῖς καὶ
αὐτὸν. εἰπεῖν τι τὸν Περίανδρον. ὁ δ' οὐ μάλα
φαιδρὸς ἀλλὰ συστήσας τὸ πρόσωπον 'ἐγὼ τοίνυν'
ἔφη 'προσαποφαίνομαι τὰς εἰρημένας γνώμας ἀπάσας
σχεδὸν ἀφιστάναι τοῦ ἄρχειν τὸν νοῦν ἔχοντα.' καὶ¹⁵
ὁ Αἴσωπος οἶον ἐλεγκτικῶς 'ἔδει τοίνυν' ἔφη 'τοῦτο
καθ' ἑαυτοὺς περαίνειν καὶ μὴ, συμβούλους φάσκον-
C τας εἶναι καὶ φίλους, κατηγοροὺς γίνεσθαι τῶν
ἀρχόντων.' ἀψάμενος οὖν αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς ὁ
Σόλων καὶ διαμειδιάσας εἶπεν 'οὐκ ἂν δοκεῖ σοι²⁰
μετριώτερον ἄρχοντα ποιεῖν καὶ τύραννον ἐπεικνέ-
στερον ὁ πελιδνὸς ὥς ἄμεινον εἴη τὸ μὴ ἄρχειν ἢ τὸ
ἄρχειν;' 'τίς δ' ἂν' ἔφη 'σοὶ τοῦτο πεισθεῖν μᾶλλον
ἢ τῷ θεῷ φράσαντι κατὰ τὸν πρὸς σὲ χρησμόν
'εὐδαιμον πτολίεθρον ἑνὸς κήρυκος ἀκοῦον;'²⁵
καὶ ὁ Σόλων 'ἀλλὰ μήν' ἔφη 'καὶ νῦν ἑνὸς Ἀθη-

2 ἀτρόποις scripsi: πρῶτος aut τρόποις 5 μὴ Sto-
baeus Floril. XLVIII 47 6 δὲ] δ' ὁ? 15 ἀφιστάναι
W: ἀφεστάναι 25 ἀκοῦον nescio quis: ἀκούειν

ναῖοι κήρυκος ἀκροῶνται καὶ ἄρχοντος τοῦ νόμου, D
 δημοκρατίαν ἔχοντες. σὺ δὲ δεινὸς εἶ κοράκων
 ἐπαΐειν καὶ κολοιδῶν, τῆς δὲ θεοῦ φωνῆς οὐκ ἀκρι-
 βῶς ἐξακούεις, ἀλλὰ πόλιν μὲν οἶει κατὰ τὸν θεὸν
 5 ἄριστα πράττειν τὴν ἐνὸς ἀκούουσιν, συμποσίῳ
 δ' ἀρετὴν νομίζεις τὸ πάντας διαλέγεσθαι καὶ περὶ
 πάντων.' 'σὺ γάρ' ἔφη ὁ Αἰσωπος 'οὐπω γέγραπας
 ὅτι ὅμοιον οἰκέτας μὴ μεθύειν, ὥς ἔγραψας Ἀθήνη-
 σιν οἰκέτας μὴ ἐρᾶν μηδὲ ξηραλοφεῖν.' γελάσαςτος
 10 οὖν τοῦ Σόλωνος Κλεόδωρος ὁ ἱατρός 'ἀλλ' ὅμοιον'
 ἔφη 'τῷ ξηραλοφεῖν τὸ λαλεῖν ἐν οἴῳ βρεχόμενον·
 ἡδιστον γάρ ἐστι.' καὶ ὁ Χίλων ὑπολαβὼν ἔφη E
 'διὰ τοῦτό τοι μᾶλλον ἀφεντέον αὐτοῦ.' πάλιν δ' ὁ
 Αἰσωπος 'καὶ μὴν' ἔφη 'Θαλῆς ἐδοξεν εἶπεῖν ὅτι
 15 τάχιστα γηράσει.'

8. Γελάσας οὖν ὁ Περίανδρος, 'ἔχομεν' εἶπεν
 'Αἰσωπε τὴν δίκην προσηκόντως, πρὶν ἢ τοὺς Ἀμά-
 σιδος οὓς προειλόμεθα πάντας εἰσαγαγεῖν λόγους
 εἰς ἐτέρους ἐμπεσόντες. ὅρα δὴ, Νειλόξενε, τὰ
 20 λοιπὰ τῆς ἐπιστολῆς, καὶ χρῶ παροῦσιν ἐν ταύτῃ
 τοῖς ἀνδράσιν.' 'ἀλλὰ μὴν' ὁ Νειλόξενος ἔφη 'τὴν
 μὲν τοῦ Αἰθίοπος ἐπίταξιν οὐδὲν ἄν τις ἄλλο πλὴν
 'ἀχθυμένην σκυτάλην' προσείποι κατ' Ἀρχίλοχον, ὁ
 δὲ σὸς ξένος Ἀμασις ἡμερώτερος ἐν τοῖς τοιούτοις F
 25 προβλήμασι καὶ μουσικώτερος γέγονεν· ἐκέλευσε γὰρ

3 θεοῦ R: σοῦ   8 ὅτι ὅμοιον del. idem   ὥς] ᾧ?
 10 ἀλλ' ἀνόμοιον W   11 τῷ — τὸ Patzigius: τὸ — τῷ
 ἐν del. Herwerdenus   17 προσηκόντως R: προσηκόντως
 ὅτι   20 ταύτῃ idem: τούτῳ   23 ἀχθυμένην] Bergk. 2
 p. 409

αὐτὸν εἰπεῖν τὸ πρεσβύτατον καὶ τὸ κάλλιστον καὶ
τὸ μέγιστον καὶ τὸ σοφώτατον καὶ τὸ κοινότατον,
καὶ ναὶ μὰ Δία πρὸς τούτοις τὸ ὠφελιμώτατον, καὶ
τὸ βλαβερώτατον καὶ τὸ ἰσχυρότατον καὶ τὸ ῥᾶστον'.
'ἄρ' οὖν ἀπεκρίνατο καὶ διέλυσε τούτων ἕκαστον;' 5
'οὐτως' ὁ Νειλόξενος ἔφη· 'κρίνετε δ' ὑμεῖς ἀκού-
153 σαντες. περὶ πολλοῦ γὰρ ὁ βασιλεὺς ποιεῖται μήτε
συκοφαντῶν ἀλῶναι τὰς ἀποκρίσεις, εἴ τί τι σφάλλ-
λεται κατὰ ταύτας ὁ ἀποκρινάμενος, τοῦτο μὴ δια-
φρυγεῖν ἀνεξέλεγκτον. ἀναγνώσομαι δ' ὑμῖν ὥσπερ 10
ἀπεκρίνατο. τί πρεσβύτατον; χρόνος. τί μέγιστον;
κόσμος. τί σοφώτατον; ἀλήθεια. τί κάλλιστον; φῶς.
τί κοινότατον; θάνατος. τί ὠφελιμώτατον; θεός.
τί βλαβερώτατον; δαίμων. τί ῥωμαλεώτατον; τύχη.
τί ῥᾶστον; ἡδύ.' 15

9. Τούτων πάλιν ἀναγνωσθέντων, ὃ Νίκαρχε,
γενομένης σιωπῆς Θालῆς ἠρώτησε τὸν Νειλόξενον
εἰ προσήκατο τὰς λύσεις ὁ Ἄμασις. ἐκείνου δ' εἰπόν-
B τος ὅτι τὰς μὲν ἀπεδέξατο ταῖς δ' ἐδυσκόλαινε, 'καὶ
μὴν οὐδέν' εἶπεν ὁ Θालῆς 'ἀνεπίληπτόν ἐστιν, ἀλλ' 20
ἔχει πάντα διαμαρτίας μεγάλας καὶ ἀγνοίας. οἷον
εὐθὺς ὁ χρόνος πῶς ἂν εἴη πρεσβύτατον, εἰ τὸ μὲν
αὐτοῦ γεγρονὸς τὸ δ' ἐνεστὼς ἐστὶ τὸ δὲ μέλλον; ὁ
γὰρ μεθ' ἡμᾶς ἐσόμενος χρόνος καὶ πραγμάτων τῶν
νῦν καὶ ἀνθρώπων νεώτερος ἂν φανείη. τὸ δὲ τὴν 25
ἀλήθειαν ἠγεῖσθαι σοφίαν οὐδὲν ἐμοὶ δοκεῖ δια-
φέρειν τοῦ τὸ φῶς ὀφθαλμὸν ἀποφαίνειν. εἰ δὲ τὸ

4 τὸ ante βλαβερώτατον add. H ῥᾶστον H: ῥᾶστον
εἰπεῖν 9 κατ' αὐτὰς Madvigius ὁ W

φῶς καλὸν ὥσπερ ἐστὶν ἐνόμιζε, πῶς τὸν ἥλιον
 αὐτὸν παρεῖδε; τῶν δ' ἄλλων ἡ μὲν περὶ θεῶν καὶ
 δαιμόνων ἀποκρίσεις θράσος ἔχει καὶ κίνδυνον, ἀλο- C
 γίαν δὲ καὶ πολλήν ἡ περὶ τῆς τύχης· οὐ γὰρ ἂν
 5 μετέπιπτε ξαδίως οὕτως, ἰσχυρότατον οὔσα τῶν ὕ-
 των καὶ ῥωμαλεώτατον. οὐ μὴν οὐδ' ὁ θάνατος
 κοινότατόν ἐστιν· οὐ γὰρ ἐστὶ πρὸς τοὺς ζῶντας.
 ἀλλ' ἵνα μὴ δοκῶμεν εὐθύνειν τὰς τῶν ἐτέρων ἀπο-
 φάσεις, τὰς οἰκείας ταῖς ἐκείνου παραβάλαμεν· ἔμει-
 10 τὸν δὲ παρέχω πρῶτον, εἰ βούλεται Νειλόξενος,
 ἔρωτάν καθ' ἕναστον·

Ὡς οὖν ἐγένοντο τότε, κἀγὼ νῦν διηγῆσομαι τὰς
 ἔρωτήσεις καὶ τὰς ἀποκρίσεις. 'τί πρεσβύτατον;'
 'θεός' ἔφη Θαλῆς· 'ἀγέννητον γὰρ ἐστὶ.' 'τί μέγι-
 15 στον;·' 'τόπος·' τᾶλλα μὲν γὰρ ὁ κόσμος, τὸν δὲ D
 κόσμον οὗτος περιέχει.' 'τί ἀλλιστον;·' 'κόσμος·
 πᾶν γὰρ τὸ κατὰ τάξιν τούτου μέρος ἐστί.' 'τί
 σοφώτατον;·' 'χρόνος·' τὰ μὲν γὰρ εὗρηκεν οὗτος
 ἡδη, τὰ δ' εὗρήσει.' 'τί κοινότατον;·' 'ἐλπίς· καὶ
 20 γὰρ οἷς ἄλλο μηδέν, αὕτη πάρεστι.' 'τί ὠφελιμώ-
 τατον;·' 'ἀρετή· καὶ γὰρ τᾶλλα τῷ χρῆσθαι καλῶς
 ὠφέλιμα ποιεῖ.' 'τί βλαβερώτατον;·' 'κακία· καὶ γὰρ
 τὰ πλεῖστα βλάπτει παραγενομένη.' 'τί ἰσχυρότα-
 25 τόν;·' 'ἀνάγκη· μόνον γὰρ ἀνίκητον.' 'τί ῥᾶστον;·'
 'τὸ κατὰ φύσιν, ἐπεὶ πρὸς ἡδονάς γε πολλοὶ πολ-
 λάκις ἀπαγορεύουσιν.'

1 καλὸν ὥσπερ ἐστὶν R: ὥσπερ καλόν ἐστιν 8 ἀπο-
 φάσεις, τὰς οἰκείας H nescio unde: ἰδίας ἀποφάσεις 25
 πολλοὶ Hauptius

· E 10. Ἀποδεξαμένων δὲ πάντων τὸν Θαλῆν, ὁ Κλεόδωρος εἶπε 'τοσαῦτ' ἐρωτᾶν καὶ ἀποκρίνεσθαι βασιλεῦσιν, ὃ Νειλόξενε, προσήκόν ἐστιν· ὁ δὲ προπίνων τὴν θάλατταν Ἀμάσιδι βάρβαρος ἐδεῖτο τῆς Πιττακοῦ βραχυλογίας, ἣ πρὸς Ἀλυάττην ἐχρήσατο ⁵ προστάττοντά τι καὶ γράφοντα Λεσβίοις ὑπερήφανον, ἀποκρινάμενος οὐδὲν ἄλλ' ἢ μόνον κελεύσας κρόμμυα καὶ θερμὸν ἄρτον ἐσθίειν.' ὑπολαβὼν οὖν ὁ Περίανδρος 'ἀλλὰ μὴν' ἔφη 'καὶ τοῖς παλαιοῖς Ἑλλήσιν ἔθος ἦν, ὃ Κλεόδωρε, τοιαύτας ἀλλήλοις ¹⁰ F ἀπορίας προβάλλειν. ἀκούομεν γάρ ὅτι καὶ πρὸς τὰς Ἀμφιδάμαντος ταφὰς εἰς Χαλκίδα τῶν τότε σοφῶν οἱ δοκιμώτατοι ποιηταὶ συνῆλθον· ἦν δ' ὁ Ἀμφιδάμας ἀνὴρ πολεμικός, καὶ πολλὰ πράγματα παρασχὼν Ἐρετριεῦσιν ἐν ταῖς περὶ Ἀηλάντου μάχαις ¹⁵ ἔπεσεν. ἐπεὶ δὲ τὰ παρεσκευασμένα τοῖς ποιηταῖς ἔπη χαλεπὴν καὶ δύσκολον ἐποίει τὴν κρίσιν διὰ τὸ ἐφάμιλλον, ἣ τε δόξα τῶν ἀγωνιστῶν, Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου, πολλὴν ἀπορίαν μετ' αἰδοῦς τοῖς κρίνουσι ¹⁵⁴ παρεῖχεν, ἐτράποντο πρὸς τοιαύτας ἐρωτήσεις, καὶ ²⁰ προύβαλ' ὁ μὲν, ὥς φησι Λέσχης

‘Μοῦσά μοι ἔννεπε κεῖνα, τὰ μῆτ' ἐγένοντο πάροιθε μῆτ' ἔσται μετόπισθεν’,

ἀπεκρίνατο δ' Ἡσιόδος ἐκ τοῦ παρατυχόντος

‘ἀλλ' ὅταν ἀμφὶ Διὸς τύμβῳ καναχήποδες ἵπποι ²⁵ ἄρματα συντρίψωσιν ἐπειγόμενοι περὶ νίκης’.

καὶ διὰ τοῦτο λέγεται μάλιστα θαυμασθεῖς τοῦ τρι-
 ποδος τυχεῖν· 'τί δὲ ταῦθ'·' ὁ Κλεόδωρος εἶπε 'δια-
 φέρει τῶν Εὐμήτιδος αἰνιγμάτων; ἂ ταύτην μὲν Β
 ἴσως οὐκ ἄπρεπές ἐστι παίζουσιν καὶ διαπλέκουσιν
 5 ὥσπερ ἕτεροι ξῶνια καὶ κεκρυφάλους προβάλλειν ταῖς
 γυναιξίν, ἄνδρας δὲ νοῦν ἔχοντας ἐν τινι σπουδῇ
 τίθεσθαι γελοῖον· ἡ μὲν οὖν Εὐμητις ἠδέως ἂν
 εἰποῦσά τι πρὸς αὐτόν, ὥς ἐφαίνετο, κατέσχευ ἑαυ-
 τὴν ὑπ' αἰδοῦς, καὶ ἀνεπλήσθη τὸ πρόσωπον ἐρυθί-
 10 ματος· ὁ δ' Αἴσωπος οἷον ἀμυνόμενος ὑπὲρ αὐτῆς
 'οὐ γελοιότερον οὖν' εἶπε 'τὸ μὴ δύνασθαι ταῦτα
 διαλύειν, οἷόν ἐστιν ὃ μικρὸν ἔμπροσθεν ἡμῖν τοῦ
 δείπνου προύβαλεν

'ἄνδρ' εἶδον πυρὶ χαλκὸν ἐπ' ἀνέρι κολλήσαντα;
 15 τί τοῦτ' ἐστὶν ἔχοις ἂν εἰπεῖν;' 'ἀλλ' οὐδὲ μαθεῖν C
 δέομαι' ἔφη ὁ Κλεόδωρος. 'καὶ μὴν οὐδεὶς' ἔφη
 'σοῦ τοῦτο μᾶλλον οἶδεν οὐδὲ ποιεῖ βέλτιον· εἰ δ'
 ἄρνη, μάρτυρας ἔχω σικωνίας.' ὁ μὲν οὖν Κλεό-
 δωρος ἐγέλασε· καὶ γὰρ ἐχρήτο μάλιστα ταῖς σικω-
 20 νίαις τῶν καθ' αὐτὸν ἱατρῶν, καὶ δόξαν οὐχ ἥμισυ
 τὸ βοήθημα τοῦτο δι' ἐκείνον ἔσχηκε.

11. Μνησίφιλος δ' ὁ Ἀθηναῖος, ἑταῖρος ὢν καὶ
 ζηλωτῆς Σόλωνος, 'ἐγὼ τοι' εἶπεν 'ὦ Περίανδρε
 τὸν λόγον ἀξιῶ καθάπερ τὸν οἶνον μὴ πλουτίνδην
 25 μηδ' ἀριστίνδην ἀλλ' ἐξ ἴσου πᾶσιν ὥσπερ ἐν δημο- D
 κρατίᾳ νέμεσθαι καὶ κοινὸν εἶναι· τῶν δ' ἄρτι περὶ
 ἀρχῆς καὶ βασιλείας εἰρημένων οὐδὲν ἡμῖν τοῖς δη-
 μοτικοῖς μέτεστιν. ὅθεν οἰόμεθα δεῖν πάλιν ἕκαστον
 ὑμῶν περὶ πολιτείας ἰσονόμου γνώμην τινὰ συμ-

βαλέσθαι, ἀρξάμενους αὐτοῖς ἀπὸ Σόλωνος.' ἐδόκει
 δὴ ταῦτα ποιεῖν. καὶ πρῶτος ὁ Σόλων 'ἀλλ' ἀκή-
 κοας μὲν' εἶπεν 'ὦ Μνησίφιλε μετὰ πάντων Ἀθη-
 ναίων ἦν ἔγω γνώμην περὶ πολιτείας· εἰ δὲ βούλει
 καὶ νῦν ἀκούειν, δοκεῖ μοι πόλις ἄριστα πράττειν ⁵
 καὶ μάλιστα σφῶζειν δημοκρατίαν, ἐν ἣ τὸν ἀδική-
 E σαντα τοῦ ἀδικηθέντος οὐδὲν ἦττον οἱ μὴ ἀδικη-
 θέντες προβάλλονται καὶ κολάζουσι.' δεύτερος δ' ὁ
 Βίας ἔφησε κρατίστην εἶναι δημοκρατίαν ἐν ἣ πάν-
 τες ὥς τύραννον φοβοῦνται τὸν νόμον. ἐπὶ τούτῳ ¹⁰
 Θαλῆς τὴν μήτε πλουσίους ἔγαν μήτε πένητας ἔχου-
 σαν πολίτας. μετὰ δὲ τοῦτον ὁ Ἀνάχαρσις ἐν ἣ
 τῶν ἄλλων ἴσων νομιζομένων ἀρετῇ τὸ βέλτιον ὀρί-
 ζεται, κακία δὲ τὸ χεῖρον. πέμπτος δ' ὁ Κλεόβουλος
 ἔφη μάλιστα σωφρονεῖν δῆμον ὅπου τὸν ψόγον μᾶλ- ¹⁵
 λον οἱ πολιτευόμενοι δεδοίκασιν ἢ τὸν νόμον. ἔκτος
 δὲ Πιττακός, ὅπου τοῖς πονηροῖς οὐκ ἔξεστιν ἄρχειν
 καὶ τοῖς ἀγαθοῖς οὐκ ἔξεστι μὴ ἄρχειν. μετατραπείς
 F δ' ὁ Χίλων ἀπεφήνατο τὴν μάλιστα νόμων ἥκιστα
 δὲ ρητόρων ἀκούουσιν πολιτείαν ἀρίστην εἶναι. ²⁰
 τελευταῖος δὲ πάλιν ὁ Περίανδρος ἐπικρίνων ἔφη
 δοκεῖν αὐτῷ πάντας ἐπαινεῖν δημοκρατίαν τὴν ὁμοιο-
 τάτην ἀριστοκρατίᾳ.

12. Τέλος δὲ καὶ τούτου τοῦ λόγου λαβόντος
 ἡξίου ἐγὼ καὶ περὶ οἴκου ἣ χρηστέον εἰπεῖν τοῖς ²⁵
 ἀνδρας ἡμῖν· βασιλείας μὲν γὰρ καὶ πόλεις ὀλίγοι

9 ἔφη Stobaeus Floril. XLIII 131 14 κακία (κακία
 Pflugk) δὲ Stobaeus: καὶ κακία 17 δὲ] δ' ὁ? 18
 μετατραπείς] μετὰ τούτους W. Malim μετὰ τοῦτον

κυβερνῶσιν, ἐστίας δὲ πᾶσιν ἡμῖν καὶ οἴκου μέ-
 τεστι. γελᾶσας οὖν ὁ Αἰσωπος οὐκ, εἶπε τῶν πάν-155
 των. ἔφη καὶ Ἀνάχαρσιν ἀριθμεῖς· τούτῳ γὰρ οἶκος
 οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ καὶ σεμνύνεται τῷ ἄοικος εἶναι,
 5 χρῆσθαι δ' ἀμάξῃ, καθάπερ τὸν ἥλιον ἐν ἄρματι
 λέγουσι περιπολεῖν, ἄλλοτ' ἄλλην ἐπινεμόμενον τοῦ
 οὐρανοῦ χώραν. καὶ ὁ Ἀνάχαρσις διὰ τοῦτό τοι'
 εἶπεν ἢ μόνος ἢ μάλιστα τῶν θεῶν ἐλεύθερός ἐστι
 καὶ αὐτόνομος, καὶ κρατεῖ πάντων, κρατεῖται δ' ὑπ'
 10 οὐδενός, ἀλλὰ βασιλεύει καὶ ἡνιοχεῖ. πλὴν σέ γε
 τὸ ἄρμα λέληθεν αὐτοῦ, ὥς ὑπερφυῆς κάλλει καὶ
 μεγέθει θαυμάσιόν ἐστιν· οὐ γὰρ ἂν παίζων ἐπὶ B
 γέλῳτι παρέβαλες ἐκεῖνο τοῖς ἡμετέροις. οἶκον δέ
 μοι δοκεῖς, ὦ Αἰσωπε, ταυτὶ τὰ πῆλινα καὶ ξύλινα
 15 καὶ κεραμεῖα στεγάσματα νομίζειν, ὥσπερ εἰ κοχλίαν
 ἡγοῖτο τὸ κέλυφος, ἀλλὰ μὴ τὸ ζῶον. εἰκότως οὖν
 σοι γέλῳτα παρέσχεν ὁ Σόλων, ὅτι τοῦ Κροίσου
 τὴν οἰκίαν κεκοσμημένην πολυτελεῶς θεασάμενος οὐκ
 εὐθὺς ἀπεφήνατο τὸν κεκτημένον εὐδαιμόνως οἰκεῖν
 20 καὶ μακαρίως, ἅτε δὴ τῶν ἐν αὐτῷ μᾶλλον ἀγαθῶν
 ἢ τῶν παρ' αὐτῷ βουλόμενος γενέσθαι θεατής· σὺ
 δ' ἔοικας οὐδὲ τῆς σεαυτοῦ μνημονεύειν ἀλώπεκος.
 ἐκείνη μὲν γὰρ εἰς ἀγῶνα ποικιλίας καταστᾶσα πρὸς
 τὴν πάρδαλιν ἡξίου τὰ ἐντὸς αὐτῆς καταμαθεῖν τὸν
 25 δικαστήν, ποικιλωτέρα γὰρ ἐκεῖθεν φανεῖσθαι· σὺ C
 δὲ τὰ τεκτόνων καὶ λιθοξόων ἔργα περινοστεῖς,
 οἶκον ἡγούμενος οὐ τὰ ἐντὸς ἐκάστου καὶ οἰκεῖα,
 παῖδας καὶ γάμον καὶ φίλους καὶ θεράποντας, οἷς
 καὶ ἐν μυρμηκιᾷ τις ἢ νεοττιᾷ νοῦν ἔχουσι καὶ

σωφρονοῦσι κοινωνῇ τῶν ὑπόντων, χρηστὸν οἶκον οἰκεῖ καὶ μακάριον. ἐγὼ μὲν οὖν' ἔφη 'ταῦτα καὶ πρὸς Αἴσωπον ἀποκρίνομαι καὶ Διοκλεῖ συμβάλλομαι· τῶν δ' ἄλλων ἕκαστος ἀποφαίνεσθαι δικαιὸς ἐστι τὴν ἑαυτοῦ γνώμην.' τοῦτον οὖν ἄριστον ὁ ⁵ Σόλων εἶπεν αὐτῷ δοκεῖν οἶκον, ὅπου τὰ κτήματα
 D μήτε κτωμένοις ἀδικία μήτε φυλάττουσιν ἀπιστία μήτε δαπανῶσι μετάνοια πρόσσεστιν. ὁ δὲ Βίας ἐν ᾧ τοιοῦτός ἐστιν ὁ δεσπότης δι' αὐτὸν οἶος ἔξω διὰ τὸν νόμον. ὁ δὲ Θालῆς ἐν ᾧ πλείστην ἄγειν τῷ ¹⁰ δεσπότη σχολὴν ἔξεστιν. ὁ δὲ Κλεόβουλος εἰ πλείονας ἔχοι τῶν φοβουμένων αὐτὸν τοὺς φιλοῦντας ὁ δεσπότης. ὁ δὲ Πιττακὸς εἶπεν 'ὥς ἄριστος οἶκος ἐστιν ὁ τῶν περισσῶν μηδενὸς δεόμενος καὶ τῶν ἀναγκαίων μηδενὸς ἐνδεόμενος.' ὁ δὲ Χίλων ἔφη ¹⁵ δεῖν μάλιστα βασιλευμένῃ πόλει προσεοικέναι τὸν οἶκον. εἶτα προσεπέειπεν ὅτι καὶ Λυκοῦργος πρὸς τὸν κελεύοντα δημοκρατίαν ἐν τῇ πόλει καταστῆ-
 Eσαι 'πρῶτος' ἔφη 'ποίησον ἐν τῇ οἰκίᾳ σου δημοκρατίαν.' 20

13. Ἐπεὶ δὲ καὶ οὗτος ἔσχεν ὁ λόγος τέλος, ἡ μὲν Εὐμητις ἐξῆλθε μετὰ τῆς Μελίσσης, τοῦ δὲ Περιάνδρου τῷ Χίλωνι προπιόντος εὐμεγέθη κύλικα, τῷ δὲ Βίαντι τοῦ Χίλωνος, Ἀρδαλος ἐπαναστὰς καὶ προσαγορεύσας τὸν Αἴσωπον 'σὺ δ' οὐκ ἂν' ἔφη ²⁵ 'διαπέμψαι δαῖμα τὸ ποτήριον πρὸς ἡμᾶς, ὁρῶν τούτους ὥσπερ τὴν Βαθυκλέους κύλικα διαπεμπο-

ὁ τοῦτον — εἶπεν Stobaeus Floril. LXXX 14: οὕτως ὁ σόλων ἄριστον 14 μηδενὸς δεόμενος Stobaeus

μένους ἀλλήλοις, ἐτέρῳ δὲ μὴ μεταδιδόντας; καὶ ὁ
Αἷσωπος ‘ἀλλ’ οὐ δεῖ τοῦτ’ ἐφη ‘τὸ ποτήριον δημο-
 τικὸν εἶναι. Σόλωνι γὰρ ἐκπαλαι παράκειται μόνῳ.’
 τὸν οὖν *Μνησίφιλον* προσαγορεύσας ὁ *Πιττακός*
 5 ἠρώτησε τί οὐ πίνει Σόλων ἀλλὰ καταμαρτυρεῖ τῶν
 ποιημάτων ἐν οἷς γέγραφεν

‘ἔργα δὲ *Κυπρογενοῦς* νῦν μοι φίλα καὶ *Διονύσου*
 καὶ *Μουσέων*, ἃ τίθησ’ ἀνδράσιν εὐφροσύνας’.

ὑποφθάσας δ’ Ἀνάχαρσις ‘σὲ γάρ, ὦ *Πιττακέ*, καὶ
 10 τὸν σὸν ἐκείνου τὸν χαλεπὸν φοβεῖται νόμον, ἐν ᾧ
 γέγραφας Ἐάν τις ὀτιοῦν μεθύων ἀμάρτη, διπλασίαν
 ἢ τῷ νήφοντι τὴν ζημίαν εἶναι.’ καὶ ὁ *Πιττακός*
 ‘σὺ δέ γ’ ἐῖπεν ‘οὕτως ἐξύβρισας εἰς τὸν νόμον,
 ὥστε πέρυσσι παρὰ λίβυτ’ ἀδελφῷ μεθυσθεῖς ἄθλον
 15 αἰτεῖν καὶ στέφανον.’ ‘τί δ’ οὐκ ἔμελλον’ ἐφη ὁ
 Ἀνάχαρσις ‘τῷ πλεῖστον πιόντι προκειμένων ἄθλων
 πρῶτος μεθυσθεῖς ἀπαιτεῖν τὸ νικητήριον; ἢ διδά-
 ξατέ μ’ ὑμεῖς, τί τέλος ἐστὶ τοῦ πολὺν πιεῖν ἄκρα-
 τον ἢ τὸ μεθυσθῆναι.’ τοῦ δὲ *Πιττακοῦ* γελάσαν-
 20 τος ὁ *Αἷσωπος* λόγον εἶπε τοιοῦτον. ‘λύκος ἰδὼν
 ποιμένας ἐσθλίνοντας ἐν σκηνῇ πρόβατον ἐγγὺς προσ-
 ελθὼν ‘ἡλίκος ἂν ᾔην’ ἐφη ‘θόρυβος ὑμῖν, εἰ ἐγὼ
 τοῦτ’ ἐποιοῦν.’ καὶ ὁ *Χίλων* ‘ὀρθῶς’ ἐφη ‘*Αἷσω-*
πος ἡμύνατο, μικρὸν ἔμπροσθεν ἐπιστομισθεῖς ὑφ’
 25 ἡμῶν, εἴτα νῦν ὀρθῶν ἐτέρους τὸν *Μνησιφίλου* λόγον
 ὑψηροπακότας. *Μνησίφιλος* γὰρ ἠτήθη τὴν ὑπὲρ Σό-

λωνος ἀπόκρισιν.' 'καὶ λέγω' ὁ Μνησίφιλος εἶπεν
 B 'εἰδὼς ὅτι Σόλωνι δοκεῖ πάσης τέχνης καὶ δυνάμεως
 ἀνθρωπίνης τε καὶ θείας ἔργον εἶναι τὸ γιγνόμενον
 μᾶλλον ἢ δι' οὗ γίγνεται, καὶ τὸ τέλος ἢ τὰ πρὸς
 τὸ τέλος. ὑφάντης τε γὰρ ἂν οἶμαι χλαμύδα ποιή- 5
 σαιτο μᾶλλον ἔργον αὐτοῦ καὶ ἱμάτιον ἢ κανόνων
 διάθεσιν καὶ ἀνέγερσιν ἀγνύθων, χαλκεύς τε κόλ-
 λησιν σιδήρου καὶ στόμωσιν πελέκεως μᾶλλον ἢ τι
 τῶν ἕνεκα τούτου γιγνομένων ἀναγκαίων, οἷον ἀν-
 θράκων ἐκωπύρησιν ἢ λατύπης παρασκευήν. ἔτι δὲ 10
 μᾶλλον ἀρχιτέκτων μέμψαιτ' ἂν ἡμᾶς ἔργον αὐτοῦ
 μὴ ναῦν μῆδ' οἰκίαν ἀποφαίνοντας, ἀλλὰ τρυπῆσαι
 C ξύλα καὶ φυράσαι πηλόν· αἱ δὲ Μοῦσαι καὶ παντά-
 πασιν, εἰ νομίζοιμεν αὐτῶν ἔργον εἶναι κιθάραν
 καὶ αὐλούς, ἀλλὰ μὴ τὸ παιδεύειν τὰ ἥθη καὶ παρη- 15
 γορεῖν τὰ πάθη τῶν χρωμένων μέλεσι καὶ ἁρμο-
 νίαις. οὐκοῦν οὐδὲ τῆς Ἀφροδίτης ἔργον ἐστὶ
 συνουσία καὶ μῆξις, οὐδὲ τοῦ Διονύσου μέθη καὶ
 οἶνος, ἀλλ' ἦν ἐμποιοῦσι διὰ τούτων φιλοφροσύνην
 καὶ πόθον καὶ ὁμιλίαν ἡμῖν καὶ συνήθειαν πρὸς 20
 ἀλλήλους· ταῦτα γὰρ ἔργα θεῖα καλεῖ Σόλων, καὶ
 ταῦτά φησιν ἀγαπᾶν καὶ διώκειν μάλιστα πρεσβύτες
 γενόμενος. ἔστι δὲ τῆς μὲν πρὸς γυναῖκας ἀνδρῶν
 ὁμοφροσύνης καὶ φιλίας δημιουργὸς ἡ Ἀφροδίτη,
 D τοῖς σώμασιν ὑφ' ἡδονῆς ἅμα συμμιγνύουσα καὶ 25
 συντήκουσα τὰς ψυχάς· τοῖς δὲ πολλοῖς καὶ μὴ πάντι
 συνήθεσι μῆδ' ἄγαν γνωρίμοις ὁ Διόνυσος ὥσπερ
 ἐν πυρὶ τῷ οἴνῳ μαλάσσων τὰ ἥθη καὶ ἀνυγραίνων

1 λέγω W: λέγων

5 ποιήσαιτο idem: ποιῆσαι

ἀρχὴν τινα συγκράσεως πρὸς ἀλλήλους καὶ φιλίας
ἐνδίδωσιν. ὅταν δὲ τοιοῦτοι συνέλθωσιν ἄνδρες,
οἷους ὁ Περιάνδρος ὑμᾶς παρακέκληκεν, οὐδὲν ἔρ-
γον ἐστὶν οἶμαι κύλικος οὐδ' οἰνοχόης, ἀλλ' αἰ
5 Μοῦσαι καθάπερ κρατῆρα νηφάλιον ἐν μέσῳ προ-
θέμεναι τὸν λόγον, ᾧ πλεῖστον ἡδονῆς ἅμα καὶ παι-
διᾶς καὶ σπουδῆς ἔνεστιν, ἐγείρουσι τούτῳ καὶ κα-
τάρδουσι καὶ διαχέουσι τὴν φιλοφροσύνην, ἐῶσαι
τὰ πολλὰ τὴν οἰνοχόην ἀτρέμα κεῖσθαι ἁκρητῆρος E
10 ὑπερθεῖν, ὅπερ ἀπηγόρευσεν Ἡσίοδος ἐν τοῖς πίνειν
μᾶλλον ἢ διαλέγεσθαι δυναμένοις. ἐπεὶ τὰς γε προ-
πόσεις αὐτάς' ἔφη ἁπυθάνομαι λέγειν τοῖς παλαιοῖς
ἐνδεῖν, ἁδαιτρὸν, ὥς Ὅμηρος ἔφη, καὶ μετρητὸν
ἐκάστου πίνοντος, εἶθ' ὥσπερ αἶλας μερίδος μετα-
15 διδόντος τῷ πλησίον. εἰπόντος δὲ ταῦτα τοῦ Μνη-
σιφίλου Χερσίας ὁ ποιητῆς (ἄφειτο γὰρ ἤδη τῆς
αἰτίας καὶ διήλλακτο τῷ Περιάνδρῳ νεωστί, Χίλω- F
νος δεηθέντος) ἁρ' οὖν' ἔφη ἁκαὶ τοῖς θεοῖς ὁ Ζεὺς,
ὥσπερ τοῖς ἀριστεῦσιν ὁ Ἀγαμέμνων, μετρητὸν ἐνέ-
20 χει τὸ ποτόν, ὅτε προύπινον ἀλλήλοις ἐστιώμενοι
παρ' αὐτῷ; καὶ ὁ Κλεόδωρος ἁσὺν δ' ὁ Χερσία'
εἶπεν, ἁεἰ τὴν ἁμβροσίαν τῷ Διὶ πελειάδες τινὲς
κομίζουσιν, ὥς ὑμεῖς λέγετε, τὰς Πλαγκτὰς ὑπερ-
πετόμεναι χαλεπῶς καὶ μόλις, οὐ νομίζεις καὶ τὸ
25 νέκταρ αὐτῷ δυσπόριστον εἶναι καὶ σπάνιον, ὥστε 15?
φείδεσθαι καὶ παρέχειν ἐκάστῳ τεταμιευμένον;

9 κρητῆρος H: κρατῆρος 10 ἁσίοδος] OD 742
11 γε R: τε 13 ἐνδεῖν, δαιτρὸν scripsi: ἐνδεινον
Ὅμηρος] Δ 262 14 αἶλας] λείας Hauptius

14. Ἰσως' εἶπεν ὁ Χερσίας· ἄλλ' ἐπεὶ πάλιν περὶ οἰκονομίας λόγος γέγονε, τίς ἂν ὑμῶν φράσειεν ἡμῖν τὸ ἀπολειπόμενον; ἀπολείπεται δ' οἶμαι κτήσεως τι λαβεῖν μέτρον αὐτάρκους καὶ ἱκανῆς ἐσομένης.' καὶ ὁ Κλεόβουλος ἄλλα τοῖς μὲν σοφοῖς' 5
 ἔφη μέτρον ὁ νόμος δέδωκε, πρὸς δὲ τοὺς φράζοντας ἑρῶ λόγον τῆς ἐμῆς θυγατρὸς ὃν πρὸς τὸν ἀδελφὸν εἶπεν. ἔφη γὰρ τὴν Σελήνην δεῖσθαι τῆς ἑαυτῆς μητρὸς ὅπως αὐτῇ χιτώνιον ὑφήνη σύμμετρον· τὴν
 B δ' εἰπεῖν· καὶ πῶς σύμμετρον ὑφήνω; νῦν μὲν γὰρ 10
 ὀρῶ σε πανσέληνον, αὐτὶς δὲ μηνοειδῆ, τοτὲ δ' ἀμφικυρτον'. οὕτω δὴ, ὦ φίλε Χερσία, καὶ πρὸς ἄνθρωπον ἀνόητον καὶ φανῶν οὐδὲν ἐστὶ μέτρον οὐσίας· ἄλλοτε γὰρ ἄλλος ἐστὶ ταῖς χρεαῖαις διὰ τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰς τύχας, ὥσπερ ὁ Αἰσώπειος κύων, 15
 ὃν οὐτοσί φησιν ἐν τῷ χειμῶνι συστρεφόμενον καὶ συσπειρώμενον διὰ τὸ θιγοῦν οἰκίαν ποιεῖν διανοεῖσθαι, θέρους δ' αὖ πάλιν ἐκτεταμένον καθεύδοντα φαίνεσθαι μέγαν ἑαυτῷ καὶ μὴτ' ἀναγκαῖον ἡγεῖσθαι μῆτε μικρὸν ἔργον οἰκίαν περιβαλέσθαι τοσαύτην. 20
 ἢ γὰρ οὐχ ὀρᾷς' εἶπεν ὁ Χερσία, καὶ τοὺς μικροὺς
 C νῦν μὲν εἰς μικρὰ κομιδῇ συστέλλοντας ἑαυτοὺς ὡς 25
 στρογγύλους καὶ Λακωνικῶς βιωσομένους, νῦν δέ, εἰ μὴ τὰ πάντων ἔχουσιν ἰδιωτῶν ἄμα καὶ βασιλέων, ὅπ' ἐνδείας ἀπολείσθαι νομίζοντας; ὡς οὖν
 ὁ Χερσίας ἀπεσιώπησεν, ὑπολαβὼν ὁ Κλεόδωρος ἄλλα καὶ τοὺς σοφοὺς' εἶπεν ἑμᾶς ὀρῶμεν ἀνίστοις μέτροις τὰς κτήσεις νενεμημένας πρὸς ἀλλήλους

ἔχοντας· καὶ ὁ Κλεόβουλος ὁ γὰρ τοι νόμος' εἶπεν
 ὃ βέλτιστε ἀνδρῶν, ὥς ὑφάντης ἐκάστω τὸ πρέπον
 ἡμῶν καὶ τὸ μέτριον καὶ τὸ ἀρμόττον ἀποδίδωσι.
 καὶ σὺ καθάπερ τῷ νόμῳ τῷ λόγῳ τρέφων καὶ δια- D
 5 τῶν καὶ φαρμακεύων τοὺς κάμνοντας οὐκ ἴσον ἐκά-
 στω, τὸ δὲ προσῆκον ἀπονέμεις ἅπασιν· ὑπολαβὼν
 δ' ὁ Ἄρδαλος ἄρ' οὖν' ἔφη καὶ τὸν ἐταῖρον ὑμῶν
 Σόλωνος δὲ ξένον Ἐπιμενίδην νόμος τις ἀπέχεσθαι
 τῶν ἄλλων σιτίων κελεύει, τῆς δ' ἀλίμου δυνάμεως
 10 ἦν αὐτὸς συντίθῃσι μικρὸν εἰς τὸ στόμα λαμβά-
 νοντα διημερεύειν ἀνάριστον καὶ ἄδειπνον; ἐπι-
 στήσαντος δὲ τοῦ λόγου τὸ συμπόσιον ὁ μὲν Θαλῆς
 ἐπισκώπτων εὖ φρονεῖν ἔφη τὸν Ἐπιμενίδην ὅτι μὴ
 βούλεται πράγματα ἔχειν ἄλλων τὰ σιτία καὶ πέττων
 15 ἑαυτοῦ, καθάπερ Πιττακός. ἐγὼ γάρ' εἶπε τῆς E
 ξένης ἡκουον ἀδούσης πρὸς τὴν μύλην, ἐν Ἐρεσφ
 γενόμενος,

ἄλλει μύλα ἄλλει·

καὶ γὰρ Πιττακὸς ἄλλει

20 μεγάλας Μυτιλάνας βασιλεύων·

ὁ δὲ Σόλων ἔφη θαυμάζειν τὸν Ἄρδαλον εἰ τὸν
 νόμον οὐκ ἀνέγνωκε τῆς διαίτης τοῦ ἀνδρὸς ἐν τοῖς
 ἔπεσι τοῖς Ἡσιόδου γεγραμμένον· ἐκεῖνος γάρ ἐστιν
 ὁ πρῶτος Ἐπιμενίδῃ σπέρματα τῆς τροφῆς ταύτης
 25 παρασχὼν καὶ ὁ ζητεῖν διδάξας

4 τῷ scripti: τῷ 18 B. rgk. 3 p. 673
 scripti: μυτιλάνας 23 Ἡσιόδου] OD 41
 scripti: ζητεῖν ὁ

Plutarolli Moralia. Vol. I.

20 Μυτιλάνας
 25 ὁ ζητεῖν

F ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὕνειαρ'.
 'οἶει γάρ' ὁ Περικλῆς εἶπε 'τὸν Ἡσίοδον ἐννοῇ-
 σαι τι τοιοῦτον, οὐκ ἐπαινέτην ὄντα φειδοῦς ἀεὶ καὶ
 πρὸς τὰ λιτότατα τῶν ὕψων ὡς ἡδίστα παρακαλεῖν
 ἡμᾶς; ἀγαθὴ μὲν γὰρ ἡ μαλάχῃ βρωθῆναι, γλυκὺς δ'
 ὁ ἀνθέρικος· τὰ δ' ἄλιμα ταῦτα καὶ ἄδιψα φάρ-
 μακα μᾶλλον ἢ σιτία πυνθάνομαι, καὶ μέλι καὶ τυρόν
 τινα βαρβαρικὸν δέχεσθαι καὶ σπέρματα πάμπολλα
 τῶν οὐκ εὐπορίστων. πῶς οὖν οὐκ ἂν τῷ Ἡσίοδῳ
 τὸ 'πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ' κείμενον 10

'ἔργα βοῶν δ' ἀπόλοιτο καὶ ἡμίονων ταλαεργῶν',
 εἰ τοσαύτης δεήσει παρασκευῆς; θανμάξω δέ σου
 158 τὸν ξένον ὃ Σόλων εἰ Ἀηλίοις ἐναγχος ποιησάμενος
 τὸν μέγαν καθαρμὸν οὐχ ἰστόρησε παρ' αὐτοῖς εἰς
 τὸ ἱερὸν κομιζόμενα τῆς πρώτης ὑπομνήματα τρο- 15
 φῆς καὶ δείγματα μετ' ἄλλων εὐτελῶν καὶ αὐτοφυῶν
 μαλάχην καὶ ἀνθέρικον, ὧν εἰκὸς ἐστὶ καὶ τὸν Ἡσίο-
 δον προξενεῖν ἡμῖν τὴν λιτότητα καὶ τὴν ἀφέλειαν.
 'οὐ ταῦτ' ἔφη 'μόνον' ὁ Ἀνάχαρσις 'ἀλλὰ καὶ
 πρὸς ὑγίειαν ἐν τοῖς μάλιστα τῶν λαχόντων ἐκάτερον 20
 ἐπαινεῖται.' καὶ ὁ Κλεόδωρος 'ὀρθῶς' ἔφη 'λέγεις.
 ἱατρικὸς γὰρ Ἡσίοδος ὧν δῆλός ἐστιν οὐκ ἀμελῶς
 B οὐδ' ἀπειρώς περὶ διαίτης καὶ κράσεως οἴνου καὶ
 ἀρετῆς ὕδατος καὶ λουτροῦ καὶ γυναικῶν διαλεγό-
 μενος καὶ συνουσίας καιροῦ καὶ βρεφῶν καθίσεως. 25

9 ἂν Pflugk: ἐν Ἡσιόδῳ] OD 45 10 μὲν H
 ex l. l. 12 δεήσει idem 22 ὧν W: ὡς 25 καθί-
 σεως] Hesiod. OD 750

ἀλλ' Ἡσιόδου μὲν ἐμοὶ δοκεῖ δικαιότερον Ἀἴσωπος
αὐτὸν ἀποφαίνειν μαθητὴν ἢ Ἐπιμενίδης· τούτῳ
γὰρ ἀρχὴν τῆς καλῆς ταύτης καὶ ποικίλης καὶ πολυ-
γλώσσου σοφίας ὁ πρὸς τὴν ἀηδύνα λόγος τοῦ
5 Ἰέρακος παρέσχεν. ἐγὼ δ' ἂν ἡδέως ἀκούσαιμι
Σόλωνος· εἰκὸς γὰρ αὐτὸν πεπύσθαι, πολλὸν χρόνον
Ἀθῆνησιν Ἐπιμενίδῃ συγγενόμενον, ὃ τι δὴ παθὼν
ἢ σοφιζόμενος ἐπὶ τοιαύτῃ ἤλθε δίαίταν·

15. Καὶ ὁ Σόλων ἔφη 'τί δὲ τοῦτ' ἐκείνον
10 ἐρωτᾷς ἔδει; δῆλον γὰρ ἦν ὅτι τοῦ μεγίστου τῶν C
ἀγαθῶν καὶ κρατίστου δευτέρου ἐστὶ τὸ δεῖσθαι
τροφῆς βραχυτάτης. ἢ τὸ μέγιστον οὐ δοκεῖ σοι τὸ
μηδ' ὅλως τροφῆς δεῖσθαι;' 'οὐδαμῶς' ὁ Κλεόδωρος
'ἔμοιγ'· εἶπεν, 'εἰ δεῖ τὸ φαινόμενον εἰπεῖν, καὶ
15 μάλιστα παρακειμένης τραπέξης, ἣν ἀναιροῦσιν αἰρο-
μένης τροφῆς φιλίων θεῶν βωμὸν οὔσαν καὶ ξενίων.
ὥς δὲ Θालῆς λέγει τῆς γῆς ἀναιρεθείσης σύγχυσιν
τὸν ὅλον ἔξειν κόσμον, οὕτως οἴκου διάλυσιν ἢ
τροφῆς ἀναίρεσίς ἐστι· συναναιρεῖται γὰρ αὐτῇ πῦρ
20 ἐστιοῦχον ἐστία κρατῆρες ὑποδοχαὶ ξενισμοί, φιλαν-
θρωπότατα καὶ πρῶτα κοινωνήματα πρὸς ἀλλήλους,
μᾶλλον δὲ σύμπας ὁ βίος, εἰ γε διαγωγὴ τίς ἐστιν D
ἀνθρώπου πρᾶξεων ἔχουσα διέξοδον, ὧν ἡ τῆς τρο-
φῆς χρεία καὶ παρασκευὴ τὰς πλείστας παρακαλεῖ.
25 δεινὸν μὲν οὖν, ᾧ ἐταῖρε, καὶ τὸ γεωργίας αὐτῇ·
διολλυμένη γὰρ αὐτῇς ἀπολείπει γῆν ἡμῖν ἄμορφον
καὶ ἀκάθαρτον, ὕλης ἀκάρεον καὶ ῥευμάτων πλημ-

1 Ἡσιόδου] OD 203   12 σοι addidi   18 ἡ τροφῆς
ἀναίρεσις supplēvi   22 εἰ γε Xylander: εἰ τε

μελῶς φερομένων ὑπ' ἀργίας ἀνάπλεων. συναπόλ-
 λυσι δὲ καὶ τέχνας πάσας καὶ ἐργασίας, ὣν ἑξαρχός
 ἐστὶ καὶ παρέχει βάσιν πάσαις καὶ ὕλην, καὶ τὸ
 E μὴδὲν εἰσι, ταύτης ἐκποδὼν γενομένης. καταλύονται
 δὲ καὶ τιμαὶ θεῶν, Ἑλίων μὲν μικρὰν, ἔτι δ' ἐλάττω 5
 Σελήνῃ χάριν αὐγῆς μόνον καὶ ἀλέας ἀνθρώπων
 ἐχόντων. ὁμβρίῳ δὲ Διὶ καὶ προηροσίᾳ Διήμητρι
 καὶ φυταλμίῳ Ποσειδῶνι ποῦ βωμὸς ἔσται, ποῦ δὲ
 θυσία; πῶς δὲ χαριδότης ὁ Διόνυσος, εἰ δεησόμεθα
 μὴδενὸς ὧν δίδωσι; τί δὲ θύσομεν ἢ σπείσομεν; 10
 τίνος δ' ἀπαρξόμεθα; πάντα γὰρ ταῦτα τῶν μεγί-
 στων ἀνατροπὴν καὶ σύγχυσιν ἔχει πραγμάτων. ἡδο-
 νῆς δὲ πάσης μὲν περιέχεσθαι καὶ πάντως ἀλόγιστόν
 ἐστὶ, πᾶσαν δὲ φεύγειν καὶ πάντως ἀναίσθητον.
 τὴν μὲν οὖν ψυχὴν ἐτέραις τισὶν ἡδοναῖς χρῆσθαι 15
 F κρείττοσιν ὑπαρχέτω, τῷ δὲ σώματι λαβεῖν ἡδονὴν
 τῆς ἀπὸ τοῦ τρέφεσθαι δικαιότεραν οὐκ ἔστιν, ὅπερ
 οὐδένα λέληθεν ἀνθρώπων· ταύτην γὰρ ἐν μέσῳ
 θέμενοι κοινωνοῦσιν ἀλλήλοις δείπνων καὶ τραπέ-
 ξης, ἀφροδισίων δὲ νύκτα καὶ πολὺν προβάλλονται 20
 σκοτός, ἡγούμενοι τὸ τούτων κοινωνεῖν ἀναίσχυντον
 εἶναι καὶ θηριῶδες, ὥς τὸ μὴ κοινωνεῖν ἐκείνης.
 ὑπολαβὼν οὖν ἐγὼ τοῦ Κλεοδώρου διαλιπόντος
 'ἐκεῖνο δ' οὐ λέγεις' εἶπον, 'ὅτι καὶ τὸν ὕπνον ἅμα
 τῇ τροφῇ συνεκβάλλομεν; ὕπνου δὲ μὴ ὕντος οὐδ' 25
 159 ὕψιρός ἐστιν, ἀλλ' οἴχεται τὸ πρεσβύτατον ἡμῖν
 μαντεῖον. ἔσται δὲ μονοειδὴς ὁ βίος καὶ τρόπον

5 δὲ Meziriacus μὲν idem: δὲ 8 ἔσται R: ἐστὶ
 17 ἔστιν H: ἔστιν εὐρεῖν 21 τὸ τούτων R: ταύτης τὸ

τινὰ μάτην τὸ σῶμα περικρίσεται τῇ ψυχῇ· τὰ πλεῖ-
 στα γὰρ αὐτοῦ καὶ κυριώτατα τῶν μερῶν ἐπὶ τὴν
 τροφήν ὄργανα παρεσκευάσται, γλῶττα καὶ ὀδόντες
 καὶ στόμαχος καὶ ἥπαρ. ἀργὸν γὰρ οὐδέν ἐστιν
 5 οὐδὲ πρὸς ἄλλην συντεταγμένον χρεῖαν· ὥσθ' ὁ μὴ
 δεόμενος τροφῆς οὐδὲ σώματος δεῖται. τοῦτο δ'
 αὐτὸν ἦν αὐτοῦ μὴ δεῖσθαι· σὺν σώματι γὰρ ἡμῶν
 ἕκαστος· 'ἡμεῖς μὲν οὖν' ἔφη ἐγὼ 'ταύτας τῇ
 γαστρὶ συμβολὰς εἰσφέρομεν· εἰ δὲ Σόλων ἢ τις
 10 ἄλλος τι κατηγορεῖ, ἀκουσόμεθα.'

16. 'Πάνυ μὲν οὖν' ἔφη ὁ Σόλων, 'μὴ καὶ τῶν B
 Αἰγυπτίων ἀκριτώτεροι φανῶμεν, οἳ τὸν νεκρὸν
 ἀνατεμόντες ἔδειξαν τῷ ἡλίῳ, εἴτ' αὐτὰ μὲν εἰς τὸν
 ποταμὸν κατέβαλον, τοῦ δ' ἄλλου σώματος ὡς ἡδη
 15 καθαροῦ γεγονότος ἐπιμέλονται. τῷ γὰρ ὄντι τοῦτ'
 ἐστὶ τὸ μίasma τῆς σαρκὸς ἡμῶν καὶ ὁ τάρταρος ὁ
 ἐν Αἶδου, δεινῶν τινῶν ῥευμάτων καὶ πνεύματος
 ὁμοῦ καὶ πυρὸς συμπεφυρμένου καὶ νεκρῶν περι-
 πλεως. ζῶν γὰρ οὐδεὶς ἀπ' οὐδενὸς τρέφεται ζῶν-
 20 τος, ἀλλὰ θανατοῦντες τὰ ξμψυχα καὶ τὰ φνόμενα
 τῷ τρέφεσθαι καὶ αὔξεσθαι μετέχοντα τοῦ ζῆν ἀπολ-
 λύντες ἀδικοῦμεν. ἀπόλλυται γὰρ ἐξ οὗ πέφυκε C
 τὸ μεταβάλλον εἰς ἄλλο, καὶ παῖσαν φθείρεται φθο-
 ράν, ὅπως ἂν θατέρου τροφή γένοιτο. τὸ δ' ἀπέχε-
 25 σθαι σαρκῶν ἐδωδῆς, ὥσπερ Ὅρφέα τὸν παλαιὸν
 ἱστοροῦσι, σόφισμα μᾶλλον ἢ φυγὴ τῶν περὶ τὴν

13 ἀνατεμόντες Winckelmannus: ἀνατέμνοντες εἴτ'
 αὐτὰ] fort. εἴτα τὰ ἔντερα (vel τὰ ἐγκυατα) 19 οὐ-
 δεις R

τροφὴν ἀδικημάτων ἐστὶ. φυγὴ δὲ μία καὶ καθαρ-
 μὸς εἰς δικαιοσύνην τέλειος αὐτόαρκη καὶ ἀπροσδεᾶ
 γενέσθαι. ᾧ δ' ἄνεν κακώσεως ἐτέρου τὴν αὐτοῦ
 σωτηρίαν ἀμήχανον ὁ θεὸς πεποίηκε, τούτῳ τὴν
 φύσιν ἀρχὴν ἀδικίας προστέθεικεν. ἄρ' οὖν οὐκ ἔ-
 ἄξιον, ὧ φίλε, συνεκτεμεῖν ἀδικίᾳ κοιλίαν καὶ στό-
 μαχον καὶ ἥπαρ, ἃ καλοῦ μὲν οὐδενὸς αἰσθησιν
 D ἡμῖν οὐδ' ὄρεξιν ἐνδίδωσι, σκεύεσι δὲ μαγειρικοῖς,
 οἷα κοπίδες καὶ λέβητες, τὰ δὲ μυλωθρικοῖς καὶ
 καμίνοις καὶ φρεωρύχοις καὶ μακτηρίοις ἔοικεν; 10
 ἀτεχνῶς δὲ τῶν πολλῶν ἴδοι τις ἂν ὥσπερ ἐν μυ-
 λῳ τῷ σώματι τὴν ψυχὴν ἐγκεκαλυμμένην ἀεὶ περὶ
 τὴν τῆς τροφῆς χρεῖαν κυκλοῦσαν, ὥσπερ ἀμέλει
 καὶ ἡμεῖς ἄρτι μὲν οὕθ' ἑωρῶμεν ἀλλήλους οὕτ'
 ἡκούομεν, ἀλλ' ἕκαστος ἐγκεκυφῶς ἐδούλευε τῇ περὶ 15
 τὴν τροφὴν χρεῖᾳ. νυνὶ δ' ἐπαρθισθὼν τῶν τρα-
 πεζῶν ἐλεύθεροι γεγονότες ὡς ὀρεῖς, ἐστεφανωμένοι
 περὶ λόγους διατρίβομεν καὶ ἀλλήλοις σύνεσμεν καὶ
 E σχολὴν ἄγομεν, εἰς τὸ μὴ δεῖσθαι τροφῆς ἐληλυθό-
 τες. ἄρ' οὖν, ἄνπερ ἡ νῦν οὕσα περὶ ἡμᾶς ἔξῃς 20
 ἄπαυστος διαμένη παρὰ πάντα τὸν βίον, οὐκ ἀεὶ
 σχολὴν ἔχομεν ἀλλήλοις συνεῖναι, μὴ δεδιότες πενίαν
 μηδ' εἰδότες πλοῦτον; ὁ γὰρ τῶν περισσῶν ζῆλος
 εὐθύς ἀκολουθεῖ καὶ συνοικίζεται τῇ χρεῖᾳ τῶν
 ἀναγκαίων. ἀλλ' οἴεται δεῖν τροφὴν εἶναι Κλεόδω- 25
 ρος, ὅπως τράπεζαι καὶ κρατῆρες ᾧσι, καὶ Δῆμητρι

2 τέλειος R: τελειοῖ   11 μυλῶνι scripsi: μύλωνι
 13 τροφῆς Amiotus: ψυχῆς   26 καὶ Δῆμητρι H: αὐτῇ-
 μητρι

καὶ Κόρη θύωμεν. ἕτερος δέ τις ἀξιούτω μάχας
 εἶναι καὶ πόλεμον, ἵνα καὶ τείχη καὶ νεωσοίκους καὶ
 ὀπλοθήκας ἔχωμεν καὶ θύωμεν ἑκατομφόνια, καθά- F
 περ φασὶ νόμον εἶναι Μεσσηνίοις. ἄλλον δὲ πρὸς
 5 τὴν ὑγίειαν οἶμαι χαλεπαίνειν· δεινὸν γὰρ εἰ μηδε-
 νὸς νοσοῦντος οὐ στρωμνῆς ἔτι μαλακῆς ὕφελος οὐ
 κλίνης, οὐκ Ἀσκληπιῷ θύσομεν οὐκ ἀποτροπαίοις,
 ἱατρικὴ δὲ μετ' ὀργάνων καὶ φαρμάκων ἀποκείσεται
 τοσοῦτων ἀκλεῆς καὶ ἀπόθεστος. ἢ τί ταῦτ' ἐκείνων
 10 διαφέρει; καὶ γὰρ ἡ τροφή λιμοῦ φάρμακον προσ-
 ἄγεται, καὶ θεραπεύειν ἑαυτοὺς λέγονται πάντες οἱ
 τρεφόμενοι καὶ διαιτᾶν, οὐχ ὥς ἡδύ τι καὶ κεχαρι- 160
 σμένον ἀλλ' ὥς ἀναγκαῖον τοῦτο τῇ φύσει πράττου-
 τες. ἐπεὶ λύπας γε πλείονας ἔστιν ἀπὸ τῆς τροφῆς
 15 τῶν ἡδονῶν γιγνομένας καταριθμῆσαι, μᾶλλον δ' ἢ
 μὲν ἡδονὴ καὶ τόπον ἔχει βραχὺν ἐν τῷ σώματι καὶ
 χρόνον οὐ πολὺν· ἡ δὲ περὶ τὴν διοίκησιν αὐτῆς
 ἀσχολία καὶ δυσχέρεια τί δεῖ λέγειν ὅσων αἰσχυρῶν
 καὶ ὀδυνηρῶν ἡμᾶς ἐμπίπλησιν; οἶμαι γὰρ εἰς ταῦτα
 20 βλέψαντα τὸν Ὅμηρον ἀποδείξει κεκρῆσθαι περὶ θεῶν
 τοῦ μὴ ἀποθνήσκειν τῷ μὴ τρέφεσθαι

‘οὐ γὰρ σῖτον ἔδουσ’, οὐ πίνουσ’ αἰθῶπα οἶνον·
 τοῦνεκ’ ἀναίμονές εἰσι καὶ ἀθάνατοι καλέονται’,

ὥς μὴ μόνον τοῦ ζῆν ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀποθνήσκειν B
 25 τὴν τροφήν ἐφόδιον οὔσαν. ἐκ ταύτης γὰρ αἱ νόσοι

1 θύωμεν H: θύων ἔτι 7 οὐκ] prius οὐδ' idem
 9 ἀπόθεστος W: ἀπόθετος 12 καὶ διαιτᾶν Duebnerus:
 δίαιταν 14 γε R: τε 19 ταῦτα Pflugkius: τοσαῦτα 22
 Homer E 341

συντρεφόμεναι τοῖς σώμασιν οὐκ ἔλαττον ἐνδείας
κακὸν ἔχουσι τὴν πληρώσιν· πολλάκις δὲ καὶ μεῖζόν
ἐστὶν ἔργον τοῦ πορίσαι τροφήν καὶ συναγαγεῖν τὸ
καταναλῶσαι καὶ διαφορῆσαι πάλιν εἰς τὸ σῶμα
παραγενομένην. ἀλλ' ὥσπερ εἰ διαποροῖεν αἱ Δα- 5
ναῖδες τίνα βίον βιώσονται καὶ τί πράξουσιν ἀπαλ-
λαγεῖσαι τῆς περὶ τὸν πλῆθον λατρείας καὶ πληρώ-
σεως, οὕτω διαποροῦμεν ἡμεῖς, εἰ γένοιτο παύσασθαι
C φοροῦντας εἰς τὴν σάρκα τὴν ἄρτυτον ἐκ γῆς ἔμα
καὶ θαλάττης τοσαῦτα, τί πράξομεν ἀπειρία τῶν 10
καλῶν τὸν ἐπὶ τοῖς ἀναγκαίοις στέργοντες βίον.
ὥσπερ οὖν οἱ δουλεύσαντες, ὅταν ἐλευθερωθῶσιν,
ἂ πάλαι τοῖς δεσπόταις ἔπραττον ὑπηρετοῦντες, ταῦτα
πράττουσιν αὐτοῖς καὶ δι' αὐτούς, οὕτως ἡ ψυχὴ
νῦν μὲν τρέφει τὸ σῶμα πολλοῖς πόνοις καὶ ἀσχο- 15
λίαις, εἰ δ' ἀπαλλαγείῃ τῆς λατρείας, αὐτὴν δῆπου-
θεν ἐλευθέραν γενομένην θρέψει καὶ βιώσεται, εἰς
αὐτὴν ὁρῶσα καὶ τὴν ἀλήθειαν, οὐδενὸς περισπῶντος
οὐδ' ἀπάγοντος· τὰ μὲν οὖν ῥηθέντα περὶ τροφῆς,
ὧ Νίκαρχε, ταῦτ' ἦν. 20

17. Ἔτι δὲ τοῦ Σόλωνος λέγοντος εἰσῆλθε
Γόργος ὁ Περιάνδρου ἀδελφός· ἐτύγγανε γὰρ εἰς
D Ταῖναρον ἀπεσταλμένος ἐκ τινων χρησμῶν, τῷ
Ποσειδῶνι θυσίαν καὶ θεωρίαν ἀπάγων. ἀσπασα-
μένων δ' αὐτὸν ἡμῶν καὶ τοῦ Περιάνδρου προσαγα- 25
γομένου καὶ φιλήσαντος καθίσας παρ' αὐτὸν ἐπὶ τῆς
κλίνης ἀπήγγειλεν ἅττα δὴ πρὸς μόνον ἐκεῖνον, ὃ
δ' ἡκροᾶτο, πολλὰ πάσχοντι πρὸς τὸν λόγον ὅμοιος

ἔν. τὰ μὲν γὰρ ἀχθόμενος τὰ δ' ἀγανακτῶν ἐφαί-
νετο, πολλάκις δ' ἀπιστῶν, εἴτα θαυμάζων· τέλος
δὲ γελάσας πρὸς ἡμᾶς 'βούλομαι μὲν' ἔφη 'πρὸς τὸ
παρὸν φράσαι τὸ προσηγγελμένον· ὁκνῶ δ' ἀκούσας
5 Θάλεώ ποτ' εἰπόντος ὅτι δεῖ τὰ μὲν εἰκότα λέγειν, E
τὰ δ' ἀμήχανα σιωπᾶν.' ὑπολαβὼν οὖν ὁ Βίας
'ἀλλὰ καὶ τοῦτ'·' ἔφη 'Θάλεω τὸ σοφὸν ἐστίν, ὅτι
δεῖ τοῖς μὲν ἐχθροῖς καὶ περὶ τῶν πιστῶν ἀπιστεῖν,
τοῖς δὲ φίλοις καὶ τὰ ἄπιστα πιστεύειν, ἐχθροὺς
10 μὲν, ἔγωγ' ἡγοῦμαι, τοὺς πονηροὺς καὶ ἀνοήτους,
φίλους δὲ τοὺς χρηστοὺς καὶ φρονίμους αὐτοῦ κα-
λοῦντος.' 'οὐκοῦν' ἔφη 'λεκτέον εἰς ἅπαντας, ὧ
Γόργε, μᾶλλον δ' ἀκτέον ἐπὶ τοὺς νέους τούτους
διθυράμβους ὑπερφθεγγόμενον ὃν ἡκεις λόγον ἡμῖν
15 κομίζων.'

18. Ἐφη τοίνυν Γόργος ὅτι, τῆς θυσίας ἐφ'
ἡμέρας τρεῖς συντελεσθεΐσης ὑπ' αὐτοῦ καὶ τῇ τε-
λευταίᾳ παννυχίδος οὔσης καὶ χορείας τινὸς καὶ F
παιδιᾶς παρὰ τὸν αἰγιαλόν, ἣ μὲν σελήνη κατέλαμ-
20 πεν εἰς τὴν θάλατταν, οὐκ ὄντος δὲ πνεύματος ἀλλὰ
νηνεμίας καὶ γαλήνης, πόρρωθεν ἀφεωρᾶτο φρίκη
κατιοῦσα παρὰ τὴν ἄκραν, ἀφρόν τινα καὶ ψόφον
ἄγουσα τῷ ῥοθίῳ περὶ αὐτὴν πολύν, ὥστε πάντας
ἐπὶ τὸν τόπον οἱ προσβάλλειν ἔμελλε καταδραμεῖν
25 θαυμάσοντας. πρὶν δ' εἰκᾶσαι τὸ προσφερόμενον
ὑπὸ τάχους, δελφῖνες ὤφθησαν, οἱ μὲν ἀθρόοι πέριξ
κυκλοῦντες, οἱ δ' ὑφηγούμενοι τοῦ αἰγιαλοῦ πρὸς
τὸ λειότατον, ἄλλοι δ' ἐξόπισθεν, οἷον περιέποντες. 161

24 προσβάλλειν ἔμελλε R: προσέμελλε

ἐν μέσῳ δ' ἀνείχεν ὑπὲρ τῆς θαλάσσης ὕγκος ἀσα-
φῆς καὶ ἄσημος ὀχουμένου σώματος, μέχρι οὗ
συναγαγόντες εἰς ταῦτό καὶ συνεποκείλαντες ἐξέθη-
καν ἐπὶ γῆν ἄνθρωπον ἔμπνουν καὶ κινούμενον,
αὐτοὶ δὲ πάλιν πρὸς τὴν ἄκραν ἀναφερόμενοι μάλ- 5
λον ἢ πρότερον ἐξήλαντο, παίζοντες ὑφ' ἡδονῆς
τινος ὥς ἔοικε καὶ σκιρτῶντες. 'ἡμῶν δ'' ὁ Γόργος
ἔφη 'πολλοὶ μὲν διαταραχθέντες ἐφυγον ἀπὸ τῆς
θαλάσσης, ὀλίγοι δὲ μετ' ἐμοῦ θαρρήσαντες προσ-
ελθεῖν ἐγνώρισαν Ἀρίονα τὸν κιθαρωδόν, αὐτὸν 10

B τοῦνομα φθεγγόμενον ἑαυτοῦ, καὶ τῇ στολῇ κατα-
φανῇ γενόμενον· τὸν γὰρ ἐναγώνιον ἐτύγκανεν ἀμ-
πεχόμενος κόσμον, ᾧ κιθαρωδῶν ἐχορήτο. κομίσαντες
οὖν ἐπὶ σκηνὴν αὐτόν, ὥς οὐδὲν εἶχε κακὸν ἄλλ' ἢ
διὰ τάχος καὶ ῥοιζὸν ἐφαίνετο τῆς φορᾶς ἐκλελυμέ- 15
νος καὶ κεκμηκώς, ἠκούσαμεν λόγον ἄπιστον ἅπασι
πλὴν ἡμῶν τῶν θεασαμένων τὸ τέλος. ἔλεγε γὰρ
Ἀρίων ὥς πάλαι μὲν ἐγνωκώς ἐκ τῆς Ἰταλίας ἀπαί-
ρειν, Περιάνδρου δὲ γράψαντος αὐτῷ προθυμότερος
γενόμενος ὀλκάδος Κορινθίας παραφανείσης εὐθύς 20
ἐπιβάς ἀναχθείη, μετρίῳ δὲ πνεύματι χρωμένων
ἡμέρας τρεῖς αἰσθοίτο τοὺς ναύτας ἐπιβουλεύοντας
C ἀνελεῖν αὐτόν, εἴτα καὶ παρὰ τοῦ κυβερνήτου πύ-
θοιτο κρύφα μηνύσαντος ὥς τῇ νυκτὶ τοῦτο δοῶν
αὐτοῖς εἶη δεδογμένον. ἔρημος οὖν ὢν βοηθείας 25
καὶ ἀπορῶν ὀρμῇ τινι χρήσαιτο δαιμονίῳ τὸ μὲν
σῶμα κοσμηῆσαι καὶ λαβεῖν ἐντάφιον αὐτῷ τὸν ἐνα-

3 συναγαγόντες W: συνάγοντες
σατο

13 ἐχορήτο R: ἐχορή-

γώνιον ἔτι ζῶν κόσμον, ἐξῆσαι δὲ τὸν βίον τελευτῶν
 καὶ μὴ γενέσθαι κατὰ τοῦτο τῶν κύκνων ἀγευνέ-
 στερος. ἐσκευασμένος οὖν καὶ προειπὼν ὅτι προ-
 θυμία τις αὐτὸν ἔχοι τῶν νόμων διελθεῖν τὸν Πυ-
 5 θικὸν ὑπὲρ σωτηρίας αὐτοῦ καὶ τῆς νεῶς καὶ τῶν
 ἐμπλεόντων, καταστὰς παρὰ τὸν τοῖχον ἐν πρύμνῃ D
 καὶ τινα θεῶν πελαγίων ἀνάκλησιν προανακρουσά-
 μενος ᾄδοι τὸν νόμον. καὶ ὅσον οὐπω μεσοῦντος
 αὐτοῦ καταδύοιτο μὲν ὁ ἥλιος εἰς τὴν θάλατταν,
 10 ἀναφαίνοιτο δ' ἡ Πελοπόννησος. οὐκέτ' οὖν τῶν
 ναυτῶν τὴν νύκτα περιμενόντων ἀλλὰ χωρούντων
 ἐπὶ τὸν φόνον, ἰδὼν ξίφη γεγυμνωμένα καὶ παρα-
 καλυπτόμενον ἤδη τὸν κυβερνήτην, ἀναδραμὼν ῥί-
 ψειεν ἑαυτὸν ὥς δυνατὸν ἦν μάλιστα πόρρω τῆς
 15 ὀλκάδος. πρὶν δ' ὅλον καταδύναι τὸ σῶμα δελφί-
 νων ὑποδραμόντων ἀναφέροιτο, μεστὸς ὢν ἀπορίας
 καὶ ἀγωνίας καὶ ταραχῆς τὸ πρῶτον· ἐπεὶ δὲ ῥα-
 στῶνῃ τῆς ὀχήσεως ἦν, καὶ πολλοὺς ἑώρα ἀθροίζο-
 μένους περὶ αὐτὸν εὐμενῶς καὶ διαδεχομένους ὥς E
 20 ἀναγκαῖον ἐν μέρει λειτούργημα καὶ προσῆκον πᾶσιν,
 ἡ δ' ὀλκὰς ἀπολειφθεῖσα πόρρω τοῦ τάχους αἰσθη-
 σιν παρεῖχε, μήτε τοσοῦτον ἔφη δέους πρὸς θάνατον
 αὐτῷ μήτ' ἐπιθυμίας τοῦ ζῆν ὅσον φιλοτιμίας ἐγ-
 γενέσθαι πρὸς τὴν σωτηρίαν, ὥς θεοφιλῆς ἀνὴρ
 25 φανεῖν καὶ λάβοι περὶ θεῶν δόξαν βέβαιον. ἅμα
 δὲ καθορᾶν τὸν οὐρανὸν ἀστέρων περιπλεων καὶ
 τὴν σελήνην ἀνίσχουσιν εὐφεγγῇ καὶ καθαρᾶν,

1 τὸν βίον R: τῷ βίῳ
 25 περὶ] παρὰ R

17 ἀγωνίας H: ἀγνοίας

F ἐστώσης δὲ πάντῃ τῆς θαλάσσης ἀκύμονος ὥσπερ
 τρίβον ἀνασχιζόμενον τῷ δρόμῳ, διανοεῖσθαι πρὸς
 αὐτὸν ὡς οὐκ ἔστιν εἰς ὃ τῆς Δίκης ὀφθαλμός, ἀλλὰ
 πᾶσι τούτοις ἐπισκοπεῖ κύκλῳ ὃ θεὸς τὰ πραττό-
 μενα περὶ γῆν τε καὶ θάλατταν. τούτοις δὲ δὴ τοῖς ὁ-
 λογισμοῖς ἔφη τὸ κάμνον αὐτῷ καὶ βαρυνόμενον
 ἤδη τοῦ σώματος ἀναφέρεισθαι, καὶ τέλος ἐπεὶ τῆς
 ἁκρας ἀπαντώσης ἀποτόμου καὶ ὑψηλῆς εὖ πως φυ-
 λαξάμενοι καὶ κάμψαντες ἐν χρῷ παρενήχοντο τῆς γῆς
 162 ὥσπερ εἰς λιμένα σκάφος ἀσφαλῶς κατάγοντες, παν- 10
 τάπασιν αἰσθάνεσθαι θεοῦ κυβερνήσει γεγονέναι τὴν
 κομιδὴν. ταῦθ' ὁ Γόργος ἔφη 'τοῦ Ἀρίονος εἰπόν-
 τος ἡρόμην αὐτὸν ὅπου τὴν ναῦν οἴεται κατασχί-
 σειν. ὃ δὲ πάντως μὲν εἰς Κόρινθον, πολὺ μέντοι
 καθυσταρεῖν· αὐτὸν γὰρ ἐσπέρας ἐκπεσόντα πεντα- 15
 κοσίων οὐ μείον οἴεσθαι σταδίων δρόμον κομισθῆ-
 ναι, καὶ γαλήνην εὐθὺς κατασχεῖν.' οὐ μὴν ἀλλ'
 ἑαυτὸν ὁ Γόργος ἔφη πυθόμενον τοῦ τε ναυκλήρου
 τοῦνομα καὶ τοῦ κυβερνήτου καὶ τῆς νεῶς τὸ παρά-
 σημον ἐκπέμψαι πλοῖα καὶ στρατιώτας ἐπὶ τὰς κα- 20
 B τάρσεις παραφυλάξοντας· τὸν δ' Ἀρίονα μετ' αὐτοῦ
 κομίζειν ἀποκεκρυμμένον, ὅπως μὴ προαισθόμενοι
 τὴν σωτηρίαν διαφύγοιεν. ὅντως οὖν ἔοικέναι θείᾳ
 τύχῃ τὸ πρᾶγμα· παρεῖναι γὰρ αὐτοὺς ἅμα δεῦρο καὶ
 πυνθάνεσθαι τῆς νεῶς κεκρατημένης ὑπὸ τῶν στρα- 25
 τιωτῶν συνειληφθαι τοὺς ἐμπόρους καὶ ναύτας.

1 δὲ] τε H   2 ἀνασχιζομένην Duebnerus   9 παρενή-
 χοντο W: γὰρ ἐνήχοντο   10 ἀσφαλῶς R: ἀσφαλῆς
 post κατάγοντες lacunae signa dedit H

19. Ὁ μὲν οὖν Περίανδρος ἐκέλευσεν εὐθύς ἐξ-
 αναστάντα τὸν Γόργον εἰς φυλακὴν ἀποθέσθαι τοὺς
 ἄνδρας οἳ μηδεὶς αὐτοῖς πρόσεισι μηδὲ φράσει τὸν
 Ἀρίονα σεσωσμένον· ὁ δ' Αἴσωπος ἄλλ' ὑμεῖς' ἔφη
 5 'τοὺς ἐμοὺς χλευάζετε κολοιοὺς καὶ κόρακας εἰ δια-
 λέγονται· δελφῖνες δὲ τοιαῦτα νεανιεύονται;' καὶ γὰρ
 πρὸς αὐτόν 'ἄλλο τι λέγωμεν' ἔφην 'ὦ Αἴσωπε·
 τούτῳ δὲ τῷ λόγῳ πιστενομένῳ καὶ γραφομένῳ παρ' ὃ
 ἡμῖν πλεον ἢ χίλι' ἔτη διαγέγονεν ἀπὸ τῶν Ἴνους
 10 καὶ Ἀθάμαντος χρόνων.' ὁ δὲ Σόλων ὑπολαβὼν
 'ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὦ Διόκλεις, ἐγγὺς θεῶν ἔστω καὶ
 ὑπὲρ ἡμᾶς· ἀνθρώπινον δὲ καὶ πρὸς ἡμᾶς τὸ τοῦ
 Ἡσιόδου πάθος· ἀκήκοας γὰρ ἔσως τὸν λόγον.' 'οὐκ
 ἔγωγ'· εἶπον. 'ἀλλὰ μὴν ἄξιον πυνθέσθαι. Μιλη-
 15 σίου γάρ, ὡς ἔοικεν, ἀνδρός, ὃς ξενίας ἐκοινώνει ὁ
 Ἡσιόδος καὶ διαίτης ἐν Λοκροῖς, τῇ τοῦ ξένου θυ-
 γατρὶ κρύφα συγγενομένου καὶ φωραθέντος ὑποψίαν
 ἔσχευεν ὡς γνοὺς ἀπ' ἀρχῆς καὶ συνεπικρύψας τὸ ἀδί-
 κημα, μηδεὶς ὦν αἴτιος, ὀργῆς δὲ καιρῷ καὶ διαβο-
 20 λῆς περιπεσὼν ἀδίκως. ἀπέκτειναν γὰρ αὐτὸν οἱ τῆς
 παιδίσκης ἀδελφοὶ περὶ τὸ Λοκρικὸν Νέμειον ἐνε-
 δρεύσαντες, καὶ μετ' αὐτοῦ τὸν ἀκόλουθον, ὃς Τρωί-
 λος ἦν ὄνομα. τῶν δὲ σωμάτων εἰς τὴν θάλασσαν
 ὠσθέντων τὸ μὲν τοῦ Τρωίλου, εἰς τὸν Δάφνον πο-
 25 ταμὸν ἔξω φορούμενον, ἐπεσχέθη περικλύσας χοιράδι
 μικρὸν ὑπὲρ τὴν θάλασσαν ἀνεχούσῃ· καὶ μέχρι νῦν

3 οἱ scripsi: οὗ   9 ἀπὸ R: καὶ ἀπὸ   14 εἶπον R:
 εἶπεν   19 ὀργῇ δ' ἀκαίρῳ H   24 εἰς τὸν Δάφνον ποτα-
 μὸν del. H

Τρωίλος ἡ χοιράς καλεῖται· τοῦ δ' Ἑσιόδου τὸν
 E νεκρὸν εὐθὺς ἀπὸ γῆς ὑπολαβοῦσα δελφίνων ἀγέλη
 πρὸς τὸ Ῥίον κατὰ τὴν Μολύκρειαν ἐκόμιζε. ἐτύγ-
 χανε δὲ Λοκροῖς ἡ τῶν Ῥίων καθεστῶσα θυσία καὶ
 πανηγυρις, ἣν ἄγουσιν ἔτι νῦν ἐπιφανῶς περὶ τὸν 5
 τόπον ἐκείνου. ὥς δ' ὤφθη προσφερόμενον τὸ
 σῶμα, θαυμάσαντες ὥς εἰκὸς ἐπὶ τὴν ἀκτὴν κατέ-
 δραμον, καὶ γνωρίσαντες ἔτι πρόσφατον τὸν νεκρὸν
 ἅπαντα δεύτερα τοῦ ζητεῖν τὸν φόνον ἐποιοῦντο
 διὰ τὴν δόξαν τοῦ Ἑσιόδου. καὶ τοῦτο μὲν ταχέως 10
 ἐπραξαν, εὐρόντες τοὺς φονεῖς· αὐτούς τε γὰρ κατε-
 πόντισαν ζῶντας καὶ τὴν οἰκίαν κατέσκαψαν. ἐτάφη
 δ' ὁ Ἑσιόδος πρὸς τῷ Νεμείῳ· τὸν δὲ τάφον οἱ
 πολλοὶ τῶν ξένων οὐκ ἴσασιν, ἀλλ' ἀποκέκρυπται
 F ζητούμενος ὑπ' Ὀρχομενίων, ὥς φασι, βουλομένων 15
 κατὰ χρησμὸν ἀνελεῖσθαι τὰ λείψανα καὶ θάψαι
 παρ' αὐτοῖς. εἶπερ οὖν οὕτως ἔχουσιν οἰκείως καὶ
 φιλανθρώπως πρὸς τοὺς ἀποθανόντας, ἔτι μᾶλλον
 εἰκὸς ἔστι τοῖς ζῶσι βοηθεῖν, καὶ μάλιστα κηληθέν-
 τας αὐλοῖς ἢ τισι μέλεσι. τουτὶ γὰρ ἤδη πάντες 20
 ἴσμεν, ὅτι μουσικῇ τὰ ζῶα ταῦτα χαίρει καὶ διώκει,
 καὶ παρὰ νήχεται τοῖς ἐλαυνομένοις πρὸς ῥοδὴν καὶ
 αὐλὸν ἐν εὐδίᾳ χορεῖαις τερόμενα. χαίρει δὲ καὶ
 163 νήξεσι παίδων καὶ κολύμβοις ἀμιλλᾶται. διὸ καὶ
 νόμος ἀδείας ἄγραφός ἐστιν αὐτοῖς· θηρῶ γὰρ οὐδεὶς 25
 οὐδὲ λυμαίνεται, πλὴν ὅταν ἐν δικτύοις γενόμενοι

3 κατὰ τὴν Μολύκρειαν scripsi cum Palmerio: καὶ τὴν
 μολύκρειαν 4 Ῥείων R 22 τοῖς] πλοίοις Pflugkiius,
 sed ἐλαυνομένοις h. l. fere = πλέουσι 23 χορεῖαις W:
 πορεῖαις 26 οὐδὲ H: οὔτε

κακουργῶσι περὶ τὴν ἄγραν, πληγαῖς κολάζονται
καθ' ἅπερ παῖδες ἀμαρτάνοντες. μέμνημαι δὲ καὶ
παρὰ Λεσβίων ἀνδρῶν ἀκούσας σωτηρίαν τινὸς
κόρης ὑπὸ δελφίνος ἐκ θαλάττης γενέσθαι· ἀλλ'
5 ἐγὼ μὲν οὐκ ἀκριβῶς τᾶλλα, ὁ δὲ Πιττακὸς ἐπεὶ
γιννώσκει, δίκαιός ἐστι περὶ τούτων διελθεῖν.'

20. Ἐφη τοίνυν ὁ Πιττακὸς ἐνδοξον εἶναι καὶ
μνημονευόμενον ὑπὸ πολλῶν τὸν λόγον. χρησμοῦ
γὰρ γενομένου τοῖς οἰκίζουσι Λέσβον, ὅταν ἔρματι
10 πλέοντες προστύχωσιν ὃ καλεῖται Μεσόγειον, τότε Β
ἐνταῦθα Ποσειδῶνι μὲν ταῦρον Ἀμφιτρίτῃ δὲ καὶ
Νηρηΐσι ζῶσαν καθεῖναι παρθένον· ὅντων οὖν ἀρ-
χηγετῶν ἐπὶ καὶ βασιλέων, ὀγδόου δὲ τοῦ Ἐχελάου
πυθοορκήστου τῆς ἀποικίας ἡγεμόνος, οὗτος μὲν
15 ἡίθεος ἦν ἔτι, τῶν δ' ἐπὶ κληρουμένων, ὅσοις
ἄγαμοι παῖδες ἦσαν, καταλαμβάνει θυγατέρα Σμιν-
θέως ὁ κλῆρος. ἦν ἐσθ' ἔτι καὶ χρυσῶ κοσμήσαντες
ὥς ἐγένοντο κατὰ τὸν τόπον, ἐμελλόν ἐυξάμενοι
καθῆσειν. ἔτυχε δὲ τις ἐρῶν αὐτῆς τῶν συμπλεόν-
20 των, οὐκ ἀγεννῆς ὥς ἔοικε νεανίας, οὗ καὶ τοῦ-
νομα διαμνημονεύουσιν Ἐναλον. οὗτος ἀμήχανόν C
τινα τοῦ βοηθεῖν τῇ παρθένῳ προθυμίαν ἐν τῷ
τότε πάθει λαβὼν παρὰ τὸν καιρὸν ὥρμησε καὶ
περιπλακείς ὁμοῦ συγκαθῆκεν ἑαυτὸν εἰς τὴν θά-
25 λατταν. εὐθὺς μὲν οὖν φήμη τις οὐκ ἔχουσα τὸ
βέβαιον, ἄλλως δὲ πελθούσα πολλοὺς ἐν τῷ στρατο-

4 ἀλλ' ἐγὼ μὲν — ὁ δὲ scripsi: λεγόμενον ἀκριβῶς
ἀλλ' ὁ 5 ἐπεὶ γιννώσκει W: ἐπιγιννώσκει 12 καθεῖναι
H: καθιέναι 16 θυγατέρα (aut μητέρα)] τὴν?

πέδῳ διηνέχθη περὶ σωτηρίας αὐτῶν καὶ κομιδῆς.
 ὑστέρω δὲ χρόνῳ τὸν Ἑναλὸν φασιν ἐν Λέσβῳ φα-
 νῆναι καὶ λέγειν ὡς ὑπὸ δελφίνων φορητοὶ διὰ
 θαλάττης ἐκπέσοιεν ἀβλαβῶς εἰς τὴν ἡπειρον, ἔτι
 δ' ἄλλα θειότερα τούτων ἐκπλήττοντα καὶ κηλοῦντα 5
 τοὺς πολλοὺς διηγείσθαι, πάντων δὲ πίστιν ἔργῳ
 D παρασχεῖν. κύματος γὰρ ἡλιβάτου περὶ τὴν νῆσον
 αἰρομένου καὶ τῶν ἀνθρώπων δεδιότων ἀπαντῆσαι,
 μόνον ** θαλάττῃ ἔπεσθαι πολυπόδας αὐτῷ πρὸς
 τὸ ἱερὸν τοῦ Ποσειδῶνος. ὢν τοῦ μεγίστου λίθου 10
 κομίζοντος λαβεῖν τὸν Ἑναλον καὶ ἀναθεῖναι, καὶ
 τοῦτον Ἑναλον καλοῦμεν. καθόλου δ' εἶπειν, εἴ τις
 εἰδέῃ διαφορὰν ἀδυνάτου καὶ ἀσυνήθους καὶ παρα-
 λόγου καὶ παραδόξου, μάλιστ' ἔν, ὃ Χίλων, καὶ
 μήτε πιστεύων ὡς ἔτυχε μήτ' ἀπιστῶν τὸ 'μηδὲν 15
 ἔγαν' ὡς σὺ προσέταξας διαφυλάττων.'

21. Μετὰ δὲ τοῦτον ὁ Ἀνάχαρσις εἶπεν ὅτι τοῦ
 Θάλεω καλῶς ὑπολαμβάνοντος ἐν πᾶσιν εἶναι τοῖς
 E κυριωτάτοις μέρεσι τοῦ κόσμου καὶ μεγίστοις ψυχῇν,
 οὐκ ἄξιόν ἐστι θαυμάζειν εἰ τὰ κάλλιστα περαίνεται 20
 θεοῦ γνώμῃ. 'ψυχῆς γὰρ ὄργανον τὸ σῶμα, θεοῦ
 δ' ἡ ψυχὴ· καὶ καθάπερ σῶμα πολλὰς μὲν ἐξ αὐτοῦ
 κινήσεις ἔχει, τὰς δὲ πλείστας καὶ καλλίστας ὑπὸ
 ψυχῆς, οὕτως αὖ πάλιν ἡ ψυχὴ τὰ μὲν ὑφ' ἑαυτῆς
 κινουμένη πράττει, τὰ δὲ τῷ θεῷ παρέρχει χρωμένῳ 25

4 ἔτι H: ἔστι 9 lacunam signavit W. Fort. sup-
 plenda: μόνῳ θαυρήσαντι τῷ Ἑνάλῳ προσελθεῖν τῇ θαλάττῃ
 12 δ' εἶπειν H: δὲ εἶπεν 13 εἰδέῃ Pflugk: εἶδεν ἡ
 14 καὶ μήτε] μήτε W 16 ὡς] ὃ H διαφυλάττων]
 διαφυλάττοι W

κατευθύνειν καὶ τρέπειν αὐτὴν ἢ βούλοιτο, πάντων
 ὀργάνων εὐτρεπέστατον οὖσα. δεινὸν γάρ' εἶπεν
 'εἰ πῦρ μὲν ὄργανόν ἐστι θεοῦ καὶ πνεῦμα καὶ ὕδωρ
 καὶ νέφεα καὶ ὕμβροι, δι' ὧν πολλὰ μὲν σφάζει τε F
 5 καὶ τρέφει, πολλὰ δ' ἀπόλλυσι καὶ ἀναιρεῖ, ζῴοις
 δὲ χρῆται πρὸς οὐδὲν ἄπλῶς οὐδέπω τῶν ὑπ' αὐτοῦ
 γιγνομένων. ἀλλὰ μάλλον εἰκὸς ἐξηρημένον τῆς τοῦ
 θεοῦ δυνάμεως ὑπουργεῖν, καὶ συμπαθεῖν ταῖς τοῦ
 θεοῦ κινήσεσιν ἢ Σκύθαις τόξα λύραι δ' Ἑλλήσι
 10 καὶ αὐλοὶ συμπαθοῦσιν. ἐπὶ δὲ τούτοις ὁ ποιητῆς
 Χερσίας ἄλλων τε σωθέντων ἀνελπίστως ἐμέμνητο
 καὶ Κυψέλου τοῦ Περιάνδρου πατρός, ὃν οἱ πεμ-
 φθέντες ἀνελεῖν νεογνὸν ὄντα προσμειδιάσαντ' αὐ-
 τοῖς ἀπετράποντο· καὶ πάλιν μετανοήσαντες ἐξήτουν
 15 καὶ οὐχ εὖρον, εἰς κυψέλην ὑπὸ τῆς μητρὸς ἀποτε-164
 θέντα. διὸ καὶ τὸν οἶκον ἐν Δελφοῖς κατεσκεύασεν
 ὁ Κύψελος, ὥσπερ θεοῦ τότε τὸν κλαυθυμυρισμὸν
 ἐπισχόντος, ὅπως διαλάθοι τοὺς ζητοῦντας.' καὶ ὁ
 Πιττακὸς προσαγορεύσας τὸν Περιάνδρου 'εὖ γ'
 20 ἔφη 'Περιάνδρε Χερσίας ἐποίησε μνηστῆρας τοῦ οἴ-
 κου· πολλάκις γὰρ ἐβουλόμην ἐρέσθαι σε τῶν βα-
 τράχων τὴν αἰτίαν ἐκείνων, τί βούλονται περὶ τὸν
 πνυθμένα τοῦ φοίνικος ἐντετορευμένοι τοσοῦτοι, καὶ
 τίνα πρὸς τὸν θεὸν ἢ τὸν ἀναθέντα λόγον ἔχουσι.'
 25 τοῦ δὲ Περιάνδρου τὸν Χερσίαν ἐρωτᾶν κελεύσαν-
 τος, εἰδέναι γὰρ ἐκείνον καὶ παρεῖναι τῷ Κυψέλῳ
 καθιεροῦντι τὸν οἶκον, ὁ Χερσίας μειδιάσας 'ἀλλ' B

1 βούλεται H   13 προσμειδιάσαντα R: προσομιλήσαντ
 16 ἐν] τὸν ἐν H   17 ὥσπερ] ὡς τοῦ id.

οὐκ ἔν' ἔφη 'φράσαιμι πρότερον ἢ πυθέσθαι παρὰ
τούτων ὃ τι βούλεται τὸ 'μηδὲν ἄγαν' αὐτοῖς καὶ τὸ
'γνώθι σαυτόν', καὶ τοῦτο δὴ τὸ πολλοὺς μὲν ἀγά-
μους πολλοὺς δ' ἀπίστους ἐνίοις δὲ καὶ ἀφώνους
πεποικηκὸς ἔγγυα πάρα δ' ἔτα'. 'τί δ'?' εἶπεν ὁ 5
Πιττακὸς 'ἡμῶν δέη ταῦτα φραζόντων; πάλαι γὰρ
Αἰσώπου λόγον εἰς ἕκαστον ὥς ἔοικε τούτων συν-
τεθεικότος ἐπαινεῖς'. καὶ ὁ Αἰσώπος 'ὅταν γε παίζει
πρὸς ἐμὲ Χερσίας' εἶπε· σπουδάζων δὲ τούτων Ὅμη-
ρον εὔρετην ἀποδείκνυσιν καὶ φησὶ τὸν μὲν Ἔκτορα 10
C γιγνώσκειν ἑαυτόν, τοῖς γὰρ ἄλλοις ἐπιτιθέμενος
'Αἶαντος ἀλέεινε μάχην Τελαμωνιάδαο'.
τὸν δ' Ὀδυσσεύα τοῦ 'μηδὲν ἄγαν' ἐπαινέτην τῷ Διο-
μήδει παρακελεύεσθαι
'Τυδείδη, μήτ' ἄρ' με μάλ' αἶνεε μήτε τι νείκει'. 15
τὴν δ' ἔγγυην οἱ μὲν ἄλλοι λοιδορεῖν αὐτὸν ὥς
πρᾶγμα δειλῆαιον καὶ μάταιον οἴονται λέγοντα
'δειλαί τοι δειλῶν γε καὶ ἔγγυαι ἐγγυάσθαι',
Χερσίας δ' οὐτοσί φησὶ τὴν Ἄτην ὑπὸ τοῦ Διὸς
ῥιπῆναι τῇ ἐγγύῃ παραγιγνομένην ἣν ἐργνησάμενος 20
D ὁ Ζεὺς ἐσφάλη περὶ τῆς τοῦ Ἡρακλέους γενέσεως.
ὑπολαβὼν δ' ὁ Σόλων 'οὐκοῦν' ἔφη 'καὶ τῷ σοφω-
τάτῳ πιστευτέον Ὀμήρῳ
'νῦξ δ' ἤδη τελέθει· ἀγαθὸν καὶ νυκτὶ πιθέσθαι.'
σπείσαντες οὖν Μούσαις καὶ Ποσειδῶνι καὶ Ἀμφι- 25
τρίτῃ διαλύωμεν εἰ δοκεῖ τὸ συμπόσιον.'
'Τοῦτ' ἔσχεν, ᾧ Νίκαρχε, πέρας ἡ τότε συνουσία.'

12 Homer. A 542
'Ομήρῳ] H 282. 293

15 K 249
27 τοῦτ'] τοιοῦτο R

18 Θ 351 23

1. Τῆς περὶ θεῶν ἀμαθίας καὶ ἀγνοίας εὐθὺς
 ἐξ ἀρχῆς δίχα θνείσῃς τὸ μὲν ὥσπερ ἐν χωρίοις
 σκληροῖς τοῖς ἀντιτύποις ἤθεσι τὴν ἀθεότητα, τὸ δ'
 ὥσπερ ἐν ὑγροῖς τοῖς ἀπαλοῖς τὴν δεισιδαιμονίαν
 5 πεπολίηκεν. ἅπασα μὲν οὖν κρίσις ψευδής, ἄλλως
 τε κὰν ἢ περὶ ταῦτα, μοχθηρόν· ἢ δὲ καὶ πάθος
 πρόσσεστι, μοχθηρότατον. πᾶν γὰρ πάθος ἔοικε
 πληγῇ φλεγμαίνουσα εἶναι· καὶ καθάπερ αἱ μετὰ F
 τραύματος ἐκβολαὶ τῶν ἄρθρων, οὕτως αἱ μετὰ πά-
 10 θους διαστροφαὶ τῆς ψυχῆς χαλεπώτεραι. ἀτόμους
 τις οἶεται καὶ κενὸν ἀρχὰς εἶναι τῶν ὄλων· ψευδής
 ἢ ὑπόληψις, ἀλλ' ἔλκος οὐ ποιεῖ οὐδὲ σφυγμὸν οὐδ'
 ὀδύνην ταραττούσαν. ὑπολαμβάνει τις τὸν πλοῦτον
 ἀγαθὸν εἶναι μέγιστον· τοῦτο τὸ ψεῦδος ἶον ἔχει, 165
 15 νέμεται τὴν ψυχὴν, ἐξίστησιν, οὐκ ἐᾷ καθεύδειν,
 οἷστρον ἐμπίπλησιν, ὠθεῖ κατὰ πετρῶν, ἄγχει, τὴν
 παρρησίαν ἀφαιρεῖται. πάλιν οἶονται τινες εἶναι
 σῶμα τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν κακίαν· αἰσχροὺς ἴσως τὸ
 ἀγνόνημα, θρήνων δὲ καὶ ὀδυρμῶν οὐκ ἄξιον· ἀλλ'
 20 αἵτινές εἰσι τοιαῦται κρίσεις καὶ ὑπολήψεις

8 πληγῇ H: ἀπάτη

ᾧ τλήμον ἀρετή, λόγος ἄρ' ἦσθ'· ἐγὼ δέ σε
ὥς ἔργον ἥσκουν'

ἀφείς τὴν πλουτοποιὸν ἀδικίαν καὶ τὴν γόνιμον ἀπά-
σης ἡδονῆς ἀκολασίαν, ταύτας ἄξιόν ἐστιν οἰκτί-
B ρειν ὁμοῦ καὶ δυσχεραίνειν, ὅτι πολλὰ νοσήματα 5
καὶ πάθη καθάπερ εὐλὰς καὶ σκώληκας ἐντίκτουσι
ταῖς ψυχαῖς παροῦσαι.

2. Οὐκοῦν καὶ περὶ ὧν ὁ λόγος, ἡ μὲν ἀθεότης
κρίσις οὕσα φάυλη τοῦ μηδὲν εἶναι μακάριον καὶ
ἄφθαρτον εἰς ἀπάθειάν τινα δοκεῖ τῇ ἀπιστίᾳ τοῦ 10
θείου περιφέρειν, καὶ τέλος ἐστὶν αὐτῇ τοῦ μὴ νο-
μίξειν θεοὺς τὸ μὴ φοβεῖσθαι· τὴν δεισιδαιμονίαν
δὲ μηνύει καὶ τοῦνομα δόξαν ἐμπαθῇ καὶ δέους
ποιητικὴν ὑπόληψιν οὕσαν ἐκταπεινοῦντος καὶ συν-
τρίβοντος τὸν ἀνθρώπου, οἰόμενον μὲν εἶναι θεοὺς, 15
εἶναι δὲ λυπηροὺς καὶ βλαβεροὺς. ἔοικε γὰρ ὁ μὲν
C ἄθεος ἀκίνητος εἶναι πρὸς τὸ θεῖον, ὁ δὲ δεισιδαί-
μων κινούμενος ὥς οὐ προσήκει διαστρέφεσθαι. ἡ
γὰρ ἄγνοια τῷ μὲν ἀπιστίαν τοῦ ὠφελοῦντος ἐμ-
πεποιήκε, τῷ δὲ καὶ δόξαν ὅτι βλάπτει προστέθει- 20
κεν. ὅθεν ἡ μὲν ἀθεότης λόγος ἐστὶ διεψευσμένος,
ἡ δὲ δεισιδαιμονία πάθος ἐκ λόγου ψευδοῦς ἐγγε-
γεννημένον.

3. Αἰσχροὶ μὲν δὴ πάντα τὰ τῆς ψυχῆς νοσή-
ματα καὶ πάθη, τὸ δὲ γαῦρον ἐνίοις ὅμως καὶ ὑψη- 25
λὸν καὶ διηρμένον ἔνεστιν ὑπὸ κουφότητος, δραστη-
ρίου δ' ὀρμῆς οὐδὲν ὥς ἔπος εἰπεῖν ἀπεστέρηται.
ἀλλὰ τοῦτο δὴ τὸ κοινὸν ἔγκλημα παντὸς πάθους

έστιν, ὅτι ταῖς πρακτικαῖς ὁρμαῖς ἐκβιαζόμενα κατα-
 πείγει καὶ συντείνει τὸν λογισμόν. μόνος δ' ὁ D
 φόβος, οὐχ ἥττον ὢν τόλμης ἐνδεής ἢ λογισμοῦ,
 ἄπρακτον ἔχει καὶ ἄπορον καὶ ἀμήχανον τὸ ἀλόγι-
 5 στον. ἥ καὶ δεῖμα καὶ τάρβος αὐτοῦ τὸ συνδέον
 ὁμοῦ τὴν ψυχὴν καὶ ταράττον ὠνόμασται. φόβων
 δὲ πάντων ἀπρακτότατος καὶ ἀπορώτατος ὁ τῆς δει-
 σιδαιμονίας. οὐ φοβεῖται θάλασσαν ὁ μὴ πλέων
 οὐδὲ πόλεμον ὁ μὴ στρατευόμενος, οὐδὲ ληστὰς ὁ
 10 οἰκουρῶν οὐδὲ συκοφάντην ὁ πένης οὐδὲ φθόνον ὁ
 ἰδιώτης, οὐδὲ σεισμόν ὁ ἐν Γαλάταις οὐδὲ κεραν-
 νὸν ὁ ἐν Αἰθίοψιν· ὁ δὲ θεοὺς δεδιώς πάντα δέδιδε,
 γῆν θάλατταν ἀέρα οὐρανὸν σκότος φῶς κληδόνα E
 σιωπὴν ὕειρον. οἱ δοῦλοι τῶν δεσποτῶν ἐπιλαν-
 15 θάνονται καθεύδοντες, τοῖς πεδῆταις ἐπελαφρύνει
 τὸν δεσμόν ὁ ὕπνος, φλεγμοναὶ περὶ τραύματα καὶ
 νομαὶ σαρκὸς θηριώδεις καὶ περιωδυναὶ κοιμωμέ-
 νων ἀφίστανται·

ᾧ φίλον ὕπνου θέλγητρον ἐπίκουρον νόσου,
 20 ᾧς ἡδύ μοι προσηλθες ἐν δέοντί γε.
 τοῦτ' οὐ δίδωσιν εἰπεῖν ἢ δεισιδαιμονία (μόνη γὰρ
 οὐ σπένδεται πρὸς τὸν ὕπνον, οὐδὲ τῇ ψυχῇ ποτε
 γοῦν δίδωσιν ἀναπνεῦσαι καὶ ἀναθαροῦναι τὰς πι-
 κρὰς καὶ βαρείας περὶ τοῦ θεοῦ δόξας ἀπωσαμένη), F
 25 ἀλλ' ὥσπερ ἐν ἀσεβῶν χώρῳ τῷ ὕπνῳ τῶν δεισι-
 δαιμόνων εἰδωλὰ φρικώδη καὶ τεράστια φάσματα καὶ
 ποινάς τινὰς ἐγείρουσα καὶ στροβοῦσα τὴν ἀθλίαν
 ψυχὴν ἐκδιώκει τοῖς ὀνείροις ἐκ τῶν ὕπνων, μαστι-

ζομένην καὶ κολαζομένην αὐτὴν ὕφ' αὐτῆς ὥς ὕφ'
 ἑτέρου, καὶ δεινὰ προστάγματα καὶ ἀλλόκοτα λαμ-
 βάνουσιν. εἴτ' ἐξαναστάντες οὐ κατεφρόνησαν οὐδὲ
 κατεγέλασαν, οὐδ' ἥσθοντο ὅτι τῶν ταραξάντων
 οὐδὲν ἦν ἀληθινόν, ἀλλὰ σκιὰν φεύγοντες ἀπάτης 5
 166 οὐδὲν κακὸν ἐχούσης ὑπαρῶν ἐξαπατῶσιν ἑαυτοὺς καὶ
 δαπανῶσι καὶ ταράττουσιν, εἰς ἀγύρτας καὶ γόητας
 ἐμπεσόντες λέγοντας

‘ἀλλ’ εἴτ’ ἐνυπνιον φάντασμα φοβεῖ,
 χθονίας θ’ Ἑκάτης κῶμον ἐδέξω’,

10

τὴν περιμάκτριαν κάλει γραῦν καὶ βάπτισον σεαυτὸν
 εἰς θάλασσαν καὶ καθίσεις ἐν τῇ γῇ διημέρευσον.

‘ὦ βάρβαρ’ ἐξευρόντες Ἕλληνες κακὰ’

τῇ δεισιδαιμονίᾳ, πηλώσεις καταβορβορώσεις βαπτι-
 σμούς, ῥίψεις ἐπὶ πρόσωπον, αἰσχροὺς προκαθίσεις, 15
 ἀλλοκότους προσκυνήσεις. δικαίῳ τῷ στόματι τοὺς
 καθαρωδοὺς ἐκέλευον ἔδειν οἱ τὴν νόμιμον μουσι-
 B κὴν σφάζειν δοκοῦντες· ἡμεῖς δὲ τοῖς θεοῖς ἀξιοῦμεν
 ὀρθῶ τῷ στόματι καὶ δικαίῳ προσεύχεσθαι, καὶ μὴ
 τὴν ἐπὶ τῶν σπλάγχχνων μὲν γλῶτταν εἰ καθαρὰ 20
 καὶ ὀρθῇ σκοπεῖν, τὴν δ’ ἑαυτῶν διαστρέφοντας καὶ
 μολύνοντας ἀτόποις ὀνόμασι καὶ ῥήμασι βαρβαρικοῖς
 καταισχύνειν καὶ παρανομεῖν εἰς τὸ θεῖον καὶ πά-
 τριον ἀξίωμα τῆς εὐσεβείας. ἀλλ’ ὅ γε κωμικὸς οὐκ
 ἀηδῶς εἰρημέ που πρὸς τοὺς καταχρυσοῦντας τὰ 25
 κλινίδια καὶ καταργυροῦντας

9 Nauck. p. 698
 τισμούς 23 εἰς H

14 βαπτισμούς Bentleius: σαββα-
 24 κωμικὸς] Meinek. IV p. 670

'ὅ τι μόνον ἡμῖν προῖκ' ἔδωκαν οἱ θεοί
 τὸν ὕπνον, τί τοῦτο πολυτελεῖς σαντῶ ποιεῖς;
 ἔστι δὲ καὶ πρὸς τὸν δεισιδαίμονα εἰπεῖν ὅ τι τὸν
 ὕπνον οἱ θεοὶ λήθην κακῶν ἔδοσαν ἡμῖν καὶ ἀνά-
 5 παυσιν, τί τοῦτο κολαστήριον σαντῶ ποιεῖς ἐπίμονον
 καὶ ὀδυνηρόν, τῆς ἀθλίας ψυχῆς εἰς ἄλλον ὕπνον
 ἀποδρᾶναι μὴ δυναμένης; ὁ Ἡράκλειτος φησι τοῖς
 ἐργηγορόσιν ἓνα καὶ κοινὸν κόσμον εἶναι, τῶν δὲ
 κοιμωμένων ἕκαστον εἰς ἴδιον ἀναστρέφεσθαι. τῶ
 10 δὲ δεισιδαίμονι κοινὸς οὐδεὶς οὐδ' ἰδίος ἔστι κόσμος·
 οὔτε γὰρ ἐργηγορῶς τῶ φρονοῦντι χρῆται οὔτε κοι-
 μώμενος ἀπαλλάττεται τοῦ ταράττοντος, ἀλλ' ὄνει-
 ρώττει μὲν ὁ λογισμός, ἐργήγορε δ' ὁ φόβος αἰεί,
 φυγῇ δ' οὐκ ἔστιν οὐδὲ μετάστασις.

15 4. Ἦν φοβερὸς ἐν Σάμῳ Πολυκράτης τύραννος,
 ἦν ἐν Κορίνθῳ Περίανδρος, ἀλλ' οὐδεὶς ἐφοβεῖτο
 τούτους μεταστὰς εἰς πόλιν ἐλευθέραν καὶ δημοκρα-
 τουμένην. ὁ δὲ τὴν τῶν θεῶν ἀρχὴν ὡς τυραν-
 νίδα φοβούμενος σκυθρωπήν καὶ ἀπαραίτητον ποῖ
 20 μεταστῇ ποῖ φύγῃ, ποίαν γῆν ἄθεον εὖρη, ποίαν
 θάλασσαν; εἰς τί καταδύς τοῦ κόσμου μέρος καὶ
 ἀποκρύψας σεαυτόν, ᾧ ταλαίπωρε, πιστεύσεις ὅτι
 τὸν θεὸν ἀποπέφευγας; ἔστι καὶ δούλοις νόμος ἐλευ-
 θερίαν ἀπογνοῦσι προᾶσιν αἰτεῖσθαι καὶ δεσπότην
 25 μεταβάλλειν ἐπιεικέστερον· ἡ δὲ δεισιδαίμονία θεῶν

1 ἡμῖν — θεοὶ idem: ἔδωκαν ἡμῖν οἱ θεοὶ προῖκα

2 σαντῶ idem: σεαντῶ 3 τὸν ὕπνον del. Duebnerus. Fort.
 μόνον 6 ὕπνον] τόπον H 7 Ἡράκλειτος] Mullach 1
 p. 325 10 οὐδ' ἰδιος Matthaeus 19 ποῖ — ποῖ H:
 ποῦ — ποῦ

ἀλλαγὴν οὐ δίδωσιν, οὐδ' ἔστιν εὗρεῖν ὃν οὐ φο-
βήσεται θεὸν ὁ φοβούμενος τοὺς πατρώους καὶ
γενεθλίους, ὁ φρίττων τοὺς σωτῆρας καὶ τοὺς μειλι-
χίους τρέμων καὶ δεδοικώς, παρ' ὧν αἰτούμεθα
πλοῦτον εὐπορίαν εἰρήνην ὁμόνοιαν ὕψωσιν λόγων 5
καὶ ἔργων τῶν ἀρίστων. εἰθ' οὗτοι τὸ δουλεύειν
ἀτύχημα ἡγοῦνται καὶ λέγουσι

‘δεινὴ τις ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ συμφορὰ
δούλους γενέσθαι δεσπότας τε δυσχερεῖς
λαβεῖν’.

10

πόσῳ δὲ δεινότερον οἴεσθε πάσχειν αὐτοὺς ἀνεκφεύ-
κτους ἀναποδράστους ἀνυποστάτους λαμβάνοντας;
ἔστι δούλῳ φεύξιμος βωμός, ἔστι καὶ λησταῖς ἀβέ-
βηλα πολλὰ τῶν ἱερῶν, καὶ πολεμίους οἱ φεύγοντες
ἀν' ἀγάλατος λάβωνται ἢ ναοῦ, θαρροῦσιν· ὁ δὲ 15
δεισιδαίμων ταῦτα μάλιστα φρίττει καὶ φοβεῖται
καὶ δέδοικεν, ἐν οἷς οἱ φοβούμενοι τὰ δεινότατα
τὰς ἐλπίδας ἔχουσι. μὴ ἀπόσπα τὸν δεισιδαίμονα
F τῶν ἱερῶν· ἐνταῦθα κολάζεται καὶ τιμωρεῖται. τί
δεῖ μακρὰ λέγειν; ‘πέρας ἔστι τοῦ βίου πᾶσιν ἀν- 20
θρώποις ὁ θάνατος’· τῆς δὲ δεισιδαιμονίας οὐδ'
οὗτος, ἀλλ' ὑπερβάλλει τοὺς ὕβρους ἐπέκεινα τοῦ
ζῆν, μακρότερον τοῦ βίου ποιοῦσα τὸν φόβον καὶ
συνάπτουσα τῷ θανάτῳ κακῶν ἐπίνοιαν ἀθανάτων,
167 καὶ ὅτε παύεται πραγμάτων, ἄρχεσθαι δοκοῦσα μὴ 25
πανομένων. Αἰδοῦ τινὲς ἀνοίγονται πύλαι βαθεῖαι,

4 ὁ τρέμων R   8 Nauck. p. 698   9 δυσχερεῖς Val-
ckenarius: δυστυχεῖς   12 ἀνυποστάτους Meziriacus: ἀνα-
ποστάτους   15 ἢ ναοῦ λάβωνται?

καὶ ποταμοὶ πυρὸς ὁμοῦ καὶ Στυγὸς ἀπορροῶγες ἀνα-
 κεράννυνται, καὶ σκοτὸς ἐμπίπλεται πολυφαντάστων
 εἰδώλων τινῶν χαλεπὰς μὲν ὕψεις οἰκτρὰς δὲ φωνὰς
 ἐπιφερόντων, δικασταὶ δὲ καὶ κολασταὶ καὶ χάσματα
 5 καὶ μυχοὶ μυρίων κακῶν γέμοντες. οὕτως ἡ κακο-
 δαίμων δεισιδαιμονία τῇ περιττῇ πρὸς ἅπαν τὸ δο-
 κοῦν δεινὸν εὐλαβείᾳ λανθάνει ἑαυτὴν ὑποβάλλουσα
 παντοίοις δεινοῖς.

5. Τούτων οὐδὲν τῇ ἀθεότητι πρόσσεστιν, ἀλλ'
 10 ἡ μὲν ἄγνοια χαλεπὴ καὶ τὸ παρορᾶν καὶ τυφλώ-
 τειν περὶ τηλικαῦτα συμφορὰ μεγάλη ψυχῆς, ὥσπερ Β
 ὁμμάτων πολλῶν τὸ φανότατον καὶ κυριώτατον ἀπε-
 σβεσμένης τὴν τοῦ θεοῦ νόησιν. ταύτῃ δὲ τὸ ἐμ-
 παθεῖς, ὥσπερ εἴρηται, καὶ ἐλκῶδες καὶ ταρακτικὸν
 15 καὶ καταδεδουλωμένον εὐθὺς πρόσσεστι τῇ δόξῃ.
 μουσικὴν φησιν ὁ Πλάτων ἐμμελείας καὶ εὐρυθμίας
 δημιουργοῦν ἀνθρώποις ὑπὸ θεῶν οὐ τρυφῆς ἕνεκα
 καὶ κνήσεως ὧτων δοθῆναι, ἀλλ' ὥστε τῶν τῆς
 ψυχῆς περιόδων καὶ ἁρμονιῶν τὸ ταραχῶδες καὶ
 20 πεπλανημένον ἐν σώματι, μούσης τε καὶ χάριτος
 ἐνδεία πολλαχῇ δι' ἀκολασίαν καὶ πλημμέλειαν ἐξυ-
 βρίζον, αὐτὶς εἰς τάξιν ἀνελίττουσαν οἰκείως καὶ Ο
 περιόγουσαν καθιστᾶν.

Ἔσσα δὲ μὴ πεφίληκε Ζεὺς' φησὶ Πίνδαρος
 25 ἄτύζονται βοᾶν

Περιδὼν αἶοντα·

2 πολυφαντάστων Stobaeus Floril. t. IV p. 245: πολυ-
 φάνταστον 16 Πλάτων] Tim. p. 47 d 23 καθιστᾶν]
 καθιστάναι Η 24 Πίνδαρος] Pyth. I 13

καὶ γὰρ διαγροιάνεται καὶ ἀγανακτεῖ, καὶ τὰς τίγρεις
 δέ φασι περιτυμπανιζομένας ἐκμαίνεσθαι καὶ ταράτ-
 τεσθαι καὶ τέλος αὐτὰς διασπᾶν. ἔλαττον οὖν κακὸν
 οἷς διὰ καωφότητα καὶ πῆρωσιν ἀκοῆς ἀπάθεια πρὸς
 μουσικὴν καὶ ἀναισθησία συμβέβηκεν. ὁ Τειρεσίας 5
 ἐχρῆτο δυστυχία μὴ βλέπων τὰ τέκνα μηδὲ τοὺς
 συνηθεις, ὁ δ' Ἀθάμας μερίζονι καὶ ἡ Ἀγαύη, βλέ-
 D ποντες ὡς λέοντας καὶ ἐλάφους· καὶ τῷ Ἡρακλεῖ
 δήπου μανέντι τοὺς υἱοὺς ἐλυσιτέλει μήτ' ἰδεῖν μήτ'
 αἰσθῆσθαι παρόντας ἢ χρῆσθαι τοῖς φιλτάτοις ὡς 10
 πολεμίοις.

6. Τί οὖν; οὐ δοκεῖ σοι καὶ τὸ τῶν ἀθέων πρὸς
 τοὺς δεισιδαίμονας πάθος ἔχειν τοιαύτην διαφορὰν;
 οἱ μὲν οὐχ ὀρῶσι τοὺς θεοὺς τὸ παράπαν, οἱ δὲ
 κακοὺς ὑπάρχειν νομίζουσιν· οἱ μὲν παρορῶσιν, οἱ 15
 δὲ δοξάζουσι φοβερὸν τὸ εὐμενὲς καὶ τυραννικὸν
 τὸ πατρικὸν καὶ βλαβερὸν τὸ κηδεμονικὸν καὶ τὸ
 ἄμικτον ἔγχιον εἶναι καὶ θηριῶδες. εἴτα χαλκοτύ-
 ποις μὲν πεῖθονται καὶ λιθοξόοις καὶ κηροπλάσταις
 ἀνθρωπόμορφα τῶν θεῶν τὰ εἶδη ποιοῦσι, καὶ 20
 E τοιαῦτα πλάττουσι καὶ κατασκευάζουσιν καὶ προσκυ-
 νοῦσι· φιλοσόφων δὲ καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν κατα-
 φρονοῦσιν, ἀποδεικνύντων τὴν τοῦ θεοῦ σεμνότητα
 μετὰ χρηστότητος καὶ μεγαλοφροσύνης καὶ εὐμενείας
 καὶ κηδεμονίας. περίεστιν οὖν τοῖς μὲν ἀναισθησία 25
 καὶ ἀπιστία τῶν ὠφελούντων, τοῖς δὲ ταραχὴ καὶ
 φόβος πρὸς τὰ ὠφελοῦντα. καὶ ὅλως ἡ μὲν ἀθεό-
 της ἀπάθεια πρὸς τὸ θεῖόν ἐστι μὴ νοοῦσα τὸ

14 μὲν Pflugkiius: μὲν οὖν

ἀγαθόν, ἥ δὲ δεισιδαιμονία πολυπάθεια κακὸν τὸ
 ἀγαθὸν ὑπονοοῦσα. φοβοῦνται τοὺς θεοὺς καὶ
 καταφεύγουσιν ἐπὶ τοὺς θεοὺς, κολακεύουσι καὶ
 λοιδοροῦσιν, εὐχονται καὶ καταμέμφονται. κοινὸν
 5 ἀνθρώπων τὸ μὴ πάντα διεντυχεῖν. F

ἑεῖνοι γάρ τ' ἄνοσοι καὶ ἀγήραοι

πόνων τ' ἄπειροι, βαρυβόαν

πορθμὸν πεφευγότες Ἀχέροντος,

ὁ Πίνδαρος φησι, τὰ δ' ἀνθρώπινα πάθη καὶ πράγ-
 10 ματα μέμικται συντυχίαις ἄλλοτ' ἄλλως ῥεοῦσαις.

7. Φέρε δὴ πρῶτον ἐν τοῖς ἀβουλήτοις σκοπεῖ
 τὸν ἄθεον καὶ καταμάνθανε τὴν διάθεσιν, ἃν ἥ
 τᾷλλα μέτριος, χρωμένου σιωπῇ τοῖς παροῦσι καὶ
 πορίζοντος αὐτῷ βοηθείας καὶ παρηγορίας, ἃν δὲ
 15 δυσφορῇ καὶ περιπαθῇ, πάντας ἐπὶ τὴν τύχην καὶ
 τὸ αὐτόματον ἀπεριεδομένου τοὺς ὀδυρμούς καὶ 168
 βοῶντος ὡς οὐδὲν κατὰ δίκην οὐδ' ἐκ προνοίας
 ἀλλὰ πάντα συγκεχυμένως καὶ ἀκρίτως φέρεται καὶ
 ταράττεται τὰ τῶν ἀνθρώπων. τοῦ δὲ δεισιδαίμονος
 20 οὐχ οὗτος ὁ τρόπος, ἀλλ' εἰ καὶ μικρότατον αὐτῷ
 κακόν τι συμπεπτωκός ἐστιν, ἄλλα κάθεται πάθη
 χαλεπὰ καὶ μεγάλα καὶ δυσάπλλακτα τῇ λύπῃ προσ-
 οικοδομῶν, καὶ προσεμπορῶν αὐτῷ δείματα καὶ φό-
 βους καὶ ὑποψίας καὶ ταραχάς, παντὶ θορήνῃ καὶ
 25 παντὶ στεναγμῷ καθαπτόμενος· οὔτε γὰρ ἀνθρώπον
 οἷτε τύχην οὔτε καιρὸν οὔθ' ἑαυτὸν ἀλλὰ πάντων B
 τὸν θεὸν αἰτιᾶται, ἀκείθευ ἐπ' αὐτὸν ἤκειν καὶ

6 γάρ τ' p. 1076 a: γὰρ
 19 ταράττεται W: πράττεται

9 Πίνδαρος] Bergk. 1 p. 432
 21 τι del. H

φέρεσθαι ῥεῦμα δαιμόνιον ἄτης φησί, καὶ ὥς οὐ
 δυστυχῆς ὢν ἀλλὰ θεομισῆς τις ἄνθρωπος ὑπὸ τῶν
 θεῶν κολάζεσθαι καὶ δίκην διδόναι καὶ πάντα πά-
 σχειν προσηκόντως δι' αὐτὸν οἴεται. νοσῶν θ' ὁ
 ἄθεος ἐκλογίζεται καὶ ἀναμιμνήσκειται πλησμονὰς 5
 αὐτοῦ καὶ οἰνώσεις καὶ ἀταξίας περὶ δίαίταν ἢ κό-
 πους ὑπερβάλλοντας ἢ μεταβολὰς ἀέρων ἀήθεις καὶ
 τόπων, ἔπειτα προσκρούσας ἐν πολιτείαις καὶ περι-
 πεσὼν ἀδοξίαις πρὸς ὄχλον ἢ διαβολαῖς πρὸς ἡγε-
 μόνα τὴν αἰτίαν εἰς αὐτοῦ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν 10
 σκοπεῖ

‘πῇ παρέβην; τί δ’ ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ
 ἐτελέσθη;’

τῷ δὲ δεισιδαίμονι καὶ σώματος ἀρρωστία πᾶσα καὶ
 C χρημάτων ἀποβολὴ καὶ τέκνων θάνατοι καὶ περὶ 15
 πολιτικὰς πράξεις δυσημερίαι καὶ ἀποτεύξεις πλη-
 γαὶ θεοῦ καὶ προσβολαὶ δαίμονος λέγονται. ὅθεν
 οὐδὲ τολμᾷ βοηθεῖν οὐδὲ διαλύειν τὸ συμβεβηκὸς
 οὐδὲ θεραπεύειν οὐδ’ ἀντιτάττεσθαι, μὴ δόξῃ θεο-
 μαχεῖν καὶ ἀντιτείνειν κολαζόμενος, ἀλλ’ ὠθεῖται 20
 μὲν ἔξω νοσοῦντος ὁ ἰατρός, ἀποκλείεται δὲ πεν-
 θοῦντος ὁ νοουθετῶν καὶ παραμυθούμενος φιλόσο-
 φος. ‘ἔα με’ φησὶν ‘ἄνθρωπε διδόναι δίκην, τὸν
 ἀσεβῆ, τὸν ἐπάρατον, τὸν θεοῖς καὶ δαίμοσι μεμιση-
 D μένον. ἔστιν ἀνθρώπου μὴ πεπεισμένου θεοὺς εἶναι. 25
 λυπουμένου δ’ ἄλλως καὶ περιπαθοῦντος ἀπομάξαι
 δάκρυον, ἀποκεῖραι κόμην, ἀφελέσθαι τὸ ἱμάτιον·
 τὸν δὲ δεισιδαίμονα πῶς ἂν προσέλποις ἢ ποῦ βοη-

θήσεις; ἔξω κἀθήται σακκίον ἔχων, καὶ περιεξωσμέ-
 νος ῥάκεσι ῥυπαροῖς πολλάκις δὲ γυμνὸς ἐν πηλῷ
 κυλινδούμενος ἐξαγορεύει τινὰς ἀμαρτίας αὐτοῦ καὶ
 πλημμελείας, ὥς τόδε φαγόντος ἢ πιόντος ἢ βαδί-
 5 σαντος ὁδὸν ἦν οὐκ εἶα τὸ δαιμόνιον. ἂν δ' ἄριστα
 πράττη καὶ συνῇ πρῶτον δεισιδαιμονία, περιθειόμε-
 νος οἴκοι κἀθήται καὶ περιματτούμενος, αἱ δὲ γράες
 'καθάπερ παττάλῳ' φησὶν ὁ Βίων 'ὅ τι ἂν τύχῳσιν Ε
 αὐτῷ περιάπτουσι φέρονσαι καὶ περιαρτῶσι'.

10 8. Τὸν Τιρίβαζόν φασιν ὑπὸ τῶν Περσῶν συλ-
 λαμβανόμενον σπάσασθαί τε τὸν ἀκινάκην, εὖρωστον
 ὄντα, καὶ διαμάχεσθαι· μαρτυρομένων δὲ καὶ βοών-
 των ὅτι συλλαμβάνουσιν αὐτὸν βασιλέως κελεύσαν-
 τος, ἀντίκα τὸ ξίφος καταβαλεῖν καὶ τῷ χεῖρι συν-
 15 ῥῆσαι παρασχεῖν. ἄρ' οὖν οὐχ ὅμοιον ἐστὶ τὸ
 γιγνόμενον; οἱ μὲν ἄλλοι διαμάχονται συμφοραῖς
 καὶ διωθοῦνται τὰ πράγματα, φυγὰς ἑαυτοῖς μηχαν-
 νώμενοι καὶ παρατροπὰς τῶν ἀβουλήτων· ὁ δὲ δει-
 σιδαίμων οὐδενὸς ἀκούσας, αὐτὸς πρὸς αὐτὸν εἰπὼν F
 20 'ταῦτα πάσχεις, ὦ κακὸδαιμον, ἐκ προνοίας καὶ θεοῦ
 κελεύοντος' ἔρριψε πᾶσαν ἐλπίδα, προήκατο ἑαυτόν,
 ἔφυγε διεκρούσατο τοὺς βοηθοῦντας. πολλὰ τῶν
 μετρίων κακῶν ὀλέθρια ποιοῦσιν αἱ δεισιδαιμονίαι.
 Μίδας ὁ παλαιός, ὥς ἔοικεν, ἐκ τινων ἐνυπνίων
 25 ἀθνυμῶν καὶ ταραττούμενος οὕτω κακῶς ἔσχε τὴν
 ψυχὴν, ὥσθ' ἐκουσίως ἀποθανεῖν αἷμα τὰύρου πιών.
 ὁ δὲ τῶν Μεσσηνίων βασιλεὺς Ἀριστόδημος ἐν τῷ

6 πράξις R   περιθειόμενος H: περιθνόμενος 7
 καὶ R   10 Τιρίβαζόν H: τηρίβαζόν

πρὸς Λακεδαιμονίους πολέμῳ, κυνῶν λύκοις ὄρου-
 μένων ὅμοια καὶ περὶ τὴν ἐστίαν αὐτοῦ τὴν πα-
 τρώαν ἀγρώστειος ἀναβλαστανούσης καὶ τῶν μάντεων
 τὰ σημεῖα φοβουμένων, ἐξαθυμήσας καὶ κατασβε-
 σθεῖς ταῖς ἐλπίσιν αὐτὸς ἑαυτὸν ἀπέσφαξεν. ἦν 5
 169 δ' Ἰσως καὶ Νικία τῷ Ἀθηναίων στρατηγῷ κρᾶτιστον
 οὕτως ἀπαλλαγῆναι τῆς δεισιδαιμονίας ὥς Μίδας ἢ
 Ἀριστόδημος ἢ φοβηθέντι τὴν σκιὰν ἐκλιπούσης τῆς
 σελήνης καθῆσθαι περιτειχιζόμενον ὑπὸ τῶν πο-
 λεμίων, εἶθ' ὁμοῦ τέτταρσι μυριάσιν ἀνθρώπων 10
 φονευθέντων τε καὶ ζώντων ἀλόντων ὑποχείριον
 γενέσθαι καὶ δυσκλεῶς ἀποθανεῖν. οὐ γὰρ γῆς ἀν-
 τίφραξις ἐν μέσῳ γενομένης φοβερόν, οὐδὲ δεινὸν
 ἐν καιρῷ περιόδων σκιᾶς πρὸς σελήνην ἀπάντησις,
 ἀλλὰ δεινὸν τὸ τῆς δεισιδαιμονίας σκότος ἐκπεσόν- 15
 B τος ἀνθρώπου συγχέαι καὶ τυφλῶσαι λογισμὸν ἐν
 πρᾶγμασι μάλιστα λογισμοῦ δεομένοις.

Ἰγλαῦκ', ὕρα, βαθὺς γὰρ ἤδη κύμασι ταράσσεται
 πόντος, ἀμφὶ δ' ἄκρα Γυρέων ὄρθον ἵσταται νέφος,
 σῆμα χειμῶνος.'

20

τοῦτ' ἰδὼν κυβερνήτης εὐχεται μὲν ὑπεκφυγεῖν καὶ
 θεοὺς ἐπικαλεῖται σωτήρας, εὐχόμενος δὲ τὸν οἶακα
 προσάγει, τὴν κεφαλαίαν ὑφίησι,

Ἰφεύγει μέγα λαῖφος ὑποστολίσας ἐρεβώδεος ἐκ
 θαλάσσης.'

25

14 . . . . . Xylander: μεσσηνίους 6 κρεῖττον R
 ποδῶν 15 ἐκπεσόντος scripsi: ἐμ-
 πεσοντιος 18 bergk. 2 p. 396 Ἰγλαῦκ' ὕρα βαθὺς Can-
 terus: γλαυκοεοράβοις 19 Γυρέων Polus: γυρέων 24
 Bergk. 3 p. 730. Nauck. p. 698

ὁ Ἡσίοδος κελεύει πρὸ ἀρότου καὶ σπόρου τὸν γεωργὸν εὐχεσθαι *Ἄλλ' ἡθονίω Διμήτερι θ' ἀγνῇ* τῆς ἐχέτης ἐχόμενον, Ὅμηρος δὲ τὸν Αἰάντα φησι τῷ Ἑκτορι μέλλοντα μονομαχεῖν εὐχεσθαι κελεύειν τοὺς Ἕλληνας ὑπὲρ αὐτοῦ τοῖς θεοῖς, εἰπ' εὐχομένων ἐκείνων ὀπλίζεσθαι. καὶ ὁ Ἀγαμέμνων ὅτε τοῖς μαχομένοις προσέταξεν

ἑὺ μὲν τις δόρυ θηξάσθω, εὖ δ' ἀσπίδα θέσθω, τότε παρὰ τοῦ Διὸς αἰτεῖ

10 ἑὸς με κατὰ προηγὲς βαλέειν Πριάμοιο μέλαθρον.

ἀρετῆς γὰρ ἐλπίς ὁ θεός ἐστιν, οὐ δειλίας πρόφασις. ἀλλ' Ἰουδαῖοι σαββάτων ἡντων ἐν ἀγνάπτοις καθεζόμενοι, τῶν πολεμίων κλίμακας προστιθέντων καὶ τὰ τεῖχη καταλαμβανόντων, οὐκ ἀνέστησαν ἀλλ' ἔμειναν ὥσπερ ἐν σαγήνῃ μιᾷ τῇ δεισιδαιμονίᾳ συνδεδεδμένοι.

9. Τοιαύτη μὲν ἐν τοῖς ἀβουλήτοις καὶ περιστατικοῖς λεγομένοις πράγμασι καὶ καιροῖς ἡ δεισι-
20 δαιμονία, βελτίων δ' οὐδὲν οὐδ' ἐν τοῖς ἡδίόσι τῆς ἀθεότητος. ἡδιστα δὲ τοῖς ἀνθρώποις ἑορταὶ καὶ εἰλαπίναι πρὸς ἱεροῖς καὶ μνήσεις καὶ ὀργιασμοὶ καὶ κατευχαὶ θεῶν καὶ προσκυνήσεις. ἐνταῦθα τοῖνυν σκόπει τὸν ἄθεον γελῶντα μὲν μακρὸν καὶ
25 Σαρδόνιον γέλωτα τοῖς ποιουμένοις καὶ πού παραφθεγγόμενον ἀτρέμα πρὸς τοὺς συνήθεις ὅτι τετύφωνται καὶ δαιμονῶσιν οἱ θεοὶ ταῦτα δρᾶσθαι

νομίζοντες, ἄλλο δ' οὐδὲν ἔχοντα κακόν. ὁ δὲ δεισιδαίμων βούλεται μὲν οὐ δύναται δὲ χαίρειν οὐδ' ἡδεσθαι,

ἑ πόλις δ' ὁμοῦ μὲν θυμιαμάτων γέμει,
 E ὁμοῦ δὲ παιάνων τε καὶ στεναγμάτων' 5
 ἡ ψυχὴ τοῦ δεισιδαίμονος. ἐστεφανωμένος ὠχρίᾳ, θύει καὶ φοβεῖται, εὐχεται φωνῇ παλλομένη καὶ χερσὶν ἐπιθυμιᾷ τρεμούσαις, καὶ ὅλως ἀποδείκνυσιν τὸν Πυθαγόρου λόγον φλύαρον εἰπόντος ὅτι 'βέλτιστοι γιγνόμεθα πρὸς τοὺς θεοὺς βαδίζοντες'. τότε 10 γὰρ ἀθλιώτατα καὶ κάκιστα πράττουσιν οἱ δεισιδαίμονες, ὥσπερ ἄρκτων φωλεοῖς ἢ χειαῖς δρακόντων ἢ μυχοῖς κητῶν τοῖς τῶν θεῶν μεγάροις ἢ ἀνακτόροις προσιόντες.

10. Ὅθεν ἔμοιγε καὶ θαυμάζειν ἔπεισι τοὺς τὴν 15
 F ἀθεότητα φάσκοντας ἀσεβειαν εἶναι, μὴ φάσκοντας δὲ τὴν δεισιδαιμονίαν. καίτοι γ' Ἀναξαγόρας δίκην ἔφηνεν ἀσεβείας ἐπὶ τῷ λίθῳ εἶπεῖν τὸν ἥλιον, Κιμμερίους δ' οὐδείς εἶπεν ἀσεβεῖς ὅτι τὸν ἥλιον οὐδ' εἶναι τὸ παράπαν νομίζουσι. τί σὺ λέγεις; ὁ 20 μὴ νομίζων θεοὺς ἀνόσιός ἐστιν; ὁ δὲ τοιούτους νομίζων οἷους οἱ δεισιδαίμονες, οὐ μακροῦ δόξαις ἀνοσιωτέραις σύνεστιν; ἐγὼ γοῦν ἂν ἐθέλοιμι μᾶλλον τοὺς ἀνθρώπους λέγειν περὶ ἑμοῦ μῆτε γεγο-
 170 νέναι τὸ παράπαν μῆτ' εἶναι Πλούταρχον ἢ λέγειν 25 ὅτι Πλούταρχός ἐστιν ἄνθρωπος ἀβέβαιος εὐμετάβολος, εὐχερῆς πρὸς ὀργήν, ἐπὶ τοῖς τυχοῦσι τιμωρητικός, μικρόλυπος· ἂν καλῶν ἐπὶ δεῖπνον ἑτέρους

παραλίπης ἐκείνον, ἂν ἀσχολίας σοι γενομένης ἐπὶ
 θύρας μὴ ἔλθῃς ἢ μὴ προσείπῃς, διέδεταί σου τὸ
 σῶμα προσφῶς ἢ συλλαβὼν ἀποτυμπανιεῖ τὸ παι-
 5 δίον, ἢ θηρίον ἔχων τοῖς καρποῖς ἐφήσει καὶ λυμα-
 νεῖται τὴν ὀπώραν. τοῦ Τιμοθέου τὴν Ἀρτεμιν
 ἄδοντος ἐν Ἀθήναις καὶ λέγοντος ὁ θυιάδα φοιβάδα
 μαινάδα λυσσάδα· Κινησίας δὲ μελοποιὸς ἐκ τῶν
 θεατῶν ἀναστάς ὁ τοιαύτη σοι εἶπε ὁ θυγάτηρ γέ- B
 νοιτο· καὶ μὴν ὅμοια τούτοις καὶ χεῖρω περὶ Ἀρ-
 10 τέμιδος οἱ δεισιδαίμονες ὑπολαμβάνουσιν αἶ τε κἂν
 ἀπ' ἀγχόνας ἀίξασα αἶ τε καλεχόνα κναίσατε αἶ τε
 κανέκεκρος μαίονσα ἂν πεφυρμένα ἐσῆλθες αἶ τε
 καὶ ἐκ τριπόδων καθαρμάτεσσιν ἐπισπώμενα τῷ πα-
 λαμναίῳ συμπλεχθεῖσα· οὐδὲν δὲ τούτων ἐπιεικέ-
 15 στερα φρονοῦσι περὶ Ἀπόλλωνος περὶ Ἥρας περὶ
 Ἀφροδίτης· πάντας γὰρ τούτους τρέμουνσι καὶ δε-
 δοίκασι. καίτοι τί τοσοῦτον ἢ Νιόβῃ περὶ τῆς Αἰ-
 τοῦς ἐβλασφήμησεν, ὅσον ἢ δεισιδαιμονία πέπεικε
 περὶ τῆς θεοῦ τοὺς ἄφρονας, ὥς ἄρα λουδορρηθεῖσα C
 20 κατετόξευσε τῆς ἀθλίας γυναικὸς
 ἔξ μὲν θυγατέρας, ἔξ δ' υἱέας ἡβώοντας;
 οὕτως ἀπληστος ἀλλοτρίων κακῶν ἦν καὶ ἀνίλαστος.
 εἰ γὰρ ἀληθῶς ἢ θεὸς χολὴν εἶχε καὶ μισοπύνηρος
 ἦν καὶ ἤλγει κακῶς ἀκούουσα καὶ μὴ κατεγέλα τῆς
 25 ἀνθρωπίνης ἀμαθίας καὶ ἀγνοίας ἀλλ' ἡγανάκτει,
 τούτους ἔδει κατατοξεῦσαι τοὺς τοσαύτην ὀμότητα

4 ἔχων del. H   6 θυιάδα Bergk. 3 p. 620: θυάδα
 9 Lobeck. Aglaoph. p. 633. Bergk. 3 p. 680   18 ὅσον H:
 οἶον   21 Homer. Ω 604   20 κατατοξεῦσαι R: τοξεῦσαι

φόρει Φίλιππον, Χαιρέας Γάιον, ἀλλ' ἕκαστος τού- F
των ἔλεγε παρακολουθῶν

ᾗ σ' ἂν τισαίμην, εἴ μοι δύναμις γε παρείη'.

οὐκ οἶεται θεοὺς εἶναι ὁ ἄθεος, ὁ δὲ δεισιδαίμων
5 οὐ βούλεται, πιστεύει δ' ἄκων· φοβεῖται γὰρ ἀπι-
στεῖν. καίτοι γ' ὥσπερ ὁ Τάνταλος ὑπεκδῦναι τὸν
λίθον ἐπαιωρούμενον οὕτω καὶ οὗτος τὸν φόβον
ὡς οὐχ ἦττον ὑπ' αὐτοῦ πιεζόμενος ἀγαπήσειεν ἄν,
καὶ μακαρίσειε τὴν τοῦ ἀθέου διάθεσιν ὡς ἔλευ-
10 θέριον. νυνὶ δὲ τῷ μὲν ἀθέῳ δεισιδαιμονίας οὐδὲν
μέτεστιν, ὁ δὲ δεισιδαίμων τῇ προαιρέσει ἄθεος
ὢν ἀσθενέστερός ἐστιν ἢ ὥστε δοξάζειν περὶ θεῶν
ὁ βούλεται.

12. Καὶ μὴν ὁ ἄθεος δεισιδαιμονίας οὐδαμῇ συν-171
15 αἴτιος, ἡ δὲ δεισιδαιμονία τῇ ἀθεότητι καὶ γενέσθαι
παρέσχεν ἀρχὴν καὶ γενομένην δίδωσιν ἀπολογίαν,
οὐκ ἀληθῆ μὲν οὐδὲ καλήν, προφάσεως δέ τινος
οὐκ ἄμοιρον οὔσαν. οὐ γὰρ ἐν οὐρανῷ τι μεμπτὸν
οὐδ' ἐν ἄστροις οὐδ' ἐν ὥραις ἢ περιόδοις σελήνης
20 ἢ κινήσεσιν ἡλίου περὶ γῆν, ἥμέρας καὶ νυκτὸς
δημιουργοῖς, ἢ τροφαῖς ζώων ἢ καρπῶν γενέσεσι
πλημμελες καὶ ἄτακτον ἐνιδόντες οὕτως ἀθεότητα
τοῦ παντὸς κατέγνωσαν, ἀλλὰ τῆς δεισιδαιμονίας
ἔργα καὶ πάθη καταγέλαστα, καὶ ῥήματα καὶ κινή-
25 ματα καὶ ροητεῖαι καὶ μαγεῖαι καὶ περιδρομαὶ καὶ B
τυμπάνισμοι καὶ ἀκάθαρτοι μὲν καθαρμοὶ ὑπαραί
δ' ἀγνεῖαι, βάρβαροι δὲ καὶ παράνομοι πρὸς ἱεροῖς

3 Homer. X 20
p. 40 c

16 ἀρχὴν del. H

20 Plat. Tim.

κολασμοὶ καὶ προπηλακισμοί, ταῦτα δίδωσιν ἐνίοις λέγειν ὥς μὴ εἶναι θεοὺς ἄμεινον ἢ εἶναι, τοιαῦτα μὲν δεχομένους τοιούτοις δὲ χαίροντας, οὕτω δ' ὑβριστάς, οὕτω δὲ μικρολόγους καὶ μικρολύπους.

13. Οὐκ ἄμεινον οὖν ἦν Γαλάταις ἐκείνοις καὶ 5
Σκύθαις τὸ παράπαν μὴτ' ἐννοίαν ἔχειν θεῶν μῆτε φαντασίαν μὴδ' ἱστορίαν ἢ θεοὺς εἶναι νομίζειν χαίροντας ἀνθρώπων σφαττομένων αἵματι καὶ τελευ-
C τάτην θυσίαν καὶ ἱερουργίαν ταύτην νομίζοντας; τί δέ; Καρχηδονίοις οὐκ ἐλυσιτέλει Κριτίαν λαβοῦ- 10
σιν ἢ Διαγόραν νομοθέτην ἀπ' ἀρχῆς μῆτε τινὰ δαιμόνων μῆτε θεῶν νομίζειν ἢ τοιαῦτα θύειν οἷα τῷ Κρόνῳ ἔθουον; οὐχ ὥσπερ Ἐμπεδοκλῆς φησι τῶν τὰ ζῶα θύοντων καθαπτόμενος

ἴμορφὴν δ' ἀλλάξαντα πατὴρ φίλον υἱὸν αἰέρας 15
σφάζει ἐπενυρόμενος μέγα νήπιος',
ἀλλ' εἰδότες καὶ γιννώσκοντες αὐτοὶ τὰ αὐτῶν τέκνα καθιέρειον, οἱ δ' ἄτεκνοι παρὰ τῶν πενήτων ὠνού-
μενοι παιδία κατέσφαζον καθάπερ ἄρνας ἢ νεοσσοὺς,
D παρειστήκει δ' ἡ μήτηρ ἄτεγκτος καὶ ἀστένακτος. εἰ 20
δὲ στενάξειεν ἢ δακρύσειεν, ἔδει τῆς τιμῆς στέρεσθαι, τὸ δὲ παιδίον οὐδὲν ἤττον ἐθύετο, κρότου τε κατε-
πίμπλατο πάντα πρὸ τοῦ ἀγάλματος ἐπαυλούντων καὶ τυμπανιζόντων ἕνεκα τοῦ μὴ γίνεσθαι τὴν βοήν τῶν θορήνων ἐξάκουστον. εἰ δὲ Τυφῶνές τινες 25
ἢ Γίγαντες ἦρχον ἡμῶν τοὺς θεοὺς ἐκβαλόντες, ποίαις ἂν ἤδοντο θυσίαις ἢ τίνας ἄλλας ἱερουργίας ἀπῆγουν; Ἀμυστρις δ' ἡ Ξέρξου γυνὴ δώδεκα κατώ-

ρουξεν ἀνθρώπους ζῶντας ὑπὲρ αὐτῆς τῷ "Αιδῇ, ὃν
 δὲ Πλάτων φησὶ φιλόανθρωπον ὄντα καὶ σοφὸν καὶ Ε
 πλούσιον, παιδοῖ καὶ λόγῳ κατέχοντα τὰς ψυχὰς,
 "Αιδὴν ὠνομάσθαι. Ξενοφάνης δ' ὁ φυσικὸς τοὺς
 5 Αἰγυπτίους κοπτομένους ἐν ταῖς ἐορταῖς καὶ θρη-
 νοῦντας ὁρῶν ὑπέμνησεν οἰκείως. 'οὗτοι' φησὶν 'εἰ
 μὲν θεοὶ εἰσι, μὴ θρηνεῖτε αὐτούς· εἰ δ' ἄνθρωποι,
 μὴ θύετε αὐτοῖς.'

14. 'Ἄλλ' οὐδὲν οὕτω πολυπλανὲς καὶ πολυπαθὲς
 10 νόσημα καὶ μεμιγμένον ἐναντίαις δόξαις καὶ μαχο-
 μέναις μᾶλλον ὥς τὸ τῆς δεισιδαιμονίας. φευκτέον
 οὖν αὐτὴν ἀσφαλῶς τε καὶ συμφερόντως, οὐχ ὥσπερ
 οἱ ληστῶν ἢ θηρίων ἔφοδον ἢ πῦρ ἀπερὶσκέπτως
 καὶ ἀλογίστως περιφεύγοντες ἐμπίπτουσιν εἰς ἀνο- F
 15 δίας βάραθρα καὶ κρημνοὺς ἐχούσας. οὕτω γὰρ
 ἔνιοι φεύγοντες τὴν δεισιδαιμονίαν ἐμπίπτουσιν εἰς
 ἀθεότητα τραχεῖαν καὶ ἀντίτυπον, ὑπερπηδήσαντες
 ἐν μέσῳ κειμένην τὴν εὐσέβειαν.

2 Πλάτων] Orat. p. 493 c   11 μᾶλλον del. H

B. G. Teubners

Schulausgaben griechischer und lateinischer Schriftsteller
mit deutschen Anmerkungen.

	<i>M. M.</i>		<i>M. M.</i>
Aeschylus' Agamem. v. Enger. 2. Aufl.	2.25	Cicero's Catilinaria v. Meiser. 2. Aufl.	— .60
— Perser von Teuffel. 3. Aufl.	1.20	— — — — — 2.70	2.70
— Prometheus v. Wecklein. 2. Aufl.	1.80	— — — — — — .45	— .45
— do. — v. Schmidt. 1.20	1.20	— Laelius v. Lahmeyer. 4. Aufl.	— .60
Aristophanes, die Wolken v. Teuffel.		— v. Meiser. — .60	— .60
2. Aufl. von Kaehler.	2.70	— de legibus von Du Mesnil . .	8.90
Arrian's Anabasis v. Abicht. I. Heft	1.80	Cornelius Nepos v. Siebelis. 11. Aufl.	
— II. Heft	2.25	von Jancovius.	1.20
Buchholz, Anthologie. I. 4. Aufl.	1.80	Curtius Rufus v. Vogel. I. Bd. 3. Aufl.	2.10
— do. — II. 3. Aufl.	1.80	— do. — II. Band. 2. Aufl. . .	2.25
Caesar de bello Gallico von		Demosthenes v. Rehdantz. I. Heft	
Doberenz. 3. Aufl.	2.25	7. Aufl. v. Blafs	1.20
— de bello civili von Doberenz.		— do. — II. Heft. I. Abth. 5. Aufl.	1.50
5. Aufl.	2.40	— do. — II. Heft. II. Abth. 4. Aufl.	1.80
Chrestomath. Cicero. von Lüders.		Euripides v. Kinkel. I. Phoenissae	— .75
2. Aufl.	2.70	— von Wecklein. I. Medea. 2. Aufl.	1.80
Cicero de oratore v. Piderit. Opl.		— II. Iphigenia in Tauris	1.50
5. Aufl.	4.50	— III. Bacchen	1.50
Einzeln: Buch I & 1.80. Buch		— IV. Hippolytus.	1.50
II u. III.	1.50	Herodot v. Abicht. I. Band. I. Heft	
— partitiones orator. v. Piderit	1.—	Buch I. 4. Aufl.	1.80
— Brutus von Piderit. 2. Aufl.	2.25	— do. — I. Band. II. Heft.	
— Orator von Piderit. 2. Aufl.	2.—	Buch II. 3. Aufl.	1.50
— Reden:		— do. — II. Band. I. Heft.	
— für Plancius v. Köpke. 3. Aufl.	1.20	Buch III. 3. Aufl.	1.50
— für Sestius von Koch. 2. Aufl.	1.—	— do. — II. Band. II. Heft.	
— für Roscius v. Richter. 2. Aufl.		Buch IV. 3. Aufl.	1.50
v. Fleckeisen.	— .90	— do. — III. Band. Buch V	
— für Milo v. Richter. 3. Aufl.	— .90	und VI. 3. Aufl.	1.80
v. Eberhard	— .90	— do. — IV. Bd. Beh. VII. 3. Aufl.	1.80
— für Murena von Koch. 2. Aufl.	— .90	— do. — V. Bd. Beh. VIII u. IX.	
von Landgraf.	— .90	3. Aufl.	1.80
— für Sulla von Richter. 2. Aufl.	— .75	Homer's Odyssee von Ameis u. Hentze.	
von Landgraf.	— .75	I. 1. (Ges. I—VI.) 8. Aufl. .	1.95
— gegen Verres. IV. Buch von		— do. — I. 2. (VII—XII.) 7. Aufl.	1.95
Richter. 3. Aufl. v. Eberhard .	1.50	— do. — II. 1. (XIII—XVIII.) 7. Aufl.	1.95
— do. — V. Buch. von Richter.		— do. — II. 2. (XIX—XXIV.) 6. Aufl.	1.95
2. Aufl. von Eberhard	1.20	— do. — Anhang. I. Heft. 3. Aufl.	1.50
Catullian. Reden von Richter.		— do. — do. 2. Heft. 2. Aufl.	1.20
4. Aufl. v. Eberhard	1.—	— do. — do. 3. „ 2. Aufl.	1.20
— für Marcellus etc., v. Richter.	— .90	— do. — do. 4. „ 2. Aufl.	1.20
3. Aufl. von Eberhard.	— .90	— Ilias v. Ameis u. Hentze. I. 1. 4. Aufl.	— .90
— divinitio in Caecil. v. Richter		— do. — I. 2. 3. Aufl.	— .90
2. Aufl. v. Eberhard	— .45	— do. — I. 3. 3. Aufl.	1.20
— I. u. II. Philippische Rede		— do. — I. 4. 3. Aufl.	1.20
v. Koch. 2. Aufl. v. Eberhard .	— .90	— do. — II. 1. 2. Aufl.	1.20
— für Archias v. Richter. 3. Aufl.	— .45	— do. — II. 2. 2. Aufl.	1.20
v. Eberhard	— .45	— do. — II. 3. 2. Aufl.	1.20
— lib. d. Imperatoris d. Pompeius		— do. — II. 4.	1.50
v. Eberhard	— .45	(Jedes Heft & 3 Gesänge.)	
— Briefe von Frey. 3. Aufl. . .	2.25	— do. — Anhang. 1. Heft 2. Aufl.	1.50
— Tusculanen v. Heine. 3. Aufl.		— do. — Anhang. 2. Heft. 2. Aufl.	1.50
I. Heft. lib. I. II.	1.20	— do. — Anhang. 3. Heft. 2. Aufl.	1.80
II. Heft. lib. III—V	1.50	— do. — Anhang. 4. Heft . . .	1.20
— de officiis von v. Müller. .	2.25		
— de natura deorum v. Goethe.	2.40		

CATALOGUED.

N. 2

"A book that is shut is but a block"

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL LIBRARY

GOVT. OF INDIA
Department of Archaeology
NEW DELHI.

Please help us to keep the book
clean and moving.